

f **Mintha azt mondana:** Jollehet ti az Siria-bíliekkel egybe akartátok vesztani az Juda nézést; get, mind az által megtartom azt.
 * **Lo Ammi,** az az, az nem én népem.

g **Armadio gyermekek szülei fesev és neven példosza a Propbeta,** hogy az Isten az Istracl népet elveti, hogy nekire ne legyen ó nép, az az, hogy mindenesfél fogva elveti és örök rabságra viteti, a mint azt megmutatja az Salmánáz ar által. 2. Reg. 17. * Rom. 9. 25. 26.

h Ez versben megágyasztja Isten az felő versben való serygetest, mert azt mondja hogy jollehet az Istracl népet mindenesféligen megveri, mind az által az Istenec hegelyimélől való választottakat megtartja, mely megírt az Christuánc első veteliben, melyet az Propbeta jelent az II. versben. Mikor ugyanmond az Juda nemzetése, és az Istracl: ac egybe gyűlvén az földről felsjönec Jerusalembec és mikor egy fejedelmec leszen: az az, mikor az Anya szent Egyháznac tagaitól az az egy: fálatti az Jesus Christuánc alatt, és az Isten egy szívele: kel tífz elic.

i Az Christuánc alatt való megegyesüléssel vigasztallás, Nagynac mondja pedig az Istracl: ac napját, miről hogy az Urnac bofszu álléste az Istracl: ac nagy vala. Másodszor erthettyác ígyis, hogy az szabadságsza nézve mondja nagy nác.

k **Minnekutanna Isten igérte:** a törzarról, hogy az ó népek között megtartya az választottakat. Immán az versben arra int: öket, hogy az az Istenec kegyelmességét egymás nác hirdessék, és így az Isten kegyelmében gyapordgyannac.

II. Réfz.

Hogy Isten ne fedhessenec keménségjert, szemelre bannya balnanyozásokat és attyeknác idejéktül fogva való olzszakadásokat az Isten: ól, Azert jelenti hogy az mit szenvedne méltán szenvedic, utat is mutat nekic, az lóvetkőző veszedelmeket miképpen távoloztatolassácl.

P **Erőllyetec a ti anyátockal pöröllyetec** mert nem én feleségem ó, én sem vagyok férje ó néki, vesle el azért az ó kurvaságát az ó ortzájáról, és az ó paráznaságát

egy léant, f- monda az UR néki nevezd az ó nevet Lo Ruchamánae: Mert többé nem mivelém hogy megkegyelmeez Istracl házánac, hanem elvesztém, elvesztém ótet.

f De az Juda ortzájánac megkegyelmeez, és megtartom ótet az ó Úrokban Istenekben, f-nem ívékkel sem fegyverekkel tartom meg, sem útkőzeteckel, sem lovokkal, sem lovagockal. Es elválasztá Lo Ruchamát az czeztől, f-terehben eséc, f-

g hozza egy fiat. *g* Es monda az UR, nevezd az ó nevet * Lo-Amminac mert ti nem én népem, én sem lézecti Istenetec.

h **M** **Indazáltal az Istracl fiaínac száma olyan lézjen mint az tengernac fővénye,** mely meg nem méretertheic, meg sem számláltathatic, és megleszen ez, f-hogy az helyen ahól ezt mondottác ó nekic, nem én népem vattoc ti, ott mongyác ezt nékic, az élő Istenec népei vattoc ti. *i*

i Es ózvegyülnecc Juda és Istracl ortzájánac fiait egyenlőképben, és g-fejedelmehz halgatnac, f-feljőnecc az ó budosáfoknac földéről, mert nagy lézjen Istracl: ac napja

k **Mondgyátoc meg az ti attyátoc háínac,** hogy iminár én népeim óc, és az ti hügaítoknac, hogy kedvemben vadnac énnecem.

a **z** ó melleről. *b* **Hogy megfosztván me-** zitelén ne hadgyam ótet, és ne tegyem olyanúa minem ó volt az ó születés nécc napján, pulztaságra ne jutassám és száraz földé ne tegyem ótet, és szomjuval meg ne ólyem. Az ó fiaín sem könyörölóc, mert

3 **paráznaságból való fiac** *c* **Mert parázna-** kodott az ó anyoc, szidalombac bémetürt, az ki óket ez világra szülte, mert ezt mon-

4 **dotta, élmégyec az én Isteretóim után,** kic énnékcem megadgyác az én kenyereimet, és vizetemet, gyapjamat, lenemet, olajjomat, és az én italomat. *d* **Annakokaért imé én**

5 **tóvisselbérekeztém az ó útát.** Es fővént fonoc sleibe, hogy az ó ótvényét ne talál-

6 **lya meg.** Es az ó Isteretói után járván azo- kat ne érje el, és keréfvén ne talállya meg- az után azt mondgya, *e* **élmégyec az én első férjemhöz,** mert a kékcem akkor volt jobban dolgom, mikor nála voltam, hogy nem

7 **mint mostan.** Mert ó elzében nem vézi hogy én adom ó néki az bort, az búzat, az én kenyereim olajt, és én szaporítom meg az czűstót ó néki, ó pedig Baalra kóltótte az aranyat.

8 **Annakokaért reá terec, és elvesztém tőle** az én búzamat az ó idejében, és mostom divattyában, és kiszabadítom kezéből az én gyapjamat és az én lenemet, mellyel az én ellenem való rútfogokat fedeztéc.

9 **Hogy kinyilatkoztaítlam az ó gonosá-** gát az ó Isteretóinecc szemec előtt, kiket énki az én kezemből ki nem ragadhat.

10 **Es megállatom mindén órom ótet,** in- plésér, nyhólóduc innepét, szombattyát minden ó innepé napját. Elpusztítom szóléjét és fügefáit, mellyec felől ezt mondta, bérémbec jutottac zec énnékcem, mellyet az én Isteretóim adtac énnékcem, és edvé tézfem azokat, és az inzei vad megé-

11 **zsi. *f* Es reá emléköltzetem ótet az Baal-** árrak, og kemennac tífzletetnecc napjaita, az mikor áldozott, és mikor fülönfüggőjével, aranykórzával magát felékesztotte és elment az ó Isteretói után, és én róiam elfeleltkeztém, azt mondgya az UR.

12 **A** **Annakokaért imé én hozzám helytom** ótet, mikor az puztába viszem ótet, és szóloc néki szép szóval. Es megadom néki az ó szóléjét mikor onnat az fogság- ból meghozom, és Achór nác völgyét megmutatom, hogy jó reménség rámadgyon

13 **mutatoc, és hálaadásnác éneket éneki ott** mint ifjuságúnac idejében, és mint akkor ne az Baalnac mikor Egyptuánc földéből feljőve. *h* **Es**

14 **meglézjen ez, azt mondgya az UR, hogy** *h* **Az** **mond-** ackor ezt mondod énnékcem, én férjem vagy, és nem mondod többé ezt énnékcem, En Baalom vagy. Es elvesztém az Baalok- necket szájbából, és nem emlékezcic meg többé azoknac nevekről.

15 **h** **Az igaz penitencianac** házsza az igaz Istenec tífzleteti.

16 **h** **Az igaz penitencianac** házsza az igaz Istenec tífzleteti.

Ezt annak- kéért mögya az Propbeta, mert miképpen hogy az szívtátalam affezionállatos nem hogy szegyenlen: az paráznaságot, de inkább ortzájok: es mellyeket ek- sític hogy az fer- fiait hozzájoc azalkassác az- képpen a balván imádoc, ná hogy a balván imá- a balván imá- dístífz egyenlené de inkább annac szégért emelnecc. *b* Az az, hogy az én kegyelmé- ótl meg ne fojz- szam, és az ó- löbbi ségeny, ál- lapattýkra ne jutassám.

b **Az az, hogy** az én kegyelmé- ótl meg ne fojz- szam, és az ó- löbbi ségeny, ál- lapattýkra ne jutassám.

b **Az az, hogy** az én kegyelmé- ótl meg ne fojz- szam, és az ó- löbbi ségeny, ál- lapattýkra ne jutassám.

b **Az az, hogy** az én kegyelmé- ótl meg ne fojz- szam, és az ó- löbbi ségeny, ál- lapattýkra ne jutassám.

b **Az az, hogy** az én kegyelmé- ótl meg ne fojz- szam, és az ó- löbbi ségeny, ál- lapattýkra ne jutassám.

1 Es versben az 17

jelenti hogy az nép mindneffől fogva bsdog lezen, minekután na megbekelic az Istenel, hon net megtettic hogy minden gonoflag innet vagon, hogy az ember az Isten az az ő huzajjat felingerlic: Ha azert az Isten ellensegunc, szük seg hogy mindé állat ellensegunc legyen- k Az az, Jollehet az ti bünaiteket megtlatogattalac benneteket szarassággal és szükstággal, mind az által ne fellyetec. Mert én az arlotam be az egeket, és én nem engettem hogy e, ő szál lyon ex földre, mert nem történetből hanem az én akaratombol vagon az eső, és az szaraz idő, De mivelhog' immar haragomat elvótrolatoc, és titeket magamnac wyonnan eljegyeztelec, az egeket meghalgotom, az az meglagytom hogy esőt adgyanac. Az felánc meglagytására es az embereknek tápláltjara, &c.

† Az az, Megszaporitom az népet, hogy az földnecc legyenec soc lakosi, mely annac előte puszta vala. † Rom. 9.26. 1. Pet. 2.10.

1 Es * frigyec szerzec ő nékie azon az napon a mezei vadackal és az égi madarackal, és ő földi és az ótmázó állatokkal, az ivet, a fegyvert és az hadakozást elveszté ez földről, és megnyugotom őket nagy bátorsággal. Es ugyanaz eljedzelec magamnac tégedet házastársból mind öröké, és eljedzelec tégedet magamnac igatsággal és itelettel kegyelmemből és irgalmaslágimból. Es eljedzelec tégedet magamnac hittel, és megemféred az Urat. Es leszen azon az napon, hogy meghalgotom, azt mondgya az UR, meghalgotom az egeket, ókis meghalgotyá az földet. Az földis meghalgotyá a buzár, a mustot, az olajt, és ókis meghalgotyá az Izraelt. 2 Es bévetem én magamnac őtet az földbe, 1 és megkegyelmecce añac, a ki kegyelmnekül vala, és ezt † mondom annac a ki én népem nem vala, En népem vagy tei: Es ő azt mondgya, te vagy az én Istenem.

2 Az hamis esküvés, az hazugság, a gyilkosság, az orvomegyedés, és a parázناسág eláradtanac, és egyic véz az máikot éri. Annakokaért megrómmol ő föld, és minden lakos elveszta róla, minden mezei vadackal, égi madarackal sőt az tenger haláival egyetemben elveszta. b Mégis bátor senki ne fedgye f-ne oktassa az embert, mert az te néped á kihöz én téged küldiec és én nékiekül hatsonlatos azokhoz, kic az ő papjokkal és b fedzőknecc. De cseké fényes nappal veszedet az papokra, és jengereit őket véz az én népem mivelhog' tudományt névelnecc meg rár igaz tudománt, és is megvedec tégedet hogy papó ne legy ennékem, és mivelhog' az te Istenednecc törvényéről elfeletkezte, és is eifeledkezem az te földről. Kénnél tób jóval voltam hozzáoc, a nál inkább el, la általaznyábel lenem járta nac, de én az ő dicőségeket énecc és az az gyalázatra forditom. Az en népemnecc biznec az papoc bünjéért való áldozattá vával élnecc, és a szággal vigyázna. Annakokaért az mint jármúttam az nép, úgy jór * az Pap, és Jollehet igy bformegbuntetem őtet az ő gonosz bünjéért. és dukasod: az én megíztecc néki munkajárta. Mert éz ncc de meg nem elégednecc, paráználkodnac de nem szaporodnac, f mert elizakadtac az Urtol, hogy ő nékie ne szolgálnac az papoc az ő vette cfekecc. g Az én népem az ő faltevérdel kérd tanácsot, h hogy az ő páltája nac azert az felcilyen néki, mert az parázناسágoknac sünst simleike megezaita őtet, hogy paráználkodminac aláryac. f Az az, Jollehet törvény ellenis igyeknecc: szaporodni, de en ne engedem hogy szaporodgyanac. g Az az, annyira b' éz nöröltéc az vesztésébe és parázناسágba, hogy semmi intés nem fog raytot. h Az az, olym az én népé mint az vak, mely az ő páltájából kérd tanácsot. az parázناسág nac leikén éri az bákványozásna való buzgóságoc.

† Az az, Jollehet az ti bünaiteket megtlatogattalac benneteket szarassággal és szükstággal, mind az által ne fellyetec. Mert én az arlotam be az egeket, és én nem engettem hogy e, ő szál lyon ex földre, mert nem történetből hanem az én akaratombol vagon az eső, és az szaraz idő, De mivelhog' immar haragomat elvótrolatoc, és titeket magamnac wyonnan eljegyeztelec, az egeket meghalgotom, az az meglagytom hogy esőt adgyanac. Az felánc meglagytására es az embereknek tápláltjara, &c.

† Az az, Megszaporitom az népet, hogy az földnecc legyenec soc lakosi, mely annac előte puszta vala. † Rom. 9.26. 1. Pet. 2.10.

III. Rész.

Biztatty a Isten az szamkivetesben is az ő népet jövőndő szabadításal, hogy mégis könnyebbet tűrhetséc az nyaralyát.

1 Monda az Ur énnekem, mennyel, mégis szeres őll' afziton állator, a melyet az ferje szereteti, de az én parázناسa, az Urnac Izrael fiait hoz való szereteti szajnt, kic mégis az idegen Istenekhez vágyakoznac és szeretec az palazk bort. a b Es meg szerzem én azt magamnac tizenöt ezüst pénzen, és másfél véka árpan. Es mondéc néki, soc ideig ülsz te özvegyen én számomra, f nem paráználkodol, más férhöz sem megy, és én hozzá m vézficec ismért tégedet. Mert az Izrael fiai soc ideig ülzon mikor azt mondgya hogy az bort igen szeretec, &c.

a Az az nem az ac bákvány imadoc vattoc hanem az testi gyónódúségetis igon szeretiecc: Mert azt erti az zon mikor azt mondgya hogy az bort igen szeretec, &c.

b Miképpen előbbis megmondóc, nem kell gondobvone, hogy ez őc valoba létecc volna, b nem látásban Mikor azert Isten azt hadgya az prophétac látásban, hogy oly afzoni állator vegyen ár az szerjeszeretec de azert ugyan parázناسa, az az példázás az, hogy noha ő az Izraeli szeretec, de az Izrael ugyan nem degedött meg az iz: az egy Istenel. Mikor pedig azt mondgya az prephétia hogy az ő feléjege soc ideig özvegyen ni, ferhez nem megyen, és pedig őz vegyen el jelenid az az Izraelnecc soc ideig való násúság, kiker mind az ul: al Isten el nem h gyra és én nem verne. Az harmadic verjet pedig igy farditbaic, hly: vezetec soc ideig néj: ar az máibóllyal, ferhez se meny, éni: őz vegyek te eretted, nem veszác más feleséget.

necc kiralnélkül f fejedelemnélkül, áldozatnélkül, óltárnélkül, pap óltözönélkül, és képeknélkül. Annakutánna megérte nec az Izrael fiai, és megkeresic az ő Urakat Isteneket, és Dávidot az ő királyokat, és félelemmel járólnac az Urhoz, és az ő jó volióhoz az utólföldidőben.

III. Rész.

Feddi Isten az Izraelt az soc bünert, emberseleiséget, és Istenelenfégers, és fenyeget őket veszedelemmel, melynecc okat veti az papokra prophétakra, kiker az néppel egybe fenyeget. Az uran inti Juda nem zefesget, hogy ne idovesse az Izraelnecc az ő gonoflagát.

Az az, Jollehet az ti bünaiteket megtlatogattalac benneteket szarassággal és szükstággal, mind az által ne fellyetec. Mert én az arlotam be az egeket, és én nem engettem hogy e, ő szál lyon ex földre, mert nem történetből hanem az én akaratombol vagon az eső, és az szaraz idő, De mivelhog' immar haragomat elvótrolatoc, és titeket magamnac wyonnan eljegyeztelec, az egeket meghalgotom, az az meglagytom hogy esőt adgyanac. Az felánc meglagytására es az embereknek tápláltjara, &c.

1 Allyátoc meg az Urnac beszédét ti Izrael fiai, mert az Urnac póri vagon ez földnecc lakoi val, azért hogy minczen d'ra, mind azak- ő bennec semmi igaz befzéd, semmi irgaltalnac hogy malság, és az Istennecc fénnai cfméretü minczen ez földi emberekben. a Az hamis esküvés, az hazugság, a gyilkosság, az orvomegyedés, és a parázناسág eláradtanac, és egyic véz az máikot éri. Annakokaért megrómmol ő föld, és minden lakos elveszta róla, minden mezei vadackal, égi madarackal sőt az tenger haláival egyetemben elveszta. b Mégis bátor senki ne fedgye f-ne oktassa az embert, mert az te néped á kihöz én téged küldiec és én nékiekül hatsonlatos azokhoz, kic az ő papjokkal és b fedzőknecc. De cseké fényes nappal veszedet az papokra, és jengereit őket véz az én népem mivelhog' tudományt névelnecc meg rár igaz tudománt, és is megvedec tégedet hogy papó ne legy ennékem, és mivelhog' az te Istenednecc törvényéről elfeletkezte, és is eifeledkezem az te földről. Kénnél tób jóval voltam hozzáoc, a nál inkább el, la általaznyábel lenem járta nac, de én az ő dicőségeket énecc és az az gyalázatra forditom. Az en népemnecc biznec az papoc bünjéért való áldozattá vával élnecc, és a szággal vigyázna. Annakokaért az mint jármúttam az nép, úgy jór * az Pap, és Jollehet igy bformegbuntetem őtet az ő gonosz bünjéért. és dukasod: az én megíztecc néki munkajárta. Mert éz ncc de meg nem elégednecc, paráználkodnac de nem szaporodnac, f mert elizakadtac az Urtol, hogy ő nékie ne szolgálnac az papoc az ő vette cfekecc. g Az én népem az ő faltevérdel kérd tanácsot, h hogy az ő páltája nac azert az felcilyen néki, mert az parázناسágoknac sünst simleike megezaita őtet, hogy paráználkodminac aláryac. f Az az, Jollehet törvény ellenis igyeknecc: szaporodni, de en ne engedem hogy szaporodgyanac. g Az az, annyira b' éz nöröltéc az vesztésébe és parázناسágba, hogy semmi intés nem fog raytot. h Az az, olym az én népé mint az vak, mely az ő páltájából kérd tanácsot. az parázناسág nac leikén éri az bákványozásna való buzgóságoc.

2 Az hamis esküvés, az hazugság, a gyilkosság, az orvomegyedés, és a parázناسág eláradtanac, és egyic véz az máikot éri. Annakokaért megrómmol ő föld, és minden lakos elveszta róla, minden mezei vadackal, égi madarackal sőt az tenger haláival egyetemben elveszta. b Mégis bátor senki ne fedgye f-ne oktassa az embert, mert az te néped á kihöz én téged küldiec és én nékiekül hatsonlatos azokhoz, kic az ő papjokkal és b fedzőknecc. De cseké fényes nappal veszedet az papokra, és jengereit őket véz az én népem mivelhog' tudományt névelnecc meg rár igaz tudománt, és is megvedec tégedet hogy papó ne legy ennékem, és mivelhog' az te Istenednecc törvényéről elfeletkezte, és is eifeledkezem az te földről. Kénnél tób jóval voltam hozzáoc, a nál inkább el, la általaznyábel lenem járta nac, de én az ő dicőségeket énecc és az az gyalázatra forditom. Az en népemnecc biznec az papoc bünjéért való áldozattá vával élnecc, és a szággal vigyázna. Annakokaért az mint jármúttam az nép, úgy jór * az Pap, és Jollehet igy bformegbuntetem őtet az ő gonosz bünjéért. és dukasod: az én megíztecc néki munkajárta. Mert éz ncc de meg nem elégednecc, paráználkodnac de nem szaporodnac, f mert elizakadtac az Urtol, hogy ő nékie ne szolgálnac az papoc az ő vette cfekecc. g Az én népem az ő faltevérdel kérd tanácsot, h hogy az ő páltája nac azert az felcilyen néki, mert az parázناسágoknac sünst simleike megezaita őtet, hogy paráználkodminac aláryac. f Az az, Jollehet törvény ellenis igyeknecc: szaporodni, de en ne engedem hogy szaporodgyanac. g Az az, annyira b' éz nöröltéc az vesztésébe és parázناسágba, hogy semmi intés nem fog raytot. h Az az, olym az én népé mint az vak, mely az ő páltájából kérd tanácsot. az parázناسág nac leikén éri az bákványozásna való buzgóságoc.

Ephraimnac véskéir, omlása.

Hofcas.

5. Cap.

1 *Vagy az paráznákkal egybeélfűzések magokat én tölem.*
 k *Inti az Juda országábéiket hogy ne árjokogyan az bálvány imado Izraelitákkal. Az melly vavasi pedig először 15 nevezetec vala Bethel nec, az az, Isten házá- 16 nac, azt nevezé az propheta Bethaven nec, az az, álnokság hazának, mivel hogy ott emelintett vala Jerabam borjú képet hogy azt imadnác.*
 1. Reg. 12.

3 *gyanac elfordúlvan Istentől. Az hegyec tetején áldoznac, és halmokon gyuytnc áldozó fűstöt, czerfa alatt, nyárfá, és hársfa alatt, mert jó annak az ő árnyéka. Annakokáért az ti leányitoc kurvácká léfz nec, és az ti menyecitec paráznácká. Es nem büntetémé meg az ti leányitokat hogy kurválkodtat? és az ti menyeciteket hogy paráználkodtat? mert ok az ő paráznajokhoz adgyác magokat, i és az kurvákkal áldoznac, és az értelem nélkül való nép elvéfz.*
 k *Hate paráználkodolis Izrael, czac iminár az Juda országa ne szakadna el en tölem: Ne menyetec Gilgalba, ne menyetec fel áldozni Bethavenb, és ne ésködygetec ott mondván, Eél az Ur. Mert mit az déltzeg üföz olyan déltzeg az Izrael népe, de ezenel tágas földne őrti ötet az Ur, mint az igen gyenge báránt. Az bálványokhoz ragafzkodott Ephraim országa, hogy béké néki Hofca ne bajolly véle. Megdögölt az ő boroc, paráználkodván paráználkodtanac, szerettéc mondani az ő fő népei az ő gyalázattyokra, hozzatoc ajandékat. De az hittelen való vefzedelemne szele, szárnya alá véfzi ez népet, és megfűzgyencül az ő áldozati miatt.*

8 *Kürtöllyetec szaruval Gibeában, kürtöllyetec Ramában, trombitállyatoc Bethavenbennis, az urán hogy te benned, ő*
 9 *Benjamin, kürtöltene: b Az Ephraim elpusztul az büntetéc nec idején. Az Izrael nec nemzetsegi között eléggé tanítottam*
 10 *az igazságot. Felbontottac az Judánac fejedelmi az Isten törvényenec határát, de kiontom reájoc mint az vizözönt, az én*
 11 *I nagy búsúlómar. Prédára költ az Ephraim, törvény szerint romol meg, mert szabad akarattyá szerint járt emberec paranczolatyya urán. c De én megemészitő moly gyanánt léfzec Ephraimnac, és Juda*
 12 *házanac szűfőreg gyanánt. Es látá Ephraim az ő nyavályját, Judais látá az ő febét, és Afsyriába ment az Ephraim, az Jareb királyhoz küldött, de ő nem gyógyithatott meg ütetei és nyavályatokból ti*
 13 *teket meg nem orvosolhatott. Mert én az Ephraim ellen olyan léfzec mint az orofzlány, és az Juda háza népe ellen mint az orofzlány kölyöc, éomagam éomagam megfűzgatatom elmégyc megragadom, és fenki kezemből ki nem ragadhatyya.*
 14 *ELmégyec vízfűzátetec az én helyemre, d mind addig mig nem megfémric magokat hogy vétkeztenec, és mig nem megkeresic az én ortzátam: mikor az nyavalya raytoc léfzen megkeresüec engemet.*

b *Némellyec igy fordítottac, az urán kürtöllyen az ki te uránd lakicò Benjamin, Az az, kürtöllyen az Judái.*
 c *Az az miképpen hog' az mol' árúhat, es az szűfűreg az fűs labanlaban emészti meg ugy én az Izraelitákkal lassanlassan emésztem meg.*
 d *Az az, megvonfcom magamat és az én szűfűgemet ő töb, hog' megnyomorodván megkeresüec engemet.*

V. Rész.

Mind az egész népet feddi, de főképpen az papokat, és az fő fő népeket, kik minde gonofságuc okai valának.

VI. Rész.

Prophétac az népnec, a menyenyuság alatt Istentől való megterésről, és panaszkodóc szóle gonfságáról.

3 *Az az, igyekozet Istent megengazetelni barmoknak állatival, d. nem lebet, az idegen fia on pedig az 7. versben iri az bálványimadakat.*

1 *H* Allyátoc meg ezt ti papoc, vegyétec Hefzetekben ti Izrael népei, halgafsatoc meg királnac udvaranépe. Mert ti veletec nagyon póri az Urnac, kik olyanná lettetec az köz népnec mint az Mizpah magas hegyén az madaraknac megvetetett tör, és az Tabor hegyen az vadaknac 2 kiterített háló. Kic az öldökléste álnoc tanáczot tartottanac, jóllehet én dolgom hogy mindenecket megbüntefsec.
 3 *Elinérem én az Ephraimot, és az Izrael nem rőytezett el én előttem, mert te Ephraim paráználkodtál, megferteztetett az Izrael. Nem igykeztene azon hogy az ő Istenekhez térjene, mert az paráználkodásra való nagy búzgó lélec nagyon benne, és az Urac nem elméric. De elég tanója léfzen Izrael ellen az ő * kevélsége. Az Izrael azért és Ephraim az ő álnokságokért elvéfzenc, még az Juda országa is ő vélec elvéfz. a Az juhocak és barmokkal menne az UR keresni, de nem talállyác, mert elrőytőzet előttéc.
 7 *Hittelenöl czelekedtetec az Ur ellen, mert idegen fiaikat nemzettenec: most immár bizonyos vefzedelem róvi 1 napon benyüli oktat az ő örökségével egyetembe.**

1 *J* Ertec el térjünc vízfűra az Urhoz, a *Indíttyac egy inert ő szaggatott meg, és ő gyogyit mést az Isten meg minket, megvert és békoni az mi hóz való megte 2 sebeinket. Megelevenit minket két nap rfe, az Istenne 3 múlva, harmad napon feltámaszt minket, irgalmaságabol és élünc az ő ortzája élött. Megélmér- 4 vást ő ősfégekel júc jó vóitát, és eljutunc az UR kegyel- 5 ménc elméretire, hozzánc kézfölt az ő d Az Istenec kijövetele mint az haynal, b és eljö mi 6 kiövetelen érti hazzánc mint az első, mint aztavafz idő- 7 az Isten kegyel- béli első, az földnec alkotmas idejebéli ef- 8 meségénec meg- jelenéset, mel- 9 lyet hasonlít az mit czelekedgyem te veled Ephraim? 10 mit czelekedgyem te veled Juda? Mert az haynalhoz az ti jámborságtoc olyan mint az reggeli 11 és az kedves ef- 12 harmat, c és mint az kőd melly reggel 13 söhöz. d Azokaért megvertem az én c Az az, Ideig 14 profétáim által, megöltem öket az én 15 vala az ti jámborságtoc befzédívél, és az teitelitid olly- 16 borságtoc kep- 17 noc voltac mint az feljövő napnac világo- 18 mutatoc vas- 19 tuc. d Az az, mivel hogy kepmutatoc voltac keszf eritetem kemény 20 dorgáltsókkal élni és nagy világoon igazgattam bejzédél az ti életeteket.*

† Matth. 9. 19. 10. 7.

e Vagy úgy mint embernek szöveségét megöröszic az én szöveségemet. f Eris ezen az papoknac kegyeslefeget, né hogy az papoc nyikoran való tolvajoc volnánac.

g Az az, Teis Juda szerzese magának veszedelmes plántálást, vagy aratást, az az Tégedet valasztottalac vala magamnac, de teis balvány imádatra hagyasz, hogy teged teis megbüntesselec, naha arról gondolkodom vala hogy tégedet megtarcalac.

6 Mert † irgalomságot kívánoc én szöveségem, és az Istenec esmérteinkáb tettze én nálam az égő áldozatnál. De ök mint megromlott emberce megszegtéc az én szöveségemet, e és abban hitetlenü! czelekedtenec én velem. Az Galaad, álnokságnac czelekedöinec városá, és vérontásba bémerölt. Es miat az tolvajoc lesic az embereket, f azonképpen az papi társaság egyenlö tanáczal az uton embert ölnec, mert az ő szándékokat tellyesitic meg. Nagy gonofságot látoc Izrael házában, ott vagon az Ephraimnac paráznazkodása, megfertesztet az Izrael országa. II c Teis Juda czeméteket plántaltz magadnac, holott én gondolkodom az én népem fogságának megváltoztatásáról. g

10 Es Izraelnec az ő * kevélysége jóillet bizonyosságot téstzen ő ellene, de mégis nem térnec az ő Urokhöz Istenekhöz, es nem kerestéc őtet mindenéni rongálásábanis. Es olyan az Ephraim mint az bolond galamb, balgatag: Egyptusra kiáltaac, és Assyriába mennec. e Az az, Egyptusból és Assyriából várnac segitsetet. f Tudniüllic, az Megmondgya czelekedtec én ellenem. En váltottam meg mit ért az földököt és ök hazugságot szöltanac én ellenem. g Es nem kiáltottanac én hozzám szöveség szerint mikor az ő ágyas házokban jaygattac: Az búzáért, borért, egybegyűl-ködtöztem az ő karjokat, és megerősítöttem, és ök gonofzt gondoltac én ellenem. dítac, Ha tedig 16 Megtérnec, de nem az Istenhöz, olyanoc az szöveség kívóltanac mint az czalárd † keziv i de fey-szerint őket acverrel hullanac el az ő föld népei az ő nyelkor egybe gyűlnek, de az ő megczu-nac, de az akoris foltatáfac, Egyptusnac földében. bizonyosot teszenc arról,

Istől elfakattac. h Az az, Noha én fogot tettem velec mind az által ök halandatlanoc voltac. † Psal. 78. 57. i Ha szölytya az képmitatokat az czalard kezivből. Mert miképpen az megczallja az embert néha, néha megüserti, és határozja magat. Az onképpen az képmitat az aramiat mutogásac magokac, de az alárúoc és hasraállanac.

VII. Rész.

Mégi az népnc az töle való elfakadásán parafolkodic.

a Az Izraelnec gonofságnac fundamētomát mondgya meg. Ertelme pedig az mint az beteg ember ő maga veszi magát engedetlenfével, szint: úgy az én népem. mert mennél inkább igyekszem őket megorsófolni, annál inkább megkeményitoc magokac a gonofságban. b Az Izraelitáknac az lelki vagy sefji paráznazkodásra való buzgo indulattokat hasonlittya a kemézetööz melye: a sűtő mind addig gorjotzig az téstze megkét. c Az az, olyan az kiráncem mint az pogácz, melyet ha meg nem fordítac, egy fél megég, más fél sületlen marad. d Tudniüllic, az soe nyavalyában nyogosságban, képmutatoc.

1 Mikor az Izrael népét orvoslanám, akkor tettze ki Ephraimnac álnoksága, és az Samariánac gonofsága. Mert czalárdül czelekedtenec mint az lopó, mint 2 az tolvay egymált rontryta. Es nem gondoltac az ő szivekben hogy minden ő gonofságokat látom: Mostan környülvörtéc őket az ő gonofz czelekedetec, f-én 3 eiöttem vadnac. Az ő gonofságockal vidámittyac meg az királt, és az ő hazugságockal az fő népcket. b Mindnyájan paráznazkodnac, hasonlatosac az sűtönce bégyuyott kementzejézőz, ki czac akkor szünic meg annac gerjztésétől, mikor az 5 megdagasztott téstze megkét. Az királt öröme napján az fő népec tönlő borocok megbetegitöttéc, és az czufokhoz 6 tötte magát. Mert az ő sziveket az álnoksághoz úgy hozzákézfittetéc alattöbá mint az sűtökementzét, mely egész éztaka ég mig az sűtő alufzic, mint az lángozó 7 tűz. Mindnyájan hevec az gonofságban, mint az hev sűtökementze, megemfztic az ő birályokat: minden ő királyoc elhüllanac, de mégis egy sem kiált én hozzám ő közülöc. Az Ephraim az pogány nép közzé elegyitötte magát, az Ephraim olyan miat a tűz előt meg nem fordítac 8 tott pogácz. c Megöttec az idegen népec az ő erejét, és ő nem vést elzébe, mégis öszült, d még sem vést elzébe magát.

VIII. Rész.

Az Izrael népét birtelen való veszedelem fenyegeti, mely nép magat Isten hazánc alittya vala, de életével nem bizonyittya vala. 1 V Egyed szádban az kürtöt Hőse, és mondgyad, Mint az keffelyű olyan sebesen jó az veszedelem az URnac házára, mert megszegtéc az én fügyemec, és az én törvényem ellen hitetlenül czelekedtéc. 2 Kialt én hozzám az Izrael népe: En Istenem úgy mond, esinérinc tégedet. De meszize távozott Izrael az jórtól, az ellencség azért kergeti őtet. Királt emeltenec 3 őz, de nem én tarázomból, fejedelemséget szerzetenec f-én nem tudtam, a az ő 4 ezüstköböl és az ő aranyköböl bálványrczináltanac, az okáért elveszenc. Elhagy 5 tégedet az te borjú képed ő Samaria, mikor az én haragora felgerjed ő ellenec: Vallyon f-meddig nem igyekzenc az 6 atlanságra? Mert ezis az borjú Izraelben támadot, mert ember czipálta azt, mö az vetés elfnem Isten ő, mert darabonként romoltyan az arat, 7 Samariánac borjúja. Bizony czac fzelet vetnec az földbe, b Es forgófelet a- lokedet, olyan az Juralma, az bálványoc híjába valoc, nem véstic az oknac hasznokat. M m m

1 Az emberi fe-
giségben való
bizodalmas
karko. tartya.
2 Ertelme kerü-
lehet e: o: Jolle-
het az pogányo-
kat megberlet-
téc segiszege, de
nem hisz. az az
nékic, mert azo-
kat ellenec ta-
mamatom, kiket
hogysz királ-
lyoc megengez-
tellyen fizetst
vértéajoc, és az
alm: keseregne:
Masjudic, noba
éntó em elzai
kadván emberi
segisegböz foly-
amnac, minil-
azál: al ne ha-
gyom öket, és
azt mivolem,
hogy kesvise
bánkodyanac. **3** Az az, Jollehet áldoznac nékem és vigadoznac
mikor az áldozaknac husai szic de az nékem nem kell, Esa. 1.

ratnac, nem indúl az szárba; nem léfzáb-
bóit az gabonából lifat, és ha szinte terem-
neis, az idegenec megemléztic azt.
8 Bényeli azt Izraelt az ellenség, mayd
immár az pogányoc között olyanoc léfz-
9 nec mint az elvettetett edény. Mert ök
Afsyriába mentenec fel, az Ephraim mint
az egyedül való mezei szamar: szertót fo-
10 gadott magánac. **c** Noha megberlet-
téc az pogányokat, mindazáltal egybe-
gyűyóm azokat **ö** ellenec, és az királnac
és fejedelmeknec terhe miatt keseregne
11 egy kesvise. **d** Mivelhog az Ephraim
megfokasztotta az óltárokat bün tételre,
annakokaért veszedelmire léfz nec **ö** né-
12 kiaz **ö** óltari. Eleiben írtam az én drá-
ga törvényemec, de ök, idegen dolgoknac
13 alitottác azokat. **e** Az én égóáldozat-
omnac áldozatyában áldoznac nekem
hússal, és megefyic, de nem véfzi jó neven
az UR: immár megemlekezie az **ö** álnok-
ságokról, meglátogatya az **ö** gonofságo-
14 kat hogy ök Egyptushoz folyamnac. Es
elfelekezett az Izrael az **ö** teremtojéiről,
és óltárokat épített, és az Juda erőc váro-
fokat izaporított. En pedig tüzet boozátoc
ki az **ö** városira, melly megemléfzi az **ö** pa-
loráit.

roknac kenyetec, az kie abban léfz nekis
megfertesztetnec, mert az **ö** kenyerac az
ö lelkekért nem mégyen bé az UR házá-
5 ba. Mit ezelekeztec az efszendónkért
való innepen, az URnac innepen napján?
6 Mert imé az pufztaság miatt elbűdof-
nac, Egyptus rekéfzi bé öket, Memphis
temeti el öket: kiaczeckel épített gyö-
nyörúséges örökségeket az czalan véfzi
fel, és tövis fogja fel az **ö** lakó helyeket.
7 **E** Lérfkeztenec az **ö** meglátogatásoknac
napjai, eljutottac az hétélnec napjai,
megemléri akkor az Izrael népe, hogy bo-
lond volt Prophétája, balgatag és hijába
való volt az **ö** álnokságúnac fokságáért,
és Istennec **ö** ellene való gyűlösfégejért.
8 Az Ephraimnac órállója, tudniül az Pro-
phéta, madarásznac töríve lett minden **ö**
útáiban, utáiros állat **ö**, az **ö** Istenecc há-
9 zában. Méllyen bémerültenec az gonof-
ságba, megromlottanac életekbe, miké-
pen az * Gibeabéliec, megemlekezie I-
sten az **ö** álnokságokról, meglátogatya az *
10 **ö** gonofságokat. **Judic. 19. 16**

10 **O** Lly kedves voít én nálam az Izrael.
mint az pufztában talált fűölő, és mint
az fűgefánac első gyümölcze az **ö** első ter-
mésében, olyan kedvesen fogadtam az **ö**
attyokat, de **ö** az † Baalpeor bálványhoz †
bémétenec, és nagy szégyenséggel tölem
elfszakadtanac az **ö** utálatofságoc volt az **ö**
kedvec szerint. Ephraimnac az **ö** diczfösége
elrópúl mint az madár, megfűletésctől
f-méhébe hordozásától, és méhébe való
fogadásától fogya. Mert még ha fiakat ne-
velendnekis, kizagattam öket hogy em-
berkört ne értjenec, **8** bizony jávis léfz
nékic mikor eltávozom **ö** tőlöc. Az E-
phraim az mint én lártam, olyan mint az
Tyrus városban hayléc alatt kedvére plan-
táltatott fa, de mindazáltal az Ephraim
kihooza az **ö** fiait az veszedelemre.
14 **A** Dgy valamit nékic URam de mit kér-
jec, hogy adgy nékic? adgy gyermek
vezfzó-méhet nékic, és téynélkül való ke-
beleket. **h**
15 **M** Indé **ö** gonofságoc Gilgalba vagyon,
mert gyűlötem meg öket az **ö** gonofz
ezelckederékért, kivetem házomból öket
nem szeretem többé öket, mert minden **ö**
fejedelmi elállottanac mellőlem. Megve-
retettett az Ephraim, megafzort az **ö** gyö-
kere, nem teremnec gyümölczöt, még ha
nemzenénekis, az **ö** méheknecc szerelnes
magzatit megölöc. Eiveti az Isten
töle öket, mert nem fogadtác
az **ö** szavát, és budosócká
léfz nec a pogányoc
között.

IX. Rész.

Haragszik Isten az népnc vakmerő szófoga-
datlanjagért, és küömbkülömbfeleostorával
fenyegét öket.

1 Az az, Jolle-
het, mst beke-
ségben vagy de
amnac ne öröy,
wert nem léfz
állindo ez beke-
ség.
2 Az az, az te
gabonadas ideg
Istentől vártad,
és azokért az
bálványoknac
szál hálátat
melly nem e, yé
hanem lékic pa-
ráznaság, holott
okac mondya
miért ne örölyen az
bekestnec. **c** Az
az, mivölhog az
bálványoktól
varjat az Gabo-
nat és bort, el-
veszem én azo-
kat tőlöc. **d** Tud-
niül, mellyet I-
sten egillet az
törvényben.
e Az az, Tudom
hog az az aldo-
zatot szic ninc,
De nem léfz az
kesvise mint az
siroknac áldoz-
atnyoc, kiknec
áldozatnyoc nem
mégyc az Ur há-
zába, az az,
nem vedves nekis
mondya pedig
hogy az **ö** lelke-
kért való áldozat
nem kell, nem
hog az, áldozat
idvölcsiet volna
valakit, hanem
az törmenc az
példazác vala az
igaz bün törío
és megazasio
áldozat.

1 **N** E örülly Izrael te, az te békeség-
nec mint egyéb népec: Mert paráz-
nalkodásfoddal elszakadtál a te Istenedről,
szertted ez parázna bérít minde búza szé-
2 rődön. **b** De az szérú és az saytó, nem
tartya el öket, és az must megczallya **ö**
3 kert. **c** Nem laknac az URnac földén, ha-
nem ífmei Egyptusba tér az Ephraim, Afs-
yriában fertelmest éfz nec. **d**
6 **N**em áldoznac az URnac borral, és
nem léfz nec kedvec az **ö** áldozatnyoc **ö**
néki, az **ö** áldozatnyoc olyan mint az fi-
atnyoc, az **ö** áldozatnyoc nem mégyen az
Ur házába, az az,
nem vedves nekis
mondya pedig
hogy az **ö** lelke-
kért való áldozat
nem kell, nem
hog az, áldozat
idvölcsiet volna
valakit, hanem
az törmenc az
példazác vala az
igaz bün törío
és megazasio
áldozat.

rom idied, hogy ne szaporodgyanac inkább, hogy nem emyisoc nye-
marusogot léfz anac.

Erteleme az ma-
képpen a szölv
megfojtatic gyü
mölcsétől, azon-
képpen az Izrael
megfojtattott,
és nem teremt
semmit Istennek,
hanem magának
és a ő lelki paraz
nafságának a
plálására.
Az az, jól-
lehet biznaka ki-
rályokhoz de
azt művelem
hogy megfmer-
je, és ő magoc
azt mondgyac
hogy meg vad-
nac mintha ki-
rályoc sem vol-
na, es hogy sem-
mi jor velem nem
tehet. Némelyec
az népnec gonof-
ságáról magya-
razzác, ti úgy
mond az bínbő
anyira meg-
keményetted
hogy mayd azt
fogjátoc mon-
dani hogy sem-
mit nem gon-
doltoc az kirá-
lyal, Isten nem
feltecf-nem kelt
a kiraly.
Az bínnec
bűntesétől szol
az veriben. Azt
mondgya pa-
dig hogy az
borjuc képnec
imadafáct mely
Bethelből vagy
megrettenac,
es
azt megfirttya az nép, az papoc kic az balvannac örülte, mivelhogy
annac minden tífct eleti elvéf. Tudniillic az balvany, azt mond-
gya pedig hogy megfzgyenöl Izrael az ő tanac ca miat, tudniillic hogy
a balvany tífzrelte. Okat mondgya az nagy bűntesétfnc, tudniillic
hogy régen kezdetec Iste ellen vot kezni, es attul fogva meg n' szüntec.
T. H. 2. 19. Luc. 23. 30. Apoc. 6. 16. es 9. 6. Az az Noha az én népem
mely két rézfzre szakadott, igen egybebarátkozott, es biznacs az ő hatal-
makban, mindazáltal az ellenség megrotttya őket. Némelyec így fard-
díttyac nepoc gyűlkeztetec, megkötözven őket az ő lakó helyekben.
E Erteleme az Ephraimot én kedvőre tartottam es könyv kénjén neveltré,
mikképpen az gabonának nyomatására tavutatót üfzöt melyen nem
szántanc mi velhogy az szántás nagy munka. De mázbelhogy elhiitéc
vala magokat nyakokra allot, es lovagolni megfzre bozátó őket. Az
Juda pedig noha szánt ec boronál, az a nyósnuság alatt lefz, mind-
mikképpen az gabonának. 2. Reg. 7. Inti őket penitentiaca. Mintha az
mondaná czelekedgyetec igazfagot, es arattoc kegyelmességet. Az az
bafzta az igazfagnac lefzen az Isten kegyelmessége.

X. Rész.

Panaszolkodic az UR Isten az népre, es közöl
valo veszedelmekkel fenyegeti őket hogy ő hoz-
zá ne nérnec.

- 1 Mint az megfzedett szölv olyan az
Izrael, gyümölcsöt teremt magá-
nac, az ő gyümölcszenc fokasága szertint
megflokafittotta az óltárokat, boven köl-
tört az óltárookra, az ő földénc bővsége
szertint, jól törtenecc az képeccel. Elha-
sonlott az Istenől az ő szivec, maydan reá-
joc rakodic bűnöc ő maga az Isten elrou-
tya az ő óltárokat, es eltort az ő bálványo-
kat. b Mert ezennél ő magoc kezdic mó-
dani, ninczen nékűnc kiralyunc, mert nem
féltűnc az Urtól, es az kiraly mi jor tehet
mi velűnc. Szóval tartottac az Isten,
hamifan eskűttenecc, megfzgette az fő-
vefiséget, az ő jámborságoc olyan mint az
földnec barázdájában termett úróm.
- 2 Bethavenuec üfzöi miatt megféműlnecc
Samarianac lakoi, mert megfirttya az az
ő népe, es az ő papjai, kic annac örűlnecc,
mivelhogy annac diczöflege eltavozic ő
tőle. Es azis Affyriaba vitetic Jareb ki-
rálnac ajándékó: fzgyent vall az Ephraí,
es megfzgyenyűl az Izrael az ő tanácsza
miatt. Kivágtattott Samarianac az ő
királlyal, mint az víz színén való tayıtéc.
- 3 Es elvefzenc Avónnec bálványi, tudniillic
az Izraelnec gonoffága, róvis es bogácz-
koró nevekedic az ő óltarinac helyeken,
es az kezdic mondani a hegyeknec, bu-
ritatoc bē minket, es az halinoknac, o-
mollyatoc mirenc. f Gibeanac napjá-
tól fogva azon bűnben vóltatoc, abban
maradtatoc meg, nem fogott ő raytoc a
Gibeabőlivefzdelem, mely iött az ő ál-
nokfagoknac fiaiu. Fogadafom tartya f-
megroggáalom őket, es népec gyűlkeztö-
zenc ő ellenec, még ha két barázdában bé-
szorétkoznakis. g h Ollyan az Ephraim,
mint az nyomtatásra fzoctatott üfzö, de
énis az ő kőver nyakán általmentem, lo-
vagolni indítottam Ephraimot, az Juda

pedig szánt és Jacob magának boronál. i Megmagya-
i Vesseteccigallagot magaroknac, hogy rázza a mit es
kegyelemnec mértékét aráljáróc, szántatá
† szántatoc magatoknac, k es ideje
vesztesen, tudt
megkeresettec az Urat, mind addig míg-
illie, Istenhöz
hozzatoc jővjön, es igazfagnac elsőjét a-
valo teref, es az
Istennec megke-
retoc es álnokfagot arattatoc, hamiflagnac
reszét, hogy po-
gyümölcszét őtetécc, mert az te utadban
dig azt mond-
bízta, az te erős népednec fokaságában.
gya miglen hoz-
Es azokáért zendölés támad az te néped
zatoc, ő is igazf-
között, es minden te erőfiséged elpufzita-
ságnac ojtőse
tic, mikképpen elpufzittá Salinan az * Beth
nagya, erteleme
Arbalt az hartznac napján: az anyia az fiac-
ez, miglen ő ő
kal egybe az földhöz veretic. Mígy czele-
az igazfzra-
kefzic ti veletoc az Bethel az ti nagy gonof-
megtanis, vagy
ságtokért: egy haynalban hirtelen elvéfz
míglen megfzta
Izrael királlyal.
badit.
† Jer. 4. 4.

k Az az, nem hogy te azt művelsed volna az mit én akartam,
de inkább mindoncsől ellenkeztél velem. f Fenyegeti őket: ő mag-
oc közöl valo haborusággal es partolkodással. * 2. Reg. 18. es 19.
m Az az, a Bethelben való bálványimadás lefzen oka az ti ve-
szedelmethnec. Azt mondgya pedig hogy egy haynalba lefzen
az az, nagy hirtelen az királnac veszedelmz.

XI. Rész.

Ittis panaszolkodic az UR Isten az népnec
háládatlanfagáról, hogy noha igen kieztisnége-
dől fogva gondgyat vifeltoc es raintotta, de joba
szot nem fogattac, azért fenyegetis őket.

- 1 Mikor még gyertec vala az Izrael,
kédvelém őret: † Es Egyprusból hi-
† Matih. 2. 15.
vam ki az én flamat.
- 2 Hívác őket, de őc más felé menénc elő-
lóc, Baalimnac áldozánac, es az bálvá-
nyoknac áldozánac jó illatral. En igaz-
gattá az Ephraim lábánac járását, őlemb-
hordoztá az Ephraimot, de nem cfinertéc
3 meg hogy meggyitoztá őket. a Embe-
a Az az kegyel-
reknec kőtelével vontá őket hozzám, fce-
mefin czeleke-
retenecc kőtelével, es vóltá nekic olyan
tem vélecc.
4 miot a kic az jármot az barónac nyakában
megkőanyebitric, es ételt adtam nyugal-
mafón elükbe.
- 5 Nem bétér vifzta Egyprufnac földébe, de b Eenyegetés,
az Affyriai királ lefz az ő URoc, azért nem adom őket
6 hogy nem akartac megfieri. Es fegyvert az Egyptumbéli
száll az ő várafira, es megeméfttyi az ő zárit kiraly kezébe,
es megeméfttyi őket a ő tanácskozáfokért. c Nonnéc egyfzer
7 A Z d én népem megáttalkodott az én mefzabudított-
tőlem való elfzakadálban, nagy felzö-
tam banem ca
val hijác őket, de fenki né indul meg rayta. Affyriai kiraly
8 Mikképpen czelekedgye te veled Ephra-
kezébe.
im? Mikképp adgyalac kézbe te gedet
c Tudniillic hogy
bálvany imad-
nánac Isten ellen. d Okat mondgya az veszedelmnec.
Tudniillic hogy megkeménydetec az hűnben, es a Prophétáknac
intésre nem vejtéc efzkebe magokat.
e Istenec embri mód szertint valo tanácskozafja azoc foit az
kic az Prophétat intésre megtértoc vala.

† Gen. 19. 24.

f Az az, nem vagyoc ergezelbeiben mint a ember, igk-retembennis az valasztotaknac megtartás, ocse-löl erös vagyoc. g Az az, Noha b'ados vagy, mindazáltal én megfentetec, büneidet eltör-löm, mellyec az én kegyelmefegemet hozza joc, megkeseltec. h Igéri hogy hazájok-hozza Isten öket és minden ellenség ellen megoltalmazza, sőt azo-kat megremeti. Mint ha az mondana, noha ideig Isten elhagyja az ő népet, mindazalra, megszabadítja öket, nekic vezrec leszen, az oc közeic öket és rettenetes leszen az ellenfeget hogy az népre haza söt veteket meg ne bánja hasá. f'ölölök bennis tövök ökeségesen lakhasa-nac.

1 Izrael! Miképpen czelekedgyem veled? ugy czelekedgyemé veled mint † Sodomával! ugy tegyeké veled mint Seboimmal? meg-elctt én bennem az en szívem, és egyetbe megfzántam igyekeretimet. Nem czele-kefzem az én haragomnac bufulása szerit, nem rérec Ephraimnac elvesztésére: Mert Isten vagyoc én s-nem ember, fizent te kö-zötted, s és nem mégyec bé haraggal az vá-rofba. h Az Ur után járnac, és ordít mint az Orofzlán, mikor ő ordít akkoron ret-tegnc a napnyugatnac lakói. Rettegnc mint az veréb az Egyptusbélicc és mint az galamb, az Assyriabélicc; és lakosokká 10 téizez öket az ő házokban, azt mondgya az UR Isten. Környülvört engemet mint egy megfzállott várat az Ephraim hazu-sággal, és az Izraelnec háza csalárdfággal, az juda pedig még uralkodic az Istennél, és az szenteckel a hivségbe megmarodt még.

8 Es fezt mongya az Ephraim, meggazda- f gultam, gazdagságot szerzettem magá-nac, semmi keretemben nem találac énnékem álnokságot, mert nagy bün vél-na az. 9 MAg én vagyoc az te Urad Istened † E-gyptusnac földétől fogva: desátorok-ba laková téflec ismét tégedet, s mint a-maz gyűlkezőt nec idején. 10 ES szólottam néktec a Prophétác által, f-én magam soc látálokac jelentetem nékic, és az Prophétác által példázó dó-l-gokát mutogattam. i Vallyons vagyoné Gilcaddban hamillag: bizony hazugság va-lenc voltatoc gyon, † Gilgalban ökröckel áldoztanac, k Nevets Isten öltarokis olly igea soc, mint az szántó földnec batázdán az raká soc. 12 ES k Syriánac földére * budofott Jacob, f-ott szolgált Izrael az ő † feleségéjért, és juhok öntözöt feleségejért. Es az ő Pro-phétája által felhozta az UR Isteget Egy-ptusból, és az Prophéta által szabadította Gilgalban mint-bálványozó helyein: de meglakol az ő ná. Akar mánt. Istenelenségétől, és megadgya nékic az ő gyalázatyját az ő URA.

f Hízelték mo-nép magánac á-builen, azon panaszokodic az Isten. † Ejsa. 43. 12. Inf. 13. 4. g Más fogás-ga: fenyegési ö-ter. h Az az, soc ké-pen a nistá-lac, de ti engedec lenec voltatoc. k Nevets Isten öket, kic vilic vala hogy Isten-nc szolgálná-nac magac két helyen bálvány-oznac vala. Gilgalban mint-bálványozó helyein: de meglakol az ő ná. Akar mánt. Istenelenségétől, és megadgya nékic az ő gyalázatyját az ő URA. † Sosp. 4. 15. es 9. 15. k Elemeo nyomorult voltac és az Mosef által söt jöteményeket számlá-lyá elő hogy öket penitentiara indit b'nsa. * Gen. 28. 5. † Gen. 29. 20. 28.

XII. Rész.

Reddi mégis Isten az népet az ő soc hamis és b'jaba való remenséggéért, és ismét veszedelm-esül fenyegési öket.

a Erts az sco-len az hi, aba való remenséget, is az enberi a-róben bizodal-mat hogy Egy-ptushoz es As-syriához biznac vala. b Judán kezdé il az fenyegeteft, hogy Izrael bé-téséget ne var-on. c Mintha azt monda az az Prophéta. Az ti Asyriac az Jacob, mindent megkísérteit, miada: Anya méhében, mind az után, hogy az Isten kegyelmeit én az áldást elvashetné. Ház azért Jacob mag vaci vattoc, ter, atac meg hoz' az áldást elvashetné. * Gen. 25. 20. † Gen. 31. 24. k Gen. 35. 9. 10. l Az Jacobnac példajabolint az Izraelre penitentiara. t Meg-norogya mellyen megfzánt az ő szív az ő álsuól.

1 SZéllel tápláltac az Ephraim, * és a Snapkeiceti szárafutó szélet követi: nap-ó-ként az hazugságot és az pufztaságot fo-kaftitya: figyertezec az Assyriabéli feje-delemmel, és olayr küld Egyptusba. P'óri vagyon az URnac Judával, b hogy meglátogassa ostorával az Jacobnac há-zát az ő utáit zenint, az ő czelekedeti szerint 3 fizert meg nékic. Az c'anya méhében megra-gada, Jacob az ő bátyánac * talpát, és az ő erejével † küzdéc az Istennel. 4 ES küzdéc az Angyallal f-meggyőzé, sira és könyörge nékic, * Berheiben találá meg Isten oret, és ott szóla ő véle. Es sere-gek nec Ura Istene, UR Isten az ő neve. 5 T'eis térj meg az te Istenedhöz, órizd meg az itgalmaillágot, és az iréletet, és mindencor az te Istenedben vesled reménségedet. 6 Chanaan nemzet ez, kezébe vagyon az hamis mértec. szereri az ragadozáft.

XIII. Rész.

Mégis panaszkodic az Ur Isten az népnc töle való elszakadásáról, jelentvén mi volt, s-miva lört, és fenyegési öket veszedelmekkel.

1 M Ikor * az Ephraim izól vala, min-decc rettegnc vala töle, felvöte szer az Ephra-magár az Izrael népe között, de vét-im birja vala 2 kezéc az Baal Istennel, f-meghala. b Még magat, de az balvány ima-ontóttec magoknac az ő ezüstökéből az ő dással elveszté értelmec szeri t, mellyec bálványoc és me-magat, és az ster emberek nec műve, mellyekről ő ma-halozhoz löts goc mondgyac, hogy az melly emberec ál-ba sonlases. 3 doznac czókolgáftac az borjukot. Anna-b Harom do-kokáért ollyanná léfznc mint az reggeli logban vadollya kód, mint az reggel felkelő hóhanmat, f-öket, Előszér, mint az polyva, mellyet az szél elhajt az hogy bünöket szeróról, és mint az füst melly az kúrtóról nevelic Masfó-4 kimégyen és elofzol. Es én vólnéc az te szer hogy borja Urad Istened † Egyptusnac földétől fogva, képeket öntöf-f-nem kell vala én nálamnál töb Istent el-tec. Harmad'szor mérned, mert ninczen töb szabadító én hogy az áldozo 5 nálamnál. En esmértelec f-én vifelté gödo-embereket arra dat a pufztábá az vizerlé és a szárazságnac kenzeritic hogy 6 földén. Böv földre hozzat, f-megelégedé-c az borja képeke nec, megtelénec, f-elhívéc magokat, és el-czokolgáftac, az 7 feletközénec én róla. De én mit az orofzlá az, tiszteletyéc, ollyálélzéc raytoc, mint a Leopard lesel- † Ejsa. 43. 12. kedün Syp. 11. 30.

• *Az betűben így vagyon: Az te veszedelmed Izrael vagy, elvesztetted tegedet Izrael tudniillik valamicszoda, vagy, az te soe bűnöd.*
 1. Samuel. 8.
 • *Az az mimodon eltalalmazna meg teged én el lenem az te királyod, ha en adám az: és en elveszem mikor akarom.*
 * 1. Sam. 8. 5. és 15. 23. és 16. 1.
 • *Az az, el nem felejttem a te bűniedet megbüntetélc, noha nem hírtelen.*
 f *Az az, mi képpen az kis gyermek mikor születic, ha az ő Anyjánac meheből siet kijöni megmenekö dic az vészedeletől színte ugy ha sietnénc az bűnből kitérni, az Izrael el nem vészenc. † 1. Cor. 15. 55. g *Az az, nem lehetne olly veszedelm, mellytől meg nem szabaditanam, mind Pokoliul, haláltrul, és jo tétemet soha meg nem bánám, &c.* Némellyec így: *de immár el nem változtat om, tudniillik, az elvesztésről való vegezésemet. Némellyec így: az vigasztalás elreytetett rólem, az az, mert vigasztalom meg őket mert nem akarnac megtérni, &c.**

8 kedem útokban utánnoc. Eleikbe futoc mint az medve melly nec kölyké elvörtéc, megfaggarom sziveket, béleket; bényelem őket mint az orofzán, az mezei fenevad elszagattya őket. • Te magad vesztetted el magadat Izrael: Mert én ben nem segitséged vagyon. En vagyoc mindöröcké de hól vagyon az te királyod hogy megöltalmazna tégedet minden te városidban? és hól vadnac az te biráid az kie felől ezt mondottad énnekem, adgy királt és fejedelmeket énnekem? • Adéctenéked • királt haragombá, és elvöm te tóled az én búsuлтomban. Peczet alatt vagyon Ephraimnac álnoksága, elröytetett az ő bűnc. • De gyermek szülöncé faydalma száll öréja, bolond fiu ő, mert születésénc idején meg nem fuládna. f Az koporsánac hatalmától megmenethetném őket, az haláltól megszabadithatnám őket, † halál te g veszedelmed léfzec én, koporsó romlásod léfzec én tenéked, elröytetett az változás az én szemcim előtt. Jóllehet ő nevekődic az ő atyaifiai kőzött, de eljő az Napkeleti száraztó szél, az UR szele, melly az pusztrából feljő, és megszáraztattya az ő erét, és megszárad az ő kútjeje, elragadozza ő minden drága marhájánac kinezét.

XIV. Rész.

Hirdeti az népcet közel való veszedelmét, az után az válsztattakat penitenciára mosi.

1 Elpusztitatic Samaria országa, mert megkeferitötte az ő Isténér, seggyvert miátt hullanac el, oszlopokhoz vertic az ő apró gyermekeket, és az ő terhes asszonyi állatoc kettövágattatnac. *Térj meg Izrael a te Uradhoz Istenedhez, mert elrölyöttál a te álnokságodban. Vigyetec befzédet Istéhez veletéc, térjetec az Urhoz, f-mógyázoc ezt néki, minden álnokságinkat vedd el mi rólunc, és légy kegyelmes mi hozzánc, és áldozuc tenéked az mi*
 4 † *ajakinknac áldozó tulkaival. a Az Af. † Heb. 13. 15. syriai fejedele nem óltalmaz ez után min. a Az az, báláket, b nem ülönc lóra, és nem mondgyuc kat adunc tené- ez után, az mi kezönc munkáinac: mi Istec- ted.*
 nűnc vattoc ti, mert az árva te nálad talál b *Az az, nem kegyelmet.*
 5 c *Meggyogyitom az én tölé való elszakadafokat, ingyen való nagy kedvéség kírni, és nem bevészem őket, mert elfordult az én busú. bizunc erőnkbe.*
 6 *láfom ő róla. Léfzec Izraelunc mint az c Az Istennec harmat, virágzic ő mint az liliű, gyökeret kegyelmes igérvér mint a Libanus hegyen való élőfa. Kitérjednc az ő ágai, és az ő ékefségo ollyanpet penitenciára.*
 7 *léfzen mint az olayfánac ékefsége, és az ő szaga mint az Libanus hegy nec szaga.*
 8 *Meguyjulnac az ő árnyékánac lakói, és meglevenednc, nevednc mint az földbe vetett búza mag, és czemetéznc mint az szőlőto, és az ő szaga ollyan léfzen mint az Libanus hegyen termett bornac*
 9 *szaga. Ezt kezdi az Ephraim mondani: mit réfzec én többé a bálványockal? én megtekintettem és meghalgattam ötet, léfzec én ő néki mint az zöldellő jegenyefa, én nálam lelted az te gyümölcsöd.*
 10 *Kézeket? Kiczoda az bölcz hogy megértenéje ber, hogy cözébe vennéje ezeket? Mert igazac az URnac utai, az igazac járnac azokon, noha az Istentelenc megbotlanac rayta.*

Mmm ;

Hofcas Propheciájának vége.

JOEL PROPHETA.

Első szer feddi az népsze keménségét, hogy holott az Istenről ilyen kemény megverettetett, mégis nem érzi az ő nyavalyát, hanem azokban inkább megkeményíti magát. Másodszor, mivel hogy az nép az Isten büntetésére inkább megkeményedett vala: hogy remmint megalázta volna magát, nagyob veszedelmekkel fenyegeti őket. Harmadszor inti őket penitenciára. Negyedszer ígéretekkel téjzen, mert jövendőt mond az Christus országáról, és megmutattya hogy noka ilyen nagy romlásra jutottac, mindazáltal Isten el nem felekezett az atyákkal töze szövetségéről.

ELSŐ RESZ.

Feddi az népsze keménségét, hogy az Isten büntetésével semmit nem gondol, Es inti az papokat hogy az ő tisztece szerint böjtot hirdessenc.

AZ URnac szava, ez mellyet szólott Joel által, ki Pethuelac fia vala. **V**éncz hallyatoc megert, és minden földacc lakói halgyátoc meg: **v**allyans volté valaha ilben de legá ti időrokben? **E**s vallyon az ti nyáitokhoz idejékbe volté többé ilyen szökötlan dolog? **B**eszélléte megert az ti háitoknac, és beszélléte megert ti háitoc az ő fioknac, és azoknac hoc beszélléte meg az ő maradólaknac. **A**z mi megmaradott vala az sáskától, megévé az ezerebogót, és az mi az ezerebogótól megmaradott vala megévé az hernyót, az mi az hernyótól megmaradott vala, elsütte az ragya. **S**erkennyetec fel részegetec, és sirjatoc, és ordísztatoc mindnyájan ti berívóté a mustert, mert elvéteget az tiszátoktól. **B**izonyára erős nép jöve fel az én földemre, mellyen száma ninczen, az ő fogai, olyanoc mint az orofzalannac fogai és azoknac zápjai, olyanoc mint az orofziannac zápjai. **P**usztává tévé az én földemet, és az én figelátat meggná ná, megnezitelenítvé a megmencteleníté és itellyethányá,

8 meghírvadánac az ő ágai. **K**eferegj mint az gyász ruhában járó menyafiszony kesergi az ő ifju Urac. **E**lkölt az UR házából az kenyérrrel borral való áldozat, keseregnee az Urnac Papjai, az Urnac szőlőgai. **E**lpusztatott az mező, keseregnee az földnecc lakói, mert elveszett a búza, elszáradott a must, megizetlenült az olay. **S**zégynenlyetec megszántó emberek, **ó**rdísztatoc ti szőlőmivelec, az búzáért és az árpáért, mert elveszett az mezőnce gazbonája. **K**iszáradott az szőlőtő, elveszett az figéskert, az pomagranátis, az pámafais, az almafai, az mezőnce minden élőlfai kiasztanac, bizony kiasztadott az öröm az embereknecc fiaikozzul.

13 **Ó**ltózzetec sáskában, sirjatoc ti Papoc, **J**ay. **Az Papokat** gasszatoc ti, kie az óltárhoz szolgáitoc, **int** ke y **et** jövetec el, hallyatoc gyász ruhában, **kie az ván mind az én Istenemnecc szolgálai vartoc,** mert az ti elmut veszetec egybe az véneket, és az földnecc minden lakóit az ti Uratoknac **I**stenteknecc ruhában élöz-házába, és kiáltáitoc az Urhoz **ezt mind-ven, hirdesse-ván.** **J**ay nékünc ez nap, * **meit közel nec böjöt, hogy** vagyon az Urnac napja, és úgy jö mint az **az könyörgéspusztatító az mindenható Istentől.**

és az könyörgőnecc bizonyos formáját írja nekic. † Inf. 2. 15.

* *Ijai. 13. 6.*

*Feddi a népet hogy az Istennecc az ő őt való ostorit nem tekintie meg tudniillic, mi nem ő hitvan frzeckel éle őbet elvötte és dragnágot szorzett. **H**ogy Istennecc más ostaráwa sem gondoltac, mert feddi ő őt illés az mányóe hogy az feddi meg azvezett bogarok nevezic é őt papoc. **S**emellyenemgy néze őe, mint ha az Prophecia más néze őe a törőszóca, mely őt mányóe vesztezene.*

Avagy

- 16 Avagy nem szemecet láttára vészetté el az élés? vallyons' nem az ti szemecet láttára vészetté ki az Isten házából az órom és az vigaság. Elrothadtanac az elvetett magoc az barázdác alatt, elpúszulttanac az gabonás házac, elromlotttanac az czűrőc 17 mert kialzott az buza a földből. Miképpen foházkodic az okralan állat? miképpen bógneac az ókróc? mért ninczen élettec, még az juhoknac nyájais elveszett. 18 Tehozzád kiáltoc URam, mert az alálynac úze megmészette az puzzábéli füvet, és az hévség elégette az mezdőnc minden fáit. Még az mezei vadakis te hozzád kiáltanac, mert elfzáradtanac a folyóvizeknek völgyei, mert megemléztotte az hévség a puzzábéli zöld füvet.

II. Rész.

Ugyan azon veszedelméről em' ekezie a Propéta az mellyekről az első caputban emlékezett vala, és int az népet szent gyűlésekre, böjvölésekre, és igaz penitenciara. kiknekéger külső testi jókat, és azockalegybe lelki jókat is.

^a Az az, Hirdesse meg mind az egész országban, hogy Jerusálemben gyűlés lesz.

^b Restetes el-lenségel fenyegeti az népet mellyet nemel-lyec az Assyri-élielkről, nemel-lyec fászkakról magyaráz nac.

- 1 Kúrtöllyetec a Sionban és kiáltfatoc az 17 Kén szent hegyemen, megtrémöllyetec ez földenc minden lakói, mert eljött az URnac napja, mert közel vagyon. 2 Az fetetéségneac és az homálynac napja, a kődnec és homálynac napja, mint az haynal olyan hirtelen kiteről az hegyekre: nagy és rettenetes nép, kihöz világ kezdetitől fogva hasonló nem vóit, s többé sem leszzen nemzetségről nemzetségre. 3 Megemlézoc tűz lézzen ő előtte, és ő utánna égerő láng, Judánac földé olyan ő előtte, mint az gyönyörűségés paradit-som kerte, de ő utánna puzzulásnac puztája lézzen, s ugyan nem menekedhetic ő ő meg. Az ő tekénteri olyan lézzen, mint az lovaknac tekintetec, és futosnac mint az lovagoc. Az hegyeknac tetején olly zörgéssel ugrandoznac, mint az szeke-rekneac zörgésec, és mint az pozdorja emé-sztőlágnac ez attagáfa, mint az útközetre készült erős nép. Minden népec elér-mülacc tőle, minden ortzác elfeketedneac tőlócvaló féltekben. Ollyanoc lézzenec mint az Orjáfoc, széllel futosnac mint az útközetre való férfiac, az város kőfalára felhágnac, és kikimind szabadon jár az ő után, nem tartoznac meg utokban. 4 Senki az társát utában nem szorongatgya, kiki mind szabadon jár az ő után, az fegy-ver közzé menec, még sem esic seb raytoc. 5 Az vároft szabadon általjárjac, mintha kapuja sem vólna, az keritelen futosnac, házakat meghágnac, ablakokon bémen- nec mint az topó. † Reszket ad föld o † *El. 13. 10. Ez. 32. 7.* 10 előtté, és keferegneac az égec, az nap és az hóld elfeketedneac, és a czillagoc megvon-szác az ő fényeket. Es az UR szol az ő se-rege elót, s ő nódittya őket mert felötte igen nagy az ő tábora, mert erős a ki meg-szerzi az ő beszédét: Mert nagy az URnac * napja, és igen rettenetes. I-ki álhattyá * *Jer. 30. 5. Amos 5. 18.* 12 meg azt? Es inég szinte mostannis, ezt mondgya az UR: † térjetecc meg én hoz-zám, tellyes ti szivetecc szerint böjvölésé- *Zeph. 1. 15. Jer. 4. 1.* 13 lis, siráflális, kefergésfelis. Es szaggassatoc sziveteccer nem ruhátokat, s térjetecc az ti Uratokhoz Istentekhoz. Mert ő kegyel-mes * és irgalmas, kéfedelmes az harag- * *Exod. 34. 6. P. sal. 86. 5.* 14 ra, és nagy az ő kegyelmelléce, megtartoc zic az bűntettétől. † Ki tudgya, talám † *Ion. 3. 9.* 15 hozzátoc tér az Isten és megbáunya szán-dékát, és ki tudgya talám áldását hadgya az kenyérrel, és borral való áldozatot az ti 16 Uratoknac Istenteknac. Kúrtöllyetec Sionbá, * szentelleyetec böjvölés, hirdesletec gyűlést. Gyűtsétecc ószve az népet, hir-delesetec gyűlést, vegyétecc mellétecc az vé-neket, vegyétecc közzétecc az apoczká- *Sup. 1. 14. C. Az aprokat u-* 17 ki az völégény az ő belső házából, és az zert, hogy meg-mennyalzson az ő ágyás házából. Az esmerjet azokon Tempomnac tornárza közöt, és az óltár *mit erdemletec* közöt sirjanac az papoc az URnac szől-ök, *hamég az okia* gai, s ezt mondgyac: Legy kegyelmelmes *Isten haragja-* URam az te népedhöz, és ne boczáljad *ban vándnac.* dílóra a te örökségeder, hogy a pogányoc ó raytoc uráthodgyanac, † hogy nem mon-gyac az népec, hól vagyon az ő Istenec *† P. sal. 42. 11. es 79. 10. és 115. 2.*

24 Es megrakodnac czűrűtőc buzával, cziko-
 25 rognac az saytóc borral, olajjal. Es más
 elzrendőket adoc azoc helyébe à mellyek-
 ben à † sáska, az czerebogár, és az hernyó
 az életett megötrtéc, az én nagy seregem
 26 mellyet reátoc küldtem vala. Es szűntel-
 len élzítéc megelégzétec, és diczértec az
 ti Uratoknac Istenetekneve névét, mert czu-
 dak éppen czekelkedet veletéc, és nem ma-
 27 rad az én népem szégyenbe öröcké. Es
 megrudgyátoc hogy Iztael népe kőstet va-
 gyoc én: En vagyoc az ti Uratok Istenec,
 ninczen több én nálamnál, s-nem piron-
 28 kodic öröcké az én népem. ^d Es ez után
 kéfzen ez, hogy kiontor az én * Ielkemet
 minden emberre, és prophétálnac az ti fi-
 aitoc, és leányitoc, és az ti vénitec álmo-
 kat látnac, és az ti ifiu népetec látásfokat
 29 látnac. Sőt meg az én szolgálaimra és szől-
 gáló leányimrais kiöntöm az én Ielkemer
 30 azokon az napokon. Es czudákat téstec
 az égeken és ez földön, ^e vért, tűzet, és
 31 kőd olzlopokat. † Az nap fetéséggévá-
 lic, és az hóld vérre, mincelötte eljő az
 32 URnac nagy és rettenetes napja. Es ac-
 koron * valaki az URnac névét segítségre
 hívja, megszabadul: Mert Sionnac hegyén
 és Jerusálemben léizen az Szabadulás, mit
 megígéte az UR, az az, à maradékokban,
 à kiket az UR hívot.

† Sup. 1.4.

^d Lelki ajandé-
 kochal igeri ma-
 gát Isten az ő
 népénc.
 * Efa. 4.7.3.
 Ait. 2.17.
^e Az szent iras
 à napnac, hold-
 nac es czillagok-
 nac komat, offa-
 g. az, mindekor
 kőve kezendő
 nyomorúságot,
 es háborúságot
 jelemt mert az
 veszedelmec
 ide en az ember-
 nec ügyetec,
 hogy az okis
 nem f. n. lenc.
 †. Inf. 3.15.
 *. Rom. 10.13.

3 toztac az én fődemmel. Es nyilat vótanac
 az én népemre, ^b és à gyermekket olly ól-
 ezón aruba vetőrtéc, miell' ólező az paráz-
 na leányokat boró eladtác, hog' ihallanac.
 4 ^c Sőt mi közöm vólt énnékem te veled
 Tyrus és Sidon, és Sidoságnac minden ha-
 táros szomszédí, vally ő érdemlettemé ezt
 5 à mivel fizettél énnékem, és ha ezzel fizet-
 tet énnékem, nagy hirtelen az ti fejeteke
 6 forditom az mint érdemlettetec. Mert az
 én czűstómer, és aranyamat elvittétec, ^d és
 és az én drágamarhámot az ti Templomi-
 7 tokba vittétec. Es Judánac s. Jerusále-
 nec fiait az tenger elve Görögöknecc pén-
 zen eladrátoc, hogy megfészec venétec ö-
 8 ket az helyből à hová pénzen adátoc, és
 megfizetec néktec az ti érdemetec szerint.
 9 És adom az ti fiaitokat, és az ti leányito-
 kat az Juda fiainnac kezekbe, és ók elad-
 gyác azokat pénzen, à Sabeufoknak megf-
 10 sze való népnecc, mert az UR végezte.
 11 Hirdeslétec meg azt az népec között, hir-
 deslétec hadat, tamafszátoc fel az hatal-
 masokat, eljő nec, felkel nec mindnyájan à
 12 hadakozó férfiac. Rontsátoc el az ti szán-
 tó vasatokat czinállatoc fegyvereket bé-
 ne, és kaszátokból czinállatoc dárdákat,
 à beteges ezt mondgya: de erős vagyoc én.
 13 Gyűllyetec ófzve és jőjyjetec el minden
 népec, gyűllyetec fel minden felől, ott
 vágja le az Ur az te erős ellenségedet.
 14 Serkennyenec fel és jőjyjenec fel à né-
 pec Josaphat völgyébe, mert ott ülóc hog'
 megirtéllyec és megbünteslec minden né-
 15 peket, kik kőröskörnyűl vadnac. ^d Vef-
 setec farlót az gabonába, mert meg én à
 gabona, jőjyjetec el szállatoc le, mert rak-
 16 va az sayto, telí vadnac az nyomó szerszá-
 moc megfokafultanac az ő gonoszlágoc.
 17 Az népec, à népec à czéplésűcc völgyé-
 be jőjyjenec: Mert közel vagyon az UR napja
 18 az czéplésűcc völgyében. † Az nap és à
 hóld meghomályosodnac, és az czillagoc
 19 megvonláz fenyeket. Es az UR Sionból *
 nagy szóval szól, ^e és Jerusálemből szó-
 zatot téstzen, s-nem grümül nec az egec, és
 20 az föld, és az UR léfzen az ő népénc re-
 ménsége, és Izrael fiainnac erőllége.
 21 Es megrudgyátoc, hogy én vagyoc az
 mondatic szol-
 22 ti URatoc Istenec ki lakom † Sionon, ni az Ur, mert
 az én szentségem nec hegyén, és léfzen ott mondatic
 Jerusálem szentséggé, * s-idegenec töb-
 23 vála lakozni
 bé által nem iatjác ortet. Es hogy akkor az Cheri-
 24 b-
 és az halmoc téyjjei folynac, és Judá-
 25 nac folyáti vízeckel bévőlköd nec, és *
 26 kur fő származic az UR házából, és meg-
 27 őntözi Sittim nec völgyét.

^b Nagy két gy-
 lizattya az I-
 stennépénc,
 hogy ólzon ad-
 gyac, es az orras
 gonofz helyre-
 lóttic.
^c Az szomsz-
 dockal pana-
 dokic, hogy
 ókis az idegen
 nephöz ad van
 mágot, ront-
 tottác az Sido-
 kat.
^d Az Templü
 gazdagagarr
 es annac gyala-
 zattya iri sed-
 dic.

III. Rész.

*Es cápuban nyilvánbanszol az népenec meg-
 szabadításárol, és az ő ellenségeknec rólszokrol,
 mellyenec hasznatis megmondgya az Prophéta
 az után az mondegya hogy minekutárna Isten
 az ő népet helyére állattya, megállgya, hogy
 femni jogyátok az ő feccen kégyen.*

ⁱ Az Josaphat
 völgyéről az
 emberecsokat
 szőlőstanc, es
 illy gondolat: ban
 voltanac, hogy
 mindcz vilsg-
 nac oda kellyen-
 gyűlni az itélet-
 re, de az ollan gondolat nem egyéb hanem
 hijaba való álom: Jollket
 pedig hog' fordít hatyóc így, hogy az Isten
 az pogán nepeket az ő itélet-
 tunc völgyébe gyűyti. Mert az Josaphat
 annyit tésté mint Iste itélet-
 tunc völgye. De késség nélkül az Istenec
 hazasmas diadalmaról szol,
 mellyet vórt vala az poganyokon
 Josaphat által egy mezőben Jerusa-
 lemhez nem megfűscc. Azt mongya
 azért hogy noba minden pogán-
 néper ellenfégi az ő népec, es óket
 rontani, vesztens akar-
 ias mándizáltal mint rig. n az
 Josaphat völgyében megrontott
 vala à foc poganyikat. 2. Faral. 2. 2.
 azonképpis megfűs nem hadgya
 az népet, hanem az ő népe mellett
 az foc eméi az poganyoc ellen.

1 **M**ert imé azokon az napokon, és az i-
 2 dőben az mellyben Judánac és Jeru-
 3 sále mnec fogságát, megforditom. Ackor
 4 cgybe gyűytoc minden pogányokat, és
 5 szóltoc Josaphatnac völgyére, ^a és ott
 6 pörtöc ő velec az én népémért, és az én ö-
 7 rökségemért az Izraelért, mert az pogá-
 8 nyoc között azt elzélleléztétéc, s-nem gólz-

14 Az népec, à népec à czéplésűcc völgyé-
 15 be jőjyjenec: Mert közel vagyon az UR napja
 16 az czéplésűcc völgyében. † Az nap és à
 hóld meghomályosodnac, és az czillagoc
 17 megvonláz fenyeket. Es az UR Sionból *
 nagy szóval szól, ^e és Jerusálemből szó-
 zatot téstzen, s-nem grümül nec az egec, és
 20 az föld, és az UR léfzen az ő népénc re-
 21 ménsége, és Izrael fiainnac erőllége.
 22 Es megrudgyátoc, hogy én vagyoc az
 mondatic szol-
 23 ti URatoc Istenec ki lakom † Sionon, ni az Ur, mert
 az én szentségem nec hegyén, és léfzen ott mondatic
 Jerusálem szentséggé, * s-idegenec töb-
 24 vála lakozni
 bé által nem iatjác ortet. Es hogy akkor az Cheri-
 25 b-
 és az halmoc téyjjei folynac, és Judá-
 26 nac folyáti vízeckel bévőlköd nec, és *
 27 kur fő származic az UR házából, és meg-
 28 őntözi Sittim nec völgyét.

^d Apoc. 14.15.
 Indistya Isten
 az ő büntető
 szolgait, mert
 ideje büntetíf-
 nec, megéri à ga-
 bona, mert rak-
 vac gonoszság-
 gal.
 † Sup. 2.31.
 * Jer. 25.30.
 Am. 1.2.
 Sionból es
 Jerusálemből
 mondatic szol-
 vála lakozni
 az Cheri-
 b-
 † Psa. 132.
 * Apoc. 21.27.
 † Am. 9.13.

£ De.

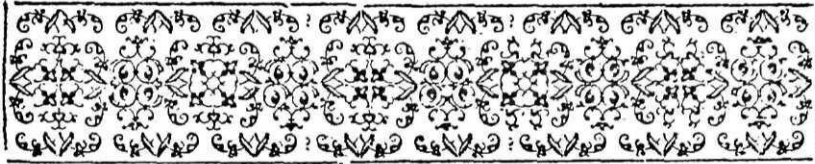
f Megbűnteti 19
Isten az ő népe-
mec ellenségét.

f De Egyptus pusztává léfzen, és Edom-
nac földé kietlen pusztaságra jut, az Judah
fiain tört gyótrelnéjért, mert ártatlan vért
20 ontottac az ő földökben. Es az Juda örö-
cké megmarad, és Jerusálem nemzetiség-
ről nemzetiségre gyarapodic.

8 Es kitisztítottom vérekből, mellyből ki 8 Eitel.no ez.
nem tisztítottam vala : Mert én vagyoc az En ez ideig az.
Sionban lakó UR. és népem nec tisz-
tatlan sagat el

nem tisztítottam nyomorúságoc alin, annakokáért az ő tisztata-
lanságokban ugyan elrohhattac, azért megtisztítottom őket, hogy
tisztaac legyenec.

Joel Prophétának vége.

AMOS PROPHETA.

Az Amas Propheta Izrael országában prédicálto, ki először prophetál
az Isten Anyaszeni Egyházának ellenséginec büntetésekről : Az után pro-
phetál az Juda és Izrael országabeliec ellen, és őket fenyegeti Isten harag-
jával az bálványimádásért, az nagy testi bátorságért. Az
után bérekefzsi irását Evangeliumi
ígéreteckel.

EL S Ó R E S Z.

Az Propheta magának nevé, és tanításának idejét felvetvén, és tanításának hogy Isten től ér-
tett tudományá! ő, méltóságoc szerezvén, fenyegeti Isten haragjával az Syriabelieket, Pálistusfo-
kat, Tyrusbelieket, Edomitákat, Ammonitákat, az Isten népén tört bofzjúszágért.

1 **A** Mosnac beszédi zec, ki az
Tekuai páfztoroc kózzúl
való vala, mellyeket látott
Izrael országa felől, Uziál-
nac Judá országa királyá-
nac idejében, és az Jerobo-
amnac, Joálnac, Izrael országa királyá fia-
nac idejében, két efsztendővel az * föld-
indulás előtt.

2 **E**S monda : az UR Sionból † kiált, és Je-
rusálemből téfszen szózatot, s- elvezfzenc
az páfztoroknac * karamoc, s- megfzárad
3 Carmelus hegy nec teteje. Ig' szól az UR : b
Damascufnac három és nég' gonofságáról
meg nem kegyelmezec : Mert az Gilcad
4 vároft vas czepeckel ezepléttéc meg. Es tüz-
zet boczátoe Hafaél király házára, és meg-
5 eméfszi a Benadád királnac palotáját. Es
clrontom Damascufnac erőfségét, és ki-
vezfztem Aven mezeinec lakóit, és Syriának né-
pe Kir vároiba vitétic, azt mondgya az UR :
6 Ig' szól az UR : * Gáza várofnac három és
nég' gonofságáról meg nem kegyelmezec,
mert tellyeséggel rabságra adtác az én né-
pemec, hog' őket az Edomitác kezébe adnác.
7 Es tüzec boczátoe Gáza várofnac kófalá-
8 ra, melly megeméfszi az ő palotáit. Es ki-

vezfztem Azotufból á lákós népet, és Afca- c Az az, Nem
lonból á fejedelmet, és téritem az én keze- c emlekeztec meg
met Accaronra, és á Philistúfoknac mara- c árol, hogy Da-
dékoc elvezfzenc, ezt mondgya az UR Isten. vid es Hiram az
9 Ig' szól, á Tyrusnac három és nég' gonof- Tyrusnac királ-
ságáról meg né kegyelmezec, mert tellyes- l. a, úgy mint a-
séggel Edomnac fogságba ezeptéc az én tyafiac voltac.
népemec, és nem c emlekeztenec meg az A- Vagy : Neroem-
10 tyafiac szövetségéről. Es tüzec boczátoe lekekeztec meg
Tyrusnac kófalára, melly megeméfszi az ő arrol hogy Jacob
11 palotáit. Ig' szól az UR : Edomnac három és és Esau egyec vol-
nég' gonofságáról meg nem kegyelmezec, tac, hiktől szar-
mert fegyverrel háborgatta az ő attyahant, maztae az iz- raeliac es az E-
és nem volt irgalmsággal d hozzá, mind raeliac es az E-
12 óiöcké ragadozó volt az ő haragja, és ő do- mitac.
13 röké haragot tartott reá. Es tüzec boczá- d Az bédé enigy
toe Themá várofára, mell' megeméfszi Bos- vagon, és meg-
14 ranac palotáját. Igy szól az UR : három és rontta az ő ir-
nyég' gonofságáról, az Ammon fiainac ke- galmságait, az
15 gyelmes né létzec, mert az terhes aszfonyi az : Nem volt
állatokat ketté vágtác c Gileadban : hogy benne semmi ir- fordityác, keztá
16 az ő határokat terjeszténéjcc. Es tüzec ger- galmságait az ő
17 jefztec Rabba városának kófalára, melly attyefiakhoz
18 megeméfszi nagy jaygatáffal az ő palotáit c Nem llyec így
19 az ő hartzának napjan, az ő háborgó vezfé- fordityác, keztá
20 nec idején. Es fogságba vitétic az ő királ- vágtác az he-
21 lya, ő maga és véle egygyütt az főfő népekis gyeket.
22 ezt mondgya az UR : :

* Zach. 14. 5.
† Jerem. 25. 30.
Joel. 3. 16.
a Vagy, legeltető
fűves mezéjcc.
b Damascufnac
három és nég' go-
nofságán, annac
szantalan fóc ge-
nofságat érti,
mert bizonyos
szamot mond bi-
zótálar : Mert
ha az mondatan
Mivulh : f' fóc ge-
nofságoczeleköt-
tec, és az Izrael-
nec fóc bofzjúst
sőttec, nemked-
vézec nékio.
* 2. Chron. 28. 18.

II. Rész.

Fenyegeti Isten az Prophecia által a földön az Moabitákat, az után Judánac és Izraelnek népét kikké: hata adataknakokról panaszkodik.

* 2. Reg. 25. 27.

1 **E**Zt mondgya az UR: Három és négy gonofságért Moabhoz nem forduloc, mert ő égette meg Edom királyánac tetemeit mint az mezet. Es túzet vetec Moábra, melly megemészti Keritot várost, és háborunac zörgésében, kürt nec zörgésébe hal meg. Kiveszem ő belőle az bírót, és minden* fő népeit véle egyetemben megölöm, ezt mongya az UR:

4 Igy szól az UR: három és négy gonofságáról az Judánac még nem kegyelmezec, mert megvertettéc az URnac törvényét, és az ő szerzést nem őrzöttéc, és téveigésbe vitte őket az ő hazugságoc, mellyeket az ő

5 attyoc követtenec. Es túzet vetec Judába, melly megemészti Jerusálemet. Igy szól az UR: Izraelnek három és négy gonofságért hozzá nem forduloc, mert pénzen eladtác az igazat, és az nyomorultat egy óltó lárún. ^a Sienecc ez földön a szegényeknek fejekre, az nyomorútnak igazságokat elfordittác, az fiu az ő attyával egy leányal vétkezic, hogy az én szent nevenet megfertefztéséc. Es az zálagba vetett ruhákó haytyác meg magokat minden óltároknál, és az megfert embereknec burságokból az Isteneknec Tempiómábá borral lakoztanec. Jóllehet én tszaggartam ki az † Amoreufokat előttec földök ből kiknec magasságoc ollyá vala mint az Cedrus fáknac magasságoc, és kic olly erőftec valánac mint az czerfa, és elvesztetem felljül az ő gyümölcsét f alól az ő törvét tellyességel. Es én hoztalac ki * Egyptusnac földéből titeket, és négyven elzendeig hordoztalac a pusztában, hogy az

11 Amoreufoknac földöket birhatnátoc. Es prophetákat rámaztottam a tífaiatoc között, és az ti ifjaitoc között Nazareufokat, vallyon f nem úgy vagyoné Izrael fia: ezt mondgya az UR. Es ti borte adtatoc iunio az Nazareufoknac, és a prophetáknac meghatátoc, † mondván, ne prophetályatoc. ^b Imé én megnyomom ezt a ti helyeteket, miképpen az vasas székér nyomja az tellyes követ. Elkél az furás az gyors embertől, és az erőfacc ereje semmit nem fog, és az magaból ember meg nem óhartya magát. Es az kértives helyén meg nem maradhat, és a gyors gyalog futasával meg nem szabadul, az lovag sem szaladhat el.

12 Az jo szivó legény az erőftec között, meztelen szalad az napon azt mongya az UR.

^a Némeltyec így fordítottác, kic az szegényeknek fejeket megronttyácizkáb a földnec poránal. Tremellius így fordittya, kic a szegényeknek fejekre igyekednez, hogy azokat az földnec porába levestec

† Num. 21. 24. Deut. 2. 31. Jos. 24. 8.

* Exod. 12. 31.

† Inf. 7. 12. ^b Ragnirius így fordittya: Imé én megfzoritlac titeket az ti helyeieken, miképpen megfzoritlac az kevecskel a llyeszekő. Je vonymus így fordittya: Imé én szikorgoc szalattatoc, mint az szennoval meg rakot szeker.

nec a nép, hogy nem Isten akaratyából fenyegeti őket, annakokaért az Prophecia Istenre igazítja őket.

1 **H**Allyatoc meg ti Izrael fia: a szót, mellyet az UR szól ti felőlecc, mind az egész czeledről mellyet Egyptusnac földéről feihoztam, ezt mondván. Czac titeket választottalac magannac ez földnec minden nemzetségi között: Annakokaért megbüntetlec titeket minden álnokfagoc kért. ^a Vallyons' járnaké kertec egyút, ha ő köztéc egyfetc nem lesz nec? Vallyons' ordité az erdőben az orofzlán haragdománt nem talál? vallyons az orofzlán kőlyök ordité a baulangból mikor semmit nem kaphat? Vallyons a madar efiké a földre a madaráfz nélkül avag' felszedic a madaráfz a tört a földéről míg valamit nem fogott? Vallyons' mikor a városban zong az kürt, nem rémül meg a nép: avag' léfzenic olly veszedelem a városban, mellyet az UR nem szerzene?

7 **M**Ért semmi dolgot nem czelekedzic az UR Isten addig míg nem megjelenti az ő tirkát az ő szőlőgainac a prophetáknac.

8 Az orofzlán ordított és kic nem félne: az UR Isten szólott és kic nem prophetalna.

9 **T**Egyetec hirt Ásdod palotáiban lakó fejedelmeknec, és Egyptus földében való palotáknac lakoinac, f mongyátoc ezt Gyüllj etec őfve a Samariánac hegyein, és néz etec meg ő közöttéc a loc inséget, és az nyomorútnakac nyomoruságokat ő közöttéc. Es né tudnac jót czelekedni az kőzöttéc. Es né tudnac jót czelekedni az gyüllj etec és palotáiknak kőborlort marhával megpraktjac. Annakokaért azt mongya az UR Isten, az ellenség, és ez föld könyül való szomfúsásig elvezic tőled minden erődéc, és elrontatnac az te palotáid. Ezt mondgya az UR, miképpen a páfztor az orofzlánac szájából az juhnac czac két szárat ragadgya ki, avag' a tulénc külfő részét ezenképpen ragattatnac kic az Izraeli fiaib a vezedelemből, kic Samariában ülne az ágynac óltálán, és Damascusból az ágynac megremöllyenec, lábán. ^c Hallyatoc meg este gyetec tudománt Jácobnac házában, ezt mondgya az UR Isten, a Sergekeknc URa. Mert a melly nap megbüntetem Izrael az ő gonofságáért, meglátogatom Bethel nec óltáritis, és letöret nec az óltárnac szarvai az földre leromolnac. Es elrontom a téli házat az nyárral házzal egybe, és az Elephant tetémnel tőlől vallyon.

Tremellius így: Mikor az trombitánac szavára az nép az városban egybe nem fut: avagy esbetiké az városban valami veszedelem mellyet nem az UR czelekedet volna.

^b Tanóba fogattya Isten a poganyokat a Sidoc ellen, Mintha azt mondaná Isten, Nem czac ti itellyetec meg az en népemnec gonofságát, hanem itellyec meg az poganyokis. ^c Az az, A kic Samariában és Damascuban nagy gyönyörűségben ülne.

megé-

megékesítettet házac elvezénc, és elfogyac az nagy házac, azt mondgya az UR.

III. Réfz.

Ez caputban faddi Isten az prophéta által az fejedelmeket a szegeny nyomorultakon valo törventelenségert, hamiságerit es kegyetlenségert, es fenyegeti őket veszedelemmel, mellyből meg nem szabadulhatnak az ő balvanyoc es hamis tiszteletet által. Az után megmutattya az prophéta hog' noba sokképpen es sokszor imiettes Istenből az penitenciaira mindaz által annyira megkeményitette, hog' semmiképpen nem akartac megértetni, Annakokáért inti az prophéta ismét őket fenyegetséssel az megtérésre.

• Hozd elő igyűc: Az az, nékret és ti ellenetec szöloc, kic az szegenyeken uralkodokat az oc ellen ingerlítec és az szegenyeknek marhá-joknac ragado-mányabol lakodalmat czi nátkot, és abból bizlallyatoc magatokat. b Vagy az ő szűt rögére. c Vagy: Es az ti palotáitokbol elszaladtat, vagy palotátokján eireyteszec. d Csizfollyá hi-jába való bizodal-mokál őket mint ha azt mondána akar mint farazzatoc magatokat az oc aldozat-tal, de nekem nő kell és ti magatokat annál inkább terhélitec az bünnel. e Az az, amely tartomány az ő bünével megtörtöttatja az egeket.

- 1 **H**Allyátoc meg ezt ez beszédet ti Bannac únói, kic Samariánac hegyén vattoc, kic nyomorgattyátoc az szegenyeket, kic az ő Uroknac ezt mondgyátoc, hozd elő s'igyunc a Megeskutt ezen az UR Isten az ő b Sanctuariumjára, hogy imé napoc kövérékötvec reátoc, mellyeken elvilzen titeket az ellenség horgokkal, és az ti maradtékokat mint az halál-nac halál szó horgával. Es mindentec töréfen szalad ki egymás után, és az ti palotáitokból elhúnyátoc az ti marhátokat, c ezt mögya az UR. d Mennyetec Bethelbe, és vétközerec Gilgalba, nevellyítec az ti gonofságotokat, hozzátoc fel bátor az ti áldozatórokat, és három esztendőnként, adgyátoc bé az ti dézmátokat. Es aldozatoc kováztes kenyerrel haladó áldozatokat, és hirdeslerec szabad akarat szerint való áldozatokat, kiáttátoc: Mivelhogy így tetnec kedveteknek Izrael fiait, ezt mongya az UR Isten. j Enis fogatoknac tisztaságával vertelec meg titeket minden ti vároítottokban, az az, kenyernec szükségével minden ti helyetekben, de mégis nem térítetec meg én hozzám, azt mondgya az UR.
- 2 **A**nnakfelötte megtörtöttam ti tölterécc az ellót az atátnac előtte három hólnappal, és első adtam egy várost, más város ra pediglen nem adtam: az földnec egyegy része elsővel megdörtötetett, és az melly föld nem engerte e hogy első szállyon réája, megfzáradott. Es mennece városhoz, hogy vizec innának, de nem elégitenece váro meg, mégis nem térítetec én hozzám, azt mondgya az UR. **M**egvertelec titeket szárlággal, és ragyával az ritőc féle kertáitekét, izolítekter, hígeskertiteket, és az ti olayfás kertiteketc megeméltette az hernyó, de mégis nem térítetec én hozzám, azt mondgya az Ur. **D**ög-halár bozzáram reátoc mint régen Egyptulnac földére, **f**enyvertelc levagartam az ti szjaitokat, **l**ovaitokat foglagra vitez-

- tem, és azt miveltem hogy az ti ráborítottoc doha az ti orotokba felharna, de mégis nem térítetec meg én hozzám, azt mondgya az UR. Megeméltítec ti közülétéc fokokat az mint megeméltítec Isten * Sodomát és Gomorrát, annyéra hogy hasonlatotoc lennétec az tűzből kiragadott szöghöz, de mégis nem térítetec én hozzám, azt mondgya az UR.
- 2 **A**nnakokáért ecképpen f ezelekefczm veled, ó Izrael: **M**ivelhogy ecképpen ezelekefczm veled, kézfűlyt a te Istenednec eleiben ó Izrael. **B** Mert imé á ki az hegyeket formálta, **g** á ki az szelettereterte, és ki megjelenti az embernec az ő gondalattját, ki a hayalt fetétséggé váltattattya, és é földnec hatalmaságotc megtártattya, Seregeknek Ura Istenec annac az ő nevc.

V. Réfz.

Sirattya az prophéta az Izraelnec romlasat, és szemekre hanyvan balvanyimádásokat és e-gyéb gonofságotokat, inti őket az igaz penitencia-ra, fenyegeten őket veszedelemmel ha meg nem térnec. Es megviti miná azokat mellyekben az ő bizodal-mokát beihettec vála.

- 1 **H**Allyátoc meg ez híralmas beszédet, mellyet szöloc ti ellenetec ó Izraelnec háza. Elefc és nem maradhat meg az I-zraelc szűze, a elhagyatetc az ő földén, és senki nem emeli fei ötet. Mert t Sup. 4.4. ezt mondgya az UR Isten: Az melly városból ez eren kelnece vála ki, százan maradnec abban, és az mellyből százan kelnece penitenciára vála ki, tizen maradnac az Izrael házánac.
- 2 **M**ert ezt mondgya az UR az Izrael házánac, kerésetec engemet és éltec.
- 3 **E**s ne kerésetec t Bethelt, Gilgalba se mennyetec, Beisebaba se mennyetec által: Mert Gilgal minden kétségnélkül fogságra mégyen, és Bethel immivé lé-
- 4 **f**zen. Kerésetec az Urat és éltec: e hog' e Az Isten hal ne eméltítec mint az tűz az Josph háját, **g** talmasággal és megeméltítec Bethelt elh taclá tűzrel. **h** Kic az itéletet * keferuségr v itoz-nac enéára. **i** tattyac, és az igazságot az földon b'gyac t Job. 9. és 38. **j** heverni. **k** Azt az Isteni mordam hogy ke-
- 5 **l**teréitotte, ki világeságra változtattya az tartatoc, Vagy temérdec fetétséget, és az napot étc: ká-ni-ri búntat-val befédeti, ki az tengernec vizeit az ére ternece meg, felvonfza, és kitölti azokat az földnec bi-
- 6 **l**nére, kimec neve Ur Isten. **m** megerefcíti ma. 10. oc az a puszititót az erős ellen, hogy az puszititó, szegyen. **n** Az az erőségybe bémennyen. **o** Gyulöléc az, azért keréset az, á ki az kapuban az: órvén t'vdekert meg-
- 7 **o** feddette, és utáltac az igaz mondót. **p** Annakokáért mivelhogy-farasztyátoc á sze-gent, és az ő takás gabonájoktól megfosztet mert az szegenyátoc ótet: faragott * kóbiól éppitertetec genyeken hatal-házakat, de né lakoztóc azokban, gyönyö-maskodtóc.

* Gen. 19. 24.
 f Tudnillie az mint megmondá oda fel. v. 2. 3.
 g Az az, Vigyed eleit az Isten hára yanac igaz penitenciaival.
 h Ezeket az ortc mondgya hogy az Izraeli inkab salindusa/sec az ő maga megala-zasava, ilyen hatalmas fűség előtt.
 i Vagy az szűz Izrael, Mongya pedig szűznec, mert mind az Izraeli inkab az Izraeli inkab, és meg nem romlottac vála.
 j Inti az Izraelc peritenciaira, hog' Istenet kerésetec és elhagyatoc az balvanyimá-dást.
 k Sup. 4. 4.
 l Fenyegetsöl indítya az né-nac abban, és az mellyből százan kelnece penitenciára vála ki, tizen maradnac az Izrael házánac.
 m Néiert kel meg-terniec és miert eméztenece meg tudnillie, mert az létet meg-állyat Izraelből.
 n Job. 12.
 o Az Isten hal ne eméltítec mint az tűz az Josph háját, talmasággal és megeméltítec Bethelt elh taclá tűzrel. indítya őket pe-na enéára.
 p Job. 9. és 38.
 q Azt az Isteni mordam hogy ke-teréitotte, ki világeságra változtattya az tartatoc, Vagy temérdec fetétséget, és az napot étc: ká-ni-ri búntat-val befédeti, ki az tengernec vizeit az ére ternece meg, felvonfza, és kitölti azokat az földnec bi-
 r Vagy hatal-nére, kimec neve Ur Isten. Kimegeterfcíti ma. 10. oc az a puszititót az erős ellen, hogy az puszititó, szegyen. Az az erőségybe bémennyen.
 s Gyulöléc az, azért keréset az, á ki az kapuban az: órvén t'vdekert meg-
 t feddette, és utáltac az igaz mondót. Annakokáért mivelhogy-farasztyátoc á sze-gent, és az ő takás gabonájoktól megfosztet mert az szegenyátoc ótet: faragott * kóbiól éppitertetec genyeken hatal-házakat, de né lakoztóc azokban, gyönyö-maskodtóc.
 * Job. 12.

Az Sidoknac veszet életec ellen.

Amos.

6.7. Cap.

veszet mondgya az Isten, hogy az mit Izraelnece büntetése felől gonol: veghöz vizzi.

- rúsé ges szólóket ültetted, de nem ífztoc az oknac borában. Mert tudom az ti foc hamiságotokat, és az ti erös búnciteket, az igazat nyomorgattas, az bünösöktül valiságot veszenc, és az szükölködöknece
- 13 igaságotokat az ka puban elfordittyac. Annakokaért az efzes ember halgat akkor, mi-
14 velhogy az idő gonofs. Kereisétece az jót és nem az gonofszt, hog' élyetec, és ecképen veletec léfzen az Seregeknece Ura Istene, az mint mondgyatoc. * Gyüöllyetec az gonofszt és szerelsetecec az jót, és szölgáltatloc az kapuban igaz iteleteret, talám megkegyelméz az Seregeknece Ura Istene az
- 16 Jóseph maradékinac. Annakokaért ezt mondgya a Seregeknece Ura Istene, minden úrtákon léfzen jaygatás, és minden úrtákon ezt mondgyac, Jay jay: és jaygatálra indittyac az szántóvető embertis, mind azockal egyetemben kic az jaygatásbá mesterec. Minden szóleidebennis jaygatás léfzen, mikor te kőzörted áitalmégyec, azt mondgya az Ur. † Jay azoknac kic kíványac az Urnac napját: mit használ néktec az Urnac napját holort fetéségecec és nem világozságnac napja az. Miképpen ha valaki elfzalad az orofzán előtt, és medve találkozik reája, avagy ha valakit, ki az ő házába bément, és kezével az falhoz támaszkodott, az kigyó megmar. Avag nem fetéségecec napja az Urnac napja, és nem világozságnac: és né homályos napé, mellyben semmi világozságninczen? Gyüöltem, megvetettem, és né szagolom az ti *
12 innep napotokon való jó illatokat. Hog' ha egézfzen égőáldozatokal és minhákkal áldoztokis, nem kedvelem, és az ti kővér haladálra való áldozatarokra nem tekintec Vedd el én előlem az te foc énekletidet, az te hegedőidnece énekletését nem halgatom meg. Henén folyon miat az viz az itélet, és az igazigt mint a febes patac.
15 * Vallyon énnékem áldoztatoké, és énnékem hoztatoké előmbé minhát az puztába negyven eztenedeig, Izraelnece háza? Sőt inkább az ti Moloch b bálvántoknac satorát hordoztatoc, és az Chionnac képeit az ti képeiteket, az ti Istenteknece czilágát, mellyeket czináltatoc magatoknac.
- 17 Annakokaért az Damascumbélieknél tovább vitetlec titeket, azt mondgya a kicnece Seregeknece Ura Istene neve.

- 1 Ay * azoknac kic, Zionba nagy bátor. * Luc. 6. 24. sághban élnece, és a kic a Samaritanac hegyén elbizakottac, melly hegyec nevzetnece az ő népeknece † fejeinece, mellyek-
2 hoz szoktanac gyűlni az Izrael házánac lokon. b Mennyetec Chalne városba, és országnac szeki nézzétecec meg. Es mennyetec onat az nagy Hamat városba, azután mennyetec az Philistéufoknac Gad nevő várofockba: avagy Némellicyigy jobbaké azoc ez országnak! † avagy szélesbé azoknac határoc az ti határotoknal! hegyec nevezetec voltac az sze vetitec, kic az erőszac tételnece fűket ec-poganyoc idejétt
4 meltecec Kic Elephant tereméből czinált mellyeket elfgyorfolzólyában alufzoc, és elnyújtotoc az lalt az Izraeli ágyaitokban, kic válogatott bárányoc † Exod. 19. 5.
5 kalaktoc, és meghízalt borjuckal. Kic b Ertelme ez: hegedű fűz mellett énekeltecec, és vigálág az Istenölolytévő szerfzámokat gondolatoc mint az foc és nagy joitec
6 Dávid. Kic az bört nagy pohárokból liszmenyeket vészfzátoc, és drága olyajjal kenitec magatoc: teg, hogy hafonkat: Es nem szányátoc az Jósephnece romlokot semmi né-
7 lását. Annakokaért ezennél elől vitetec zetségné vöit. ti a népec kőzött az foglyatoc, és elközelget * Sup. 5. 18.
8 az ágyban nyuuytózoknac jaygatásoc. Meg- † Ezéch. 12. 27. eskutt az UR Isten az ő életére, azt mond- * Sup. 5. 13.
9 gya a Seregeknece Ura Istene, úcalom énjá- c Az az gonocobnac az ő kevélségét, gyűlölem az ő pa- szoc Istentelenec lorát, annakokaért kézben adom az vá- vóltanac, anna-
9 rost minden gazdagáival. Es ha tiz em- kokaért az ő fe- berec maradnánakis egy házba, meghal- negetésénet igaf-
10 nac. Es mikoron valakit az ő baráttya fel- ságot raytoc véfzen, avagy az temető, hogy kivigycan megteleyesítote. nac teremita házból, ha annac azt mon- d Az az Miképdandgya annac a háznac fozomfzédgya, va- pen az köziklé gyoné még valaki tób a te házadba? azt fe- nem futhatnac
11 leli az, ninczen: annac felötte azt mond- és né szanthat- gya, halgals, * mert ezec az Urnac az ő nac, az onkéypé nevé c nem emlittetec. Mert imé az lehetetlen dolog UR paranczol, és megveri a nagy házat ró- hogy megmarad
12 lásokal, és az kiczen házat hafadézásokal. halsatoc. d Vallyon futhatnaké a lovac a köfzik: :: Sup. 5. 7.
13 lán? vagy felszanthattyac azt valaki ökü c Az Betöben kón? mert az iteleteret elváltoztattatoc mé- ragyó, szarva- reggé, és az igazságnac gyümölcét :: ú- kat.
14 rómé. Kic örültoc hijába való dolgokon, f Az az, egyie és ezt mondgyatoc: Avag né az mi erönc- hatarul fogva kel szerzettünké illyen nagy c birodalmo- az masic hasa-
14 kat? De imé én támasztoc ti ellenetec ő I- rig, mast éfzac zrael háza, azt mondgya az Seregeknece U- feől való hasá- ra Istené, olly nemzetséget melly megnyo- ra Hamas vala
15 morit titeket, Hamatnac útától fogva mid Num. 34. délfe-
16 az mezőségnece f patakaig. lől való hasáta pedig Sikor pa- taka, Jof. 13.

* Psa. 34. 15.
* 97. 10.
Rom. 11. 9.† Esa. 5. 19.
Jer. 30. 7.
Joel. 2. 2.
Zeph. 1. 15.* Esa. 1. 14.
Jer. 6. 20.

* Act. 7. 42.

b Az az, külső képpen szolgál-
16 ratoc az Isten satoránac, de valóíggal ífz-
17 tetec az Am- monitac Istent az Molochot és egyél poganyolnac Isteneket. c Az Chion az Am-
18 monitac házában való varofnac nevs volt mellyet szent Istvan Act. 7. Reim hannac nevez, mellyet nevezetec Reim hannakis avag Peshonnac, azt mondgya azert az propheta hogy annac a varofnac bárvanyat ífzetelice. Es hogy á szallagot közzükis valamelly Istennyanánt ífzetelice mellyet valamely bálványál kiabrázolinc.

VI. Réfz.

Feddi az Isten az propheta által Siennac és Samariánac resti batorsághban élő népt: Es ekkü-

VII. Réfz.

Az Isten ez caputban az propheta nac lásás ál taljelenit az Izraelnece Salka és szü, miatt való

1072-

romlását, mellyet az Prophéta az ő könyörgéssel elfordít. Az utányelenti az Prophéta az Izraelnek kétségkívül való veszedelmet. Ellens áll Amasias az Amosnac, de az ő hívata a mellett köellestesen megáll, jóvendőt mond Amasiasnac minő az népevel egybe való veszedelméről.

az te feleséged ez városba paráználkodik, az te fiaid, leányid, fegyver miat húllana el, és az te földed közelével ofztartic el, te pedig meghálsz az fertelmes földön, minekutánna az Izrael rabságra vitetic az ő földéből.

VIII. Rész.

Az Isten a caputba megjelenti látásban az Izraelitáknac veszedelmeket, és az ő embertelen-segeket es egyéb gonosz bűnöket szemekre hányván, megmondja hogy azokért keferúséges jaygatás következze rajoc, mellyeket az Isten igenec vigasztalásáolú megfosztatnac.

1 Ilyen látást mutata énnékem az UR Isten, hogy imé ő formálna faskákat, mikor az fű kezdene nevedni : tudniüllic mikor az deréc káfzálás után az fű megnevedett volna. Es mikor az faska megötte volna az földnecc fűvét, mondéc ackor, URamURam, kerlec légy kegyelmes ez népnecc, mert mimódon maradhatna meg az Jácobimivelhogy kicziny. Es elváltoztatá az UR az ő szándékát, és monda az UR, nem lézzen ez. Ilyen látástis mutata énnékem az UR Isten, hogy imé tűzzel készűlne az UR Isten az bűntetése : melly minnekutánna megemléztet volna nagy mélséget, megemlézté Izraelnekis egy részét. Es mikor ezt mondanám, Uram Uram, szűnyél meg kerlec, kiczoda maradhat meg az Jácob népe között? mert igen kicziny. Elváltoztatá az UR az ő szándékát, és monda az UR Isten, ezis nem lézzen. Ilyen látástis mutata az UR énnékem, hogy imé az UR áll vala egy lineára rakatott kőfalon, kinecc kezében vala egy linea. Es mikor énnékem mondaná az UR, mit látsz Amos? Mondéc egy lineát látoc: monda az UR ^b Imé én lineára való igyengertést szerezec az én népem között az Izraeli között, nem mivelem többé hogy ötet elkerűlnem. Mert elpusztitnac az Isfálnac magas házai, és az Izraelnecc Templomi pusztacká tétetnac, minekutánna fegyverrel támadoc az Jereboamnac háza ellen.

^b Az az, miképpen az kőfalban való fogynakozást az lineára szoknac megjobbitani, az onképpen én ezeket lineára vonszom az az, mivelhogy kegyelmségesemmel gonoszul élnecc nem irgalmassagom, hanem igazságom szerinti czelekedem vélecc.

^{*} Vagy, ne ez-epegi: Ez sth. az. 2. 16

10 A Ckor küldé Amasias az Bethelnecc papja az Jereboamhoz Izraelnecc királyához, azt mondván, pártot ütött ellened Amos az Izrael házánc közepőtte, nem szűvedheti el ez föld minden ő beszédit. Mert így szól az Amos, fegyver miat hal meg Jereboam, az Izrael pedig rabságra vitetic el az ő földéből. Az után megparanczolá Amasias Amosnac, te Prophéta eregyel, fufs el az Juda földre, és ott egyél kenyéret fott Prophétály. Bethelbe pedig többé ne prophétály, mert az királnac, szent Temploma ez, és az országnac háza. Felele Amos, és monda Amasiasnac, nem valéc én Prophéta, sem Prophéta fia nem valéc, hanem barom páfztor valéc, és vadfigével lélec vala. Es elhiva engemet az UR az barom mellől, és megparanczolá énnékem az UR eregyel prophétály az én népemnac az Izraelnecc. Mostan azért hald meg az URnac beszédét, te azt monnod, ne prophétály az Izrael ellen, és ne ^{*} szóly az Ilaác háza ellen. Annakokaért azt mondogya az UR,

1 Ilyen látást jelente énnékem az UR Isten, hogy volna én előttem egy kosár megért nyári gyümölcs. Es monda nékem, mit látsz te Amos, mondéc én, egy kosár nyári gyümölcsöt, f-monda az UR énnékem, eljött vége az én népemnac az Izraelnecc, nem mivelem többé hogy elke-rűllyem ötet. Es jaygatásra fordulnac az Templembéli éneklétecc azon á napon, azt mondogya az UR Isten, minden helyeken foc hőt testec czendefésséggel kezdnecc herveni. Hallyátoc ezt ti kic az szegényeket bényelítecc, és ő földnecc szűköldőit rontyátoc. Kik ezt mondogyátoc, ezac múltnecc el az uyhódnacinncepe, hogy árúlhatnóc gabonánkát, és ezac múltnecc el a szombat, hogy nyithatnóc fel buzavermeinket, kiczinithetnóc meg az vékát, őtegbithetnóc az ártát, és hamis mértékeket szerzethetnóc. Hogy az szegényeket pénzünkön rabjaincká tehetsűc, és az szűkölködőköt egy öltő faruval megkötelezhetsűc, és az gabona oczóját pénzen eladhalluc. ¹ Megeskűrt az UR Jácobnac diezőségeté, ² hátor ha soha elfeletkezem ezeknecc minden ³ ő gonofságoktól. Avagy nem zendűlnecc-jé meg ezen ez föld, és nem írnaé annac minden lákófa? Hogy elburitsa az vezedelem mint egy folyóviz az egész földet, mellyel elburitáséc mint az Egyptálnac folyó vizével? Sőt inkább á napon azt mondogya az UR Isten, azt mivelem hogy az nap elnyugodgyéc délbe, és béfétíttem az földet fűnyes nappal. Es siralomra fordítom az tiinncp napotokat, és minden énekléstekec keferúségre, gyásf ruhát adoc mindennecc derekára, és mindennecc fejére kopafságot, és juttatom Izraelt olly keferúségre, miemő keferúség szokott lenni az egyetlen egy szűlőttön, hogy annac végec légyen, úgy mint keferúséges nap. ¹ Imé napoc jőnecc, azt mondogya az UR Isten, mellyeken boczátoé éhséget ez földre, nem kenyéretnecc éhséget sem vezeknecc szomjúságát, hanem az URnac beszédénecc halgatásanac éhséget és szomjúságát. Es búdosnac egyyc tengertől fogva máscecc

² Mintha azt mondana, bator ne élyec ha elfalteszem.

b Az az, az kic estez nec az bálványokra, melyo 1; kes az Samariabéli királyoc szér 14 z nec, és az mellyeket misztifitelt nec, hogy az meg nec, büneten káb nevelljec.

gerig, és ezaktól fogva napkeletig futolnac az URnac befzédenecc kereséséjért, és nem talállyác. Azon az napon eleped nec az szép szűzec, és az ifjác az Izomjuság niuatt. Kicseskefzet nec az **b** Sámariánac bünére, és ezt mondgyác, él az telstened ki Danban vagyon, és ék az Bersébánac útánac Istene: Eihullanac ez illyenec, és soha töbzfőrfel nem kelhetnec.

IX. Rész.

Az Templom aytájánac romlásánac látásfa alati példázca az Prophecia az egész Templomnac és az Sidó nemzetiség nec romlását, és az Istennec büntetői ítéletit, mellyet semmiképpen el nem taroztathatnának mivelhog az Isten hatalmas, és pedig büntetőc. Uralyszor prophétál az Izrael nec az pogányok kal egybe való megéppüléséről az Christus országában.

a Az az, az Judaei Izrael orszegabelkeket, kic az Templomnac armehaba nyugofsznac, az az, az templumhoz es abba való Ceremoniakhoz liznac Jer. 7. elvezfein. **b** Azt mondgya meg az három versiben hogy az Istennec ítéletit senki el nem taroztathattya. * Ejsal. 139. 9. † Jerem. 44. 17. c Bizonittya az Istennec hatalmasságaval, hog az ő üccéi előtt senki el nem szaldhat. * Ejsal. 104. 3. † Erti az Istent serent és egyeb teremtet állasokat mellyeket rendelt az ő ítélesinec vegbőz vucslóra.

1 **L** Atám az URat állani az óltoron, kiezt mondgya vala: üsd meg az Templom aytájánac felső részét hogy megrendüllyene az aytónac óldalait, és az aytónac óldalait felső részét, fogva mind az alsóig ronts le: az mi pedig azoc megett vagyon fegyverrel vágatom le, nem szalad el ő közülőc az ki el akarna futni, meg sem menekied az az ki meg akarna menekedni. **2** Ha az * földnec gyomrába álnákis bé magokat, az én kezem onnanis kihörza őket, ha az épbbe hágnánakis fel, onnanis levonzom őket. Ha az Carmelus terején rőtözönénekis el, onnanis előkerefvén kivonnám őket: Ha az én szemeim előtt az tenger fenekébe rőtözönénekis, paranczoloc ottis az ki gyóznac, és megmarja őket. **3** Es ha az ő elienségec előtt őket fogságra vizikis, ottis paranczoloc az fegyver nec és fordítom ellenecc az én † szememet veszedelmekre és nem javokra. **4** Mert mikoron az Seregek nec Ura Istene megveri az földet, megreddől, és sirnac mind azoc valakic az ő lakoznac, és bébúritya az egész földet mint egy folyóvíz az veszedelem, és elbérül az föld mint az Egyptusnac földé Nilussal elbúrítatic. **5** Azt az URat mondom ki ottfoc * mennyekben éppitotte az ő lakó helyét, és az ő **d** Seregét az földön helyezette: Ki az tengernec vizeit † szőlirtya, és kitölti azokat az földnec szinére, kinnec neve UR Istene. **6** Avagy nem hasonlóc vartoké én előttem az Szereczenek nec szaihoz Izrael nec fiait? azt mondgya az UR: Avagy nem én hortamé ki Izrael az Egypton földéből mint az Philistúfokat Caphtorból, és az Syriabélieket Círből? **7** Imé az UR Istene nec szemei vadnac az bünös ország ellen, hog elvezesse azt az földnec szinéről: mindazáltal mindencfőlfogva el nem törlem az Jácobnac házát, azt mondgya az UR. Mert imé én paranczoloc, és meghányomverem az pogán népec között az Izrael nec házát, miképpen meghányattatic az gabona az rostában, úgy hog czac egy köveczekis ne eséc az földre. **8** Fegyver miatt halnac meg az én népem nec mind bünöci, kic azt mondgyác, kic is hortam ki hasonlo fogságból kikat megvertem az büntért.

11 **A** Z időben felemelem az Dávidnac lefelet * Sátorát, és megéppitem annac repedezést, és felemelem annac ronlást, és megéppitem azt mint volt: égi időben. **12** Hogy birhasác az Edomnac maradékát, és minden népeket, azoc az kic az én nevetről neveztetec, azt mondgya az UR, az ki ezeket czelekefzi. **13** Imé napoc jönet azt mondgya az UR, és az szantó ember az aratóval, és az bornyomó azzal az ki magot viszen vetni, egybecalákozie, és az hegyec † mustval czepeg nec és minden halmoc úgy minit megolvadnac. **14** Es haza hozom az fogságból az én népemet az Izrael, kic megéppitic az elpusztult városokat hogy azokban lakozzanac, és szőlőket plántálnac hog azoknac borát igyác kerteket cziálnac hog azoknac gyümölcsét h egyéc. **15** Es elplántalom őket az ó földökben, és többé ki nem szagattatnac az ó zánac, az az, az földökből mellyet nekic adandoc, azt mondgya az te URad Ilned. **16** Igeretet teszem az Istent nevetől nevezet nec, az pogányokis legyenecc Istennac örökösí. **17** k Az Christus országánac gazdagságát urja külső hasonlósággal élát. Az szantó ember az bornyomóval egybe calákozie, az az, az szantó veses eszűret egy mast úri. † Joel. 3. 18. **18** **1** Az Christus országánac mástic házna szabadság. **19** **m** Harmadic házna, öröcke való es bodez ságos lakás.

† Sup. 5. 8. **c** Az Izraelisák nac bünökből vöit erősséggel bizonittya, hogy el nem mehet nec az Istent ítélesi előtt. Ertelma pedig ez né vartoc szajbac az Szereczeneknél kinnec Istent nem engedat. Nem czac titeket szabadítottalac pedig Egyptumból ki, hanem egyem nec mind bünöci, kic azt mondgyác, kic is hortam ki hasonlo fogságból kikat megvertem az büntért. **f** Az Istennec igazságával bizonittya ugyan az ont. **g** Kiválképpen való büntetést mondgya meg az Izrael nec, és okasis megmondgya. **h** Igeretet teszem az David hádnac, az az, az földökből mellyet nekic adandoc, azt mondgya az te URad Ilned.

Amos Prophetánac vege.

AB

ABDIAS.

Az próphéta jövendős mond az Edomitáknak következendő veszedelméről, az ő korszalagokról, szörvetegeket és bölcseségeket czufolya, és az Anyaszent Egyházon tőlt boszszus szemekre kánszvan, intőket hogy ez után ne igyekezzenek ártani. Utolszor az vakmerő ellenségnec veszedelmemet megmondván, mely ő rea joc az Anyaszent Egyházért következik az ő örökségoknec szabadságát, terjedését, és megmaradását jövendős az Christius országában.

a Először hivataláról szól. *Az után azt mondgya hogy az ő próphétalás az Idoméusoknec romlójoc felőlkeisfégnélkül bételic, mert Isten immar izent az pogányoknec hogy felüllyenec.*
*** Jer. 49. 14.**
b *Az fenyegetésnec summája.*
c *Az Edomitac veszedelménec első oka, az keveltség, az ő bölcseségeknec való bizodalom.*
d *Az Isten hatalmadveti ellenec az Edomitáknac kic az ő erejékben biznac vala.*
† Jer. 49. 16.
e *Az Edomitac veszedelménec és kárvallásánac nazyság arái szől Mint ha azt mondaná Nem ezac olyan kárvallás, az mi kor meg b pnae vagy meg utvajolnac.*
Jer. 49. 9. *f* *Az mondgya hogy nem hazsnánc az reytekec.*
g *Az ellenségvaló szörvetség semmit nem bosenál az Isten haragjánac napján.*
h *Némellyec így fordityác Ném. xon bölcseség ő benne tudniliac az Edomitákban, az az, elvezűt az ő bölcseségeket, más az kőveit kezandő versben mondgya.*
† Esa. 29. 14. Jer. 49. 7.

Bdiasnac látása, **a** Ezt mondgya az Isten az Edomitáknak, *** Hirt hallotunc az Urtól: és hogy az pogányokhoz követ boczártator, ki ezt mondgya, kellyetec fel hogy támadgyunc ő ellenec haddal. Imé kiczinnyé téfízlec tégedet az pogány népec között, és felötteigé utálatos léfesz. **c** Az te szinednec kevelszége czált meg tégedet, ki lakozól erős költi klác között, az te magas lakó helyedben: ezt mondván az te szivedben: kiczoda volna ne engemet az földre: **d** De ha **†** felemelkednili az égbe mint az kevellyő, és ha az czillagoc között helheztenéd is az te fészketed, onnatis levetnélec, azt mondgya az UR. **e** Avagy czac **†** loptóc menteneké te reád? avagy étkazi tolvajoké? mimódon vágattartát azért ki? avagy né czac annyit loptác volna? az menyi nékic elég volt volna? Ha szőlőszedő mentec volna te reád, avagy nem hattac volna egynéhány gerezedeket? **f** Mimódon kerestetec meg Esau nemzetiségénec minden kénzci, melly igen felkerestetec minden ő reytcé helyeit? **g** Harátod bölis kiüznetec tégedet azoc az kicel te frügét tartottál, megczalnac tégedet, erőt vélnec raytac azoc az kicel most békeséges vagy, az kiket te vendéglettel azoc asnac vermet alád, annyira hogy ember alég **h** foghattya meg. ***** Avagy nem vesztetéc ki az napon az bölcszeket Edomból, azt**

mondgya az UR, és az eszéstéget az Esau hegyéről. Es megrémüléc az te erős vitézid ő **i** Theman, mert kivágattac iméden az Esau hegyéről az nagy öldöklénec miatta. **k** Az te atyádfia ellen az Jácob ellen való ***** erőszac tételért száll te reád szidalom, és kivágattal mind öröcké. **11** Mert az napon ő véle ellenkezél, az mell napon az idegnec azoknec jofzágokat elvezíté vala **1** és mikor az idegnec béménvén az ő kapuin, Jerusalemlre nyilat vetnec vala, te is azoc között eggyic valál. Azért **12** nézzed örömmel az te atyádfia veszedelménec napját, az ő számkivertélenec napját; Es ne örüll Judánac fia in az ő veszedelménec napján, és ne nevezted ő tet az ő megzorogtatásánac napján. Ne meny bé az én népemnec kapuján az ő veszedelménec napján: és ne nézzed te is az ő nyavalyáját romlásánac idején: Es ne nyúlly az ő jofzágához az ő veszedelménec idején. Es ná állj elikbe hogy elvezészed azokat az kic elszaladnának, és az ő maradékait ne add kézbe háborufágoknec idején. Mert közel vagy az Urnac napja mind ez népec ellen: **13** az **†** miképpen czelekedendel másfal, úgy czelekedznec te veled is, az te fejedie tét az mivél másfnac fizetél. **o** Mert mivel hogy ti ittatoe az én szent hegyemen, azonképpen isfnac szüntelen minden pogán népec: isfnac mondom és felhőrpögetic az Ur ppharát, és ollyanoc léfznec mitha nem volta volna. **17 p** **A**z Sion hegyé pedig léfz szabadság, és léfzen szentfég, es öröklégű biija réchel meric másfnac nekic isfnec ollyanmal meric. **†** Eze. 43. 15. **o** *Az hűvekvesen állgya beszedet az próphéta szent Isten haragjánac hordoztatoc, az pogányoknecis azért hordoznioc hál. P Noha Isten nyomorosság alá veti az Siont, mind az áltca' azt megtartya és meg szabadsítja, és az mint az tűz és lang megemefté mind az az onképpen az Izraélért Isten megemefté az pogányokat.*

i *Theman Esau fia vélt, Eze. 43. 15. xert ezen az Edomitákat.*
k *Mafélic aka az Edomitac romlásánac Izraélitac elierit vaco kegyetlenég.*
*** Gen. 27. 41. Eze. 35. 5. Am. 1. 11.**
1 *Vagy, mikor azoknec jofzágokat vesztetec miképpen fogva veszik vala, nem mellyec így fordityác, mikor az pogányokot rabságra vezíté vala, te ellenkezél vala velec.*
12 *Intia az Edomitákac hog' az atyokfiánac veszedelménec ne örülljenec.*
13 *Okat mondgya miért ne örülljenec az Izraélitac veszedelménec, mert ná állj illic az minémó mér.*
† Eze. 43. 15.
o *Az hűvekvesen állgya beszedet az próphéta szent Isten haragjánac hordoztatoc, az pogányoknecis azért hordoznioc hál. P Noha Isten nyomorosság alá veti az Siont, mind az áltca' azt megtartya és meg szabadsítja, és az mint az tűz és lang megemefté mind az az onképpen az Izraélért Isten megemefté az pogányokat.*

Israelesnek lelki szabadság ígéretese.

- 18 az Jácob háza az ő örökség szerint való jószágát. Es léfzen az Jácob háza úgymint tűz, és az Józeph háza úgymint láng, és az Esau háza úgymint pozdorja, és megégetic s megemésztic őket és nem marad lenki az
- 19 Esau házából, mert az UR szólott. Es örökség szerint birjác az Esau hegyéne délfelől való részét, és az Philistéuloknak mező földökét, és birjác örökség szerint az Ephraimnac és Samariának mezeit, és az
- 20 Benjamin Gileadot birja. Es az Izraelitáknac számkivetésre vitettet soklágoc, az mi volt az Chananéusoké mind Sarpha-

Abdias.

tig, és az Jerusálemnek számkivetettei, az mi az ő birodalmoknak határa volt, azt birjác örökség szerint az délfelől való városokkal egybe. Es mikor felmenedene az 9 szabadtóc az Sion hegyére hogy megitéllyéc az Esau hegyét, akkor léfzen az URnac országá.

9 Az az, Mikor néki szab-

adtokat ad mint régen az birac idejében, hogy az Edomitakac megbünteséc akkor az ur uralkodic közdtóc melly béölté lelekenben. Az az mikor az Evangeliumnac predicallása által megszabadtitya isten az ő anyja szent Egyházat az ő ellenségitől akkor uralkodic az Ur.

Abdias prophetának vége.

JONAS.

Az Jonas Prophetá könyve mindenestől Historia, mellybe megbeszéltes az Jonásnac két rendbéli hivatala, az melly előtt el akart futni mignem az Isten ötet kergetvén az halálban eyti, honnet czudaképpen ismét visszahozza, hogy az ő engedetlen elmejét megenhitené és engedelmségre hagyatná: Az másic, az mellynecc engedvén Jonas az Ninivebélieknel predicall, és őket penitenciára hozza, kiknek megmaradásokat, és az Isten irgalmaságának vélc való közléset bánván, az Istentől megintetec mind az ő hamiságáról, mind az Isten kegyelmességenc igazságáról.

ELSŐ RÉSZ.

Jonas Istent küldi prophetálni Ninivébe, ki mikor Istent előtt el akarna futni, szalad az tengerre, holott Istent ellenszámad az tengernek habjai által. Az hajós mésterec nyilat vet nec ő mágoc között, az nyilásé Jonásra, kit az tengerben vet nec és az tenger megszendejzedic.

Gen. 10. v. II.
12.
Ist. 3. 3.

1 Szóla az UR Jonásnac Amittai fiának, s-monda. Kelly fel, menyel * Ninivébe az nagy városba, és kiált az ellen, mert az ő lakóinac gonotságoc én előmbe felhatott. Es felkele Jonas hogy szaladua

Tharsisba az UR előtt: Annakokaért Japho * városba menvén és ott hajót találván melly Tharsisba menne, megadá az hajóbért, és bészállá az hajóba, hogy övélec elmecc Tharsisba az UR színe előtt. Es az UR támaszta nagy szelet az tengeren, és lón felörte igen nagy szélvélv az tengeren, anyira hogy azt alitanác hogy az hajó

2 Ezt az várost neveztic annak utanna Joppénac. Az Tharsisot pedig érti a Ciliciát.

5 hajó elromlana. Es megrémülvén az hajósok kezdénc kiáltani kikimind az ő Istenéhez, és az hájójában való terhet hánnyác vala az tengerbe, hogy az hajót megkönyebbítenté: Az Jonas pedig az hajónac egyic oldalábalézállott vala, és veztegfeküvén aluszic vala. Ez hozzámenvén az kórmányos mester, monda néki: mi dolog te nagy álható? Kelly fel kiált az te Istenedhez, talám megkegyelmez mi 7 nekünc hogy el ne veszfúnc. Es mondánac egymálnac, Jer vesfúnc forsot hogy tudhausc meg mi okéért szállott ez veszedelem mi reánc, és forsot verénc, az fors 8 pedig eséé Jonásra. Es mondánac néki, bizéld meg most minékünc miért szállott reánc ez az veszedelem, miczoda rendbéli ember vagy, s-honnanjősz? miczoda az te 9 házad és miczoda nemzet vagy? Es monda nékic: Sido vagyoc én, és az mennyeknec Urat Istenét tiszteleim én, az ki az tenger és az szárazt teremtetted. Megréttenténc azért azoc az felsíac felőtte igen, és mondánac néki: Miért mielted ezt: mert tudgyác vala hogy az UR színe előtt futna, 11 mivelhogy nékic megbefűlletted vala. Es mondánac néki: mit czelekedgyünc te veled hogy az tengér megzfűnyéc mi tőlünc? mert az téger nec habjai hová továb inkább 12 nevednec vala. Es monda nékic: Fogjatoc engemet és vessetec az tengerbe, és megzfűnic az téger ti tőletted, mint tudom hogy én érettem támadot ez nagy háboru 13 titeatoc. Es igyekzenc vala azoc az ember ec azon hogy az szárazra vízfzahoznájac az hajós, de nem lehecvála, mert az téger habjai inkább inkább nevednec vala 14 ellene. Kiáltánac azért az Urhoz, mondván, kérenc téged URam ne veszfúnc el ez ember nec lelkejéért, bés ne büntfúnc minket ennce ártatlan vérejéért, mert te Uram az 15 mint akarod úgy czelekezfél. Es ragadván Jonast vetéc az tengerbe, és megzfűnécc az tenger az ő háborgásától. Annakokéért azoc az ember ec nagy félelemmel féléc az Urat, és áldozatot tőnec, fogadáfokatis fogadánac az URnac

II. Rész.

Jonast elnyeli egy nagy Cethal, melly nec győrbá könyörög vón az ő nyavalyait Isten elibe támaszfűtja és szabadulást kér. Meghalgatja Isten Jonast paranczol az Cethalnac, melly ötét az szárazra kiveti.

1 Kézfittet vala pedig az UR egy nagy khalat hogy bényelné Jonast, és lón * 2 Jonás az hálnac gyomrábá három nappal 2 és három eyjel. * Es környörge Jonás az ő Uránac Istenénc az hálnac gyomrából. 3 Es † monda, * kiáltec az én keferűs-

gembé az én Uramhoz, s-meghalgata engemet, az koporsónac torkábó kiálté 4 s-meghalgata az én szómat. b Mert vetet- b *Az nyomor- rú: kánac nagy* től vala engemet az mélségbe, az téger nec örvényébe, az víz környülvött vala engemet, az te hánkodo vizeid és a te habjaid c *Nagy mindaz- voltat írja meg,* én raytam által ménec vala. Annyira hogy által meglatom én azt mondanám, élvettetté az te szemeid *még az tészt* elől: mindazáltal meg nem szünem nézni *templomias,* 6 az te szent Templomodra. c *Környörge- be az környörge-* tenec vala engemet az vizec veszedelme- *ben való rúsa-* sen, az mélség környülvött vala engemet *minden felől,* fű tekeredet vala az én fe- *kedőfűnc perla-* jemre. d *Az hegyek nec alsó részibe szála-* lottam vala, az föld bészároltatott vala az d *Olifántól, zöl* ó zárjaival és környülem mind öröcké: *mely az tenger* * Mindazáltal megzabadicád az én élete- *fenéken terem,* met az rothadaftól, ő én Uram Istenem. *az levelei pedig* 8 f *Mikor az ő lélek elfogyátkozot az víz nec szí-* vólna, megemlekezénc az Uról, és bé- *nén vadiaz* méne imátságom te hozzád az te szent *mellyec megbá-* 9 Templomodba. g *Az kic hijaba való ha-* zugságoc után indúlnc, minden bódög- *az ki uszti a-* az ki uszti a- *szagotól elrekezfűc magokat.* En pedig * *kar, mintha azt* hálázód szóval áldozom te néked, és az *mondána An-* mit fogattam megadom tenéked. † *Az U-* nyira megzab- *adót tetteim az* 11 *S* paranczola az UR az hálnac és kivét *ezt halgom* *rában mint ha* *az sejemre fű te-* *keredet volna.* e *Az föld sec zárjain orti az nagy hegyeket vagy* az nagy közfizlakat mellyec úgy mint *bazar, az az tengert hogy* pártya ne legyen. f *Az szárazra kiveti: nagy volt az az zal jelen-* ti, mert mikor lelke elfogyátkozot *vóna akkor tört el vele.* g *Az* az, az kic balvanyokat imádnac és *széltelenc, az Isten nec aldís-* tul ambátor rokezfűcél magokat: *De en tege imáddát.* * *Pfal. 50. 14. 23. és Pfol. 116. 7. O. e. 14. 2. Heb. 13. 15. † Pfal. 3. 9.*

III. Rész.

Szollytja ismét az Isten Jonast és ötét elküldi az Ninivebeliekhez, kic az Jonaszac prédikálására megtérnc, és Istenől kegyelmet nyernc.

1 S Zóla az Ur másodszor Jonasnac, s-mő- 2 *Az Ninive* da: Kelly fel, menyel Ninivébe: a- *városnac körö-* maz nagy városba, és prédikállyad ab- *leti négy s-íz* 3 bán az mit én tenéked paranczoloc. Es *fatamra s föld* felkelvén Jonás elménc Ninivébe az Ur- *volt, melly nec* nac paranczolatya szerint, a Ninive pedig *környüle vilt* felőtte igen nagy város vala melly nec 2 *ke-* nagy városba, és mikor az *ez er ő szíz* 4 rúleti három napj járó föld vala. Es mikor *szornyoc á mint* bémérvólna az városba egy napi járó föld- *dön, és kiáltott vóna,* mondván; még Herodotus és *egyden nap vagyon az után Ninivecsül-* Diodorus bészal *lic.* 5 † *Hlvénc az Ninivebeliec az Isten nec, † Mat. 12. 41.* és bötyört hirdetvén kiczintől fogva *Luc. 11. 32.* 6 *nagyig gyáfz ruhába öltözénc.* Mert * *Penitenciamac* minekutánna ez befűd a Ninivebeli ki *példája a Nini-* rálnac fulébe eferet volna, felkelvén az ő *ve városbeliek-* királyi székiből * *leveté az ő királyi ruhá-* *ben.*

N n n

b Az az, mivel-
hog mi elenűnc
semis névet-
ketet, de te
tőled az fors al-
tal az ő nyelve
vallásá szerint
az halálra íté-
setec.

* Mat. 12. 40.
és 16. 4.
Luc. 11. 30.
a Jonas könyör-
gése, holot va-
gyon erős és al-
baitos hit nec
példaja.
† Tudniillie
szabadulás
után.
* Pfal. 120. L

Bánkodis és haragszik az

ját, és gyászruhába öltözvén üle az portán. És paranczola hogy megkiáltanac és meghirdetnéc Ninivébe az királnac és az ő főnépeinek akarattokból, hogy se az emberce, se az barmoc, ókróc és juhoc semmit meg neköstoínánac, se ne ennénec, és vizez ne innánac. Hanem öltözzenec gyász ruhába az emberce az barmoc-
 7 kal egybe, és kiáltfanac az Istenhöz szüntelen, és térjen meg minden ember az ő gonofz útáról, és az ő hamiságától melly
 9 ő benne vagyon. ^b Kitudgya talám meg-
 10 rér, és elváltosztatya Isten az gonofz, hogy elfordulván az ő haragjánac búsulá-
 10 sától el ne veszfzúnc. Annakokaért mi-
 kor látta volna Isten az ő czelekedeteket, hogy tudni illic megtértec volna az ő gonofz útokról, elváltosztatá Isten az gonofz az mellyel őket megfenyegette vala, és nem veszté el őket.

^b Ezt nem ke-
 telkedel: löl mőd-
 gya az király
 hanem maga-
 ban megtusako-
 dic gondolvan á
 Prophétánac
 szavat, és az ő
 bűnek nec nagy
 voltat. Vagy
 igyszol hogy megjelensz ez dolognac nehez voltat. Szintszigszola
 Joel cap. 2. vers. 14.

III. Rész.

Bánkodis az Prophéta azon hogy az Ninivé ellen való Prophetálás nem tellyesedett bé, de az Istenből meg feddetic, és példává megmutatatic neki hogy az ő haragja méltatlan volna, és az Isten méltán könyörült volna az Ninivébelieken.

1 **S**Emmiképpen nem tettéc pedig az Jo-
 2 snásnac, és megharagvéc. Kényörge-
 azért az URnac, és monda: Kérlec Uram, a-
 vagy nem ez valaé az én mondásom még
 mikor vólnéc az én földemben? azért fu-
 tottram vala Tharsisba, mert tudom vala
 hogy te kegyelmes * és irgalmas Isten

* Exod. 34. 6.
 Pál. 8. 6. s.
 Joel 2. 13.

Jonas.

4. Cap.

vagy, nagy túrheto, nagy irgalmaságú, és
 3 a gonofznac elváltosztatója vagy. Mosta
 azért Uram veddel kérlec az én lelkem
 én tölem, mért jobb énnékem meghal-
 4 nom hogy nem éluem. Es monda az UR,
 Avagy méltán gerjedetté fel az te hara-
 god?

5 **M**ert kimévnén Jonas az városból, ül
 5 vala az város ellenébe napkelet felől,
 holott csinált vala magánac haylékot
 hogy az alatti ülne árnyékban, mind addig
 6 mig meglátnája mint lenne az városnac
 6 dólga. Mert kőszitett vala az UR Isten
 egy tókót ^a hogy felmenne az, az Jonas ^a

7 lőtte igen. Az után szerze az Isten egy sér-
 7 get másod napon reggel haynalba, melly
 az tók nec az tóvét megrágá, és megfaza-
 8 nac mondanac.

8 **E**s lón napkeletkor hogy az Isten szá-
 raztó szelctámasztana, és az napnac hév-
 sége megsútné Jonasnac fejét, annyira
 hogy elbágyadna, és kívánna magánac
 halált, ezt mondván, job nékem holtom

9 hogy nem éltém. Es monda az UR Joná-
 9 nac, vallyons méltán haragszoléc ezért ez
 tókért, és monda, méltan czelekedez

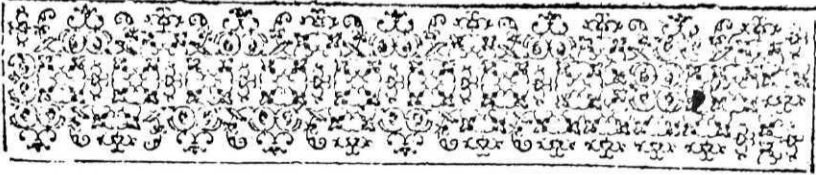
10 hogy haragszom mind halálig. ^b Es mon-
 10 da az UR: Te szánod ez tókót mellyert
 nem munkálkottál és az mellyert nem ne-
 11 veltél, melly egy éjyel felnevedete, és
 11 más éjyel ismét elhervadott: Es én ne szán-
 nám Ninivét az nagy várost, mellyben több
 vagyon tizenkét (ezt) tizenet ^c embernél,
 kik nem tudnac külömbséget tenni az job
 és bal kezcet között, mellyben baromis soc
 11 vagyon.

^a Némeltyes ba-
 rostyánnac, ná-
 nas fejénec és megöltalmazná az hévség-
 nec bántásától, és örüle Jonas az tók nec fe-
 fánnac névezic,
 mellyet az Dé-
 jákoc Ricinuf-
 nac mondanac.

^b Az az, An-
 nyira hogy ki-
 vanyyaminkáb
 holtomat, hogy
 nem eltemes.
^c Az az, Több
 vagyon ez va-
 rosbac száz
 huz ezer apra
 gyermeknél

Jonas Prophetanac vége.

MICHAAS.

MICHEAS.

Az Micheas az ő egész könyvében fedi először az Juda es Izrael országában valóknac istentelensegeket, bálványimádásokat, hálaadat lantságokat, es az Istennek rájok következendő büntetésével fenyegeti őket. Másodszor az híveket vigasztalja az Messias felől való ígéretekkel, az Evangeliomnac predicaltatásával, es az Anyaszent Egyházra követközendő jócokkal.

ELSŐ. RESZ.

Megmondgya az Propheta az ő nevét, hazáját, es Prophétálásának idejét. Annakutánna fenyegeti az Izrael es Juda országát az büntért, nevezet szerint pedig az bálványimádásért, Istennek büntetésével, mellől semmiképpen meg nem mezekekedhet nének.

EZ az URnac beszédé, mellyet szólott az Moreseth városból való Michéasnac, Jotam, Achaz es Ezechiasnac Juda királyainac idejekbe: mellyet látot Samaria es Jerusálem felől.

† **H**allyátoc † meg minden népec, vegyed eszedbe föl, es mind annac lakósi: es az UR Isten légyen bizonság * ti cilenetec, az UR mondóc légyen bizonság az ő izentséges Templomából. Mert † uné az UR kijő az ő * helyéből, es alázálván megrapodgya ez földnac † magasságit.

† **E**s elovadnac az hegyec o alatta, es az völgyec elszakadonac * mint az víz az tuz előtt, es miat az vizec magasságról szakadnac alá. Az Jácobnac gonoszságáért léfzen mind ez, es az Izrael hazánac búne-jért. Vallyon honnét vagon az Jácobnac gonoszsága? Avagy nem Samariátólé? Es honnét vagon Judánac bálványozása? A-
† **V**agy nem Jerusálemtólé? Annakokaért ollyaná téfzem Samariát mint az mezőbé való rakás kő, es mint az szőlő plántálni való föld, es elszélesztem az völgybe az ő köveit, es még fundamentomitis kimutatom. Es minden ő faragott bálványi elrontatnac, es minden ő ajándékai tüzcel megégéttenec, es minden ő bálványit, elpulzút: mert paráznaságnac jutalmából gyúrtotte ezeket, annakokaért ismét paráznaságnac jutalmára fordítatnac.

† **E**nnekokaért kefergec én es jaygatoc, b ruhátalá es mezitelé jároc: siroc mint a † **Az Propheta sárkányoc, es jaygatoc mit a strutz madár- az egész Isten nac fiai. Mivelhog' kefervelec az ő czapási: irásnac szólásá- és mivelhog' elérkezett az veszedel' színté nac mondgya Judáig, elhatott az én népécc seiate ka- fserint az bál- Jüdáig, elhatott az én népécc seiate ka- sárkányoc, es jaygatoc mit a strutz madár- ványokat es a- 9 nac fiai. Mivelhog' kefervelec az ő czapási: irásnac szólásá- és mivelhog' elérkezett az veszedel' színté nac mondgya Judáig, elhatott az én népécc seiate ka- fserint az bál- 10 Judáig, elhatott az én népécc seiate ka- sárkányoc, es jaygatoc mit a strutz madár- ványokat es a- nac * tudtára ne adgyátoc, ne sicjatoc: az zoknac innadoit, 11 Ophra hazáért, úgyly a porba. † **Költözzele par. az URnac mongya az bálványimádást paráznaságnac az bálványokra függesztelet ajándékokat pedig hasonlítja az ajándékokhoz, mellyeket az paráznaferfi ad az ő szeretőjének. Az az fenyegeti azért az Propheta az Izrael népét, hogy az bálványokra függesztelet ajándékok az bálványimádokul viszonoz más rendbéli bálványozoktul tudniüll az Assyriabelyektől es az Chaldeusoktul az ő bálványokra függesztelet. † **Az Propheta hogy in: ab felindúthassa az népet, siratgya az ő allapartyokat. † Job. 30. 29. * 1. Sam. 1. 20. † Jer. 6. 2. 6. † Ophra varása Benjamin nemzetiségbe vala, ert azon az egész Benjamin nemzetiség. Mikor pedig azt mongya Az Gath városnac tuttára ne a igy, az ő értelme ez Mivelhog' az Philistinus az ti nyogorúságotok onigen örülne, ingy en ne jelentsetec az ti keferúségtetec. * Eja. 47. 3. † **Az versbe homályossig vagon. De az Saphirnac városán né annyira ért egy bizonyos varost, mint az Juda országánac legsepb részét. Mert az egész Judat az versbe két részre osztgya, tudniüll legsepb dragabb, es alább való részre. Az mongya azért az versnac elő részében, hogy az Judanac legsepb része elcséje. Az alább való részről azt mongya hogy (az mint Tremellius forditgya) nem mennoc ki az sovinny földet lakozg, hanem az ő földök be kefergec Judanac sepb részének veszedelmén, az honnét az eteket kaplállac. De mi ugy fordítottuc mint ha három varas' rolemlekez nec es hogy a Zaenan varastu megrontana az elmség. Jollebet az Tremellius magyarazattyt az követhozent, verskü érjösie.********

† Deut. 32. 1.
Eja. 1. 2.
* Vagy, mi kö-
zditunc.
† Eja. 25. 21.
* Psa. 115. 3.
† Deut. 32. 13.
es 33. 29.
* Psa. 99. 5.

Nna

† Eja. 47.3.

¶ Némielyec
egy fordíttyac,
Bizonbavéril-
nifig az Mi-
raimnac lakosa.
f. Az egy kö-
ket mit az
Si leányanac
büne, és kiben
egy az azon bü-
nöt: lále sta-
noc mint az
Izrael orszá-
ban.
g. Az az, akar-
mint az adé-
kozzatoc az ti
szomizid ellen-
ségiteket hogy
veletem bécsze-
sac legyen, és az semmit nem használ. Hogy ha fogig az Judanac
királyja az erős Akzib városhoz jár amo. bnac, me. c. alatkoznac.
h. Az örökösön iri az pogány ellenfényt, az Izraelnek diczőségén Jeru-
salemet. * Eja. 22. 12. i. Ezt azért mondgya, mert az Jask-saljú az
é vereségében annyira elhanyja az ő tollait, hogy mindenesztől kopasz.

12 elteis Saphir városának lakosa, ki gyalá-
zatoson † megmeritenitettél: Nem mért
ki az Zaenaa városának lakója á Beth-Ezel
lakosinac általokra: elvést az ellenség
az ti gazdagságokat, á ti földereken való
mulatáséért. * Mert az Mátoth városnac
lokosa bánatban élett az ő javainac elve-
szése miatt, mivelhogy az Uról veszte-
lem szállott Jerufasálemnac kapujára. Az
te székeredbe fogi gyors lovakat Lachif-
nac lakója, ki az bünnek kezdője voltál f á
Sion leányával egybe: mert te benned ta-
lálattanac az Izraelnek gonosági. g
14 Annakokaért adgy bátor ajándékokat az
Cathoz tartozó Moreseth városfál egybe:
az Akzib városnac házai megczalýac az
Izraelnek királyit. Jövendőben örökös
h hozoc én tenéked ő Márefanac lakója,
ki mind Adullam városig és az Izraelnek
diczőségéig elérkezie. * Kopaszits meg
te magadat, és nyird el az te hajdat az te
gyönyörűségben élő haidért, terjerd ki
kopaszágodat mint az faskelleyő, i mert
rabságra vitetnac az te nepeid.

szeregében az örökséget forsvaltelofstaná. a † Deut. 32. 8. 9.
6 b Meriazt mongyátoc: * az Prophétáknac: a Az az, en-
Ne Prophétályatoc, de ugyan Prophétál-
nac azért. Nem Prophétálnac ezeknek, tem az gono-
és nem esic ő raytoc gyalázat. Oh te, ki szokat ez föld-
Jácob házánac mondatol, avagy megszo- ról, hogy nem
ritatoté az URnac lelke: avagy ezeké az ő lefzen az onsem
czelekedeti, mellyeket ti czelekestec: milbizonyos ó-
avagy nem használnaké az én beszédim rósége az Iz-
8 annál az ki igazán jár. De az melly nép raelnegy alamel
9 azelőtt én népem vala, mint ellenféntec én nemzetségenc,
rcám tamadott, ha kinc ruhája vagyon, mint annac
c azt azoktól á kic batorsággal járnac az lötte.
10 után elvonfátoc, mintha hátrról tér- Tremellius
9 tec vólna meg. Az én népemnac öz- egy fordíttya:
vegyit, kiúztatoc az ő kedves házokból, és Ne czepegetec,
az ő kisedektől, elvéstíttec az én ajandé- hanem ezec cze-
10 komat szüntelen. Kelyetec fel azért én jégjenec. Nem
mennyetec el, mert az földnem nyugal- czepegnac azoc
matoc néktec, az ő tisztálanságáért el- ugy mint ezec
veszt titeket, utólló vesztelemmel pedig, hogy az népenc
11 Ha valamelly házug czalárd hazud ti- nem lefzen gyá-
néktec, ezt mondván; d prophétaloc nek- lazattya. Az
tec az borért avagy reszgerítő italért, az az, ti azt mon-
12 kedves Prophéta ez népucc. Mindene- gyatoc, hogy ne
stől fogva egybegyűytec tegedet Jácob, Prophétályanac
az Izraelnek maradékat egybetakaritoc, az igaz Pro-
egybegyűytóm azt mint az Bosfanac ju- phétac, hanem
hait, mint az fereg juhót az akolba, és zég- az t. anussnac,
nec az városoc az embereknec lokasága mive hogy azoc
13 miatt. Eljő az rontó az ő szemec láttá- nem hízkelnedne
ra, kic rontanac általmévnén az kapun a egy mint ezec.
mellyen kiemnenec: és az ő királyoc oc * Eja. 30. 10.
lőttoc fogságra mégyen, c és az UR léfzen c Némielyec
az ő fejec fölött bofszén aláírta. így fordíttyac,
az uton jarok-
nac ékes ruhá'ohat elvonfátoc. d Némielyecig, fordíttyac, ha
rinektec hízkelned és szolanéc á borru, vagy az reszgerítő ital-
ról, kedvis prophéta vólnéc. * Vagy, Es az ur léfzen az ő sere-
gekben fejedelem tudni lic, hogy az ellenséget igaz gajsa.

II. Rész.

Fenyegeti ez caputban az Prophéta közön-
seges keppen az népet, az alnoságert, hamissá-
gerit, kegyetlenfént, vagadózást, az hamis
Prophetakert, az utonjaroknac, és vezegyeknac,
arválnac nyomorgatásjokért, és jövendőt mond
az ő vesztelemekről.

1 J Ay azoknac kic hamisságot gondolnac,
és kic gonofzra szándékoznac az ő ágy-
asházokban, hogy mihelt megvitrád
azonnal megczeledgyéc azt, mivelhogy
2 arra hatalmoc vagyon. Es azoknac az
kic ha megfereztéc az más ember meze-
jét, azt azonnal elragadgyac: avagy házát,
és azt elvéstic: és nyomorgattyac az em-
bert az ő háza népével egybe, az embert
3 és az ő örökségét. Annakokaért azt
mondgya az UR, Imé én gondoloc ez ház-
népe ellen gonofzt, mellyből ki nem von-
hattyátoc az ti nyakaitokat: és nem jártoc
kevélyen, mivelhogy az idő veszedelmes
4 léfzen. Az napon példabeszédbbe költ
íteket az firo, és keservefen írat titeket,
ezt mondván, mindenesztől fogva elpufz-
toltunc, az én népemnac egyic részét él-
költöztette az lten: mi módon fozt meg-
minket, és á mi örökségünaktólis elidege-
5 nitvén, mi módon olttya el azt? Anna-
kokaért nea léfzen ezután ki az URnac

III. Rész.

Ez caputba az Prophéta az fejedelmeknek
kegyetlenség ellen es az hamis prophetáknac
hamisságot ellé prophetál, kiknek bünökért meg-
mondgya, hogy az Sionnac elkellene veszni.

1 E S mondéc én, hallýatoc meg kérlec
Jácoknac fejedelmi, és Izrael házánac
vezeri: Avagy nem ti tiszteteké tudni az i-
2 réleter. De ók azoc, á kic gyűlölic az
jót és szeretic az gonofzt, kic ezeknek
bőrökert róloc levonszác, és az ő husokar
3 az ő czontyokról. Es á kic megézfic az
én népemnac husát, és az ő bőrökert levon-
szác ó róloc: az ő czontyokatis megronty-
ác, és megdarabollyac mint az fázékba va-
ló húst, és mint az vastázékba való húst.
4 Akkor kiáltanac az URhoc és nem halgat-
tya meg őket, hanem elkötyi az ő ortzáját
ó róloc akkor, miképpen gonofzul czele-
kedtenc az ő dolgekba.

Igy

† Sap. 2. 11.

5 **I**Gy szól az UR az Prophétác ellen, kic az én népemét elcallyác, kic mikor eleget † éfnec, békeséget hirdetnec, és az ellen a ki valamit nem vét szájokbau, hadat hirdetnec. Anuakokaért éttzaka száll ti reátoc az látásért, és sérettség az jövendő mondásért : és az nap elenyelzic ez prophetáknac, és megfetérdic az nap ó nékiec. Es megfzégynölne az látóc, és megpirúlne az jövendőmódóc, és bédugjác mindnyájan az ó szájokat, mivelhogy nem léfzen az Istenótól semmi feleletc.

8 **E**N pedig bizonyára bétellyesédtem az UR lelkenec erejével, itélettel, álhatatósággal, hogy hirdelém Jácobnac az ó gonolságát, és Izraelnec az ó bünét.

9 **H**allyátoc megézt kérlec Jácob házánac fejedelmi, és Izrael házánac vezéri, kic gyúlólic az itéletet minden igazságot elforditanac : Azis hallya meg a ki építi az Siont * vérrel, és Jerusálemet hamissággal. Kiknec fejedelmi ajándékért itélne, és kiknec papjai jutalomért tanitanac, és kiknec prophétái pénzért jövédölne, azonközbe az URhoz támaszkodnac, ezt mondván : Avagy nem mi köfztúnc vagyóné az UR? Nem következik mi reánc veszedelem. Annakokaért ti miattatoc az Sion megfántatic † mint az fánúó föld, és az Jerusálem rakáskövélcéfen, és az Isten házánac hegye erdős hegygé.

* Ezech. 22. 27. Zeph. 3. 3.

†

† Jer. 26. 18.

4 nem tanulnac. **E**s kikimind békeséggel nyugofzic az ó szóleje alatt, és az ó ligefája alatt, és senki meg nem rettentí óket, mert az feregeknek URánac szája szólott. Mert minden fele népec az ó Isteneknec nevében járnac : Demi az mi Urunknac Istenünknek nevébe járunc mind óróckón órócké. Az időben azt mondgya az UR : hozzám fogadom az sántát, és egybegyütem azt a ki elszéledett, és azt a kit nyavalyákkal meglátogattam 7 vala. Es számlálom az † sántát az én † maradéc népem között, és az kit mefzice elvetőttem vala, erős néppé téfzem : Es * uralkodic az UR ó raytoc Sionnac hegyén, mostantól fogva mind órócké.

8 **E**s te gyülekezetnec tornya Sion leányánac vára, eljő te hozzád és elérkezik az előbbi Uraság, az Jerusálem leányánac birodalma.

9 **M**Ostan miért kiáltasz nagy kiálráffal? avagy nincz egy királyis ti közöttecc? és az te jó tanác addé elvezértte? mivelhogy bánatnac erefzedett magadat mint az gyermekszülő. Bánkodgyál és foháfkodgyál Sionnac leánya mint gyermekszülő : mert kimégy várofodból, és az mezőn lakozol : és viterel szinte Babyloniáig, honnét megszabadulsz, onnét megszabadit tégedet az UR az te ellenségnec kezekből. Mert jóllehet immáranis foc pogány népec gyültenecc te ellenec, kic ezt mongyác : immár elkárhoztatott, ^a és szemínckel megláttyc az Sionnac veszedelmét. De ók nem tudgyác az URnac gondolatit, és nem értic az ó tanácát, hogy ó ólvegyüiti azokat mint az kővét az szőrtőre. Kelly fel és czépcld ellenségit Sionnac leánya, mert az te szarvadat valsa téfzem, és a te körmeidert atzélá, hogy megronts foc népeket : és az ó gazdagságokat az URnac szenteled : és az ó marhájakat az egéfc földnec URánac.

† Zeph. 3. 19.

* Dan. 7. 14. Lucet. 33.

^a Avagy elvot- tectis Istenótól az Sion.

IV. Rész.

Ex caputba az híveknec vigasztalásókért jövendőt mond a Prophéta az Istenec Anya szent Egyházánac nagy méltóságáról, és annac az igénec hirdetése által valo gyarapodásáról. Másolszor vigasztalgya óket az Babyloniából fogszabadulással, és az ellenségnec ó ellene valo tanácskozásójoknac híjába valószágyával.

* Esa. 2. 2.

1 **D**E az utolsó * időknec, minekutánna az UR házánac hegye minden hegyeknec felőtte helheztcuc, és minden halmoknac felőtte magasztaltatic ; arra foc népec gyúlnecc. Es arra foc pogány népec mennec, és ezt mondgyác : Jertec el mennyünec fel az UR hegyére, és az Jácob Istenénec házához, és megranit minket az ó útaira, és járjunc az ó örvényin : Mert Sionból mégyen ki az törvény, és az URnac befzede Jerusálemből.

5 **E**s foc népec között itéletet téfzen az Isten, és foc nemzetségeket megfíd, nagy mefzice földig, és az ó fegyverekből kapákat csinálnac, és az ó dárdájokból fálókat, és egyic nép az másic ellen fegyvert nem vonzon, és többt hadakozás

V. Rész.

Ex caputban szól először az Prophéta az Anya szent Egyháznac nyomorúságáról. Acután az híveknec vigasztalásókért szól az Messiasnac eljövételéről, az Anya szent Egyháznac megmaradásáról, oltalmazásáról, gyarapodásáról, és annac ellenséginec rsmlásókról. Utolszor megmondgya az Prophéta az Anya szent Egyház szabadulásánac módgyát, melly az, ha megföztatic minden külső erőtől, ambó ifegiréséről, balványoktól és azoknac tiszteléstől.

1 **M**Ostan fereggel gyűlly egybe te foc feregnec népe, ki mi ellenünec a mi városunknac megfzállásáról gon- Nun ;

† Deut. 10. 12.

8 Ember † megmondotta te néked az Isten mi legyen az jó és mit kíván az UR te tőled egyebet, hanem hogy igazságot cselekedjél, szeresd az igazságságot, és hogy megírázd magdat, és hogy az te Isteneddel járj!

9 AZ URnac szava az városban kiált: De csak az értelmes emberek látják az te nevedet. Halljátok meg azért ez veszfűt, és kicizoda a menyegzőt titeket azzal.

10 Vallyon vadnaké még az Istentelen ember házába hamissággal gyűjtőt kéncze? Vallyó vagyod megkiczi nyitet utálatos véka?

11 Vallyó jóvá hágyom é az hamis mérteket, és az csalárd fontot! Mert az gazdagok ő köztök megtróltóztene ragadományál, és az ő lakói hazugságot szólta, és az ő nyelve az ő szájokban ezalárd.

12 Enis azért megvervén tégedet megkeferiteles és elvetted tégedet az te bűneidért.

13 Elzel te de meg nem elégezel: és az te romlásd ti köztetek léfzen, őrized magdat, de nem őltalmazharod, és a kiker meg őltalmazandasz, én fegyver alá adom.

14 * Elveted az földbe magodat de fel nem aratod, megfaytold az olayt, de nem kened magadot azzal, mustot nyomsz, de te bort nem iszol. Mert mégis az † Anri kiált paranczolatját tartjátok * és az

15 * Achab házanténece dolgát követitek, és azoknak házázonkon jartok, hogy kivágjalak tegedet, és az te lakóidot ezűságra jutassam, és hordozzátok az én népemnek földalmát.

o Panaaszolkodie hogy nhoa wyllvan hallatiz az Prophe-raknac savoc, onndaz által keves háfana, hanem ez az az oriel-mefekné, az az, az valasztotaknál vagyon háfana. d Ez vashnece utalorfejésc képpen magyarázta. Né-mollye így: Az te felefeleg fogad az őmbébe te nem féltél mag azot hanem az te elvásti, háfánis élők, és az fegyver né dom. Né-mollye így, reyzeged marhadu uteris őltalmazhatod meg, az mit pedig megoltamasc, az is prédica adom. Nemollye így: Te Atyaisyekszel megértani a te fiadot, de nem vasharod. Utó szerényis magyarázta. Az városokba kitérté, az nem őltalmazhatja meg. * Deut. 18. 38. Hoz. 1. 6. † 1. Reg. 16. 15. 16. c Az az, Bálványvárad, és őrszopác vadlóg gminacó volt Lanri és Achab. * 1. Reg. 10. 30.

ni való gerezd sem maradtott; eleintérod gyümölcsöt kíván vala az én lelkem.

2 Elvezett ez földről az jó tévő ember, egy igazis nincs az emberek között, mindayjan vér után olalkodnac, kikimind haló.

3 Val vadászta az ő atyáfiát. Hogy véghözvigyék az gonoságot a mely keze között vagyon, az tejelelem adom íat kíván, az bíró ügyesért, és az ki fő ember, ő maga bézfelli az ő lelkénece gonoságot, és azt

4 megtróltó. Az ki legjobb közöttök, olyan mint az cővis, az ki legigazb közöttök, olyan mint az tóvisbökör: az te őrállóidnac napjoc, és az te meglátogatádnac napja eljött, akkor szégyenőlnec

5 ők meg. Nehidyecece barátoknac ne biztatok tanácsadótokhoz, annac a kit kebeledbe tartasz ne jelentsed meg titkod.

6 Mert az † fiu boldszavul illék az ő † Matth. 10. atyát, az leány, anna ellen támad, a meny 21. 35. 36. az ő napára, és emberuac az ő házanépe Luc. 14. 16. ellensége.

7 EN pedig az Urra nézece, várom az én a Az az. Noha szabadításonnac Istent, és meghalga az emberek illyé

8 engemet az én Istene. b Ne őrtully az gonosloc mind-éa nyavalyámon én ellenségem, mert az aiatlény ha elestem, de feikelec, mikor az serétfégbé usfalom magy ülendekis, az UR léfzen nékem világollá- mas es úgy élec

9 gom. Az UR haragját hordozom, mert hogy csak az vétkeztem ő ellene, mind addig míg egy Isten legyen megláttya az én pörömet, és igaz törvént előttom es az an tetzen énékem, kivízen engemet az vilá- Istenemmel gosságra, hogy meglálam az ő igazságot. nem őrtully

10 Es meglátván az én ellenségem ezt meg- mignem meg- szűzényelve magát, ki ezt * mondotta én szabait eng- felelem, hól vagyon az te Urad Istened? az met.

én szemem megláttya, hogy én ellen- b Az Prophe- gem mayd eltapodtate mint az után va- az nagy szent ló sár. Egy az képben megvált az né-

11 AZ melly napon megáppiti az Ur az te örömeteket mel- megromlott † győpüdet, az nap ő mez- lyec az hivők szetven az te ellenségedet paranczolat az nyomon- nyát. Aznaponté hozzádis eljőnece Al- szókban há- lyriából és az erős városokból, és minden borgastyd. erőlségből mind az Ephrates folyóvizüül * Psa. 79. 10.

12 fogva, és egyice tengertől fogva az málic es 115. 2. teugertig, egyice hegyről fogva az málic Joel 1. 17.

13 hegyig. Es elpusztítanic ez föld a lakói † Amos 9. miatt az ő czelekedeteknece gonoságotra 11.

14 Egettesd az te népedet Uram az te c Ez verben veszfűzoddal, a te örökségednece seregit, az Prophe- nem egyebet

akar hanem hogy minokuianna Isten Jerusalemnece az előbbi al- lapástyát helyre állatya, mindmögán népéke annakelőre annac ellenége voltanac az nagy meszica földről megfise- telic.

d Könyörög az Prophe- ta Istennece mind az hivoc képben hogy Isten az ő népé orizze, őltalmazza mint régem.

VII. Rész.

Panaaszolkodie az Isten először ez caputban az igazaknak keves vasharod, és a nénece őle- tekben való nagy romlásokról, mellyé az Prophe- ta mondja így magat az emberlelő: el- vonván Istentől ez az olya magat, Mas őlszer a Prophe- ta vallást részen arról az egész gyüle- kezet képebe, hogy az Isten haragját a bűnerő müttan hordozza, de ugyan ott magat vigasz- tallya követhözendő szabadulalásnál. Utószor könyörög a Prophe- ta a népec képebe, kit az Isten vigasztal jóvándó jötelemmnyel ki- nec nagy igazságságotról az Prophe- ta vallást részen.

1 J Ay énékem, mert ugy maradéc mint az nyári takarodás után az tarló, és az a szedés után az megfzedet szóló, egy en-

Michas.

7. Cap.

melly csak ő maga lakozik az erdőben, és az mezőnek közepette: legeltesse né a Bafannac mezején és a Gilcadon mint az régi időkben.

18 **K**izoda olyan Isten mint te vagy, * ki elvéfzed az mi álnokságinkat, és az te örökségednek maradékának gonofságát elhalgatód? Nem mind örökké tartja meg az ő haragját mert gyonyórkodik az 19 irgalmasságban.) Hozzane térvén könyörül rajtunc, eltapodgya az mi álnokságinkat, és az tengernec mélséges örvényiben veti minden bűncinket. Nyilván megmutatod Jácobnac tórt fogadásodat, és Abrahamnac ígért irgalmságodat, mellyeket esküvéssel fogadtál vala az mi atyáinknac még az régi időkben.

Exod. 34. 67.

* Az Propheta könyörgésére felel Isten.

15 **M**int az Egyptus földéből való kijövedelnecc idején, azonképpé megmutatom néki az én czudálatos dolgaimat. 16 Megláttyác ezt az poganyoc és megfzégynulnec minden erejékben, az ő kezeket szájokra teszic, és az ő fülöc megsüketölnecc. Az † port nyallác mint az kigyöc, mint az földi férgcec az ő féltekbe megremölnecc, az mi Urunc Istenünc előtt félnecc, és rettegnecc tetőled.

† Psal. 77. 9.

Michas Prophétanac vége.

N A H U M.

Ez könyveczkében jövendőt mond Nahum Prophéta az Ninivé város veszedelméről, es az Assyriai birodalomnac romlásáról: azt pedig mivel az Isten népenecc vigasztalására, es kiváltképpen az tiz nemzetseggenecc: mellyec az Assyriaiaktul sokképpen sanyargattattac es végre azoc miat orszagokis elpusztult völt.

E L S Ö R E S Z.

Ez caputban előfszer a Propheta az Istennecc természetiről sokat szól hogy az ő prophet alifsnac: nagyobb méltosága legyen. Az után jövendőt mond Ninivenecc es az Assyriai birodalomnac királyával egyetembe való romlásaral, és az hivelnec vigasztalásokért az Lanya szent Egyháznac szabadulásaral is jövendőt mond.

† Exod. 20. 5.

AZ NINIVÉ város ellé való terhes prophécia: az Elos városbéli Nahum látásának könyve.

1 **N**em † izenvedhetője Isten a bozsfunac, és botiz szüálló az Ur, bozsfu álló mondac az UR, és buzgó haragu, bozsfu áll az Ur az ő ellenégin, a és megtarttya haragját az ő el-

3 lenségi ellen. Az Ur * nagy túrhető, * és nagy hatalmu, ki a bűnt büntetés nélkül semmiképpen nem hadgya: az Urnac uta nagy szélvéfzben és forgószélbe vagyon, és az felhőc az ő lábainac pora. Ki az tengert megfeddi és megfzárarttya azt, és minden folyovizeket megfzárart, a Bafan és az Carmelus megerőtelenöl, és a Libanusnac vi- 4 rága meghervad. Az hegyec megrendölnecc előttte, és az halnoc megtrakadoznac, a föld ég az ő színe előtt, ez földnecc kereksegeis, és mind azoc kicac a laknac. 6 Az ő haragja előtt ki a har meg: es kiczoda állhattya meg az ő haragjánac busulásat. **Az**

Exod. 34.

* Az az idtig:

libanusztya a szél véfz az ő színe előtt, és az ő színe előtt, ez földnecc kereksegeis, és mind azoc kicac a laknac. Az ő haragja előtt ki a har meg: es kiczoda állhattya meg az ő haragjánac busulásat.

Nahum.

Az ő búsulása kiomol mint az tűz, az kősziklákis megrepedezne ő előtte. Jó az UR, és az szorongatásnac napján erőfőség, és nē hadgya azokat a kic ő benne biznac.

8 **E**S nagy hirtelenséggel mint egy árvízzel általmentén végét érő annac az földnec és az ő ellenségét ferétséggel veri meg. Mit gondoltoc az UR ellen? megemlést ő titeket: Nem léfzen két szer vezedelmetec.

9 Mert az szövevényes tővissekhöz, és az ő italockal megérőszögültekhez elérkezie az URnac bőszejű állása, megemléstetnec mint az száraz pozdorja mindentől fogva. Te belőled származott az a ki az UR ellen gonofz tanácsot tartott, az alnoc tanacczadó.

10 Igy szol az UR: Ha békeségbe vadnakis, akar melly fokon legyenekis, elvesz nec, és általmégyen az UR raytoc jóllehet megostoroztalac tégedet én népem de többé nem ostorozlac. Mert most immáran elvéfizen az ő igáját te rólad, és az te köteleidet elszagattom. Es az végezte az UR te felőled, c hogy ez után emlékezedis elvefizen: az te Istentidnec templo mából kivéfzetem a faragott és öntött bálvánt: ott helhezfzetem az te köportódat mert átkozott vagy.

11 **M**é az * hegyeken vadnac a hírmondoknac és a békeség hirdetőknec láboc szentellyed Judah az te innepidet, add meg az te hálándó fogadásidat, mert nem mégyen többé által raytad az Istentelen, ki mindencsőtől fogva kivágattatic.

II. Rész.

Ex Caput bannis az Prophéta nagy nyilván való veszedelmekkel fenyegeti az Ninivébőlket, és az ellenségnek tudniillic az Chaldensoknac kefszűleteket: és kegyetlensegeket megírja.

1 **E**Ljött az pusztító szemed lártára, őtizzed az te erőfőgedet. nézzed az utat, erősíts meg derekadat, keményíts meg erődet. * Mert elvőtte az UR Jacobnac keveléségét: mint az Izrael keveléségét: mert a pusztító oc eléggé pusztítottac, és az ő czemetejeket kivágtac. Az ő erős vitézinc páfoc megverehitetett, az ő hadakozó férhai veres ruhákba öltöztec, mint a tűzes fáklýac az ő szekerei az ő kézfőletek nec napján, és az jegenye fából czinált dárdác rengnec kezekben. Az úrtzákon bolondoskodnac, az szekerekben ülőc egymasba ütköz nec az ő úrtzákon, az ő tekintetec mint az fénlő lámpáfoc, sutfocnac mint az villámás. Megemlékezie az Ninive királlyá az ő erős vitézíről, útköba megczókkennec, sietnec az ő kőfalánac óltalmazására, kefszitenec óltalmat. Az folyóvízecz felől való kapuc pedig megnyittatnac, és az király palotája megromol. Es az nagy bátorságban nyugovó

királné aszfony számkivetéste vitétic, és az ő szolgálóleányi késéric őtet keferegvén az ő szivekben mint az nyógó galamboc. Jóllehet az Ninive olyan volt mint az bów víző halastó régtől fogva, mindazáltal elfutnac, es akarmint mondgyac nékiec állyatoc, állyatoc, de lenki ő közzőlőc hátra nem tekint. Ragadozzátoc el az ő ezüsttit, ragadozzátoc el az aranyat, és az ő véghetetlen gazdagságát: Az ő diczósége vagyon drága b házi czközökben. Megürésült megürésült az Ninive és megczitelte nűlt, megolvadt szive, egybeverette nec térdei, refzket mindē dereka, mindeneknec ortzájoc megfeketedec. c Hól vagyon az * orofzlánoknac haylékoc, és az orofzlán c kőlkőc élésenc helye, az hová mégyen vala ki megrettententé. Az orofzlán ragadománnyal, és az ő rőytek helyeit prédával. Imé én te ellened mégyec, az mongya a Seregek nec URa, hogy megégetvén futbe boczáfsá az te szekereidet, és az te orofzlán kőlkéidet a szablya emécszfe meg, és végét verem ez földön a te predaláfnac, és nem hallattatic többé az te követidnec szava.

III. Rész.

Ex caput bannis az Prophéta az Assyriai birodalomnac, és az Ninive városánac romlásáról prepbétál, és annac romlásánac okait mondgya meg.

1 **J**Ay az * vérzfőpő városnac, melly rekva hazuglással és ragadománnyal, melyből szakadatlan az préda. Ostornac az Ninivene czattagáfa, kerekec forgásánac zörgéle, nyerítő lovaknac és sorigó szekereknec zécséfe hallattatic abban. Az lovag felemegyetlenfeg, sőc li az ő tündőklő szabljájár, és az ő villágó hamissagot és al dárdáját: megöltette nek nec, és meghólt nek nek nec sokasága léfzen, és nem léfzen vége az hólttestek nec, annyira hog az hólttestekbe megbotlanac. a Az kedves paráznánac paráznaságánac fokságáért, ki réc. Némellye az hitéréfze mester volt, és az pogányokat az hitéréfze magával, és loc nemzet nélkoda fokon a ségeket az ő éctétfivel. † Imé én léfz nec ellenséged azt mondgya az Seregek nec URa, és az te ott zádra fordítom fel az te ruhádácokat. hánnac allyát, és megimutatom az pogányoknac az te meztelenségedet, és loc ortutságoc az te rutságodat. Es minden rutságoc rejád hányoc, és gyalázattal illetec tégedet, és olyaná tézflec tégedet mint az b ganý. Es minden valaki látand tégedet, távól álltóléd, és ezt mond-

b *Mintha azt mondaná, Egyszer Isten annyira elront benneteket, hogy kétszer nem kell abban munkáodni, ő néli szőlpedig itt az Prophéta az Assyriabelic ellen, kiket hasonlít a tővissekhöz az artalomna vezve es megrefzögültekhez, hogy megjelentse mely könnyen meggyőzethetnec, &c.*

c *Tudniillic Ninivenec királlyá ő jelenti az Assyriabelicnek ve szedelmekek nec az Judánacsabadulónac rövid napjat, és az Judat intí hájadafra.*

* Efa. 52.7.
Roma. 10. 15.

* Efa. 10. 12.
a *Vagy igy. Megfordította az UR Jacobnac diczóságát mint az Izrael diczőségét. De ug igazbá mint fordított mondáná, Mintha azt mondaná, Mivel hogy az UR ekkégen hitette az Jacobnac keveléséget, mint az Izraelnec: Immar könnyőrl raytoc, és ellenségeket elvőzli.*

b *Vagy, Az ő házi marhája drágáb minden marhánál.*

c *Netveti az Assyriabeliket kic la az orofzlán és az orofzlán kőlyőc és nem az alityac vala ki megrettententé. Az orofzlán ragadománnyal, és az ő rőytek helyeit prédával. Imé én te ellened mégyec, az mongya a Seregek nec URa, hogy megégetvén futbe boczáfsá az te szekereidet, és az te orofzlán kőlkéidet a szablya emécszfe meg, és végét verem ez földön a te predaláfnac, és nem hallattatic többé az te követidnec szava.*

Nahum.

gya : elpufftult az Ninive. Kiczoda bándi-
kodic rayta ? hól keresléc te néked vigaz-
talókat ?

*Ex varoſt hiru-
acrigen Nonac,
Wielme pedig az
Halſon nek
edvezet Ala-
randriamac, ne-
edú nem ked-
vot. Es valami-
vaz bizbas ac
votna, az: mon-
ya hogy mind
zac haſzonta-
vno cſeznec.
Jer. 25. 27.*

8 **A** Vagy job vagyé te az ſoc népü e Ale-
xandriánál, mely az folyóvíz között
fekszic vala ? melynec kórnyulc az tenger,
melynec árokja az tenger, és az tenger az ő
9 kőfala. Szerezenorſzág annac erőſſége
és Egyptus, és ſzántalan ſoc népec: Aſtri-
10 cia, és Libya néki ſegítſége. De még azis
ſzámkivetéſre és fogsagra jutott: még az
apró gyermekelkis abban az falhoz veret-
tetec minden útzákon: és az ő fejedelmire
forſot vetetec, és az ő nagy urai valſba ve-
rettetec.

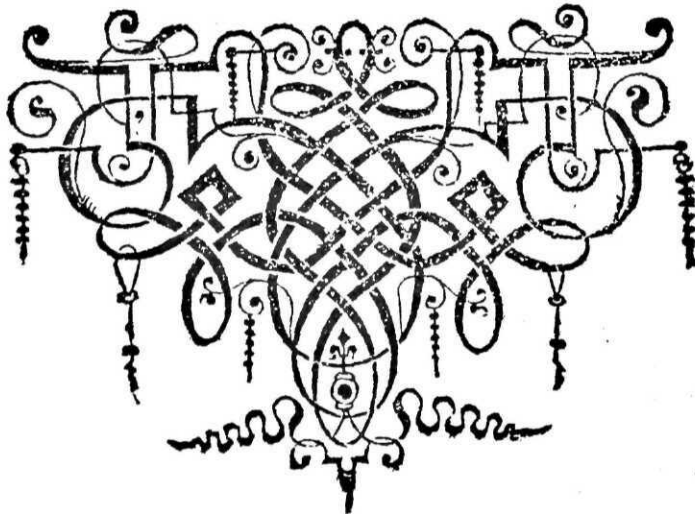
11 **T** Eis azért * megréſzgedel és ſemmi-
vé léſezſz, te is az te ellenségedrólis ſe-
12 gítſéget kértſz. Minden te erőſſégeid ol-
lyanoc léſznec mint a megérett fűgéc mel-
lyeket ha megmozditnac, az embernec ſzá-
13 jába eſnec. Iné az te néped te benned ol-
lyanoc mint az aſzſzony népec: az te kapu-
id megnyitnatnac a te ellenségidnec, az tűz
14 eméltzi meg annac zárjait. Szerezz ma-
gadnac az ſzálláshoz való vizet, uyits meg

az te erőſſégedet, nyomjad az ſart, keverd
az méſzet, erőſſíts meg az inéſz kementzét.

15 De ugyan megeméltzt tégedet az tűz, el-
fogyat tégedet az ſzablya, megeméltzt té-
gedet az ellenségy mint az czerebogár, ſzap-
16 rodgyál bátor mint az czerebogár, ſzap-
rodgyál mint az ſáská. Meglokáſtadtad
az te kereskedő kalmáridat mint az égnec
czillagait. De miut az prédáló czerebogár
17 elrópúl, úgy az te népeid elrópítetnec. Az
te fejedelmid mint az ſáská, és az te hadna-
gyid mint az ſáskáknac ſokasága, mellyec
az hidegidőben az gyepükben laknac. De
mihelt az meleg nap feltámad, elmennec,
18 és helyeket meg ſem eſnéc. Az te taná-
czofid Aſſyriánac királya ſzunyadni fog-
nac, az te erős vitézid elreſtűlnec, az te né-
ped elofzol az hegyeken, és nem léſzen ſen-
ki az ki őſzvéguytenc őket. Az te roma-
19 láſodnac ſebe bé nem gyógyul, rakva fay-
dalommal az te nyaralyád, minden valaki
hitedet hallya, tapſol rayta, mert ki-
czoda őrlalmazhatta vólna meg
magát az te gogonof-
ságotól ?

Nahum Prophetanac vége.

H A B A-

HABACVC.

Az Habakuc prophéta ez könyveczkében panaszolkodik először az Sidoknac istentelen életeken, ofztán jövendőse mond arról, hogy az ő gonoszságoc melly keményen büntetése meg az Chaldeusoc által. Harmadszor keféreg az Chaldeusoknak kégyetlenségeken, mellyet mind jokon gonoszságon egyaránt szelékészec. Negyedszer megjövendőli az Chaldeusoknak veszedelmeket, Ötödyszer és utolszor könyörgést és imaságot ad az nép elciben, mellyel élljenec az Babyloniai fogfagban.

ELSŐ RÉSZ.

Panaszolkodik a prophéta az Sidoknac gonoszságokról és hitartétségekről, kinc az Istenfelelő hog az Chaldeusoc által megbüntetne az Sidokat: Mellyet harvann az prophéta annáis inkább panaszolkodik az Chaldeusoknak istentelenségekről, mellyel annac alitván lenni hogy az Sidoc az Chaldeusoc által büntetténec meg.

^a Az Isten népenc soc gonoszság: ról, kegyetlenségéről, hamiság: ról panaszolkodik, és hog az Istenec törvénye az ő gonoszságokért gyulizambasitt.

* Job. 21. 7. Jer. 22. 1.

^b Feil Isten az prophétanac és az mondysa hogy megbünteti az ő népet az Chaldeusoc által.

¹ **H**Z az terhes prophétia mellyet látott Habacuc prophéta.

² * Mennyi ideje vagyok Uram, hogy kiáltoc és nem halgat sz meg? Utastlac tégedét az emberc

közöt való törvéntelen hatalomért, és nem szabaditál meg? Miért hagyod uéz-

³ nem az hamiságoc, és miért nézeted velem az nyomorgatást? Az tagadozás és az hatalom miért vagyok előttem? és miért vagyok előttem az ki pórt és veséngést tá-

⁴ matlitz? Annakokáért ninczen bőczületi az Ister törvényenec, és soha az igazság elő nem mchet, mert az istentelen * környölvést az igazat, annakokáért léstec az hamis itélet.

⁵ **T**Ekitsetec az pogányokra és nézzetec meg, és czudálkozatoc, mert olly dolgot czelekedem az ti időtökben, mellyet habcszélienec, nem hinuéc azt.

⁶ Mert imé én feltámasztom az Chaldeusokat, az kegyetlen és vakmerő nemzetséget, melly eljárja az ti földeteknc széléstéget, hogy elfoglallya az nem ő haylékát.

7 it. Retteneres és iszonya nemzetség ec, mellytől származic ez népnc itéleti és

⁸ rabságra való vitele. Kiknc lovoc gyersabbac az pardutznál, és kegyetlenbec az estve járó eh farkafoknál: kiknc lovagjoc soc, és az o lovagjoc mezfúrnec jó, gyorsan röpülnc mint az dögrefiető farkell-

⁹ lyú. Az egész fokaság az ragadományért jó, az ő abrázatiyochasonltos az napkeleti szárásztó szélhöz, és soc fiantalá rabot

¹⁰ gyúytt mint a fővényt. Es ez nép az királyokat neveti, és az fejedelmec ő néki cruftságoc, minden erőstéget megnevet, tőlét cziál az ellen es megvést ec.

¹¹ **A**Ckor elváltozic az ő síve és meghaladvá az rzelt gonosztól czelekeztic, és az ő szima: cat baceréjé az ő balvany Istenec tulaydonit-

¹² tya. ^d Avagy nem öröktől fogva való az Babyloniai király, es tulaydonitya maganac vagy az balvanyoknak az ő birodalmát, lajdmeg az Danjelen.

^e *Az az, Elhibaldva az rzelt gonosztól czelekeztic, és az ő szima: cat baceréjé az ő balvany Istenec tulaydonit-*

^f *Ez ec isfés az prophéta beszédi, Ertchmo pedig ec: Uram, Jöllehet az mi nyomorgasunc soc, mind az által mivell, egy te béd bixunc mint mi Istenökben, his: szinc hogy nem vesztunc ed Demivel, hogy az te szemetid az gonoszságra nem nézic: nec, miert engedid hogy az pogányoc uralkodgyanac az szenteké, és azoknc fogdosás, nyomorgasunc, nant az halaknc kifogja az ő hálódrunk.*

Panaasz az hitlenec ellen.

vagyé te? Az Ur éa Istenem, én szentem, né
velzúnc el, Uram az ielétre rendelted őtet,
és te én erősségem az mi dorgálásunkra vá-

13 lazzottad őtet. Tízfébbac az te szemeid
hogy nem mint az gonofságra nézhetnél,
és az embereknec nyomorgatását né néz-
heted: **Miért tekintesz rohat az hitlenecre**?

14 **és elhalgatod mikor az Istentelen el-**
nyeli az ő nálanál igazbat. Ollyanná té-
szed az embereket mint az tenger halait, és
a czúfzomázó férget melynec winczen ve-

15 zére. Mindeneftol az ő horgával kivon-
fiza azokat, bégyüyti az ő gyalomjába, és
bétakarittya az ő hálójába: Annakokaért

16 örül és tapfol annac. Annakokaért ál-
dozic az ő gyalomjánac, **e** és jó illatot
részen az ő hálójánac, mert ezeknec ál-
tala vagyon az ő kövér része és az ő jó la-
kása.

17 **f** Vallonf azért, kiterjefztie az ő
gyalmát, és szorgalmatos léfzen az népe-
knec öldöklésében, hogy scmmitt nek ked-
vezzen?

la Justus
e Az az, Isteni
tisztoságot cu-
laydonit magá-
nac, és az ezkö-
zöknes mellyeo
néki szolgaltac.
f Az az, Mért

és meddig engeded Uram hogy az Assyriai király kiterjefszze mi elle-
nűnc az ő hálójat? Es mivelhogy őc ugyanoc mi ellenűnc mint az va-
dászoc, és halászoc, meddig engeded hog' raysunc kegyetlenkedgyene.

II. Rész.

*Ex caputban megfelel az Isten az Prophétá-
nac, és nyilván valoképpen megtanittya őtet,
hogy az Chaláúsoc viszi végfőz az Istenec
is elűnc do vegeretre kovólsegekért, rebiserlen-
segekért, kegyetlensegekért és balvány imadafó-
kert megbűntetne őket: Es meg mongya hogy ez
alatt az hívoc hűnec általa czendejsegbé elnc.*

1 **M**ikor az én állóhelyemben * álla-
nűnc, és állanűnc az erősségben, és nagy
szorgalmatonlón vigyáznűnc annac meglá-
tására az mit szólna énnékem az Ur és mit
kellene felelnem az én dorgálásom u-

2 tán. **b** Felele énnékem az UR mondván:
Ird meg ez lárást nyilván való bótűckel ez
ráblákra hogy az olvasó szabadon olvas-

3 kassa azt. Mert az látás bizonyos időre
hallafaratott, és végezetrefőz, és meg-

4 **10** defem felől tudniillie mellyről szola, cap. 1.

a Tudniillie,
mellyet megdor-
gáltam vala az
népet, vagy, Mit
kellene felelnem
az engem kerő-
knec, vagy engem
feddők: nec vagy,
Mit kellene fele-
lnem, az én veteke-

b Felel Isten az prophétanac panaaszolkodással való könyörgésére mel-
lyet tört vala az felső caputban. Az summája pedig ez, **ny** vagy on
Habacuc hogy az Chaláúsoc az én népem ellen ellyanoc mint az va-
dászoc és halászoc de én elveszttem az Chaláúsokat, mivelhogy peánz
az Babyloniaiabeli fejedelēnec romlását valami keves időig elhalaztom
és affjából való lasajnac igazság jóvondóbetettic meg, azért ird meg
az hogy olvasás és róla elnefeletkezzen, és ha az ő ielēter szerint
késznűnc az ő ellenségeken való boszjus állásom, beke, egfoc legyene, és
az igérete: bea való hit nec általa taplallyac magoknt, mert jollóbet az
kocson ember felszavalkodic Isten ellen, mindazáltal az igaz ember
az istent állit el.

Habacuc.

2. Cap.

nem czál, **h**a kétfendic várajad azt, mert
kétfélegnélkül * megfőzzen és nem kélc.

Imé az kincz lelke nem igaz ó benne,
felszavalkodic: **h** **Az igaz ember pedig az ő**
hitivel él.

5 **A**nnakokaért mivelhogy borba me-
rűlt az kevély magahitt ember, az ki
nem nyughatic egy helyben, és eltátya az
ő torkát mint az koporsó, és hasonló az
halálhoz, és nem elégefzic meg, és mindēn
népeket hozzája hayt, és minden nemzēt-

6 ségeket hozzája gyűyt. Avagy nem kőlti-
kē őtet mindnyájan, és népec példabe-
szédbe, és né szólnaké ő róla példabefzed-
del: ezt mondván, **Jay annac az ki gazdagit**
tya magát az máléból, vallyon meddig-
tart az? és annakis jay a ki surűsart gyűyt

7 az ő maga fejére. Avagy nem támadnak
hittelen, kic tēgedet mardoffnanc, és felé-
bredgyenec az kic tēgedet megháboritfa-
nac hogy ők tēgedet eltapodgyanac?

8 **M**ivelhogy te megfőzöttál foc nem-
zetfőget, megfőztnac tēgedet az nép-
nec maradéki az embereknec ártatlan vé-
rekért, és az föld népén tört kegyetlen-
ségédert, varofokon és az ő lakóin tört

9 hatalmaságodert. **Jay annac az ki gono-**
szúl az malet kéványa **f** az ő házánac
ő regbitéséjért, vagy magas fézfket rak-
halson magánac, hogy megszabadulha-

10 son az vezedelemtől. Az te házadnac
gyalázattýára tartottál tanázot, mikor
foc népeket vezettétél vól: és vértéztél az

11 te magad lelke ellen. **Mert az kővec a kő**
falokból te ellened káltnac, és az fa ép-
tésekből az gerendac te ellened bizony-
ságot téfznc.

12 **Jay annac az ki várost épít**
* vértel, és az ki várost kéfzít álnoksággal.

13 Avagy imé az Seregeknek Urától nem
jóé boszjú állás? Annakokaért az népec
tűzre éppitene, és híjába mankalkodnac
az nemzetséget. Mert az UR diczősé-
gēnc * csméretivel bételic az föld, miképpē

14 az vizec az tenger nec mélségét béburit-
tyác. **Jay annac az ki megíttya az ő fe-**
lebarattýát, és ki reája erősfődöl hogy
meg részegitsed őtet, hogy az ő szemérme-

15 ket láthalsad. Gyalázattal megrakodál
az diczőség helyében: **Izfol teis és meg**
megmizitelemittel: mert te read fordul az
UR job kezénec pohárra, és gyalázatos o-

16 kadás elic az te diczőségedre. **d** Mert **d** Libanuson
az Libanuson tört hatalmed és annac va-
dái hatalmon
dainac elprédálafa melly azokat elretten-
rette, az vezét el tēgedet, az embereknec néje ellen való
véreknec kiontáfert, és az föld on **f** az kegyelenséget.
városon és annac lakóin tört hatalma-
c **e** Az Babylonia
dért. **e** **Mir halznál te nekēd az niab hitec láivá-**
nyincse hálba

ba valóságokat írja meg, hogy megmutassa azt hogy azok meg
nem olálnac hatýac őket.

fara

f Az Babiloniabelic bálványinac ellenében az Isten templomában. Az az, Anyaszent egyházában lakik és azt oltalmazza.

faragott kép, hogy annak faragója kifaragta azt, vagy az óntórt kép, mely * hazugságra tanít, mivel hogy bizic annak faragója annak czinálmányába, hogy néma bálványokat czinállyon? Jay az ki az fának azt mondgya: Serkeny fel, és az néma kőnecc, ébredgy fel: Avagy taníthaté az? Iné búrtíratott arannyal és ezüstvel, de semmi lélec ninczen benne. f Az UR pedig az ó szentféges Templomában vagyoa, rettegje azért ötet mind az egész föld népe.

III. Réfz.

Az Prophéta az Isten népének következendő romlása felől való jóvátudó mondaton megrettenvén, könyörög Istennek ez Caputban, hogy az ő haragjában irgalmaságról megemlekezze: Es vigasztalja magát az Istennek hatalmas dolgainac példáiival, melyeket czelekedé az ő népvel az Egyiptumból való szabadulásnac idejé.

1 **H** Abacuc Prophéta könyörgése az tudatlanságnac bűnéért. a Uram hallám az te fenyegető büszkedet és 2 megrettené: UR:im az te munkadot az ő esztendéjénc közepette clevenits meg, az ő esztendéjénc közepette mondom jelentés megiralmúságod ut, haragodban irgalmaságodról emlekezze meg. 3 b Az Isten † az Theman hegyéről kimutatá magát, és az szent Isten az Paran hegyéről, Selah. Béfoga az egeker az ő diczsősége: az ő diczsőséggel rakva az föld. 4 Es a ő fénylésege olyan volt mint a napnac világsága: és ő mellette az ő szarvai, 5 és abban reyerteret el az ő erőlésege. J Az ő ortzája előtt dőhalál járvala, és az ő lábai előtt tüzes keléscé járnac vala. Felállá 6 az Isten és elolizé az földet: reajoctekintet es elolvastotta az pogányokat: 7 megfélemlertte az kiké valánac az öröcké való hegyec, megaláztattac az kiké valánac az öröcké való halmoc, öröcké c valóc az ő úrai. d Látam az Chufan fátörinac romlását, az Midian földénc kárpit- 8 yai refékertenecc. e Avagy az folyó vízec

a Az az, mellyben könyörög Istennek hogy az ő népének bolondságból és vakmerőségből való kúnéit megcseztésé, nemellé az így fordítsac, Habacuc könyörvése, kikémb kúémb vigaság tevő sziszámokban. Tavábbá mikor azt monda az májodics versben az ő esztendéjénc közepette elevenits meg az te munkádót, Tremellius az így fordítsya, Azon közbe, tudniillie az rabságnac idején, ne hadgyad az te népedet, Isten munkájánac nevezé az népet az teremétfra és valasztásra nézvéc, az az hogy azokat magánac választotta vala. b Hogy az Prophéta bizonyágótt tegyen Istennek az ő népe felől való gondválosléseről, elő hozza minémő diczsőség gal és hatalmaság gal jelentette volt regen ki magát az Sinai hegyen és az ő hatalmaságánac minémő eleit mutatta az pogány Cananefoknac megrontásokbá, kiké látatnac vala örökösöknecc lenni az földön. * Deut. 33. 2. c Avagy örökül fogva valoc. d Avagy semmivéc létet. e Az az, mikor az tengert és az Jordánt két fele választad, nem azokra való haragodból kivételé azt, hanem az tenépedhez való szerelmedből, mikor ő előttéc járnál.

ellen gerjedett valajé fel à te haragod? a vagy az tenger ellen búfultál valaé? mikor űlnél az te lovaidon, és az te szabadító székereiden. Az vizeknecc folyásinac helye megjelentetett az te kézíved (által az Sido nemzetségnecc tört esküvéféd és befzeded által, Selah :) és az földnecc folyóvizeit ketté választad. Látánac tégedet és megrémülénecc az hegyec: f az vizeknecc foksága el- 10 méne: az tengernecc mélsége lőrt ada néked, és az ő kezeit felemelé. Az nap és hől- 11 * megállánac az ő helyekben: az napnac világánál az te † nyílaid leszállottanac, és az Jordán megrannac fenycségénel az te villagó kopjá. g Szárattanac az

12 Haragodban megrapodád az földet, hű- 13 sűltódba megrczéped az pogányokat. Kité- 14 támadál az te népednecc szabadítására: az te te népednecc szabadítására mondom az te g Jos 10. Erti Christufoddal, i megrontád az tőt az hitetlennac házában, k és megrutadát a nylnac és kopya- 15 fundamentomot mind az nyakáig, l Sela. m az menyű: ő

16 Az ő Seregénecc fejét áltáverted az ön- 17 nön fegyverévczimint az forgó féli ügytá, 18 madtac vala az én vézedelemre: és ő Isten az Josuec elvendzenecc vala mint az kie tirkon az szelensyit elretentette vala. h Az az, megrontád az Cínarretenecc az én szivem, az te fódra ajakimis refzkerénecc az én czontaimrais rothadás népet. i Az az, El- 19 által nyugoszm a nyomorúságnac nap- 20 ján, mikoron az ellenséggal megréj jó felé az nép ellen hogy azt elrabollya.

21 **M** Ert az figefa nem virágzic és semmi 22 gyümölcz nem léfzen az szőlőkben, 23 megrczál az olayfa, és az mezőc élést nem kéféggel egyeteremnecc, kivélz az juh az akolból: nem 24 léfzen ókor a szifallóban. En pedig az UR- 25 ban örvendzecc, és vigadoc az én megrizá- 26 ditó Istenemben. Az UR isten az én e- 27 rőséggem, ki az én lábaimat olyanocká t- 28 rrezttyer szöré- 29 fzi mint az * nősten szarvatoknac láboc, és 30 magas helyeken jártat engemet. Acko- 31 ris o háláadó diczteret éneklec 32 vigaság tevő sziszámokban.

f Az az: az hegyecut at- tac az te néped- nec, az tenger és az Jordán megrannac az te népedelész. * Jos. 10. 12. Jos 10. 11. Jos 10. Erti az Istennek nylnac és kopya- fundementomot mind az nyakáig, l Sela. m az menyű: ő hőkvek: t, h e ő- nön fegyverévczimint az forgó féli ügytá, ket, melly a ki elvendzenecc vala mint az kie tirkon az szelensyit elretentette vala. h Az az, megrontád az Cínarretenecc az én szivem, az te fódra ajakimis refzkerénecc az én czontaimrais rothadás népet. i Az az, El- által nyugoszm a nyomorúságnac nap- ján, mikoron az ellenséggal megréj jó felé az nép ellen hogy azt elrabollya. k Az szöré- rrezttyer szöré- fzi mint az * nősten szarvatoknac láboc, és magas helyeken jártat engemet. Acko- ris o háláadó diczteret éneklec vigaság tevő sziszámokban. k Az szöré- rrezttyer szöré- fzi mint az * nősten szarvatoknac láboc, és magas helyeken jártat engemet. Acko- ris o háláadó diczteret éneklec vigaság tevő sziszámokban. k Az szöré- rrezttyer szöré- fzi mint az * nősten szarvatoknac láboc, és magas helyeken jártat engemet. Acko- ris o háláadó diczteret éneklec vigaság tevő sziszámokban.

27 tudgyuc hogy Isten az ő népéjért regen nagy fejedelmeket megrontott. Némellyec eritc Pharaot, és az ő elöszűlötés, kit az Angyal levágot vala, Exod. 12. 1 Az az, elvezsted az ellenséget gyökerefől, gyökerefől fogva mind tetéig. m Az az, te vitted által az te népedet az tengeren mint haly nagy fereggel mennelelöttéc, és az tengert te választad két fele. n Hallam tudniillie az te fenyegető befzedéled az néped bűntetefe felől. * 2. Sam. 22. 34. Pjal. 18. 34. o Tudniillie, mikor az te népedet az fogságból megrszabadítottad.

Habacuc Prophétának vége.

SOPHONIAS.

Ez könyveczkében meghirdeti az Sophonias Prophéta az Jerusalembélieknek, és az egész Juida nemzetségének melly keményen büntesse meg Isten őket az Chaldeujoc által az ő balványozásokért és hamiságokért: ofsztan inti őket penitenciára. Ez mellet jövődöt mond egynéhány idegen népec ellen: Harmadszor panaszolkodic jobbulatlanságokon. Negyedszer inti az hirveket békéséges tőrésre, es vigaszt allya őket evangeliomi igercekkel.

ELSŐ RESZ.

Ez caputban az Isten senegeti az Prophéta által az Sidokat veszedelemmel, az balványimadásért, ragadozásért, kegyetlenféért és ez alarásáért.

AZ URnac beszéde mellyet szólt Sophoniáfiac, az Chusi fiának, ki Godolias fia, ki Amarias fia, ki Hicijias fia vala, Josiáfiac Amou fiának Juida királyának idejében.

1 **E**lveztem mindeneket ez földnek színéről, azt mondgya az UR. Elveztem az embert és az barmot, elveztem az égi maderakat és az tengerec halait, az hiteleneknek romlásoc léfzen, és elveztem az embert az földnek színéről, azt mondgya az UR. Es kinyuytom az én kezemet az Juida ellen, es az Jerusalemnec lakói ellen, és kivéztem ez helyből az Bálnac maradékot, és az ő tisztelőinec neveket mind az papokkal egybe. Azoc ellenis kic az égeknecc czillagit imádgyc magas helyeken, és az kic tisztelőc az URat és eskűznec ő reájja, és az ő királyokra. ^a Azoc ellenis az kic hátra állottanac hog' ne kövéfűc az Urat, és az kic nem kerelic az Urat, és nem tudakoznac ő felőle. Halgas az UR Istennec ortzája előtt, mert közel vagyon az URnac napja, mert elkészitette az UR az áldozatot, elrendelte az ő hivatalos vendégit. Es az URnac áldozatjánac napján meglátogatom az fejedelmeket, és az király hait, és mind azokat kic idegen őitözetben őltöztenec. Es meglátogatom mind aztis az ki tombol a más ember házánc kűfűbén a napon, és az kic megtöltic az ő Uroknac házokat erővel és czalárdással gyűytöt gazdagsággal. Es léfzen a napon, azt mondgya az UR, kiáltás az Halkaputól fogva, és jaygatas az városnac másic réfűztűl fogva, és nagy romlás az halmoc felől. Jaygatsá-

12 **t**oc ti város középi lakozóc, mert elveztem az kalmároknac fokfága, elveztemc mind az kic pénzzel gazdagoc valánac. Es léfzen az időben, felkeresem Jerusalemet szővtrneckeckel, és meglátogatom azokat kic az ő ganéjokba megkeméhyedtenec, kic azt mondgya az ő szivekbe, sem jót sem gonofzt nem czelekezűc az UR. Es az ő gazdagfagoc predára kél, és az ő házoc elpűztűl: hazakat éppitence és * nem laknac azokban, szőlőket plántálnac és nem ifznac azoknac borában. Kőzel vagyon az URnac nagy napja, közel vagyon mondom és igen fiet: az UR napjánac szava keserves, kiált azon az napon az erős sűrsű. † Haragnac napja az az nap, szorogatásnac és nyomorusagnac napja, háboruságnac és pűztűlűfűnac napja, sérűfűgnec és homályoságnac napja, kődnec és felhőknec napja.

16 **T**rombitáknac és kiáltásoknac napja minden erős város ellen, és minden magas tornyoc ellen. Es megszorogatom az embereket, és jarnac mint az vakoc: mert az UR ellen vétkeztenec, és kiomol az ő vérec mint a por, és az ő testec léfzen mint az gauéy. Sem ezűstóc, * sem aranyoc nem zabadithattyá meg őket az UR haragjánac napján, mert az ő bűsűlűsánac tűze c-mélfűti meg az egész földet, és hitelenséggel való véget vérez földnek minden lakosiban.

II. RÉF.

Az Prophéta ez caputban minden népeket inti penitenciára, mind hirveket mind hiteleneket, és jövődöt mond az Philistűsoknac Moabitáknac, Avimcnitáknac, Szerenceneknec és az Assyriabélicnec romlűsűkrol, az Sidoknac pedig szabndulűsűkrol,

Vegyetec

^a Ezt az ért mondgya az Prophéta mert az eskűvesbenemakar: Isten egy bűszerkezettű az a balványokkal vag' embereckel.

^b Erte azt az ki az más ember házút erővel foglalallya.

* Deut. 28. 30.
39.

Amos 5. 11.

† Jerem. 30. 7.
Joc. 2. 11.
Amos 5. 18.

* Prou. 11. 40.
Ezech. 7. 19.
† Inf. 3. 8.

1 V Egyétec eszerekteb magitokat , ve gyéteceszerektebe meggyűlölt nem zetség. Minekelőtte az decretom sze rint felvirradna az nap , mellyen olyanoc lesztec mint az polyva melly sem-nivé lé szen , minekelőtte reátoc következzéc az UR harragjánac búfúlása , minekelőtte reátoc következzéc az Ur haragjánac nap ja. Keressétecaz Urat ez földnec minden alázatosi , kie az ő itéletit czelekedté rec : keressétecaz igazságot, keressétecaz az alázatoságot, talám megöltalmaztat tocti az UR búfúlásánac napján.

4 M Ert puszta léfzen az Gaza város , el pusztrítac az Afcalonis , az Aforus város népét nap világnál rablágra viszic , és az Accaron elrontatic. Jay az tenger mellett lakozóknac , az Cereheusoknac : az Urnac beszéde vagyon ti ellenetec Chanaan , Philisteusoknac földé, és elpusztrita lac tégedet , annyira hogy lakós ne légyen **6** raytad. Es léfzen az tenger mellett való tartomány pusztorocaklának hayléka , és **7** barmoknac Ifállója. Es léfzen az tenger mellett való tartomány az Judá házá nac maradékának nyugalmas helye, ott le gyzetnec, az Afcalon házaiban nyugofznac estve: mert meglátogattya őket az ő Uroc Istenec , és megszabadittya az foglágból **8** őket. Hallottam az Moabnac szidalmazását és az Ammon fiainnac boszszuság ré teleket , mellyekkel gyalázzác az én népe met, és felszalkodtanac az ő határoc elien **9** Annakokaért élec én , azt mondgya az Seregeknek Ura , az Israel Istenec , hogy az Moab olyan léfzen mint az Sodoma , és az Ammon fiaimint az Gomorra , ezalán termő föld , sovány és pusztá léfzen mind öröké: az én népem nec maradéki prédál lyac el őket , és az én népem nec maradék ja birja őket. Ez efic ő raytoc az ő kevé ségékért , mellyel szidalmaztác és bosz ontottác az Seregeknek Uránac népét.

11 Ratteneres léfzen az UR ő ellene, mert megembéfzi az ő földök nec minden lste nit: és tiszteli őtet kikimind az ő ^a helyé ben , és az pogányoknac minden szigeti nec lakosi. Tijs Serezenec az én fegy veremél őlettetec meg azockal egyetem ben. Es felemeli az ő kezét Eszac ellen , és elvezzi Afsyriát , és elpusztittya Nini vét, és olyanná téfzi mint egy pusztá kiet lent. Es annac közepette ^{*} fekszic barmoknac nyája , és minden pogány népec között való fene vadac, az ókórbika , az bagoly , hálnac az ő ayrájában , annac ab lakában azoknac szavoc hallattatic , ka pujában pusztaság léfzen , mert elpuszti totta az ellenség az Cedrus fából csinált éppületeket. Ez amaz kévely város, melly bátoraságba nyugfzic vala , mell' ezt mond gyava az ő szívében én † vagoc , és én

nálamnál több ninczen: mimódon pusztáit el , és lett az vadaknac lakóhelye: valaki azon általmégyen súvóit , és az ő kezét hányta. ^b

III. Rész.

Ez caputban az prophéta feddi Jexusálemst, annac fejedelmét, prophétait és Papjait bizonyos bűnökért, és kiáltésköppen hogy az szomszed pogány népeknek bűntetésekből, nem ésmertéc meg magokat. Az után szolac pogánépnek: hivatalokról, az Anyaszent Egyháznac éppüeti ről, az bűn nec bozsanattyról, az megszenteléstől, és az Christus által való örök diczőségéről.

1 Jay az megferteztetnec és az megün dökítattotnac, az kőborló városnac.

2 Nem figyelmeztet az UR szavára, né fogadta az fenyítéket , né bizott az Urban , az ő Istené höz né közelitert. Az ő fejedel mec közöttöc olyanoc mint az ordító ^{*} orofzlányoc, az ő birái mit az estvére megé hezett farkaloc , nem hallasztyac reggelre ^{* Ezech. 22. 27. Micb. 3. 11.}

4 hogy az czontokac megronttac. Az ő prophétái † áthatatlanoc és bűnös fé rfiac : Az ő Papjai megferteztetéc az szent ^{† Jer. 23. 11. Of. 9. 7.}

5 helyet , ^{*} megrontattac az törvént. Az ^{* Ezech. 22. 16.}

ti köztetec lakozó igaz UR nem czeleke dic hamiságot , ^a reggel , jó reggel nap ^a az az, Jelle betigaz, hogy I dazáltal nem tudgya az szemérmet ez ha steni közbizetec

6 mis nép. Elpusztítottam az pogányokat, lakozóc az mint mondgyátoc de elnem isvozot az ő tarmiszati kóknac városoc, annyira hogy egy ember sem ¹⁰ maradt, és ninczen lakos. Ezt gondolám , bizony félni kezdez engemet , felve né, sőt inkább ez szed az fenyítéket : és nem vész el az ő lakó ¹¹ d ítéleit nec és az bírnec bűnre tet: Mindazáltal firtec az gonoszágna , és az ¹² sine soz pednit mna: ta de mti

7 ó czeledeteket megndítottac. ¹³ **8** Annakokaért várjatoc engemet mind ¹⁴ az napig azt mondgya az Ur, mellyen megírti. ¹⁵ fékelec az prédálátra: mert az én végezé: ¹⁶ **b** Az az, Mi sem ez hogy egybe gyúytsem az népeket, vel' egy semmit hog' egybe gyúytsem az országeket, hog' ki ontsem azokra az én haragónac teiles bű nösüfát: mert az én haragónac ¹⁷ **c** túze miatt mitásfeadás, Im ¹⁸ eméztetec meg az egész föld. ¹⁹ **c** Midazál mar azért tyg tal akkor elváltoztatom az népeknek aja mint ellensé gátoc tamaioc,

²⁰ egybe gyúytoc minden népeket: hogy azokat megbünt. sem , azokat ²¹ egy beítetekis megbüntesselec.

^a *Érté me ez. Mino: u: auna az földet ilyen módon megf. ti tom, az én anyaszent egyházam nem vész el, sőt inkább az én név néc esmérlet megszic való nepek közzé hitet, od, és engem tisztel nec nekem szolgálnac, az én nevemet fogják segűi bi, az egy akarat tal. Ezt pedig mondgya az hirvec vigasztalásfira , kie az t ronszab hastac valma, hogyha Sido orjaz az edvesz , az Isteni r sara csi nekilefzez*

^a *Az ő helyében, az az, mind ez széles világon minden nemzet stéec között az Isteni dicztric és tisztelis. * Efa. 34. 21.*

† Efa. 47. 8.

Az híveknek szép ígérése.

kokat hogy tiszta légyen, hogy mindene 15
figyelműleg híjjac az Urnac nevére, hogy
szolgálatyanac néki egyenlő akarattal.

10 Az Serecezen országnaac folyóvizén túl
lakozóc, könyörögnee énnékem, és az
én eloszlott nepemneac leányi ajándékokot
hoznac énnékem. ^d Az napon nem szé-

11 gyenülisz meg az te czelekedetidét az mel-
lyeckel vétkezettél én ellenem: Mert akkor
elvéltém közzüled azokat az te kevelsé-
geddel: Es többé nem kevelkedel az én

12 szentséges hegyemen. Es marasztoc én
te köztöd megnyomorodott szegény népet:

13 és biznac az Urnac nevében. Az Izrael-
nec maradéki nem czelekeznac hamisá-
got és nem szólnac hazugságot, és nem
találtatic az ő szájokban álnoc nyelv, mert
őc legettetnec Istentől, és nyugosznac, és
nem lélizen senki ki őket elretentse.

14 Örülly * Sion leánya, örvendez Izra-
el, örülly és tellyes szível örvendez-

d Mémő le-
gyen az Anya
szent Egyház
azt írja meg,
tudniillc szent
és az ő bűneiől
meg tisztított,
azért monégya.
Nem szegényülisz
meg az te bűnci-
dért, tudniillc
mert azoc meg-
bocáttatnac.

Továbbá az
nyjonnan valo születésnec jó tétemenyerőlis emlékezi. En ugy-
mőd az kevelséget elveszem te belőled, azokat is elveszem kic tegedet
kevelségre in ditottac.

* Esa. 12. 6.
és 54. 1.

Sophanias.

3. Cap.

15 Jerusálemnec leánya. Letötte az UR az
te itéletidet, elfordította ellenségedet,
az UR te köztötted vagyon, nem látisz töb-
bé veszedelmet.

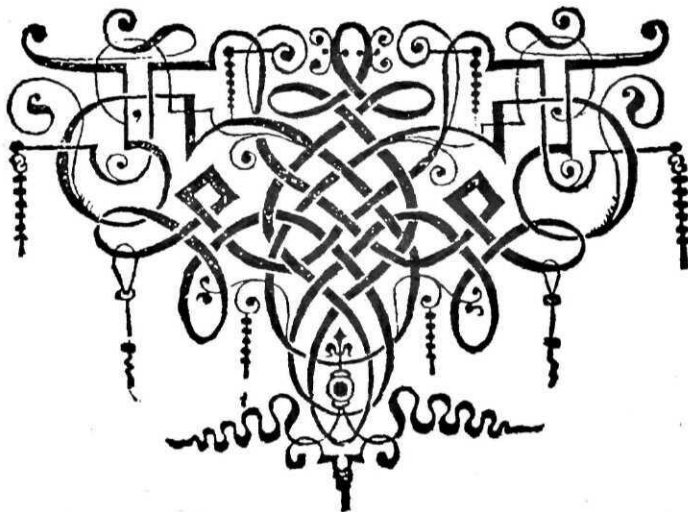
16 AZ napon ezt mondgyac Jerusálemnec,
ne féltly Sion, ne boczáld le az te kezei-
17 det. Az te köztötted lakozó erős Urad
Istened megtart, nagy örömmel örven-
dez te rayta, az te szerelmekben gyönyör-
kődic, nagy örömmel vigad tenéked.

18 Az kic te közzüled ideig megnyomo-
rodnanac, azokat egybegyüttöttem, és
à kic gyalázatot szenvedtenec. Imé én
elvéltém minden te nyomorgatóidat ac-
kor az időben: és megtartom † az lántat, † Mich. 4. 7.

† és haza hozom az számkivetettet, és ő. ^c A megnyomo-
ket diczerelecekké és tisztelelecekké té-
19 szem az ő gyalázattoknac földéu. Az egyházat ha-
gyütlecc titeket, mert hírelecekké nevelecekké taho-
20 zótt, mikor az ti számvetétekből meg szá-
baditlac titeket az ti szemetec
látára, azt mondgya
az UR.

Sophonias prophétánac vége.

AGGÆVS

A G G E V S.

Az Haggéus prophéta inti az Jerusalemi fő embereket az néppel egyetemben az Babyloniaiaktól régen elrontot templomnac megéppítéjére, az mellyre előszér szabadságot engedet Cyrus, az után az Darius Nothus. Es vig:ztállyá őket az templomnac szegény látatya ellen az előbbihez képest, es megjövedöli hogy ez templum diczösegesb lesz az elsőnel, mivelhogy az Christus önnönmaga fog abban predicállani.

ELSŐ RESZ.

Peddi Aggéus az Sidokat, hogy az ő tulaidon házokat éppitenéc és az Isten temploma pusztán állana, és megmondgya nékic minémő hároc volna és következnéc az Isten házánc éppiténénc halasztásaban. Azért Zorobabel és Jehosua az kösséggel egyetemben felindítván Istenöl, az éppitést elkezdic.

DARIUS királnac másodic éftendejénec hatodic hólnapjában, az hólnapnac első napján szóla az UR Aggéus Prophéta által Zorobabelnec az Sealtiel fiánac, Judá fejedelménec, és Jehosuanac Jehosadach fiánac az fő papnac, ezt mondván: Ezt mondgya az Seregeknek URa, mondván: Ez nép azt mondgya; Nem jött mégel az UR háza éppitésenec ideje. Szóla azért az UR az Aggéus Prophéta által, mondván: Eljötté tinéktec idő:óc hogy lakozzatoc az ti szép házaitokban hogy ez ez ház pusztán áll? Mostan azért ezt mondgya az Seregeknek URa, Gódollyátoc meg jól az ti dolgaitokat. Sokat * vetettete, de keveset hoztatoc bé abban: Esztec és nem elégefztec meg, isztoe és nem részegedtec meg, ruhákba öltöztöde nem melegefztec meg, és az ki műkájánac jutalmát véfzi bé, mintha megszakadott fáka töltene azt. ^a Ezt mondgya az Seregeknek URa, gódollyátoc meg jól az ti dolgaitokat. Mennyetec fel az hegyre és hozzatoc onnét fákat, és éppitétec meg az házat, és kedves leszén nékem az, és diczöitetem abban, azt mongya az UR. Sokat vártatoc bé de imé kevés takarodott bé, bévittete azt az ti házatokba, de én réa sualloc arra: mi okért azt mongya az Seregeknek URa? az én házamért, melly pusztán áll, ti pediglen siettec kikimind az ő házánc éppitése. Ennekokaért zárlatott bé [†] az ég, hogy ne adna néktec harmatot, az földis bézárlatouhogy néktec gyümöl-

11 ^a cztönc teremtene. Es szárazságot hivtam ez földre, és az hegyekre, az gabonára és az borra, az olayra és valamit az föld teremt, az emberekre, és az barmokra, és az embernec minden kézi munkájára. ^b **M**Éghallá pedig Zorobabel az Sealtiel fia, és Jehosua, Jehosadach az ő nagy pap, és mind az több kösség az ő URánac Istenénec szavát, és az Aggéus Prophéta befzédit, az mint eiboczátra vala ötet az ő Uroc Istenec, és megfélellec az nép az URtól. ^c **M**ondá azért Aggéus az URnac követe, az URnac követéggébe, mondván az népnek: ^d En ti veletoc vagyoc, azt mongya az UR. Es felinditá az UR Zorobabelnec Sealtiel fiánac az Judá fejedelménec lelkét, és Jehosuanac Jehosadach fiánac az fő papnac lélket, és mind az több kösségnecléket, és bémenéucc és műkálodánac az Seregeknek URánac az ő Isteneknek házában. ^e **H**atodic hólnapnac huszonnegyedec napján, Darius királnac másodic éftendejében.

II. RÉSZ.

Azt mondgya az Prophéta hogy az másodic templumnac diczösege nagyob leszén hogy nem az elsőnc. Azután megmondgya a Prophéta az Istennek büntetéjénec okait, tudniüllic hogy farselmesec volt:ac minden dolgokban. Ut:lyzor:ér nékic Isten az Prophéta által áldást, ha éppité az templomac, miképpen hogy az első am:ac elhalasztásáért szerenczetlenec voltac.

000

* Deut. 28. 38.
Mich. 6. 14. 15.
^a Jelenti ez szó-
lással, hogy min-
den munkajoc
és faradságoc
haszonnélkül
leszen, mert an-
nac az arra er-
szényekbőlis ki-
véfz. Ertelme
pedig az s. és ó.
ver:neccz, ti
azt mondgyá-
roc hogy nem jöt
mégel az Isten
házánac építé-
sénec ideje, de ha
eszetekbe ver-
nelec magato-
kat, azért rin-
cken semmiten
előmeneteltec,
mert az Isten
házat nem épí-
títec.
[†] Deut. 28. 23.

^b Az időt mon-
gya meg, mikor
kezdítéc el az
templum éppi-
tését.

Intés az templomi építésre.

1 **H**eredic hólnapnac huszonegyedic napján, szóla az UR az Aggéus Prophéta által, mondván: Mond meg most Zorobabelnek Sealtiel fiának, az Judah fejedelmének, és az Jehoiuánac Jehofadac fiának a fő papuac, és az népnek maradékának, ezt mondván: Kiczoda az ti közzületec az ki látta ezt ez házat az ő első diczóségében? ez az mellyet most látoc, avagy nein olyannac tetziké ti néktec ához képest mint ha semí vólna? Mostan mindazáltal légy erős az te dolgodban, azt mondgya az UR, és erős légy te is Jehoiua Jehofadacnak fia, ki fő pap vagy, és erős légy te is földnek népei azt mondgya az UR, és munkáldogya, mert én veletec vagyoc, azt mondgya az Seregeknek URa. Az beszéd szerint mellyel fogadtát törtém néktec, mikor kijöttetec Egyptumból, és az én lelkem megmarad ti bennetec, ne félyetec. Mert ezt mondgya az Seregeknek URa. ^a Még * egy kevés idő vagyoc, és én meginditom az egeket, az földet, az tengert és az szárazt. Es meginditom minden népeket, és eljő az minden pogány népeknek kívánlaga, ^b és bétöltöm ez templomot diczóséggel, azt mondgya a seregeknek URa. ^c Enyim az ezút, enyim az a rany, azt mondgya az seregeknek URa. Nagyob léfzen ennek ez háznak diczósége, hogy nem az első háznak diczósége, azt mondgya az seregeknek URa, és ezen ez helyen adoc bekélféget azt mondgya az Seregeknek URa.

10 **K**ilentzedic hólnapnac huszonegyedic napján, Dáriusnac másodice elzendejében, szóla az UR az Aggéus Prophéta által, ezt mondván: Ezt mondgya az Seregeknek URa, kérd meg az papokat az törvény felől, ezt mondván: ^d Ha valaki szentelt húst viéd az ő köntöflénc állýában, és az ő köntöflénc szélével illetend kenyeret, főzeléket, bort, olajt, és valami éleféget, vallyó megiszeltetetiké az? és felelénc az papoc, semíodanac: Nem szentelletic. Es monda az Aggéus: Ha valaki illetendi ezeket az ki lé-

Aggeus.

2. Cap.

lekben fertelmes léfzen, avagy megferteztetiké: és mondánac, megferteztetic. Es felelénc az Aggéus monda. Azonképpen ez nézetleg és ez nép én elöttem, azt mondgya az UR, és az képpen minden ő keze munkája, és valamit őc nékem felhozna, fertelies 16 léfzen. ^e Es mostan gondollyátoc meg kértlec az ti szivetekben, ez naplágról fogya az napokat mellyec elmultanac, mikor még egy követ semí törtetec vólt más köre az UR templomában. Annakelőtte ha elment az ember az ártzaghoz melyből húsz véka buzát várt, czac tiz etralált, és mikor az saytóhoz ment hogy ötven vedet bort mesitené, 18 húszat talált. Megvertelec titeket * napkeleti széllel, ragyával, és köcsövel minden ti kezetec mankáját, de ti mégis nem térítec 19 én hozzám azt mondgya az UR. Gondollyátoc megkértlec az ti szivetekben ez naplágról fogya az napokat mellyec elmultac, az kilentzedic hólnapnac huszonegyedic napjától fogya, az naplágról fogya mellyen az UR temploma fundáltatott, gondollyátoc meg az ti szivetekben. Avagy bétakorodotté az mag az ti czüretökbe? még sem á szőlő, sem á fige és pomagranát, sem az olayfa nem termet; De ez naptól fogya megáldalic titeket.

21 **E**s szóla az UR másodszor az Aggéusnac az hónc huszonegyedic napján, mondván: Mond meg Zorobabelnek az Judah fejedelmének. En meginditom az egeket és 23 az földet. ^f Es elforditom az orizágok nac királyi székeit, és a pogány orizágok nac erejét elvesztém, az hadakozó széket és abban úióket, és lehüllanac az lovac és azokon úióc, az ő atyoc fiának fegyvere miatt. Az napon azt mondgya az Seregeknek URa, felvértlec tegedet Zorobabel Sealtielnek fia én szolgálóm, azt mondgya az UR, és olyanná tértlec mint egy peczertes gyúró az én ujjomban mivel hogy 24 válsztottalic tegedet, azt mondgya az seregeknek URa.

^a Az az, inkább mivel né az Isten hogy ez egész világnac abzaratyiat elváltoztatná, hogy nem mint igéretic meg né tellyesítene, és az ő népének tellyes valtságot el nem hozná.

* Heb. 12. 26. ^b A Christufnac elsőveretiről való Prophetia, kit pogán népek kevanfágának nevez. Sollehet igyis fordítottac, meginditom az poganyokat, hogy az oc közzül az valasztottac elsőjjenec.

^c Az az, volna hatalmam arra hogy arannyal ezúffel megékesziteném ez templomot, de más léfzen ennek ekesége tudniillic az URnac diczósége, az Messias ki ez templomban tanit és czudokat téfzen. ^d Ertelme ez Mikeppon az megfzértelt hús, semmi állarat meg nem szentel ha illeris azt, De az ki lélekben fertelmes mindent megferteztet. Azonképpen ti akar mint áldozzatoc nékem az oc nem kedvesec és az oc az áldoztatoc titeket meg nem szentelne, sőt inkább mivel hogy lélekben fertelmesec vaitoc, azokat is megferteztetec. ^e Ertelme ez mind az 21. versig. Ha meggondollyátoc az ti állapastokat az templom éppitése előt nem vólt semmi jó előmenetec. Minckintanna pedig kezdet titec építeni jól vagyoc dolgozoc. Azért meg ne szűnyetec az éppitéstől.

Aggeus prophétának vége.

ZACHA-

ZACHARIAS.

Az Babyloniából való szabadulásnac utanna, emlekezteszi az Prophéta az Sidókat arról, miért sanyárgatta volt meg Isten az ő attyokat olyan keservesen. Az után inti őket hogy jó remétségben legyenek igaz szabadulásoc felől, czac hogy szívec szerint Istenhöz térjenek. Végre feddi őket az ő gonosságokért, mivelhogy még az elobbi vétkekben sóc vala bennec.

ELSŐ RESZ.

Először inti az Prophéta az Sidókat hogy megtérjének Istenhöz, és az ő attyoknac gonosságokat ne kövessék. Másodszor vigasztallja az sorságóval hazajött Sidókat az Isten fiainac (ki az Myrtus fácsk között álló Angyal példáz.) közötti való létevel, az Angyaloknac mellett való vigasztalással, az Isten fiainac érettes való törekedéssel, az Istennek kegyelmes gondviselésével, hozzájoc való jó akaratyával, az ő ellenségeknek romlásokkal, melyeket mind az Prophéta három Lítáfolokban példáz.

- 1 **D** A R I U S királnac másod-
dic eztendejének nyólt-
zadic hólnapján, szóla az
UR Zachariásnac Bara-
chias fiának, ki Iddo Pro-
phéta fia vala, ezt mődvá:
Megharagut vólt az Ur fe-
2 lőtte igé az ti atyáitokra. Ezt mődgyad azért
3 nékic, Ezt mődgya a seregeknek Ura: Térje-
tec én hozzám azt mondgya az seregeknek
4 URA, és ti hozzátoc térec, azt mondgya az
5 seregeknek URA. * Ne legyetec olyanoc
6 mint az ti atyáitoc, mert ez előtt való Pro-
phétac kiáltottac nékic, mondván: Ezt
7 mődgya az seregeknek URA. Térjete meg
8 kérte az ti gonosz útaitokról, és az ti go-
9 nosz czelekedettektől: és nem fogattac szót,
10 és nem figyelmeztec én hozzám, azt mon-
11 dgya az UR. * Hól vadnac a ti atyáitoc és a
12 ti atyáitokoc? mers megtérvén azt mon-
13 dattac, * az mint elgondolta vala az Sere-
14 geknek URA hogy mi velűnc czelekedgyéc,
15 az mi útáinc és czelekedetinc szent, úgy
16 czelekedett mi velűnc.
- 17 **A** Z tizeneggyedic hólnapnac (mellyt
Sebatnac nevezenc) huszöneggyedic nap-
ján, Dáriusnac másodit eztendejébe, szóla
az UR Zachariásnac az Barachias fiának, ki ^b Magyaráz-
8 Iddo Prophéta fia vala, ezt mondván. Lá-
zác ezt az Jესus
tám éttzaca, és imé egy féršiu ^b ül vala ve-
Cbristushól,
reš lovó. és áll vala Myrtus fácsk között, mel-
c Erti ugyan
lyec valának mély helyen: és az ő háta me-
azom az körül
gett valának veres lovac, tarkác és fejérec. ^d fozla a felšő
9 És mődée én, mit akarnac ezec Uram? Fe-
versben.
10 leie néké amaz Angyal az ki engemet meg-
d Tudniillic az
kic az Angyal-
11 karnac ezec. Akkorfelelvén amaz féršiu,
nac háta megett
a ki áll vala az Myrtus fácsk között, monda: E-
valának ver. s.
12 zec azoc az kiker az UR küldött hogy bé-
c Christus köz-
13 jártác ez földet. Esfelelvén ^d az UR An-
bejaro és kö-
14 gyalának ki a Myrtus fácsk között áll vala,
nyörgő Isten-
mondánac, Eljártuc az földet, és imé az e-
lőit az Anya
15 géz föld nyugtác és nagy bátorságban va-
szent Egyhá-
16 gyon. Akkor szólván az UR Angyala mon-
zért.
17 da, ^e ő Seregeknek Ura, meddignem könyő-
* Inf. 8. 2.
18 rülš te az Jerušelembélieken, és az Judánac ^f Az az, ha-
városin, mellyec ellen haragutál immár ^g ragzómac az po-
19 hetven eztenedőritű fogva? Felelepedig az ganyokra kik-
20 Seregeknek URA az Angyalnac az ki én ve-
rečekhezke at-
21 lem szól vala, jó bešedéket, és vigasztac. ^h tam vala az én
22 lő szókat. Annakokáért megparanczo-
népemet: Mert
23 lá nékem az Angyal az ki én velem szö-
kegyetlenbe
24 va, kiáltis, ezt mondván, ezt mondgya az voltac-
én né.
25 Seregeknek URA, szeretem én az Jerušale-
pem ellen hogy
26 met és az Siont nagy barošagos szeretet-
nem mint kellen
27 tel, ⁱ De nagy haraggal haragzómac ez vilma.

* Efa. 31. 6.
Jer. 3. 12. és 18. 11
Ezech. 17. 30.
Ose. 14. 1.
2 Az ősidőlc és
harodic vers eg-
gyűve való, mel-
lyeknek értelme
ez, úgy valyon
hogy az ti atyá-
itoc megboltac,
a Prophétákis
megboltacac de
az én bešedém
meg nem boltac-
nac, azért méltó
dolog hogy az
ti atyáitoknac
példájakból és a
rég i Prophéták-
nac intéséből
tanuljatoc.
* Thren. 1. 18.

Sionnac vigasztalása.

Zacharias.

2. Cap.

bátorlagban élő népec ellen: mert én kevel-
sé haraguttam vala az én népeimre, és pe-
dig kegyetlenül czelekedtec véle. Anna-
kokaert azt mondgya az UR, megúrtam az
Jerusálem városához kegyelmesen, az én há-
zam megéppitetic abban, azt mondgya az
Seregeknek Ura, és kinyuytatic az mérő
17 linea ó rayta. Mégis kiált ez mondván:
Ezt mondgya az Seregeknek Ura még az
én városim felőtte bevőlködai fognac luc
jóckal, minckutánna, az UR Siont meg-
vigasztallja, és Jerusálemet hozzája vé-
fzi.

18 **E**S felemelvén az én szemeimet, látéc né-
gy szarvakat. Es mikor kérdeném az
19 Angyaltól az ki én velem szól vala, miczo-
dác ezec? monda nékem: Ezec az szarvac
mellyec elhántác Izraelt, Judát és Jerusálemet.
20 mer. Azután mutata énnékem az UR négy
21 kovaczkot. Es mikor kérdeném, mit a-
karnac ezec czelekedni? felelvén monda: E-
zec az szarvac mellyec elhántác Judát, an-
nyira hogy fenki fejét fel ne emelhetné: Ez
közöcc pedig eljörtec hogy azokat elret-
rentéc, hogy az pogányoknac szarvakat le-
rontfac, mellyec szarvat emeltéc vala Juda
fólde ellen, hogy azt elrontanác.

II. Réfz.

*Ex caputban vigasztallja az Propheta az
Sidokat Jerusálemec megeppülésével, az Anya
szent Egyháznac szaporodásával, az Istenec
kegyelmes gondviselésével, a foglyoknac szabá-
dulásával, az Messiasnac eljövételével, és az po-
gan népeknek megfordulásokkal.*

1 **F**elemelvén ismét az én szememet látéc
egy férfiat, kinec kezében vala egy mérő
2 kőtél. Es mondéc, hová mégy? Es felele
nékem, hogy megmérjem Jerusálemet, és
megláffam mind szélit hozlizar.
3 **E**S ímé amaz Angyal a ki én velem szól va-
la, kijöve, és más Angyalis kijöve an-
4 nac elcibe. Es monda annac: futs el, szöly
ez gyermeknac^a, mondván: Jerusálemet
kerítés nélkül kezdic lakni, az ó benne való
embereknec es barmoknac soksága miatt.
5 En pedig, azt mondgya az UR: léfzec ó né-
ki tűz fal köröskörnyül, és diczóségre lé-
6 fzec néki ó közepötte. ^b Nő, nő fuffa-
toc ki éfzagnac földéből, azt mondgya az
UR: mivelhogy az égnec négy szel felé el-
7 hántalac titeket, azt mondgya az UR: O
Sion szabadits ki teis magadat, ki lakozol az
8 Babel leányánál. Mert ezt mondgya az

^a *Erti Zacha-
ri. 11: Mikor
pedig azt mond-
gya, hogy Je-
rusálemet kerí-
tés nélkül lak-
jat, azt jelen-
ti hogy az A-
nya szent egy-
háznac lakósi
elyökac lefze-
nec, hogy kerítésben nem ferenec.*

^b *Inti az Babiloniában maradótt népet, hogy síessenc, ki-
jöni onnet és az Anya szent egyháznac tagai közzé számlálni ma-
gokat.*

Seregynecc URa: az diczóség után^c el-
c *az mit az*
kultá engemet az pogányokhoz, mellyec ti-
reket megfosztotta nac, mert a ki titeket
9 bánt az ó^d szemefenyét bántya. Mert i-
mé én felemelem az én kezemet ó ellenec,
és léfzenc az ó szögajoknac prédája; és
megtudgyátoc, hogy az Seregeknek URa
10 buczárott engemet. ^d Órüily † és örven-
dezz Sion leánya, mertimé én elmégyc és
lakozom^e te közörted, azt mondgya az

11 UR: Es nagyfoc pogán népec adgyac az
napon magokat az URhoz, és léfzenc én né-
pem, és lakozom ó közörtec: és akor meg-
tudod hogy a Seregeknek URa küldött en-
gemet te hozzád.

12 **E**S öröklégül birja az UR Judát az ó örök
légét ez földön, és ismét magához véfzi
az Jerusálemet.

13 **H**Algafton minden test az UR előtt,
mert felkél végre az ó izentéfges lako-
helyéből.

*annakokaert az Isten ez utan követöket küld hozzajoc az ó ve-
szedelmec felöl. De mind ezeknél igaz b magyarázat ec, hogy mi-
nekutanna az Isten nagy diczóséggel kibozta az Sidokat Baby-
loniából, immaran öket nem hadgya, és az pogányokat megeny-
hisi hogy nekic ne arifünac. * Dent. 32. 10. Pfal. 17. 8. d Vi-
gasztallja az Anya szent Egyház az Istenec közörtec való laká-
sával. Vagy a Christusnac megjelentejével. Majd szor az Anya
szent Egyháznac az pogányokból volo megszaporodásáról, mely-
ről szöia az 9. versben is, hogy az pogányoc a Sidocrabias és pré-
dai lefzenc. † Efa. 12 ó és 54. 1. * Lev. 26. 12. Ezech. 37. 27.
2. Cor. 6. 16. c Az az, alazza magat minden ó alette, és fenki
ellene néki ne füllön, mert bofzszuallo az Ur.*

III. Réfz.

*Vigasztallja Isten ez caputban az Propheta
által az Sidokat, hogy miképpen az népet, az
várost, az Templomot, az onkppen az fő pap-
goris helyére allatya, és hogy jövendőben az
Dávidnac elfogyakozott nemzetégből az ó-
röcké való papois, az az, a Messiasf elboczáta-
na, kinec jo tetemenyéről az Angyal szöl.*

1 **A**Zután mutatá nékem az Angyal Jeho-
suát az fő papot, hogy állana az UR-
nac Angyala előtt, kinec a Sathan áll
vala job kezé feől, hogy ellenkeznéc ó vé-
2 le. Es monda az UR az Sathanac: † dor-
gallyon meg tégedet Sathā az UR Isten, dor-
gallyon meg mondoc az UR, ki az Jerusá-
3 met magánac válfasztotta: avagy nem olla-
néz ec mint az tűzből kiragadott úfzög?^a Az^a *Erti az Jeho-
Jehosua pedig öltöztetött vala szennyes ru-
4 hákban, és áll vala az Angyal előtt. Es szöia kii Isten ez udá-
az Angyal, és monda azoknac, kic eiörtte al-
lanac vala; mondván: Vegyétec le ó róla ba-
di: ott vala ki
az foglágból.*

*Nikor pedig ezt mondgya: dorgallyon meg teged az Ur, ercime ez,
te Sathan az Isten az te hatalmadat vegye el, ártalomra való
szándékoda: enyhise meg, hogy ne ártahaj az Jehosua papnac.*

az

az keanyes ruhakatus monda o nekik: Ime elvontem az te alkoflagodat, es uy ruhakban o szoztetec te gedet. Es monda, te gyenecz o fejeben usza papfuveget. Tö nec annakokaert az o feje betizta papfuve get, minckutanna foldotzetec te volna ötet ruhakban. Az URnac Angyala pedig ots áll vala.

6 ES esküvéssel fogadá az URnac Angyala az Jehosuanac, ezt mondván: Ezt mondgya az Seregeknek URa, ha az én úraimban járanda sz, es ha az ön paracxolatimat megörizended, te is itélője léfesz az én házamnac, söt annak felötte önzője léfesz az én tornáztimnac, es megengedem teneked, hogy ez én előttem állóc közört járj. Hald meg te Jehosua fő Pap, es az te barátid, kic te előtred ülne, mert ezec czudálatos fér fia: Ime én előhozom, az én szölgámát

7 az czemetét. Mert ime egy kő léfz c melyet én helheztevc Jehosua pap előtt, es ez egy kőnc hét szemel léfznce, es én faragom annac az o faragást, az: mődgya az Seregeknek URa: es elctezem az foldncet alkoflagátt egy napon. Az napon, az: mődgya az Seregeknek URa: kikimind hívja az o sefelebarátját az szölo tö alá es az fige fa alá.

† Efs. 11. 1.

Jer. 23. 5. es 33. 15.

Inf. 6. 12.

Luc. 1. 78.

b Igéri ez örsiben Isten az Jehosua papnac a papfágnac megéppitet az Birsiban az

Christus Jესusban, kic nevez az Isten ö szölgájának es czemésének; Mivelhogy az Davidnac ugy mint moghott es elszaradott nom: et ségéből kell vala származni, mint az czemete szökött kinc vekténi az föld alatt vala törsökből. Nevezi pedig az Jehosua szölgá tarját czudálatosknac, vagy ez vilag czudainac, mivelhogy ez vilag előtt utalalofoc valánac, mint Efs. 8. az Esias tanitványi nevezet: nec vilag czudainac. Az kic a Prophetá az szölo veriden czemésének monda, ugyan az ont mangyasit könc, mint masuttis soc helyen a Christus nevezetec könc, Efs. 2. Psal. 118. Marth. 21. etc. Mikor pedig azt mondgya hogy hét szemel, az az, soc szemel léfznc a Mesiá nac: Jelenti az az o tökölletes gondviselését. Utölször mikor azt mondgya hogy annac faragást o faragja, jelenti az azal hogy o kefsene sül a Christust minden mennyei ajándékokkal. Jom. 3. d Az az, lahac, soc nagy bekeségben, czendé szögben minden felelem nélkü.

III. Rész.

Vizaszta llyá Isten ez capuban az Sidokat azzal, hogy Isten az o anya szent Egyházát soha el nom hadgya, hanem az öri z es otalmazza, nem külső emberi erővel, hanem kivalképpen való Isteni hatalmával, es hogy az o szent lelkevel minden fogyathozás nélkül táplállya.

1 ES megtere az Angyal, a ki én velem szölv vala, es felkölte engemet, mint a kic a 2 mából felköltene. Es möda énnékem: mit látz te, es mődce: ime egy merő aran gyertyatartót látoc, melly nec a tetején vagy on az o tanyéra: es azon hét szövetnekec: es hét tölczérec a hét szövetnekekre, mellyec vadnac a gyertyatartónac tetején. Es két olay 3 fá az gyertyatartó mellett, egyic az gyertyatartón job kéz felöl, az málic bal kéz felöl. 4 Iól. Es mődce az Angyalnac a ki én velem szölv vala, miczodiac ezec URam? Es felelvén

az az Angyal az ki én velem szölv vala, möda énnékem, avagy nem tudodé mit akarnac az az, Micec? kincec mődce, nem tudom URa. Es felelvén möda énnékem: Ez az URnac befcvetnekec nem de az Zorobabelhez, mődván: Nem erővel, emberiöl tapnem hatalómál, hanem az én szent lelkeim laltatnac elz

7 által, az: mődgya az Seregeknek URa: Mijal hancim Iste czoda vagy te nagy hegy b az Zorobabel elöl, az onképpen len, előzlálat es tér földé léfesz, es feltéfczi az én anyaszöc Zorobabel az szölo köver az népnc nagy Egyházamat

8 Istennec. Es szöla nékem az UR, mődván: gyertyatartón 9 Az Zorobabel kezei fundáltac ez házát, es példaztatoc, az o kezei végezic él, es megéfméred hogy nem emberi erő. az Seregeknek URa küldöt engémette hozvelés hatalommal, hanem az

10 zád. Mert a kic ez éppitőnc kicziny kezdet megutáltac vala, örvendezni fognac, es én Isteni hatalmegláttac az Zorobabel kezében az mérő mammal örlincát. Ezec az URnac hét szemel mellyec zem, es szem

11 ES szölván mődcec nékie, mit példáznac imez két olayfác az gyertyatartó mellett, b Nagy hegy nec 12 job kéz felöl es bal kéz felöl. Es másödfzozis szölván mődcec nékie, mit példáz imez robabel ellensékét olay folyás, mellyec vadnac az két arany git.

13 tölczér közört, mellyecből arany szinö olay c Az az, Ez döfoly ki. Es szöla énnékem mődván: Avagy log nem egyebnem tudodé mit példáznac ezec? Es mődce, által hancim az

14 nem tudom URam. Annakokaert monda: Istennec tököllezec az két olay forrásoc, mellyec az egész tes gödviselésföldnc URánál vadnac. d

tal az vilaget birja. Vagy: Ezec tudniüllc, az hét szövcmelec né egyebet, hanem az URnac hét szemel, az az, tökölletes gondviselésé példaztatoc. d Az az, Ez olayfác példaztatoc az Isten lelke nec bevséges ajándékat, mellyet minden időben szüntel ad az o anyaszent Egyházának Christus által.

V. Rész.

Ez capuban az Prophetá előfz az: jelen 2 Az az, En nec ti, hogy Isten az o népés olyan igen megsanyar ez könyvnc i gatta völi, az o érdemec szerint. Anna kután rásaban vagyö na azzal vigasztallya öket hogy Isten immár az Sidoc ellen az után az o büntelö haragját az Chaldéusokra fordittya, etc.

1 AZ urán ismét felelvén az én szemel: nek mutat, hogy ime egy könyv röpös tyac magokat, 2 vala az igen. Es mikor azt mondaná mind az által énnékem: mit látz te, mődce: látoc egy lopoc es hamie röpösö könyvert, kic hofszza hüfz fing es hitdec, az az, 3 szöletiz fing. Es mőda nékem: ez az verkezec mind átoc melly ez egész földnc szinére kimé a két tábla elgyen: mert valaki otoz, ez nemzetlégben, len. Nem mellyec mint másbän, megbüntettetic: Es valaki igy fordittya, hamissan esküfczic, ez nemzetlégben, más minden lopo (a bän megbüntettetic: Es kiböczátom azt mint ez könyv.

4 az átkot, azt mongya az Seregeknek URa: es nec egyic részebémégyen az lopónac házába, es anben moz vagyö nac házába a ki hamissan esküfczic az irva,) megbüntén nevemre, es megmarad annac háza: trettic, es minban, es megeméfczi azt, annac fát es kövcit. den hamissan esküvö (az

mint meg vagy on irva ez könyvnc: másic részében,) megbüntettettic

1 **E**S előjövén az Angyal à ki én velem szól vala, monda nékem: Emeld fel az te szemeidet, és lásd meg miczoda ez az mi eljő.
2 Es mikor kédentém tőle miczoda ez? monda: az mi előjő nem egyéb hanem ménté, és monda: ez az ő izemec az egész földön.
3 Es imé egy darab szélefen kivertőn forog vala az égen, és egy afizonyi állat ül vala az méntéknek közepiben.
4 Es monda: ez az Isten telenség: és veté az őnot az méntéknek közepé, és azzal az méntéknek szárját befedezé.
5 Es felemelvén az én szemeimént, látám, és imé két afizonyi állatoc jövénc elő, és azoknac szárnyokban szél vala, és szárnyoc olyan vala mint az elűteragnac, és felemelé az méntéket az ég és az föld között.
6 Es monda az Angyalnac az ki én velem szól vala: hová vizűc ezec az ménték? Es felele nékem: Hogy házat eppitence annac az Sinear földében, és letétetic és megerősítetic ott az ő fundamentomán.

b Az az, Ez az példázta, hogy Isten az Isten telencnek minden gonofságokat mint ha egy czomoba volnanc jol-laitya, és azok-na: mértécc se-rint megfizet, az az, a mint az árdemlettc, no-ho olya-óc, mint ha az egé-rűtűnénc, az az, hogy tetűtic az emberkrec,

hogy Isten nem zabolizza meg őket, és azt alitsyc, hogy Isten nem tudgya, nem lattya őket, de jól tudgya, &c. c Az őn mely termé- szet szerint nehez, példázta az Istenec az Sidoc ellen való nehez és súlvas itéletit. d Az afizonyi állat példázta mind az Sido nem zűset, az kiket tudnillit, Isten az ő itéleti alá rekeztett, vala mint az Angyal mondgya az s. versben, ez úgy mond az Isten teltség, az az, példázta az afizonyi állat az Sidokat, kic az Isten itéletire tar- ta: nac. e Az az, befedezé az edent azonnal, mellyben vala az afizonyi állat, melly jelenti hogy az Sidoc úgy mint tömlétz be rekeztetvén tartatnac az büntetésre. f Ez látással jelenti az Pro- phétia, hogy az Isten elvezűti immar az őst az Sidokrol, és ennek u- tanna az Chaldéusokat őst: rozza, kic az ő népének ellenségi voltac. Vagy az mint némelyec megjavázza, ezt példázta, hogy mineku- tanna az Sido nép az ő bünténél meggyőzestetic, az Isten itéleti alá rekeztetic, és hasonló büntet- íffel büntettetenc, azokhoz kic az Ba- byloniái fogjagban akariác inkab maradni, hogy nem miú Sido or- szogta megkerni. g Az az, ott Babyloniában, holott immar meg- gyűkerezec vala, &c.

VI. Rész.

Ez capuban jelenti az Prophéta Istenec az Angyaloc által való gond viselését az Sidoc fe- lől, mind a kic vadnac, mind a kic onnet hűs- sec. Azután szűl az Messziáfnac királs és papi méltosagáról, melly dolog az Jeshuazac kettős coronával való megcoronazása alatt példáz- tatic.

a Tremellius az négy szekeren érti az Angyali seregeket kic I- stennec paran- ezolattya sze- rin: ez vilag- nac minden ré- szében az Isten- nec akaratyat czelekefcie. Az érz hegycen érti az Istenec hatalmas sa- mászat: melyből lesz nec ez vilag- on mindenec. Az lovakon érti az Angyaloknac gyorsaságokat. Az- érti az Propheta azt jelenti hogy Istenec vadnac szűl az, minden ő dolganac és tanácsanac elvezezésc.

1 **E**S fordulván felemelém az én szemei- nec, és tekintvén látám, és imé négy szekerec jönc vala ki, két hegy köz- zűl, és azoc az hegycen értz hegycen valánac.
2 Az első szekerben veres lovac valánac, az
3 második szekérben fekete lovac. Az har- madic szekérben sejer lovac, és az negy- dic szekérben tarka lovac. Es szűlván monda az Angyalnac, az mély én velem szűl vala: Miczodac ezec URam? Es fe-

lelvén az Angyal, monda nékem: ezec az égek nec négy szélei, b mellyec kijönc az b Ar. az. Az helyekből az holott szokac állani az egész Istenec An- földnec URa előtt. c Az mely szekér- gyali, kic az ég- ben az fekete lovac vadnac, miennec ézak- nec negy része- nac földére, az fejtér lovac azoc urán men- röl az Isteneci.
7 nec, és az tarka lovac Délre ménc. d Az ve- be alván az ő refec kijövénc, és kívánac hogy eljárnac paranczolat- ez földet: és monda Isten Mennyetec el, jár- tyánac megker
8 játoc el az földet, és eljárac az földet. Es elő- zésére kimen- híván engemet szűla én velem mondván: nec láshatsz, az kic kiménénc északnac földé c Ar. az, Az re, az én haragomat megezendefűtéc az é- Angyaloknac szaknac földén. e egyjic részec

9 **E**S szűla az UR énnekem mondván: Végy Babyloniába
10 az szánkivetésből haza jöttektől, tud- meggyen, hogy a- niillie, Helderől, Tobjástól, Jedajától, és Sidokra visel- meny el te azon napon, meny el, mondoc, lyen gondot, kic az Zephaniás fiánac Josiánac házához, kic meg ott vad-
11 Babyloniából szabadultac. Végy mon- nac. Az egyjic doc ezektől ezűstör és aranyat, és czinály co- részec meggyen- ronákat, és tegyed az Josedec fiánac az Je- Judéaba hogy
12 hofűánac az fő papnac fejtére. Es szűly né- az haza jött- kie, ezt mondván: Ezt mondgya az Seregek- Sidokrol visel- nec URa: f Imé egy férűu támad, kince néve, lyen gondot. * czeméte, és az ő helyéből felnevkedic, g d Az Istenec
13 és az Uit nac Templomát megéppiti. Es ő az Angyaloc éppiti meg h az UR Templomát, és ő di- által való gond- czölőfegc leszen, és űlvén uralkodic az ő szé- viselésefcie az- kiben, és papis íészen az ő székiben, és bé- Judab orszaga- kelégnec tanácsa léűc ez kettő körűt, i Es rot, mely szöl- legyenc az coronác az Chenénc, Tobiál- galator az An-
14 és Jodjánsnac Zephaniás fiánac emle- gyaloc ő magoc kezetői az UR Templomában. Es az mez- ki vinnac. szűl valóc eljönc, és éppitenc az UR Té- c Az az, Mi-
15 plomában, és megűgyátoc hogy az Sere- vel hogy az An- gek nec URa küldött engemet ti hozzáoc, gyaloc sokat nac és meglészen ez, ha valóba halgattytóc az mástottac peni- tenciára Baby- loniában, és az Isteni szűletre, az ért azt miveltec, hogy az Sidoktól kic még az fogjagban vadnac, az én kegyelműségemet meg ne vonnam. h Az Messziárol való jövendű mondas, mint ha azt mondana te peldá- zolac az szűl. * Sup. 3. 8. g Az az, felnevkedic az ő tu- laydon nemzetségéből. h Tudnillit. szűl az val. i Az az, Nagy egyjic sejer az léűc az királság és papság között. Vagy bekefcie sejerző léűc az poganyoc mind az Sidoc között.

VII. Rész.

Megfele ez capuban az Prophéta az hűs- ségnek kérdésére, hogy ha sirjon és böűrűlyön mint az előt. Azt mondgya peűg hogy hajzon- talan az böűrűlés és sűrűs az igaz penitencianél- kűl, &c.

1 **E**S a az Dárius királnac negyedie efc. a Ez kérdűfc Etendejében, az kilentzedic hónac mely herd az papok- Cisleu- tul és proph- táktul az fogjából haza, ő s nép. Mert miveltec az Templum el- pusztitator vala a Nabucodonozortól, az ő őac hűl napban, az rendeltéc vala a Sidoc hogy az az hűl nap, böűrű, éfcű malvánac. el. Azert minéc: az ma megűp az templom: erde. az erde: by- llyonac. Ez szűl az Templom pusztulásanac idejét. Reg. az Jer 23.

Cislejrecc nevezetec, negyedik napján, szóla
 2 az UR Zachariásnac. Minckutánna az nép
 küldötte volna az Isté Téplomához, Saezert
 és Regé Melechert több társával egybe, az UR
 3 ortzánac engeztelészere. Es hogy megmó-
 danác az papoknak, k: c á seregeknek Uránac
 házában valáua, és á prophetáknac, ilyen
 szókkal: Avagy sűrjaké mégis minden ótdó
 4 hólnapban, és böytöllyeké az mint ezele-
 kedtem ennyi esztendőül fogva? Es szóla
 az seregeknek URa énnekem, ezt módván:
 Mond meg ez földnek minden népének és
 az papoknak, mondván: ^b Mikor böytölte-
 tet és sítatoc az ótdó és hetedec hólnap-
 6 b énkem böytölteteké? Es mikor ötte-
 tetitotoc, vallyon nem magatoknac ötte-
 7 tetitotoké? Avagy nem ezenec vóltanaké
 az beszédec mellyeket szóltoc az URa az előb-
 bi prophetác által, mikor még az Jerusálem
 czendész és gazdag vólta, és az ó könnyüle
 való vároloc dél felől való része, és az mez-
 ségnek tartományá nyugalomban vólta.
 8 Es szóla az UR Zachariásnac, mondván:
 9 ^c Ezt mondgya az Seregeknek URa: Igaz
 ítéletet tegyetec, irgalmasságot és könyö-
 rületéséget czelekedgyéc kikimind az ó
 10 felebaráttyával. Az * özvegyc és árvát,
 jöveént és szegént meg ne nyomotísaroc,
 és fenki az ó szívében felebaráttya ellen va-
 11 ló gonosztól ne gondolkodgyéc. Es nem
 akarác halgatni, és báttal fordulánac Isten-
 12 höz, és sítóket bédugác, hogy ne hallanác
 Es Adamas kővé töve az ó szíveket, hogy
 ne hallanác az beszédecet mellyeket az se-
 regeknek URa Istene az ó lelke által küldött
 vala, az ó előbbi Prophetái által: és lón fe-
 lötte igen nagy harag rajjóc az Seregeknek
 Urától.
 13 Annakokaért miképpen, hogy éa kiáltot-
 tam és nem hallác meg: † azonképpen ki-
 áltotac és nem halgattam meg, azt mond-
 14 gyá az seregeknek URa: Hanem mint
 egy forgó széllel elszélesztettem őket min-
 den pogány népec közzé, mellyeket nem
 csméttéc, és az föld elpufzúlt ó utánoc,
 annyira hogy fenki azon által ne menne: és
 az kívánatos földet pufztává tövéc.

VIII. Rész.

*Es caputban Isten az Prophéta által vi-
 gasztaltya és batorította az ó népet kozsaja va-
 ló jó akar atyáival, ellenfelekre való haragjá-
 val: Jerusálemnek megeppülésével, földi vete-
 menyeknek termésével. Azután inti őket peni-
 tentiára. Utoljora az pogány népeknek hivatal-
 lyokról szól.*

ES szóla az Seregeknek Ura, ezt mond-
 ván: Ezt mondgya az Seregeknek

Ura: nagy búsulással megbúfultam á Sion-
 ért, és felötte † nagy haraggal meghatá-
 3 gattam értöte. Ezt mondgya az seregek-
 nec URa: Megérttem az Sionhoz és lako-
 zom Jerusálemnek közepete: és nevezetec
 Jerusálem igalságnac várolanac, és az sere-
 4 geknek Uránac hegye, sient hegyec. Igy
 szól az seregeknek URa: Még lakoznac az
 vén férfiac és a szíonyi állatoc Jerusálem-
 nec úrtzáin, és az férfiuac páltza léfzen ke-
 5 zében az ó vénsege miatt. Es az várofiuac
 úrtzái tellyecel léfzenc férfsiu gyermekekkel
 és léánzókkal, kie az ó úrtzáin játzodnac.
 6 Ezt mondgya az seregeknek URa: Ha ez
 czuda léfzic az maradéc népec színe előtt
 az napokban, vallyon az éu ízemem előttis
 czuda léfzené? az mógya az Seregeknek U-
 7 Ra. Igy szól az Seregeknek URa: Imé én
 megszabaditom az én népemet napkelet és
 8 napnyugat felől. Es meghozom őket, és
 lakoznac Jerusálemben, és léfzenc nekem
 én népem, és én léfzenc nekic Istenec tökéll-
 letéséggel és igalséggal.
 9 **E**Zt mondgya az seregeknek Ura: Erőf-
 földgyenec meg az ti kezeitec nékcec
 kie halljátoc mostan ez beszédecet az
 prophetákna c szájokból, kie szóltac vékcec
 az Seregeknek Uránac háza fundaméc omá-
 nac felvetéséről fogva, hogy az templú meg-
 10 építettéc. ^a Mert ez napoknak előtte sem ^a *az az, Mi-*
 az ember nec sem az baromnac fáradságánac *vellyogy nem az*
 nem vólt semmi jutalma, és sem menőnc *vórt munká-*
 sem jövőncé semmi békéséval, azt mondgya *szé az loctec v. a. a*
 nyomorúság miatt, és az embereket kikit *templúuac*
 11 egy mátra támasztottam. De mostan nem *éppitésben, an-*
 úgy czelekeztem mint az előtt való napok *nakokaért á mi-*
 az én népem nec maradékával, azt mondgya *az propétác*
 12 á seregeknek Ura. Mert az ti vetéscec béke- *altaligérttem*
 séges léfzenc: az szólo az ó gyümölcsét meg- *nem tellyesít-*
 termi, az földis megadgya az ó gyümölcsét, *tem bé, hanem*
 az egcc hatmatot adnac, és mind ezeket ó- *györrettetec éh-*
 rókigél adom az én népem maradékánac. *szé: szél és ellenfé-*
 13 Es miképpen átoe alatt vóltatoc az pogány *sók.*
 népec közzé, Judánac és Izrael nec háza:
 Azonképpen megtartalac titeket és áldot-
 14 tac léfzenc. Ne féllyetec, bátorítsatoc meg-
 magatokat. Mert ezt mondgya az Sere-
 geknek URa: Miképpen elgondoltam vala
 hogy veszedelmer hozzac rejtoc, mikor az
 ti atyátoc engemet haragra ingerlettec vól-
 na, azt mondgya az seregeknek URa: és
 15 meg nem bántam. Azonképpen megtér-
 vén elgondoltam hogy Jerusálemmel jól te-
 16 gyec és Judával, Ne féllyetec. Ezec az
 dolgoc á mellyeket czelekedgyetec, szóli-
 von kiki † igalságot az ó felebaráttyával, † *Epbes 4. 25.*
 igalságnac és békéségucc törvényt szóli-
 17 lyátoc az ti kapuitokban, Es fenki az ó fe-
 lebaráttya eisen az ó szívében gonoszt
 ne gondollyó, és az hazug esküvést, ne szerezé-
 18 tet, mert ezec az mellyeket én gyüülölc, azt
 módgya az UR. Es szóla az seregeknek Ura

^b *Ertelme ez. Ez löjtök: Isten nékcec nem parantzolna, az c: a c: székis, istene az nem használ, hanem es: c: k: s, s: emi k: s: ab: bannia né vall, hanem: i: nékcec erre kellec volna főképpen gondot vifjelnetec, hogy vazy esztec vazy nem, de az Isten törvénye szerint élénetec, miképpen az régi prophetákis tanítottac.*
^c *Megmondgyamiban ally az igaz böytölés, melről Iste az régi propétác által is szóltoc, tudni illic bűnnek öldöklésében, az bűntől való elvározásfban, és az szent életnek követésében.*
 * *Exod. 22. 27.*
 † *Es a. 1. 23.*
 † *Jer. 1. 28.*
 † *1. Pr. 1. 28.*
 † *Es a. 1. 15.*
 † *Jer. 17. 11.*
 † *1. 4. 2.*

† *Sup. 1. 14.*

^a *az az, Mi- vellyogy nem az vórt munká- szé az loctec v. a. a templúuac nem tellyesít- nem éppitésben, an- az propétác nem éh- ellenfé- sok.*

† *Epbes 4. 25.*

b Tudniillik melyben az varost megválté, Jer. 52.
c Tudniillik, melyben az templom elrontatott.
d Tudniillik, mellyen megeltéc a Godolafst, kit tisztartónach hagyot vala Sidósfágban Nabucodonozor.
e Tudniillik mellyé kezdetec az varast vinti.
f Az pogány népeknek hivatalokrul való prophétia.

19 én nékem, mondván: Ezt mondgya az feregeknek URa: Az negyedic, **b** az ötödic **c** az hetedic **d** és az tizedic **e** hólnapnac bőyti Judah házánac örómére fordúl, vígafágára, és jó innéperc. Azért szerezésétec az igalságot és az békeféget.
 20 **J**Gy szól az feregeknek URa: Még léfzen olly idő mikor eljőne az népec, és nagy városoknac lakói. **f** Es egydic városnac lakói az máfikhoz menne, ezt moadván: Mennyünc el az URnac ortzájánac engzertelése, és az feregeknek URának keréfétere.
 21 **f**ére. Enis elmégyec. Es eljőne az népec, és hatalmas nemzetfégec Jerusalemba az feregeknek URának keréfétere, és az UR ortzájánac engzertelése. Ezt mongya az feregeknek URa: Az napokban léfzen hogy tíz emberec minden nyelven való pogányoc között, megragadgya az Sidó kontófénecc perémit, ezt mondván: elmégyunc veletéc, mert hallottuc hogy az Isten vagyon veletéc.

királyod eljő tenéked, igaz és szabados ő, **e** Az az, Az szegény és számárháton üdő, és nőltény fiamac márnac vehmén. **c** Es kivélcem az az, és Anja szekereket Ephraimból, és az lovar Jerusalemból, az hadakozásfa való kézivezamb: minden tus kivélcem, és szól békeféget az pogányoknac: és az ő birodalma egydic tenger-től fogva az máfic tengerig, és az Euphrates keféig legyen, folyóvíztől fogva, az földnecc utólfó határráig. **f** Teis ő Sion leánya az te veled való magammal az szövetfégemnecc vére által megfzabadítottam az te **f** foglyaidat az kútból, mellyben víz nem vala. **B** Terjetecc az erősféghözti remélfégnec foglyai mais mondom néktec, **f** Jeronimus i-hogy keutós jótétemennyel megajándékoz-lac téget.

13 **M**ert az Judat magammac mint egy kézet felvetettem, és Ephraimot megtaliki boczást ad raktam; és felindítottam az te fiaidat Sion, az te fiaid ellen te pogány nemzet, és olyan-
 14 **f**egyvere. Es megtettic hogy az UR váro-
 15 **f**alac vagyon, és kimégyen kezéből az nyil-
 16 **f**égeknek URa megöltalmazza őket, hogy meg tartatol békeféggel egyenecc, minekutánna meghóldoltattya az paritványac kőveit, és így aac és zajogjanac az bortól, megrellyenecc mint az ézfélécc, és mint az óltárnac síregeti.
 17 **M**ert melly nagy az ő jótétemeny? és mi velhogyen ti melly nagy az ő szépléger az gabona az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 18 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 19 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 20 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 21 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 22 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 23 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 24 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 25 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 26 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 27 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 28 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 29 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 30 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 31 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 32 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 33 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 34 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 35 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 36 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 37 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 38 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 39 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 40 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 41 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 42 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 43 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 44 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 45 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 46 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 47 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 48 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 49 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 50 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 51 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 52 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 53 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 54 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 55 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 56 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 57 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 58 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 59 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 60 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 61 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 62 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 63 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 64 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 65 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 66 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 67 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 68 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 69 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 70 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 71 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 72 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 73 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 74 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 75 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 76 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 77 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 78 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 79 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 80 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 81 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 82 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 83 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 84 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 85 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 86 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 87 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 88 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 89 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 90 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 91 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 92 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 93 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 94 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 95 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 96 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 97 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 98 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 99 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 100 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-

IX. Rész.

Az híveknek vigasztalásokért fenyegeti Isten az ő népénecc ellenségit, és nékic pedig igér oltalmat az Mesiásbá, kinécc eljöveteleéről nagy nyilván való szóval prophétia az Zacharias.

1 **A**Z UR fenyegető beszédénecc fulyafsága Chadrac **a** ellen, és Damascuson léfzen az fenitéknecc nyugalma: minekutánna az embernecc és az Izraelnecc minden nemzetfégecc szeme az Urhoz fordúl.
 2 **M**ég Hemath városis azon határban léfzen, **b** Tyrus, Sidonis, jóllehetigen **f** okos. Es erősféget eppitett magánac az Tyrus, és gyútyott czűstöt mint az port, és aranyat mint az tűzán való firt. Imé az UR ízégennyé téfzi őtet, és az ő tengerén való hatalmat megrontya és tűz emélfzi meg őtet. Megláttya ezt Afcalon és megérten, az Azais, és bánkodni kezd, az Accaronis, mivelhogy megfzégényült az ő reménfégeben, és kivélc az királ Azaból, és az Afcalonban ember nem lakic. Es laknac Azotusban idegenec, és elvélczem az Philistéufoknac kevélfégeket. **c** Es elvélczem az ő szájokból az ártatlan vért, és kivonfzom az ő fogoc között az utálatos ragadományokat, és az megmaradot Sidónép az mi Istenünké léfzen, és ollyan léfzen mint Judában egy fejedelem, és az Accaron úgy jár mint az Jebuécus. Es tábort jároc az én házám környül az ellenségg ellen, az altalmiend és megterő ellenségg ellen, és nem mégyen többé raytoc által az kóborlól, mért moft látom szemeimnel népémnecc nyomorságát.

13 **M**ert az Judat magammac mint egy kézet felvetettem, és Ephraimot megtaliki boczást ad raktam; és felindítottam az te fiaidat Sion, az te fiaid ellen te pogány nemzet, és olyan-
 14 **f**egyvere. Es megtettic hogy az UR váro-
 15 **f**alac vagyon, és kimégyen kezéből az nyil-
 16 **f**égeknek URa megöltalmazza őket, hogy meg tartatol békeféggel egyenecc, minekutánna meghóldoltattya az paritványac kőveit, és így aac és zajogjanac az bortól, megrellyenecc mint az ézfélécc, és mint az óltárnac síregeti.
 17 **M**ert melly nagy az ő jótétemeny? és mi velhogyen ti melly nagy az ő szépléger az gabona az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 18 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 19 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 20 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 21 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 22 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 23 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 24 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 25 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 26 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 27 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 28 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 29 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 30 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 31 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 32 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 33 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 34 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 35 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 36 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 37 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 38 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 39 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 40 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 41 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 42 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 43 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 44 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 45 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 46 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 47 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 48 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 49 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 50 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 51 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 52 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 53 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 54 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 55 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 56 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 57 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 58 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 59 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 60 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 61 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 62 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 63 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 64 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 65 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 66 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 67 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 68 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 69 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 70 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 71 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 72 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 73 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 74 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 75 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 76 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 77 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 78 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 79 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 80 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 81 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 82 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 83 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 84 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 85 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 86 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 87 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 88 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 89 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 90 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 91 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 92 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 93 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 94 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 95 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 96 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 97 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 98 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 99 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-
 100 **f**az ifiakat, és az bor az leányokat megvidá-

9 **d** Rully* erőffen Sionnac leánya, örvendez Jerusalemecc leánya. Imé az te

a Erti az Syriának országát.
b Az az, Ollyan büntetéssel bünteti Isten Hemath városis.
c Ertelme ez Nem engedőtváb hogy az Philistéufoc vért ontjanac és korolyanac: Az én népémnecc pényig maradéka nekem kezves léfzen és, min denic mint egy fejedelem. Az Accaroni cirket pedig kiűzöm ez földéről mint az Jebuécust.
d Az Mesiás fiól való jövélő névadás.
 * Esa. 62. 11. Mat: h. 21. 5. Joh. 12. 15.

X. Rész.

Feddi először az népet hog' nem várják Isten-
től, es nem kéri ő tőle az mit kése volna adni,
hanem inkább idegen bálványokhoz sietnének.
Az után vizagztallya őket az Istennek gongya-
viselésével.

1 Kérjetez az Uról effőz alkotmatis idő-
ben, és az UR felhőt szerez, és zápor
effőt ad nékice, és kineckinec fűvet az ő me-
zejében. Mert az bálványoc † hazugságot
szóltanac, és az jófoc hamiságot láttac, és
hazug álmokat láttac, hijába vizagztaltac:
Azért mikor rabságra mennének mint az
juhoc, bizonyágot tőne arról hogy nem
völt páfztoroc.

3 A Z páfztoroc ellen felgerjedet az én ha-
ragom, megfátogatam az bakokat: Mert
meglátogatgya az seregeknek Ura az ő nyá-
jár az Judah házát, és olyánocká téfzi őket
mint az útközetre felékesitetet lovat. a ő
közűlőc rámad szegélet, ő közűlőc rá-
mad szeg, és hadakozáfa való kézív, es rá-
mad ő közűlőc rovóis. Es léfz nec olly e-
rőssécc mint az Orjáfoc, kic az hartzon az
sárba tapodgyac ellenségeket, és hartzol-
nac, mert az UR vagyon ő vélec, és megfzé-
gyenül nec az kic ő ellenec lóra ül nec. Es
megerősítet az Judah házát, és az Joseph
házát megtartom, és haza hozó őket: Mert
kőnyörűttem raytoc, és ollyanoc léfz nec
mint ha meg sem vettemet volna őket, mert
én vagyoc az ő URoc Istene, és meghalga-
tom őket. Es az Ephraim nemzetségi ol-
lyanoc léfz nec mint az Orjáfoc, és őrül az ő
szívec, mint kje az bortól őrül nec, és az ő fi-
oc meglárttyác és őrül nec, őrvél az ő szívec

8 az URban. Sűvölőc én ő nékice és egy-
begyűjtöm őket, mert megszabadítom ö-
ket, és megfokasálnac mint az előtt megfo-
kasultac vala. c Es elvéllesterem őket az
népec között, és az mezíze való földelken
megemlekez nec én rólam, és éivén az ő fi-
oockal egybe én hozzám haza tér nec. Es
haza hozom őket Egyptus földéből, és Af-
syríából őfzregyűjtöm őket, d és az Gilead-
nac és Libanufnac földere hozom őket, és
11 helyet sem talál nac ő nékice. e Es az tenge-
ren által megyen az oftor, és megezendélti
az tengernec habjait, és mindet folyóvizek-
nec mélsége megszárad, és megtőretic Afly-
riánac kevélség és Egyptusnac ereje eltá-
vozie. Es megerősítetm őket az Urban, és az
12 ő nevében járt nac, azt mondgya az UR.

XI. Rész.

Es capu:ban az Propheta jó vendőt mond az
Judah országnac romlásáról, és abban az fő
embereknek veszedelmekről, mi vel hogy Isten foc
a nagy jótetemenyeckel volt ő hozzáoc, és szépen
úrtac azokat kikből az külső páfztoroc semmi
jovallásom voltac. De az ő jótetemenyit meg né-
vadtac bőcc állteni. Utolszor azzal fenyegeti ö-
ket hogy hitván páfztorokira bízza őket.

1 Nísd meg az te kapuidat Libanufnac a Ertelme ez ha-
hegye, hogy az tűz megemléfzice az rom vesfne ez.

2 te Cedrus fáidat. Ordís te jegyenye f, mert hogy noha az
lecsutt az Cedrus, mert az fő népec elhállot- Sidoc az Liba-
nac, ordítátooc Bafannac tölgyfái, mert le- nus hegy nec e-
3 vágattartott az erős erdő. Az Páfztorok- rőfseghöz igen
nac ordítátocknac szava hallattatic, mert el- bic nac, mind-
kőlt az ő erőffége: az orofzlánoknac ordi- az által minek-
táfoknac szava hallattatic, mert elpufzútt utánna az Isten
az Jordánac kevélsége.

4 b JGy szól az én URam Istenem: Legeltes- nac Napján a ő,
fed az én megnyomoritott maradécc ju- az Libanufnac
5 haimat. Mellyeket az ő raytoc uralkodóc kapni megnil-
megőlnec, és azt alitgyac hogy nem vétkez- nar, az az, ely ő
nec, és az kic őket eladgyac pénzén, azt azon az ellenség
mondgyac: Aldott az Isten, mert meggazda- es az Judah or-
gottam: és az kic azokat legeltetice, temmit szűgában min-
6 nékice nem kedvez nec. c Mert nem ezele- den vendék, U-
kefzem többé kegyelmelen ez föld nec la- Rac sejedel nec,
kosíval azt mondgya az UR: hanem imé én gondvifélc,
7 adoc mindent az ő felebarátgya kezébe, és gazdag, szega-
az ő királygya kezébe, és megrontyác az ő nyec meglúntet-
főidőket, és nem szabadtom meg őket a- tet nec. Mert az
8 zoknac kezékből. Azért én felvőtom gond- Cedrus fákon,
vifé: és ért az maradécc megnyomoritott ju- az tölgyfákon,
9 hoknac, tudniillic az népec szegényinec, az páfztorokon,
és válastzéc magamnac két páfztori päl- erozslánokon az
rát, egyiket nevezém szépség nec, az má- fűvepeket érti.
10 szikát egye effég nec, és úgy legeltettem őket. Az jegyenye fi-
8 d Es egy hólnapon három páfztorot boczátt kon, az páfzto-
el tőlocc: Es megkefere déc az én lel kem az ő roknac erőffég-
háláadatanságon, mivel hog' az ő lel kec ken az köf. get
9 megutála engemet. c Es mondéc: † Nem érti énc.
örizlec én titeket, az ki háálra való hallyon b Az Isten áján-
meg, és az kinec ki kel vágattarni, vágattaf- lya az ő népinec
séc ki, és az mellyec megmaradaoc, egye maradécc nac
10 meg kiki az társánac húsát. Es kezembe gondvifélcés az
vóm az te veszfzömet, tudniillic az mellyet ő fannac az Je-
sus Christus nac,

az propheta képeben, hogy azokrul gondot visfellyen, őrizze, oltal-
mazza az azokat, okát adgya pedig miért ajánlja az ő juhait Chri-
stus nac. Mert az páfztoroc nem őrizic azokat es czac az hafz-
nokat veszic el. c Ez hatodic versben más okat mondgya az Isten,
miért ajánla az népec nyomercule maradékat az Jesus Christus
gond visf. esere, tudniillic, mi ri Sidoc országra nagy vesf. cdelem, és
haboruság kövelekezc. d Szól az Propheta az Jesus Christusus ké-
pében, és azt mondgya hogy minekntanna az Isten néki nyakott a
az maradécc híveknec gond visf. céséket, felvőtte azoknac gőzjokat
es szépen legel este azokat. De az után panaszolkodic azoknac ha-
laadul: szeged felől. Azt mondgya az ért, három páfztorát boczái-
ta el: Az az, szegalmatis veltam abban hogy egy páfztor helye-
mást adtéc néki, hogy meg ne fogyatkozúnac páfztor néki.
† Jer. 15. 2. c Ez érti versben fenyegeti az Propheta Christusus ké-
pében az ő népec, az nagy hálá adatanságeért, es az ő nagy jó gond-
vifélcésénc ec páfztor: zánac bőcc telességeért, hogy harmintz
penzre bőcc hűltéc őt, az az, hogy mindnéstől bőcczelen volt ő
előttéc, es azt mondgya hogy többé nem páfztorokodic nékice. To-
valba mikor azt mondgya hogy elveszic ei az já- kús nac adgyac,
azzal czac azt akarja jelezteni, hogy akas mély ala való mves
emberis nem clednécc még az zalla bírel. Mondgya pedig hogy
az templombá vesf. el, hogy mit: r ember léfz, es ki vni: fupers
léfz ac papoc az Isten nevénc: c gyalaz a iryat.

† Jer. 10. 8.
Abacuc 2. 18.
a Azt akarja
jelenteni ez ha-
sonlatosságoc
által, hogy va-
lami az ő orszá-
goknac külső é-
rőffége való,
anélkül meg
nem fogyárkoz-
nac.
b Tudniillic az
kic ez ideig ha-
za nem jöttéc
Babyloniából.
c Ugyan az ont
mondgya az mint
az föld vesf. ec
végében, tudni-
illic hogy meg-
szaporitgya ö-
ket annyira
hogy az pogá-
nyoc közzött is el
terjedgyenc.
d Az az, Vala-
ból léfz nec az
maradécc Sidoc,
en egy bé egy-
rám azokat.
e Az az, Mikép-
pen régen az tē-
gert két felé vá-
lastzta Isten hogy
az ő népit a szá-
hozna, az ő kép-
pen most is sem-
mi őt meg nem
tartoztatgya
hogy népit meg
ne szabadítaná.
Mert elveszi
Afsyriánac az
Egyptusnac min-
den hatámat

neveztem vala szépségnee, és eltörém azt, hogy semmivé tenném az szövetséget, mellyt ízertertem vala mind ez népeekkel. Ez semmivé lön azon napon, és ilyen módon elzékbe vóvéc az nyáynac szegényi, az kic engemet tisztelnece vala, hogy az UR dolga vólna ez. Es mondóc nékiec, ha jónac tertzic néktec, adgyatoc meg az én szolgálatomnac jutalmát: hogy ha nétezic, hadgyatoc békét néki, és harmincz ezüst pénzt 13 **T**adánac bérembe. Es monda az UR énnekem, * vedd az fazekafiac a nagy bért, az melyre engemet bőczültenece: és vóm az harmincz ezüst pénzt, és vetém az templomba, hogy azt az fazekafiac adnác. Es eltörém az én másic páltzámat, tudnüllic az egyvességnec páltzáját, hogy megofzlállam az acahuságot Juda és Izrael között. 15 **E**s monda az UR énnekem. f Végy immár egy bolond pástornacvaló táskát nyakadba. Mert imé én szerzec pástornac ez földön, melly az ki az nyáyból kifakadott, meg nem keresi, az gyengéc ólébe névészí, az megromlottat meg nem gyógyitya, az mely békével vagyon azt nem őrizi, az követénece húsával lakic, és azolnác körmököt megrontya. † Jay az haszontalá pástornac, melly elhadgya az nyáját, fegyvert következie annak kájjara az job szemére, az ő karja megfázrad, és az ő job szeme kiapad.

nocká mint az égő úfzóg az kévéce között és mind job mind bal kézre megemészitenece mindé népeket, és megmarad Jerusále még az ő helyén Jerusálemben. Es megöltalmazza az UR Judánac sátorit mint celein. Annakokazért nem diczedhetic az Dávid házánac ékellége, és az Jerusále lakosánac ékellége az Judah ellen. b Azon a napon óltalma léfzen az UR az Jerusále lakosánac, és ő közöttóc az legaláb való hasonlatos léfzen az Dávidhoz, és az Dávid háza mint az Angyalé, és mint az Urnac Angyala az ő ortzájoc előt. Es azon napon kéfz léfzec elvezteni minden nemzetésegeket, valamellyec Jerusáleme jönece. 10 **E**s kiöntöm Dávidnac házára és Jerusálemece lakosaira az kegyelemnec és az Zachariaszól könyörületességnec lelkét, és én * rejám te-könyörületességnec lelkét, és én * rejám te-kintenece kit bocszfuszággal illetenece, és szicazatnyác ötrec mint az ember szokta sítatni seregéről, hanem egyetlen egy magzátyát, és keseregnece ő belső kegyelmefrayta, mint szoktac keseregzeni az emberce kérel-első szülőbötökön. d Azon a napon nagy keppen, tudnüllic sítalom léfzen Jerusálembé minémú vólt lic hogy az ő szic * Hagadtimmonban, az Megiddon mezei- jén. Es sít az föld népe, minden czelédec kic mellynec tákülön, az Dávid házanépe külön, és az ő fenirásából megfleségec külön, az Nathan háza népe külökülön, az Levi háza népe külön, és az ő feleségec külön, az Simeon háza népe külön, és az ő feleségec külön. Minden maradec czelédec, min- dé háznépe külön, és az ő feleségec külön, reájoc az kegyelemnec és keseregnece lelkic az mint nemellyec forditnyac, és elme ez léfzen. Jollohet az én népem ez ideig az ő gonoshságban és nyomorúságában igen megkeményedet velt, mindazáltal adom az én lelkemet nékiec, hogy az ő bűnökön és nyomerult állapottyekon keseregynec, és én előttem sírjanac: és ez orteltem mindazirtelmeknél job, mint az következendő igékis megmutatnyac, noha engem bocszfuszággal illesztce, mindazáltal én rejám tekintenece, és c. Nemellyec egy jó forditnyac, ki öntöm az kegyelemnec és könyörögnece lelkic. * Job. 19. v. 34. és 37. Apoc. 1. 7. d Szól az Prophéta ez versékben, az börtönce az ő bűnökön való nagy keserűsegekről és sírjokról, mellyec törtce az Jézus Christus halála után és az ő bűnöknece emérati után. † Act. 4. 37. * 2. Chron. 35. 22.

† Matth. 26. 15.
* Matth. 27. 9.
f Azzal senjegyiti az Sido népet hogy bolond pástornacvaló ver meg őket, mivel hogy az jo pástornacvaló németiác megkezdülenni.
† Jer 21. 1.
Ezech. 34. 2.
Job. 10. 12.

XII. Réfz.

Igéri az Propbéta Isten lépében az Anya szé Egháznac oltalmazást az ő ellenfegce ellen. Az uran igéri Isten az ő belő kegyelmeis, tudnüllic az szent lelkic, mellynec tanitása által megfesterjce bűnöket, Istenőz terjenec, megfiteratvan eríessen az ő bűnöket, és el ne veszfizenece, hanem bűnöknece bocsánatnyác vegyéc.

1 **A**Z URnac Izrael ellen való terhes befzède. Ezt inondgya az UR ki az égeket kiterjczette, és az földet fundálta, és ki az emberben az lelket teremtetce. 2 Imé én az Jerusálemet részegítő pohárrá téfzem minden kőrnvüle való népeknec: Mind annac az ki Judánac, mind annac az ki Jerusálemece ellenségec léfzen. Es az uapon téfzem én az Jerusálemet nehéz kővé mindé népeknec, valaki vijni akarja azt, megfzakad beléjce, jóilchet ő ellene gyűlnece az földnec minden nemzetségi. Azon az napon azt mondgya az UR, megremitec minden lovat és megbolonditoc minden lovagot, és szemeimet veté Judára, és minden népeknec lovakat megverem vaksággal. Es ezt mondgya az Jerusálemece lakói az ő szivekben, Jerusálemece lakói az mertőhögünc, az seregeknec Urában az ő Istenekben. Azon a napon Judánac fejedelmit éknac megemészítő tűzécé réfz, és olya-

4 Azt akarja megmutati az Propbéta, hogy az Jerusálemece ellenségec, veszfzedelmes léfzen az ő tanaczoc ő onagoc ellen, nem külömben mint ha mérget innának valami pohárból.

XIII. Réfz.

Vigasztallya az népi bűnöknece elmosásával, bálványoknac és hamis Propbétaknac közvélő való kevfizésével. Más felől jó vendót mond az anya szent Egháznac nyomorúságáról.

1 **A**Zon az napon kútfó fakad Dávid házánac és Jerusálemece lakosinac, az ő bűnökéből való tisztulásokra és megmosodásokra. Es léfzen azon az napon azt mondgya az Seregeknec URa, kivéfzetem az bálványoknac neveket ez földről, és soha többé emlekezecben nem léfzen: sőt még az ő hamis prophetájokatis, és az szerelmes lelkic † kifzaggatom ez földről. Eslé-

a Az az: Ha meg né ölik az hamis prophétát, de az ő barátimégis el né szenvedic, hanem megdorgállyac és megveric azt.

b Mivelhogy azt mondá az Prophéta, hogy a hamis prophétac megöletne, hog valaki azt ne alitana hogy az Jesus Christus hamis prophéta volna, mivelhogy olyan rettenetes halállal kellene megöletetni, azt mondgya a prophéta hogy Istenec rendeléstől léf: az halállaneki Jollobot ezt mis-képpennis magyará:hatt;uc. Aleri mivelhogy az Istenec anyafszent Egyházának követezendő; ő ellapatryárel seola hogy azt ne alitac hogy semmi haboruságoc nem léfzen, arról prophétá az Zacharias hogy az anyafszent Egyházac, és abban az sanitoknac haboruságoc léfzen, &c. Az veszne ut: so részében az ő véimec igéröltalmat. * Matt. 26. 31. Mar 14. 27. c Jelenis az e-géjz. Sulo nézetiségne nagy részérec romlás is és veszedelmét, mellyle mindazáltal Isten az ő hívici megirtatya noha azokat is a nyomoru-ságnac ráe által megprobálja, mellyne a háfznatis megmondgya.

† 2. Pet. 1. v. 6. § 7.

3 Es léfzen ez, hogy mikor valaki Prophétát, azt mondgya annak az ő atya és az ő anyja, az kic azt ez világra szültéc: Nem élz, mert hazugságot szültél az URnac nevében, és általveric azt, az ő atya és anyja az kic azt szültéc, mivelhogy prophétált.

4 Es azon a napon megfzgyeülnec az Prophétac az ólátáoc miatt, mikor prophétálnac, és nem óltoznect többé szörös ruhába hogy hazudgyanac. Hanem ezt kezdi mondani: Nem vagyoc én prophéta, szántóvtó ember vagyoc én, és az embe-rec engemet gyermekémetől fogva barom páfztorságban neveltec fel. * Es ha valaki kérdi tőle, miczoda kékec zec az kezeden, azt feleli, az én barátim házában verüec meg engemet.

7 **f** Egyszer kerkeny fel az én páfztorom ellen, és az férfiu ellen ki nékem tártom, azt mondgya az Seregeknc Ura, * verd meg az páfztort és óltozolnac az juhoc, és fordítom az én kezemet az én kiczinyimte.

8 **E**s léfzen az egéjz földön, azt mondgya az Ur, a földnecc két részei kivágattac és meghalnac, és az harmadic megmarad azon. Es általviszem az harmad részét az tűzőn, és teregkohlom azokat mint megkoholtyác az ezüstör, és megprobálom őket mint az aranyat, és segitfégül hijác az én nevemet, és én megfelelec nékic, és ezt mondom: En népeim ez, ók pedig azt mondgyác: Az Ur az én Istenem.

12 **E**s léfzen a czapás, mellyel megvér az UR minden népeket az mellyec Jerusálem ellen hadakozandnac, megfenyved azoknac húfoc mikor az ó lábokon állac, és az ó szemec kijárnac az ó helyekből, és az ó nyelvcc megrothad az ó szájokban és felhúzza kezéc az ó felebaráttyanac

XIII. Rész.

Jövendőt mond Zacharias az anyafszent Egyházac követezendő híborusága felől. De mas felől vigasztallya azt, az Isten gondvisléstül, és az ellenségnec büntetefekél. Prophétál a pogány népeknec hívataloc felőlis.

Megmondgya mimodon veszté el a földnecc két részec, miat az fékő caputban mondá v. 8. és mimodon tartya meg harmad részec. a Az az, mint annak előtte vöndenkör.

1 **M**é eljő az Urnac napja, és az te jofzógó-Idat márhádat felosztzác te benned.

2 Merit minden népeket felgyüytóc Jerusálem ellen úrközetre, és megvéfzic az várost, és az házakac clkóborlyác, az afzfzoni állatokat megferteztetic, az vátos népénecc fele szánkivertéfe mégyen, és az épüec maradéka nem véfz ki az városból.

3 **E**s kirámad az UR, és hadakozic: ez népec ellen, mint amaz napon a hartzolt az hartznac napján.

4 **b** Es állanac az ó lábai azon az napon az olayhegynec tetején, melly Jerusálemnac napkelet felől ellenébe vagyoc, és az olay hegy középbén ketté válic napkeletre és napnyugatra, és léfzen igen nagy völgy, és fele az hegynec éfzac felé, az felé dél felé szakad. Es ez ketté szakadott hegynec völgyébe futotoc, mert az hegynec völgye Azalig nyúl, és ugy futotoc mint futottatoc az t földndulás előtt Uzaiñac Judah királyánac idejében: és eljő az én URam Istenem, és mind az szent Angyaloc ó véle. Es nem léfzen azon az napon világos és állandó nap. c Es léfzen egy nap (melly napot tud az Isten,) hogy sem nap sem étzaka nem léfzen: d és léfzen efvte felé világoóság. e Es léfzen az napon hogy élő vizec jójjenec ki Jerusálemből, mellyeknec fele az napkeleti tengerre, és fele az utólfo tengerre szakad, és telbe nyárba folynac. Es az UR léfzen királyja az egéjz földnecc, azon az napon egy UR léfzen, és neveis egy léfzen. f Es az egéjz föld változic ugy mint táföldd, Gebatól fogva mind Rimmonig, Jerusálemnec dél felől való részében, és felmagasztaltatit, és azon ó helyén lakjác az Benjamin kapujától fogva az első kapunac helyéig, az szegelyet kapujáig, és az Chananel tornyától fogva az király fajtójáig. Es laknac abban, és többé el nem véfz, és Jerusálemet nagy bátorisággal lakjác.

12 **E**s léfzen a czapás, mellyel megvér az UR minden népeket az mellyec Jerusálem ellen hadakozandnac, megfenyved azoknac húfoc mikor az ó lábokon állac, és az ó szemec kijárnac az ó helyekből, és az ó nyelvcc megrothad az ó szájokban és felhúzza kezéc az ó felebaráttyanac

13 **h** Es léfzen ez hogy azon az napon az UR minden test még mind megragadgya az ó tárfánac kezéc, és felhúzza kezéc az ó felebaráttyanac

14 **keze ellen. Sét még az Judais hadakozic Jerusálem ellen, és felgyül minden népeknec serege kóróskórnnyul, aranyoc,**

* Esa. 60. 20. Apoc. 21. 23. d Az az, Az loc és nagy nyomoruságoc miat az nap és étzaka között rendítudoc külömséget tenni. Mindazáltal efvte világoóság léfzen. Az az, végrejövégé léfzen az nyomoruságocnac. e Az 8. és 9. veriben azt mondgya, hogy jollobot az anyafszent Egyházac haboruságat léfzen mindazáltal az Evangeliumnac tud: miat mind az világon prédicalatit, mellyne általa megfirtac az Isten, és megromol minden hamis Isteni tiszteloc és babonáság, hogy efmértessic igaz Istenec lenni az egy Isten.

f Czac az akarja jelenteni az Prophéta hogy az Istenec anyafszent Egyháza tetteles, ékes, széles léfzen, és el nem véfz soha, hanem megmarad.

g Az anyafszent Egyházac ellenséginec megbüntetéséről.

h Ertelemez hogy az ellenfeg ó magais rontya magát köztés való hasonlással.

15 *i* Az az, gazdagos lesznek, nem kívánnak egyebet vérontásnál. némelyec így fordít-
 16 *k* Az pogány népeknek gazdagságát egybe gyűjti, aranyát
 17 *l* Egyiptusban nem lesznek első, hanem a Nilus folyóviznek aradása nedvesíti és sírostitya meg az földet mikor azért azt mondja hogy Egyiptusbanis nem lesznek első, azt jelenti hogy közönség nagy szükség lenne, és megfoztatná az októl a mivel életet kaplallának.

csücsök, és drága ruhájoc nagy bővleggel lesznek. *i* Es az lónac, őszvérecc, tevérecc, szamárnac és minden baromnac veszedelme, melly az táborban lesznek, olyan lesznek mint az emberek veszedelme.

16 *k* **E** lesznek hogy valaki megmarad mind az népec között, mellyec Jerusálem el-
 17 *l* len jönnek, esztendőről esztendőre folyam-
 18 *l* nyen az királynac, tudniillie az Seregeknek Uránac tisztetire, és az sátoros innepnek megszentelésére. Es lesznek ez, hogy valaki fel nem mégyen ez földnek népe között Jerusálembe, hogy az Seregeknek URánac Istenének köszönőrigjón, nem lesznek azokra első. *l* Ha Egyiptusnakis házanépe fel nem menend, ő rejajokis nem lesznek első és lesznek ő raytoc az az büntetés, mellyel

19 az UR megbünteti mind az pogány népeket, kik fel nem jönnek az sátoros innepnek megszentelésére. Ez lesznek Egyiptusnac, és minden népeknek büntetés, mellyec fel nem jönnek a sátoros innepnek megszentelésére.

20 *m* **A** Zon az napon még az lovaknac fékekentis ez itás lesznek, Istennek szentel-
 21 *l* tetett: és lesznek az vasfazekac az UR. házában, mint az óltár előtt való medentzéc.
 21 *l* Es minden vasfazéc Jerusálemben és Judában az Seregeknek URánac szenteltetic, és eljőnek mindenecc az kik áldozni akarnak és elővesznek azokban és főznek benne, és nem lesznek többé * Cananécus *n* az Seregeknek Uránac házában azon az napon.

* *

Apoc. 21. 27. és 22. 15. ⁿ Az az, tisztul lesznek az anyaszent Egyház, megtisztítatik minden undokságitól.

*^m Azt akarja ezac mondani az Prophétia ez versben, hogy mindenec elváltoztatnyac az ő természeteket, hogy litten tisztetire szenteltesse.
 * Eisa. 35. 8.
 Joel. 3. 17.*

Zacharias Prophétának vége.

MA-

MALACHIAS.

Mivelhogy az Istennek népe, minckutánna az 70. esztendeig való Babiloniabeli fogságból háza jöven, az Templomot és az várost megepitettéc volna, az ő előbbi gonosz életekben semmi változást nem történetec vala, és czac biába ostoroztattac vala meg az nagy fogsággal. Azért Isten ez Propháta által panaszolkodic az ő háládatlanságokról, és az ő soc gonoságokat előszámlálván, mind az papoknak gonoságokkal egybe, kiknek az Isteni tiszteltetre kevés gongyoc vala, és az ő gonosz példájokkal az köfségetis megbotránkoztattyac vala: intri őket penitenciára, mind igéreteckel, mind fenyegetésec-kel.

ELSŐ RESZ.

Először Isten az Propháta által szemekre hányta az ő népének az minémő jótéteménnyel volt ő hozzájoc. Az után panaszolkodic az ő háládatlanságokról, hogy nem tiszteltéc őket úgy az mint kellenc.

1 **A**Z UR beszédének terhes Prophécijája Izrael ellen, az Malachias által. Szerettelec titeket azt mondgya az UR: és azt kérditec: Miben mutattad hozzánac

2 való szerelmemet? Avag nem atyafia valajé Esau Jácobnac azt mondgya az UR, az † Jácobor pedig szerettelem. Esavot pedig gyűlöltem, és az ő lakó hegyeit puztáta törre, és az ő öröségec sárkányoknak barlágjáva.

3 Ha azt mondandgya Edom, élfogyátkoztunc, de térjunc meg és éppitsuc meg az mi puztáinkat, azt mondgya az Seregeknek URa, ök éppitenecc de én elrontom: és ézt mondgya o nékic, Isten telenségnek hátára az ti határotoc, és olly nép ez, mellyre az UR nac örökecc való haragja vagyon.

4 Mellyet az ti szemeitec meglátnac és ti magatoc azt kezditec monidani: felmagasztaltator az UR az Izraelnek határában.

5 **A**Z* fiu tiszteli az atyát és a szolgál az ő Urát, Ha én atyátoc vagyoc, hol az én tisztéségem: és ha én UR vagyoc, hol az én fé-

lelmem? ezt mondgya az Seregeknek URa ti néktecc ti papoc, kic megutáltatoc az én nevemet, és azt mondortatoc, mibé utáltuc meg az te nevedec? Kic az én óltaróra fertelmes kenjeret^a hoztóc fel, mégis azt módotatoc, mibé ferteztetunc meg tégedec? ebbé mikor azt gondollyátoc hog' az Ur nac afz-
8 tala utalatos.^b Ha vac oktálá állatot viszesz az áldozatra, nem gonoszc az? és ha sántát vagy bennát visztec, nem gonoszc: Vigyed azt az te külső fejedelmec, állad ha jó néven veszi tőied, vagy ha jó szemmel lát tégedec, azt mondgya az Seregeknek URa. ^c Mostan annakokaért könyörögjetecc az Istenec hogy könyöüllyön raytunc, mivelkogy ti ezt miveltecc, vallyő rejá tekinté valamellyitekre, az mondgya az feregeknek URa. ^d Kiczoda az ti közzületecc az ki ingyen bezárlana az Templónac atyáit? Avagy az én óltaromon ingyen aldoztoké, nem kedvellec titeket az mondgya az Seregeknek URa, és az † áldozatot az vattoc Isten felől, laszátoc mit használtoc véle. ^e Isten ti közzületecc oly, az ki nékem ingyen szolgálna mindentec-
kel jolítottam. † És 1. 13. Jerem. 6. 20. Amos. 5. 21.

† Rom. 9. 13.

* Elővéte az néprecc hogy nem jól aldoznac és nem az Isten törvényeszerint mint az következendő veszek ben tanandgya

^a Az az, ollyas mellyet Isten megtiltot, és né paranczolt.

^b Az az, ezzel fertesztecc meg, mert azt gondollyátoc, nem oly méltóságos az Isteni szolgálát, hogy valaszt kellene tenni az áldozatra való aldatokban.

^c Az az, Mivelhogy illyen gondolatban

^d Az az, Istenen ti közzületecc oly, az ki nékem ingyen szolgálna mindentec-
kel jolítottam.

Értelmez. *Mivelhogy nem az én akaratom szerint áldozt nekem, nem kell az ti áldoztatot. Miért minden, és ez vilagon, még az pogányok is áldoznak nekem lelki áldozatok-kilég az hitnek általa.*

É Az az, annakokért nem kedves az ti áldoztatoc, mert az én áldozatim szelídítetec bécztelenc és azt mondgyátoc hogy nem kell az áldozatokra való barmokban valogatni. É Az képmutatoc bészéde kic az Isteni szolgálatot farafisgnac tartatiac.

11 ti kezetekből nem kedvelem. *É Mert napkelettől fogva napnyugatig nagy az én nevem az pogányoc között, és minden helyen jó illatú füstvel áldoznak nekem, mert nagy az én nevem az pogányoc között, azt módgya az Seregeknek URa. f Ti pedig megferteztetted azt, mikor azt mondgyátoc, az URnac általa megferteztetted, és annak az ő jóvedelme utalatos eledel.*

12 *É Es azt mondortátoc: Imé mint fáradanc, és suhaytottatoc az áldozat mellett, annakelőtte vadakról megfzaggatott állatot, sántát, és betegest hoztatoc nekem, és áldoztatoc Minhával, avagy kedves ez az ti kezetekből, azt mondgya az UR.*

13 *É Atkozot pedig az olyan álnoc ember, kinek mikor az ő juhái között him bárány vagyok, és fogadást téfzen, áldozic hitván bárányval az URnac: Mert nagy király vagyok én, azt mondgya az seregeknek URa, és rettenetes az én nevem az pogányoc között.*

bontortátoc az Levivel való kötésemet, azt 9 mondgya az Seregeknek URa. De enis *szédec kic ma földalmatosokká töltec titeket és utalatosokká az egész nép előtt, miképpen hogy felefeleket vörné tartottatoc meg az én útaimat, hané telmeltétec ő ortzátokat az törvény ellen.*

10 *V Allyon f-nem mindyájan egy atyanc vagyoné minékúnc? Avagy nem agyagokat mentic azon egy Isten teremteté minket? miert vala hogy ideczallya meg tehát kiki az ő felebarátját gen felefeleket hogy az mi atyáinknac körtefeket megferteztetted? Hiterlenül czelekedett az Judah, és utalatoslag lett Izraelben és Jerusálemben: mivelhogy megferteztette Judah egy Istenől teré az URnac Sanctuamjárt, hogy szertte és teritunc, egy terfeleségül vötte magánac az idegen Isten lemezitunc, tányát. Elvezti az UR az ilyen embert az hat sem Istennek ki ezt czelekefzi, mind az ki inótója mind sem embernek az ki czelekedője az Jacobnac sátoirából, és ezzel bocsit az ki áldozatot vífzen fel az seregeknek URa nem töltunc nac. f Ezis czelekecédittec másodszor, hogy idegen felahogy könyhüllatással, sírással, kefergesséssel betöltentec az URnac óltárát, annyira d az az, mi hogy többé ne tekintsen Isten az áldozatra ért mondgyac és ne vegye elkezetekekből az jó akaratot. hirt meg czal-*

II. Réfz.

Feddi az Prophéta az papokat hogy az ő tisztetekben nem igazan járacol, és az regi Aaron papjeligen elavoztatoc, és ő hozzájoc képsit az népü gonofz. feddi továbbu arrulic hogy meg nem elegenden egy felefeleggel, az Isten törvénye allen: többet vennenc.

I. *† Tudniüllic, Az Isteni tisztel' felől. * Lev. 26.14. Deut. 28.15.*

É Az az, Ennekokért büntetec meg mert ti jól tudgyátoc az törvént, és tudgyátoc hogy nekem kötelem völc az Levi nemzetiségével az én tisztelocsem felől. b Az az, Tisztetec az papoknak, hogy az köfseget imatásac az törvennecc igaz értelombre.

1 *M*ostan azért ti rejátoc néz ő papoc, 2 *M*ez paranczolat. *† Ha nem engedendetec, és ha szivetec szeriat nem adtoc diczóséget az URnac nevénc, azt mondgya az Seregeknek URa * átkot bozátoc ti rejátoc, és az ti áldástokat megátkozom, sőt mégis átkoztam azokat, mivelhogy szivetec szentem nem figyelmetec én hozzám. Imé én megveltem az ti vetni való magotokat, és ganéjal békenem az ti ortzátokat, az ti áldozatotoknak ganeyával: és mindeneftől fogva ganeyával békevertec léfztec. a Mert tudgyátoc hogy én adtam néktec ez paranczolatot, hogy nekem kötésem légyen az Levi nemzetiségével, azt mondgya az Seregeknek URa.*

3 *Es hogy nekem kötésem völc azzal, életnecc és békeségnecc kötése, és adtam neki az énfé'elmem felől való törvént, és félt engemet, és én előttem megalázta magát.*

4 *Az igazlagnac törvénye völt az ő Izrájában, és álnokság nem találtatott az ő ajakában, békeségben és egyenességben járt én velem, és lokakat megéritet az álnokságból. b Bizonyára az papnac ajakai őrtizic az tudománt, és ő edle kerdenecc törvént, mert az Seregeknek URának követe. De ti elhaylottatoc az útról, lokakat megbotránokoztatott az törvényben, fel-*

11 *lyuc az mi feleért, mert az Ur tött é tanubizonságot te köbaratinkat, és ázótted, és az te ifjuságodnac felesége köszóvesseg ellen zót, mielyet te megzálalt holott ő írtod. czelekidunc. és te hozzad szóvesseggel szerketetett feleséged völna. h Mert nem egyé tölteje czac az kéffiget az férfiat és a szfzoni állitot holott minde lebünteti meg az kes állatoc ő hatalmában völnának: Miert Isten, hanem az pedig egyé? hogy azoc által szaporodnec papolatisc, kic az az Isten magya, Annakokért óltalmazza Istenec áldozatoc meg lelketekeket, és az ti ifjuságnecc jukiac.*

12 *felesége ellen ne véikezetecc. i Hancg- É Az az, ez együlöli valaki feleségét, bozálta el, azt is az Isten megmondgya az Izraelnecc URa Istenec: De febaratitátoc, dezi az ő kegyetlenségét úgy mint palástal, hogy a ti eddibi azt mondgya az seregeknek URa. Azért ő felefeleket elrizittec meg lelketekeket és ne czalárdkod-hagy van, az Isten eltrava előtt azoc síruva panaszolkecnecc. É Az az, Isten szerzet benneteket egybe, te pedig azt elhagyvón mést vörteifelségül. h Az az, neha minden lelknek az tyaiis külbömben czelekidetett völna, de nem czelekedett, hanem azt akarta hogy ketten legyenc egy testé vörre.*

13 *i Neaz azért mentic, a ezt hogy az ő felefelegnecc elhagyását jóvá hagyná, mell; et Isten saba jóva nem hagyot, hanem hogy megmutajja azt, hogy kiffi b bün eboc: itri ha nem szereti, hogy ne mine soc felefelet tartani. Az után azt mondgya, De ő fedzi az ő kegyetlenséget palástal. Az az ti kic felefeleket elhagyátoc és idegeneket vörtetoc, ez zel mentec magotokat, és bündöket ezzel fedzitet mint egy palástal, hogy azokat neha elhagyátoc, mind azáltal, haza: okbá tartatoc, etc. De Tremellius seckal külbömbé fordítja. Az Izraelnecc ura Istenec azt mondgya hogy neki nem tizic az elhagyás, meri ő az ő kegyetlenséget az ő palástyával fedzi, etc. Az az, jól lehet ti az Isten törvényet mentitec magotokat, mely vagyok, Deut. 24. De az Isten nem engedi hogy felefelet el-
le való hamiságotokat az ő törvénytvel fedzetecc mint palástal. Mert gyülbis Isten azt, ha valaki ok nélkül elhagyja feleségét.*

Elf-

R Harmadik 17
vétel, hogy az
Isten igazsága
ellen karomla-
sokat szólna.

Elfáraztottátoc az UR az ti beszéde-
teckel, és azt kérditec, mivel fáraztot-
tuc el ötet? ezzel hogy azt mondgyátoc,
hogy valaki gonoszt czelekeztic, kedves az
UR előtt, és azokban gyönyörködic, vágy
mikor azt mondottátoc: hól vagyon az i-
téltő Isten?

III. Rész.

*Az Isteneknek az felső cápútban való
szólódások ellen igéri Isten hogy elboczátya az
keresztelő Jánost és az Messiást, ki a híveket
megtisztítja, az hitetleneket megbüntesse. Az-
után inti őket penitentiara, és szemekre hánnya
az ő bűnöket. Az Isten felőknek minden jói-
get, &c.*

* Matth. 11. 20.
Marc. 1. 2.
Luc. 1. 76.

IMé én elküldöm az én * Angyalomat, és
megtisztíttya az utat én előtté, és mind-
járást eljő az ő templomába az UR az kit
ti kerestec, és az szövefcgnc követec az kic
kévátoc, imé eljő azt mondgya az sere-
geknek URa. **2** Es kiczoda fzenvedheti el az
ő eljövételenc napját? és kiczoda marad-
hat meg az ő megjelenéfcgek? Mert ő ol-
yan mint az tisztító tűz, és mint az ruha fe-
stöknek sejtérítő fűdöc. **3** Miképpen ül az
ezüstnek olvasztója és tisztítója, ugy meg-
tisztíttya az Levi fiait, és megfűsteli őket
mint az aranyat és mint az ezüstöt, és az
URnac áldoznac igazsággal. **4** Es kedves
léfzen az URnac az Judának és Jerusálem-
nek áldozatya, mint az régi napokban, és á
régi elzindókben.

a Christusnac
ereje és czeleke-
désü a hívekben.

5 **E**S hozzátoc közlítec az itéletre, és
hirtelen tanú léfztec a szemfény veztöc
ellen, az paráznác és hamissan esküvöc el-
len, és kic az munkásnac bérít megtartyác,
az özvegyet, árvát, idegent nyomorgat-
tyác, és a kic nem féltec engemet, azt mód-
gya az seregeknek URa. **6** Mert én UR I-
sten meg nem változom. Azért ti Jácobnac
fiai mégis nem eméltátettec meg.

b Christus ere-
je a hitetlenek-
b, és azoc ellen.

7 **A**Z ti arányitoknac idejéktől fogva elá-
voztátoc az én paranczolaimtól, és
meg nem őriztétoc azokat: Térjetez én
hozzám, én is ti hozzátoc térec, azt mond-
gya az seregeknek URa, és mondátoc, mi-
ben térjünc te hozzád? Avagy megfosz-
tyajé ember az Isten, mivel hogy ti engem
megfoltottátoc? és mondátoc, mi bétol-
tottunc megítégedet? az dézmákban és az
áldozatokban. Atockal megárkoztat-
tóc, mivel hogy ti engemet mind fjenként
megfoltottátoc. Hozzátoc bé az egész
déz már az én tárházamba, és légyen élés
az én házamban, és próbálytóc meg ezen
engemet, azt mondgya a seregeknek URa,
ha meg nem nyitom ti néktec az egeknek

c Az az, noha
ti engemet abbá
vadtátoc hogy
megváltoztam
irgalmasságom-
ban, de né val-
asztam, mely
egtetzic innet
mert a ti bűnei-
tekért meg nem
emesztettec
titeket.
d Negyedik vet-
ke a népnek, hog
a dézmat nem
adgyac meg i-
gazan, és inti ö-
ket penitentiara.
:: Zach. 1. 3.
† Gen. 7. 1.

czatornait, és ha áldást nem boczátoz rejá-
toz, annyira hogy helyet ne találhatatoc
11 marhátocknac. Es megdorgátoz ti éró-
tetec az kártévöt, és nem vezti el az ti föl-
deteknek gyümölczt, és nem léfzen az
szólótó meddö ti néktec mezötöken, azt
12 mondgya az seregeknek URa. Es bódog-
niac mondanac titeket minden népec, mert
léfztec drága földnek lakói, azt mondgya a
seregeknek URa.

13 **E**l hatalmaztat * én ellenem az ti beszé-
detec, azt mondgya az UR, és monda-
14 toz: miben szólótunc ellened? Ezt mon-
dottátoc, hijába szólótunc Istenec, mi-
hazna vagyon hogy az ő körvényét brizzic
és hogy alázatofu viseltü magunkat a te-
15 regyeknek URa előtt. **16** Sőt inkább bódó-
goknac mondgyac az kevélyeket, neved-
nec az kic hamisságot czelekeztenc, és az
kic kéfertic az Isten, megszabadulnac. **17**
† Ackor az kic az Urat féllic szólánac, és
réaja figyelmeztic az Ur és meghallá, és i-
ratatéc emleketenc könyve ő előtté a-
zokert az kic az Urat féllic és az ő nevét
megbödözüllic. Es léfztec ennékem azon
azon napon, mellyen ígértemet megtelley-
tem, kiválcéppen való népemmé azt mód-
gya az seregeknek URa, és kedvezc nékic,
és mint az ő miképpen ember az ő fiának kedvez, az ki
18 ő hozzá engedelmes. Ackor megérvén
megláttyátoc miczoda külfömbfég legyen
az igaz és istentelen közörit, az közörit
az ki szolgál Istenec, és az ki nem szol-
gál nekic.

e ördög vétké a
népnek hogy né
térnec meg és az
Isteni szolgálá-
tot meg unvan
az Istenelen-
ségben gyönyör-
ködenc.
* Job. 21. 14.
† Psal. 95. 9.
f Az az, noha
az Istenelenc
né felic az Isten,
és nem tisztelic,
mindazáltal a
hívéc felic tisz-
telic és ványác
az Isten az ő
nyomorúságok-
ban, kic az I-
stennel lefztec
ördöc emleketec
ben,

III. Rész.

*Szol ez cápútban az Messiasnac eljövetele-
nec napjáról, ki az hívéc és hitetlenec közöt
külfömbfégot tegyen mint az felső cápútban
mondá. Szól az Keresztelő Jánosról: de mi-
nekalötte eljöne Keresztelő János és az Messias.
inti őket hogy megemlekezzenec az Mosestól.*

1 **M**ert imé eljő az nap, mint az égő ke-
mentze, és megemesztenc minden
kevélyec, és minden alnokságnac czeleke-
döi, mint az pozdorja, és megégeti őket az
jövendő nap, azt mondgya az seregeknek
URa, annyira hogy sem gyökerec sem ágoc
2 ne maradjon. Es felramad tinéktec kic
az én nevémet félítec az igazságnac † nap-
ja, és egészég léfzen az ő szárnyai alatt és
előmentec, f. megfzaporodtoc mint az
3 meghízalt tulóc. Es labatoc alá ta-
podgyátoc az Istenelencet: Mert ol-
yanoc léfztec az ti labatoknac talpai a-
latt mint az hamu, az napon mellyen be-
szedemet megtelleystem azt mondgya az
seregeknek URa.

† Luc. 1. 78.

† Exod. 20 3.
 a Horeb és Si-
 nai egy hegy,
 csak hogy an-
 nac az hegyec
 napkelet felől való
 részét hivatac Horeb-
 nec, az nappnyugat
 felől való részét
 Simainac.

4 Megemlekezetec Mofesnac az én szol-
 gamnac † idővényéről mellyet ő általa Ho-
 reb a hegyén az egész Izrael népének ad-
 tam, tudniillic az én végezésimet és itéle-
 timet. Imé én ciboczárom tinéktec az *
 † Mat. 11. 14. Luc. 1. 17. Marc. 9. 11.

6 Illyés Prophétát minckelőtte eljő az Ur-
 nac nagy és :: bőczüleces napja. Es az :: *Vagyrette-*
 atyáknac szivóket az fiakhoz hayta, és az *neses.*
 fiaknac szivóket az atyákhoz, hogy
 eljővén el ne veszellem ez föl-
 det örök veszed-
 lemme.

Az ő Testamentum Canonicus könyveinek vége.

AZ

AZ Ô TESTAMEN-
TUM MELLE VETETT
K Ö N Y V E C,

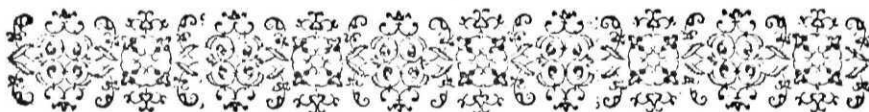
Mellyec Apocryphusoknac ne-
veztetnec, Tudniillic

Historias Könyvec.	}	<i>Tobias könyve.</i>	}	<i>Azarias imátsága.</i>
		<i>Manasses imátsága.</i>		<i>Daniel három tarfairac</i>
		<i>Judith könyve.</i>		<i>éneke.</i>
		<i>Baruch könyve.</i>		<i>Sufanna históriája.</i>
		<i>Jeremias Levele.</i>		<i>Bel históriája.</i>
		<i>Daniel prophetához adatott tóldalé- koc, tudniillic.</i>		<i>Az Babyloni fázkány hi- stóriájz.</i>
		<i>Esdras harmadic könyve.</i>		
		<i>Esdras negyedic könyve.</i>		
		<i>Estherhez adatott tóldaléc.</i>		
		<i>Simcon Könyve, melly Machabéusoc negyedic könyvénc mondatic.</i>		
Tanusági Könyvec.	}	<i>Machabéusoc első könyve.</i>		
		<i>Masodic könyve az Machabéu- sóknac.</i>		
		<i>Az Bölcseségncé könyve.</i>		
		<i>Jesus Syrach könyve, vagy Ecclesia- sticus.</i>		

H A N O V I A B A N

Nyomtattattac 1608. éfztendőben.

Intöbefzed.

EZ Apocryphus könyvec minden időben elvöltanacválasztatván azoktól az könyvektől, az mellyec minden ellenemondás nélkül szent Iráfnac tartatnac. Mert az régi Atyác gondot viselve arra hogy az szent Lélec által megiratott könyvec ez világi külső könyveccel össze ne eleg yirtetnénc, volument az az bétakarító könyvet csináltac, és nagy hívséggel abban irtác bē az szent lelec által adatott könyveket. Melly volument Canonnac, az az regulánac nevezetec, azt jelent vén, hogy ez volumen bē valo könyvec leg yenecc úgy: mint igaz és bizonyos regula, melly mellől ne kellyen eltavoznunc.

Ez könyveket pedig Apocryphusoknak, az az elrejtettetteknek vagy elfedezettetteknek nevezetec, arra int vén, hogy ez ec amazoknál különb és magán valo könyvec leg yenecc, és hogy nem az Canonicusokhoz tartoznac; Es hogy zac az Canon könyvei azok, mellyekből, az hit nec agazatirol valo kétséges kérdéseket kellyen meg feyteni és eligazítani. Ez könyvec szerzői nec pedig többire nevek is eltrikoltatot, és talám azért is nevezetec elfedezettetteknek. Annakokaért ez könyvec között, és az szent Lelectől származott szent Iras között, olly külömbség vagyon, mint az nyilván valo közönséges Tanubizonságalevel között, az mellyet bizonyos, választot és esküüt Notarius szerzet és meg peczételt; és az oiy tzedula és level között, az mellyet valamelly köz és esmeretlen ember szerzett. Nem tellyességel megvetendöc mindazáltal, holott hasznos és jo tanitásokat adnac elonkben. De igaz és méltó dolog az, hogy az mi az Istenec lelkétől adatott, fellyeb és nagyobbra bőszülteséc, hogy nem az mi emberektől szerzetecic.

Hieronimus in Prologo galeato.

Hic prologus Scripturarum quasi galeatum principium omnibus libris quos de Hebraeo vertimus in Latinum, convenire potest: ut scire valeamus quicquid extra hos est, inter apocrypha esse ponendum.

Idem ad Dommionem & Rogatianum.

Nec Apocryphorum tertii & quarti Esdræ libri sompnis delectetur quisquam: quia & apud Hebræos Esdræ Nehemiæq; sermones in unum volumen coarctantur, & quæ non habentur apud illos, nec de viginti quatuor libris sunt canonicis senibus sunt procul abjicienda.

Augustinus lib. 15. de Civitate Dei, cap. 23.

In Apocryphis est invenitur aliqua veritas, tamen propter multa falsa nulla est canonica autoritas.

TOB-

TOBIAS KÖNYVE.

ELŐRESZ.

Megirattat ex capitibus az Tobias minémő Istenfélő ember volt mind hazájában az igazság előtt, mind az fogjagban, és hogy Gabaelisnál tíz talentum ezüstsöt tőrt velle, Étc.

TOBIASNA C, az Tobielhánaac dolgairól való könyv, melly Tobiel Ananiel fia volt, és melly Ananiel Adovelnecc fia, és melly Adovel Gabael fia volt Afzelnecc magyából, Nephthai-
 2 i n nemzetiségéből. Kiaz Assyniábéli Salmanazar királnac idejében, fogvá vitetettet volt Thisbeből, ^a melly vagon job kéz felől, annac az városnac meilete, melly hivattatic tulaydon nével Nephthalimnac, Galileában Afer nemzetiségenc felőtte. En Tobias minden életemnecc idején az igaz módásuac, és igazságnac után jártam, és loc jót tőrttem az én nemzetiségemből való atyafiacak, kic én velem Ninivébe Assynia földábe mentec volt. ^b Es mikor házaumban vőlnécc Izraelnecc földében, affu korombá, még ackor az én Attyámnac minden nemzetiségc Jerusalemnec házatól elszakadott vala, attól az házól, melly Izraelnecc minden nemzetiségenc, áldozattyanac fel vitelére válaztatott vala, áhol á Fellegus Istennecc Sátoránac Temploma szenteltetec vala, és minden időre eppitetec vala. Hancem minden nemzetiségc kic az Istentől elszakattac vala, és az én Attyámnac háza Nephthalim amaz bornyú képre czinálattott balyánnac áldozic vala. En pedig, az mint mind egéfcz Izrael népnecc, öröcké megmaradandó parátollal meghagyattarot vala: egyedül gyakorta Jerusalembec felmégyc vala, első lengimec felvivén, és tizedemet, mind azockal, mellyeket előzter nijttec vala az én juhaimról, és az okat az Aaron maradékinac az ól-
 7 tátra vízfén vala fel. Minden gyümölcsömnec első tizedec, ^c az Aaronól származott Papoknac adom vala, kic Jerusalembé szolgálnac vala, az másod tizedec eladom vala: és eménvén, az mit abból gyűytec vala, minden elzterendőben Jerusalemben kőltöm
 8 vala el. Haumad tizedec pedig, az kiknec illic vala, azoknec oiztom vala, a miképpen az én atyámnac annya Debora érné ké megparanczolta vala: Mert én az én atyámtól
 9 árvájul maradtam volt. Továbba mikor ember korba jutottam vőlna, az én nemzetiségemnecc ágából, feleségül Annat vóm, és attól lőn az én Tobias nevő fiam. ^d Es mikor fogva Ninivébe vitettem vőlna, az én atyámfiai, és az kic az én nemzetimből valá-
 nac, az Pogányoknac ételekből élénec vala.

11 En pedig magamat megtűrtetem vala, hogy magamat megtartoztatnám azoktól.
 12 Hogy az Istennecc emlékezetit tellyes sziz-
 13 vel megtartanám. Annakokaért keduesé és ékésé tőn engem az fellegus Isten Salmanazar előtt, hogy én néki Sáfara lennéc.
 14 Es Mediába menvén Gabaelnel Gabrias fiánál, Mediábnac földében Rages városban
 15 ^e tíz Talentomor hagyéc. Mikor pedig ^e Ez városf ne-
 Salmanazar meghólt vőlna, ^a ő fia Sennacherib Ecbatana-
 16 cherib lőn ő helyébe az országban, kinecc nanakis az mikor háborúba vőlnánnac dolgai: En Me-
 17 tartb. nonytul diába nem mehetec vala. Továbba Salma-
 18 mellyben vanazarnacidejében, focjóval váltéc az én agyon.
 19 tjámfianac, kényétemet kifőztő vala azok-
 20 nac á kic theznec vala. Es á ruhátalano-
 21 kat az én ruhaimmal megruházom vala. Es ha valakic az én nemzetemből halva látoc vala, és Ninivé városánac keritése környül elvetetett látoc vala, elzetemem vala azt.
 22 Es mikoron Sennacherib királ Sidólagból futva szaladott vőlna meg, és némelyleket megölt vőlna é n azokat titkon elzetemem vala, mert foc embereket vesztet vala el az ő megbűfűlűsában: Es mikor az király kerestetnéje, meg nem talállyac vala azoknec testeket. Annakokaért mikor egy Ninivébéli ember engemet á királnac bevádolt vőlna, hogy azokat elzetemném, elrőytém magamat, és mikor megtudtam vőlna hogy haltra keresnénc, fél felé álléc. Minden jofzágomban pedig prédát vetettéc, és semmit meg nem harac énnecem, az én feleségem Anna, és Tobiasz fiam kivól. Továbba még czac ötvenöt nap sem múlt vala el, hogy öt az ő maga két fia megöléc: Kic mikor Ararath hegjeire szaladtac vőlna, Sarchedonus az ő fia üle helyére az országban, és Achiacharust Ananielnecc az én Batiámnac fiát, az ő attyánac minden jofzágán számtartová és gondviselővé tővé. Mikoron pedig Achiacharus én érőttem könyörgút vőlna, Ninivébe megtéréc, az pedig mind Pohátnakia, mind Perfétlője, mind számtartója, mind Sáfara vala, és Sarchedonus az én bátyánnac fiát, helytartó-jává tőtte vala.

II. RÉLZ.

Megirattat mégis ex capitibus az Tobiasnac jamborsága, és minémő kéllerte: ez cetera raris, mellyeket mind nagy tőkellecséggel szerezett.

Mikoron pedig haza mentem vőlna, és az én feleségemet Annát Tobiasz fiammal megadrac vőlna, Púnkófű unapélben,
 Exod. 34.
 Levit. 23.
 Deut. 10.

AAA 2

^a Tobibe, nem városnac hancé tartománnac, neve, melly Galileában vőlt néplete földöl, onnért vala vőlt, Illye: Prophéca, azért nevezetec Theobites Illyesner.
 1. Reg. 17 ver. 1.
 b Tobiasz minémő vőlt az ő házánac az városnac előtt, minekutánna Izrael elszakadott vőlna Jerusalemtől.

^c Ez háromféle Dezmarul olvásd meg Num. 18. Ruth. 14. mit mond Moses.

^d Minémő volt Tobiasz az fogjagban.

mellyet hét hetenc innépénc nevezenc, gazdag ebédet készítenec énnékem, és léülec enni. Ott mikor látnám az ételnecbőségét, az én fiannac mondám: meny el és valamely szükölködöt az mi atyánkñai között találst, hozd bé, de ollyar, aki az Istentől el nem felekezett, és imé én addig megvártac tégedet. Ó pedig mikor megértét vólua, mouda; Atyám: egy az mi nemzetféünc között megölettetvén, az piáztzon elvettetvén fekszik. Ackor én, minekelötte vala mit öttem vólua, felszókém, és felvövé, házamban elreytém, nap enyézetig. 5 Anna utánna megérvén, megmoldám, és nagy keferüféggel évém meg az én ételemet. 6 Meg emlékezvén az Amos jóvendölésétől, ki azt monda: a ti innepirec keferüfégre fordúluc, és mindaz vigálgatoc síralomra. 7 Sirtam annakokaért, és nap enézet után elménéc, és sirtávn eltemetém azt az hólt embert. Az én szomszédim pedig nevetvén engemet ezt mondgyac vala: lin nem fele ember éfféle dologért megölettetui, holott egyfzet immár búdosóban élött, mégis az hóltakat eltemeti. Azon éjel pedig mikor az temetésből megferteztetvén megjöttem vólua, és az én pituaromban az falmellet elaluttam vólua, és ortzámat bé nem fedeztem vólua. * Az verebec, kiket nem tudtam hogy az faiban lakianac, az én felnijit szememben ganéllanac, és hályag fogá bé az én szememet, és semmit nem teheténéc néki az orvosokis mikor hozzájoc menten vólua. Az után Achiacharus tart vala engemet, miglen Elimaidába ménéc. b 11 Anna pedig az én feleféggem, aszszoni állathoz illendő mivet fogad vala. Es mikor az ó gazdájoknac megkülödenéje, megfizetvén munkáját, annakelőtte egy gödölyet 13 adtac vólta néki. Melly mikor én hozzájoc jutott vólua, és rini kezdett vólua, mondám: honnét vagyon ez gödölye? talám lopott add meg az ó gazdánac: meit nem szabad semmi lopottat megenni. Es mouda az, a 14 járdékon jutalmam felötöadtac. Kinec én nem hiszec vala, hanem hagyom vala hogy megadnája az ó gazdánac, és ezt fégyenlem vala, Az pedig megharagván mouda: hólvadnac az tealamúsnáid, és a te igazfagid? im monstan mindencet te raytad megtetzenc. c

Amos. 8. v. 10.
1. Mach. 1. v. 41.

Supra. 1. v. 22.

a Tobiasson éset késtret, az vakfás.
b It egy nehány vorjeket hagyunc el, mint az első caput-hannis, mivél hogy az Gétógben nintsonac, hanem mastul irattatnac az le: a közzé, az némi rúel hágyunc az olyjan vöréket mind az könyvben nint egyeb Aporiphus könyvben.
Dni. 22.
c Másodíc kőserite Tobiasnac, az ó nagysele léünc az ó oadaja.

2 géc az Istennec. Igaz vagy URam, és minden czelekedetid igazac, és minden útuid irgalmasság, és igazság, és igaz és méltó i 3 téletet tézfiz mind öröcké. Emlkezéél meg rólam, és tekiuts réam, és ne áll boszszút az én búneimért, se az én atyáimnac 4 vétkekért, kic te ellened vétkezec. Mert az te paranczolatidnac né engedtenec: melly dologért minket prédára, foglagra, halálra, czufságra és gyalázatra vetetél mindazoc 5 között, kic között elofzlottunc. Jóllehet soe igaz és illendő okaid vadnac, hogy én velem az én búneim szertint, és az én atyáimnac vétkek szertint czelekedgyél, mert nem tartottuc meg az te paranczolatidat, és tókkélfetenem nem jártunc te előtte. Most azért az te akaratod szertint czelekedgyél én velé, és vedd ki az én lelkeket hogy hallyc meg, és legyc földde, mert jób énnékem meghalnom, hogy nem élnem: mert méltatlan szemre való hányásokat hallottam, és nagy bánatban vagyoc, enged meg, hogy megszabadulván ez nyomorúfégekéből, menyec az öröcké való helyre: az te ortzádat 7 ne fordicz el én tölem. Történec pedig azon napon hogy Ecbatana városba, a melly a Nemelyec ino az Ecbatana tartomány nevenc, mond- 8 Hogy hét férhunc adatot vólua, kiket az gonosz Asmodéus ördög, minec előtte egygyac lenni, melly gyefültac vólua, megölt vala. Nem tudóe, ly Media or- azt mondgyac vala, hogy te fojtottad meg szágnae, egygyac á te férjedet? Hét férjed vólta immár, és egygyac rízc vólta. 9 gyac nec nevérdől sem neveztetél még. Mit verisz minket azokért? ha meghóltanac, meny azoc utáninnét, hogy sohá se fiadat 10 se leányodat ne lássuc. Ezeket mikot Sára hallotta vólua, nagy bánatban félc, anniera hogy magájac megfoitásául gondolkodnéjec. De mind az áltai mouda; az én atyáimnac egyedöl vagyoc leánya, és ha ezt mivelem, meggyalázom, és az ó vénefégt nagy bánattal koporsóra jutom. 11 Továbbá az ablakra álván ilyen szóccal áldgya vala az Istent: Dicsérendő vagy, ugy mond, te én URam Istennem, dicsérendő az te dicsóféggodnac, szent és betfüllerac neve mind öröcké: Téged mind öröcké minden 12 kezec munkai dicsérienec. Monstan pedig, ó Uram, te réid veten az én szemcic 13 met és ortzámat. Kérlec hogy végy ki engemet ez földről, hogy ennec utánna semmi gyalázatot ne hallyc. Te tudod Uram, hogy én minden férhuic gyajázattul tizra va 15 gyoc. Es seha, sem az én nevemet, sem az én atyáimnac nevé, az én rablagomnac földén semmi rútlágnac vétkével meg nem vndokitottam. Egygetlen egy leánya vagyoc az én atyáimnac, czac egy gyermek- 16 tfeicis nintsen, ki örökóse lehetne, sem közvel való atyafia, avagy annac fia, kinec én magamat feleféggül tartanám, immár énnéké

III. Réfz.

Könyörög Istennec mind az Tobias az ó vakfágában, mind az Sára aszszon Raquelnac leánya, meghalgastatnai Istentől mind ketten, és Anzyl boczáttatuc el mind az ketönc megöröslására.

1 AKORON én keferüféggembe síréc, és nagy bánattal illyé igéccel könyör-

hét.

hétfényem veszett el. Miért kívánaharnam
 én ez világon tovább való életemet? Ha te
 néked nom kedves halálom, te nézz én
 reám, és igazmalásgodat mutasd meg raj-
 tam, hogy en ennek utánna éstéie gyaláza-
 16 tot ne hályac. Könyörgésc pedig mind az
 körtenez à felséges nagy Istentől megha-
 17 gattatéc. Es mind à kettőnez gyógyítá-
 sára Raphael Agyal küldetéc, hogy az To-
 biásuakis szemérol à hályagot elvénne: Es
 Sarát az Raguel Leányát Tobiasuac felelé-
 gül adná, és az gonosz Almódeus ördögöt
 megkörté, mert úgy mint örkös törvén
 szerint Tobiasra nézne. Azon egy időben
 megtrévé Tobias béméne az ő házába, és
 Sarais lejöve à vatforád helyről.

III. Rész.

Tobias Testamentomat tézzen és az ő fiat az
 Tobiasht inti Isteni felelemre és minéven jószág
 czelekedetre, és megmondya néki az Gábel-
 salle tört pénzt.

1 A Z ON az napon juta eszében Tobias-
 nac az ezüst, melyet Ragesben a Me-
 dianac tartományában Gabaelnecc adot va-
 2 la. Es monda magában: En halálomat
 kértem, s miért nem hívom első Tobias fia-
 mat, hogy minéc előtte meghalóc, meg in-
 3 tsem őtet etről? Es mikor elő hitte vól-
 na őtet, monda néki; fiam, ha én meghalóc
 teinél el engem, és az te anyádat meg ne ut-
 4 tárd, de minden étednecc idejében tisztel-
 lyed őtet, kedve szerint czelekedjél, és
 5 semmi bosszúsággal ne illesd. Fiam meg-
 emlekezzél róla, mely főc nyavalyát szén-
 vedett, mikor téged méhében hordozott.
 6 Es mikor on meghaland, méltém azon ko-
 portéban tmeid. Minden életednecc ide-
 jében fiam, az mi Urucc Istentől légyen e-
 7 lotted, és elnédet ne hártád az bűnté, és
 az ő paranczolatyanac utráálára. Az i-
 gasságot szérésd, minden étednecc nap-
 jaiban, és az hamiságnac utát ne kövésd.
 Mert ha az igazságra igyekezel, valamit
 czelekezzel minden dőlgyodjól és búdogul
 8 lézzen te néked, és mind azoknac az kie i-
 gasságot czelekezzéne. Az te gazdag-
 godból adakozzál, és az adakozásban az te
 9 szemed ne légyen iregy: Es az te ortzádat az
 szegéntől el ne fordiczd, az Isten sem for-
 10 dittyá az ő ortzáját el te tóled. Az te etód
 szerint és bőféged szerint tégy kegyességet,
 hogy ha kevés vagyon te néked, az kevés-
 11 ség szánty kevelet adni. Mért úgy mint
 drága elrőyter kéntfer gyűyterfz magadnac
 12 szüklegednecc napjára. Mért az jó réte-
 mén megzabadit az halából, b és nem
 13 hály a: fetétfégre jutnod. Mért nagy
 szép ajándéc az alámisnálkodás az Felé-
 ges Isten előt, mind azoknac az kie azt
 13 gyakortlyác. Megtrartoztád magadat

minden paráznaftól, és kivalképpen fe-
 leléget végy az te elédnecc ágából, és más
 nemzetből feleléget ne végy, ki nem à te at-
 tyádnac nemzetfégeből való. Mért Prophé-
 táknac fiaí vagyunc, Noenac, Abraham-
 nac, IsaaKnac, Jácobnac, kie régi attyainc
 vóitac viláq kezdetitől fogva. Emlékez-
 zél meg fiam hog' azóc feleléget az ő at-
 tyokháí közzül vóttenecc, és megáldattac
 jámbor magzatockal, és az ő magvoc bir-
 14 ták à földet. Annakokaéit fiam az te at-
 tyád fiait szerésd, és elménecc felsuval-
 kodásában meg ne utállad őket, és à te
 nézetifégdnecc fíut és leánit meg ne utáld,
 hogy feleléget abból ne vennél. Mért az ke-
 vétfég veszedelnecc és egyenetlenféget sze-
 rez: és az elménecc kevétféget, kaarvallás;
 és nagy szegétféget kövéc. Mért az kevétfé-
 15 g anyya az éhlegnecc. Semmi embernecc bé-
ret te meg ne tartád, à ki re néked szöl-
gát, hanem mindgyárt megfizés néki. Mért
 ha teis Istennecc szölögálfz, óis megfizet né-
 ked: minden dőlgyodban szeretó fiam eszes
 16 légy, és okos minden forgádóban. Az
 mit te nem szeret, senkinecc másnac azt ne
 czelekedd. Bortégy ne igyál hogy megtré-
 17 szegedjél: és az rétféglégre néked háí rit-
 tód ne légyen. Az te kevétfédben adgy az
 chezőnecc, és az te ruháddal ruházd az
 mezteleneket. Valami marad te né-
 ked, szükbőkődőnecc ofszad: Es az te sze-
 med meg ne itegyle c à te alámisnálkodá-
 18 sódac. On: ki az te kenyéridet az igazak-
 nac koporsóira. d Az istenteleneknecc va-
 19 lamit ne adgy. Tanáczot mindékor bölts
embertől kérdegy, és semmi hasznon taná-
20 czot meg ne utály. Minden időben az
 te UR ad te Istenedet áldgyad, és ő tölle
 kérjed hogy az te dőlgyodat igazgassa, és
 hogy minden végezéhd és tanaczd jó sze-
 rentétfélecc legyenecc. Mért nintfen semmi
 nemzetfégben az jó tanác, de ő maga az
 UR minden jóknecc adója, és az kite meg
 akar alázní, megaláz az mint ő akarja. Mo-
 stan azért fiam emlékezzél meg az én pa-
 21 ranczolatimról, és soha ki ne ellénecc az te
 elmédből. Ezis jelentem te néked,
 hogy én Gabaelnecc Gabrias fiánac, az
 ki Mediába Ragesben e lakic, tíz talen-
 22 tum ezüstöt adtam. Ne fély fiam hogy
 meg szegenedtőnecc, elég lézzen te néked
 ha az Istent féled, és az bűnt eltávot-
 tod, és ha, az mi Istennecc kedves, azt cze-
 lekezzed.

V. Rész.

Elboczáttya Tobias az ő fiát Ragesbe Ga-
 belsához, az tíz talentomért Raphaellel, kit az
 ő anyya írat, de Tobiasstul megvizgaltatáit.
 Aza 3

* Rages, itt vá-
 rosnac neve, no-
 ha gyakorta
 tartomannakis
 neve, mint ez
 utónnis meg-
 mondgyái, az
 Rages pedig Ec-
 batananac fő
 városa vól.

Prover. 3. v. 9.
 Eccl. 4. v. 1. &
 14 v. 13.
 Eccl. 35. ver. 4.
 b Nem azt
 mondya, hogy
 az alámisná-
 kóds érdemli
 az halálból va-
 ló szabadulást
 Mert ha min-
 den czeleke-
 szünkis ha, zö-
 tanal szögác
 vagyunc, hané
 azt akarja mő-
 dani hogy az
 kickek jól tőttűc
 azóc megemlé-
 kezvén az jó
 sétemenyről, vi-
 zontag jól téz-
 nec és az halá-
 los veszedelm-
 ből megszaba-
 ditnac, mellej
 te az fetétfé-
 g.

Nota
 Az az, meg
 ne bánnya,
 vagy szemel
 válogato ne lé-
 gyen.
 d Az az, Nem
 czac eleteiben
 adgy az igazak-
 nac, hanem a-
 zockal hóltoe
 utámis jólégy
 az ő maradá-
 nac alámisná-
 kodván.
 e Rages itt vá-
 rosnac neve.

1 **F**EL ELVEN pedig Tobiasz nac fia, mon-
2 da: Attyárai mindeneket megezeleke-
3 zem, valamelyeket énnékem paranczol-
4 tal. De mint vehetem én meg az ezü-
5 söt, holott nem esmérém én azt? Ackoron az
6 Nagy Tobiasz az adós levelet néki adá, és
7 monda: keres melléd egy embert, ki elmen-
8 nyen te veled, míg én élec, kinec megfizet-
9 tet: és elménvén kérd meg az pénz. Mi-
10 kor azért ember kerefni ment volna, találá
11 az Raphael Angyal, kit nem esmér vala. Es
12 monda néki: eljöhetsz velem Ragesbe
13 Medíanac tartományába: tudod-e oda az já-
14 rást? Kinec az Angyal mondá: el mégyec
15 te veled, mert Gabaelnél az mi attyáinktiá-
16 nál laktam. Ackor kis Tobiasz monda:
17 Váry meg engemet addig, míg az attyám-
18 nac megmondom. Annakokaért elménvén
19 az Angyaltól, monda néki: menny el, de ne
20 késsél, és béménvén az házba, monda: At-
21 tyám, találtam egy embert ki eljő velem: Az
22 pedig monda, hidide hozzám hogy értsem
23 meg ki nemzete, és ha igaz úti társod léfzen.
24 Annakokaért mikor Raphael előhivatta-
25 tott volna, és bément vólna az házban, egy
26 másnac kőszónénc. Ackoron Tobiasz
27 monda: Attyám fia mond meg énnékem ki
28 nemzetéből, és kiháza népe között való
29 vagy. Kinec Raphael monda, nemzetfé-
30 get, és ház népét keressz, avagy bérészt, ki
31 az te fiadnac úti társa leanc? Tobiasz pedig
32 monda, En az te nemzetfégedet és nevedet
33 akarom megtudni. Ackoron Raphael
34 monda: En vagyoc az Azarias, nemzetfé-
35 gemről pedig amaz nagy Ananias nac az te
36 bátyádnac fia vagyoc. Tobiasz pedig mō-
37 da: Egélséggel jóy, és én reám ne neheztel-
38 tem: Mert te én attyám fia vagy, tizeszé-
39 ges és Jamborn nemzet vagy: Mert esmértem A-
40 naniaist és Jonathast amaz nagy Samajas
41 fiait, mikor egygút mennénc imáckozni Je-
42 rusalembe, az első szűlőtteket, és gyü-
43 mőltfink nec tizedét felvinnóc, és sohá nem
44 vóltac az mi attyánk fia nac tévelgésekben,
45 (kiec elszakartac az mi Uronktól Istenünk-
46 től,) Bizón nagy nemzetből támadtal at-
47 tyám fia. De mond meg mitfoda jutalmat
48 drachmaté, és a nac felótte az mi étel szűk-
49 ség az útra, mint az én fiamnac. Sőt ha e-
50 gélségben ti meg juttoc meg jobbitom ezt
51 az te béredet. Annakokaért mikor meg-
52 alkottac vólna, Tobiasz monda az ő fiá-
53 nac: kézsits az útta magadat, és mennyetec el
54 békével. Mikor pedig (az) elszerezte vólna,
55 mellyec az útra szűk ség fec valánac, mō-
56 da néki az attya: Te menny el ez emberrel,
57 De az Isten az ki az Ezekben lakozic áld-
58 gya meg az ti útatozat, és az ő Angyala lé-
59 gyen veletec. Mind ketten kimérenec az-
60 ert, hogy elindulnánac, és az ifjunac ebe-

17 egygút mégyen vala vélec. Anna pedig az
18 ő annya síratya vala, és monda Tobiasz nac:
19 Miért botfátád el az mi gyetmekünk? nem
20 ő vólté az mi vénlégünk nec istapia, ki bé-
21 jó vala, és kimégyen vala előtőnc. Bár
22 soha az az pénz ne lőt vólna, hanem az
23 mi fiunkért lőt vólna ganéja. Mert az
24 mig Isten élet vala, ez elég vólt nékunc.
25 De Tobiasz monda: ne gondolly véle at-
26 tyám fia, egélségbe megjó, és azt szemeid-
27 del megjátod. Mert jó Angyal vagyon
28 véle, és bódog úta léfzen, egélségben meg-
29 jó mi hozzánac. Es ő elhagyá az sírást.

VI. Réfz.

*Tobiaszt megszabadítja az Angyal az hal-
túl, kit itt arra hogy az Raguel leányát az Sára-
rat elvegye feleségül. Enged Tobiasz az An-
gyal beszédénc.*

1 **A**ZOC az úton ménvén jutánac estve az
2 Tigris folyó vízhoz, és ott maradá-
3 nac az éjel. Es mikor az ifju mosodál-
4 nac okaért az vízbe ment vólna, nagy her-
5 telen egy hal az vízbe elő veté magát, és bé-
6 akar az iffiat nyelni. Ackoron az An-
7 gyal monda: fogd meg az halat, és mikor
8 fogta vólna, kivoná azt az földre. Kinec
9 vízfontág monda: Vess ki az halnac az bé-
10 lit, és az szívét és máját mind épestől te-
11 gyed jó helyre. Es úgy tfelekedec az ifju,
12 mint az Angyal hatta vala, Az halat pedig
13 megsűtvén megévéc, és mind ketten az ő
14 úton menne vala, míg len közelgetné-
15 nec Ecbatanához. Ackor az ifju az An-
16 gyaitól így tudakozic vala: Az arja attyám
17 fia, mi halnac vagyon az szívénec és az ma-
18 jára, és az halapécénec. Monda az: ha
19 kinec az órdóg avagy az gonosz lélec bán-
20 táfata vagyon, az szívéből és az epéjéből
21 fűtőt kell az férőnc avagy az zoni állat előt
22 tenni, és annac utána nem győti. Az epé-
23 jével pedig kend meg az ember nec szemét,
24 az kin halág vagyon, és meggyógyul. Mi-
25 kor pedig Ragesba a jutottac vólna. Mō-
26 da az Angyal attyám fia, ma maradgyunc
27 Raguelnél, az te néked rokocod, kinec
28 egy Sára nevő leánya vagyon, az melly
29 felől én szűlloc, hogy te néked adgya fe-
30 leségül. Mert te rád néz az ő öröklé-
31 ge, holott tñac te egyedül maradtal az ő nem-
32 zetféből. Az leány pedig szép és eizes,
33 annakokaért engedgy az én beszédem nec,
34 és én szűlloc az ő attyával, hogy mi-
35 kor Ragesből megtréndünac, meny-
36 egzőt tegyunc: Mert én tudom hogy az
37 Raguel az Mozes törvénye szerint más
38 férőnc nem adgya, hanem inkább meg-
39 halna: Mert semmi emberhöz nem illic in-
40 káb mint te hozzád hogy annac öröklézet
41 birjad. Ackor fiele az ifju az Angyal nac: Bi-
42 zonyára

*a Ittis az Rages
város neve
melly az mint
meg mondottac
Medíanac Ec-
batana nevő
tartományába
vólt.*

*b Nemelylet így
fordítottac: Vay-
hoz előt sohá
nem vólt vólna
pénzünac, hané
ez mostani ke-
vés pénzünac
lőt vólna az
mi fiunké.*

28.

*a Rages itt tar-
tománac neve
nem város na-
ve, mellyet Ec-
batana nac
neveztec mint
diódic veriben.
Az Raguel az-
ért Rages tar-
tományában
lakot de nem
Rages városá-
ba.*

*b Itt városnac
neve az Rages,*

zouyára attyámhá Azaria, hallottam hogy az leány házastériül lét férfinac adtác volt és mind megölettec az ágyas házban. En pedig egyvénen egy fia vagyoc az én atyámnac, és félec rayta hogy én is mint az elébbi férci meg ne hallyac, ha bémégyec hozzá. Mert az órdóg szereti öter, az ki senkit egyebet meg nem bánt hanem ezac azokat az kic ő hozzá menec, annac okért én is félec hogy meg ne hallyac, és az én atyámnac anyámnac életéket, raytam való nagy bána: ért ki őt el ne temeslem, nintfeu pedig tób síoc nálamnái ki eltemesle. Ackor az Angyal monda: Nem emlékezel meg az attyád paranczolatúról, melyeket te néked hagyott hogy az te nemzetiségédből vennél magadnac félelédet? Azért fogadd szómat attyámfia: Mert ez te feleléged leszen. Es az órdóggal semmit ne gondoly, mert ez te néked ez cíel házastáriul adac. Mikor pedig az ágyas házba bekezdé menyit, vegyed az füstölő port, és az halnac szivéből és májából tünály füstöt. Mellyet mikor megérez az órdóg, annyéra fűt, hogy soba az után meg nem tér. Továbbá mikor te ő hozzá bémegy, mind ketten kellyeréc fel és az könyörülő Istannec imátkozzatoc, az ki raytatoc könyörülvén, tizeket megart. Ne fély, mert ez világ kezdéskül fogranéked rendelkezet volt, kit te megtartal, és veled elvisele, sőt velem hogy gyermekid is léfzen tölle. Mikor ezeket hallotta vóna Tobias sinegyszeré Sárát és az ő zive felőte igen hozzája hayla.

VII. Rész.

Bemeunac Raguelhoz Tobias és Raphael, ki ket Raguel nagy emberfeggel fogad, és az ő leányát az Sárát adgya feleségül az Tobiasnac.

1 **J**Utánnac azért azoc Ecbarana tartományába Raguelnec házához, Sára pedig mikor eleibe meát vóna, egymáfnac kőzönvén, bérivé őket a házba. Ackor Raguel inonda Annánnac az ő feleségénec: Ez ifnu mely igen hasonlatos Tobiasnac az én attyámhához. Es kérdvén őket, monda: hová valóc vattoc attyámhá? Kinec azoc mondác magokat Nephthim nemzetiségéből valóknac, azoc közzül az melly raboc 4 Ninivében laknac vala. Monda: Elmériteké ti Tobiasát az mi attyánkúar: mondánnac, Elmériú: Es kérdé, egéségben gyoné: Mikor pedig azoc azt feléltéc vóna hogy élne, és egéségben vóna és Tobias az ő attyánnac mondotta vóna leuui. 5 Raguel uyakára ragazokdván megflokola 6 óter, és síra. Es megáldván óter, monda: Bizonyára tiztelégléu és jámbor atyánnac 7 na v-gy: Mikor pedig hallotta vóna, hogy

Tobias meguakúl vóna, bänkodéc rayta és síratá. Es Anna az ő feleségeis, és Sára leánya könyvezénece, mind az által őket jó kedvel fogatác, és az ő juhái közzül egyet megóivén, ételt késziténec. Ackor Tobias Kaphaelnec monda: attyámfia Azaria, szolly most azokiól az dolgokiol kikiól az úró szóltal vala, hogy menyén véghöz az 9 dolog Melly dolgot mikor az Raguellel kőz lótt vóna, uté Raguel Tobiasát, hogy ennéc 10 és innéc, és hogy vig lenne. Mert illic hogy te az én leányonac elvegyed, mind az által az mint az dolog vagon te néked megjelétem. En az én leányomat hét férfinac adtam, az kic azon éiel, melly éiel bémentec vóna hozzája meghóltanac, te mind az által légy bátor és vig: Tobiasnec pedig monda, semmit nem éfzem addig, míg nem az elő- 12 hoztván én nekem jegyzitec. Monda Raguel, az mint illic most vegyed hozzád azt: Mert ti kőzörtetec ketten kőzel való attya- 13 fia vagyon. Az Irgalmas Istén pedig ez ti házastárokat, rége szerentéle. Előhivá azért Sárát az ő leányát: Melly mikor az attyához előjót vóna, kezén fogván óter Tobiasnec feleségül adá, mondván: Ime ez légyen te feleséged az Moses tővénya szerint, és vidd az te attyádhöz, és megáldá 15 őket. Annac utánna mikor előhivatta vóna Annát az ő feleségét itáshoz való szerfzámot hoztván, az házastárból való bizonyfáglevelet megírá. Es kezdénece vigan lakni. Elméteelőhiván az ő feleségét Annát, monda: Attyámfia készit más háló 17 házat, és ezt vidd bé oda. Mellyet mikor elkészitet vóna, az mint néki parantoltác vala, leányát oda béviúé, Sára pedig síra, kinec köny hullaráfára, az ő anyya felele. 19 Es monda: Nefély leányom az Ménnec földnec Ura, ezt az te keltüegpedet örökre fordíthattya: Bátorfágos legy jó leányom.

VIII. Rész.

Tobias elhál Sárát valé az órdóg nékifommit nem árt, kiért halákat adnac az Istennec Tobias és Raguel,

1 **M**ikor pedig elvégeztéc vóna az victorát, az Sárához Tobiasát béviúé. 2 Tobias pedig hozzá bémévnén megemlekezcé Kaphaelnec beszédírdöl, és füstölélie való szenet vón, és az halnac szivét és 3 maját reá tővé, és füstöt tünála. Annakokért mikor megéizette vóna az órdóg az füstöt, Egyptúnac utólfó batarára futá, kit 4 az Angyal megkőrtöze. Minekutánna pedig mind kette bézárlattac vóna. Tobias felkele az ágyból, és monda: Kelly fel attyámfia, és könyörögjünec az URnac, hogy könyörüllyen raytunc. Ackor így kezdé mondani:

Anania Tobia

Gen. 3.

Ditferendő vagy ő mi atyjainknac Istene az
 te Névedis szent, és ditsőléges, áldott mind
 6 dőcké, Téged az Egec, és minden teremt
 tet állatid ditsőrienec. Te teremtetted A-
 dámot, és Évadarad ő melé legítő ráiful,
 és erős gyámolul az ő felelégér, és ezektől
 számozott az emberi nemzet: Te mondat
 azt. Nem jó az embernecc egvedől lenni, te-
 7 remtlonc ő néki legítő teriöt. Monstan
 pedig ő Uram, nem az buifágból, hanem
 az én én tizta szivemből inditaván az én
 hűgomat felelégől vezsem magumnac: Té-
 8 gy oly irgalmaságor én velem hogy egyyüt
 9 vénhedgyünc meg. Acker felele Sara, és
 9 monda utánna, úgy légyen. Továbbá mi-
 kor az éiel mind ketté egyyüt háltac vólna,
 10 Ragvel felkele, és ki ménvén sutála. Mőd-
 11 ván: talám ezis meghólt. Mikor pedig háza
 12 rért vólna, Paranczola Annánac az ő fele-
 segénecc, hogy egyter az szolgáló leányoc
 közül el: kú: dené, és meg látna ha élne To-
 biás: ha pedig nem él, hadd remesselem el ogy
 13 mond őtet, és lenki ne tudgya. Az szolgáló
 azért felnitvén az aytót béméne az ágyas
 14 házban, és mind kettőt aluvatalála. Es ki-
 jövén megmonda hogy élne az Tobiás,
 15 Acker Raguel ditsőrvén lsteut, monda: Min-
 den tizta es szent ditsőrvéttel ditsőrvendő va-
 gy, ő Isten: Es tégedet az te szentid ditsőrvé-
 jennecc, és minden te teremtett állatid, és
 minden te Angyalid, és minden te hived,
 16 mind ődőké tégedet hirdesse necc. Ditsőrvé-
 rendő vagy hogy engemet meg vigasztaltál,
 és az mitul félec vala hogy én raytam nem
 esert, hanem az te nagy irgalmaságod sze-
 17 rint tselekedé: él mivelonc. Aldandó vagy
 hogy mind az két egy szűlörteken könyo-
 rúltél. Továbbá pedig ő Uram, terjed ki
raytoc az te irgalmaságodat hogy az ő éle-
teker éllyéce egecégben, és békélegben na-
 18 gy órommelá te irgalmaságodból. Pa-
 ranczola azért Raguel az szolgálónac hogy
 az sut bé tő: tenécc főidvel. Es tizen négy
 napig való menyegzői lakodalmat szerze
 19 nékie. Megesküvec pedig, hogy Tobiást
 el nem boczátaná, míg az menyegzőnecc ti-
 20 zen négy napia bé nem telnécc. Es anna-
 kutánna jofszágánac felét néki adná, és béke-
 séggel elboczátaná az ő atyához: az tőb jo-
 szágais pedig az ő halála, és felelége halála
 után maradna réá.

IX. Réfz.

*Raphael az Tobias kerfiro elmégyen Ra-
 gesbe, és megbozza az tiz. saientumot Gaba-
 lusfil.*

1 A Ckor annakokaért Tobiás Raphaelt
 2 szólta, és monda réki. Atyjánna
 Azanus vedd melied az szolgál, és két
 tevt, és meany Mezuloknac Rag: s varóla-

3 ba Gabaelhöz. Es kérd meg énnékem az
 4 ezustót, és hozd ide az menyegzőre. Mert
 Raguel megeskórt hogy engem el nem bot-
 5 sa. Az én atyjám pedig az napokat számlá-
 6 lálta: hogy ha felőrtéb kélem nagy bánat-
 6 ban esic. Annakokaért elménvén Raphael-
 Gabaelnél megfállta, és az adós levélet néki
 megadá: Az pedig az bé petfételt fatskokat
 7 elő hozá és néki adá. Es reggel egyyüt fel-
 kelvén az menyegzőbe ménénecc: Tobiástól
 pedig az ő felelége teréhbén esic.

X. Réfz.

*Tobiás az ő felelégével egybe strattya az ő fiat
 az Tobiást, Raguel elboczattya Tobiást az ő la-
 nyával nagy áldással.*

1 T Ovábbá az nagy Tobiás az ő fiánac el-
 2 ménténecc napjait számlálta vala: és
 mikor elméüéléknecc és megtrésék-
 nec hagyot napia elmúlt vólna, és ók meg
 2 nem jőrtéc vólna. Monda Tobiás: talám
 valami nyomorúság esert azúton raytoc, a-
 vagy Gabelus meghólt, és az ezustót nincze
 3 ki megadná néki: Annac okaért nagy bánat-
 4 ban vala. Az felelége pedig monda néki: el-
 vészett az gyermek, mert elkeséc, és kezdé ő-
 5 tet siratni. Es monda: Fiam bints immár
 énnékem gondom réá, Mert elvesztette-
 6 lec tégedet én szemeimnecc világit. Kince
 az Tobiás monda: Halgas te légy szorgal-
 7 matos, mert egecségben vagyon. Es az
 monda: halgas te, ne hiteles el engemet, el-
 vészett az én fiam, Minden nap pedig ki mé-
 8 gyen vala az útra, az mellyen azoc elmen-
 tec vala, és semmit nem észic vala nap e-
 stig. Es minden éjet az ő fiánac Tobi-
 9 ásnac siratásaban mulat vala el, mind ad-
 dig míg az menyegzőnecc tizen négy napiai,
 kikben Raguel fogatta vala hogy őtet ott
 tartaná, el nem múltac vólna. Acker To-
 biás monda Raguelnecc: Boczás el engemet:
 Mert eddig az én atyjám és anyám kétfé-
 8 ben escec hogy engem sohanem látnac.
 8 Mikor pedig az ő Ipa kénic hogy meg-
 maradna nála, és hogy embert küldene az ő
 9 atyához, ki bizonyosá tenné őtet az ő dől-
 9 gairól. Monda Tobiás: semmiképpen né
 maradoc, hanem botlas haza engemet az én
 10 atyjámhoz. Feikele azért Raguel, és az Sá-
 rat az ő felelégét néki adá, és mahájánac
 11 felét, mind szolgálónac, barmánac, és pén-
 zénecc. Es megáldván őket, illyen beszé-
 11 deckel botfátá el: Fiaim, a Ménénecc Iitene,
 minkeelőrté én meghalnéc, tégyen bódó-
 12 goki titeker. Az ő leányát pedig intuén,
 monda: tiztellyed a te Ipadat, és Napádat, a
 12 kie tenéked unár szűleid, vagyha midé jó hirt
 halhanéc te felőled, és megtrókolá őtet.
 13 Anna pedig Tobiásnác így szólla: Szerető
 atyjámna, az Ménénecc Iitene tégedet vigyen

Tobias Könyve.

az tiédhöz, és engedj meg énnéké, hogy láthass im Sárától az én leányomtól az te fiadt, és örvengyecz az UR előtt: Imé én az én leányomattól rád bizom mint egy kéntset, és meg ne nyomorgassad ötet.

XI. Rész.

Tobiás elindulván Ragestől az ő háza népét az uton hagyván, az Raphaellel elől elmégyen, kit az ő atya annyá nagy örömmel fogadnac. Megkeni Tobias az atyának szemét, és lefics az háljog az ő szeméről. Eleibe mégyen Tobiás az ő menyéncé, kit nagy örömmel fogad és háza hoz bé visszén.

E Nnec utána elindulván Tobiás, Istennec hálákarada, hogy bódogurat adott volna néki, Es Reguelt és Annat az ő feleséget megáldván, az ő után elméne míg Ninivéhez közelgetne. Acker Raphael monda Tobiásfiac: Attyámfia, te tudod mint hattad az te attyádat. Mennyéncé el az te feleséged előtt, és kéfszúsú el a házat. Az epét pedig vedd kezédbe. Annakokaért elindulnac és az eb utánoc mégyen vala. Továbba Anna az utou ül vala, nézyén az ő fiat. Kit mikor meglátot volna hogy jönne, móda az attyának, imé ez á te fiada a küjő, és az másic, az ki ő véle elment vala. Acker Raphael monda: Bizonyal tudom Tobiás, hog' á te attyádnac szemvilaga megadatic. Te anakokaért az epét kéd az ő szemére, mellyel noha az ő szemei megfanyargattatnac, mind az általtörölvén elveszű a halyagot, és tegedet megylak. Anna pedig eleibe futván, az ő fiának nyakára czüggede, és móda: fiá, mivelhogy látlac tegedet, imár kéfsz vagyoc meghalni? Es mind kótté síránac. Az attya pedig Tobiás kijóvén megütközéc az aytoba, kihöz hozzáz futván az ő fia. Es ötet megfogván, mikor az epét az ő szemébe hintette volna, monda: bizál ő én attyám. Es mikor á szemé néki vizketni kezdettéc volna, mind addig vakará azokut. Míglen á szemé végéről á halyogot mint egy hilleját levona, Es mielt fia meglátá, azonnal nyakára czüggede. Es síván móda: Ditsérédó vagy ő Isten, és az te Neved ő: öcké való ditsérettel ditsérendő. Es bódogoc mind á te szent Angyalid. Mert engertec megostoroztál, és ilinét könyö: ülél raytú: Mert imé az én fiamat Tobiást látó. Az ő fia nagy örömmel béménvén á házában, befé. li vala az attyának, miaú mó nag' dolgot lóttéc volna Mediacbá. Az nagy Tobiás pedig kiméne eleibe az ő menyéncé örölvén és ditsévén Istén Nive kapuja előtt, és minden ember ezudalya vala: ki látá hogy menne, és hogy szemvilaga megadaroit volna. Es pedig síván mindenec előte vala: itéztz vala arról az Isten igazalma ságáról, mellyet ő véle lótté vala. Es mikor az ő Menyéncé Sárához

elközelgetet volna, ilyenigéckel kőzfőne néki: Egészséges légy jó leányom á te jövetel: Aldott légyen az Isten á ki tégedet ide mi hozzán hozott: Aldott az te attyádis. Minden ő attyáfiainac pedig kie Ninivében lakaac vala nagy öróm mondatéc. Es hozzá jövénec Achacharus és Nasbas az ő bátyának fia. Es hét nap tőnce mennyézői lakodalmot nag' örómmel Tobiásfiac.

Nitzba

XII. Rész.

Tobiás megbefélli az attyának, menyé jói lótté ő véle a Raphael, kinalyác az értőtet annac az jószágnac feléval mellyet hoztanac volt Ragestől: a Raphael megbefélli á dolgot mint volt, és ő magátis megelé: i nékiec, az után elmégyen lótté.

A Nuakuzánna Tobiás elő szólítván az ő fiat Tobiást, monda: Fiá, honnét adod megjutalm it az emberne az ki téged elkésért, még pedig megis kel jobbitaluod. Es ő móda: Attyám, Semmi kárt né valloc, ha ań felé néki adomis, á mit hoztam. Mert engemetis egészégben meghozot hazzád, az én feleségetis megmértette á gonosz őrdőgtől, a pénztis meghozta énnéké, és tégedetis meggyógított. Acker monda az vén Tobiás inéltán megerdemli. Es mikor az Angyal elő hitta volna, monda néki hog' felét mindének nec az mit hoztaac volna, ve né, és méne békével el. Az pedig mind keztől felfeléhíván, móda: az Istent ditséretéc és ő néki adgyatoc hálat nagyságot tulajdonisátoc néki, és mindé élő emberéc előt azoknac ditsőségét hirdésétec, á mellyeket ti veletec ezelkedet: Szép do'og az Istent hirdetni, és az ő nevéi felmagasztalni. Az Istennec ezelkedetit tiszteséges befédeccel emlégsétec, anakokaért vigan beféllétec az ő ditséretit.

J ó á kiráinac titkait eltitkolni, az Istennec pedig ezelkedetit, ki jelenteni szép do'og: Az mi jó azt ezelkedgyétec, és gonoszi nem ésic raytatoc. Az könyörgéséc, mellyec józansággal alamisnalkodással es igazsággal égyútjarnac, jóc. Job á keves igazangyúctot marha, hogy né mint az looc, hamissággal: Job alamisniat adni, hogy nem mint a gaznyat elreyteti. Mert az jó rétemén a szaf megemene értelmec

cap. 4. v. 11, mert azt mondgya ezac hogy az ki méssz el jótétező, vizontag más ő véle hálós veszedelen jól tézen, mert az mi má, nac meri, nékiec hogy mére, Hogy pedig az az mondgya hogy az alomisna meg tiz tittya az bün, és íted hog az emberéc előt tiz tittya meg nem ísten előtt Prov. 10. Dan 4. mert ísten előtt az alomisna meg nem titteti. Végezre bizony az mondgya hogy az ki igazsággal ezelkedec, őe telác élettel: nem az ő bünétől szől hanem az időjéretit való éléről, mert az jó titei nem íted megfészetit világon, nem ecac a világon pedig hancs az m's világonnis, De az éri nem bővet kézic abból hogy az ő: illi árt arjó ezelkedet mert más dolgot kézic mássébből ezelkedni, és a jó ságot íscenti. - 2. c. g. 15. g. Adó 3. c.

Az ő utannoc.

ból meg tisztit: Az kiejó tévőc és igazac,
 10 hozfzű életűvec léfznc. Az kic pedig
vétkeznc, az ő magoc életlenc ellenségt.
 11 Semmiti tölletcc el nem titkoloc, mivel
 hogy azt mondam hogy az királnac tükát
 elurkolni tizteffécs dolog: Az Istenec pe-
 12 dig dólga:it kijelenteni, fczép dolog. Mostis
 mikor te és Sára az te menyed könyörgé-
 tcc) az ti könyörgésteknc emlékezetit, az
 (Szent) Isten eleibe vitté, és mikor az hól-
 tákát eltemetnéd, én együt valéc veled.
 13 Ackoris pedig mikor nem szánád felköltö-
 det, ebédedet elhagyni, hogy az hóltnac re-
 metségére mennél, jól tudom vala az te jó
 14 téteményedet, és én te veled valéc. Mo-
stan pedig Isten engemet te néked és Sára-
nac gyovvítására küldött. En vagyok az
 15 Raphaél Angyal egy az hét szent Angyaloc
közzül, az kic az Istenekac könyörgéte-
ket Isten eleibe viszic, és ő szent felségénc
 16 követségénc hordozói. Ackor mind ket-
 ten megizomorodánac, és félelem miatt
 17 megrémülvéu leesénc. Es az monda: Ne
 félljctec. Mert ti néktec békcségctcc léfz:
 18 Az Isten ditsérjctec velem. Mert nem én
 akaratomból jöttem, hanem az ti Istenek-
 nec akarattjából, annakokaért ötcc hirdé-
 19 séctec mind öröcké. Minden nap megje-
 lenem vala ti néktec, mindazáltal sem éfz
 20 ícm ífzom vala, de azért ti néktec ugy ter-
 tizic vala. Mostan azért az Istencc hála-
kat adgyatoc, mert én felmégycé ahöz az ki
engemet elborsátoc, és az mely dólgoct lór-
 21 tenc, azokat mind megjrtoc. Továbba
 mikor feiköltcc vóna, és azt sohül nem lát-
 22 nác. Az Istenec nagy és czudálatos dól-
 gait hirdctcc, és az Istenec Angyala, mi-
 képpen jelent vóna meg nékic.

XIII. Rész.

*Az vén Tobias áldgya az Isten és jövén-
 döt mond Jerusálemnc romlásiról és megoppü-
 leséről.*

1 **T**obias pedig egy hála adó könyörgéft
 ira és monda: Ditséréndő az Isten az
 ki él mind öröcké, és az ő orfzágais hirde-
 2 tendő. Mert ő ostoroz meg, és elmétkő-
 nyörül: ő viszen pokolra és elmétkő-
 3 na. Ennec adgyatoc ditsérctet Izraelnc
 fiai az pogányoc előtt, mert ő ofzlatott tite-
 4 ket azoc köztbe. Ott befzéllyctcc az ő
 nagyságát, és ötcc minden élöcc előtt felma-
 gaztallyatoc: Mert ő az mi URunc és ő az
 mi Istenünc, és atyjanc mind öröcké.
 5 Az mi álnokságinkért megostoroz min-
 ket, és viszonag könyörül rajtunc, és min-
 ket minden pogányoc közzül, az kic közi-
 6 be ofzlatott, őfzvegüyt. Ha tellycs fzi-
 vctekből, tellycs lelketekből ő hozzá meg-

térendctcc, hogy tőkélteffégre igyekezze-
 ter ő előrtcc, őis ti hozzátoc megtér, és ti töl-
 létcc az ő orfzját el nem róyti, hanem meg-
 láttyatoc mit tfelekefczic veletcc: Teli to-
 rockal hirdéfcctcc pedig ötcc: Ditsérjctcc az
 igazlágnc URát, és az öröcké valóságnac
 királyát magasztallyatoc. En pedig az én
rabságomnc földén ditsérctcc ötcc, és az ő
hataimát, és nagyságoc dólga:it az bünös
népnc kijelentem: Téjctcc meg bünö-
 7 sőc, és ő előrtcc igazlágoc tfelekedgyctcc, ki
 tudgya ha akarattya vagyon hozzátoc, és
 8 haugalmaffágát nyuycfta ti hozzátoc. En
felmagasztalom az én Istenemet, és az én
lelkem az Eegnc királyát és az ő nagysá-
gát hirdeti. Hirdéllcc mindnyáján, és ő-
 9 tet az igazlágért ditsérjctcc. ^a Tégedct Je-
^a rusálemnc
rusálem szent város, az te fiaidnac tfeleke-
detiért megostoroz, és az igazaknac fia:it
 10 könyörül. Hirdéllct az URát, és ditsérjct
 az öröcké való királyt, hogy elmétkő-
 ned az ő haylékát, nagy örömmel feléppit-
 11 se, és te benned megvigasztallya az foglyo-
 kat, és az nyomorultakat mind öröcké fze-
 relle. Az URnc nevére nagy foc népec
 12 mefzice földről reá jönc, ajándékokat
 hoznac kezckben, ajándékokat hoznac
 13 mondot az mennyei királnac, minden idő-
 béu emberec ditsérctcc tégedct, és vigalág-
 gal tiztelctcc. Atkozctc mind azoc vaia-
 14 kic téged gyüölölctcc: Bódogoc pedig mind
 15 öröcké az kic téged fzetretctcc. örüly és
 16 vigadgy az igazaknac fia:it: Mert az kic az i-
 gazaknac URát ditsérctcc, egybe gyüycrt-
 17 ctcc. Oh bódogoc az kic téged fzetretctcc,
 18 mert örülctcc az te békcségctcc: Bódogoc
 az kic az te verefcgctcc, melyeket te fzen-
 vcttel, bánkodctcc: Mert te érótted örülctcc,
 19 mikor minden te ditsőségedct megizctvac,
 20 és mind öröcké örövendctcc. Az én lelkem
 az Istenit, ki nagy király, hirdéllctcc: mert meg-
 fzaaditotta Jerusálemct az ő városát, min-
 21 den ő nyomorúságiból, az mi URunc Iste-
 nünc. Mert Jerusálem Saphiusból és
 22 Smaragdusból, és drága kővekből éppitct-
 tic fel, az te keriténd tomyaidval, és bá-
 ftyaidval tizta aranból rakatctnac meg.
 23 Es Jerusálemnc útjai Beniffal, Car-
 bunculuffal és Ophirből hozott kővel pa-
 24 dimontomoztatctac meg. Minden bea-
 ne lakó férfiac Alfelujat mondanac, és dit-
 séctvén, ezt mondgyac: Ditséréndő az Isten
 25 ki Jerusálemct mind öröcké felmagasztal-
 ta. Es ebben végeztcc az Istennc ditsérct-
 tit Tobias,

XIII. Rész.

*Az vén Tobias halálanc oráján f-olittya
 az ő fiát és vnokait, kikcc megmongya Ni-
 mvóncc romlásat. Az Judah nemzetcségénc-
 kis fofagatoc, sz-ábá diltassatoc, az Templum-
 nac meg-*

Tobias Könyve.

mae megépítéséről jövendőt mond, az után meghal. Az isten Tobias Ecbaranaba megjen és ott hal meg.

1 Továbbá ötven nyöltz elzrendős vala, mikor megvakult vala, és vizfontag nyöltz elzrendős után szeme világa megadate az szűkölködőket alamsinájával legiti vala, és hová tovább nagyobb félelemmel tuzteli és dítéri vala az Urat. Mikor pedig igen megvénhűt volna, az ő fiát, és hat vnokait hozzá hivatá, és monda néki, Fiam vedd fel az te fiadat : Mert én immár megvénhűttem, és ez világból való kiménémhöz közel vagyok: Meny el fiam Mediaba. Mert én tellyeséggel elhittem, az mellyeket Jonás Prophéta jövendőt Ninivéről, hogy annac el kell süllyedni, és hogy Mediában ideig nagyobb tsendelég leszén. Sőt inkább az mi attyánc fiainakis ideltová kell ez világon hányáttatnioc az jó földről, és Jerusálemne el kel puztálui, és abban az Istenec megégett házánac el kel ideig hagyatni. **2** Vizfontag pedig Isten könyörülvén raytoc hazájokban vízi, az hol házat éppitfene, az elsőhöz nem hasonlót, minckuránna annac az nemzetseggene ideje bételice : annac bételice utánkülömbkülömb helyekről megtérne az fogságból, kic nagy tizteséggel megtünállyac Jerusálemet, melly időben az Istenec háza soc ideig állandó drága éppülettel megujtatic, az mint arról az Prophétac jövendöltec. Mikor minden népec az urhoz megtérne, hogy ötet igazán tiztellyec, és az ő bálványokat elálsac. Mikor az Urat minden nemzetfégec dítéri, és az Istent az ő népe dítéri, és az Ur az ő népét felma-

gaztallya : Es örülne mindnyáján az kic az Ur Istent szeretic szentfégec és igazságban. Es az kic az ő attyokfiával irlgalmalságot téfzene. Mostan pedig fiam, Meny el Ninivéből, mert tellyeséggel bételne, az mellyeket Jonás Prophéta izóllott. Te pedig az törvént, és az paranzolatokat megtartad : Es irlgalmás, igaz légy, hogy te néked jól légyen dolgod. Engemet pedig tizteséggel temes el, és az te anyádat én mellém : Es többé Ninivében ne lakiaroc : Gondold meg fiam, mint tartotta Aman ^c Achiacharust az ő táplálóját, és miképpen virte az világozságból az fetétfégre, és miném ő halá adással volt az ő jó tété helyébe : Továbbá tudod hogy Achiacharus megmaradot, Aman pedig Isten megverte, hogy az fetétfégre szállott. Az Manasses irlgalmalságot tfelekedett, és megfzabadult az halálos törből, mellyet néki vetetec vala, Aman pedig az törben cfe, és elvezte. **3** Annakokért most lásd meg fiam, az irlgalmalság mit tfelekedgyec, és az igazság mimódon fzabadítson meg. Ezeket mikor mondotta volna, meghala az agyban, mikor száz ötven nyöltz elzrendős volna, kic az fia tizteséggel temete el. Es mikor Anna megholt volna, ötet az ő attyánac komfojába temete, ő pedig feleségével és gyermekivel Raguelhoz az ő Ipához költözéc. Es tizteségre megvénhedec, és az ő Ipa itizteséggel temete el, és azoknac gazdagságok az ő attyánac javaiv a egybe örökül birá. Öis pedig Ecbaranaba, mellé Medíanac városa, c meghala száz huszonkét elzrendős korában. Minekelötte meghalna pedig, meg hallá Ninivénec veszedelmét, mellyet Nabucodonozor és Assucrus megvót vala, és halála előtt örüle rayta.

4 Ninivet megvöttéc és megrottottac Cyaxares és Astyages.

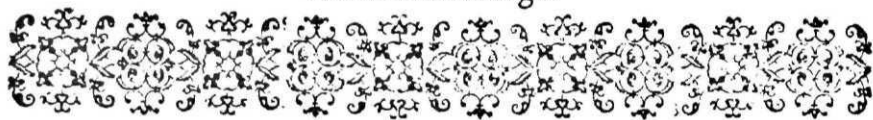
a Nemeltyec így olvassac: Ez után minckuránna az vakaságból megszabadult, élt negyven két elzrendős, és száz két elzrendős el teltven. Ninivébé tizteséggel temetetc. *Enc. de ninzen az Görögben.*

b Jövendőt mond Tobias az Judah nemzetseggene és Jerusálemec romlásáról, rabságról fzabadulásáról, a városnac és a Templumnac megépítéséről: mellyről azt mondgya, hogy külső képpen az elsőböz nem leszén hasonló, mind azáltal drágalatos leszén, tudniillic az Christusért, Agg. 2. és az rogan népekne megtérésekért. Kik közzé Jerusálemből szarmazic az fennec beszéde, *Enc. E. 2.*

c Nom az Aman ec, mellyec az Assuerus felakoztatot volt, mert Tobias az Selmanaxar királról viteset fokaságra, az Aman historiája pedig az Jerusálem romlás utannia közel száz elzrendősvel volt. d Tremellius Nitzbanac mondgya, oda felcap. 11. Nafbasnac nevezteséc.

e Vagy tartománya, mert nemeltyec azt mondgyac hogy Ecbarana Medíanac egy tartománya volt.

Tobias könyvéne vége.

A Z M A N A S S E S N E C

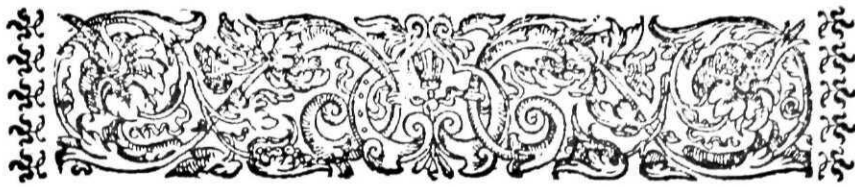
J U D A K I R A L L Y A N A C K Ö-

nyörgése, mikoron tartatnéc Babylonban
az fogfágban.

Es imatlag ninczen sem az Sido sem az Görög Bibliában.

- 1** **M** I N D E N H A T O U r a m I s t e n , k i
vagy az mi atyainknac, A-
brahamnac, Ilaaknac, Ja- 10
cobnac és az ő igaz mar-
dekjeknac Istene: Ki az
2 mennyet és az földet terem-
3 tetted minden ekeiségekkel. Ki megal-
latád az tengert az te paranczolatodnac be-
fedével, ki bérekesztéd az mélyseget, és
4 megpeczetletted az te rettenetes és diczö-
5 seges neveddel. Kitől mindenecc tetregnec,
és reszketnec az te hatalmas orzád előtt.
- 6 Mert az te diczüsegednec nagysága elvi-
selhetetlen, és az bűnösök ellen való fenye-
7 gető haragodis elhordozhatatlan. Me-
8 gígért irgalmasságodis pedig vehetetlen és
9 czudálatos: Mert te vagy az felléges UR,
magaslagos, kegyelmes, nagyúriheő, és i-
10 gen irgalmas, az ki az embereket szánod.
- 11 Te vagy Uram ki az te jévoltodnac na-
gysága szerint ígérted, hogy megfzánod az
embereket, és megbeczesít azoknac, az
12 kic ellened vetkezendec, és az te nagy
kegyelracseged szerint, az te Decretomod-
13 bol adsz megítéret az bűnösöknac az ő id-
14 vóségekre. Te, mondem, Uram Isten, az
15 igazaknac Istene, nem hattál az igazaknac
penitenciat, mint Abr. h. mnac, Ilaaknac,
és Jacobnac, kic te ellened nem vétetec,
16 hanem én ékem hattál penitenciat ki bű-
17 nös vagyoc. Mert az én bűnem az te ger-
fővenyénecc számlálhatatlan sokságát fel-
lyól hallásgyác. Igen sok Uram az én ha-
18 miltágom, igen foc, és nem vagyoc méltó
19 ki az magas egekre feltekinték az én ha-
miltágomnac soksága miat. Meggórbet-
tem az raytam való fok vasac miat, annyé-
20 ra hogy még fejemetis nem emelhetem fel,
de senki nem könyörül raytam, mert ha-
ragodat felgerjesztettem, mivelhogy te e-
lőtted utálatos dolgokat czelekettem, ug-
21 ymint ki akaratodat hátra hagyám. paran-
czolatidat nem tartám meg, hanem ezek
helyett minden utálatos dolgokat czele-
ketté, ugy mint ki akaratod hátra hagyám,
paranczolatidat nem tartám meg, hanem
22 ezek helyett minden utálatos dolgot czele-
kedém, és sok borraokozásekat. Azert
most az én szívennec terdet meghaytő kér-
vén tőled kegyelmet. Vétkeztem, Uram el-
lened, vétkeztem és az én hamiltág macs-
23 merem. Kerlec azert Uram tegedet, bo-
czás meg Uram énnékem, boczás meg
engemet az én hamiltágimac egyetemben
elne veszés, és az te haragodban ne tarts
mind őrócké cz kénokban, és engemet po-
24 koluac kényyára ne itelly, mert te vagy az
Isten az igaz penitencia tattóe Istene.
- 25 Mutasd meg en beurem minden jóvolto-
dat, engemet melhatian megfzabadítván á
26 te nagy irgalmasságodbol. Kiért enis e-
gefz életemben diczerlec tegedet, mert te-
gedet diczer az mennyeknac mindea
27 creje, és tiéd az diczőség mind
őróckón őrócké
Amen.

JU

JUDITH KÖNYVE.

ELSŐ RESZ.

Nabucodonozor megveri az hatalmas Arphaxadot Madiánac királyát, és szándékozik azoknac országokra, kik őtet meg nem segélték.

Nabucodonozor birodalmának tizenkettődic esztendejében ki az nagy Ninive városában uralkodék, Arphaxad birja vala az Medusoknac országát Ecbatanában. Melly város körül kerítéseket csinála faragott kövekből, kiknek három három sing vala szélességre, és hathat sing hosszúságoc az kerítésnek pedig magassága vala hetven singni, szélessége pedig vala ötven singni. Annakfelőtte az kapuc felőtt rakata tornyokat; kiknek magassága száz singnire rakatartatot vala fel, szélessége hatvan singnire szélessíretet vala ki. Az kapuknac pedig magasságát rakatta vala hetvenhetven singnire, szélességeket pedig negyvenegyen singnire, az ő nagy hatalmas seregének kivitelére, és az ő gyalog seregének elrendelésére. Ez Arphaxad ellen Nabucodonozor azokban az napokban hadat támaszta Ragau^a határanac széles mezején. Továbbba magokat társul adák melléje, mind az hegy közti tartományoknac lakosai, azokis kik Euphrates, Tigris, és Hydaspes vize mellel laknac vala, és kik az Ariochnac Elyméusoc királyánac mezejét lakjac vala, és az Gelod nemzetéből nagy sok népec, az ő seregeket melléje adák az hadakozásra.

7 Az Nabucodonozor pedig, az Assyriábéli király, elküldé Persiánac minden lakóihoz és mind azokhoz az kik nap nyugat felől való tartományban laknac vala, Ciliciánac, Damascusnac, Libanusnac, Antilibanusnac lakóihoz, és mind azokhoz kik az tenger mellel laknac vala. Annakfelőtte mind azokhoz kiküldé, kik Carmelusba, Galaadban, és felső Galiléában, és Esdreionnac^b széles mezején laknac vala.

9 Annakfelőtte mind azokhoz kik Sama-

riában és az ő várósiában laknac vala, az Jordán vizen túl mind Jerusálemig, és Bethavebe, és Chellusba, Cadesebe, Egyptusnac folyó vizeig, és Taphnesbe, Ramessesbe, és mind azokhoz kik Geseu földén laknac vala. Mind az Tanaison és Memphisen túl lakókig, és Egyptusnac minden lakóihoz, Szeretfen ország határhoz tartozókhoz. De ezeknek az földeknek lakói az Assyriábéli Nabucodonozor királynac paranczolatlyát megutálák: Es ő véle az hadban nem ménének, mert nem félnek vala tőllé, és csak úgy tartjac vala mint egy köz ember: és az ő követit előlóc úresfen gyalázzattal boczáttac vízfűzta. Annakokáért Nabucodonozor mind ezekre az népekre megharaguvéc, és királi székire és országára megesküvéc, hogy bizonynal Ciliciánac, Damascusnac, és Syriánac minden határin megállaná bősűzűját, és az ő fegyverével elveszténé Moabitac földének minden lakóit, Ammonfiat, mind az Sidókat, és Egyptusbélieket, míg az ket tengernek határára nem jutna. Tizenhetedic esztendőbe pedig, minden ereit haratra készíteté Arphaxad ellen, és ötlet megveré, minden ereit, lovagját, és minden izekereit elveszté. Es városit megvővén, Ecbatána városához jutá, és megvővén az városnac tornyait, és útzeit, eltroutván az ő ékefélegét gyalázatra fordítá, ő magát pedig Arphaxador Ragau hegyein elérvén, az ő niluval meglóvöldözé, és azon az napon ötlet szintén elveszté. Ez dolgoc után ő minden seregivel, és hadakozó férfiaknac nagysókaságival megtűre Ninivebe, és ott az ő seregével száz naut nap hivolkodék, és vendegskedék.

c Tremellius Bataneam & Asdonaa.

^a Az Raga helye, Cragus felkel olvasták, mint az bölts emberek mondják. Az Cragus pedig az Taurus nevű hegynek egyrésze, melly alatt nagy széles mező vagyon Mada felől. Plin. lib. 5. Nat. hist. cap. 27.

^b Tremellius Chazarallemne mondja.

II. Rész.

Elküldi Nabucodonozor Holophernest, hogy

bofszúc álljon azokon az országokon, az melyec néki nem engedtec vála, és Holofernes söt tártományokat elpusztit.

- 1 **A**Nnakutánna tizen nyöltzadic esztendőben, az első hónap huszonnoktódic napján, az Assyriábéli Nabucodonozor királynac udvarában lón emlékezet arról, hogy az egész földön, az mint szözlott vala felöle, megállaná bofszújár.
- 2 Annakokért minden szölgait, és fő fő emberit öszvegyűté, és az ő tirkas tanácsát vélele közlé, és az földnec minden gonollágát az ő szájával elő számlála.
- 3 Azoc pedig itéléc, hogy mind azokat az kic az ő paranczolatjánac nem engedtec volna, tellyelléggel el kellene törölni.
- 4 Az tártományczófálnac utánna az Assyriábéli Nabucodonozor király, előhivatá Holofernest az ő hadánac fő hadnagyát, ki ő utánna hatalomval másod vala, és ilyen paranczolatot ada néki. Ezeket mondgya amaz nagy király az egész földnec UR: Imé te én előlem elménvén, végy melled erejekhöz bizó férfiakat, gyalogokat száz husz ezerig, lovakat pedig mind lovagockal egyetembe tizenkét ezerig: Es hadat inditván, az naphyugatnac minden népére meny réá, hogy az én paranczolatnac nem engedtec: Azoknac izend meg, hogy vizer és földet készitenecc énnékem, ki az én búslálafomban ó reájoc mégyec, és minden földnec szinét az én seregemencláibaival el lepec, kiknec őket prédára adom: Annyéra hogy völgyec és patakoc az sebesléccel megtellyenecc, és az folyó vizec az ő hőltetteccel megtelvén kiörlödgyenecc: Es akkor én az ő kozzulóc eszté rabokat, minden földnec utólsó határua elhordatom: Te pedig elől elménvén, énnékem foglald el minden ő határokat, és az kic megadgyac magokat, énnékem tart meg az bunteténecc idejére. Az kic pedig szöfogatlanoc, vizeczavonóc léz nec, azoknac az te szecved ne kedvezzen, hanem őket az egész földön levágald, és dúlald rabolald: Mert úgy élyec én, és az én országemnac birodalma úgy álljon meg, hogy az mellyeket szözlottam, kezemvel véghöz vizem: Te pedig meglald hogy az te URadnac paranczolatiban ezac egyjet se halgas el, hanem azokat az mint megparanczoltam te néked szorgalmatoson meg czelekedgyed, és semmit ezoknec megczelekedésében ne késsel.
- 7 Ackoron Holofernes az ő URánacelöléc kiméavén, minden fő embereket és hadnagyokat, és Assyriábélieknec előtte járóit öízvehivá, válogatott férfiakat, az mint az ő URa megparanczolta vala, az hadakozáfra száz husz ezerig számlála, és kéz-

- 8 ives lovakokat tizenkét ezerig. Kiket mind, az mint az hadi seregnek szokása, tendre állata. Nagy söt tevéket és számarokat, kic az ő terheket hordoznác, vón melléje, és arra az hadra szántalan juhokat, ökröket, és kets kéket szerze. Elcséget pedig minden serttura bőséggel szerze, aranyal és ezüstvel egyetembe az királyházából. Ez képpen kiméavén minden hadával utra indula, hogy Nabucodonozor király előtt elménvén, az naphyugatiaknac minden földöc szinét szekereccel, lovagockal, és válogatott gyalogival ellepne: Méne pedig el véle nagy söt köz nép mint az saska, és mint az földnec fővénye. Es az ő sokasága meg számlálhatatlan való.
- 11 la. Elménvén Ninivetoí harom napi járta földön juta Bechtileth sic mezejére: *melly helyről táborát inditá a hegyre, melly felső Cihcian bal kéz felől vagyon: Es onnért elköltözöttvén minden seregét, gyalogival lovagival és szekerivel, juta az hegyes tartományra. Es Phudot, és Ludot* ^{b el.} *és Ralsnec és Imaelnec minden és Ludon, érti népét, kic laknac az puzra felől, melly va-* ^{az Cappadocia-} *gyon az Chelléusoc mellet délről, elrab-* ^{bélieket és az kif} *bia. Euphrates vizén az után áta'kelvén, sebec Armeni-* ^{naclakosst. Az} *Melopotamián által mene: és minden ma-* ^{pedig Tharsist} *gas keritet városit, kic vadnac az Arbpnai Rascs hely: le* ^{kell olvasni.} *patac mellet, elrontá, míg szinén az ten-* ^{c vagy Japho-} *gerhöz juta. Cihcianac határit megvó-* ^{nac.} *vé és mindenecket kic ellene álanac vala, levága: Továbbá pedig juta szinén Japher-* ^c *nec határua és dél felől való rézre, és*
- 15 Arabiánac tartományára. Mádnac fiar jártában elvívé, minden sátorokat megégeté, és minden aklokat elpusztitá. Annakutánna szálla Damasculnac mezire gabona aratáskör, és minden mezeire tüzet vetvén juhait és barmat megemészte, városit megdúlá, és mezeit elrablá, az ő síait mind szöblyára hányatá. Annakokért megijedenecc és rőttenenecc azoc az népec, kic az tenger mellet Sydonban és Tyusban laknac vala Surban, Haconban, és Jemnában, Az Azotulnac és Alcalonnac polgári, és felötte igca megfélemlenecc tölle.

III. Réfz.

Minekutánna hallottéc volna az királyoc és hatalmas városoc az Holofernesnec diadalmat, meghödelnec néki. Az pogányoknac minden isteneket elrontya, hogy ezac az Nabucodonozor szöztelésecc isten gyániánt.

- 1 **E**Sküldénecc követecket, kic ő töle békeséget kérnénecc, ilyenigeccel. Imé mi az nagy Nabucodonozor királynac szölgai előted vagyunc, hogy mi véüncc úgy czelekedgyel az mint te néked tettéc. Imé az

Holofernes
hadnagy.

Judith Könyve.

1 Imé az mi házainc, egész mezőnc az gaba-
 2 bona termő földűnc, apró és öreg bar-
 3 mainknac nyájai és minden aklainknac re-
 4 kefszi, az te birodalmaidban vadnac, hogy à
 5 mi te néked tertzic azt czelekedgyed. Imé
 6 az mi városinkis, és azoknac polgári, te
 7 szolgálid, eljövén azért ugy czelekedgyél
 8 vélec az mint jobnac tertzic te néked. Es
 9 elmenénc az Holoferneshez, és ezeket
 10 az paranczolatokat megmondác néki. Az
 11 pedig az ő feregivel az tenger szélire szálla,
 12 és à magas vátókat őtízó vitézeckel me-
 13 gerősíté, és az hadba válogatott férfiakat
 14 vőn közzűlde. Ackor azoc, és az egész
 15 környűl való határos tartomán, kolzoru-
 16 cak, tántzval, és dobólással fogadgya vala
 17 őter. ő pedig minden ő határokat pufítit-
 18 tya vala, és erdejeket levágja vala. Mert
 19 elvégezte vala hogy minden Istenit à föld-
 20 nec ki gyomlálán. Hogy minden népec
 21 czac az Nabucodonozott ő magát tiztel-
 22 néc, és minden nyelvec és nemzetiségec ő-
 23 ter Isten gyalánt hijnac legitfégre. Méne
 24 pedig Eldraclon à eleibe Doraím meller,
 25 melly Doraím ellenébe vagyon annac az
 26 helynec, az honnét tágasb menetel vagyon
 27 Sidóságra. Es Gaba és Scythopolis kö-
 28 zött tábort jártatván, egy egész hólnapig
 29 mulata ott, hogy az ő feregénc mindé hó-
 30 lvalóját egybegyűtené.

III. Rész.

*Az Izrael fiai megtrótténec az Holoferne-
 ssől. Azért az Joachim papnac inteséből meg-
 31 lac van magokat bötyölne, könyörögne Isten-
 32 nec, és magokat készitc hadhoz.*

1 **A**Z Izrael fiai pedig kic Sidóságban lak-
 2 nac vala, meghallác az Nabucodozor-
 3 nac az Assyriabéli királnac fő hadnadgya
 4 à Holofernes, mellyeket czelekedett völ-
 5 na az pogányockal, miképpen minden
 6 Templomokat eldúlta volna, és semmivé
 7 tőtte volna. Annakokaért felőtte igen
 8 megjédénc tőlle, és mind Jerusálemért,
 9 f mind az ő UR oknac Isteneknec Templo-
 10 máért igen meghaborodánac? Mert czac
 11 vijonnam jöttec vala meg az fogságból, à
 12 az egész köfségis czac az előtt tőtt vala
 13 gyűlést Sidóságban, és az pohároc az óltá-
 14 rockal és Templumval egyetembe czac az
 15 előtt tizitattac vala meg az firtelmesség-
 16 től. Azért Samariánac minden határba
 17 és faluiba, és Bethoromba, Bahalmimba,
 18 Jerichoba, Mecholaba, és Tforába, és Sa-
 19 lem nec vőlyéte elküldénc. Hogy à ma-
 20 gas hegyeknec tertzic elfogalnác, és az fa-
 21 lukat megkefirténéc, és gabonát raknác
 22 el à hadnac készülitire, nert az aratás czac
 23 akkor végeződött vala el az ő mezejékben.
 24
 25 Továbbá Joachim Pap, b ki akkor Jeru-

31 lem ben vala, ira Bethulia lakosnec, és
 32 Betmestamba, melly Efracion ellenébe
 33 vagyon, az mező előtt, melly Dothaim vá-
 34 roshoz közel vagyon. Paranczolván, hogy
 35 az hegyeknec urait megállanác kiken sío-
 36 ságban bémehtenec vala, és könyű vólna
 37 azoknac, kic oda az hegyre felmennénec,
 38 megtartoztatni az bemeneteltől az ellenfé-
 39 get azon az szótóssón, à hol legfellyeb-
 40 czac két két ember mehet vala fel. Az Iz-
 41 raelnec fiai azért ugy czelekedénc, az
 42 mint meg hatta vala néki Joakim az fő
 43 Pap, és az Izraelnec népénec egész tanácsa,
 44 kic Jerusálemben letelepettec vala. Izrael-
 45 nec pedig minden férfiai nagy bürgosággal
 46 az Istenhez felkiáltánac, és az ő lelkeket i-
 47 gen megalázác. Es mind feleségeket,
 48 gyermekeket, barmockal, minden teljé-
 49 recket, béreseket és foglyókkal, fekete
 50 gyász ruhákban öltözénc. Minden fér-
 51 nac és afiszoni állatoc, gyermekeket e-
 52 gyetembe, és az Jerusálembéli polgároc az
 53 Templum előtt leborúlván, pört hintvén
 54 az ő fejekre, az UR nac előtte kiteriettc va-
 55 la az ő gyász ruhájokat, anac felőtte az ól-
 56 tárokrais gyászt vonznac vala, és egyenlő-
 57 képpen felőtte igen könyörögne vala az I-
 58 stennac, hogy gyermekeket ragadománra,
 59 feleségeket prédára, órókós városokat rő-
 60 lálta, izentfégeket fertelmezteréte, és ne-
 61 vetféges gyalázatra ne adná az pogányok-
 62 nac: Meghaltatá anakokaért Isten az ő kö-
 63 nyörögéket, és nyomorúságokat megte-
 64 kinté. Továbbà köfség foc napon, egész
 65 Sidóságban és Jerusálemben à hatalmas
 66 Ur nac izent háza előtt bötyöl vala. Joa-
 67 chim pedig az fő Pap, és az melly papoc az
 68 Ur előtt állanac vala, és az többi kic az Ur-
 69 nac szolgálnac vala, gyász ruhákat vonván
 70 ő magokra, amaz naponként való égő ál-
 71 dozattal könyörgéscckel egybe, és az köf-
 72 ségnc szabad akarattól való felvitt aján-
 73 dokivál, áldoznac vala. Es az ő Papi fűve-
 74 geket porral meghintvén, az UR nac tellyes
 75 szivből könyörögne vala, hogy az Izrael-
 76 nec egész házára kegyelmesen tekintenc.

V. Rész.

*Holofernes tudakozic az Sidó nemzetség
 77 felől. Achior foc szóval megmongya minémő
 78 nemzetség, és az Isten eleitől fogon mit czeleke-
 79 dett az Sidóckal, melly dolgert az egész had
 80 népabaragszic Achiorra.*

1 **M**Egmondác pedig Holofernesnec az
 2 Assyriabéli hadnac fő hadnadgyánac,
 3 hogy az Izraelnec fiai hadhoz késziténec
 4 magokat, és hogy az hegyeken által járó
 5 utakat bevágác vólna, és azoknac teteit
 6 mind megerősitettec, és az mezőkben a-
 7 kadalokat csináltac vólna.

2 An

a Vagy, Cha-
 star allom,

a Ezt nem kell
 érteni à Sidó-
 nac Babylonia-
 béli fogságból
 való szabadu-
 lásfőkről, mert
 akkor immár
 az Assyriai bi-
 rodalom el fo-
 gyott vőlt, hané
 à Manassés ki-
 rálynac szaba-
 dulásáról.
 2. Par 133.
 b Ezt az, az ki-
 vől emlékeztet
 vagyon 2. Reg.
 19. 9.

- 1 Annakokaért igen megharagván elméjében, az Moábitáknac minden fejedelmét, és az Ammonitáknac hadnagyit, és az tenger szélén lakóknac előtte járóit előhivá. És monda nékíec: jelentétec meg most ennékem, Chanaanbéli félsiac, mitfoda nép légyen az, az ki a hegyec tartományát megszállotta, mitfoda városokban lakítec, menni számú hadat teher, az ó hatalma és ereje miben állyon, kitfoda kiálllyoc, és mitfoda hadnagya vagon seregénecc?
- 4 Avagy mitfoda tanátsból indúltac, hogy az több napnyugati nép közzül kiválván előmben nem jöttec. Ackor az Achior, minden Ammonitáknac hadnagya felele néki: Az dolgot az én UR am az ó szolgájánac számból: így értfe mert én igazat mondec ez hegyeknek tartományában lakozó nép felől, és hazugság az te szolgádnac számból nem származic. Ez népnec az Chaldéusoktól vagon eredeti. Először Mesopotamiában jövevényec vóltac, hogy az ó atyoknac Istenit, kiket az Chaldéusoknac földében imádnac vala, nem akarác követni.
- 8 Annakokaért az ó atyoknac utókról elhajolván, az Ege nec Istenét, azt az Istenet mondom az kit esmérnec vala, imadgyác vala: Kiért kiűzéc őket az ó Istenek nec színecc elől, Mesopotamiába futának, az hól soc ideig jövevényec vóltac. Az ó Istenec pedig paranczolá hogy ki meunénecc az ó budolásoknac helyétől, és Chanaanac földébe mennénecc, az hol lakának, arannyal ezüsttel és barmoknac fokaságúal megszaporodván. Mikor pedig az egész Chanaan földét az chéfék elfogta vólna, Egyptusba ménénecc, ahól lakának míg vízszá jövevényec: olly igen megfokafodának pedig, hogy az ó nemzetfecc számlálhatatlan vólua. Ackor ó ellenec feltámadá Egyptusnac királya, és őket tsaládsággal környül vónén, munkával és téglac csinálással nyomorogtatá, és rabságra veté őket.
- 11 De azoc mikor az ó Istenek nec könyörgöttéc vólua, és az egész Egyptusnac földét meggyogyithatatlan tsapásokkal verté vólua meg: Az Egyptusbéliec őket szemeccelől kiűzéc. Es ackor Isten az veres tengeret megszárasztá előttéc. Es őket a Sinábac és Cades Barneuc hegyere vivé, és kiűzéc azokat a kic az puztában laknac vala. Ezképpen az Amorrhéusoknac földén lakának, és Esfebonnac minden lakosit, nagy erővel megvervén, és az Jordán vizen általménvén, mind az egész hegyec tartományt bírác. Az ó szemecc elől pedig az Chananéust, Pherézéust, Jet uséust, és Sichemet, és mind a Gergeléusokat kiűzéc, és ez földet soc ideig bírác. Es meddig az ó Istenec ellen nem vértézte nec vala, minden jóval bővöltettec, miért hogy az Isten ki az álnokságot gyűlöli, vétecc vala.
- 17 Mihelt pedig az Uról mellyet ó eliekk berendelt vala, eltávózának, soc hadackal igen megrontatának, és idegen földre vitéte nec: Annac felőrté az ó Istenek nec Temploma földig lerontatéc, és az ó városoc az ellenségtől megvéteréc. Mostan pedig minekutánna az ó Istenek höz megértéte nec az széllel való ofzálásból, mellyel clofzlatatának vala, megidőttec, és Jerusálemet, az hól az ó szent házoc vagon, vízszávévén, a hegyec tartományba, melly puzta vala, uijonnan letelepedénecc. Mostan azért uralkodó Uram, ha vagon a népnec valamivétecc az ó Istenec ellen lássuc meg. Mert ha valami vétecc léssen benne, mennyűnecc fel és megverűnecc őket. Ha pedig semmi hamiság nem léssen az népnec, mennyűnecc el mellőlőc az én Uram, hogy vala miképpen az Isten ó érőttec hadakozván, és az ó Istenec nékíec kedvezvén, mi minden nemzetfecc előt gyalázatban nec esűnecc. Mikor pedig Achior és befédecc elvégezte vólua, kezdé mind az egész nép, ki Holophernes látora környül áll vala, morgani. Es Holophernes fő embeti, és mind azoc kic tenger mellett, és Moábnac földén laknac vala, hogy apróra vagdalnác: Mert azt módgyác vala, nem ijedőnecc meg az Izrael fiaitól mert olly nép az, kinecc sem hatalma sem ereje nints, hogy erős hartznec megálhatna. Azért mennyűnecc el UR am Holophernes, és minden te sereggeddel őket bényelhettyűc.

VI. Rész.

Holophernes megharagodván az Achiorra, elküldi őket szolgáitól hogy az Sidó kezébe adgyác, kic körtözve hadgyác őket Bethulia alatt, kic az Sidó elszabaditnac és az városba bévivén nagy örömmel fogadnac.

- 1 Minekutánna azért a környül álló embereknec dühösecc (kic az veszteg ülőc körül állanak vala) megfendéceder vólua, Holophernes az Assyriabéli hadnac fő hadnagya, minden idegen nemzetből való nép előtt, Moábitáknac és Ephraimból fogadott vitézi előt, Achiornac így szolla. Ki vagy te Achior? Ki ma Prophétává rótted magadat közzöttűnecc, és azt mondottad hogy az Jerusálembéli népet haddal meg nem győzhettyűc, mert az ó Istenec megöltalmazza őket: Avagy kitfoda több Isten Nabucodonozor kivól. Ez erjét elborsátván, azokat a földnec színecc el törtli, és azokat az ó Istenec meg nem szabadittya: de mi ó szolgai, mint tsac egy férsiat őket ugy elvesztyűc: és azoc a mi lovainknac ereit el nem szenvedhetic. Mert azocokkal tapodtattyuc mi őket el, és az ó hegyec az ó magoc vértével elárad, és az mezőc

mezőc az ő testeckel bételec, Es az ő láboknac nyoma mi ellenűc meg nem álhathat. Miért hogy Nabucodonozorkirály, és az egész földnecc Ura, megmondta hogy ő nékic el kellyen vesznice: mert megmondta hogy az ő befzédében ezac egy sem mülíc el hejában. Te pedig Achior Ammonitáknac bérefe, ki ez szókat az te kamiságodnac napjan mondottad, és mai naptól fogva az én ortzámot nem látod addig, míg ezen az Egyptusból jőit nemzetem bőszzumat meg nem állom. Ackor az én feregmenec fegyvere, és az én népem, ki nékem szolgál az te ódaladot általvéri, és elcseszoc kőzött az kic leváogatnac, mikor futóba juttatom őket. Az én szolgálaim pedig tégedet az hegyes tartományba vízfenecc, és az városoc kőzűl mellyec az felmenetelben vadnac, valamellikben helhez tetnec: és előb meg nem halsz, hanem egyút vágattatol le azokkal: Es ha reménied a te szivedben, hogy azoc hozzáfagra nem jutnac, az te színed meg ne változzec: Megmondtam ezt. Es ezac egy sem elic hejában az én befzédembe. Paranczolá azért Holo-phernes az ő szolgálainac, kic az látor környűlálnac vala, hogy megfogná Achior, és Betuliaba vinnéc, és adná az Izraelitác kezekben. Ackor az ő szolgálai Achior fogván, az mező közepire az táboron kivől vívén, az hegyes tartományba vívéc: Es mikor jutottac volna Betulia alatt való forrásokhoz, megláttac őket az városbélic az hegynecc terején, és fegyvereket ragadván az parittyásokkal egyút, az városból az hegynecc terejét elfoglalác, és az felmenetelc elfoglalván kőveccel hagvigálác őket. 9 Annakokaért ackor azoc az hegyről oda térven az Achior megkötözvén kőteleccel, az hegy alatt fekűve hagyác, és az ő Urakhoz visszaférénecc. Az Izraelitác pedig mikor az ő városokból alámétecc volna, környűl vevén megöldác őtet, és Betuliábá vívén, az ő városoknac fejedelmi eleibe vívéc. 11 Valánac pedig fejedelmec az időben Ozias, Michá, Simeon nemzetiségűből, és Chabris Gothoniel fia, és Charmis, Melchiel fia: Ezc mikor mind az városnac véneit, és minden ifjait ólzfehivatác volna, és egytembe az aszfzony népec az gyűlésben inentec volna: Ozias Achior az népnecc közibe állatván, az mi eset vala megkérdezc 12 ariól. Ackor felélvén Achior megbeszélle nékic mitfóda befzédcc eltenec vala az Holo-phernes gyűlésébű, és mind azokat a szókat mellyeket ő az Assyriai fejedelmec kőzött mondot volna, és mitfódákat szoltot volna kevélségből Holo-phernes az Izrael háza ellen. Annakokaért ackor az nép az földre borulván imádá az Izstent, és ő néki 14 ilyen igéccel könyörge. Tekints meg Uram Méubeli Istenc ezeknecc kevélségeket,

és az mi alázatos nemzetfégőnkön könyörűl: Tekints meg azokat az kic te néked szentelttenec ma. Achior pedig vigasztalác, és ótetigen ditléréc. Ozias pedig az gyülekezetből őtet az ő házába vívéc, és lakodaimat szerte néki az véneccel egybe, és az egész éjtel az Izraelnecc Istent segítségre hívác.

VII. Rész.

Minekutánna elfoglalt a volna az Holo-phernes hada az magas hegyeket, és az forrásokat, Bethulianac népe éhség és szomjúság miatt megszorulván panaszokkedic, és az város megakarla adni Ozias várát vélec öt napot, és őket bitorittya.

1 MAsod nap pedig megparanczolá Holo-phernes minden ő feregmenec és népénec, kic segitfégűl mentec vala az ő hadába, hogy tábort járnánac Bethulia alatt, és az hegyeknecc útait elfoglalná, és hadat indítaná az Izraelitác ellen. Es azon az napon elméne minden magabíró népe, és hadakozó férfiaknac serege, száz hetven ezer gyalog, és tizenkét ezer lovag, egyéb készületec kivől, és egyéb férfiac kivől, kic felötte sokan gyalog követic vala. Es tábort járnác Betuliához közel való völgynecc forrásánál, és az Dothaimba mind Belmaimig^a széles őgre kiterjeztéc, hozzúlufá-^a *Vagy Bahalgra* pedig Betuliatól fogva mind Cyamonig, *maimig*, 4 melly Eldraelon^b ellenébe vagyon. Annakokaért az Izraelitác mikor láttac volna e-*lom*, zeknecc sokaságokat, igen megbáborodánac, és eggyic az mási knac monda: Ezc ma mind az egész földnecc színet ellepéc, annyéra hogy sem nagy hegyec, sem völgyec, sem halmoc meg nem állhattác az ő sokaságokat. Annakokaért mikor mindnyájan viadalhoz való fegyvereket vőrtéc volna, és tüzetraktac volna, vigyázzván egész 6 eijél, az tornyokban maradánac. Másod napon pedig Holo-phernes minden ő lovagiár az Izraelitáknac kic Betuliában laktac vala, szemec eleibe kiállatá, és megkémleté az ő városokra való meneteleket, és az hól az forrásokat az városba bevettéc vala, megjáratá és elfoglalá. Es ő ellenec hadakozó férfiacat hagyvan órizni, ő maga az ő népnecc 8 táborába megtérec. Ackor ménénec Holo-pherneshez Esau fiainac minden fejedelmi, és eggyüt az Moáb népnecc hadnagyi az tenger szélnecc hadnagyi vala, és mondanac. Hallya meg moitan befzédűnket az mi Urunc, hogy az te seregdedben valami kaar ne légyen: Mert ennac az Izrael népnecc bizodalma nem az kopyákban vagyon, hanem az hegyeknecc teteiben, a hol kic: mert nem könyű azoknac az hegyeknecc teteire felmenni, mostan azért Uram áfféle hartzval ő ellenec ne készűlly hogy

B b B

megütközött vele, és ezac egy sem vész az
te népében: el Maradgy az te táboridban,
hogy minden hadadnac népet megtarts:
Az te szolgaid pedig az forrásnac, vizét, mell
az hegy oldalból vagyon, őrizzec szorgal-
matolon. Mert Betuliánac minden lakói
onnan hordanac vizet. Igy szomjuval hal-
nac meg, avagy megkell az várost adnioc:
Mi pedig az mi népünkkel az hegyeknek
közébe való teteire mégyúnc fél, és ott pa-
láinkot csinálunc ki őztalmunkra léfzen,
hogy senki az városból ki ne jöhesse. Ez-
képpen mind ő magoc mind feleségoc,
gyermekoc, élűséggei megepednac, és mi-
nekelötte fegyverrel levágtatnának, az ő-
nön útzájokban meghálnac, és ezképpen
megfizetű nékic nagy vézedelemvel hogy
pártot ütöttec, és hogy alázatosan nem en-
gedtec az te akaratodnac. Az ő beszé-
dec Holophernefnec, és minden ő szolgai-
nac tetzéc, és az mint neki azoc szoltanac
vala, úgy kezdé czelekedni. Elménénec az-
ért az Ammonitac ötezer Assyriábéliekkel,
és az völgyben táborat jártatván, az Izraeli-
táknac vizeket és az vízeknek bémenezelit
elfoglalác: Esau fiai pedig és az Ammoni-
tác az hegyes tartományra felménénc, és
táborokot behelhetzéc Dorhaim ellenébe.
Továbbá égyic részét népeknek böczá-
tác délre, és napkeletre Ezebel^c ellenébe
Chusi mellet, mely Mochmur pataka mel-
let építetett. Az Assyriábélieknek töb se-
regénec az mezőbő volt táborá, és az egész
földnek szinét ellépte vala, kinec látorok-
nac, és hadakozó szerzámoknac szélesé-
ge igen kiterjedett vala: Az Izraelnek fiai pe-
dig mikor megremúltéc volna, kiáltnac va-
la az ő URokhoz Istenekhöz, hogy az ellé-
ségűl bérekeztettec volna, és nem volna
honnan kiszaladhatnának, Mert mivelhogy
immár harmintz négy napja vala, hogy az
Assyriábéliec sokasága, mind gyalogoc-
kal mind lovagocokkal és szekereccel őket
11 megfzálotta vala. Vizec elfogyot vala Be-
tuliánac minden lakosnac, és minden edé-
nyec, annyéra hogy mindé kútakat ki mér-
vén még ezac egy naprais inniuc való vizec
nem volna, kivei megelegedhetnénc, hané
12 mértéccel venénecitalt. Annakokéert mi-
kor az ő gyermekoc megepettec volna, és
az szonyi állatoc és ifjac szomjusag miatt
megfogyárkoztanac volna, és lesznénec az
városnac útzaín, és az kapuc előtt, és sem-
mi erejéc nem volna: Az egész köllség és if-
jac, és gyermekcekel egyetemben az alisz-
nyí állatoc, Oziashoz és az városnac feje-
delmihöz gyűléc nec, és nagy fel szóval kiált-
13 ván minden vénec előtt, mondánac. Iste-
gyemteleter mi köztünc, és ti köztöttec,
mert minket nagy bosszúsággal illettetec,
hogy az Assyriábéliektől békeféget nem
14 kérétec. Most immár nincs ki min-

ket meglégiten, De Isten minket az ő ko-
zekben adott, hogy szomjusággal és nagy
15 vézedelem melélotűc meghallyunc. Mo-
stán azért híjátoc elő őket, és az egész vá-
rost az Holopherne népénec és minden
hozzá tartozóknac adyátoc rabfágra.
16 Mert job hog, rabfágra adatassunc, hogy
nem mint szomjusággal veszfzúnec el, mert
ő szolgájoc léfzúnec, és az mi életünc meg-
marad, és az mi magzatüknac halálokat,
vagy feleséginknac, és magzatüknac meg-
17 epedéseket nem látýuc. Bizónfággal híjuc
pedig ellenetec az Eget és földét, és mind
az Istent, ki mind az mi bűneinket, mind az
mi atyáínac bűneit mi beuúnc megbünté-
ti,^d hogy ezeket mind, ma mi rénc ne for-
18 ditfá. Es az egész gyűlékzetben nagy si-
rást kezdénc mindenec egyenlőképpen, és
az UR Istenhöz nagy szóval fekiáltánac.
19 Ackor Ozias móda: jó reménfégben legy-
tec atyámfiái, és még öt napokat várýunc,
melyekben az mi URunc Istenünc az ő ir-
ga mafságát mi hozzánec fordítýa. Mert
20 nem hágy mindenetűl fogva minket el.
21 Hogy ha címűlnác azoc az napoc és minket
senki meg nem segýt, az ti kívánfággoc sze-
riort sefelekezem. Igy elborítýavá tölle az ő
népét az ő állásokra kikimind az városnac
kenyéfére és tornyaira ruénec, és feleségeket
gyermekceket az ő házokhoz botfátván, ma-
gokat felötte igen kefergetéc.

VIII. Réfz.

Judith aszszony megfédű az fejedelmeket
kie ötödnapon az várost megakarýac vala ad-
ni és az Istennek irgalmasfágánac határt ves-
nec vala.

1 Ezeket pedig akkor meghallá Judith
Merani leányá, ki volt Achásfia, ki volt
Josph fia, ki volt Oziel fia, ki volt
Helchias fia, ki volt Ananias fia, ki volt Ge-
deon fia, ki volt Raphain fia, ki volt Achi-
rob fia, ki volt Elias fia, ki volt Eliah fia, ki
volt Nathanael fia, ki volt Samiel fia ki
2 volt Simeon fia, ki volt Izrael fia. Ennec
férje Manafes vala azon egy nemzetlég-
ből és házból Judithval, ki atpa aratáskor
3 meghala. Mert mikor az keve köitöknec
előttec állana, és mikor nagy héuség szál-
lott volna az ő fejére, megbetegedéc, es Be-
tuliánac városabá meghalván az ő elei kö-
zé temettedéc a mezőben, ki vagyon Dotha-
in és Belamo^a között. Továbbá Judith az ő
4 házánát özvegyfégében éit vala három ez-
5 tendöt és négy hónapot. Es ő az ő vatfórá-
ló házában csinaltatott vala magánac egy
kamorát, és gyálf ruhába öitözvén, özvegy-
6 ségének ruháját viteli vala. Mely özvegy-
ségéc idejét mind böjtöléseccel mulatá el
az izóbatoktól, és az szombat, és uy hóide-
lött való napoktól, és az Izrael házánc illő,
és víg

^c Bethharab-
nac fordítýa
ezt Tremellius.
Az Chusit pe-
dig Keizuszo-
nas.

^d Az az, Msz
lassítoc hogy ti
miáttatoc fegy-
verrel az ellen-
ségűl meggyö-
zetterven so-
kal gonoszbul
ne légyen dol-
gunc.

^a Bithalmim.

7 és vőgnapiaitól megválva. Vala pedig az Judith szép ábrázaru és tekintető, annacfelőtte foc arany és ezüst maradt: valareá, az ő feniéről Manassefőrl, szolgác és leányoc, barmoc és mezőc, mellyeket bir vala.

8 Es lenki nem vala az ki valami bünt adhatna hozzája, mivelhogy Istent hiven tiszteli vala. Ez azért mikor az köiség nec méltatlan beszédeket az fejedelen ellen hallotta volna, hogy az víz nec szükségéjért kétségben estec volna, és mind azokat mellyeket ő nékie Ozias szólott volna, megértette volna, mint esküt volna meg, hogy őt nap múlva az várost az Assynabéliék nec megadná. Elküldvén az ő szolgálc leányát, melly minden marhájjával bir vala, Ozias, Chabrist és Charmimot az várofnac véneit

10 bozza hivatá. Kic mikor eljutottac volna, így szólta meg őket: halljátoc meg Betulában lakó nép nec fejedelm: Nem jó az ti beszédtéc mellyet ma szólottatoc az köiség nec, és Isten közöri és ti közöztetec hittel elvégeztetec, és azt mondottatoc hogy az várost az mi ellenségnék nec megadjátoc, ha ez napokban Isté az mi segétegnék nec nem tér. De mitfodác vartotci, kic ma az Istent így kélemtetec: Es az Isten nec tisztit az emberec közöri magatoknec vélszite?

11 Hogy ha most az Mindenható Urat próbáta voszátoc; semmit nem tudtoc. Mert ha az ember nec szív nec méltégnec meg nem tudhatjátoc, és az ő elméjé nec gondolatit meg nem foghatjátoc, az Istent ki mind ezeket tetemtetec, hogy foghatjátoc meg, és az ő akarattját hogy tudhatjátoc meg? Semmiképpen atyámfiai. Annac okaért az mi URunkat Istenünknek haragra ne indítjátoc. Mert ha nem akar ez ő napon megfégeteni, hatalma nagyon ő néki, mikor akarja, és minden napon mególtalmazni minket, vagy az mi ellenségnék nec szemeitől elvezteni. Ti pedig ne határozátoc meg az mi URunkat Istenünk nec tanátit, mert nem olyan az Isten mint az ember, hogy perbeliharnác.

12 Sőt tölle segítségét várva, őtet híjuc az mi segétegnék nec, és az az mi könyöngésünknek meghalgattya, ha néki teztic. Mert az mi időnkben nem vólt, most sints oly nemzetiség, avagy tseléd, avagy nép, avagy város mi közösnac, ki kézzel csinált Istent imádna. Mint ez elmúlt időkc törtent, kiért az mi atyánc halála és prédára vetetec vólt, és nagy vezedelemuel az mit ellenségnec előt elhállottac. Mi pedig egyéb istent nem eméruinc, azért reményuc hogy ő minket, és akarkit az mi nemzetégünk ből el nem hágy és ha mi rablágra jutunc, Sidósnac az ő neve meg nem marad, hanem az mi szentseginc megromolnac, és az Isten az mi szankból számazot karom-

13 lárt megbünteti. Ackor az mi atyámfiai-

nac rőttegeéseket, és az föld nec rablágar, és az mi örökfégnék nec puztaság az az mi fejünkre fordítva az pogányoc között az hol szolgálunc, és botráncozás és gyalázat lélszunc azoc előt, az kik nec hatalmokban lélszunc: Mert az mi rablágnac nem tisztésegünkre léssen, hanem gyalázatunkra adatic az mi Urunktól Istenunktól. Annakokaért atyámfiai, példát adgyunc most az mi atyámfiai nec, mert azoknec szív ec mi tölunc süg, és az szentfégnec miad Templonval, óltárral egytembe mi raytunc állanac. Előszér pedig hállakat adgyunc az mi URunkat Istenünk nec, az ki minket kétfért, az miképpen az mi atyainkatis kétfértette. Emlekeztetec meg mit czelekedet az Abrahamval, és miczodác történt nec, miczoda dolgokkal próbálta meg Isaakot, és miczodác történt nec Jacobnec Mesopotamiába, mikor Labannac az ő annyánac bátyjánac juhait őrizte. Mert bizonyára miképpen azokat, szív ec nek megfértélenec okaért, azoképpen minket is megpróbál, de bősízűt nem áll raytunc. Hanem tanítálnac okaért az UR megostorozza azokat, kic ő hozzá közel vadnac. Felele néki Ozias: valamit te mondottal, jó szíuból származtat, és lenki nints ki az te beszéded nec ellene mondgyon. Es nem ma elmé nec megelőszér az te bősízűgedet, hanem mind az egész köiség az te eszélségedet eleitől fogva jól tudta, mert jó az te elméd nec gondolatya: De az nagy szomjúság miatt kényszeritet minket, hogy ő vélec úgy czelekedgyunc az mint szollottunc, és körelezer esküvése, mellyet semmiképpen fel nem bontunc. Annakokaért te most, mivelhogy Isten féltő atizony vagy, könyörög mi előttunc, hogy az UR adgyon csőt, és az mi vizeink nec fölűst tölte meg, hogy szomjúság miatt ne fogyárkozzoc el.

26 Ackor Judith monda: halgalsatoc én hozzá, és olly dolgot czelekeletem, melly nec az mi nemzetégünk nec maradéki közti minden időben híre léssen. Ti ez étel ályatoc à kapura; En pedig az én szolgáló leányommal kimégyc, és az őt nap alatt, kic alat mondtatoc hogy az ellenségnec az várost megagyátoc, az UR az Izraelitákat az én kezni által megfégeti. Ti pedig á mit én fogoc czelekedni, arról ne tudakozzatoc, mert én ti néktec miuekelőtte veghöz nem viszé az mit akaroc czelekedni, meg né jelentem. Kinc Ozias és égyút az töb fejedelmec felé nec? Ergy békefégnel, és az UR te előt ted mennyen, az mi ellenségnék nec megbüntetélenec: Es egytembe kitétvén az házból, kiki mind az ő állata me nec.

IX. Rész.

Az Judith aszszony könyvéből az UR Isten-

BBB 2

ne, hogy az ő gondolatját tegye szerenczése, és az ő keze által az pogányokat megrottvan, az Izrael nemzetiségét megszabadítsa.

remtője, minden te teremtet állatidnac királya. Adgy beszédet énnékem, és álnoklágot, és lebet, és ostort azokra, az kie az te Testamentomod ellen, és az te szent házad ellen, és Sionnac magafsága ellen, és az te fiadnac birodalmácsa háza ellen, kegyetlen tanáufot artottac. Tégy emlékezetre való példát minden nép közt, az te nemzetiséged közt, hogy mindeneftől fogva efmértvél meg, hogy te minden erőnc és hatalomnac Ura vagy, és hogy nints te kívóled az Izrael nemzetiségénc más óltal mazója.

Gen. 34.

2 Az Dinánac Jacob leányánac meg széplősitéférédől szól.

A Ckor Judith artzúl leborúla, és mikor port hintett volna az ő fejére, és gyáztba óltóztott volna, levetvén az ruhát kirayta vala, mikor az estveli áldozatnac illatya felmenne az URnac házában Jerusalemben, nagy szóval felkiáltván monda. URam én artyámnac Simeonnac Istene, kinec az idegen népeknecc büntetéffére adrad a fégyvert. Kie a szüzet megszeplősítuén, és agyékát gyalázatra megmezitelenitvén mellyet te megtiltoztál hogy ne lenne, olly dolgokat czeleketec vala, az mellyekért az ő fejedelmeket halálra adrad, hogy megfalatkozván az ő ágyokar az ő véreccel megáztatnác: Ackor az szolgálkat az fejedelmec felött, és ő magokat az ő fejedelmeket az ő székekben le vágtad: Felelégeket pedig prédára, és leányokat ráblágra, és mind azoktól nyert gazdaglágokat adad elosztani az te Izerelmes fiadnac; Kie az te hozzád való buzgó szeretettel felgeriedvén utáltác az ő vérekknecc megszeplősítését, és tégedet hittác segitfegre, ő én Istenem, ő én Istenem, engemetis özvegyet halgas meg. Mert mind azokat mellyec ezec előit vóltanac, mind azoc után mellyec vóltanac, te czelekedtet: Te mind jelen valókat, mind jóvendókat meggondoltal. Te néked kéfszen vadnac az mellyeket végeztel, Es, imé jelen vagyunc, azt mondgyac: Mert kéfszec az te rendelésid, és az te ítéletid meggondoltattac. Imé az Assyriabélic az ő hatalmokban megfokasódtac, lovokban és lovagokban felvulkodtat, gyalogoknac erejekben kevékednecc, paisokban, kéz ivelkben, és paritvájokban biznac: Es nem esmernecc téged olly URnac lenni, ki az hadakat megvered, az te neved UR. Te az te hatalmaddal az ő erejeket tórd meg, és az te haragodban az ő hatalmokat ront meg: Mert elvégeztéc hogy az te szentfégedet megrútítác, és az te dítőléges nevednecc sátorát megferteztéséc, és hogy az te óltárodnac szarvát fegyverrel letóttéc. Tekints az ő kevélfégekre, és á te haragodat onts ki az ő fejekre, és add az én özvegy kezembe az erőtt, mellyet gondoltam. Az én álnoc ajakim által, az izolgar az fejedelm által, és az fejedelmec az izolgája által vágasd le, az ő kegyetlenlégeket ronts el az asszióni állarnac keze által. Mert az te erőd nem áll az fokalágban, sem az te hatalmad az erőstékkb, de az alázatosoknac vagy URa, az erőteleneknecc segitője, veszedebe estecknecc óltalma, az kevélfegben estecknecc megtartója. No azért ő én atyámnac Istene, Izraelnecc te órdkítgednecc Istene, Uram. Egekknecc és földnecc és vizeknecc te

X. Rész.

Judith aszszony felöltözvén az ő szép ruháiba, ki mégyen Bethuliából az Assyriabélic sáborába, bevijszic Judithot az Holophernehöz, és czudalkozic az aszszoni állarnac szépségen.

Mikor pedig az Izraelnecc Istenéhdőz való könyörgését, és mind ezeket az beszédeket elvégezte volna, felkele az földről. Es az ő szolgáló leányát elő híván, leméne az házatskaba mellyben szombat napokon, és innep napokon szokot vala lenni. Ot levetvén az rayta való gyázt, és az ő özvegységénekis ruhait levetvén, eléb megfördvén, drága kenettel testét megkené, és az ő fejénc haját szépen befonván, és főkötőjét feltévén, az ő innepő ruhait, mellyben Manassefnecc az ő ferjénc idejében szokott vala járni, reá vóvé. Es mikor bokántát lábára, vonta volna, és függőjét, karjánac ékecségét, gyűrűit, fülelnecc ékecségét, és minden szép ruháját felvótte volna, azoknac kie ő reá tekinteuénecc szemeknecc megfálalása: órtzját szép felékesíté. Utóltzoregy palafzkoz borral, és más cdént olayval tele ada az ő szolgáló leányának kezébe: és egy táskát lisztuel czomó fűgével, és fejér kenyereccel megraká: Es mind ezeket egybe kötővén az szolgáló leányac hátára adá. Ecképpen kimévnén Betulia városnac kapuiához, Oziast, és az várofnac véneit Chabrist és Charmist az kapunál találác állani. Kie mikor láttác volna őtet, és hogy más ábiázattya volna néki, és óltózteti elváltozórt volna, az ő széplégét felótté igen czudálván. Igy szollitac meg őtet, az mi atyainknac Istene tegyen téged kedvesse, és az te szándéodat töltse bé Izraelnecc dítőlégéve, és Jerusalemnec felmagztalására: Es mindnyáyan az Isten imádác. Es ő monda, az kaput nitrástátoc meg énnékem, azoknac elvégezésére az mellyeket én velé szollottatoc: Ackor azoc paranczolánac az ifiaknac hogy megnitnác, az mit ő kevénta vala. Kit mikor azoc megezelekettéc volna, Judith az ő szolgáló leányával

val kiméne, és az városbéli ec néz nec vala utánna, míg az hegyen alá menne, és mind addig, míg ötet az völgybe ménvén nem láthatnác. Ecképpen az ec egyenésen mind addig méné nec az völgyben, míg az Allytiábéliekre akadnának, kic itrafát állannac vala. Kic megfogván, megkérdec őtet, hová való vagy, és honnan jösz, és hová mégy? Es ő felelven monda, Az sídó leánya vagyok, és azoktól futottam el, mert néktec adatnác hogy bényellyetec őket.

13 Mégyec pedig Holophernešhöz az ti se regetek nec fő fejedelméhöz, hogy ő néki igazat mondgvác, és útár motallác, mely úton elménvén az egész hegyen való tartománt megvehésc: hogy czac egy se vesztzen az ő vítezi közzül, és semmi lelkes állatiban kárt ne vallyon. Ezeket az ő beszédit halván, megtekintéc az ő ortzáját, és az ő szépfégét igen czudálván mondanac: Az te életedet te megrattottad, ki az Holopherneš eleibe siettel jóni: Annakokaért meny el mostan az ő sátorához, mert egy nihányan közzülőac tégedet elvezetnéc, míg szintén az ő kezébe adnác.

16 De mikor előtte megállasz, meg ne rőtteny szivedbe, hanem, az mit szollál, mond meg néki, és jól részen veled: válaztánac azért közzüidéc száz férfiát, kic ő néki, és szolgáló leányánac szekeret készitvén, Holopherneš sátorához vezetéc: A ckor pedig mikor az egész tábor őszvezendült volna: mivelhogy az ő jóvetelinc híre a sátorokba jutot volna, az sokaságnac seregé könyvül vótte vala ötet, mikor az Holopherneš sátorán kivől állana, miglen ő néki az Judith felől hírt vna nác. Tiszdállyác vala pedig az ő szépfégét, és ő hozzája képest az Izraelnec fiait. Es egyic a másíknac mód vala, kic foda utálná meg ezt é népet kic közöttillyen aszfizon emberc vadnác? Bizon karat volna tšac egy férfiatis hagyini ezek közzül, kic ha elboczatnának, ez széles világot könyven megezalhatnác, Továbbá kiménénec az Holophernešnec vigyázói, és mindnyáján az ő szőlőgái bővívéc ötet az sátorba. A ckor pedig Holopherneš nyugtác vala az ő ágyan szűnyogháló alatt, melyet bársonyal, aranyal, Smaragdusfal, és drágakövecek elegy szóttec vala. Es mikor az Judith felől hírt hallott volna, az sátornac tornáztába kiméne, kinc előtte ezüst lámpásokkal mennec vala. Ott Judith mikor ő néki és az ő szőlőgáinac eleibe ment volna, mindnyáján czudálác az ő ortzájánac szépfégét: Az Judith pedig artzül leborúlván tisztelegert tón néki, kit az ő szolgáló felelénec.

XI. Rész.

Judith aszfizon megbeállí okát az ő himnetelinc, mellé az Holophernešt megczallija,

ez Judit köznac mindnyáján az Judithnac szépségén és ékefén szollásan.

1 A ckor Holopherneš ötet így szollitá meg, Bátorlágos légy aszfizon állat, és az te szivedbē meg ne rőtteny, mert én senkit nem bántottam, valaki Nabuchodonozornac, ez egész földnec királyánac akart szolgálni. Hogy ha engemet meg nem utált volna ez te néped, ki ez hegyec tartományát megülte, bizony kopiat nem emeltem volna ellene, de ő maga ennec oka. Immár pedig mond meg mikon futottal el tőlőc, és miért jöttel ide: Mert te megmaradáfodra jösz. Légy bátorlágos mert ez éjel élz és ennekutánais: Nintsen senki, ki téged bőszfűszággal illeten, de jól tartattatol, miképpen Nabuchodonozornac az én Uramnac szolgáló szőlőc tartatni. Kinc felele Judith: fogadd az te szolgáló leányodnac beszédédet, és szolljonte előtted az te szőlőgáló leányod, és hazugságot én ez éjel az én Uramnac nem mondoc: Hogy ha mindenekben az te szolgáló leányodnac beszédéi követed, Isten te általad véghöz vízi az dolgot, és az én Utam azokban meg nem tšacakozic, az mellyeket végezett. Mert az Nabuchodonozornac az egész földnec kuállyánac életére mondom, és az ő hatalmára, ki tégedet elküldött mindeneknec elrendelšfére, hogy te általad nem czac az emberc fognac néki szolgálói, de az mezei vadak is, és barmoc, és az Egec madarai, az te hatalmad által, az Nabuchodonozornac és minden házánac birodalma alatt fognac élni. Mert az te böltségedet és elmédnec okoságát hallottuc, és az egész földön híre vagyon, hogy czacte vagy egyedül fő minden országában, és efszésgben jeles, az hadakozásón czudálatos. Immár pedig az beszédetis kit Achior az te népednec gyűléšben szollot és mondot, megértettuc: Mert ötet az Betuliai Pólgároc közikbe fogadtac, kiknec mindeneket valamit te előtted szollot volna, megbeszéllet: Annakokaért Uralkodó Uram az ő intéšit meg ne utáld, hanem a te szivedbe vegyed azokat, mert igazac. Mert az mi nemzetfégünac nem büntetetic, és nem fog ő ellene az fegyver, ha az ő Istenét bűneivel meg nem bántya. Most pedig az én Uram kétsésgben ne ešéc, és míg véghöz nem vízi az dolgot, el ne meanyen, hanem az halál térjen az ő ortzájokra, olly bűnt czelekedtec, kivel az ő Isteneket felingerlic, ha azt az meg tiltot dolgot czelekedendic. Mivelhogy elfogyott eledlec és minden vízec elszáradott, elvégeztéc hogy az ő barmokat ollyec meg, és valamit Isten az ő törvényben megtiltott tőlőc, hogy meg ne egyéc, az egyéc meg. De még az gabonánac első lengeit, és mīd boruac és olaj-

nac tizedét, kiket megparancoltam vala, mellyec az Papoknac rendeltetec, kic Jerusalemben az mi Istenünk előtt szolgáinak, elvégezéc hogy megegyéc, holott még ezec kezével sem szabad lenkinec az köllég közül azokat illerai. Elküldöttec pedig Jerusalemben, (mert annac lakosis olyvakat czelekedtec) hogy nékic szabadfágot hozzanac az tanácsútl. Mihelt azért onnét válast vésténc, ugyan azon napon veszedemreadatnac. Azért én te szolgáló leányod, mikor mind ezeket megérttettem volna, tödöc eljövéc, és emegert Isten küldöt oly dolognac czelekedésére te ved, melly minden földet, valahová annac hite ménend megtörtenczen. Mert Isten félt az te szolgáló leányod, és az egnec Istenét éjel és nappal tiszteli: Mostan pedig én Uram te nálad maradoc és ki mégyen éjel az te leányod az völgybe, és könyörgéc Istenec, hogy énnékem jelentse meg

15 mikor czelekedic meg az bünt azoc. Accor pedig te hozzád jövec, és az dolgot te néked megjelentem, és úfski minden te hadaddal, és senki nem léfzen, ki te néked ellened állyon: En pedig sidófiag között által viszlec, míglen Jerusalemben eleibé jutz, és az te székedet közepette helyeztetem. Ecképpen óket mint az páfztor nélkülváló juhokac cihaytod, hogy még ezec egy ebis te előtred meg ne merjén moztanni, mert ezec énnékem látás által mondatnac, és jelentetec, és hogy megjelentem te néked, azért küldtettem. Ezec az beszédec pedig tetténc Holophernesec, és minden szolgáinak, kic az ó bölcselégét czudálván, mondánac. Az földnec egyic hártárotól fogva az máshig, nincz oly afzsoni állat, ki szépséggel és ékessen szólással hasonló volna hozzája. Es Holophernes monda néki: Isten jól törté, hogy réged az néphöz küldött, hogy az mi kezünknc erőt, azoknac pedig az kic az én Uramat megutáltac veszedelmert hozaal. Te bizony ábrazattal szép vagy, és beszéddel ékes.

19 Hogy ha megczelekeded azokat, mellyeket szollottal, Istenem léfzen énnékem az te Istened. Te pedig ülsz Nabucodonozor király házában, és az egész földön neveztes léfz.

XII. Rész.

Holophernes béviteti Judith afzszont az tár házba. Megöveeri Judith hogy néki szabad légyen eijel kimegni a taborból imádkozni, mellyet néki megenged Holophernes. Azután vendégségbe hivattatit Holophernesből, ki az Judith kedvéért sic bort iszic.

1 **A**ccor paranczolá (Holophernes) hogy bévinnéc ótet az ó tárházába, és rendelé hogy az ó érkéből aduánac lévél, és italt az ó borából. De Judith mōda:

azekből nem éfzem, hogy valami botráncokozást ne tegyec, hanem azokból éfzem az

3 mellyeket magamval hoztam Kinec Holophernes monda: ha pedig elfogy az mellyec nálad vadnac, honnan vegyúc hogy ezekhez hasonlókac adgyunc? mert mi nékűnc

4 az te ételed féle femmi ninczen. Felele néki Judith: Eel az te leiked én URam, hogy az te szolgáló leányod meg nem éfszi az mi én velem vagyok, míg az UR az ó tanátfát az én kezem által ei nem végezi: Bévivéc azért ótet Holophernes szólgai az sátorban: az hol mikor éyfélíg allut volna, haynal

5 kor felkele. Es küldé Holopherneshez ki meg mondaná, Paranczoilya immar az én URam, hogy az ó szolgáló leányát botfalsác ki könyörgeni. Es mikor Holophernes megparanczolta volna az ó testénc órizóinéc, hogy meg ne tartanác ótet. Három nap az táborban marada, éjel Betuliánac völgyébe kiménvén, és az kút föben ki az táborban vala, magát még

8 mosván. Es mikor felmenne, imádgya vala az Izraelnec Urát Istenét, hogy az ó végezéfer, az ó népénc fainac könnyebfégre igazgatná. Mctgértvén pedig, megmosodván az sátorbā marad vala, míg

10 estve felé ennéc. Történéc pedig negyed nap hogy Holophernes lakodalmat ízerzene ezec az ó maga szólgáival, és senkit nem hiva az lakadalomra, azocközül kic

11 gondviselőc valánac. Hanem Bagoasnac az ó hokmesterénc, ki minden inorhájával bir vala, monda: adgyad tanátfulcz Sido afzszónnac az kic te nálad vagyok, hogy jójjon közinkbe, és egyéc igyéc velőnc. Mert az mi személyünknc gylázart léfzen, ha ilyen afzsonyi állatot igy elhagyunc, hogy femmi nyájállgunc nem léfzen véle, hogy ha ótet hozzánc nem h

12 juc, minket megnevet. Kiménvén azért Holophernes elől Bagoas, és ahoz béménvén: Ne neheztel'yen (úgy mond) ez szép leány az én Uramhoz jöni, és ó előtred tizteséggel illetetni, és vigan lakni mi velőnc, és ma az Affyriábéli leányoc módgyára, kic Nabucodonozor házában vadnac, visélni magát. Kinec Judith monda:

13 Mitfoda vagyoc én, hogy az én Uramtól

14 valamit megtragadgyac? Sőt valami kedves az ó szeménc, nagy örömet megczelekezem, melly bizonyára énnékem

15 mind holtomig ditferetnem léfzen. Mindjárt felkelvén, ruhával és mind szép öltözetivel fel ékefite magát, és odaménvén az ó szolgáló leányac, Holophernes előtt leteritc a büröket a földre, kiket Bagoas adott vala néki ma dénap szükfégre, hog' azokra leülvén ennéc. Es mikor oda ment volna Judith, és leült volna, felgerjed Holophernes szive ó cilene, és felindúta szive hogy az ó véle hálfatig kéványa: mert at

től az

elő az naptól fogva, mellybe megáltra vala,
 17 **É**lhetne. Inti vala azért őtet ezt mondván:
 18 Egyél immár és vigadgy velőnc. Es Ju-
 dith monda: bátorizom Uram, mertfel-
 lyeb magasztaltott ma én bennem az én
 lelkem, hogy nem miat minden életemnek
 19 idejében, midőta szüllettetem. Mind-
 gyárt enni és innya kezdé ő előtte azokból,
 az mellyeket az ő szolgáló leánya készítet
 20 vala. Annae okaért igen öröle ő néki Ho-
 lophernes, és annibort ivéc menit soha an-
 nac előtte egy nap nem ijut vala, midőta
 ez világra szülcet vóit.

XIII. Rész.

*Judith a szony az részeg Holopherneket fe-
 jét veszi és Bethulába viszi, és inti az népet ha-
 lá adására az diadalmért.*

1 **M**ikor pedig immár béstveledett vól-
 na, sieténc az ő szolgáló kimenni, Es
 Bagoaskivól betóvéc az sátor: Es va-
 lakijelen valánac, az ő Uroc elől elboczá-
 tatván, mind feküvő helyekre ménénc.
 2 Mert mindnyájan elfaradtac vala az nagy
 3 boritalba. Es Judith czac egyedül hagyat-
 4 tatot vala az sátorban. Es Holophernes
 eldült vala az ő agyan: mivel hogy az részeg-
 5 ség elnyomta vala. Judith pedig meghatta
 vala az ő szolgáló leányánac, hogy kivól ál-
 lana az kamotan, és észébe venne mikor ki-
 jöné, az ő minden napi szokása szerint: mert
 megmondotta vala hogy könyörgeni kimé-
 ne, és ugyan így szollot vala az Bagoassalis,
 6 Mikor azért mindnyájan kimentéc vólna
 előle, és senki nem maradtott vólna az ka-
 morában sem kitín sem nagy, Judith az Ho-
 lophernes ágyánál megálván szívében mő-
 7 da, URam minden erőnc Istene, tekints ez
mostani órában az én kezim nec tfelekede-
rite, hogy Jerusálem felmagasztaltáséc.
 8 Mert most vagyou ideje, hogy az te öröklé-
 gedet meglegits, és az én szándékomat el-
 végezd, az ellenfégnec kic mi reánc támat-
 9 tac megrontásokra. Es azonual az ofzlop-
 hoz ménc, melly az Holophernes fejenél
 10 vala, és onné az ő fegyverét levóvé. Es
 mikor az ágyhoz jutott vólna, megfogván
 az fejen az ő üstökét, monda, erőstis meg-
ma engemet Uram Izrael nec Istene. * Es
 écképpen ketzervagá az ő nyakat minden
 erejéből, és elvágá fejét az Holopherne-
 11 nec. Annakutánna az ő testét az agyrol
 levonván, és az ofzlopól az szunyog hálot
 levóvén, egy kevés údó mitüta kiménvén, a
 Holopherne nec fejét az ő szolgáló leányá-
 nac adá. Mellyet mikor az, az á kenyeres tá-
 12 kájában bébotútatott vólna, mind ketten ki-
 ménénc, az mint szoktac vala az könyör-
 géséc kimenni, és écképpen az táborból

13 jutván, az vólgyón általménénc, és Be-
 tulánac hegyeie felménénc. Es mi-
 kor Bethulánac kapuihoz jotottac vól-
 ná, Judith még tavol kiáltra az kapuc ó-
 rizóinac. Noh misátoc meg, az kapu-
 nissatoc meg, velūnc vagyon az Isten amaz
 mi Istenūnc, ki még az ő erejét mutatya
 Jerusálemben, és az ellenfégnec elcsehtalmát,
 14 az miképpen mais czelekedett. Ezt az ő
 szavát meghalván, az városbéllec az ő váro-
 soknac kapuákozc hamar leménénc: Es
 mikor az városnac véncit egybe hittac vól-
 15 na. Mindnyájan egyút kitfintól fogya
 nagyige egybe futánac (mert rementelen va-
 la az ő megjóvetele, és megniván az kapu-
 16 kat, béboczátac őket. Es tüzet gyuytván vi-
 17 lágozásnac okaért, kórnyúl fogac őket. Ju-
 dith pedig nagy felszóval monda, Dítferje-
 18 tec az Istent, Dítferietec az Istent. Mert
 az ő irgalmaságát az Izrael nec házáól meg-
 nem vonta, hanem az mi ellenfégnec ez
 19 éjel az én kezem által megrontotta. Es
 azonual az Holophernes fejét az taskából
 kivóvén, mutogattya vala. Imé, ugy mond,
 Holopherne nec az Assyriábéli hadnac fő
 fejedelmec feje: Imé az szunyog hálois az
 kiben feksziec vala részegen, kir az UR egy
 20 aszszoni állatnac keze által megvere. Eel
 az UR, ki engemet az fíton, mellyen elmen-
 tem, megtartott, hogy őtet az én személyem
rsalá meg az ő vézedelemre, és ő én vélem-
sem mi vndoc és fértelmes vétket nem czele-
 21 kedett. A kor az nép igen elálmekodéc, és
 mikor az Istent leborúlvá imádra volna, e-
 gyetembe mindnyéjan mondanac: Dítfer-
 rendó vagy mi Istenénc ki az mi ellenfégnec
 22 ker ma semmivétőtted. Ozias pedig mon-
 da néki: megáldott réged leányom az felsé-
 ges Isten, ez föld nec minden atszszony népei
 23 felőt. Es áldott az UR Istent, az Egnec és
 föld nec teremtoje, ki régedet igaztatott az
 mi ellenfégnec fejevec megrontására.
 24 Mert soha el nem felelyt az te reméngedet
 az emberec, kic az Isténc hatalmaságát ó-
 rőcké megemlitic: Adgya Isten te néked ezt
 órőcke való dítferettedre, hogy látogasson
 megtéged minden javaival, azért hogy a mi
 nemzetégünk nec nyomorúságáért, élte-
 det nem szántad: Hanem Isten előtt igaz ú-
 25 ton járván, az mi romlásunkat elvóted. Ez
 utam monda minden nép, Amen Amen.

XIII. Rész.

*Az Holophernes fejét felszéc az kő sítra, az
 Achior kórnyúl meletette, és az igaz Istenhöz
 térven ő letne hiszen. Az Izraelitac az Assy-
 riábélieket ingerlic, kic mikor hallottac vólna az
 ő fejedelmec nec halálát, megreméltacc.*

1 **T**ovábbá pedig Judith így szóltra meg-
 őket, No atnyamfiat, halgalsátoc meg
 az éa belvédemec, és ez Holophernes fejét

* Judith asz-
 szony fejet ve-
 szy az Holo-
 pherne nec.

1 Vén az mi kerítésünknek tetejére tegyetec
 2 fel. Es mikor megvirrad, és az nap feltá-
 mad, ki ki mind az ő hadakozó fegyverét ra-
 gadgya, és az városból ti férfiac az elődőkbe
 adatott hadnagyval kirohandyatoc, mint ha
 alá az mezőre az Assyriábélieknek első strá-
 fájára mennéte, de mindazonáltal alá ne
 3 mennyetec. Ackor azoc ragadván min-
 den ő fegyvereket az ő táborokba sietne,
 hogy az Assyriabéli seregnek hadnagyit fel-
 költse, és az Holophernes satorához fut-
 4 nac. Kit mikor meg nem találánac, megrót-
 tenne, és ti elöttecet elfutnac. Annaku-
 5 tán pedig ti őket üzén mind azokkal egye-
 tembe, kic az Izraelnek határban laknac, az
 útra konvágyátoc őket: De minekelötte eze-
 lenaéne, üjjátoc én hozzám az Achior az
 Ammonitát, hogy megáézven éiméie meg
 azt az ki az Izraelnek házat semmence véle
 vala, és az ki ötet mi hozzánac, úgy mint ha-
 látra küldötte vala: Előhivattátoc azért A-
 chior az Oziasnac házából, és hogy juta, és
 meglátá az Holophernesnek fejét egy em-
 bernec kezében az nép között arzal első le
 és elhala. Minec vránna pedig ötet felemel-
 tétc volna, Judithnac lábaihoz borúla, és az
 ő személyét tisztélé, és monda: Judanac min-
 den satoriba dicsérendő vagy te, és minden
 poganyoc között, mellyec az te nevednek
 híre: felindúltac: De mostan beszéld meg
 énnekem miket czelekedtet ez napokon: Es
 megbeszéle Judith valamit czelekedtet vol-
 na, attól az napról fogva hogy kiment, mind
 adzig az idég, mellyben ő nékie szól vala:
 Minekutánna pedig beszédét elvégezé, az
 kölség nagy felküzóval örülven, vigan felki-
 6 álta az ő városában. Achior pedig mikor
 látta volna mind azokat mellyeket Isten az
 Izraellel czelekedtet vala, erőssen bizéc Isté-
 ben, és az ő testét könnyű metélvén, magát
 az Izrael népe közibe ada mind ez mai na-
 7 pig. Mikor pedig megvirradott volna, Ho-
 lophernesnek fejét az kerítés feltevéc, és
 mindnyáján az férfiac fegyvert ragadván e-
 gy seregbe állván kiménénec az hegy tetejé-
 re: Kiket mikor az Assyriabéliek meglátac
 volna, követeket küldénec az századosok-
 hoz: Azoc továbbba az hadnagyokhoz és az
 köz népnek előte járóhoz, és minden ő fe-
 8 jedelmekhöz. Es mikor az Holophernes
 satorához jutottac volna monddánac az ő
 gondviselőjének: Köls fel az mi Urunkat,
 mert eze az szolgac mi ellenőnc hartzra
 jótéc k, hogy mindeneftől fogva elvesz-
 9 se magokat. Ackor Bagoas béménvén az
 satornac tornáztába zörgete, mert azt véli
 10 vala hogy az Judithval alunnéc. Mikor pe-
 dig ötet senki meg nem hallánac, az aytótel-
 nitván a kasmorába béméne, és találá azt az
 ágyban elvetettvén fejenélkül meghalva:
 Ackor nagy szóval felkiáltván sírástól és o-
 bhytátsálat, és nagy jaygatással, az ő ruhait

11 megszaggatá. Es béménvén az Sátorbais,
 az hol Judith szokot vala fekünni, mikor
 ötet ott nem találta volna, az nép közbe fu-
 12 ta, kiáltván. Szörnyű dolgot czelekedtet az
 szolgac: Az egy Sidó aszfizony nagy gyalázat-
 tal illete az Nabucodonozor királynac házat:
 Mert imé az földön fektüz Holophernes, és
 13 az feje niatfen. Ez beszédet mikor az As-
 syriabéli seregnek fejedelmi hallótac vólnac,
 az ő ruhájokat megszaggatác, és felötte igé
 14 meg háborodánac elméjekben. Es kiáltás
 és nagy ivóltés támadac az táborban.

XV. Rész.

*Megfutamodic az Assyriabélieknek tabaroc
 kiker az Izraelitac üzenc, vágnac, és azoknac
 gazdagságot kal meg az dagodnac. Az Judith
 aszfizon minénec aligyac az ő czelekedetéért.*

1 A Nnakfelötte még azokis, kic az sato-
 rokbán valánac, mikor eze hallótac
 vólna, elálmekodánac azon az mi lött
 2 vala. Mikor pedig az felelem és röttes
 rájoc jutott vólna, eze egy sem vala ki az ő
 3 felebaráttya előtt megláthatna. Hanem e-
 gyfzer sem mind mindnyáján minden úton
 mind mezőn mind hegyen egy aránt elfutá-
 4 nac. Es még azokis kic Bethulia környül
 hegyes helyen jártac vala táborit, megfura-
 mánac, ackor azért valakic az Izrael népe
 között hadakozóc valánac, rájoc kiroha-
 5 nánac. Es Ozias elküldé Bethomasthaba, a Tremellius
 Bebaiba Chobaiba, Cholamba, a Essimonba
 és Izrael- Beshbirba,
 nec minden határba, kic az meglött dolgot Chobamba,
 hírt teñéc és hogy az ellétegnec romlálara Chobamba.
 6 mindnyáján kiüténec. Meghalván azért
 azt az hírt az Izraelitac, mind egy akarattal
 kirohanánac rájoc, és mind Choba váro-
 saig vágác: Eljutánac annac felötte az Jeru-
 salembéliekis, és mind az egész hegyaljai
 tartományból, az kikhoz az ellenfégnec tá-
 boriba lött dolgoknac hire jutott vala: An-
 nakfelötte Galaaditac és Galileuoc jutánac,
 kic nagy vér ontással, Damasufuson túl, mind
 7 annac határáig vágác. Betulianac pedig az
 több lakosi az Assyriabélieknek táborokat ú-
 ténec, és azoknac ragadományokból na-
 8 gy gazdagságot nyerénec. Az maradékival
 az Izraelitac telénec bé, kic a hartzul meg-
 térénec, faluc és városoc mind hegyen mind
 mezőn valóc, nag' nyeretéggel járánac, mert
 9 prédánac nagy sokasága vala. Eljövénec
 pedig Joachim az fő Pap, és az Izraelitáknac
 tanáta, kic Jerusalembelaknac vala, hogy az
 jó teteményeket mellyeket Isten az Izrael-
 itákat meglátogatta vala, megékéfiténec:
 és annac felötte hogy Judithot látánac, és ö-
 10 tet kegyelen köszöntetéc. Kic béménvén
 hozzája egyenlő szível örüiténec neki, és
 monddánac: Te vagy Jerusalembelaknécsé-
 ge, te Izraelnek nagy öröme, Te vagy az mi
 nemzetünknek nagy dicsékedőc.

Mind

Izraeliták éneke, Judith halála.

Judith könyve.

21 Mind ezeket te czelekedted á te kezdeddel, és te illeted ez jóckal az Izraelitákat, és az Isten kegyelmet czelekedett vélec. Aldott légy az Mindenható Istennel mind öröcké.
 22 Es monda az urán az egész nép: így legyen.
 23 Továbbá az nép harmintz napig prédálá az rábort, az Holophernes sátorát pedig, és mindé ezüftét, ágyait, medentzeit, és mindé holvalóját Judithnac adá: Ki elvévén azokat az ő őszvértre és székerekre raká, azokat egybegyűtvén. Ackor hogy ötet láthatnák, Izraelnek minden aszfzony emberi egybegyűlénec, és ötet ditsérec, és ő néki tántzolána: ő pedig koszorúkat vévén kezébe, az véle való aszfzoni állatoknac ofztogatóá. Es magánac és az ő aszfzony társánac^b olay agból czinált koszorút tón fejére, és tántzolván az egész nép előtt, minden aszfzony állatoknac előtte mégyen vala. Az Izrael népe pedig mindnyájan fegyverbe követie vala koszorúckal, és énekekkel, kiket szájockal mondanac vala.

^b *Eri az leány-
zot melly az Ju-
dith aszfzony-
nyal egyhú-
vált.*

XVI. Rész.

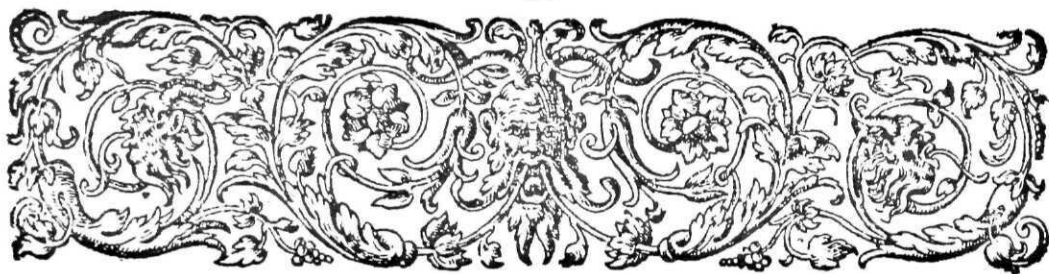
Judith aszfzony éneket mond Istennec hála adásában. Az sokaság is Jerusálemben hála adó áldozatokkal áldozac, az urán meghal az Judith.

1 Judith pedig ez hála adó ditséretet kezdé el az egész Izrael népe között, és az egész köllég ez ditséretet nagy fel szóval énekelte.
 2 Es monda Judith: Kezgyetec az én Istenem nec dóbolni, az én UR amnac énekellyetec zimbalomockal, enekellyetec ditséretet néki, és az ő Nevét híjátoc segítségül.
 3 Mert Isten az hadaknac megveője, UR az ő neve. Ki helhezette az nép között az ő taborát, és az én kergetőim nec kezékből megfzabadítot. Eljőve az Assyriabéli nép az hegyektől, eljőve ezszakról megfzámálhataral ezen sereggel, kik nec sokasága az folyo patakokat elrekezté, és az völgyeket az lovsagoc ellepéc. Es mondá hogy az én határimat tűzzel elpufztitya, az én isjaimat fegyverrel levájsja, az tsfetszopókat földhöz veri, az én kis gyermekim et prédára hányta, és az én szüzeimet mint eg' prédát elhastya. Az Mindenható UR őket egy aszfzoni állatnac kezével elvezte.
 2 Mert sem isjaknac munkájával nem hólt az erős vitéz meg, sem az Titanusoc^a fiait vertéc meg őket, sem nem az nagy Oriásoc támatnac ő recá, hanem Judith Merani leánya az ő személyénec szépségivel vezette el ő-
 3 ter. Mert mikor levetette volna az ő özevységénec ruháját, hogy az nyomorult Izraelitákat felmagasztalná. Ortzáját kenettel megkévén, és háját ékes beretrommal megékesítvén, lából czinált ruhájával ötöt megczalá. Az Judithnac bokánta az

^a *Mivelhogy az egész Bibliában nincsen az Titanusocnac nevet, hanem az vii nev, azért lehetséges hogy az Judith könyve nec historája nem régen gondolatot valakikől.*

ember nec szemét megczalá, és az ő szépsége annac szívét megfogá: az ő nyakát az fegyver jái által. Az Perfiabéli ec ilzonyodta az ő vakmerőségétől: Az Mediabéli ec álmélkodta az ő bizodalmán. Ackor énekelte az én alázatofim, és az erőtlenecc felkiáltottá: Es megróttentec azoc, és felkiáltván megfutamtac. Leányoknac fiait vertéc őket által, és mint szókórt szolgálakat megfecséttetéc. Es az én UR amnac Istenem nec fegyverrel vezte ec el. Eneket és ditséretet mondoc az UR nac. Nagy vagy Uram es ditsóséges, czudálatos és győzhetetlen erős. Minden teremtetet átlatod te néked szolgállyon, mert paranczoltál énnekem és lét: kiküldötted az te lelketet és mindenec teremtetec: Es senki nincz ki az te befzedned ellene állyon. Mert az hegyec fundamentomiból megindulnac az vízeczel, és az kősziklác mint az viaz ugyan elolvadnac te előtted: Mert azokhoz az kic téged fél nec, kegyel mes vagy: Mert kistin te előtted minden áldozat, akar miném jószagú legyen, és igé kistin mindé meggyújtott áldozatnac kövérsége. Az ki pedig az UR at bezüllettel féli mindenekben: nagy az. Jay az pogányoknac kic az én németésem te támadnac: az UR azokat megbűnteti itélet nec napján. Hogy azoknac testekre tüzet és férgeket boczásson, mellyeket öröcké érezvén sirjanac. Mikor pedig Jerusálemben mentec volna tizteléc az UR at, és az népet megfzentelvén, áldozatokat, és szabadakarattól való ajándékokat vivénec fel. Judith pedig Holophernes nec minden holvalóját, mellyet az köllég adott vala néki, megfzentelé, és az szünyog halót, mellyet ő annac kamorájából elhozott, ajándékon az UR nac szentelé. Es az köllég Jerusálemben három hólnapig az Sanctuariú előtt vigada, kic kel Judith is ott marada.
 25 Mikor pedig az napoc bétöltce volna, kiki mind az ő tartományába méne: Es Judith Bethuliába megrétvén, az ő örökségéből lakéc. Judith pedig az ő életéből mind az széles földön ditsóséggel híres vala. Es soc kérorje vala. Mind azon által soha életében czac eg' férfit sem elmérte ötet, mióltá Manassés az ő férje meghala, és az ő népé höz takarodéc. ő annakokaért nagy méltoságra jura, miglen az ő férjénec házában szaz őt éltendőre ére: és az ő szolgáló leányát szabadostíá rétvén, Bethuliában hala meg, és az ő férjénec Manassés nec koportofjába temetteréc. Es Izrael nec háza hét nap sítará ötöt, Továbbá minekelotte meghalna, az ő jofzágát elosztá azoknac, kic Manassés nec az ő férjénec és ő maganac közel valo nézeti valanac. Judithnac pedig életéből, sem pedig az ő halála után soc ideig séki né találta téc, ki az Izrael népénec félelmet szerezno.

Judith könyvénc vége.

BARUCH KÖNYVE.

Minekutanna az Sidoknac egy része Babylonba vitetett volna az Jechonias királlyal: Az Baruch Prophétás oda menvén hozzájoc szabad akaratya szerint, az fogságba vitetett Sidókkal tanácskozic, kic Jerusalembé áldozatra való penzt külvén, irnac levelet az maradec Sidoknac Judeaba az ő bűnöknek ismereti és megvallása felől, az ő meg térésec felől, és az Istenec az meg térőkhöz való kegyelmes igeretiről. Végezetre az Jeremias levelet is meg írja Baruch, mellyet irt vólt a szamkivetett Sidóknac, mellyben őket a bálványoc ellen, és bálvány imádás ellen erősití.

ELSŐ RESZ.

Az Baruch Babylonban ír egy könyvet, mellyet előlvás az Jeconias király előtt, főfő néper előtt, és az kösseg előtt. Küldenc penzt Jerusalembé áldozatokra és az templom edénec helyere állatására. Az könyvet is elküldí Baruch, hogy azt az imnepeken olvassac, és taníttya őket abban az ő bűnöknek ismeret ire, és amac megvallására.

1 **E**z az a Könyvnek beszédi, mellyeket irtott Babyloniabá Baruch Neriásnac fia, melly Neriás, Maasiásnac fia vala, ki Sedechiásnac fia vala, ki Hofabiásnac fia vala, ki Helciásnac fia vala. 2 Ótódic esztendőben, hetedic napon, azon időben, melybē megverttéc az Chaldéusoc Jerusalemet, és tűzzel megégetéc. Ennec azért ez könyvnek befzédit előlvása Baruch, Jechoniásnac az Joacim Juda királlyá fiánac, és az egész köslegnek hallására, kic a könyvnek hallására őlzevgyültéc vala. 3 Az főfő népeknek, a királyoc fiánac, az véneknek, és az egész köslegnek hallására kitsintől fogva nagyig, kic Babyloniabán lakoznac vala az 4 Sud vize mellett. Kic sírnac vala, és börtölnec vala, és imádkoznac vala az Istenec előtt. 5 Es szédénec penzt egymáson, kinec-kinec az ő érteke szerint. (Mellyet küldénec Jerusalembé az Joacim Papnac Helciás fiánac, ki Salló fia vala, és az Papoknac, és az több köslegnek, kic Jerusalembé ő véle 6 8 egyetemben találtatánac. Az Judéanac föl-

débe, az Sivan hónap tizedic napján, hogy az a Pap helyére állatna az UR házánac edénit, mellyec a tempiómból kivittettéc vala, az ezüst edényeket, mellyeket megtisztáltata Sedechiás Judéanac királlyá, az Josias fia. 7 Minekutanna Nabugodonozor az Babyloniai király elvívén Jechoniast Jerusalemből, az URackal és a hatalmasokkal megkörtözve, az köslegétis elvitte volna Babyloniabá.) 8 Es ezt izenéc: Imé penzt küldörtünec tinéktec, mellyel vegyetec áldozatokat az mi bűneinknek megtisztulásáért, és remiént s'ajándékat szerezetec, és áldozatoc a mi URunknac Istenünknek 9 óltaránál. Es imádkozzatoc az Nabugodonozornac az Babyloniai királnac életejért, és az ő fiánac Böldisárnac életejért, hogy az ő napjoc az földön, idővel elérjéc 10 az egrec napjait. Es ad minekünec az UR erőfőget, és az mi szívinket megvilágosíttya, és élünec a Nabugodonozornac az Babyloniai királnac árnyéka alatt, és az ő fiánac Böldisárnac árnyéka alatt, és szolgáluc 11 nekicc foc napig, és kegyelmet nyérünec ná 12 loc. Annakutánna mi éretünkic a mi URunknac Istenünknek imádkozzatoc, mivelhog' vétkezettünec az mi URunknac Istenünknek.

2 Az az, Hogy soc esztendőig ellyenec

b Bűnről való
vallás tetelnac
formaja.

Dant. 28.

nec, még e zideigis el nem fordult mi róltuc
14 az ő bozszuállalá és haragja. Annafe-
lőtte olvasátoc elezt ez könyvet, mellyet
néktec küldöttunc, hogy az innepnapo-
15 kon az Urnac házában elolvastátoc. ^b Es
azt mondgyátoc: Az mi Urunknac Iste-
nünkac adáséec igásfág: nékünk pedig
szégyevallás, à mint moltà Sidón vagon
16 és à Jerusálemnac lakosin. Az mi kirá-
linkon, főfő Urakon, az Papokon, à Pro-
17 phétákon, és az mi Atyáinkon. Mert vét-
keztunc az Ur eldött és néki nem hittunc.
18 Sem az ő szavát né hallortuc hogy az ő pa-
ranczolatiban járnanc, mellyeket nyilván
19 nékünk kiadott vala. Az naptól fogva
mellyen az Ur à mi atyáinkat kihozta vala
Egyptomnac földéből, ez napiglan ellene
támadtunc à mi Urunknac Istenünkac, és
20 az ő szavát semminac bőczültuc. Es jól-
lehet szállortanac mi reáne ez veszedelme-
és az átoc mellyet az Ur Moses által az ő
szólgaia által megmondott vala az időben
13 mellyé à mi atyáinkat ki hozta Egyptom-
nac földéből, hogy az réyjel és irézzel fo-
lyó földet nékünk adná, miképpen mais
21 nyilván vagon. Mindazáltal mégis nem
hallortuc az mi Urunknac Istenünkac szá-
vát, mind azokban melleket az Prophétac
megmondót: rác, kiket küldött mi hozzanc,
22 Hanem kiki mind az ő szívénc gonofz
gondolattját követte, hogy idegen Istene-
ket követnénc, és az mi Urunknac Iste-
nünkac szemci elött gonofságokat czele-
kednénc,

II. Rész.

*Valkást téfz nec arról hogy az ő bűnökeiről mel-
lőn szenvedic à büntetésű. Igeri az Isten nékie
hogy őket megfzabadtittya à fogságból, és öröké
való szövevéget szerez vélec,*

1 **A**Zokaéit béis töltötte az Ur az ő szá-
vát, mellyet mi ellenunc, és az mi bi-
ráinc ellen kic itélté az Izraelt, annakfe-
lőtte az mi kiráinc és főfő Urainc ellen,
2 továbbba minden Izraelitác és Juda nem-
zetfégi ellen szóllott. Hogy mi reáne nagy
nyomoruságokat boczáta, minemőjec
3 femmi országban az ég alatt lohá nem lór-
tenec, az minemőjec lótenec Jerusálemben,
à szerint à mint az Moses törvényében
4 meg vagon írva. Hogy az ő fioknac és
leányoknac húfokat ennéc némellic à mi
5 embenné közzül. Es adta őket mindé or-
szágoknac kezébe és rabságába kic kör-
nyúlunc vadnac, az földalomaac rufágára,
és pufzulásta minden nemzetlégec között
6 kic környülunc vadnac, kic közzé szízel-
hette őket az Ur. Ecképpen megáliztat-
ta nem felmagasztaltatoc: Mert vétköz-
tunc à mi Urunknac Istenünkac, hogy az
7 ő szavát nem halgatuc. Az mi Urunknac
Istenünkac igásfág adáséec, minékunc pe-

Dant. 28.

diggyalázat, minemő mostan nyilván va-
7 gyon. Az melly nyomoruságokkal min-
ker az Ur fenycgetett, mind azoc bértölte-
8 nec raytunc. Mindazáltal nem könyör-
göttunc az Urnac, hogy kiki mind az ő szí-
vénc gonofz gondolatyától eltávoznéc.
9 Es azért vigyázott az UR mind ez há-
boruknac reáne való boczatasában, mel-
lyeket reanc hozott: Mert igaz az Ur min-
den czelekedetibé, kic felől nékunc paran-
10 czolatokaradott. Az ő szavát sem halgat-
tuc, hogy az ő paranczolatibá járnanc, mel-
11 lyeket minékunc előnkben adott. Es molt
Izraelnac Ura Istene, ki à te népedet kihoz-
ta Egyptomnac földéből hatalmas kéz-
zel, jeleccel és zodáccal, nagy hatalommal
és nagy erővel, és te magadnac hírtvev
szerzettél, mintémő mostis nyilván vagon.
12 Mi bizonyára, mi Urunc Istenunc, vét-
köztunc, és hamisan czelekedtunc, és min-
den teitétitiben gonofzúl forgódtunc.

De az te haragod fordúllyon elrólung,
mert kevesen maradtunc az pogányoc kö-
14 zött, kic köziben kiúztél. Hald meg Ur-
ram az mi imádfágukat és kérésünket,
és te magadért szabadtit meg misker, és
szerez nékunc kegyelmet azoknál, kic
15 minket hazánkéből kihoztanac. Hogy ez
egész föld megelmérjen régedet mi U-
ruknac Istenünkac lenni, és hogy az te
nevedről neveztetett az Izrael, és az ő
16 nemzetsége. Tekints reáne Uram az te
Sanctuariomodnac házából, és figyelmez-
zél reanc, hayts le az te füledet, és hal-
17 gals meg. Nidf le az URam az te szem-
idet, mert nem az meghóltac, kic vadnac
az föld alatt, kik nec testekből elvértet-
tett az Lélec, tulaydonitanac az Urnac
18 igásfágnac diczétet és rízfetlégec. Ha-
nem az nyomorusfágnac és gyalázatnac na-
gysága miatt bänkodó lélec, és à megfo-
gyárkozot szemec, és az ehez ő lélec, tulay-
donait Uram tenéked diczölfeget és igásfá-
19 got. Mert nem à mi atyáinknac jó czele-
kedetiben, sem az mi királinknac jó czele-
kedetiben bizuan, könyörgunc Uram te né-
20 ked. Hanem miért hogy az te haragodat
és bozszu álláfordat boczáttad mi reáne,
az miképpen az te szőlgaia által Prophétac
21 által szóllottál vala, Mondván: A szét mód-
gya az UR, haytsátoc meg az ti hátaitokat
és szőlgaillatoc à Babyloniai királnac, és
megmaradtoc à földön mellyet az ti atyá-
22 toknac adtam. Ha az URnac szavát nem
akarjátoc hallani, hogy szőlgaillatoc à Ba-
byloniai királnac, az czelekedem hogy Ju-
23 da városiból és Jerusálemből: Elvétféséc az
öröm és à vigaság, à völegénéc és à meny-
aszónac szava, és az egész föld elpufzitat-
24 tunc lakozó nélkül. Mi pedig né halgatuc à
te szöved: hogy szőlgaillatoc à Babyloniai kirá-
lálnac: Azért valóba megjelentted az te

Pfal. 113.

Jerem. 29.

szavaidat, mellyeket a te szolgaid által az
 Prophétac által szóltál vala, tudáimlic hogy
 az királyoknak és a mi atyáinknac ezont-
 15 tyoc helyekből másfövé vitetnénc. Imé
 azon czontoc az napnac melegségére, és az
 érzakánac hidegségére kihaitatva fe-
 küsznec, és azoc kétferves fydalommal, éh-
 séggel, fegyverrel, és számkivetéssel hólta-
 16 nac meg. Az te házadat pedig inellyeben
 nevedet segitfégre hijtác, olly állapotra iu-
 tatted, minémót ez nap megmutat, az Iz-
 17 rael és az Juda házánac gonólságáicit. Es
 te mi Urunc Istenúnc az te jó vóitod és ir-
 galmasságod szerint tfelekedtél mi velúnc.
 18 Miképpen Moses által az te szólgád ál-
 taltanubizonságot tettél az napon, mel-
 lyen paranczoltad az te törvényedet az Iz-
 19 rael fiai előtt megírni. Mondván: Ha az
 én szómat nem hallandgyátoc, é népnec
 soksága, melly mint a ryméh zong, az po-
 gányoc között igen megkevesédec, kic köz-
 20 zé éa titeket kivetlec. Mert tudom hogy
 engemet nem halgatnac: mert kemény nya-
 kú nép, hanem az ó rabságánac földében
 21 elfzében véfzi magát. Es akkor megelme-
 ric hogy én vagyoc az ó Uruc Istenec: és
 adoc nekic szívot, hogy értfenec, és füleket
 22 hogy hallyanac. Es dit értnecc engemet, és
 23 az én nevemről megemlekeznecc. Es amaz
 ó engedetlen hátokat letézfic, és az ó go-
 nólságokat elhagyác, mikorion meg em-
 lekeznecc az ó atyoknac utairól, kic vét-
 24 keztenec az Urnac. Es visszfa hozó a föld-
 re, mellyet hitemmel igérttem az ó atyok-
 nac, Abrahamnac, Isáchnac, és Jácobnac,
 hogy elvetyé azt, annacfelótte őket meg-
 25 sokasítom, megfem kevednecc. Es szer-
 zec ó vélec öröcké való frigyot, hogy Iste-
 nec légyec ó nekic, de viszontag nekem
 legyenec népeim, többé az Izraelnec népét
 az földről, mellyet nekic adtá, ki nem vété.

III. Rész.

*Könyörög még az nép az ó szabadulásért.
 Ajánlja Baruch az népnec az böltséget, és
 megmutatja nekic hogy annac megvetéséért,
 es: cennisoc nyomorus: gba.*

1 **U**Ram Izraelnec hatalmas Istene, az
 2 nyomoruságban lévő lélec kiált te
 hozzád. Hald meg Uram és könyörülly
 miraytunc, mert igalmas vagy: Azt mon-
 3 dom hogy légy kegyelmes nekünc, mert
 vétkezettunc ellened. Mertte öröcké meg-
 4 maradsz: Mi pedig öröcké elveszúnc. U-
 ram Izraelnec hatalmas Istene, hald meg
 kéric az meg hólta Izraelnec könyörögé-
 sét, és az te ellened vétkezett fiaknac, kic
 27 az ó Uroknac Isteneknec szavát nem hal-
 gattác, mellyért szállottac mi reánc ez nya-
 5 valyác. Az mi atyainknac álnokságokból

meg ne emiekkzél, hanem emlekezzél meg
 hatalmasságodról és az te nevedről ez idő-
 6 ben. Mert te vagy az mi Urunc Istenúnc
 7 és ditfévunc tegedet Uram. Mert azért
 vétörted a mi sziveinkbe az tefélelmedet,
 hogy a te nevedet segitfégre hijuc, és tege-
 det az mi számkivetésünkben diczértjunc,
 ugymint kic az mi atyainknac kic te előtted
 vétköztenec minden gonólságokról meg-
 8 emlekeztunc. Imé mi most az mi számkiv-
 etésünkben szidalomban vagyunc, átok-
 ban és nagy adó fizetesben, az mi atyaink-
 nac minden álnokfágoz szerint, kic a mi U-
 9 runktól Istenúntól elszakadtunc. Hald
 meg Izrael az értnecc paranczolatit, és az
 bölcséfgnec megifinétire hayitad fülei-
 10 det. Mi dolog Izrael hogy elenféguoc
 földén lakol? Az idegen földén megag-
 11 gottál az hóltackal megförtöfzettél, és az-
 oc kozzé számláltattál, kic az földnec gy-
 12 omrában vadnac. Az bölcséfgnec küt-
 13 fejét elhartad. Mert ha Istenec után ma-
 radtál volna meg, öröcké való bekefegben
 14 élhetel volna. Tanóld meg hól légyen
 az elfzéség, hól az erő, hól légyen az érte-
 lem: Hogy egyetembe meg tudgyad hól lé-
 15 gyen az hólszu élet, és ó maga az élet, és az
 szemeknec világósága, és az békefég. Ki
 16 taláta meg annac helyét, avagy az ó tárhá-
 zában ki ment valaha bé? Hól vadnac az
 17 pogányoc fejedelmi, és azoc kic az földnec
 neccoktalan állatit uralhodnac? Kic az
 égnec madaraiból jatekokat és czúfságo-
 kat tsnálnac, kic elróytic ezúfóket és ara-
 nyokat, mellyben az emberce biznac, sem
 annac kerestetnec véget nem vetnec. Mert
 18 az ezúfítnecc és az pénznecc verőci, kic azokat
 olly nagy szorgalmatósággal czinállyác
 19 melly meg sem gondoltathaic. Inmáran
 elmúltanac és alá szállottanac az földbe, és
 egyebec azoknac helyekbe szállottanac.
 20 Ihuságokban láttác az világóságot, és lak-
 tanac ez földön: Az tudománnac pedig u-
 21 tát meg nem tudtác. Nem értettéc az ó
 ólvénit, sem az ó fioc azt meg né tapafzal-
 22 tác, mellyre távoztac túle. Sem pedig az
 Chanannac földében né hallattatot, sem
 23 Themanba né láttatot. Sem az Agarnac
 fiai kerelvén az földön az elfzéséget, sem a
 Medannac, sem Themánac kereskődőci, sem
 az példa beszédeknec magyarázóci, sem az
 24 töb elfzéségnec keresőci, meg nem ésmértéc
 az bölcséfgnec utát, sem az ó utairól nem
 25 emlekeztec. Oh Izrael melly tágas az ur-
 nac háza, melly széles az ó lakó helye. Az
 hely nag' és végheteléc, magas és mérhetet-
 26 len. Vóltanac ott Orjáfoc, kic eleitől fog-
 va hírefec vóltac, kicnec nag' testec vólt és a
 hadakozásba bölczec vóltanac. Mind az
 által az Ur őket né választotta, sem a tudom-
 28 mánnac utát nekic né adta, azért elvesztenecc.
 Mert ezec nem vólt, az ó éfztelenséggel

Levit. 20.
 Deut. 28.

a. p. az. Kic a
 nagy nyomorus-
 ságban a mi aty-
 aink által az
 L. L. K. K. K.

29 kelveztenec el. Kicsoda ment az égben
és kereste az böltsétséget, avagy azt alához-
30 ta az folyhókból. Ki ment által az ten-
geren, és kiczdoda találta meg az bölzesé-
get, hogy onnét azt hozna inkább hogy sem
31 tiszta aranyat. Senki nincz ki tudja an-
nac útát, sem pedig ki elméjébe foghatná
32 az ó ósvénit. A kinél nyilván vadnac min-
denecá tudhattya azt, és az ő értelmével
megtalállya azt, a ki a földet őrdöcké meg-
erősítötte és bétöltötte azt négy lábú ál-
33 latockal. Ki mikoron kibotsattya az vi-
lágosságor, kijő az, mikoron vízfizta hja u-
gyan azont, rőtteggéssel enged néki.
34 A czillagoc az ő állásokban világoskod-
35 tac, és őrvendöztec. Mihelt szólította ő-
ket, azt mondotrác: Jelen vagyunc, és ő-
rómmel világoskodtac az ő teremtojók-
36 nec. Ez az mi Istenünec, és ninczen hozzá
37 hasonló fenki. Ő találta a bölcsétségnec
minden útát, és azt az ő szölgájának Jacob-
nac, és Izraelnec az ő szerelmésénec adta,
38 Es annakutánna lártattor ez földön, és az
emberec között forgott.

IV. Réfz.

*Megírja az Isten törvényenec megtártóinac
jutalmokat, és annac megutálóinac büntetése-
ket. Vigasztallja az rab Sítokat, Megírja Jerusa-
lemnec panaszkodását, és azt vigasztallja.*

1 **E**Z az Isten parantfolatinac könyve, és
az őrdöcké megmaradandó törvény, va-
lakic azt megfogadg, az életre mennec,
kic pedig elhagyjac azt, meghalnac.
2 Téry meg Jacob, és ragadd meg azt, és
az ő világlágának fényfölgénél járy.
3 Az te diczölőgedet ne add másnac, sem
az te hasznaidat, az idegen nemzetségnec.
4 Bódogoc vagyunc ő Izrael, mert a mel-
lyec az Istenec tertzertenc, nekünec meg-
5 jelentetec. Légy bátoroságos ő én né-
6 pem, Izraelnec maradéka. Nem azért a-
dattatoc el, hogy elvezszetec, de mivelhogy
az URat a haragra indítottatoc, azért adat-
7 tattatoc az ellenségnec hatalmába. Mert
haragra gerjesztetted az ki teremtett ti-
reket, áldozván az őrdögök nec, és nem az
8 Istenec. Elfieletkezted aróll, ki titeket
szült, az őrdöcké való Istenről, és az Jerusa-
9 lettéc. Mert látta az Istenől reátoc szál-
lott bocsfű állást, és ezt mondotta: hallyá-
toc meg Sionnac szomszédasági, nagy síral-
10 mat hozott az Isten én reám. Mert lát-
tam az én fiaimnac, és leánimnac rabságát,
11 mellybe őket az őrdöcké való vetette. Mert
az kiket őrdömmel feltartottam, azokat sí-
12 ralommal elbotsátottam. Senki né őri-
lyön én raytam özvegyen, és ki síokaktól el-
hagyattatam, Mert elpusztúttam az én

gyermekimnec vétkejért, kic az Istenec
törvényétől elhanyarlottanac. Az ő ité-
13 letit pedig meg nem elinértéc, sem az ő pa-
ranczolatinnac útain nem jártanac, sem az ő
14 igallágának ósvénin nem állottanac. Si-
onnac szomszédái jőjeterc én hozzám, és
emlekezterc meg az én fiaimnac és leá-
15 nimnac fogságoktól, mellybe az őrdöcké
való őket vetötte. Mert megszűl való
nemzetséget hozott ő reájoc, szemtelen és
16 parazi nemzetséget. Oly emberceket,
kic az véneket sem bősüllettéc, sem az
gyermekeken nem könyörültenecc kic az
özvejeknec szerelmes gyermekit elvittéc,
és az egyedül való leánitól megfosztotrác.
17 En pedig mi segítséggel lehetec ti nek-
18 tec. Mert az ki reátoc ez nyomoruságo-
kat hozta, azon titeket az ti ellenségtéc ke-
19 zéből megszabadit. Mennyetec el fiaim,
mennyetec el, mert én egyedül elhagyatta-
20 tam. Le vetettem pedig az békeségnec
ruháját, az én könyörgésemnec gyáfz ruhá-
ját vöttem fel, hogy az én életemben az ő-
21 rdöcké való hoz kiáltfac. Jó hitben legye-
tec fiaim, és kiáltfac az ti Istenekhez ki
titeket a ti ellenségték nec uralkodásából
és kezéből jövendőben megszabadit.

22 Mert én immár az őrdöcké való Istenől
reménlem az ti megszabadulástokat, és ő-
rómm adatott nekem az Szenttől, az irgal-
masságért, melly az őrdöcké való meg Sza-
baditónktól rövid időn ti nektec megadat-
23 tatic. Mert titeket jóllehet kibotsáttalac
síralommal, de titeket az Isten nekem őrdö-
ké való őrdömmel és vigasággal megád.

24 Mert miképpen Sionnac szomszédái most
lártac az te rabságodat, azonképpen rövid
nap megláttjac az Istenől megadattatott
szabadulástokat, melly nagy dicsőfölgéggel,
és őrdöcké való fényfölgéggel adattatic meg
25 ti nektec. Fiaim békeséggel szenvedgye-
tec az Istenől reátoc botsáttatott bocsfű
állást: jóllehet tégedet háborgatott az te el-
lenséged, de te hamar meglátod annac ve-
szedelmét, és az ő nyakat rapodván, tífuo-
26 lod ötet. Az én kedvekre neveltetett fi-
aim, az darabos útra mentenecc, mint az
elragadozott nyá, az ellenségtől elvitte-
27 tec. Bizzatoc fiaim, és az Istenhez kiált-
fatoc, mert az ki titeket ez állapotban ho-
zott, ugyan az ő megis emlekezic rólatoc.
28 Mert miképpen hogy ara haylot szíve-
tec, hogy az Istenől elszakadátoc, azon-
képpen ő hozzátérvén, tiz szerrel inkább ő-
29 tet keresittec. Mert a ki ez nyomorusá-
gokat ti reátoc botsátra, ugyan azon őrdö-
ké való őrdömet az ti megszabadulástokal
30 egyetemben ad. Jó reménségben légy Jeru-
sálé: Mert az ki elnevezet tégedet, meg-
31 vigasztalt tégedet. Nyomorult emberec a-
zoc, kic téged gvörtöretec, és az kic az te efe-
32 tedea örültenecc. Nyomorult, és bódog-

ralan városc, kiknek az te fiaid szolgáltá-
nac, nyomorúlt az, ki az te fiaidat elvőtte.
33 Mert miképpen az te romláfodon örült, és
az te eseteden örvendezett: azonképpen az
34 ő pusztaságában bánkodik. Es az ő ör-
vendező sokaságát elveszem, és az ő kérke-
35 défít siralomra fordítom. Mert az ő rócké
való Istentől ő reája soc ideiglen való tűz
borsáttatic, és soc ideig lakoztatic az őrdő-
36 göktől. Jerusálem tekint napkelet felé,
és nézd meg az világosságot ki az Istentől te
37 reád következőic. Imé a te fiaid, kiket el-
borsáttál vala, napkeletől fogva nap nyug-
gatiglan előjönec öfzvegyűtetvén a szent
Istennec igéje által, örvendőzvé az Istenu-
nec diczőllégén.

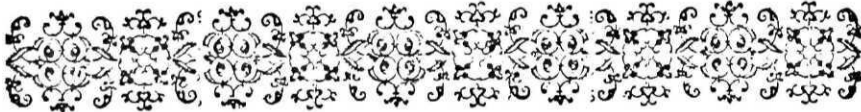
V. Rész.

*Indítja Baruch Jerusálemet öröme az ő si-
mac az fogságból való visszajövőkért.*

1 VÉld le a siralomnac és a te gyótrelned-
nec ruháját ő Jerusálem, és öltözzél
fel az dicsőségnec ékecségbé, melyet né-
2 ked őrócké ad az Isten. Vedd reád az Isten-

től néked adattatott igazságnac kétferezec
ruháját, vedd fejedben az tiszteffégnec bire-
tromát, mellyel az őrócké való Isten tegé-
3 det megakart ékecsíteni. Mert az Isten az
te fényűlégedet, mind az egész ég alatt va-
4 ló nemzeteségnec megmutatya. Mert ne-
veztetel Istentől őrócké való igazságnac bé-
keségénec, és Isteni tiszteletnec dicsőllégé-
5 nec. Serkeny fel Jerusálem, és állj magas
helyen, tekints napkelet felé, és lásd meg I-
sten igéjével öfzvegyűtött fiaidat napke-
letől fogva nap nyugatiglan, kie az Szent-
nec nevet dicséic. Mert gyalog mentec ki
te belőled azoc kiket az ellenség elvitt: az I-
sten pedig őket dicsőséggel és méltósággal
felmagasztalván, mint király fiakat vizíza
7 hozza te hozzád. Mert elrendelte az Isten
hogy az hegyeket és kősziklákat lerontsa,
és az völgyeket megegyenesítse, hogy az Iz-
raelnec bátorságos úta légyen, nagy dicső-
8 séggel. Az erdőc és az jó illatú fákis az Iz-
raelnec árnyékot tartanac, az Isten paran-
9 czolatyából. Mert az Isten Izraelt viz-
szahozza örömmel, az ő diczőllégénec vilá-
gosságában, az Irgalamasságnac és az igaz-
ságnac általa, mely ő róle vagyon.

Baruch könyvének vége.

JEREMIAS LEVELE

MELLY AZ BARUCHNAC

6. caputtya. *Esa. 44 vide jinnie exemplar.*

*Az lovócnac mássa, mellyet Jeremiás küldött az Babyloniabéli kiraltól Babyloniába vi-
jenő Sidoknac, hogy ab ban tudokra aadná nekic az Istennec páranco-
lattyát, mellyet ő róle vóit vala.*

1 **A**Z bűnökért, mellyeket Isten ellé cze-
ckedétec, fogva vitetec el Babyloni-
2 lába Nabugodonozortól az Babyloni-
niái kiraltól. Azért bémévnén Babyloni-
ban soc elszendeig léfztec ont, és soc ideig,
tudniillie, heredic nemzeteség: az után pe-
3 dig békeséggel onnat uteket kihozlac. Es
ackor megíattátoc az arany, ezüst, és fa I-
steneket, kie vilétemec az vállakó, kie rőt-
4 tetecic az pogányokat. Meglálátoc az-
ért, hogy magatókat ne szabjátoc az idegen
pogányoknac eiköltésökhoz, és szokafok-
5 hoz, és az ő Isteneknec félelmétől meg ne
rőttenyetec. Mikoron láttyátoc az soka-
ságot, hogy elől és utól imádgvác azokat, a
6 ti szivetekben azt mondgyátoc: Téged kell

7 letec vagyon ki az ti elketeker őltalmazza.
Mert azoknac fájoc az áltis mestertől é-
8 kesítetec meg, és az arannyal és ezüstvel
megburitatott képec, híjában valóc, nem
9 tudnac szólni. Mint az eladó szűz leánt,
ki az ékecséget kívánnyá, úgy aranyazac
10 azokat. Es kőszorúkat csinálnac, mellyeket
az ő Isteneknec fejkébe téfznenec: örömic pe-
11 dig néha, hog' az papoc elfoztván az ő Iste-
nekről az aranyat, az ő tulaydon hasznokra
költic el. Avagy az házoknál való kurvakra
12 költic: imég az ezüst, arany, és fa Isteneket
mint embec ruhába féltöltöztec. Ezece pe-
dig sem az rofúaról, sem az mollyról meg
nem őltalmazhatyác magokat. Jóllehet
bársonbá őltöztesse őket, és tisztozassác az
portói ki a házban feltámadván reájoc száll-
13 láitzás

*A Nemmellyec így
fordítjac az oc-
nac nyelvéc az
altól czinél-
sacott.*

13 Pálzáis vagyon kezében, mint egy or-
 14 szág királyának, maga meg nem óli az ő el-
 15 lene vétkezett embert. Annacfelőtte fe-
 16 gyvert, és szekertzét visel az ő kezében, ki
 17 mindazáltal az hadtól és latroktól magát
 18 meg nem óltalmazhatja, mellyekből
 19 könnyen megértzic hogy azoc nem Iste-
 20 nec. Ne félytete azért túló: mert mi-
 21 képpen az eltőrettett edény haszontalan az
 22 embernek, ne szoczeknek Istenc. Mi-
 23 kor az házakban helhezfzetne, azoknac
 24 szemec bételec porral, melly az bájóvők-
 25 nec láboktól támad. Es miat az ki az ki-
 26 rált megféri, aury az ki fő vételre kivite-
 27 tic, crós őrizet alatt vagyon: azokképpen
 28 az papoc azoknac házokat, aytrockál, zá-
 29 rockál, és retezeckel megerősític, hogy az
 30 latroktól meg ne fosztaljanac. Szóvetne-
 31 keket gyuytanac nékie, és még többet,
 32 hogy sem mint magoknac, mellyeknek eg-
 33 gyikét sem láttyác, mivelhogy olyanoc az
 34 házban mint egy gerendác. Azoknac pe-
 35 dig belső részec, azt mondgyátoc hogy az
 36 földből való férgectől megemészetic, kik-
 37 től ruhájockalegyeremben megéretne, és
 38 nem érzic. Örtzajoc megfektődic az
 39 házban támadott füsttől. Az ő restec és
 40 fejec felött az baglyoc, fetskéc, és egyéb
 41 madarac röpölne, azokképpen az mat-
 42 kákis. Honnan megismérhetitec hogy
 43 nem Istene, ne félytete azért túló.
 44 Soha az arantól, kivel megékesitettene,
 45 nem félenec, hanem ha szüntelen ültö-
 46 gattyác, mikor csináltatnanac akkor sem
 47 vólt érzékenleg benne. Nagy áron vót-
 48 téc őket, kikben semmiléle ninczen.
 49 Ninzeen láboc, az embereknek vállokon
 50 viseltene, az ő magoc gyáizattyát mut-
 51 ogatván az embereknek: az kic őket tisz-
 52 telikis megfzégnyülnec. Mert ha vala-
 53 mellyic eleűc, fel nem kelhet, ha egyenesen
 54 állattya, meg nem mozdúl ő magától, ha
 55 lehajól, fel nem egyenesitheti magát: ha-
 56 nem miat az meghóltakhoz kézzel nyúl-
 57 nac. Az ő áldozatokat pedig eladván az
 58 papoc, gonofzúl élne véle: Azonképpen
 59 az aszizony népec abból valamit eltyót-
 60 vén, és megtartván a táhában, semmit be-
 61 löle az szegéne és az szükölködőne nem
 62 adnac. Végezetic az ő áldozattyokat az
 63 gyermek szülő, és az havas aszizoni állat
 64 megilleti. Azért holott ezekből értitec
 65 hogy nem Istene, ne félytete azért túló.
 66 Mert honnan hivattatnac Isteneknek ? az-
 67 érté hogy az aszizony népec, az ezüst, arany,
 68 és fa Isteneknek ajánlékokat adnac? Az
 69 papoknac pedig szakadozott ruhájoc va-
 70 gyon, és fejeket, szakállokat megmirtvén
 71 azoknac házokban ülne, kiknek fejec me-
 72 zirelen. Az ő Isteneclélt pedig nagy kiál-
 73 tással ordítanac, mint az meghólt ember-
 74 ucetorjában. Az Papoc az ő ruhájoktól

megfoztyác őket, és az feleségekre, gyer-
 33 mekcre ruházác. Ha pedig valaki vagy
 34 jót, vagy gonofztéfézen vélec, meg nem fi-
 35 zethetic: sem királt nem lehetne, avagy
 36 kinem vethetic az országból. Senkinec
 37 gazdagságot, sem pénzt nem adhatnac. Ha
 38 valaki fogadást téfzen nékie, f. meg nem
 39 tellyesitheti, soha tőle meg nem kíványác.
 40 Az embert haláltól meg nem menthetic,
 41 sem az hatalmasból az erőtlent. Az vak-
 42 nac látást nem adhanac, sem az nyomoru-
 43 ságban lévőnt meg nem segithetic. Az öz-
 44 vegyen nem könyörülhetne, sem az árvá-
 45 valjól nem rethene. Az hegyekben vága-
 46 tott kövekhöz hasonlatosoc, az megara-
 47 nyazott és megezúftözött fa bálványoc, az
 48 kic azokat tisztelic megfzégnyülnec. A-
 49 zért mimódon tarthattya azokat Istene-
 50 nec, avagy mimódo nevezteretne azok-
 51 nac. Még az Chaldéufokis gyalázatot
 52 téfzene azokon, mert ha láttyác, hogy nem
 53 szóihat az néma, az Belhöz mennec, és ke-
 54 ványác hogy szóliyon. Mintha érzéken-
 55 sége vólna annac, ezeket holott ezekben
 56 vézic őket, mindazáltal el nem hagyhat-
 57 tyác, holott ő magoknakis ninczen értel-
 58 mec. ^b Az aszizony népekis köteleckel b
 59 bévedezvén magokat az utakon ülne, *mondani hogy a*
 60 kic azoknac korpajóckal áldoztat (bálvá- *szüntelen asz-*
 61 nyoknac.) Es mikoron valamely köz- *szoni állatot kia-*
 62 zúlc az uton járótól megfzépölítetic, az *az ő bálványok-*
 63 máliknac szemére hányta, hogy né szeret- *nac áldoznac.*
 64 tec azt úgy mint őtet, és anac kötele el nem *ugyan kerked-*
 65 szakadott. Min jennec pedig mellyec azoc *nec az azol hogy*
 66 könyül léfzene, hamisític: miképpen vél- *az ő szolgat-*
 67 hettyüc azért avagy mondhatyuc őket I- *tyokert meg a-*
 68 steneknek. Az áltfoktól, és az ővesőkötől *janidekottatna*
 69 tfináltattanac, egybec sem lehetne, ha- *ezzel az bál-*
 70 nē a mince az áltt mellert emberec akartác *vánul, hogy*
 71 őtet lenni. ő magoc az áltfoc nem sokáig *valamely fér-*
 72 élhetne, miképp lehetne hát azoc Istē- *sü meg kedvöl-*
 73 nec kiket őket csináltac. Mert hazugságot, *né és megfzépöl-*
 74 és gyalázatot hadtac azoknac őrizóne. *siatse őket.*
 75 Mert mikor vagy had, vagy egyéb háboru- *j obf.*
 76 ság vagyon, tanátskoznac a papoc közör-
 77 tőc, hóltótyezzenec el az ő taragott kép-
 78 peckel. Mi hát az oka hogy el nem akar-
 79 juc hinni, hogy semmiképpen nem Istene,
 80 kic sem a hadban, sem egyéb háboruságok-
 81 ban, magokat né óltalmazhattya. Mert
 82 holott fából csináltattanac, és ezüstben
 83 vagy aranyban foglaltattanac, hogy azoc
 84 hamiság, enne utáná könny megérthet-
 85 ni: minden nemzetfégeknek és királyok-
 86 nac nyilván léfzen, hogy ezec nem Istene,
 87 hanem emberec által lőtenec, ezekből Istene
 88 sem munkája ninczen. Honnét kell azért
 89 megstudni hogy nem Istene? Tűné: Mert
 90 egy országnac sem adnac királt, sem az em-
 91 bernek esőt né adnac. Sem törvént az ő kö-
 92 zőtőc né téfzene, sem, holott erőtlentec,
 93 a boldogság tételert semmit nem teherne

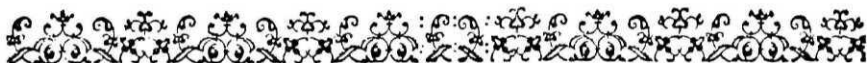
mert olyanoc : mint az varjac mellyec az 62
 54 ég és az föld között röpösne. Mert mi-
 koron az fa, ezüst, és arany Isteneknek há-
 zokat felgyuytyac, az Papoc és magoc el-
 szaladnac az tűzből, azok pedig mint az ge- 63
 55 rendác megégnec. Sem pedig királnac va-
 gy ellenfégnec ellene nem állanac : azért
 mimódon vélhettyűc, vagy mimódon ve- 64
 56 nac? Sem lapókat, sem latrokat el nem
 távoztathatnac a fa Istenec, kie aranyban,
 és ezüstben foglaltattanac, holott azok e- 65
 57 zeknél erősebbec legyenec. Az aranyat,
 ezüstöt, és ruhát, mellyel felruháztattac,
 vélec egyetemben elvigyec, és el mennyec- 67
 58 nec, ezec magokat meg se segítéc. *Na-*
gyobb hát az király ki megmutattyac az ő e-
rőlségét, avagy a házban való háznos edé-
ny, ki az ő Uránac hasznára vagyon, hogy 68
sem az hamis Istenec : jobb az háznac aytá-
ja, ki meg őrzi azokat kie benne vadnac, a-
vagy az király házának ofzlopi, hogy sem 69
 59 mint az hamis Istenec. Mert az nap, és a
 Hóld, és az tób tífllagoc, mivelhogy vilá-
 gosoc, és fénlenc, mikor az szolgálatra ki-
 crefztetnec, örömeit engednec. Hason-
 sonlatos képpen, az villamásis, mikoron
 megjelenic, latható és nézhető : azonké-
 pen az szél, ki minden tartományon által-
 jár. Es minden főlhóc, mikor paranczol-
 60 lyac hogy minden orzágon által mennyec-
 nec, a paranczolatot felvészic, és elvégezic.

Simatis

4. ob/sz

7. nota

Jeremias levelének vége.

DANIEL PROPHE-
 TÁHOZ ADATOTT
 toldaléc.

Azarias Imátsága, az melly Daniél 3. caputjánac 23. vers. után vetteti.

24 **E**S járnac vala az láng közepött, diczér- 30
 25 évén az Istent, és az Urat áldván. Fen
 álván azért Azarias, így könyörge, és szajat
 26 megnyitván az tűz közepött, monda: Al-
 dott vagy Uram a mi Atyainknac Istene, di-
 czeretes a te neved, és mind öröcke diczősé- 31
 27 ges. Mert igaz vagy mindenekbē valami-
 ket velűnc czelekedtél: és minden te czele-
 28 kedetid igazac. Mert igaz itéletidet mutat-
 tatt mindenekben, valamiket mi reánc, és a
 mi atyainknac szent városára Jerusálemre
 boczattal: mert igazságban és itéletbē hoz-
 tad mind ezeket *miranac*, a mi buncinkért. 32
 29 Mert vetkesztűnc és álnokul czelekedet-
 tűnc, kie elszakadtunc te tőled, és minde- 33
 nekben vetkesztűnc. Kie nem halgattuc a
 te paranczolatodat, sem meg nem tartottuc,
 sem né czelekedtűnc a mi paranczoltál, hog'
 31 jól lenne dolgunc. Valamiket azért hoztál
 reánc, és czelekedtél, igaz itélettel czele-
 32 kedted. Es adtál minket a hamis és Istentől
 elszakatt kegyetlen ellenfegeknek, és a
 hamis királnac, ki gonoszszab *mindeneknél*,
 33 valakie vadnac az egész vilagon. Es mo-
 stan szánkat nem szabad felnyitnunc, gya-
 lázat és szidalom lóttunc az te szolgáláidnac,
 és mindeneknek, kie teged tisztelenc.
 24 Ne vész azért el minket tellyeség-
 gel az te nevedért, és az te frigidet meg-
 ne szegd.

35 **Es**

Azárias imátsága.

- 35 Es mi tőlunc az te Irgalmasságodat meg
ne vonnyad Abrahamért, ki nálad kedves
völt, és Isákért az te szőlőgáért, és az te
36 szentédért, Izraelért. Kikéncz szőlőlottál,
igértvén ó nékic, hogy az ó magyokat mint
az égi czillagokat, és az tenger határa fő-
37 vénit megfzaporitod. Mert URam min-
den népec felött kic ez világ kerektségében
vadnac, igen megkevefettunc, és ez mai
napon minden földő az mi bűneinkért
38 megaláztattunc. Ninceza minékünec fe-
jedelműnc ez mostani időben, nincezen
Prophéta, nincezen előttunc járó, nincezen
tűzes áldozat, nincezen hála adásra való
áldozat, nincezen ajándéc áldozat, nin-
cezen jó illatrá fust, nincezen hely, holot
39 kőlyön áldoznunc előtred. Hogy az te
irgalmasságodat megnyerhessűnc: de miért
hogy töredelmes elmével és lanyatodott
40 léleccel vagyunc, vegy hozzád minket. Es
miként koloknac és bikáknac tűzes áldo-
zati és soc ezer kővér bárányoknac áldo-
zati vitetnénc elődben, úgy légjen ma te
előtred az mi áldozatunc, és az te színed e-
lőtt (kedves) áldozatul légjen: mert meg
nem szégyenűlne az oc, kic az ó bizodal-
41 mokat te benned helyhefztetic. Es mo-
ran teilyes szívből követűnc és félűnc, és
42 az te színedet keresűnc. Ne szégyenicz meg
minket, hanem az te kegyelűségédért, és ir-
galmasságodnac nagy völtáért czeleked-
gyél mi velunc. Az te czuda télelid szariat
Izabadiis meg minket, és a tenevedűnc U-
44 ram szerezze diczűséget. Szégyenűlyence
meg az kic gonofzűl czelekedtenec az te
szőlőgaiddal: és minden ó hatalmasságoc-
kal égyűt gyaláztassanac még, és minden
45 ó erejcc rontasséc meg. Es esmérjenec té-
ged egyedűl URnac Istenűnc lenni, és az e-
gész földnec kerekségén diczűségefne.
46 Ezenközben meg nem szűnűnc vala az kic
őket bévetőttec vala, az király szőlőgi, az
kementzét, enyvel, szurockal, czepeűvel, és
47 venikével gyuytogatni. Ugy annyéra hogy
az láng mikor kiűtött, az kementzét negy-
ven kilentz singni magassággal haladná
48 meg. Es az kiker körül Chaldeusokat ta-
49 lala, megégeté. Az URnac pedig Angyala
50 ezében alá szállot vala. Kétfelűtven az
kementzéből az tűzes lángot, zűgő, ugy
mint harmatos szellőt rámaszta közepön,
hogy az tűz tellyesűggel nem illet-
né őket sem meg nem séttené,
és semmi bánatásűluc
lenne nékic.

flama imp
altitudo 40
mil cubit

Azarias imatsaganac vége.

MAS TOLDALEC DA NIELHEZ. TVDNIILLIC,

Az három ferfiaknac az tűzes kementzében való Enckec. Mely az harma-
dic caputban következie az Azarias imatsaga után.

- 51 A Ckoron az az három, úgy mint egy
szájjal az Isten az kemérűzében énc-
kel diczerű, és diczűséggel és diczű-
52 rettel így tisztelic vala. Áldott vagy az mi
sztyáinknac URa Istene, diczerűdő és
mind örökké felmagasztalandó: áldott az
te diczűségednec szent és mind felőtte igé-
diczerűdő neve, és örökkön örökké fel-
53 magasztalandó. Az te szent felségednec té-
plomábá méltó vagy ki diczerűésél, és ö-
rökké való diczerűeteczel tiszteltesél (ki) fe-
54 lőtte igen diczűséges (vagy.) Diczerűdő
vagy az te országodnac diczűséges szék-
ben, és minden időkre minden nagy diczű-
55 rettel és diczűséggel tisztelendő. Diczerű-
dő vagy ki az mélységek: nemely fenckit
ellátod, Cherubimon űlű. örök időki di-
56 czerűdő és felmagasztalandó. Diczerű-
dő, vagy az ég nec erős állandóságában, és
felőtte igen tisztelendő, diczűséges örök-
57 ké. Az URnac minden munkái hirdesűtec
az Urat, és ötet örökké énekellyetec és fel-
58 magasztallyátoc. Az URnac Angyali hir-
desűtec az URat, diczerűjtec ötet és ma-
59 gasztallyátoc örökké. Hirdesűtec égec az
Urát, diczerűjtec ötet és magasztallyátoc
60 örökké. Az égec felőtt való minden vizec
hirdesűtec az Urat, diczerűjtec ötet és ma-
61 gasztallyátoc örökké. Az URnac minden e-
rci hirdesűtec az Urat, ötet diczerűjtec és
62 magasztallyátoc örökké. Nap és hoid az
Urát hirdesűtec, ötet diczerűjtec és ma-
63 gasztallyátoc örökké. Eg nec czillagi az U-
Rat hirdesűtec: ötet diczerűjtec és ma-
64 gasztallyátoc örökké. Minden zápor és fő
és harmat hirdesűtec az Urat, diczerűjtec
65 ötet és magasztallyátoc örökké. Minden
lelkec hirdesűtec az URat, diczerűjtec öt-
66 tet és magasztallyátoc örökké. Tűz és
hévség az Urat hirdesűtec, diczerűjtec és
67 magasztallyátoc örökké. Hidegség és her-
ség az Urat hirdesűtec, diczerűjtec és ma-
C C C

Eneke az három férfiac.

68 magasztallyátoc öröke. Hirdesétec az 31 jétec és magasztallyátoc öröcké. Hir-
 Urat harmatoc és hóte: de , diczerjétec ó-
 69 ret és magasztallyátoc öröcké. Fagy és
 hideg az Urat hirdesétec, ötet diczerjétec 82
 és magasztallyátoc öröcké. Zuzmará-
 70 zoc és havac az Urat hirdesétec, ötet di-
 czérjétec és az magasztallyátoc öröcké. 84
 71 Hirdesétec az Urat éjtec és napoc, di-
 czérjétec ötet és magasztallyátoc öröcké 85
 72 Vilagosság és letétség az Urat hirdesé-
 tétec, ötet diczerjétec és magasztallyátoc 86
 73 öröcké. Villamáfoc és fólhóc az Urat hir-
 desétec, ötet diczerjétec és magasztallyá-
 74 toc öröcké. Az Urat hirdese az föld, ötet 87
 75 diczerje és magasztallya öröcké. Hegyec
 és halmoc az Urat hirdesétec, ötet diczer- 88
 76 jétec és magasztallyátoc öröcké. Az föld-
 nec minden jóvesű hirdese az Urat : di-
 77 czerjétec ötet és magasztallyátoc öröcke.
 78 Hirdesétec forrásoc az Urat, diczerjé-
 79 tec ötet és magasztallyátoc öröcké. Ten-
 gerezec és folyavizec hirdesétec az Urat, di- 89
 czerjétec ötet és magasztallyátoc öröcké. 90
 79 Cethalac és minden vízben úszó álla-
 toc hirdesétec az Urat, Diczerjétec ötet és
 80 magasztallyátoc öröcké: Minden égi
 madarac az Urat hirdesétec, ötet diczer-
 jétec és magasztallyátoc öröcké. Hir-
 desétec az Urat oktsalan allatoc, és min-
 den barmoc, diczerjétec ötet és magasztal-
 lyátoc öröcké. Emberec fiaj hirdesétec
 az Urat, diczerjétec ötet és magasztallya-
 toc öröke. Izrael hirdese az Urat, ötet
 diczerjes és magasztallya öröcké UR
 Pappja hirdesetec az Urat, diczerjétec ötet
 és magasztallyátoc öröcké. UR szolgálai
 hirdesetec az Urat, diczerjétec ötet és ma-
 gasztallyátoc öröcké. Lelki állatoc és i-
 gazaknac lelkei az Urat hirdesétec ; ötet
 diczerjétec és magasztallyátoc öröcke.
 Hirdesétec az Urat szentec, és alázatos
 szível valóc, diczerjétec ötet és magasztal-
 lyátoc öröcké. Anania, Azarja, és Misa-
 el az Urat hirdesétec, ötet diczerjétec és
 magasztallyátoc öröcké : mert kiragadott
 minket pokolból, és az halálnac hatalmá-
 tol megfzabditot minket, és az langal egő
 kementzénec középből kimentet minket.
 Vallást tegyetez az Uról, mert jó, mert
 öröcké való az ő irgalmalsága. Az Ur-
 nac minden jüstelói hirdesétec az Istene-
 knec Istene, diczerjétec, vegyetez efszetek-
 ben, mert az ő irgalmalsága minden-
 időkre való.

HARMAD TOLDALEC

DANIEL MELLE.

Tudniillic.

Susanna históriaja, melly 3. Cap. helyet vagon.

Joachim feleségül vészi magának Susannat az Helcias leányat, kinek szerelmére felgerjed-
 vén két vén emberc, szorgalmaztatlyac ötet
 éshre, kiknek mikor Susanna nem engedne, wa-
 dolmazic az vénektől paráznaságban, halálra
 ítélteic Susanna, ki mikor Istennac könyörgene,
 feliditlya Dánielt Susannának mentésére Dá-
 niel ez dolgot nyomon meglátván, talállya az
 véne embereket hamis bírónac lenni, kiket tör-
 vény szerint megölet, és Susannát ártatlannac
 talállya, &c.

1 VAla egy férfit ki lakic vala Babylo-
 niában, kinek neve Joachim. Ki fele-
 2 ségüül vótt vala egy Susanna nevét,
 Helcias leányát ki igen szép termőte és I-
 3 sten féltő vala és szűkös igazac valának, és
 leányokat az Moles törvényében oktattac
 4 vala. Joachim pedig igen gazdag vala,
 kinek háza mellett kertec vala, kihöz az Si-
 doc gyakran járnac vala, mivelhogy egye-

beknél mindeneknél bőczületesb vala.
 5 Továbbá abban az efszendőben, két vén
 embert tóttec vala bíróvá, kikről az UR
 szólott hogy Babylonból származott az
 áhmokság, az vén bíraktól, kic az népet i-
 6 gazgattyac vala. Ezekis azért gyakorta
 valának az Joachim házánál kikhoz men-
 nec vala azoc a kiknek valami perocz vala.
 7 Mikor pedig az nép délbe elofzol vala,
 8 fzo kot vala Susanna bémenni az ő férje
 kertébe műlatni. Az két vén bíró pedig
 láttya való ötet, hogy minden nap bémé-
 9 gyen és ott járogat, és ékteleen szeretettel
 reája felgerjedéene: Es az ő elméjeket
 és szemeket elforditac, hogy az égbe nem
 10 tekinténéne, és az igaz itéletől meg nem
 emlekeznéne. Es mikor mind ketten au-
 nac szerelme miatt megfzabertec vólna,
 11 mindazáltal égyic az másíknac az ő fay-
 daktár nem jelenti vala. Mivelhogy fé-
 gyenlic vala az ő bujaságokat kijelento-
 ni, hogy-

- ni, hogy kívánná, ő véle való egyesülé-
 16 sekert. Továbbá mikor szorgalmazoson
 17 reá vizsgálánac, hogy ötlet láthatnác min-
 18 den nap: Mondánac egy máltol. Men-
 19 nyűne el háza, mert immár ebédnec ideje
 20 vagyon, és kiménvén, egy máltol elválá-
 21 nac. Es megtérvén, mind egy helyre
 22 ménénec, és mikor köztőköt kérdez-
 23 nec, végezetre buja kívánságokat meg-
 24 vallác, és kőz tanácsal időrendelénec,
 25 mellyen ő magát egyedül találhatnác.
 26 Lón azért hogy mikor álkolmatos időt
 27 gondoltac volna, Susanna az ő mindenna-
 28 pi szokála szerint, két leánnyal az kertbe
 29 béménec, és mivel hogy hévségvala, mo-
 30 fodni akart. Es fenki ott nem vala, az két-
 31 vén embernél egyéb, kic ott lappagnac va-
 32 la, és rejá vizsgálunac vala. Ackor az Su-
 33 fanna a leányoknac monda. Hozzatoc én
 34 nekem olajt és szappant hogy mosodgyá
 35 meg, és az kernecc aytáit zárjatoc bé.
 36 Mellyet az mint parantfolta vala megeze-
 37 lekedénec, és bétévén az kert aytáját, ök
 38 rőytec helyen kimenénec, hogy elhoznác
 39 az mit parantfolta vala nékic, és az véreket
 40 nem látác, mivel hogy eltőyteztenec vala.
 41 Lón azért hogy mikor az leányoc kimen-
 42 tetec volna, az két vén ember felkele, és Su-
 43 fannához futamánac, mondván: Imé az
 44 kertnec aytai bézárova vadnac, és fenki
 45 niut fenki minket lálson, és minket az te
 46 szerelmed elfogott, azért engedgy mi né-
 47 kűnc, és magadat ádd mi nékűnc. Ha azt
 48 nem miveled, bizonságot téfszűne ellened,
 49 hogy egy ifju vólt veled, és azért boczáttad
 50 el az leányokat tñled. Ackor foházko-
 51 dóc Susanna és monda: Minden felől szo-
 52 rógatnac engemet az búsfongáloc. Mert ha
 53 czelekedzémus ezt, az halál nekem kéfszen
 54 vagyon, ha nem czelekedzémus azt, ki nem
 55 menekedem az ti kezeitekből. De mind-
 56 azáltal jobb énnekem, hog' a gonosságoc ne
 57 czelekedgyé, és úgy essem kezeitekbe, hogy
 58 nem az UR színe előtt vétkezsem. Es a-
 59 zonnal Susanna nagy fel szóval kiálta, és az
 60 két vén emberekis ő ellene kiáltánac. Eg-
 61 gyic azért ő közzülóc futaméc, az kert aytá-
 62 jához, és megnyita. Es mikor az kiál-
 63 tást az kertből a ház népe meghallotta vól-
 64 na, bésfutamánac az aytón, hogy látnác mi
 65 dolog vólna. Mikor azért az vénec az ő
 66 befzédeket megmondottac vólna, felőtte
 67 igen szégyenléc az szőlőc, mert soha sem-
 68 mi éfféle dolog Susannaához nem hallatot
 69 vólua. Mikor pedig más napon az nép Joa-
 70achimhoz az ő férjéhez bégyűlt vólua, az
 71 két vénis előjve, kic rakvávalánac hamis
 72 gondlatockal Susanna ellen, hog' ötlet ha-
 73 lálra itélnéc. Es az nép előtt mondanac:
 74 Küldgyetec Susannaért Helcias leányáért,
 75 Joachim feleségejért. Ackor előhívác, és e-
 76 lőméné szűlcivel és gyermekivel és mindé
 77 rokonival. Vala pedig Susanna igé kedvére
 78 tartott, és szép ábrázat. Annakokáért mi-
 79 vel hogy bé fedezte vala magát, elvőtetéc
 80 ortájáról az fedél, hogy szépségével meg-
 81 elegendhetnéc. Ez nán mikor tokoni sír-
 82 nánac, és mindnec kic ötlet esmörtéc vala.
 83 Ugyan azon két vén ember felkele az nép
 84 között, és kezeket fejére vetéc. Es ő sírván
 85 az égbe néz vala, mivel hogy lelkénec bizo-
 86 dalma vala az Urban. Mondánac azért az
 87 vénec: mikor mi maguac járnác az kert-
 88 bē, ez két leánnyal béjove, és mikor az kert
 89 aytáját bétévén leánit tñle el boczáta vól-
 90 na. Méne hozzája egy ifju ki ott tiűkő va-
 91 la, és véle vétkezec. Továbbá mikor mi az
 92 kert szégeletibē vólnác, és ez gonosságot
 93 látnóc, hozzájoc futamánac. Es mikor kápt-
 94 tuc vólua az czelekedetben, az ifjat megne
 95 foghatóc mert nálunknái erősebb vala, és
 96 az aytót kinitvén vólzalada. Ezt pedig meg-
 97 fogván, mikor kérdenőcki vólua az ifjz,
 98 nekűnc nem akará megjelenteni, ezeknec
 99 mi bizonsági vagyonc. Ezeknec az gyüle-
 100 kezet mikor hitt vólua, ug' mint vénneknec
 101 és az népnec bíránac, ötlet halálra itélc.
 102 Ackoron Susanna nagy fel szóval kiálta, és
 103 monda: Öröc Istē tirkoknac értője, ki min-
 104 deneket tudsz minckelőtte meglenűnéc.
 105 Te tudod hog' ezec hamis tanubizonságot
 106 szólánac én ellenem: Imé ez meghalóc ho-
 107 lott semmit azokban nem czelekedtem, az
 108 mellyeket ezec én ellenem gonofsúl és ái-
 109 nokul gondoltanac. Es meghalgará az
 110 UR az ő befzédér. Es mikor halálra viten-
 111 nec, inditá az Isten egy ifjunac az ő lelkét,
 112 kinec Dániel vala neve. Es nagy fel szóval
 113 kiálta: Tizta vagyonc én ennc vétéiről. Ki-
 114 re fordítá a nép, es monda: Miczoda szó ez
 115 az mellyet szóál? Ackoron ő közikbe ál-
 116 ván, monda: Ilyen boiondóc vattoké Izra-
 117 el fiaj, hogy az Izrael leányat, jól végre né
 118 mévén az dolognac, kár hoztattyatoc?
 119 Térjetec vizfzta az itéletre, mert ezec ha-
 120 mis tanubizonságot szólottac ez ellen.
 121 Ezokaért ackor vizfzataré az sokaság: Es
 122 mondanac néki az vénec: Jőy ide és uly mi
 123 közűnkbe, és minékűnc mutátd meg hogy
 124 Isten te néked adta ezt az vénekhöz illendő
 125 tiztet. Es monda Dániel: Válaszátoc el
 126 őket egy máltol, hogy őket megkérdéz-
 127 zem. Minekutánna pedig egy máltól el-
 128 válastottac vólua, ackor Dániel hívá eg-
 129 gyiket, és monda néki: Te régi időtől fog-
 130 va megrogzört gonosságnac vénec, mostan
 131 jörtenec elődbe az te bűncid, mellyeket ez
 132 előtt czelekedtél. Hamis itéleteket cze-
 133 lekedvén, mikor az ártatlanokat kar-
 134 hoztatod vala, az ártalmosokat pedig i-
 135 gazitod vala, holott az UR megparant-
 136 solta hogy az ártatlant, és az igazat
 137 megne öld. Most azért ha ezt láttad, mi-
 138 czoda fu alatt láttad, hogy vétkeztenec:

1 Mivelhogy az mi: oislagunkban, hiszen Lentijsus nem tudgyuc megmondani mitfoda fa legyen. Azt irjac feöle, hogy mindenkor zöid es háromszec se rem egy éjzenedben.

Az pedig felele: Lentiscus a fa alatt látám. **3** Kinec Dániel monda: Igazán hazudál az te magad fejére, mert imé az Istenec Angyala töle értelmet vévén, kette vág tégedet. **4** Ackor azt fél felé küldvén, hagyá hogy az máfikat hívják elő. Kinec monda: Chanaan nemzetsége inkább hogy nem Judajé, az szépség czalt meg tégedet, és az bujaság fordította el az te elmédet. **5** Igy czelekeztec vala Izrael leánival, és azoc féltekben veletec élnecc vala: De az Judah leánya az ti álnokságtokat nem szenvedte. **6** Most azért mond meg énnékem: mitfoda fa alatt kaprad őket hogy vékeztec, az pedig monda: töldgy fa alatt látám. **7** Kinec Dániel monda: Igazán hazudál te is az te magad fejére, mert immár réged vár az Isten Angyala felhúván az fegyvért, hogy téged ketté vágyon, és mind ketrötökét elvesztesen. **8** Ackor az egész gyülekezec fel szóval kiálta, és áldá az I-
9 itent azoknac megtartóját, az kic ő benne vetic reménségeket. **9** Es egyetembe az két vén emberre támadánac, mivelhogy Dániel az ő magoc frája által meggyözte volna őket, hogy hamifitanu vallást mon-
10 dottác volna. **10** Es őket azon halálnac nemével büntetec az Moses tötvénye szerint, mellyett gonoszúl felé barátjoc ellen gondoltac vala, és őket megölecc, és azon az napon az ártatlan vér megtartatéc. **11** Es Helcias és az ő felesége az ő leányokért Sufannáért Joachimmal az ő férjével egybe és minden rokonival diczértéc az Istenet, hogy semmi gonoszság ő benne nem találtator volna. **12** Daniel pedig atól az napságtól fogva és az után, az nep-
13 nél nagy bezúllatben vala. **13** Mikor pedig Astyages király meghölt volna, az Persiai Cyrus vevé magához az országot.

Negyedec toldalec Danielhez. Az Babylonia Belről. Melly 14. caputnac mondatic Danielnél.

Az Bel nevű bálványról és annak eteléről mellyet az papoc eméztenecc vala meg, Daniel az királynac eleibe adgya az Papoc czaládságát, kiket feleségsztől gyermekektől megölet, Daniel az Belt mind kapoinastol elrontya. Az sárkanis megöli Daniel, mellyet az Babyioniabéliec imádnac vala, mely dologért öiet az orofzlánoc közé vetic, kinec Habacuc eledelt viszen Isten parantsolatyábot. Danielt az király elevenen talállya az orofzlánoc között, az vadolokat azoc közé vetteti.

1 **D**ániel az királlyal: él vala barátságoson, és minden baráti között tiz-
2 tetetes vala. **2** Vala pedig az Babyioniabéliec kinec egy bálványoc, kinec Bel vala neve, mellyec minden nap köztenecc vala ti-
3 zenkért véka lizter, negyven ülöt: és hat

3 metreca bort. **3** Es az király tizteli vala azt, és hogy imadná minden napon hozzá-
4 ja mégye vala, Daniel pedig az ő Istenét imadgya vala, kinec az király monda: Miért nem imádod az Belust? **4** Mert úgymond nem tiztelem az kézzel csinált bálványo-
5 kat, hanem az élő Istenet, ki az földet men- nyet teremtetec, és kinec hatalmában vad-
6 nac minden lelkes állatoc. **5** Kinec az király monda: Bel nem lártatiké te néked élő Istennecc lenni? avagy nem látodé mely
7 sokat észic és iszic. **7** Ackor Daniel nevetvén, monda: Ne tévelegy király, ez belől sár, kivől pedig értzéből vagon csinálva,
8 és soha sem észic sem iszic. **8** Az király azért megharagodván az ő papjait hivatá és monda nékic: Ha én nékem né mondgya-
9 toc ezt az mit költünc, ki észic és iszic meg, **9** meghaltoc. De ha megmutattátoc hogy Bel észic meg, Daniel meghal, mivelhogy káromlast iszólot az Bel ellen, és Daniel monda: Legyen úgy az mint mondod.
10 Valánac pedig az Bel papjai hevenen, feleségeknélkül és gyermekeknélkül, és mi-
11 kor az király Daniellel az Bel Templomá-
12 bament volna. **11** Azon Bel papjai monda-
13 nac: Imé mi kimégyünc, te pedig király az étkeket tétéld elő, az rendelt bortis tétéld elő és az aytót bé tévén peczételd bé pe-
14 czéteddel. **12** Es ha reggel viszfazatévén né
15 ralálz mindenecket hogy Bél megör, hal-
16 lyunc meg mi, avagy hamiflat iszólot Dani-
17 elmi ellenünc. **13** Azoc pedig bátran iszó-
18 nac vala, mert az aszta alatt titkon való bémene-
19 st csináltac vala, mellyen mindenkor bémennec vala, és az mi az aztalra tétetec, vala elviszic vala. **14** Mikor azért ki-
20 mentec volna, az király Bélnecc az étket elő tétetec, és az Daniel iszólgai hammat hozánac az mint meghatta vala, és az király előt az egész Templomot bé hintéc, és ki-
1 ménvén, az aytót bé tévén és az király pe-
2 czetivel megpeczeterelvén, elménénecc. **15** Az
3 Papoc pedig az ő szokáoc szerint érzaka bémévén feleségektől gyermekektől, meg-
4 önecc mindenecket és megivánac. **16** Es mi-
5 kor az király Daniellel egygüt jó reggel
6 felkölt volna. **17** Monda: Eppen vadnaké
7 Daniel az peczétéc? kinec Daniel monda:
8 éppen vadnac király. **18** Mihelt pedig az ki-
9 rály megnita az aytót, tekintvén az aztalt,
10 nagy szóval felkiálta, Nagy vagy ő Bél és
11 semmi czaládság nálad nintsen. **19** De Da-
12 niel nevetvén, az király megtartoztatá
13 hogy bé ne menne, és monda: Tekinecc
14 meg az pagyimontomat és vedd ezedbe
15 miczoda nyomdékoc legyenecc ezec. **20** Ac-
16 kor az király monda: Látom félszákna-
17 c, az iszoni állatoknac és gyermekeknac nyü-
18 dékoc. **19** Es megharagodván, az papo-
19 kat feleségektől gyermekektől megfogatá,
20 kicni-

Deut. 19. v. 19. Prov. 19. v. 5.

Arbanac nevűs a merteknecc nemet.

kic mikor mutatták volna az rőytec aytókat, mellyeken béménvén megeméztic vala a mit az aztalra tétz nec vala. Az királról mególet nec, és ő róle az Bel az Daniel hatalmába adatéc, ki őtet mind Templomtól elvezzté.

Az Danielhöz ötödik tóldaléc az Sárkánról.

22 Vala pedig ugyan azon helyen nagy sárkány, kit az Babyloniabéliec tisztel nec vala. Es monda az király Danielnec: Avagy ezis érczéből csinálnac mondodé? Imé ez él, és ézic ifzic. Nem tagadhatod hogy ez élő Isten ne légyen. Azért imádgjad ezt.

24 De Daniel monda: Az én URamat Istenemet imádom, mert ő az élő Isten. Te pedig király adgy hatalmat énnékam, és ezt ez sárkánt fegyvernélkül és dorong nélkül mególtom, kinec az király monda: adoc néked arra hatalmat. Dániel azért szurkot, fadgyat, és szórt egyút megfőzé, és mikor abból tézrakat csinált volna, az sárkány szájába veté, és az meghafada. Daniel pedig monda: Imé ez az ti Istenec.

27 Mellyet mikor az Babyloniabéliec halottac volna, felőtre igen bozfzonkodánac, és az királyra tamadvan mondanac: Az király Sidová lótt ki BÉlt elvezzté, az Sárkántis elvezzté az Papokatis mególé.

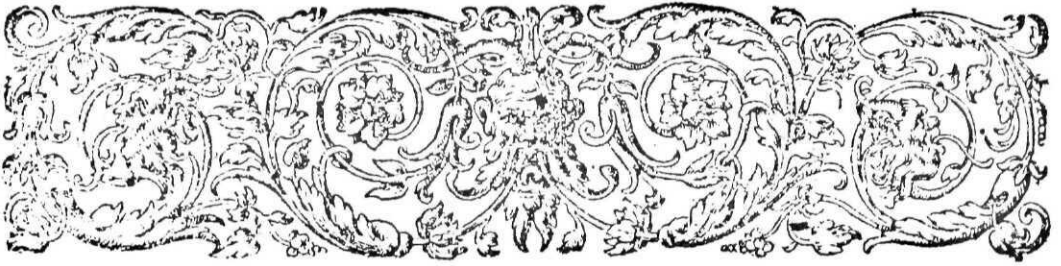
28 Es menvén az királhoz mondanac: Add kezünkben Danielt, vagy teged házadnépével egybe elvezztűnc. Mikor azért latna az király hog' felőtreb eróltet nec, szükség keppen kényszeritvén, Danielt kezékbe adá. Es azoc őtet az orofzlanoc vermében vetéc, holott hat napon lón.

31 Vala pedig az veremben hét orofzlány, mellyek nec minden napra, két ragot és két juhota adnac vala ételekre. Az nap pedig femmit nem adnac vala, hogy Danielt megennéc. Tovabb vala Juda országában Habacuc Prophéta, ki pepót főzót vala, és kenyeret tordét vala az kosárba, és megyea vala az mőzöre hogy az aratoknac viuné. Kinec monda az Angyal: vidd el az ebédet, ki nálad vagyon Babyloniában Danielhöz az orofzlanoc vermében.

34 Felele Habacuc: Babylont én Uram soha nem láttam, és az verem hól legyen né tudom. Akkor az Angyal az ő tetejét megfogá, és feje hajanál fogva élt ragdvan és elvívén az ő lelke febesféggével Babylonban az orofzlányoc verme felőtte helhez teté. Ott mikor Habacuc kiáltot volna, Daniel, Daniel ugymond, veddel az ebédet mellyet neked az Isten küldöt. Ackor Daniel monda: Mégis megemlekeztél rolam Isten, és azokat az kic teged keres nec és szeret nec el nem hatrad. Azért azonnal fel kele és évté. Az Ur Angyal pedig Habacucot ifmet azonnal helyére vité.

39 Az király pedig heted napra mene firatni Danielt, és mikor az veremhöz ment volna, és bétékintett volna, imé Daniel ül vala. Ackor az király nagy szoval kiáltvan: Nagy ugymond az Danielnec Ura Istene, és ninczen más te kivóled. Őtet azért az veremből kivonyata, és hanyatá ugyan azonba azokat, kic az ő veszedelmére igyekz nec vala, kiket azonnal őtelotte megév nec az orofzlanoc.

Az Danielhöz adott tóldalékknac vége.

ESDRAS APOCRYPHUS KÖNYVE, MELLYET KÖZÖNSEGESEN ESDRAS HARMADIC KÖNYVÉNEC NEVEZNEC.

Ez könyv az Chronica könyvnecc, Esdrasnac és Nehemiasnac könyvéböt rag gattatott öfzve, és ugyan azon dolgokrol vagyon, amaz harom ifjunac Darius király előtt mondott ítéletekröl megválva, melly arrol volt, mi czoda volna mindennél erősb, mellyért Zorobábelnecc jutalmat adtat, az Sidockalis minden jot töttec.

ELSŐ RESZ.

Az Josias király az Isteni tisztelot, az Papoknac rendeket, és az Egyházi szolgálatot helyére állattya: az hufvétnec innepét megszenteli: az Egyptumbéli királlyal megütködici és megsebesíteti: ő helyette Joachaz leszen királyá: kit Egyptumban visznecc fogva: és helyette Joachimot téfzi királlyá. Kit viszon tag Babyloniába visznecc, és helyette Joachin leszen királyá: kit mikor Babyloniában vittecc voln.: Sedechias leszen ő helyette királyá mind Jerusálem romlásáig.

2 Reg. 23.
2. Chron. 35.

1 Ikoron Jerusálemben Josias az URnac huivéret szentelne, az első hónap tizen negyedic napján ólé meg az Hufvétre való állatot. Minckutánna
2 rendelt volna az UR házában való szolgálata, az ő ruhájokba felöltözött papokat. Es az Leviták nac megparanczoltta volna kic az szent dolgokban az Izraelkért szolgálónac vata, hogy magokat az URnac megszentelvén, az UR házában mellyet Salómon király az Davidnac fia eppitetet, az szent ládához szentelitetet marháket előkéfzitenéc.
4 Ezt mondván: Nem kell néktec annac terhét vállotokon hozoznotoc, czac hogy mostan szolgáljatoc az ti URatok nac léenteknec, és az ő népére az Izraelre vitteletoc gondot, és kéfzüllyetoc el nemzetenékat az ti zandetecc ízerint, mel-

lyeket Dávid az Izraelnec királyá paranczolt, és Salomon az ő fia előtökbe szabtott. Es mindnyájan kiki mind az ő atyáról való nemzetségénec oszláfa szerint, az templumban az ti atyatókfiai előtt az Izraelitác előtt álljatoc.

6 Acképpen ölytéc az hufvétre való állatokat, és megszenteltetvén az ti atyatókfiaiórt kéfzítelécet el azokat, czelekedvén az URnac Moses által paranczoltattott beszéde szerint. Es Josias ajándékoza az jelen való népéc, barányokat az juhoc közzül, és gedelyeket az keczkéc közzül három ezeret, öreg barmotis három ezeret, mellyec igéretből adattatanac az király marhájból.

8 Es az fejedelmek is hufvétü áldozatra az papoknac két ezer és hat száz juhokat, és
9 az az tulkokat ajándékozának. Conanias pedig, Semejas és Nathanael kic atyafiác valának, Hafaluašis Jehiel es Jozabad, az hufvétre öt ezer juhót, és öt száz tulkot adának. Ezeket azért szépen elké-

szítvén

- 19 szitván az papoc és Leviták nemzeteként állának az Templomban, élven kovásztalan kezeikkel. És az utác ezeledgyenecc szeláfá szert az nép elott áldozniac vala az URnac, az Moses könyvében paranczoltott törvényec szertint. Mert az hufvéti báránypokat az szokás szertint megsztéc tuznál: Az áldozatra valókas pedig utózbén és farczakban megttéc az ó akarat-
 20 tyoc szertint. Es adgyac vala az kölfégyenecc, az után magoknac és az papoknac készitenecc vala. Mert az papoc áldoznac, vala az bármoknac köverivel megeljöne az hufvéti báránnac megételenecc hórája, és az Leviták magoknac és az attyokfiának az Aaron fiának készitenecc vala étel.
 21 Es az szent énekeknek az Afíph maradékinac, kie az ó tizekben szolgálnac vala az Dávidnac, Afíphnac, Heimannac, és Jeduzhunnac az király Prophétájának paranczoltattyoc szertint. Az aytón állók-
 22 nakis kie mindenie aytón vigyaznac vala, kie el nem mehetnecc vala az ó szolgálattyoc mellől, ezeknekis az ó attyokfiak készitenecc ételt. Es ezekppen végeztetéc el az URnac egész tizelet azou az napon.
 23 Mikor hufvétet szentelnenecc, és égő áldozatokkal áldoznának az URnac óltárán, az Jofias paranczoltattya szertint.
 24 Mert az Izraeliták kie az napon jelen valnac, az hufvétet és az kováznélkul való kenyereknek innepét hét napokon szenteléc. Es Izraelben Samuel Prophéta idejéttől fogya éhöz hasonló hufvétet né szentelenecc. Az Izraelnec mondom hogy egy királyais nem tört ilyen hufvétet, az minemot Jofias, a Papoc, Leviták, Sidó és mind az Izraeliták, és az Jerusálemnec lakófi. Jofias király birodalmának tizen nyolczadic eztendejében lón ez az hufvét.
 25 Az Jofiasnac czelekedeti igazac voltac az ó URa Istene elott, ki tókellecc szivből tizelette őtet. Az minemó vezedelmekekirtác pedig régen hogy ó rayta este-
 26 nec, azoc estenecc az Izraelen azokért az kie vétkeztenecc, és az kie minden népeknek fejtötte az Isteni tizeletet elvetertéc, és az URnac beszédét nem követtec. Minemotánna mind ezeket elvégezte volna Jofias, az Egyptumnac királyia Pharaó mégyé vala az úton Charcamis felé melly vagyon az Euphrates mellet, kince Jofias eleibe szállt. Es küldé az Egyptumnac királyia Jofiashoz, ezt izvenvén: miczoda dologó vagy on nékem te veled Judának királyia.
 27 Nem küldöt engemet az UR hogy te ellened hadakozzam: Az Euphrates felé mégyen az én hadam, sietséggel eregy haza.
 28 Jofias pedig az ó hadával nem tere el előle hanem ellene kezdé hartzolni, nem fogadván az Prophétának Istent szájából származó beszédét. Es megütkezőcc ó véle az Megiádo mezein, és mikor az Jofias királt az feredelmecc környnél vótéc volna.
 29 Monda az király az ó szolgáknac: Vigyerecc el engemet az hartzóól, merttígen megsebelítettem, és az ó bűlölyai azonnal elvité őtet az hartzóól. Es mikor az ó másodie szekerébe uluon, Jerusálembe vitetted volna megiala, és az ó eleinek koporfoiban eltemertetéc. Es az egész Sidóságban szíratác Jofias, az fejedelmekis mind az ó felelőgeekkel egybe kuszertetec ó rayta mind az mainapig, és ugyan szokása vót ez az egész Izrael nemzetiségében. Ezeccé-
 30 ptég megvadnac irattaván az Judák királyainac historiájoknac könyvében: Az Jofiasnac tudni illic czelekedeti, az ó dicsősége és az URnac törvényéből való értelme, és az minemó dolgokat czelekedett, még az mellyec meg nem irattanak az Izraelnec és Judának királyainac köny-
 31 vőkben. Annakokaért az kie Judának nemzetiségéből valának, vevén az Jechonias az Jofiasnac fiat, őtet az ó attyának Jofiasnac helyette királlyá válaztác, és mikor hufzon három éltendős vót. Es mikor Izraelben három hó napig utalkodott volna, az Egyptumbéli király leveté őtet az királyságból, hogy ne utalkodnéc Jerusálemben.
 32 Es az népen száz talentum ezüztöt és egy talentum aranyat vón. Es az Egyptumbéli király az Joachimot az ó bátyját válazta Judák országnac és Jerusálemnec királyává. Es az Joachim országot magához köteleze, Jechonias pedig az Joachimnac attyafiat fogya viúé Egyptumba. Hufzonöt eztenős vala Joachim mikor Judábá és Jerusálembe arakóni kezdé, és az URnac izine elött gonofúl czelekedéc. Ez ellen pedig Nabucodonoz az Babyonitának királyá feljövéc, és minemotánna Babyonitába vitte volna, ércz békóba vereté. Es az URnac szent edénit vevén az Nabucodonozor elvivé, és az ó Templumában helykeretéc azokat Babyonitában. Ennet szíratác onfaga pedig és gonoflaga megirattat az királyokról való Chronikákban. Es utalkodéc ó hesterte az ó fia Joachin, ki tizennyolcz eztenős vala mikor kizálltá tennéc. URalkodéc pedig három hó napot és tíz napot Jerusálembe, és gonofiz czelekedéc az UR elott.
 33 Azért eztenős n. sülván, elküldvén Nabucodonozor, elvité őtet Babyonitába az URnac szent edénivel. Es Sedechiást tóvé királyia Judán és Jerusálemnac mikor hufzonegy eztenős vót, ki tizenegy eztendeig utalkodéc. Es gonof czelekedvén az UR elott, nem féle az beszédektől, mellyeket megmondott vala az Jermias Prophéta az URnac szájából.

Exod. 12. v. 6. &
19. v. 39.

* Egy. nék szí-
zet ilyen Pharaó

48 Es noha esküvéssel köteleztetet volna Nabucodonozor királyhoz, mindazáltal hitit megfegvén elszakada tőle, és az ő nyakát és füzvét megkeménítvén, megrórá az Izráélnec URának Istenének paranczolatit. Az UR népének fejedelmijs fokat ezelekedének hamisán és istentelenül, az pogányoknak minden utálatosságoknak felőte. Es megfertezteték az URnac Templomát, melly Jerusálemben szent vala.

50 Es mikor az ő atyoknak Istene ő hozzájoc kuldene, és az ő követé által őket megértetse hívná, mivel hogy kedvez vala 51 nekic és az ő szent házánc. Ók megczúfolac az ő követit, és mikor az UR szől vala, nevetic vala az ő Prophétáit. Ki megbúsúlván az ő népe ellen az ő istentelenségéért, paranczola az Chaldéusoc királynac, hogy féljónénc. Ezec óltec meg az ő ifju népeket, az ő Templomoc környül, és nem kedveztenec gyermeknek vagy vén embernek, leánzónac és ifjunac, mikor mindnyáján azoknac kezekbe adattac voltna. Es az URnac minden szent edénit, és minden király kénczeket elvittec Babyloniába. Es az URnac házánc meggyuytottác, és az Jerusálemucc falait elrontván, azoknac tornyait tűzzel felgyuytác. Mindénket meg eméztvén és femivé tévén az mi kívánatos szépség az városban volt: Az kic pedig az fegyvertől megmaraditanac, Babyloniába elvittéc. Holott az Babyloniábéli királynac rabjai vótác míg nem az Persiábélic uralkodnának, hogy az URnac befzéde mellyet Jeremias szája által szolot, megtellyednéc. Míg nem kitöltötté voltna az föld az ő szombacit, és az ő pusztságánac idején nyugott voltna, az herven elzrendőket bétöltvén.

II. Rész.

Cyrus király az Istenből felindítarván a népet házá boczáttya, az mins az Jeremias ő felőle megmondotta vót: Az Artaxerxes idejében megiltatic az Templumnac eppitése az Coelesyrianaott tartoitul, Énc. Továbbá: Ez cáputban az igazság igen megferteztetet, vagy attól az kic ez iria, vagy az után egyebektől. De megemendalkatod az Esdras könyvéből, holot ez igazán vagyon.

1 Mikor Cyrus az Persiának királya uralkodnéc, hogy az URnac az Jeremias szája által mondott befzéde 2 bétellyfednéc. Az UR Cyrusnac az Persiác királyánac szivet felindítá, hogy az ő egész birodalmában irállás elhirderné.

3 Monduán: Eztanondgyá Cyrus az Persiának királya: Engematez földhéc kezelegnénc királyává tett az Izráélnec U-

4 Ra, az magasságbéli UR. Es paranczolta énnékcim hogy ő néki házat eppitféc Jerusálemben, melly Iudeában vagyon. Valaki a ti nemzetiegtéc közzül eppiteni akar, az ő URa segitfégével, mennyen fel Jerusálembé. Valakic pedig szílel megtelepettenec, az helyé lakozó emberéc megfegitféc azokat aranyval és ez üstvel. Ajándékokval, lovackal es barmockal, azockal egybe, mellyeket fogadásból küldenec az UR hazába melly vagyon Jerusálemben. Annakokaért az Judah és Benjamin nemzetiből való atyai nemzetiegeknec, az Papoknak és Levitáknac feiedelmi felkelénec, kiker az Isten felindita, hogy felmennénc az URnac házánc eppitfécire, melly Jerusálemben vagyon. Es az ő szomzfédi megfegitéc őket arannyal és ezüstvel, barmockai és foc fogadottajándokokkal, nagy fokat kiknec füzvec felinditatott vala. É magais Cyrus király elő hozatá az URnac szent edénit, az mellyeket Jerusálemből Babyloniába vitt vala, és az ő bálványánac szentelt vala Nabugodonozor. Es Cyrus az Persiának kitallya azokat elő hozarván Mithridatefnec az kéncz tartónac adá. Ki által Sesbazárnac az Judéanac fejedelménec adattarának. ^a Azoknak pedig számoc ez: ^a Harmintz arany medentze, ezer ezüst medentze, áldozat felmetelő hulzonkilentz czezfec, harmintz arany czezfec, más módú czezfec négy száz tíz, és egyéb ezer edényec. Minden arany és ezüst edényec, öt ezer és négy száz. Ezez számon adattarának Sesbazárnac, ^b ki el mégven vala azockal, az kic az Babyloniái fogságból Jerusálembé haza menénec. ^c Artaxerxesnec pedig az Persiának királyánac ideimén, Judánac és Jerusálemnec lakói ellen írác ő néki Bilsham, Mithridates, Tabestoriából. ^b Vedd ez fedbe vény tudó, és a többi kic Samarjába és a környül való helyeken laknac vala, ez kérték, az t megnyávetkezendő levelet, mondom hogy írác Artaxerxes királynac. Mellyet Rechum a fő tanács és Schimfai az törvény tudó az arany és eferzénec a király szolgainac, és az ő udvaránac biráinac neveckel, kic Coelesyriában és Phoeniciában laknac vala.

^a Lásd meg melly nagy ellonkezes vagyon az Bibliában az ezüst és arany marhánc meg számlálásában. I. Esd. 9. Es itt ez helyen. De azt meg emendalta Tremellius az Esdrasnak igaz híriac ő néki Bilsham, Mithridates, Tabestoriából. ^b Vedd ez fedbe itia a hamisfakörnyül való helyeken laknac vala, ez kérték, az t megnyávetkezendő levelet, mondom hogy írác Artaxerxes királynac. Mellyet Rechum a számláltattac fő tanács és Schimfai az törvény tudó az arany és eferzénec a király szolgainac, és az ő udvaránac biráinac neveckel, kic Coelesyriában és Phoeniciában laknac vala. ^c Ez t pedig azért mongya hogy az negyodic cáputban való fabulának helye legyen. ^c Itia nagy vétecc vazznac, mert a két király idejében, Darius Assuerus és Cambyses idejében lótt dolgot, ug' befzelli mint ha czac Cambyses idejében lótt volna. Másolice vétecc ez, hogy az Darius Longimanus idejében lótt dolgot, Darius Assuerusnac tulajdonitja, Énc. Továbbá lejjü meg az emberéknec neveket is mimódon veztegettec meg. Az Rechumot először nevezi Rathimus. Balé emusiac v. 16. Az után egy nevezi Rathimus ab occidentibus. Harmaaszor, Raithimus quos scribit ab occidentibus. Lásd meg az de jure Bibliac melljelez ideig élének.

1. Paral. 30.
1. Esd. 1. C. 4

18 Tudtára legyen Urunknac az királynac hogy az Sidóc kic onnét ti tületemi hozzánc fel jöttenec, Jerusálemet a versenyec és gonofz várost eppitic, annak kő falait *harmar* elvégezie, és a benne való Templo-

19 motis eppitic. Hogy ha ez város és annak keritése véghöz meniend, ók adót nem ad-

20 nac, hanem az királynac kárt téfz nec. Mivel pedig hogy az Templum felől gondunc vólt, méltó dolognac vélóc, ha ezt el nem

21 halgatnóc. Hancm Urunknac a királynac tudtára adnóc, hogy ha az királynac rettic az te eleidnec könyvében kerelséc

22 meg. Es azokról irattott könyvekben megtalálad, és megtudod hogy ez város engedetlen vólt, és az királyoknac és vároloknac káros vólt. Es hogy az Sidóc versenyefec, és abban eleitől fogva pártolkodáóc vóltanac, és ez okáért pufzitatott

23 el az a város. Mostan azért hírré téfzfüe Urunknac az királynac, hogy ha ez város megéppülhet, és keritési elvégefzetnec, Coelefyriába és Phoeniciába meneteled nem íezen. Ackoron Rechumnac az főtanácznac és Schimsainac az törvén tudónac és azoknac több tárfaunac, Syriában és Phoeniciában lakozóknac az király ezeket írá. Megolvasám az levelet mellyet

24 énnékem küldtrec: Annakokaért paranczolám hogy megdukozánac felőle és megtalálac hogy ez város eleitől fogva az királyoknac ellenec állot. Es hogy engedetlen, és hogy pártolkodásnac szerzői lakoztat abban, fót igen hatalmas királyokis utalkodtanac Jerusálemben, kic Coelefyrián és Phoenician adót vettene.

25 Mostan azért paranczolom, hogy ez férfiakac megülzátóc, hogy azt az várost ne eppitséc, és többet femmit ne mivellyene. Hogy ne követkőzzenec nehezeb dologc onnét, az honnét gonofzoc jöttenec, és az királyoknac kár ne következzéc. Ackoton elolvafván azokat, mellyeket Artaxerxes király irt vala, Rechum és Schimsai az törvén tudó, és azoknac tisztbéli tárfa, lovokat elkészítvén, sietve lovagockal, néppel és sereggel Jerusálemben menénc. Es kezdéc az eppitóket

31 megültani: Ezképpen Jerusálemben a Templomnac eppítésétől megfzénec az Sidóc, mind az Dáriusnac az Persiai királynac birodalmánac másodic elztenedéicg.

III. Rész.

Az Dárius nagy lakodalmat szerez az ő feölgaunac, és a királynac ifjai hármán három sententiát mondánac, mellyeknec igazságánac megitélését a királyra hagyáac. Az első az úzartalmán az börtöl és annak erőségéről meg

mondgya: *Továbbá, Az Esdrásnac első könyvénc historia, bizonytya, hogy ezec nem lótt dologc, az mint az olvasóc ó magokis észkelvehetic. Nem lehet azért ez könyvénc olyan méltósága, mint az Canonicus könyvek nec. Mert Esdras az sírja Esd. 5. hogy Aggeus és Zacharias inditottac az Sidókat hog a Templomot meg eppitséc. Aggeus az tija cap. 1. 2. hogy nem inditattac egyebünmet, hanem csak isten lelkitől az Prophetic átra! Az után ugy irt az Dárius Longimanus hog eppitséc Esd. 6. Továbbá sem az Dárius sem az Sidac nem emlékez nec ez historiáról, mikor kérédóket, kic zoda engedelméől eppitene, és mikor az király meg engedic az eppitést. Lásd meg, Esdr. 5. vers. 9. 6. cap. Abbanis nagy vesec vágyon hogy az Dárius Longimanus icit az Dárius Assverusnac tulajdonitgya, és ez két királynac idejét egybe zavará.*

1 **D**ARIUS király nagy vaczorárkélzite minden ó udvara népénc, Mediánac és a Persiánac minden fejedelmec. Es minden fő emberek nec, fejedelmec nec, tiszttartók nac, had nagyk nac kic ó alatta Indiácul fogva mind Szerezen orszáig, Száz huszon het tartományokban való tiszttartóc vóltanac.

2 Kic mikoron öttenec ittanac vólna, és megegedvén haza mentene vólna, Darius király az ó ágyas házában felméne, kiczint aluvéc, és felferkene.

3 Ackoron amaz három udvatló iffiac, az kic a király tefstér órizic vala, mondánac égyyc az másiknac. Irion mindeninc valami szép jeles mondást, hogy az mellyikünk nec beszéde a másiknac bölczebnec találtatic, annac Dárius király nagy ajándékor adgyon. Hogy bársonyba öltözécséc, arany pohárból igyec, aranyas házban aludgyec, arannyal megékésztrec lovaktól vonatáséc fzekérbenc sibir patyolatot viseljen, és nyakában arany lántzot.

4 Dánus után az ó bölczeségejert másodic helyen üllün, és Dáriusnac rokonságánac hivattáséc. Ackoron megírá mindenic az ó mondását, és bepezeterelvén Darius királynac feje alá évécc.

5 Mondván: minckutánna felkelend az király, adgyoc néki az mit írfunkat, és az harmunc közzül valam ellyfink nec mondását legbölczebnec itelendi az király és az Persiánac fejedelme, annac adattáséc a gyözödelem, az mint írva vagyot.

6 Egyyc ezt írta: **ERŐS AZ BOR.**

7 Másic: **ERŐS AZ KIRÁLY.**

8 Harmadic ezt írta: **ERŐS BRC AZ ASSZONI ALLATOC,** mindenk nec felőtte pedig **GYÖZÖDELMES AZ ISASSAG.** Mikoron azért fel kőltvólna az király, vévén az ó írfokat néki adac, és elolvasá Annakutánna elküldvén, hivatá az Per-

*szendgs
Darius
nagy.*

*Darius ba
le ifjainak
nafi.*

*Prinj se
24
31*

15 lianac és Mediánac minden fejedelmir, ne-
 16 vezeteisit, itélő mesterit és tisztartóit. Kic
 az tanácsban be ülén megolvastc az irá-
 17 sokat. Annakutánna paranczola ez ki-
 rály, hijátoc ugymond az iffiakat, kic az
 ő irásokat megmaggyarázzác : és miko-
 rón hivattatván bejortenecc volna.
 18 Megparanczola nékic az király : Nő
 maggyarázzatoc meg minékúnc az mit ir-
 19 ratoc. Annakokaert elkezdé az először
 az ki a bort mondotta vala erőlnec, mond-
 20 vá : O fírfiac melly igen nagy ereje va-
 gyon az bornac, menivel erősb az bor mind
 azoknál a kic ötet megfiszác ? Elhayta
 21 az elmét. Az királynac és árvánac el-
 mójét egyarant, egyenlőképpen hujába
 valóvá téfzi, szőlőgnac, szabadofnac, sze-
 22 gégnec, gazdagnac elmjét. Es minden
 elanénec bátorfságot és gonyörúséget sze-
 23 rez, ugy annyira hogy semmi szomorúság-
 24 ról és ádoságról meg nem emlekezie. Es
 minden embert adakozóvá téfzen, czele-
 kedvén ezt hogy a részeg ember sem kirá-
 lyról sem fejedelemtől meg ne emlekez-
 25 zéc, hanem mindenkor foc pénzről szól az
 26 ő szája. Avagy minekutánna megfészé-
 gednéc, sem barátságól sem atyahúság-
 27 ról meg nem emlekezacc, hanem egy ke-
 28 vésidő múlva fegyvert ragadoznac. Mi-
 nekutánna pedig az bortól megfzabadul-
 29 ván megjozánodnac, az czelekedet elzék-
 30 be nem jut. O fírfiac, avagy nem felotte
 igen erősbé az bor ? Mert kiczoda merté
 31 avagy ezac gondolnajs, hogy ilyen nagy
 dolgokat czelekednéc ? Es ezeket szólván
 32 halgata.

vizeknedec és nem hartzolnac hanem az
 földet mivelic : ezec minekutánna bea-
 33 ratandnac, az királynac adójokat be-
 34 hozzác. Végezetre ha ő egyedül azt mond-
 35 gya, óllyétec meg, megölic, ha elhagyatya
 36 elhadgyác. Ha veretteri, veric, ha kitó-
 37 rólren, kitórlit, ha eppitet, eppitnéc.
 38 Ha kivágattar, kivágjac, ha plántáltac,
 39 plántálnac. Minden erőtlenc és hatal-
 40 masoc ő néki engednec, ezekkel kórnyúl
 fogattatván ül le és ífzic, és alúfzic ezektől
 41 kórnyúl vétettétvén. Es senki az ő akara-
 tatyafzerint el nem mehét, hogy az ő ma-
 ga dolgára viséllyen gondott, hanem az ő
 42 befzédínec engednec. O fírfiac mi mó-
 don nem volna a király mindenél erősb ?
 43 Mert kinez vólnánac enni diezéreti ? Es
 ezeket szólván halgata. Az harmadig pe-
 dig az ki az aszfzoni állatokról és az igaz-
 44 ságról irt vala, (ez az Zerubabel,) szólván
 kezdé. O fírfiac, nem az király legna-
 45 grob, nem az embereknek sokasága, nem
 az bor mindennél erősb : Kiczoda taha-
 46 az ki ezeken uralkodic ? Avagy nem az
 aszfzoni állatoc szültérke az királt, és min-
 47 den népet ki az földön és tengeren ural-
 kodic. Avagy nem ezektől születtentene-
 48 ké és neveltenteneké az kic ültetic az szó-
 49 lót, mellyekről az bor léfzen. Ezec az kic
 minden embereknek ruhájokat ezinaliác
 ezec szereznec diezóséget az emberelenc,
 ezektől az fírfiac el nem szakarvathatnac.

*Az aszfzoni állatoknak erősbé-
géköré*

Ha aranyat, ezüstöt és minden drága
 marháat gyuytenekis, és latandnac vala-
 50 melly szép aszfzoni állatot. Mind azo-
 51 kat elhagyván ezec figyelmezucc, rejája
 fuggesztett szemmeit fölfázkodnac arra, és
 azt inkább kíványác hogy nem mint az a-
 52 ranjat, ezüstöt és akarmelly drága marhá-
 53 tis. Az fírfiac meg atyájis az ki ötet tel-
 54 tartotta, és tartományáris elhadgya, és ad-
 55 gya magát az aszfzoni állathoz. Es ón-
 56 non magát az aszfzoni állattal megvón-
 57 ditván, sem az ő atyáról, sem anyjáról,
 58 sem tartományáról meg nem emlekezie.

59 Es ezac innétis megkellit nékktcc tud-
 60 notoc hog az aszfzoni állatot uralkodgya-
 61 nac ti raytatoc ? Avagy nem nagy nyomo-
 62 rúságot vezteke fel ? Es ember az ő fe-
 63 gyvertévvén, uttanem mégyné hogy lo-
 64 pást és gyilkofságot czelekedgyéc, nem az
 65 tengeren és folyó vizeken hajokáriké ?
 66 Nem láté orozlánt, és nem éijel járt, és
 67 mikoron lopást, czalárdáságot, és ragado-
 68 mánt kaphatand, mindenket nem az ő
 69 szeretólihoz horde ? Sőhogy az ő férje,
 70 attyánál avagy annyánál feleségét inkább
 71 szeresic ez megbizonitya. Mert lokan bo-
 72 londá lörtenecc az ő feleségkért, soká szó-
 73 gácká lörtenecc azokért. Sokan elveztenec
 74 és mególettentenecc, mikoron az aszfzoni
 75 állatokért vétkezettc vólta. Immár pedig
 76 cibud-

*b Vagy: Avagy
nem bankodoc?
Tudniilléc hogy
titket meggyöz-
lec. Nemllyecigy
fordistnac, Mwa
kaloztoc és nagy
dolgokra igye-
keztec, de min-
dent az aszfzoni
állatnac adoc,*

III. Rész.

*Az két ifjakis megmonégyác az ő értelme-
ket, kic az zarálynac az aszfzoni állatnac, és az
igazságocac ere, erő, szolnac vala : Az harma-
diknac értelmeit hadgya jóvá az királt, és azt di-
czéri, és megengedi az Jerusálem városánac ep-
pitésé.*

1 **A** Ckoron kezdé szólni az máfikis, az
 2 ki az királt irta vala erősbucc lenni.
 3 O fírfiac, nem de nem igen erőf-
 4 féké az emberek, az kic ez földet és zengert
 5 bírjac, és mindenket mellyec azokban
 6 vadnac ? Az király pedig azoknál erősb,
 7 ki úgy uralkodic azokon hogy valamit pa-
 8 ranczoland megczelekedgyéc.
 9 Mert ha őket az hadakozásra küldendi,
 10 elmennecc, hegyeket, keritéfeket, kó falo-
 11 kat és romnyokat lerontnac. óletenecc és
 12 ólnec, hogy az királynac paranczolatya
 13 szerint czelekedgyenecc, ha pedig győze-
 14 delméléc leendnec, valamit az hadban
 15 nyertenecc, mindent az királynac visznec.
 16 Ha onlatosképpen mind azoc az kic né-
 17 18

*1
Az Bornac erőf-
sége.*

*24
24
24*

*24
Az királynac a-
dóságról*

ellhidgyétek befzédemet, hog' noha nag' az kiraly az ó hatalmátságával, kit minden tartományokban való emberec meg czac me-
 29 gilletnijs félne. Láttam mind az által hogy Appajima az Babylócs leánya az igen hatalmas királynac ágyafa, a királynac job keze felől ülven. Az Coronát a királ' fejből elvévén az ó maga fejébe téfzi vala, és bal kezével az királt úti vala: Eseez mikoron léfzenc, az király szája tarván néz az, ha az nevetend, óis nevet. ha meg haragfzic, hízkelkedic miglen megbékeli-
 32 lendic ó vele. O férfiac, miképpen nem vólnának mindennél erősbec az afzloni állatoc? Mert kiezoda czelekedhetnéc ilyen dolgokat? Ackoron mikor az király
 33 és a fő népec egy mátra tekintetec vólna,
 34 kezdé az igafságról szólni. O férfiac az afzloni állatoc avagy nem erősbeké? Nag' pedig á föld és magas az Ege, és gyors á Nappnac futása, ki az Eget bekerüli és ismét
 35 az ó helyére megyen egy nap. Avagy pedig nem vólna igen nagyságos a ki ezeket czeledi? Annakokaért mindennél legnagyob és erősb az igafság. Minden föld az igafságot hiji segítségül, és ótet az Egeis áldgya, és ó elotte minden állatoc megindulnac és refzketne, és annál semmi hamiság ninczen. Hamis az bor, hamis az király, hamisác az afzloni állatoc, hamisác az embereknec minden fia, és azoknac minden czelekedetec hamisác: és ninczen azokban igafság, hanem elvéfz-
 38 nec az ó hamiságokban. De az igafság megmarad, és crejében örökké él, és mind örökké megáll. Kinel sem személy válogatás nintfen, sem különbözés, hanem igazat szolgált minden igazaknac és hamisáknac, ki mindnyájan az ó kegyelmes czelekedetivel élne. Mert ninczen az ó ítéletiben hamiság, hanem erőlség, és birodalom és hatalmátság, és feleség diczóság minden időben. Aldotté-
 41 gyen az igafságnac Istene. Ez pedig az Izólástól mikor megszűnt vólna, a főnépec mind felkáltván mondanac, igen nag'
 42 az igafság és mindennél erősb. Az király pedig monda: Ha valamit akar sz kérni annac felóte az mint itua vagyon, kéried és megadom te néked: miért hogy leg bölcsebnec találtattál, legközölb ulz én hoz-
 43 zám, és én rokonomnac hivatvatol. Ackoron az (monda) az királynac: megemlekezzél az te fogadádról, hogy felfogadtad te Jerusáleménc megéppitését, az mell' napon az országot kezde hoz venni.
 44 Es Jerusálemből minden elhodatott edényeknec megadását, mellyeket mikor Babyloniát megvette vólna Cyrus, kiválasztván, oda vízfzta akar vala küldeni.
 45 Es fogattad vala az Templumnakis eppi-

tését, mellyet az Edomeusoc megégette-
 nec, mikoron Judeát az Chaldeoec elpusztították. Mostan azért Uram ez a mit kévanc és kére, és az mire kérem te feleségedet, hogy véghöz vigyed a fogadást, mellyet az mennyei királynac az te szájadl fogadtál. Ackoron felkelvén Darius király megezókolá ótet, és megira mindé kéncztartóknac, tisztartóknac és jeles embereknec, hogy elkéfernéc étet, és az ó úti társait, ki Jerusálembec éppitésére felmenne. Es minden gondvélőknec, ki Syriában, Phéniciában és Libanuson valának, hogy az Libanus hegyéről Cedrus fákat hordatnának Jerusálembec, azoknac az város éppitésében való segítségekre. Annac felóte mind az Sidóknac ki az országból Judeába felmennece vala, szabadságot hirdetvén, hogy egy hatalmasnac, fejedelmenece avagy tisztartónak ne légyen szabad az ó kapujokra menni.

50 Hanem mind az egész tartományt mellyet birandnac, azoktól szabadomnac lenni paranczolá, és hogy az Edomeusoc az Sidóknac kastellyokból, mellyeket birnac vala, kimennyenec. Es az Templumnac éppitésére éfztendóknec hűzfűzf talentumot adnának miglen felrakattatnéc.

52 Az szent óltáron való egészlen naponként megéto áldozatra pedig az mint Paranczolvá vagyon, éfztendóknec tiztiz talentomat szolgáltattának. Végezetre mindeneknec ki Babyloniából az várofnac éppitésére mennece vala, magoknac és az ó maradékoknac szabadságot engedé.
 54 Istené ira hogy minden Papoknac adnának bizonyos számú szent ruhákat, mellyekbe felöltözötven szolgáltannac.

Az Levitáknakis hagyá hogy élést adnának, miglen az ház elvégezteinté, és Jerusálem feléppitnéc. Es hog' az várofnac minden óuzónec jutalmát és szertést adnának. Es elkülvén minden edényeket mellyeket Babyloniából Cyrus kiválasztot vala, valamellyeket Cyrus hagyot vala, ezis paranczolá meglenni és Jerusálembec küldetrenni. Kintérvén azért az az iffiu, felemelvén ortáját Jerusálem felé, hálát ada a mennyei királynac. Mondván: te tófed vagyon az gyóződelem, te tóled az bölcseség és világság, én pedig te szolgád vagyoc. Aldott vagy, ó ki énnekém bölcseséget adtal: Diczétloc tégedet Uram mi atyainknac Istene.

61 Es az levelet vivén Babyloniába me-
 62 né, és oda jutván megmonda ezeket Eschatana mind az atyafiaknac, ki Babyloniában vilt Media or valának. Ki az ó eleicknec Istenece hálát adának, hogy adna immár ó nékic könnyeséget és nyugodalmat.

63 Hogy felmévén megéppitnéc Jerusa-

6 Haezecigazac, tebat az Esdrásnac, Nehemiasnac, Esfemes hisztorija, és az Aggeusnac prophecia soha semmilyképen nem lehet igaz.

6 Ez az Esdrás-

nac igaz hisztorival ellenkezes, mert nem ez az Esdrásnak a küldeni, hanem ugyan Esdrásnak küldése.

64 Mert az király Eschatana or vilt Media or jagban.

lemet és az Templomot a melyben az ő neve segítségül hivattatott : És örvendezé-
nec éanc szóccal és vigasággal het napon.

V. Rész.

*Megszámlálással az azo az kic a fokságból
haza mentanc, megegyptetic a Templom és az
oltár. Az sátoros ünnepet megszentelic, de az op-
piciusfól eltil: atnac az ő ellenesegc áltál, énc.*

1 Ezeknek vtanna pedig az atyai czelede-
kuec fejedelmi az ő nemzetsége szer-
int elváltatatanac, kic feleségeivel, fioc-
kal, leányokkal, az ő sólőgájokkal és bar-
2 mockal felmenyenecc. Es Darius ő velec bo-
czára ezer lovagokat, kic békeséggel elké-
fernecc Jerusálembe a Sidókat, kic éneklő
szerfzámockal dobockal és sípockal élnecc
3 vala. (Mert az atyafiai mindnyájan é-
nekelnecc vala nékic,) és azokat paranczo-
4 lá vélec felmenni. Ezec pedig az férfia-
knac nevecc, kic az ő atya nemzetecc szerint
az ő nemzetségekkben és fejedelemségekk-
5 ben felmennecc vala. Az Papoc közzül:
az Aaronnac fiánac az Phineecfnec fiai közzül
Jesus Josedecknecc fia, Joakimmal az ő
fiával, és Zorobabel Salatielnecc fia, Dávid
6 házából való Peretnecc nemzetségekkből,
Juda nemzetségeknec fejedelme. Az ki
Darius királynál az ő országánac másodicc
esztendejében az Nisan nevő első hónap-
ban amaz czúdalatos befzedéket ízóla.
7 Ezec az Judeából valócc, kic felmenénecc
abból az Babyloniai rabságból, kiket
Nabucodonozor Babyloniai királya
Babyloniaiba vitt vála, kic Jerusálembe
megterven Judeánac részeire vizfzáméné-
8 nec kiki az ő városában. Az kic jóttecc va-
la Zorobabellecc, Jesussal, Nehemiafsal, A-
zarariafsal, Rahhamával, Nachamanival,
Mardocheufsall, Bilschával, Misperethuf-
fal, Bigvajusfall, Nechummal, Bahánával,
az ő fejedelmivel: Ez pedig az népnecc az ő
9 fejedelmek: ol való megszámllálóc. Pa-
rosnac fiai. ket ezer száz hetvenkettő : Se-
phatiasnac fia, három száz hetvenkettő.
10 Arachnac maradéki, hat száz ötvenket-
11 tő. Paethath Moabnac maradéki Josve-
nac és Joabnac maradéki: két ezer,
12 nyólt száz tizennyóltz. Helam maradé-
ki, ezer ket száz ötvennégy: Zatus maradé-
ki, nyólt száz negyvenöt: Zaccainac mara-
déki, ket száz hatvan: Binnunac maradéki,
13 hat száz negyvennyóltz. Bebai maradéki,
hat száz harminnyóltz : Hazgad maradéki,
14 ket ezer három száz, huszonkettő. Ado-
nikam maradéki, hat száz hatvanhet : Haddi-
15 maradéki, hat száz ötvenöt. Aternecc Ezechi

ástól való maradéki, kilentzven nyóltz:
Hafchunnac maradéki, három száz huszó
nyóltz : Betzai maradéki, három száz hu-
16 szon négy. Chariph maradéki, száz ti-
17 zenkettő. A Gibbonitac, kilentzvenöt.
18 Bethlehemitac és Nerophateufoc, száz
nyóltzvan nyóltz : Anathot varosbélicc,
száz huszon nyóltz: Hazmavetbélicc, negy
19 vékettő. Kiriathiearibélicc, Cephirabélicc,
és Beerotbélicc, het száz negyvenhárom: Ra-
macs Giba varosbélicc, hat száz huszó egy-
20 Micmas varosbélicc száz huszon kettő:
Bethel varosbélicc és Hajabélicc, száz
huszon három. Az másodicc Nebo város-
bélicc, ötvenkettő : az másodicc Helam
maradéki, ezer ket száz ötven négy: Mag-
bifcus maradéki, száz ötvenhat.
22 Charimus maradéki, három száz huszó:
23 Jericho varosbélicc három száz negyvenöt.
Lodeufoc, Chadiufoc és Ono város-
24 bélicc, hét száz huszonegy: Senaanufoc, há-
rom ezer, kilentz száz harmincz. Papoc:
Efasac maradéki Jesuinnac nemzetségekkből,
25 kilentz száz hetvenhárom : Immer mara-
deki, ezer ötvenkettő. Paschar maradéki,
26 ezer ket száz negyvenhet : Charimus mara-
déki, ezer tizenhet. Levitac: Josue mara-
27 déki Kadmielvel az Hodeva fia közzül,
hetvennégy. Asaph maradéki, az kic az
28 Templumban énekelnecc vala, száz negy-
vennyóltz Ayton állóc pedig : Sallum
maradéki, Ater maradéki, Talmon mara-
déki, Hackub maradéki, Chaat maradéki,
29 Sobai maradéki, száz harmincznyóltz.
Az kic az Papoknac a Templóbá szolgál-
nac vala, Tzichas maradéki, Hafuph ma-
radéki, Thabahoz maradéki, Kerofus ma-
radéki, Sihhe maradéki, Padon maradéki.
30 Lebam maradéki, Agab maradéki, Schalmi
maradéki, Chanā maradéki, Giddilus ma-
radéki, Gachadus maradéki, Reajus mara-
31 déki, Retzinus maradéki, Nekod maradé-
ki. Gazanus maradéki, Huzza maradéki,
Pafeach maradéki, Bezaus maradéki,
Mehhunim maradéki, Nephisichim ma-
radéki, Bakbuc maradéki, Chakuph mara-
32 déki, Charehur maradéki. Batzelit mara-
déki, Mechid maradéki, Charfa maradéki,
Barkos maradéki, Sifera maradéki, Te-
mach maradéki, Netziach maradéki, Ca-
33 thiphaz maradéki. Salomó Netineusi, Sor-
aus maradéki, Sopheretus maradéki, Perid
34 maradéki, Jahhal maradéki, Darkon ma-
radéki, Giddilus maradéki. Schephatias
maradéki, Chatil maradéki, Pocerethhat-
35 zebnim maradéki, Amō maradéki. Míd az
Nethineufoc és Sálomō szolgainac mara-
36 déki három száz nyóltz vákettő. Ezec azoc
az kic Telielzchiból és Thelcharsából
37 feljövénec, és azoknac fejedelmec. Ce-
rub, Adan és Immer. De nem mondhatéc
meg az ő városokat és az ő nemzetsége
ket

ket mimódon vólnának Izraelből, Delaa 54 nem vettetet vólna. Es pénzt adának à
 38 maradéki, Tobijas maradéki. Az Papoc favágóknac és mester embercknec, és é-
 közzül pedig, kic Papságot vifelnec vala, 55 telt és italt olayval egybe. Az Sidon és
 kic azoknec lenni nem találtatának, Cha- Tyrus városbélicknec, hogy ó nékic az
 bajas maradéki, Cortus maradéki Barzil- Libanus hegyéról szálakon Cedrus fákat
 lai maradéki, ki a Barzillai leáni közzül fe- hoznának alá az Joppe tengerén, az mi-
 leséget vévén, az ó nevéról nevezteréc. képpen Cyrus à Persáknac királya ó né-
 39 Ezeknec nemzeteknec a mellyet mon- 56 kiec erre szabadságot adott vólna. Má-
 danac vala, irását kereséc, de meg nem ta- fodic éfztendőben pedig, minckutánna
 40 lálátatéc : annak okaért eltítatának à Pap- Jerusálemba az Istenec házába mentec
 ságtól. Mert az király követe megpa- vólna másfodic hólnapban, Zorobabel Se-
 40 ranczola nékic, hogy az szent állatokat altilenec fia, és Josue Josadaknec fia az ó
 ne ennéc, miglen olly Pap támadna, ki az atyafiával az Papokval és Levitákvál, és
 Urimnec és az Thommimnec igazságát vala. Az másfodic hólnapnec első nap-
 41 megtanítana. Mindnyáján az Izraelitác 57 ján másfodic éfztendőben, kezdéc az Isten
 negyvenket ezeren, háromszázan hatva- házának fundamentomát felvetni, vala-
 42 non valának. Azoknec szolgálóic és szol- kic Judeában és Jerusálemba jóttenec va-
 gálóicok kivól, kic het ezeren háromszázan la. Es mikoron Levitákac választottac
 harmintz heten valának, kétféfé négyven- 58 vólna, kic húsz éfztendősec és nagyob-
 42 ót éneklő féféfiac, és afzfzoni állatoc kivól. bac valának, hogy az U R házának mun-
 43 Lovoc hetféféz harmintzhat, az ó ófzv- kájában palléroc lennénc. Elólván
 rec hetféféz négyvenót, tevéecc négyféféz 59 Josue, az ó fiai és rokonsági, és azoknec
 harmintzót, szamároc hat ezer hetféféz atyokfiai az Levitác, az Isten házának ep-
 44 húsz. Az atyokról való nemzeteknec pirókknec egy aráurvóltanac igazgatói.
 feji közzül pedig, mikoron az Jerusálemben lakozó Istenec házához jutottanak 60 Az Papokis előállának felkészfúlvén
 vólna, némellyec szabad akarattyoc sze- trombitákvál, és à Levitác az Afaphnec
 45 rint ajánlác magokat az Isten házának az 61 maradéki Cymbalmokval. Diczfervén az
 ó helyén való megeppitésére. Es az ó U Rat és áldván, a Dávidtól Izraelnec ki-
 45 erkecc szerint az alkortánra adának, hat- rályától irattatott énekekvel. Az egész
 van egy ezer drachmat, öt ezer Gyra ezú- nép pedig igen nagy kiáltással kiált vala
 46 stót, és Papi ruhát százat. Es lakának az diczfervén az U Rat mikoron az U Rnec
 Papoc és Levitác, és az kólség közzül az 63 háza rakattanéc. Eljövén pedig à Pa-
 kic Jerusálemba és Judeába jóttenec va- poc közzül, Levitác közzül és az atyai
 la, Nethineufoc, Cantoroc, és aytón al- nemzetségeknec feji közzül vén embe-
 46 lóc, és az Izraelitác mind az ó tarto- rec, kic az első házatis látrac vala. Ennec
 47 mányokban. Mikoron pedig az hetedic eppitésére nézve nagy felszólvál sírnac va-
 hónap eljött vólna, és az Izraelitác az ó 65 la, fokban ísmét az nagy örómnec miatta
 városokban lakoznának, egyenlő akarattal kiáltanac vala. Ugyannyira hogy à nép
 48 ba gyülénec. Holott Josue Josadaknec nem tudná megválasztani az örómából va-
 fia az ó atyafiával à Papokval megálván, ló kiáltást az sírnalmas szótól, mert az nép
 és Zorobabel Sealtielnec fia az atyafiái- 66 igen nagy kiáltással kiált vala, elanuyira
 49 val óltárt rakának. Hogy az égő áldozat- hogy mezfzfe földre meghallattatnéc. Ju-
 tal áldoznának, miképpen à Mofecnec az 67 dáhnac pedig és Benjaminsnec ellenségi
 Isten emberénec törvényében irvavagyon. meghalván. Es megetvén, hogy az rab-
 50 Es mikoron az óltárt az ó helyébe felál- 68 ságra vitetett emberec az Izrael U Ránac
 lattac vólna, jóllehet à pogányoc ó elle- Istenénec Templomát eppitenénec. Zo-
 nec gyültenec vólna, mindazáltal azon robabelhöz és az atyai nemzetségeknec
 50 az Istenec hála adó áldozatokat, és egész- fejeihöz ménénec, és mondanac nékic :
 len megégető áldozatokat áldozának reg- Hadd eppicziúnc mijs ti velétec. Mert mi-
 51 gel és estve. Es sátoros innepet szente- képpen ti azonképpen mijs engedunc a ti
 51 lénc, az miképpen irvavagyon, à szokás Istenteknec, és mijs Afar Haddomnec az
 52 szerint naponként áldozván. Es szün- Assyria királynac idejéről fogva, kic min-
 52 telea való égő áldozatoc, szombatoknec, ker ide hozott, hasonlatosképpen áldo-
 52 uy hóldoknec, és szokott nevezetes zunc. Kinec Zorobabel és Josue az Izra-
 52 apoknec áldozatir áldozának és minden elben való atyai nemzeteknec eleivel e-
 53 szent dolgokat czelekedénec. Valakic az gyeterembe monda : Nem illic ti hozzá-
 az U Rnec folgadt történyeben vala, az hete- tot mivelúnc az mi Istenünknek házat ep-
 53 dic hólnapnec első napiatól fogva kezdé- 71 píteni. De az Izraelnec U Ránac Istené-
 nec égő áldozatokkal áldozni, mikor még nec mi magunc eppitúnc, az miképpen
 az U R Templumának fundamentoma fel Cyrus király Persiának királya mi nekunc
 megparanczolta. Az tartományoknec pe-

73 dig népei az Judeának népét bocsfzontván az építést megháborítván, mind álnoksággal s mind emberek berelvén ellenec hogy ne építenecc. Es rájoc üt-
74 vén megbántván vala, hogy az építés Cyrus király idejében el ne végeztenéc, és halogattván vala az építést Dárius király-
15 nac izintzen másodíc ezfzendejéig.

VI. Rész.

Az tiztartoc akariac megbántani az Templumnac építését mellyet az Aggeus és Zacharias Propheetának intéséből elkezdettec vala. Dárius megkereseti az Cyrus királynac az Sidoknac háza bortsáfoc felől, és az városnac ezütfelől való levelet, mellyet mikor megtaláltac volna, paranczolja hogy az Cyrus paranczolatya helyén maradjon.

*5. Ez igazan mongya Ezdras, vagy az ő kiez könyvet írta, De ebben nagyon az vétecc hogy az Dárius Hystaspisnek tulajdonit rya azokat, mellyec az Dárius Longimanus idejében létecc. Most Carabyles és Dárius Hystaspis idejében volt ti-
6. kilomban az építés, az Dárius Longimanus nac másodíc ezfzendejében kezdic el az építési az Propheetac intéséből.*

1 DARIUS birodalmának pedig másodíc ezfzendejében Aggeus és Zacharias Hiddo Propheetának fia, propheta-
19 tala az Izrael Istenének nevével azoknac az kic Judeában és Jerusálemben valának.
2 Aekoron Zorobabel Sealtielnecc fia, és Josue Josadaknac fia felkelvén, iméglen
20 kezdéc az Jerusálemben lakozó URnac házát építeni, mikoron jelen vólnának ő velec az URnac Propheetái, kic őket fe-
3 giténec. Melly időben Tarnai a folyó
5 vizen túl való fejedelem, és Scheetarboznai ő hozzájoc jove az ő seregével.
4 Es inoudának nékic : ki engedelméből építítec ez házát és ez alkotmányt, és ki abarattýából vízfúcc mindent egyebet véghez ? Es kiezodac ezec az építóc ?
5 De ez kegyelmecc nyertecc a Sidoknac vé-
23 necc, az URnac a fogságból háza jóttekhöz való szerelméből. Hogy meg ne bántat-
6 nának az építésben, miglen Dáriusnac mindeneket megjelentvén, ő róle valafúcc
7 jönc. Az levélnec mássa ez, mellyet Tarnai az vizen túl való fejedelem, és Scheetarboznai, és az ő szólga tárfocc kic az folyó vizen túl valának, Dáriusnac küldénec :
8 Dárius királynac egéséget kívánunc.
25
9 Tudtara légyen a királynac, hogy mi Judeának tartományába mentúnc volt, és Jerusálemben bemenvén, találtunc férfiakat kic az Istenec nagy házát építénec.
26
10 Az Templumot szép és nagy kőveccel és annac falait drága állatokból. Es ez alkotván gyorsan lézzen, és azoknac kezecc által szerenczés, nagyságon és igen szorgalmatofsan véghöz mégyen. Ott meg-
27 kerdóc az véneket mondván : Ki engedelméből építítec ez házát, és az dolgo-
12 kat ki akarattýából mivelítec : Ennekokaért kerdóc pedig, hogy az kic ez munkában fok, te néked tudtoda adnoc, és kívánóc hogy azoknac neveket minécünk írva

13 adnác. Kic felelénec mi nékünk, mondván : Mi annac az Istenec, ki az mennyet az éget, és földet teremtetec, szőlgi vagyunc. Ez ház pedig ennecc előtte loc ezfzendóvel építetett vala, és elis végezteret vala az Izraelnecc nagy és hatalmas királyától. De miolta az mi eleinc meg-
14 bocsfzontván az Izraelnecc Istenét, ő ellene vétkeztenec, ada őket Nabuchodonozornac, Babyloniának és a Chaldeufoknac királyának kezébe. Kic ez házát elrontván
16 meggyúttac, és az népet fogva vivéc Babyloniába. De Cyrusnac Babyloniái királynac első ezfzendejében paranczola Cyrus, hogy ez ház megeppitettéc. Es azok-
18 kat az arany és ezüst fúcc edényeket, mellyeket Nabuchodonozor ez Jerusálemben való fúcc házból kihordván az ő Templomának fúccelt, azoktat mondom az Babyloniái Templumból, előhozata Cyrus, és adá Zorobabelnecc és Sesbazar fejedelemnecc. Kiknecc megparanczola hogy
19 ez edényeket elhozván, le tennéc a Templumban, melly leendő vala Jerusálemben és az Istenec Templomát az ő helyén építetnéc. Aekoron Sesbazar az Isten házának, melly Jerusálemben vagyon, fundamentumot felveté, és az időtül fogva ez ideig rakattaric, de megis el nem végezterett. Mostan azért ha tettecc te néked király, keresséc meg az Cyrus király könyves tárházában, és melly vagyon Babyloniában.
22 Ha megtalállyáké hogy Cyrus király méltóságából kezdettec építeni az URnac házát, melly Jerusálemben vagyon, és a mi Urunk király ez dolog felől írja meg minécünk az ő ítéletit. Aekoron Dárius király paranczola, hogy megkeresséc az könyves tár házákat, és Medíanac tartományában Ecbatane ő városban talál-
23 tatéc egy ládaczka, mellyben illyen írás vala. Cyrus királynac első ezfzendejében, paranczola Cyrus király, hogy megeppitettéc az Istenec háza melly vagyon Jerusálemben, ahol szünetlen való tűz égjen. Mellynecc magafsága legyen havan síng, és szelelége havan síng, három rend nagy kővekből, és uj fáknac rendiből, és hogy költséget a király házából adgyanac. Es az UR házának arany és ezüst adéni, mellyeket Nabuchodonozor az URnac házából, melly vagyon Jerusálemben, kihordott vólt, azon helyre tétessenecc, ahol vóltának helyhezterve.
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

Vagy leveles orszeny, vagy leveles rajta

giteffene, miglen elvégeztetik az Urnac
 29 Temploma. Es hog' az vizen túl való jóve-
 delemből segitséget adyanac az embere-
 knec, és Zorobabel fejedelemne, az Ur-
 nac áldozattára való ókrókra, kosokra és
 30 bárányokra Hasonlatosképpen sór,
 bort és olajt szakadatlanúl éftédónként,
 az miképpen az Jerusálemben való Papoc
 mondandgyác, hogy naponként elkél: ezt
 31 pedig kéfédelem nélkül. Hogy az nagy
 Istennece áldozzanac az királyért, és az ő
 fiaiert, könyörögve azoknac életékért.
 32 Annac felótte hírdéséc meg ezt, hogy
 valaki által hágand valamit azokban az
 mellyec megirattatnanac, ugyan az ónón
 33 magá házából vonnyanac fát az kire fel-
 kakfázác, és az jofzágat az királynac foglal-
 lyác. Az UR pedig a kinec neve or segit-
 ségől hivatatic, megronczon minden ki-
 rált és népet, a ki kezét ki nyuytandgya
 hogy megbánca avagy gonofzúl illelse az
 Urnac házat, melly Jerusálemben vagyon.
 34 En Dárius király végeztem, hogy ezcc
 nagy szorgalmatofon meglegyenec.

VII. Rész.

*Az tisztartóc a királynac paranczolat-
 nya szerint segellit az Sidókat az Isten házá-
 nac építésében. Elvegezie az Isten házá, meg-
 szentelie azt, az hv'v'etnece imnepit megfzen-
 telie, etc.*

1 A Ckoró Tarnaai, az folyó vizen túl való
 fejedele, Sehetarboznai, és az ő főbl-
 ga társoc, a Dárius király paranczolatina
 2 engedvén: Az szent eppülere szorgalmat-
 ofon rayra valánac, és az Sidóknac véneit
 3 segitac vala. Ecképpen a szent alkotmá-
 nyoc nevekedne vala mikor Aggeus és Za-
 4 charias prophétálnánac. Es mindene el-
 végezteténe az Izraelnece Uránac Istené-
 nec jó kedvéből, és Cyrufnac Dáriussal e-
 gybe, és Artaxerxelnece az Persiai király-
 5 nac akarattjából. Mikor pedig elvegez-
 tetett volna a mi házunc az Adar honac
 6 harmadic napjára, Dárius királynac har-
 7 madic éftendejében. Az Izraelitác, papoc
 és Levitác, a rabságból haza jöttéc, az kic
 beirattatnanac vala, az mint az Móses tör-
 8 vényébéc irvavagyon. Az UR Téplománac
 megfztelésére, áldozánac meg száz tulko-
 9 kat, kétfáz kosokat negy száz bárányokat.
 10 Es az egész Izraelnece büncjért, az Izrael né-
 zetséginec száma serint, tizenket gódolye-
 11 ket. Az Papoc pedig és a Levitác Papi ruhák
 nec felöltözvén, az Izrael Uránac Istené-
 nec mindé dolgáiban szorgalmatofosé vól-
 12 tac az ő rendec szerint, az Móses könyve-
 nec paranczolatija szerint, és az aytón ál-
 13 lóc mindene aytókon allotnanac. Anna-
 14 kátánac az fősből haza jettóc, az első

hólnapnac tizenegyednapian, Hulvé-
 tet szentelénec, az Papokat és a Levitákat
 1 megfisztitván. Mert jóllehet a vízitza
 jöttéc nem mindnyájan egyszer tisztitá-
 nac meg, mind az által a Levitác mind tisztá-
 2 tác valánac. Es Hulvétet áldozánac mid
 a fősből megfzabadúltákért, és az ő ro-
 3 konságokért, az Papokért, és ő magokér-
 tis. Mellyet megónec az Izraelitác, kic a
 rabságból haza jöttenece vala, valakic a nac
 a földnece pogáminac utálatofságoktól ón-
 4 nón magokat elválasztottac vala, kerelvén
 az Urat. Es az kováfztalan kenyérecin-
 5 népét szenteléc het napig, lakozván az UR
 előtt. Mivelhogy az Assyriai királynac
 szivét ő hozzájoc haytotta vala, hogy az I-
 6 zraelnece Uránac Istenéce dólgaiban sza-
 badságot adott volna nekic.

VIII. Rész.

*Eldras Papác királtól szabadságot nyer, hogy
 Jerusálembé haza menvén, megfátogassa az ő
 atyafiait. Elmégyen azért a király lex elével
 Panaszolkodnac neki arról hogy az nép me-
 gyeledett a pogányokkal, melly dolgon Esdras
 felótte igen keferog, és esküvéssal fogadycat a Si-
 dóc hogy a pogány vérből való felcségeket elbrak-
 gyác.*

1 A Nnnakutánna ez dolgoc meglevén,
 mikoron Artaxerxes az Persiai király
 uralkodnéce, járulván Hezras, ki Serája fia
 2 vala, ki Hazanias fia, ki Heizias fia, ki Sallú
 fia. Ki Sadoc fia, ki Achitub fia, ki Amari-
 3 as fia, ki Hazariel fia, ki Bucca fia, ki Abisub
 fia, ki Phines fia, ki Elcazar fia, ki Aaronnac
 4 az első fő Papanac fia vala. Hezras azért
 Babylóiaból feljöve, vala pedig törvéntu-
 5 dó és a Móses törvényében bölcz, mellyet
 az Izraelnece URa Istené tanitani és ézele-
 6 kedni hagyotvala.) Minekutánna minden
 ő kívánságát diczoségesen es gazdagon
 az király neki megengedte vólna, illy nagy
 7 kedvet talált vala az király előtt. Es fel-
 8 jövénece ő véte az Izraelitác, Papoc, Levitác
 és a Templomnac szent Cantori, aytón ál-
 9 lóc, és a Netineusoc közöttül Jerusálembé.
 10 Artaxerxes királyságánac hetelic éfté-
 11 dejében, óródic hólnapban, a hólnapnac
 12 első napian jóvénece la Babylóiaból. El-
 jurávac Ezrassal Jerusálembé, mivelhogy az
 13 ő útokat az Ur megfzereczéhtette vala.
 14 Mert Hezras igen szorgalmatofon figyel-
 mezic vala arra, hogy valamit el ne hadna
 azokban, mellyec az Urnac törvényéből
 vadnac, megzelekedvén azokat, és az Izra-
 15 el minden igafságra és tételre megtranit-
 16 ván. Mikoton pedig felakatánac in-
 dúlni, az Artaxerxesre iródcáki mega-
 17 dác az levelet mellyet Artaxerxes király
 engedett vala Hezras Papanac az Tóvéc
 18 tudónac, kinec málla ez. Artaxerxes ke-

rály Hezras Pappac, ki az Isten törvényéből, egefséget kíván. Miért hogy én az mással való jó tételt emberfeleges dolognác itélem, paranczolom azoknac az kic az Sidó nemzetségből, az Papoc és Levitác között, kic az én országombá vadnac, szabad akarattoc szerint akarnac te veled Ierusalémbé elmenni. Ha valakic azért akarnac te veled elmenni, hogy ószvegyűl vén az én jó akaratomból, és az én het fő tanácszfimnac itéletekből, elmennyenec.

17 Hogy meglátván az mellyeket Judeában és Ierusalémben czelekednec az Urnac törvényéből, melly nálad vagyon, azokat megarczác. Es az Izraelnec Urnac Istenénec az aándékokat elvigyéc Ierusalémbé, mellyeket és az én tanácszfim fogadtunc, mind az aranyvól és ezüstuel, valamelyet Babylióniánac tartományában találadnac, hogy az Ierusalémben lakó Istené vólna. Hogy az aranyat és az ezüstöt, mellyet a nép az Uroknac Ierusalémbé való Templomára aándékozott, egybe gyűyrtvén, tulkokra, kofokra, báronyokra, gödölyekre, és ezekhez valókra kölczéc. Hogy Ierusalémben az ó Uroknac óltárán az Urnac áldozatot tegyenec. Valamellyeket pedig az a aranyból, és az ezüstből az te atyádnaiual csináltatni akartsz, az te akaratod szerint, csináltatásitoc az ti Isteneknec paranczolattya szerint. Es az szent edényeket, mellyec te néked az te Istened házánc szolgálatyára adattatranac, Ierusalémben megadván.

19 Az többit, mellyec néked a te Istened házára szükségeles leendnec, az király kenezéből adgyád. Valamit aranyból és ezüstből a te atyádnaiual egybe akartsz csináltatni, az Urnac akarattya szerint, csináltasd meg. Enis Artaxerxes király megparanczolom az én kenez tartóimnac, kic a folyó vizen túl vadnac, hogy valamit irád Hezras az UR törvényénec bölcz Pappac, szorgalmatoson megadattatáséc néki száz talentum ezüstig. És száz véka búzaig, és száz kőből borig, és anni oláig, és főt mind mértec nélkül. Mindenec az Istenec törvénye szerint legyenec az magasságos Istenec, hogy valamimódon az ó haragia az királynac és fiánac avagy annac fiainac jószágokra fel ne getiedgyé. Tinéktec pedig tudtotokra legyen, hogy az Papokra, Levitákra, szent Cantorokra, Netineusokra, és az Templomnac szolgáira. Semmi adót, semmi szolgálatoc ne vessenec, és senki semmivel azokat ne bántsa. Te pedig Hezra az Istenec bölczesége szerint rendely bírácát, és igazlátókat az vizen túl, és mindeneket nec az te Istenednec törvényét né tudgyac, ráncz meg. Hogy valakic az Istenec törvényét átrahágandgyác szor-

galmatoson megbűntettelesnec, avagy halálval, vagy kínval, vagy bűrsággal, vagy számkivetéssel. Es monda az Törvénytudó Hezras: Aldott az mi eleinknec Istenec, ki adott a királynac szívében ilyen aándékokat, hogy ékeftenc az Urnac házat, az melly vagyon Ierusalémben. Es engemet az király előtt, az ó tanácszofi es hatalmas fejedelmi előtt bölczöletésé tört. En annac okaért lelkebben megerősedvén, miképpen az én Uram Istenem én velem jelen völt, Izraelből férfiakat gyűytéc ószve, kic én velem feljőnéac. Ezc pedig az atyai czeledéknec és az ó nemzeteknec fejedelmi, kic én velem Artaxerxes királyságában feljővenec Babylióniából. Phinees maradékából, Gerlom: Ichamar maradékából, Dániel: Dávid maradékából, Chatufsch. Secanias maradékából, Parrosch fiai között valóc, Zacharias, és ó vele jővenec száz ötven férfiac. Pachath Moab maradékából, Eliehenai, és ó vele két száz férfiac. Secanias maradékából, Iachazielnec fia, és ó vele három száz férfiac. Hadin maradékából, Hebed Jonathannac fia, és ó vele ötven férfiac. Sephatias maradékából: Zebadia Micaelnec fia: és ó vele nyolctvan férfiac. Joab maradékából, Hobadia Jechielnec fia, és ó vele két száz tizennyolcz férfiac. Selomith maradékából, Josphiafnac fia, és ó vele száz hatvan férfiac. Bebai maradékából, Zacharias Bebai fia, és ó vele huszónyolcz férfiac. Hazgad maradékából, Jochanan, Katan fia, és ó vele száz tiz férfiac. Adonikamnac vróló maradékából valóc, kiknec ez nevec: Eliphelet, Jehiel, Semajah, és ó vele hatvan férfiac. Az Bigvai maradékából pedig, Hathai Zabud, és ó vele hatvan férfiac. Mikoron pedig az Ahava folyó viz mellé gyűytöttem vólna őket, táborban szállánc ott hatmad napig, és el nézém őket. De az Papoc és Levitac fiai között senkit nem találéc ott.

Annakokaért elküldém Elihezert, Ariclit, Semahet, Elnathant, Jarihut, Elnathant, Nathant, Zechariast és Mesullamot a fejedelmeket, Jojaribot, és Elnathant, kic tudós emberek valánac. Es paranczolatot adéc néki Iddohoz, ki az kenez tartó helyén lakic vala. Paranczolván néki hog' Iddonac, Achivusnac, és a kenez tartó helyén lakozó Netineusoknak megmondánac, hogy küldenénec minékünc (olly embereket), kic az mi Urunknac Istenünknek házába szolgálnánac. Kic hozánakis minékünc, miképpé az mi Isteün hatalmas keze mi jelünec jelen vala, bölcz értelmes férfiakat, Mahklinac maradékából valót, ki vala Levi fia, ki Izrael fia vala, Scherebiast az ó fiaival és az ó rokonsággival: tizen nyolczat,

Cassibia.

- 49 nyóltzat. Afabiast és Iſabiaſt Merati ma-
 radékiből, enac rokoni és azoknac fiai
 50 húfzan. Az Netineútoe közzül pedig, ki-
 ket Dávid és az fejedelmec à Levitac ſzól-
 gálatyára attac vala, két ſzáz húfz Neti-
 neufokat, kiknek neveket mind béirtac
 51 vala. Ackoron otr bóytót hirdeténc, hogy
 az Iſtenacc előtte magunkat megſanjara-
 gatván, ó tőle magunknac, az mi úti tárta-
 iunknac, fiainknac és bárminknac az leſe-
 52 kedés ellen jó útat kérténc. Mert à ki-
 rálytul elkéferéſre való gyalogokat és lo-
 vagokat ſzegyenlém vala kérti, hogy az mi
 ellenſeginc ellen minket mególtalmazná-
 53 nac. Mert ezt mondottac vala az kirá-
 lynac, hogy az URnac hatalma az óret fé-
 54 lőckel jelen léfzen. Ecképpen azért az mi
 Urunknac Iſtenünkacc cledérvén, ótet
 megengéztelűc, és à mi Iſtenűktől az
 55 mi kívánságunkat megnyerűc. Es à Pa-
 pi fejedelmec közzül válaſtéc tizenkét
 férfiakat: Es Serabiast ſ. Afabiast, és ó vé-
 56 lec az ó atyokfiai közzül tíz férfiat. Kik-
 nec mérve kezekköz adam az aranyát, e-
 zűſtót, és az mi Iſtenűnc házainac Papi e-
 57 jándékoztanac vala. Es megmérvén, a-
 déc hat ſzáz órven talentum ezűſtót, e-
 58 zűſt edényeket ſzáz talentumot, és ſzáz ta-
 lentum aranyat. Es húfz arany poháro-
 kái, és aranyhoz haſonló rézből ezínált
 két edéat, mellyec olyan drágac voltac
 59 mint az arany. Es mondéc nékic: tijs
 az URnac ſzent ſzolgai vatoc, és ez edé-
 nyekis ſzentec, ez arany és ezűſtis à mi at-
 60 tyainknac Uránac Iſtenénc fogadából
 ajándékoztatot. Szorgalmatolon meg-
 órtzéceté meglen azokat à Papoknac és
 Levitáknac fejedelménc, és az Izraelben
 61 való atyái nézetſégeknec fejedelménc,
 az mi Iſtenűnc házánac tárházába Jeruſá-
 lembe befzolgálatyátoc. Annakoka-
 62 ért felfogadéc az Papoc és Levitac az ara-
 nyat, az ezűſtót és az edényeket, hogy Je-
 ruſálemben az URnac Templomába bé-
 63 vinnéc. Ackoron az első hólnapnac ti-
 zenkettődíc napján, az Ahava viz mellől
 64 megindulúanc és Jeruſálemben jövénec.
 65 Holott minccutánna harmad napig le-
 telepertűnc volna, negyed napon beadóc
 az aranyt és az ezűſtót az mi Urunknac
 Iſtenünkacc házába, Meremot nevő Pa-
 66 nac Urjas útaac. Es az ó ſzolgátársá-
 nac Eleazárnac Phines fiaac, kikvel
 valánac Jozabad Joſueac ſa, és Noha-
 67 dia Levita Binnuinac ſa, ſzám ſzerint és
 mérecc ſzerint mindeneket. Es azoc mit
 ayomnanac azonnal megirtattéc.
 68 Az kit pedig à rabságból haza jövénec
 az Izrael Uránac Iſtenénc égzáldozatot
 tónec, az egűfz Izraelért tizenkét tuly-
 69 kokat, kilentzvenhat kofókat. Hetven-
 hét bárányokat, és à bünért tizenkét
 keczke bakot, mind azokat az Urnac ál-
 70 dozatul. Es az király paranczolatit ol-
 valni adéc à királ ſzolgáinac, tiſztartói-
 nac, és a vizen túl való fejedelmeknec, kie
 à népnc és az UR templománac tiſztel-
 69 séget tónec. Ezac pedig elvégeztetvén,
 a fejedelmec én hozzám jövénec, mond-
 ván: Az Izraelnec népc, az fejedelmec,
 à Papoc, és à Levitákis nem válaſztottac
 70 elmagokat. Az idegen pogányoktól és
 ez földnec nemzetségűtől, az ó tiſztáta-
 lanságoc az Cananéufoktól, Hittéufoc,
 Perizéufoktól, Jebuséufoktól, Moabák-
 71 tól, Egyptiufoktól, és Edoméufoktól va-
 gyon. Mert mind ók ſ. mind az ó fioc a-
 zoknac leánival égyzesűténec házafág-
 ban, és à ſzent magidegen nemzetség-
 vel megegyeledet: még az külső fejedel-
 72 mec és à Pápi fejedelmekis ez hamifágba
 eleitől fogva rézféc. Mihelt ezeket
 hallám, megincelém az én ruhám és
 kóntóſemet, és az én fejemnc és ſzakál-
 73 lomnoc ſzálaít ſzaggatván nagy bánattal
 és ſzomorúſággal leüléc. Es gyűlénec
 én hozzám valakic az Izrael Uránac Iſte-
 74 néc befűdével felindítanac vala, mikor
 az hamifágért ſtégéc, és mind az eſtveli
 áldozatnec idejűg ſzomoruan üléc vala.
 Ackoron ruhám és paláſtom metelve
 az bóytólús útam felkelvén, és ténec eſ-
 75 vén, az URhoz az én kezeimre ſelem elém,
 Mondván: URam megűzgyenűltem,
 és ſzegyenlém az te ortz id eidebe menni.
 76 Mert à mi bűnénc fejűc feléc meg-
 fokasűltanac, és à mi álnokſáginc ſzinten
 77 az égig felérnec. Mert az mi eleſtűnc
 idejérol fogva, mind ez mai napig nagy vé-
 78 tekben vagyunc. Annakokért à mi bű-
 neinkért eladattatunc, à mi királine és
 à mi Papiúnc à földi királyoknac ſégye-
 79 nire, rabságra és prédalaſtra ſzidalomra
 mind emai napigian. De monac miért
 hogy te túled mi nékűnc irgalmaſág a-
 80 dattatot, URam Iſten, ki minékűnc az te
 ſzentségednec helyén gyókeret és nevet
 hattal. Ki à mi Urunknac Iſtenünknc
 81 házában kinilatkoztattad à mi viűgofſá-
 gunkat, és à mi rabságunknac minden i-
 deiben minékűnc éteit attal. Mikoron
 ſzolgálnác, az mi Urunc Iſtenűnc min-
 ket elnem hagyott, hanem miket kedve-
 ſeké tett, és rendeléc hogy à Perſiánac ki-
 82 rályai minékűnc eledet adnánac.
 Hogy à mi Utunknac Iſtenünknc
 83 templomát ſelrakjuc, és à Sionnac puſz-
 taſágit meggeppicűc; végezetre Judéa-
 ban és Jeruſalemben minékűnc megma-
 radáſt adott. Moſtan azt mondom, mit
 ſzollyunc, holott ezeket mivelék mi ve-
 lűnc? mert által hágtuc az te paranczola-
 D d D

tidot, melyeket az te szolgaidnac az Propheciáknac, kezekbe attál vala, mondván:
 84 A föld, melly nec örökségül való bírására ti bementec, az ó lakoinac undokságival megferteztetett, kic azt az ó tisztátalanságokval megtöltöttéc. Mostan annakokért a tiléantokat az ó fioknac ne adgyatoc, és az ó leányokat a ti fiaitoknac ne vegyétec. Es soha azokkal békeséget ne tarczatoz, hogy elhatalmazván az föld nec jó gyümölcsöz ehesétec, és örökséget olzotogathasatoc az ti fiaitoknac mind éltig.
 87 Minekutána azért, az mellyec mi raytunc történtene, mindene a mi gonosz czelekedetinkért, és az mi nag' bűneinkért vételtanac, és adtál minékünk megmaradást.
 88 Avagy ísmét te róled elfordulván általhágnóké a te törvényed, és idegen aszfzoni állatoknac, és ez föld népé nec tisztátalanságaba egyelednéké. Nem de mi réanc megharaguván nem veszténéle el, míglen az mi gyökörűnc és nevénc ingyen megvagy te; mindazáltal az gyöker mind é mai napig megmaradot. * Imé az mi bűneinkben vagyunc elötted, jólhet nem kelene te elötted azokban állanúc. Mikoron pedig Hezras könyörgene, és sirva s-lebúrálva az templú előtt vallástenne, ó hozzá Jerusálemben nagy sereggel gyűlénec, fértiac, aszfzoni állatoc, ifjac és leányzóc: és az sokaság közén nagy síras vala. Es mikoron Hezras felkáltor vólna, monda Sechanias Jechiel nec fia, Helam maradékából való: Mi vétkezűnc az UR ellen, hog' é föld nec pogáni közzül idegen aszfzoni állatokat hoztunc. Mostan azért az egész Izrael nec reménsége vagyon: Annakokért itt az Urnac esküdjűnc meg, hogy mi a mi feleségűnket, kiket idegenec közzül hoztunc, azokar gyermekkel egyetemben mind kiűzzűc. Az mint az mi eleinkről az Urnac törvényéből néked megvagyon paranczolva, felkelvén magyarázd meg. Mert ez dolog tereád néz mi pedig te veled léltűnc, bátorsággal czelekedjél. Annakokért felkelvén Hezras, a Papi fejedelmeket, Levitákat, és az egész Izraelt megesketé, hogy ecképpen czelekednénc; kic megeskűvénc.

IX. Rész.

Esdras Pap egybe gyűrvén a sokaságból hazajött Sidónar, vevéc tegez azoc sílót, az kic idegen feleségeket vótec vala. Azoc pedig mind az papoknac: Leviták nac, mind az költégnac: rendből, edfzintlé: sarnac, és c'szakad sarnac feleségektől. Esdras óvvalm az isten könyvét. Az... néj órú.

1 **A**Z után az templumnac kapuja elől Hezras felkelvén, méne Jochananac az Eliasib fiánac házába. Holott mulatván sem ételt nem kostolá, sem vizer nem ivéc az sokaságnac álnokságáért. Es meghirdetéc egész Judéban és Jerusálemben, mindenek nec valakic a fogságból megjöttenec vala, hogy Jerusálembé gyűlénénc. Valaki pedig másod avagy harmad nap el nem jűnc, az fejedelmek nec és vének nec tanácsából, a nac mindé marhája elfoglaltatnéc, ó maga pedig a rabságra vitetet gyülekezettől elfszakasztatnéc. Igy Judánac és Benjaminnac minden nézeti másod nap Jerusálembé gyűlénec nyóltzadic hólnapban, a hólnap nac másodic napján. Es az egész nép a templumnac piáztán leüle, refzketvén az jelen való tél miatt.
 7 Ackoron Hezras felkelvéna monda nékic: ti hamissan tselekedtetec, hogy idegen nézetből való feleségeket hoztatoc, megfokasítván Izrael nec vértéc. Mostan azért tegyetec vallást, és magasztallyatoc az URat, az mi eleink nec Istent. Es az ó akaratyát megczelekedvén távozzatoc el ez föld nec népéről, és az idegen nemzetből való feleségektől. Kinc felkiáltván mind a nagy sokaság fel szóval mondanac: az mint mondad úgy czelekedűnc. De miért hogy a fokaság nagy, és téli idő vagon, és itkűn a hidegen nem áthatunc; ez pedig nem egy napi dolog avagy két napi: mert ebben igen foká vértécűnc. Allynac elő a fokaságnac fejedelmé, és mindnyáján a kic mi köztűnc laknac és idegen nemzetségből való feleségec vagon. Bizonyos időben, az vénekel és bírákkal ályanac elő, míglen é dologból az UR nac haragját megengesztelic. Czac Jonathan Hafuel nec fia, és Jachzeja Tikuanac fia véc eczt fel, Mesullam pedig és Sabbertai Levitác segítéc azokar. Es mind ezenképpen czelekedétéc a fogságból hazajöttéc. Mert válogatott fértiac Hezras Pap, és az atyai nemzetek nec fejedelmé, az ó nevec szerint az tizedic hólnapnac első napjától fogva leülénec, hogy ez dolgot megrostálnac. Es azokról az férfiakról kik nec idegen nemzetből vala feleségec, az első hólnapnac első napjáig végezénec. * Es az Papoc közzül egy-
 19 gec idegen nemzetből vala. Josuec fiaival közzül, ki Josadac fia vala, és az ó rokonsági közzül, Mahhaleja és Elihezer, Jattib és Gedalia. Kic kiűzc az ó feleségeket, az ó bűnökért egy kossal áldozvan.
 21 Imeg Innuer nec maradékából, Chanani és Zebadia Charim maradékából Mahhaleja, Elija és Semahhia, Jechiel és Hozzia. Paschehur: maradékából, Elioheuai, Mahhaleja, Isnahhel, Netaneel,
 Joza

** Az Papoknac számar, kic idegen feleségeket vótec vala.*

b Levitáknae
szamos.

c Az énekesfő-
nek nyolc állók-
nac, és az több
Izraelitáknae
szamos.

23 Jozabad és Elhafa. *b* Iñér a Leviták közé-
zül: Jozabad, Simhi, és Kelaja, ki (monda-
tic) Keliranakis, Petachiu, Jehuda, Eliho-
zer. *a* Musicusok között: Eliaab. Az ayrón
24 állók között: Sallum, Telem és Uri. A mi
25 pedig az Izraelitákat illeti, Parhhofeh
26 maradékából, Ramia, Jezija, es Malcia és
Miamin, és Elhhazat, és Malcija és Bena-
27 ja. Iñér Helam maradékából, Martha-
nias, Zacarias, Jechiel, Haboli, Jeremoth
28 és Elija. Iñér Zattu maradékából, E-
liohenai, Eliafih, Martania, Jeremoth, Za-
29 bad és Haziza. Bebai maradékából, Jo-
30 hanan, Chanania, Zabbai és Hatlai. Ba-
ni maradékából, Mesullam, Malluc, Ha-
31 daja, Jafub, Scheal és Ramoth. Pachath
Moab maradékából, Hadnatul és Celalé-
tül, Bensja, Mahhafa, Mattania, Betzale-
32 el, Binnui és Manasse. Iñér Charí maradé-
kából, Elihhezer, Ischija, Malcia Schéma-
33 ria. Chaschumi maradékából Mattenai,
Mattarta, Zebad, Eliphelet, Jeremai, Ma-
34 nasse, és Simhi. Iñér Bani maradékából,
Mahhadai, Hamram és Uel, Benaja, Beda-
ja, Celuhu, Vania, Meremot, Eliafih, Mat-
tania, Mattenai, Jehafau, Bani, Binnui,
35 Sinhi, Selemia, Nathan, Hadaja, Mab-
nadbai, Schafchai, Scharai, Hazareel, Sele-
mia, Schemaria, Sallum, Amaria és Joseph.
36 Az Nabuntinufoc közlülis, Jehiel, Mar-
titia, Zabad, Zebina, Jaddau, Joel és Be-
37 ja. Ezec mind idegen nemzetből való fe-
leséget vertenec vala, és azokat mind öc-
38 kal egyetembe elbozátac. Ecképpen lak-
kánac az Papoc és Levitác, és az Izraelitác
Jerulemben, és az egész tartományban: az
heredic hólnapnac pedig feltértzésében
mikor az Izraelitác az ó lakásokban vólná-
39 nac. Az egész fokaság egybe gyüle az
Nap kelet felől való szent kapunac piázzá-
40 ra. Es mondac Hezrasinac a törvéntudó-
nac hogy elő hozná az Moses törvényet,
mellyet az Izraelnec URa Istene adott.
41 Ackoron - Hezras Pap a törvént. elő
hozván az fokaság előtt mind férfiac fi-
mind afizoni állatoc előtt és mindenece
előtt, az kic meg érthetic vala az tör-
vént, a heredic hólnapnac uységában.

41 Olvasa az uduaron, mely az Templu-
nac szent kapuja előtt vagyon, reggeltől
fogva mind délig, minden férfiac és afizoni
állatoc előtt, kic a törvéntec figyelmé-
42 nec vala. Hezras pedig a törvéntudó, fá-
ból való prédicalló székbe áll vala, melyet
43 csináltac vala. ō mellette pedig Martitia
és Schemah, Hananias, Urijas, Chilkijas
és Mahhafa, jobb kéz felől állanac vala.
44 Bal felől pedig Pedajas és Mischael,
Malcija, Chaschum, Chaschabaddana,
45 Zacarias és Mesullam állanac vala. Mi-
kor az egész fokaság előtt Hezras a kón-
vet venné, mindenece előtt leg felyeb való
46 helyen ülven. Azután mind az ott állóc
előtt a törvéntelvégezvén, Hezras ama-
galságos UR Istent, a Seregeknek hatalmas
47 Istent áldá. Es felele mind a nép, Amen:
Es kezeket ísmét felemelvén az földre bu-
48 rulvan, imádac az urat. Josueis és Bani,
és Scherebia, Iamin, Hakub, Schabbethai,
Hodija, Mahhafa, Kelita, Hazaria, Joz-
bad, Chanan, Pelaja és a több Levitákis.
49 Az fokaságban tanitjac vala az URnac
törvényét, olvasván az URnac törvényet,
és kiki előhözva vala azokat, *d* mellyekkel
50 az olvasás megértetűc. Annac utánna a
király követe, a Törvéntudó Hezras Pap-
pal, és a Levitákkal kic a népet tanitjac va-
la, szolván monda, ez a nap szenteltetet az
URnac, (szinac vala pedig mindnyáján mi-
51 kor a törvént hallottac vólna. Es monda
Hezras: kiménvén azért igéköver érteket
egyetec és edes italtigyatoc, *e* és azoknac
a kiknec ninczen küldgyetec ajándekokat.
52 (Mert è nap az Urnac szentleges) és ne lé-
gyetec szomorua, mert az UR örömet a-
53 dott tinékrec. Az Levitákis meghirdetec
mindeneknec, mondván: Ez a nap szent nap,
54 ne szomorkodgyatoc. Es elménec mind-
nyáján enni és innia és jól lakni, és aján-
dékot küldeni azoknac a kiknec nem vala
hogy lakoznánac, és igen örvendezénc az
igéknece a mellyekre megtraittattanac va-
55 la. Es mindnyáján Jerusalemben
gyúlven vigadozánac az Izra-
elac uranac Istene nec
rendelése szerinac.

d Az az, kiki
mind az ő szol-
més elő hozván
magyarazzac
vala az törvént.

e Ez szolafnac
modgyával az ac
az akarc, a jelen-
teni hog jól lak-
nac.

* *

ESDRASNAC MASODIC KÖNYVE. MELYET KÖ-

zönsegefen Esdras negyedik könyvenec neveznec, melly sem az Sido, sem az Görög nyelven ninczen.

ELSŐ RESZ.

Az Isten szemére hányta az népnec az ő nagy hálá adatlanságát és gonoszságát. Elő számlálta nekik az ő régi sötét tetteiket, mellyeknek elő számlálásával az ura akarja őket sértetni. Fenyegeti őket hogy ha meg nem térnec elveti őket, és más népet valaszt magának.

1 *Másodic köny-
nec mongya ezt,
mint ha amaz
igaz Esdras kö-
nyve, emnec ez
hamis Esdras
nec első könyve
vólna. De vadd
es: ebbe meg ne
csalvt hozzál,
mert az igaz
Esdras könyve
az fogságból va-
li szabatalós-
nát utánna i-
vattatos. Ez pe-
dig ugy tettei
mint ha a fog-
ságban irta vól-
na ezeket. Hogy
pedig nemelylec
külömléget ríse-
nec az Esdras
Pap és Esdras
Proph: az közdöt,
a ki, ába való
dolog, mert az
nem zsejgnec
számlálta ugy
vagy, az, hogy ez
az Esdras Pap
völt vólna.
b Az az, mond-
meg nekik, hogy
mánda gonosz
következis rá-
joc.*

2 *M*ásodic könyve Hed-
ras Prophetának,
Seraja fiának, ki Ha-
zarja fia: ki Hilki-
ja fia, ki Sallum fia, ki
Tzadoc fia, ki Achitub
fia. Ki Amari-
as fia, ki Hazarja fia,
ki Merajotli fia, ki Zerachia
fia, ki Huzzi
fia, ki Bucki fia, ki Abisuah
fia, ki Phinees
3 fia, ki Eleazar fia. Ki Aaron
fia, ki Levi
nemzettségéből való vala,
ki a Medusok-
nac tartományokban rab
völt: Artaxerxes-
nec Persiák királyának
birodalmában.
4 Lón azért az URnac befzede
én hozzám,
5 mondván: Meny el hirded
az én népem-
nec az ő gonoszságát, és az
ő bűnait, és álnok-
ságokat, mellyeket én
ellenem ezeleked-
6 tenec, hogy megmondgyac
az ő maradé-
kocnac. Hogy az ő elej-
kenc bűnőc ő
bennec megőregbültene-
7 c, idegen Isteneknek
áldozta-
nac. Avagy az Egyptom-
nac földéből a
szolgálatnac házából
nem én hoztamé ki
8 őket, kik pedig ingerlet-
tenec engemet, és
9 az én tanácsimat meg-
gúrtáltac. Te azért
áre fejednec ústokét
rázd meg, és minden
10 gonoszsokot vels őreájoc:
b: mert nem en-
gertene az én törvényem-
nec, és ez az nép
11 niég az feniteket sem
veszi. Migen füz-
vedném el ezeket, kik
vel enni jót tottem?
12 Sok királyokat ő ér-
titec elveztettem:
Pharao: az ő szolgál-
13 gaival, és minden ő ser-
git megvertem. Napke-
14 leten ezeknec or-
tázjoc elől minden
pogányokat elvez-
15 tettem, kik két tar-
tományval völtac:

12 *az pogányokat* kic Tyrusig és Tzi-
donig völtac, elofzlattam,
és azoknac rálnac és Og-
13 mindent ellenségeket meg-
ölttem. Te azért szólicz meg
14 őket mondván: Ezt mon-
dgya az UR. En titeket a
15 tengeren által hoztalac,
és abban néktec erős úr-
16 zákat szerzetté, tinéktec
hadnagyul adtam Mo-
17 sest és Aaron Papot. Tinéktec
tűznec ofzlopával világos-
18 ságot szerzettem, és köztetec
nagy czudákat tottem,
ti pedig én rólam elciferkez-
19 tetec, azt mondgya az UR.
Ezt mondgya az seregek-
20 nec URa, az fűrjec tinéktec
jegyűl völtanac: az ti tá-
bortoc környűl úgy mint
21 sereggel völtac mikoron ott
zugolodnátoc. Es mikor
az én nevembe a ti ellensé-
22 gteken győzdelmet nem
vennétec, sőt még mostan-
is zúgolodtóc. Es hól vadnac
a ti teletet tot loc jó tété-
23 menim? nem de mikoron
ehőznéte az pusztaban én
24 hozzám kialtatóké. Mond-
ván: Miért hoztal minket
25 az pusztaba? Hogy megöl-
nél minket? Job völt vólna
26 minékűnc az Egyptusbé-
lieknec szolgálnunc, hogy
nem miut ez pusztaban
27 meghalnunc. Es megfzán-
ván utteket az ti fohász-
28 kodástokért, az Mannat
adám tinéktec eledelől,
29 Angyaloknac kenyerét
órtítec. Nem de mikor szom-
30 juznátoc, a kő fiziklát nem
megmetzemé, és nem ele-
31 gsesécs viz folté? az hévség
ellen mint az tánc levele-
32 vel befedeztelec titeket.
Gazdag tartományok
adtam tinéktec: Canan-
33 cufokat, Perizzéufokat,
Philistéufokat az ti or-
34 tázjoc elől kiüztem: mit
ezelekedgyem többet ti
35 veletec? Azt mondgya az UR
Ezt mondgya a Minden

12 *az pogányokat* kic Tyrusig és Tzi-
donig völtac, elofzlattam,
és azoknac rálnac és Og-
13 mindent ellenségeket meg-
ölttem. Te azért szólicz meg
14 őket mondván: Ezt mon-
dgya az UR. En titeket a
15 tengeren által hoztalac,
és abban néktec erős úr-
16 zákat szerzetté, tinéktec
hadnagyul adtam Mo-
17 sest és Aaron Papot. Tinéktec
tűznec ofzlopával világos-
18 ságot szerzettem, és köztetec
nagy czudákat tottem,
ti pedig én rólam elciferkez-
19 tetec, azt mondgya az UR.
Ezt mondgya az seregek-
20 nec URa, az fűrjec tinéktec
jegyűl völtanac: az ti tá-
bortoc környűl úgy mint
21 sereggel völtac mikoron ott
zugolodnátoc. Es mikor
az én nevembe a ti ellensé-
22 gteken győzdelmet nem
vennétec, sőt még mostan-
is zúgolodtóc. Es hól vadnac
a ti teletet tot loc jó tété-
23 menim? nem de mikoron
ehőznéte az pusztaban én
24 hozzám kialtatóké. Mond-
ván: Miért hoztal minket
25 az pusztaba? Hogy megöl-
nél minket? Job völt vólna
26 minékűnc az Egyptusbé-
lieknec szolgálnunc, hogy
nem miut ez pusztaban
27 meghalnunc. Es megfzán-
ván utteket az ti fohász-
28 kodástokért, az Mannat
adám tinéktec eledelől,
29 Angyaloknac kenyerét
órtítec. Nem de mikor szom-
30 juznátoc, a kő fiziklát nem
megmetzemé, és nem ele-
31 gsesécs viz folté? az hévség
ellen mint az tánc levele-
32 vel befedeztelec titeket.
Gazdag tartományok
adtam tinéktec: Canan-
33 cufokat, Perizzéufokat,
Philistéufokat az ti or-
34 tázjoc elől kiüztem: mit
ezelekedgyem többet ti
35 veletec? Azt mondgya az UR
Ezt mondgya a Minden

Esd. 45.

Mindenható UR: az pusztában mikoron a keleru kút fejeknél völínatoc, szomjuhozván és szídalmafván az én nevetet.

23 Ti teátoc a káromlásért nem boczártam tüzet, hanem az vízben fát vetvén az

24 forrásokot édesfecké törttem. Mit mivellyec te veled Jaçob? nem akarál engedni Juda: Egyéb nemzetséghez mégyec, és

Esd. 5.

25 ó nékiec jententé meg az én nevetet, hogy az én törvényemet megórizzéc. Miért hogy engemet elhadratoc, énis elhadlac titeket: Mikoron én töleim kegyelmet

26 kértéc, meg nem kegyelmezec. Mikoron engemet segítseglől hjitoc, titeket én meg nem halgatlac: mert a ti kezetekeket vérbe fertezettétece, és a ti lábaitoc gyorsan fut-

27 nac az egyilkoságra. Nem engemet hatatoc el haucim ti magutokat, azt mond-

28 gya az UR. Ezt mondgya a Mindenható UR: Avagy nem kérteleké én titeket, hordozván mint az atya fiait, és az Anya leáuit, és mint az dayka az ó apró gyer-

29 metskeit. Hogy énnékem népem lennétece, és én néktec Istenec; és lennétece énnékem fiaim, és én ti néktec atyátoc?

30 Titeket úgy gyűjtöttétece egybe mint a fias Tic az ó tfrkeket izornyai alá: mostan pedig mit mivelnéce ti veletece? elvetec titeket az én ortzám élől. Mikoron áldozatot hozandotoc énnékem, az én ortzámot elfordítom elöttece: mert a ti inu-

31 petekeket, és uy h öldotokat, és kórnyúl meltekedéteket megvettettem. En az én szől-gaimat az Prophétákat ti hozzátoc küldöttem, kiket megfogván megöltétece, és azoknac testekeket szaggattatoc, azoknac vérekeket megkévánom, azt mondgya az

32 UR. Ezt mondgya a Mindenható UR: a ti házatoc elpuztúl; elhánác titeket mint a szél a poldoriát. Es fiaitoc nem tenyészec, mert az én parantsolatomat hatrahattác, és czelekedtenec olylat, melly az én szemem elötece gonofzaac lát-

33 tatic. Az ti házatokat idegen népnecc adom, kic jóllehet nem hallottac, mindaz-
34 áltál híznec; az én parantsolatimat megczelekedic, ha czúdat nem téztekis elö-

35 tócc. Kic mikoron Prophétákat nem látnákis, az ó álnokságokról megemlekezec. Bizonságot téztec az jóvendó népnecc kegyelmentől, kiknecc kisdedi örömmel vi-

36 gadoznac, kic engemet testi szemmel nem látnac, mindazáltal lélecken elhíztic, az mellyeket mondanóc. Mostan pedig atyánfisa tekinezec melly nagy diczóság; és nézzec az nap kelettről (én hozzám) jövő

37 népet. Kiknecc adom az Abrahamnac, Isácnac, Jacobnac, Hofeafnac, Hamofnac, Miceafnac, Joelnec, Abdiasnac, Jonafnac. Nahumnac, Abbakucnac, Sopho-

38 niasnac, Aggeusnac, Zachariásnac, és Malaciacnac feicdelemségét, ki az Urnac Angyalánakis hivattatoc.

39

d Nemelyec így fordítottac: az napnac felkeleséül fogva, az az, 10 reggel hog az népnecc forenséget azzál jententé.

II. Réfz.

Előszec az cápuban, az Istenec panaszolkodása irattatoc meg az Synagoga feől. Ugyan ott az anya szent Egyházac az ó fiaim való sifrasa és kifergése, kiket az Istenből való megteresté indit. Viszontag a Christusnac az ó atyával való tanácskozása az Synagógnac elvetéséről és azoknac hitetesejéről, kic azt öltalmoc alá venni. Az utószeceteket tézzen Isten az hívelmec gyűlékezéimre, és az anya szent Egyháznac és annak fiainnac tanúságokat ad. Vegazetre az Istenec igertés megconfirmalacnac.

1 Ezt mondgya az UR: Ez népet a szől-gátarból én hoztam vala ki, és az én izólgaim által a Prophétac által paranczolatokat adtam vala ó nékiec; kiket nem akaránac halgatni, hanem az én tanáczimot hejába való cka tévéce. Az anya

2 az ki ezeket szülte ezt mondgya nékiec; menyetec el fiaim: Mert én özvény és el-

3 hagytatott vagyoc. Titeket örömmel tartottalac vala fel, de tületec fíralommal és szomorúsággal váltam meg; mert az ti Uratoc Istenec elötece vétekeztece, és az ó

4 szeme elötece gonofzát czelekedtece. Mostan pedig mit czelekedném ti veletece? En özvény és elhagytatott vagyoc: menyetec el fiaim, és az Uról készitece irgalmaf-

5 ságot. En pedig tégedet ó atya bizony-
6 ságul hílac, ez gyermekekeknec annya ellen, atyával taná-

7 meg tartani. Hogy óket vesd gyalázatra, kell az Synagó-

8 és az ó Anyyokat ragadomántra, hogy névval és az ó kiet nemzetece négyoc. Liófőlyanac sifival czele-

9 az pogányoc közöt, azoknac nevec az földel-
10 dről eltoröltéséc, mert az én szent eskü-

11 vefemet meguráltac. Jay tenéked Assur, ki mellested az álnokokat elretyed: ó istentelé nemzetség, enlekezzél meg róla, mit

12 miveltem Sodomával és Gomorával. Kiknecc mezejec fenyő viaszos hántockal és hamuval elfedeztetve felszic; ilyené tézéc azokat kic énnékem nem engedtenec, így

13 szól az Mindenható UR. Ezt parantsóllya Hefrasnac az UR: Hirdesd meg ez nép-

14 nec, d hogy ó nékiec adom Jerusálemnec országot, az mellyet adandó valéc Izraelnec. e Hogy azoknac diczóságeket elvesz-

15 zéc, és ezeknec adom az ó ócké való haylékokat, mellyeket amazoknac készítéc

16 vala. Eletec fájoc leszen ezeknec, igen drága jó illatú kenetec, ezeket sem munkal, sem faradozás nem bántya. Menyetec el hogy elkehétece: kértétece ti magotokért, hogy keves napig késséncé, kéztim-

17 már az ország vigyázatoc. Hijad bizonságul az Eget és a földet; mert a gonofzát megrotottam, és jót teremtettem, a mint élec én, azt mondgya az UR. Anya, vedd hozzád az te fiaidat, neveld fel őket örömmel, miképpen a galamb, cróffiz megad

D d D 3

a Isten panaszolkodása.

b Az Anyan érte az Anya sz.

c Eg hízat, mell

d itt az ó fiait ki-

e kes az ige által

f jenté vala, sif-

g rattyá, &c.

h Christus az ó

i atyával taná-

j kic az ó fiait ki-

k kes az ige által

l jenté vala, sif-

m rattyá, &c.

n Christus az ó

o atyával taná-

p kic az ó fiait ki-

q kes az ige által

r jenté vala, sif-

s rattyá, &c.

t Christus az ó

u atyával taná-

v kic az ó fiait ki-

w kes az ige által

x jenté vala, sif-

y rattyá, &c.

z Christus az ó

1071. 12. ív. 36
30. 5

8 Az tizenkét
Próphéták: ur-
ri.
h Az az tizen
két kút fejeket.

zoknak lábokat, mert tégedet választotta-
lac, azt mongya az UR. Es az halottakat
feltámasztá az ő helyekből, az koporsó-
ból ki hozom azokat; mert ismértem az te
nevedet Izraeli. Ne felly te ki ez fiaknac an-
nya vagy: mert választottalac tégedet, azt
mondgya az UR. Elküldöm tenéked segít-
ségedet az én szolgaimat, Esaiást és Jere-
miást, és a kiknek tanácsokat szenteltem
és kifizetteim tenéked, úgy mint különb
külömb gyümölcszöcckel megfuztetet tiz-
zenket fákat. 8 Es annyi tejjel és mézzel
folyó kút fejeket h, és hét nagy liegyeket
rosával és Lihummal bővölködöket; mel-
lyekkel örömmel bétöltöm az te fiaidat.
20 Az özvegyet megszabadíts, az árvának
igycit forgald, a szükölködőnecc adgy, az
árvát óltalmazd, mezitelen ruházd.
21 Az megromlottat és erőtlent gyogyi-
czad, a saútat meg ne neved, a czonkat ól-
talmazd, és az vakot az én fényes világos-
ságomnac látására vigyed. Az vén em-
bert és gyermeke az te kerítéseden belől
23 tarzad. Halottakat áhól találaddsz,
bétakarván csináld koporsóba; és az első
székert néked adom az én feltámasztásom-
ban. Tarez vesztog magadot és nyugod-
gyál én szerelmes népem, mert a te nyugod-
talmad eljövendő. Jo daika, neved az
te fiadat, erősiacz meg azoknac lábokat.
26 Az gyermekeknek, kiket néked adtam, 44
égy kis el ne vesztog: mert azokat én az
te felkedből megkévánom. De meg ne
farádg; mert nikor a nyomorúságnac,
és gyótródsínecc napja eljövendő, sírnac
és szomorkodnac egyebec, te pedig vidam
28 és örömmel bővölködő léfész. Iregy- 46
lic az pogányoc, de te ellened semmit nem
29 rehtnecc, azt mondgya az UR. Az én ke-
zeim mególtalmaznac tégedet, hogy az te
30 fiad gyóttelmet ne érezzenec. Vidám
légy anya az te gyermekedvel, mert tége-
det én megszabaditlac azt mondgya az
31 UR. Az te elalutt fiaidról emlékezzél
meg, mert én azokat az földnecc gyómtá-
ból kihozom; és irgalmaságoc ezeleke-
dem ó vélec, mert irgalmas vagyoc, úgy-
mond az Mindenható isten. Fogadd hoz-
zád a te gyermekidet, migien elmégyec és
32 irgalmaságoc ezelekedem ó vélec: mert
bővölködnecc az én kút fejeim, és az én
kegyelmem soha el nem fogy. En Hezras

4 Itt az Esdras
Moseffe részé
magat. De vedd
szébe hogy az
gaz Esdras nem
mondgya magy
fél hogy az
föld nevigyér
jellest, a sem

4 Itt az Esdras Moseffe részé magat. De vedd szébe hogy az gaz Esdras nem mondgya magy fél hogy az föld nevigyér jellest, a sem

33 paracziolator vettem vala az Uról az Ho-
reb hegyén i hogy Jerusalemben men-
nécc de nikor a hezraioc mennécc, meg-
vetenec engemet, és az URnac paraczi-
lattyát nem vétécc. Annakocait mon-
dom tiútkécc pogányoc, kie engettec és
értitec, variatoc az az páiztotokar, ki ti

nékcecc öröc életet adandó: Mert közel
vagyom a ki az utolsó időben eljövendő
35 vala. Kétfec legyetec az országac jutal-
mánac elvezeltre, mikoron az öröcké va-
ló világofság öröc időkre fénlencé tinék-
36 tac. Távolzatsátoc el ez világnac árnvé-
kár, vegyetec el a ti gyónórúsécc dicz-
ségteket: En nilván bizonságoc kétfec az
37 en meg Tartómról. Az igért ajándéket el-
véven vidamoc legyetec, hálakat adván
annac ki titeket az menyországra elhivor.
38 Noh állyatoc meg, és nézzetec az UR-
nac lakodalmára elpezeteltetteknecc szá-
39 mokat. k Az kie ez világnac árnvékár
eltávoztatván, az Uról szép fényes ruhá-
kat vettenec. O Sion az tieidnecc számo-
kat vegyed, és tekezd bé az tieidet, kie fe-
jér ruhákba óltóztetenecc, és az URnac
41 törvénecc tellyessen engednecc. Az te
fiadnac, kiket kívánst vala, számoc tel-
lyes. Kérjed az URat kinél vagyom az bi-
rodalom, hogy megszenteltesécc az te né-
ped, kie eleitől fogya hívattarot. En Hez-
ras látécc a Syonnac hegyén nagy sereget,
kit meg nem számlálhatoc vala, kie mind-
nyáján énekecc az URat dicztrécc vala.
43 Kie közdött vala egy magas ifju, kie a töb-
bit mind fellyül haladgya vala, kie minde-
niknecc fejekbe Coronákat téfén vala, és
annál inkább magasztaltatoc vala: én pe-
dig czudalom vala. Ackoron megkérd-
vén egy Angyal, mondec; Kie zodac ezecc
5 URam? Ki felevén énnékem, monda:
Ez az kie az halandó ruhát levetvén
hallhatatlant óltóztenecc fel, és az Istenecc
neccéről vállást tévén, mostan Coro-
naztatnac meg és véfzic az jutaluat. If-
mét mondec az Angyalnac: Kie zodac a-
maz ifju, kie az Coronákat fejekbe téfzi, és
az kezekbe pálnákat ad. Kie felevén
monda énnékem: Az az Istenecc fia, kí-
48 ról az ő éterekben vállást törtenecc. Miko-
ron annakocait kezdettém vólina azokat
magasztalni, kie az URnac neve mellet
erőssen megállottanac, meghagyá énné-
kem az Angyal, menny elmond meg az én
népemnecc, miemó és mely czudalatos
dólgait láttad az UR Istenecc.

III. Rész.

Előszámlállyá Esdras az Isten jó tetemé-
nec sokságát, mellyel az ő népécc volt. Es pa-
naszolkodécc Isten előt hogy az ő népét a Baby-
loniábelécc kezébe adta, és az oc által nyomor-
gastatya, kie sokkal bánórtoc az Izraeliták-
nal, écc.

1 A Z városrólánac harmintzadio esz-
tendejében, mikoron Babyloniába
vólnécc, az én ágyas házában féntembécc
megháborodám, és az én gondolatnac
én elmo-

1 **É**n elmémet elburitác. Mert látom vala
 az Syonnac pufztulását, és Babylonában
 2 **l**évóknec sokaságát. Annakokaért az én
 lelkem mikor igen megháborodóvólna,
 3 **k**ezdém félelmes befzéddeckel megfzólita-
 ni az URat. Mondván: URam Isten te az
 4 **t**e igédvel az földet eleitől fogva egyedől
 erősítetted, és abban népet szerzettél.
 5 **T**e adtál Adamnac hólt testet, (mert a-
 zis az te kezeidnec munkája,) és mikor ab-
 6 **b**a életört lelket adtal vólna, te előtted él-
 vé lón. Te ötet Paradyfumba bévívén,
 7 **m**ellyet à te job kezéd útettet vala, mince
 8 **é**lőtte az ez földre jüne. Paranczolád ó
 néki hogy az te utadat ízeretné, de azt ál-
 9 **t**alhága: Anuakokaért ötet és az ó mara-
 10 **d**ékit halálra itéled. Ecképpen minek-
 utánna foc pogányoc, nemzetlégec, népec
 és szántalan nemzetec elfzaporottac vól-
 11 **n**a, égyenkint minden nemzet az ó akara-
 tattyá ízerint jára, és czelekedvén azt à mi
 12 **à** te ízemid előtt gonofznac lártatic,
 13 **m**egutálac a te parantolatidat. Anna-
 kokaért idő jártába az földnec lakóira ó-
 14 **z**ón vizet hozál, mellyel elvesztéd őket.
 15 **E**s kiváltképpen mindenikre jöve, mint
 Adámra az halál, ugy czeke az víz ózón.
 16 **E**gyet pedig ó beunc megartál, Noet az
 17 **ó** háza népevel, honnét minden igazac
 18 **(v**adnac.) Mikor pedig ez földnec lakói
 igen foc haccal megkezdettec vólna soka-
 19 **l**úlni, honnét ez népec és foc nemzetségec
 fzaporodánac, mikoron ísmét az istentelé-
 20 **s**éget amaz elsőknél félyeb kezdettec vól-
 21 **n**a gyakorlani. Mikoron azoc hamíflan
 22 **c**zelekednéce te előtted, ó kőzülóc ma-
 gadnac választal egy embéert, kinec ne-
 23 **v**e Abraham. Es ízeretvén ötet, egjedül
 24 **ó** néki mutatád meg à te akaratodat. Es
 25 **s**zerzél ó véle öröké valo frigyét, ozt
 26 **é**n nem hagyod. Anuakokaért adád ó né-
 ki ífakot, ífáknac pedig Jácobot, minekután
 27 **a** Efávor elszakasztád túle, Jácob igen
 28 **m**egfokafodéc. Es mikor az Egyptúból
 29 **m**egfzabadított magvát az Siná hegyére
 30 **h**oztad vólna. Az Égeket megindítván à
 földet megrázád, az földnec kerektségét
 31 **m**egmozgatád, à melységekét megretz-
 ketteted, és ez világot megháboritád.
 32 **E**s az te diczóségednec tüze, földindulása,
 és széles és hideg kóde, négy felé clól
 33 **k**iménvén, törvént adál az Jácob magvá-
 nac, és az Izrael nemzetinéc, hogy azt izor-
 34 **g**almatofon megtartaná. De nem vód
 el ó túlóc à gonofz ízivet, hogy ó bennéc
 35 **à** te törvényed gyúmdölczét teréthetne.
 36 **M**ert az gonofz ízivet elsőben Adam hor-
 dozzá, mioka à törvény általhágásától
 37 **m**eggyózzettec, és mindnyájan azokis,
 38 **k**ic ó tőle születettec. Es megmaradád

1 **l**ón az erőtlenség és az erőtlenségnc tör-
 vénye igen gonofz gyökérrel ragadván a
 2 **n**épec ízivéhoz, mellyben az jószág eltá-
 3 **v**azván czac az gonofság marada meg. Mi-
 koton pedig idő forgásában az elzítendoc
 4 **b**étöltenecc vólna, mellyekben magadnac
 5 **t**amasztal egy szögár, kinec Dávid vala
 6 **n**evé. Megparanczolád néki hogy az te
 7 **N**evednec várost rakván, ott te néked tó-
 miennel és áldoztockal áldoznánc.
 8 **M**elly mikoton foc eftrendég lótvólna,
 9 **t**égedet az várofnac lakói elhagyánac.
 10 **S**zintén ugy czelekedvén mint Adam cze-
 lekedett vala, és minden ó nemzetec, és ókis
 11 **g**onofz ízivel czelekedéacc. Anuakoka-
 12 **é**rt a te vároford adád a te ellenségidnec
 13 **k**ezekben. **A** Avagy pedig jobban czele-
 kedneké Babylonianac lakói, hogy ez ó-
 14 **k**aért uralkodgyanac Syonnól. Mert mi-
 15 **ó**lta ide jöttem, megfzámálhataralan ísté-
 16 **n**lenséget láttam, és é harmintz eftzédő-
 17 **b**en foc bünösökét látot az én lelkem. Az
 18 **ó**kaért elfaradt az én ízivem, mert látom
 19 **m**iképpé elfzenvedé a bünösökét, és az í-
 20 **s**tentelenül czelekedődknec kedvefz: Elve-
 21 **s**ztéd pedig az te népedet, megartván az te
 22 **e**llenségidet, mellyet meg nem jelenttrél
 23 **v**ala. Semmi oka nem jut énnéké estébe,
 24 **e**z utnac miért kellyen mozdithatalannac
 25 **l**enni: **b** mert Babylon Syonnát vallyon f-
 26 **j**obban czelekediké. Avagy Izrael kivól
 27 **e**gyéb nemzetseg ísmété megtegedet? A-
 28 **v**agy miczoda nemzetec hittenecc az te fzó-
 29 **v**etségednec ugy miképpen czelekedett az
 30 **J**ácob. Mindazáltal czeckne jutulmoc
 31 **n**inczen meg, és műkájoknac név vólte háfz-
 32 **n**a: **A**z pogányoc kőzört pedig valamelly
 33 **f**elējártá, láttá azokat bővőlködni, noha à
 34 **t**e paráczolatodról meg sem emlékeznecc.
 35 **M**ostan azért vedé fontba à mi álnoksa-
 36 **g**inkat az egyebekevel kic ez világon lak-
 37 **n**ac: bizonyára az te nevednec emlékezeti
 38 **f**ohul né találatic hané czac Izraelben.
 39 **V**allyon f- mikor né vétkeztenecc te előtted
 40 **k**ic ez földön laknac? avagy mellyec nem-
 41 **z**etségtartotta ugy meg à te paranczolari-
 42 **d**at. Ezeket nevezet ízerint megfapácz-
 43 **t**alhatod, hogy à te paranczolatidat meg-
 44 **t**artottac, à pogányokat pedig né találod.

Gen. I. 2.

Gen. 6. 7. 8.

Gen. 12.

*a Parafcoltadie
Esdrás ísté-
lőts, hogy az ó
népet az ísté-
telenecc által
ostorozza.*

*b Az az, A se
czelekedetnec
modyánac, hog
az gonofzokas
meg hagyod az
jokas el vesztéd.*

III. Rész.

*Az Angyal dorgallya az Esdrást hogy az í-
sténnec czudálatos íreletinéc akar végeve men-
ni, holott ez világon valo kifsín dolgok is nem
foghat meg az ó elmével, és tanitrya ötes foc
hasonlatoságoc által.*

FElélvén pedig énnékem az én hozzám
 botsáttatot Angyal, kinec neve Uriel.
 Monda énnékem; tahát felőtte igem
 faradoz à te elméd, hogy ez világo ez fel-
 DdD

a Megtanitnya Urul Efdraft hogy a ez vilá gátlóba dolok nek ve ero nem mebu, az je keszece regere menni az isten- nek tulainac.

b Ez hasonla- tossaga vagy példabeszéddel az akarja jelen- tenni, hogy min tenec meg- kell elegezni az- zal az ő rendi- vel és állapot- tyaval, melyet Isten néni adot igazadelt.

séges Istennek utait meg akarod fogai.
 Kince mikoron én mondottam volna, úgy
 3 szerezmes uram. Felelvén az énnékem 20
 munda, elküldtettem én hogy három utat
 mutassac meg néked, és három hasonla-
 4 tolságot vessec te elődbe. ^a Mellyeknek
 ha égyiket megmagyarázandod, énis vi-
 szontag megmutatom néked az utat mel-
 lyet kívánsz meglátni : Es megmutatom
 5 tenéked honnét legyen az embereknek
 gonosz szivec. ^b Mikorom pedig mondot-
 tam volna: mozd meg uram, munda énné-
 kem: Mennyel mérd meg az tűznek nehé-
 séget, mellyet mondogy meg ofztan néké;
 avagy mérd meg a szé nec fuvását, avagy az
 elmult napot: vond vizfza énnékem.
 6 Ackoron én felelvén és mondván: vallyős
 a halandó emberc közöttül kiczoda czele-
 kedhetné azokat a mellyekről engemet két
 7 défz. Monda énnékem: ha ezt kérdenem
 te tóled, meni lakó helyec vadnac a tenger-
 nec melységben, avag hány ercc vadnac a
 8 legalsó melységben, avagy az ki teriesztet-
 tet Egekben meni ercc vadnac, avagy az
 mennyei lakó helyec minemő kapui vad-
 9 nac? Talám az mondanád énnékem, a
 mely: égekbe alá nem mentem, és még az
 koporoba sem szállottam, soha oda fel az
 10 égbe sem hágtam. Mostan pedig egyebről
 kémmitől nem kérdeztelc, hanem czac a
 11 tűzről, szélről, f. az napról, kin által men-
 tel, mellyekből mind azon által el né vála-
 sztatikarol, és azokról énnékem nem fe-
 12 lelt. Annacutánna móda énnéké; te a
 mellyecetieid, és te veled egyút forognac
 13 né tudhatod meg. Az magalságba lakónac
 pedig utát, miképpé foghatná meg a tel-
 méd, vagy a kivól megveszett világtolis a
 14 romlast mimódon erthetne meg, melly én
 előt névilan vagyon. Mikoron pedig én
 15 mondanám: job volt volna mi nékúnc né
 születtetnünac, hogy né mint mégis az isté-
 telence között élne és szenvednünnc; és e-
 16 zeket nem érteni. Felele énnékem, módván
 : Mentem vála egyfzer egy lapatz hé-
 17 lyén való erdőre, hól a fac tanácot tartot-
 tanac vala, mondván: Noh mennyüncc el
 és hadakozzic a tenger ellen, hog el men-
 nyen mi előttunc, és czimállyuuc mi ma-
 18 gukuac más erdőket Hasonlatosképp-
 en az tenger nec habjais tanácot tartá-
 nac, mondván : Noh mennyüncc fel, és ve-
 gyücc meg a mezei erdőt, hogy mi magunk-
 19 nac ottis helyer verjüncc. De hijába lón
 az erdő tanácsa, mert az tűz réa jöven meg
 20 emészte azt. Hasonlatosképpen a tenger
 habjainac tanácsa, mert a foveny ellene ál-
 21 ló van nem bozzátá ki azokat. Ha azért e-
 zeknek birája volná, mellyket mentened e-
 22 lob meg avagy meglíket kárhoztatád.
 23 Akanc én felelvén mondtal: bizonyá-
 ra júdába való tanácot tartottanac volt,

mert az erdőnc a föld adattator és a ten-
 gerner helye erre való hogy anac ha-
 20 biait hordozza. Es az énnékem monda:
 igazán tód az ítéletet, és miért nem sza-
 21 bod è te ítéledet te magadra. Mert mi-
 képpen a föld az erdőnc adattator, és a
 tenger nec helye, az ő habiannac; így a föld-
 nec lakói mellyec ez földén vadnac czac
 azokat erthetic meg, az menyieic pedig
 (azokat) mellyec az Egek nec magalságba
 22 vadnac. Ackoron felelvén mondtal: Kér-
 lecc URam tégedet, adattasféc énnékem
 23 értelemre való elme. Mert nem volt szá-
 dékom tegedet az magalságban való dol-
 gokról kérdeni, hanem azokról mellyec
 mi raytunc naponként által mennec; mi
 legyen az oka hogy a pogányoknak gyalá-
 24 zatul adattasféc Izrael, és a melly népet
 szerettél az istentelen nemzetség nec ad-
 25 tartott; a mi attjainknac törvénye miért ve-
 szet el, és a megirattator rendelécc sohul
 nintlé nec. Mi è világból mint az sáskác
 26 elvesztunc, és a mi életunc almelködáfia és
 röttegfere adattator, mint ha méltatlanoc
 27 volnanc irgalmaságot taláni. Ilnét mit
 czelekezfic az ő nevel a mellyről hivatta-
 28 tunc: Ezekről kérdeztelc. Felele pedig az
 énnékem, mondván: Mivel hog felotte igé-
 29 tudakozol és gyakorta czudálkozol, hogy
 ilyen hamar elmultic è világ. Bizonyára
 30 né foghattja meg è világ, hogy elvegje azo-
 kat, mellyec az jövendő időre az igazaknac
 31 ígértetene: mert è világ hamisággal és
 erőtlen séggel tellyes. Azokat pedig a mel-
 32 lyekről kérdesz, megbeszéllem: mert elvé-
 tetett a gonosz, de még annac romlása el-
 33 nem jött. ^d Ha annakokért el nem vesz-
 az mi bevetteter, és helyéről el nem mégyé-
 34 ahól a gonosz vetteteter, nem terezt jó ha-
 35 elvettetikis. Mert az Adámnac szívébe e-
 leitől fogva gonosz magvetteteter; és mind
 36 ez ideig meni istentelenséget nemzet és ez
 utannis nemz, mind addig míg a szerőre
 37 hordatic. Immár pedig te magadban itéld
 38 meg a gonosz mag az istentelenség nec me-
 39 ni. Majd, mert ni gabonáját termette. Mikoron azért a
 40 Isten megjelen-
 buza fejec, mellyec szántalauoc learattat-
 41 nac, ackoró először melly igen nagy raká-
 42 sal léfnec az szérúa. Mikoron pedig fe-
 43 lelnéc, mondván: mimódon és mikor léfz-
 semmit nem mi-
 44 nec ezec: ^e miért kevesec és gonoszoc az mi
 45 ezetendóinc. Az felelvén munda énnéké:
 Te hittelenkedvén ne igiekerel fellyeb va-
 46 ló lenni a magalságbeli Istennél, (mert ő volt hasonla-
 47 nálánál fellyeb való lenni hijába siennél),
 48 tolság, &c.
 49 mert a te igyekzedet felőrtet való. Nem
 50 de mikor értől az igazac az ő hajlékoka-
 ban kérdetted nec; mondván: meddig léfzen
 51 az én temetéségim? ^f Élel a nu tzerünk-
 52 se ént irásban, ^g és juralnuokac együn-
 53 olse felele én er ^h hanem emberre
 54 re Jeremiel ⁱ f. Anbas: gyal, a. onda: mikoron
 gondoltal az ti maguoknac szánabé tulij cse-
 dic

c Erről többet szól odala Cap. 14. De nem igaz hogy az Isten törvényenc könyve minde- meffől el veszett volna. d Ezekelet akarja jelenteni az Efdras, hogy az megromlott term. sz. estébe való bűnt megér- demli az Izrael hogy meg büntet tejsse. e Az Efdra kerái mikor len- ne az ítélet na- pia, kince az Angyal megfe- lel három erőf- fogel. Első hogy nem jo az Isten- nec el vesztet- kairol tudakoz- ni. Majd, mert az ő ró'e el ren- deli időnc élte- vel. Harmadic erösség, az afz- szoni állatul- lóleni a magalság- nálánál fellyeb- tolság, &c. f Az Jeremiel Angyal neve az ezen az egész- se ént irásban, és juralnuokac együn- olse felele én er hanem emberre re Jeremiel f. Anbas: gyal, a. onda: mikoron gondoltal az ti maguoknac szánabé tulij cse- dic

37 Mert a ki fontba vetette az időt, és mértékvel megmérte, és az időket szorgalmatosan megizámláta, ez nem indít semmit, sem nem czelekedic, miglen az elrendelt
 38 mértec betelleyedie. Ackoron én felelőc, mondván : ő URam Isten, de mijs mind teli vagyunc álnoksággal.
 39 Lásd meg kérlec netalám mi erőttűnc nem telleyedie be az igazaknac számoc,
 40 az földön lakóknac bűnejért. Felelvén pedig az, monda : meny el az terhes aszfizoni állatot kérd meg, ha az kilentz hólnap eltelyén az ő méhe mégis tovább megtarthatná az magzator ? És mikor én mondám : Nem lehet URam : monda az énnékem : a korposóban a hallotraknac haylékoc az aszfizoni állat méhéhoz hasonlatosoc. Mert miképpen az gyermek szülő siet az szüléfnec szükségét letenni, úgy ezek is az ő benne valókat sietie megadni. Immár néked megmutattac azoc mellyeket eleitől fogva akarsz vala megtudni. En pedig szólván mondóc : ha a te szemeid előt: kegyelmet találtam,
 45 ha lehet, ha méltó vagyoc reá. Mutasd meg énnékem & ha többekéaz következendőc még, hogy nem mint az elmúltac : avagy többeké az elmúltac hogy nem mint az jóvendőc. Miczoda múlt légyen el tudom, miczoda leendő légyen pedig el tudom. Ackoron az énnékem monda : állj job felől, és e dolgot hasonlatossággal megmutatom tenéked. Oda állván azért látám hogy imé egy égő kemuntze müllec el én előlem : Lón pedig mikor az elmulandó lángot láttam volna, imé az fuste megmaradot vala. Az után én előttem vízzel teljes kőd által ménvén, nagy zugátsá zápor első bóczata : és mikor az első néc zugátsa elmúltvólna, abból az első nec czeppi megmaradánac. Es monda az énnékem : gondold meg magadban, miképpen az első a czeppedétekné! és a tuz az fustnél fellyeb bevollkódóc, azonképpen : az elmúltaknac mérteke bőveb : a mellyec pedig jóvendőc a czepekkhoz és füstöz hoz hasonlóc. Annakokaért én könyörögven mondóc : Vallyons vélede ha én élec az napokig ? Es miczoda léfzen azokon az napokon ? Az pedig felelvén monda énnékem : Az jegyek nec mellyekről engemet kérdezz, eg réfzér néked megjelentem : hogy pedig az te életedről szóllyac azért nem küldöttem : nem tudom.

V. Réfz.

Es Cápútban szól Efdrasnac az Angyal, előfzer az ítélet napjánac jeleiről. Másodsor az Efdras ísmét az Angyaltól kérdéseket kérd, meuzet szorint pedig megis az előbbi dolgot fergettya, mi légyen az oka, hogy Isten az ő népét az szentelen pogányoc által bűnsiti, etc.

AZ jegyekre azért a mi néz, imé előjönec a napoc, mellyekben e föld nec lakói nagy gazdagságban találtnac: de a föld szokos léfzen lientélkül, mivelhogy az igazságnac úra elrőytetett léfzen. Es az hamiság fellyeb megfokasul hogy nem mint mostan látod, avagy régen lenni hallottad. Es léfzen mindjáratt ez napoknac kezdetiben, ez tartomány mellyet mostan uralkodni látsz, pusztán marad. Mert ha az magaság béli Isten életeder halasztja, harmadic trombita után meglátod, hogy a fennes Nap eijel hertelenséggel meg világosul, és az föld napal. Es a fából úgy mint vér czepeg, és az kővec szólnac, az népec megindúlnc.
 6 Mikoron uralkodni fogsz, a kít mostan a föld nec lakói nem reménlenec, és az repeső szárnyas állatoc elköltöznc. A Sodománac tengere pedig a halakot kihanyra, és eijel szől mellyet sokan nem tudnac úgyannyira hogy az ő szavát mindnyájan meghallýac. Es sochelyec elpusztulnc, mint mikor gyakorta tuz támad : még a mezci vadakis elköltöznc, és az havi folyásban betegeskedő aszfizoni állatoc okatlan czudakát szulnec. Mintha az édes vizekben sófokot találnc, acképpen minden barátságoc emberec egy más közzöt tartzolnc : és ackoron az éfzen cinber elreytezie, és az értelmes elvonnyá magát, mint az ő ritkos házában előjüet ember. Es sokaktóli kerésteven meg nem találatic : de a hamis és mértékletien ez földön megfokasul. Elannyira hogy ha égyic tartományban lakóc más tartománybelieket megkerdeuec, mondván : nem menté ti hozzátoc valami igazság szerető ember, a ki igazkő czelekedetvólnc ? ezt amazoc tagadýac. Annakokaért léfzen az időben, hogy noha reménségoc léfzen az embereknec, mindazáltal nem nyerhetnec meg semmit : noha mű akalkoznec : az o útoc nem léfzen szerenczés. Ez jegyeket hogy tenéked megmondanám, hagyva vagyon énnékem : de ha ísmét könyörögven és sívván, a mi mostan czeleketettél, het napig bóytólendész, még ezeknélis nagyobbakat hallasz. Mikoron pedig én felkerentem volna az én testem igen megirtózc, és az én elmém annyira megsáda, hogy ugyan elfszakadkozc. Annakokaért jogván engem az Angyal, az ki előjrt vaia, és megfőzöttot vaia eugenit, megerősite engemet, és lábamba állatá. Lón pedig másodice eijel, hogy Sealtiel a népnec fejedelmén hozzan jöven mondaná énnékem, hól vólta : és a te ortzad néért szomorú? Avagy nem tudode hogy traci az ő rabságából való hazá jövetelenc tartományában te reád bizarrator ? Kély fel a zér, egyél, és ne hadgy el minket, mi azaz

Math. 24.

8 Efdras kérdése az, ha többeké az el múltatnál az következendőc mellyre megfelel szép hasonlatosságoc által, etc. De vedd észedbe az kérdéstől fogva mind az egise könyben melly hasonlatlan hiába való kérdése vólnac, mellye höz hasonlatosoc az felelesek.

19 pafztor az ő nyáját az farkafoknac, az gon-
 20 nofzoknac kezekben. Kinec mondéc :
 menny el én tőlem, és közel ne jój hozzám
 21 vala, elméne én tőlem. En pedig het nap-
 22 pig böyrtőléc, sírván és zokogvan, a mikép-
 23 pen énnékem Uriel Angyal paranczolta
 24 vala. Es lón heted nap után, mikoron az
 25 én szívem nec gondolati engemet erőssen
 26 szorogatnának. Hogy az én elmém böl-
 27 cseség nec lelkét venné, és ímét kezdené
 28 az Magaság béli előtt beszédeket szólni,
 29 mondván : URam Isten, a föld nec min-
 30 den erdei közzül, és annac minden fái köz-
 31 zül egy szőlőt választottál. Es é föld ke-
 32 rekség nec minden tartományból választot-
 33 tál egy barlangot, ^a és é föld nec minden
 34 virági közzül választottál egy liliumot.
 35 Es a tenger nec minden melségi köz-
 36 zül választottál magadnac egy telles fo-
 37 lyást : és minden építet városoc közzül
 38 tennen magadnac Syont választád. Es min-
 39 den teremtet repülő állatoc közzül ma-
 40 gadnac nevezet szerint választottál egy ga-
 41 lambot, és minden teremtetet barmoc köz-
 42 zül vóttel magadnac egy juhót. Es min-
 43 den megfokasult nép közzül, egy népet
 44 szerzél magadnac, és mindenecc között egy
 45 megprobaitatot törvént adál az te szerel-
 46 mes néped nec. Mostan pedig URam, ez
 47 égyet miért attad fokaknac ? ez egy gyö-
 48 kekre miért raktál idegen fákat, és az te ég-
 49 gyczkédet miért ofzlattad el az fokác köz-
 50 zott ? Es ötet azoc tapodgyac kic a te igé-
 51 reted nec ellene mondanac, és a kic a te igé-
 52 reted nec nem hisz nec. Mert ha a te né-
 53 pedet valami módon gyűlölted, a tennen
 54 kezdeddel kellett volna megfanyargatni.
 55 Lón pedig mikoron én ez befzédet mon-
 56 dottam volna, hogy az én hozzáam boczát-
 57 tatott Angyal, az ki az elmúlt éjelis én
 58 hozzáam jót vala. Mondana énnékem :
 59 Halgas engemet és oktatlac tégedet figyel-
 60 mazzel *beszédemre*, és a kérdétnél többet
 61 ket mondoc meg néked. Mikoron pedig
 62 én mondottam volna, szólly URam : mon-
 63 da az én énnékem, az te elméd Izraelért i-
 64 gen mesz (ze távozté túled ? avagy fellyeb
 65 szeretedé te ötet annál az ki azt teremtet-
 66 tet ? Mondéc én : Nem URam, de bá-
 67 natomból szólléc igy : mert engemet az én
 68 gondolatom, minden órában gyótre nec,
 69 holott az magaság Istennec útait kíván-
 70 nám tudni, és az ő ítéletinec valami részé-
 71 sől tudakozni. Ackoron monda énnékem :
 72 nem lehet.) Enis : miért URam ? miért szü-
 73 lettettem hát ? avagy az én anyámnac mé-
 74 he miért nem lótt énnékem koporsó he-
 75 lyet ? hogy ne lárnac az Jácobnac nyo-
 76 moruságát, és az Izrael nemzetiségé nec fa-
 77 radozását. Ki monda énnékem : számlá-
 78 ld meg énnékem amellyec meg nem vól-

79 t : nac, gyúycz ófzve énnékem a széllal el-
 80 ofzlott czepekert, és a megszáradott virá-
 81 gokat tedd zóldec ké. Es énnékem az be-
 82 záratattat barlangokat megnitvan hozd ki
 83 azokból az szeleket, mutáld meg énnékem
 84 a széll nec ábrazatnyát, és ackoron megmu-
 85 tatom te a kécd ez nyávalynac okát, az mel-
 86 lyet akarsz látni. Kinec én : URam Isten
 87 vallyons kiczoda az, a ki ezeket meg tud-
 88 hadna, hané czac a kinec emberekkel nin-
 89 czen lakása. En pedig tudatlac, miképpen
 90 tudnéc azokról szólni, a mellyekről engem
 91 ter kérdél. Annakokaért monda énné-
 92 kem : miképpen ez megmondott dolgok-
 93 ban egyet nem czelekedhetel, acképpen
 94 az én ítéletemet meg nem vizsgálhatod, a-
 95 vagy az szereternec czelekedtet, mellyeket
 96 az én népem nec ígért meg hog' ő velec vége-
 97 zetre czelekefczem. Kinec én : De imé U-
 98 Ram te azokhoz vagy közel a kic végezeire
 99 léfznec : S-táhát mit czelekefcznec azoc a
 100 kic mi előttü nec vóltanac, avagy mi, avagy
 101 az kic mi utánü nec léfznec ? Es ő monda
 102 énnékem : Az Coronához ^b hasonlívá tőte-
 103 tem az én ítélete nec : miképpen az utólfóc
 104 nec kéfsédelmesec, azonképpen az első-
 105 nec gyorfasága semmi. Ackoron én felel-
 106 vén mondéc : Avagy azokat kic vóltanac, a
 107 kic mostan vadnac, avagy a kic ez után le-
 108 endóc, nem teremtheted volna égy szer-
 109 f-mind, hogy az te ítéletedet annál hama-
 110 réb megmutatnad ? A pedig felelvén mon-
 111 da énnékem : a teremtet állat az ő terem-
 112 tője előtt nem siethet, ez világ sem birhat-
 113 ná égy szer f-mind el azokat a kic terem-
 114 tendóc vóltanac. Kinec én mondéc : az
 115 miképpen monda a te szolgád nac, hog' te
 116 élet nec adója lévén, a te toled égy szer te-
 117 remtetett állatoknac életet adtál, és plá-
 118 náltad a teremtet állatot : *úgy* mostannis é-
 119 gy szer f-mind ha jelen vólnának is elhor-
 120 dozna az te gondvifélésed. Ackoron mon-
 121 da énnékem : kérd meg az aszfzoni állat-
 122 nac méhét, mondván neki, ha szülz, miért
 123 hogy idő múlva czelekefczed ezt ? és kéried
 124 ötet hogy égy szer f-mind tizet szüllyön.
 125 Mikoron én mondam : Bizonyára nem
 126 mivelheti különbben, hanem czac idő múl-
 127 va. Felele az, Enis a földet úgy mint mé-
 128 hül rendeltem azoknac idő múlva való
 129 születéfcské, a kic fogontattanac az föld-
 130 dón. Mert miképpen a nem szül tíz gyer-
 131 mekeket, és az én tőlem teremtetett vi-
 132 lágot úgy rendeltem. Ackoron megkér-
 133 dém, mondván : Miért hogy immar énné-
 134 kem útát nitottál, szólóc te előted : mert
 135 imé az mi anyánc, a kit énnékem megif-
 136 siunac lenni mondaál immár a vénség hoz-
 137 z közelgetet. Az pedig énnékem felelvén,
 138 monda : kérd meg a szülő aszfzoni állatot,
 139 hog' mondgya meg néked. Es mond ezt :
 140 **Miért hog' a kicet mostan szülz, né egyen-**
 141 **lóc az**

^a Eris az Ab-
 raham someió
 barlangjat, és az
 folyasot az Siloe
 vizét.

^b Vagy az for-
 go kerekhez.

lőc az elsőkel, hanem kisseb bec állapot-
 53 tal. Mert az azt kezdi mondani te néked:
 nemelylec az iffiúságnac erejeben szület-
 tettenec, némelylec à venség nec idején,
 54 ben. Gondold meg te is, hogy ti kisseb ál-
 lapatúc vartoc à ti előtrecet valóknál, és
 az ti utánnatoc leendőc kisseb bec léfz nec
 zínálatoknál, mivelhogy immár à terem-
 tetre állatoc megvénhefz nec, és az iffiuság-
 55 nac ereie elműlic. Enis mondéc: Kerlec
 URam tégeder, ha az te szemeid előt ke-
 gyelmet rajáltam mutatd meg à te szolgál-
 nac, ki által látogatod meg az te teremtet
 állatidat

9 től fogva Hefsaunac farkát tartaná. Mi-
 képpen az idő nec végé volt à Hefau farka,
 azó képpen à követközendő nec kezdeti az
 10 Jácobnac keze. Az fark és kéz közört
 11 többetne kérdezző Hezta. En pedig szóli-
 ván mondéc: Uram Isten, ha kegyelmet ta-
 12 áltá az te szemeid előtt. Kerlec mutatd
 meg à te szolgál nac az te jegyeid nec vég-
 gét, mellyek nec valami részét ez elműlt
 13 éiel énnékem megmutatád. Es felelvén
 ő monda énnékem: kely fel, állj a te lá-
 baidra, és zengé nec igen nagy szavát hal-
 14 lod. Es nemimő indúlás léfzen, jól-
 lehet az hely az mellyben állasz, meg nem-
 15 indól. Annakoka ért mikoron szóland,
 meg ne reműlly: mert à végezettől való
 bélfzéd mind à föld nec fundamentomától
 16 meg éretic. Es ez befzéd eken megrefz-
 ket és megindúl: mert tudgya ennek szük-
 séges megletelit, hogy azoknac végec el-
 17 változzéc. Lón pedig ezeket halván, mi-
 koron lábamra állottam vólna, szózatoc
 hallác, melly nec hangosága hasonlő vala
 18 nagy loc vizek nec zúgá fához. Mond-
 ván: Imé elű nec az napoc, és léfzen miko-
 koron el kezdéc közölgetni, hogy ez föld-
 nec lakóit meglátogatsam. Es mikoron
 büntetni fogom azokat, kic az ő hamisá-
 gokval hamisán ártottanac, minéc után
 na bételic à Syonnac alázatofsága. Mi-
 koron megnilatkozic az idő melly el kezd
 műlni, illyé jegyet téfzéc: Az ég előt köny-
 vec nilatkoz nac meg, úgy anára hog min-
 20 denec láffanac. Es az éfztendős gyeme-
 kec szóllyanac, és à terhes afzoni állatoc
 három és négy hólnapi időtlen gyermeke-
 ket szűl nec, kic él nec és feltámasztat nac. ^a Az időben-
 gyermekec fel-
 tamad nac az
 21 utolsó napoc.

VI. Rész.

*Előszere az Cápútban az Isten magánac mel-
 roságánac megieletsejért szól az ő mindenható
 hatalmaságról. Az után mikor Esdras tudó-
 koz nec, az jelen való idő nec végéről, és à kö-
 ves kezendő nec kezdetéről, megfeddettic: Mind
 az által szól az Isten néki az utolsó napoc előt
 való egyekéről. Végezetre Esdras ismét panaszo-
 lodic az Isten népé nec nyomorult állapotjá-
 ról.*

1 **A** Kkoron az monda énnékem: föld
 20 kerek ség nec kezdetitől fogva, föld
 minekelőtte az idő nec folyási nem állaná-
 nac, és minéc előtte az fzelek nec feregi né
 2 fuynánac. Minéc előtte à méndörgél-
 nec fzelei zengedeznéc, minéc előtte à
 villámágnac fényjéségi rúndókle né nec, mi-
 nec előtte Paradiczomnac fundamentomi
 3 felvettét né nec. Minéc előtte az fze pvi-
 rágoc láttatnánac, minéc előtte leannéc
 hatalmaságoc, minéc előtte az Angylo-
 knac megfzámálhatatlan feregi lenéc.
 4 Minéc előtte az Égek nec magas halei
 felemeltét né nec, és minéc előtte az égek
 nec mértéki nevezet fzerint meghatároz-
 tatnánac, és minéc előtte Syonban à ke-
 5 menzécéc búgjujtatván égnéc. Minéc
 előtte az jelen való éfztendőkről tudakoz-
 6 nánac, és minéc előtte én tőlé elidogened
 né nec az mostá vétkezők nec találmányoc
 és külön megpeczeteltét né nec az kic à hit-
 6 nec kénczét lézertté. Imár akkor meg-
 gondoltam vala: miudenecc egyedől én ál-
 7 talam lóttenecc, és nem más által: és azo-
 knac végec én általam, nem más által ren-
 7 dettetec. Mikoron pedig szólván mon-
 danám: az idő knec miczodá válastátóc
 léfzen: avagy mikor léfzen az első nec vége
 8 és az következendő nec kezdeti? Mondá
 énnékem: az Abrahamnac idejétől fogva
 Iáknac idejéig mikoron ő tóle Hefau és
 Jácob születtetven, az Jácobnac keze elei-

20 na bételic à Syonnac alázatofsága. Mi-
 koron megnilatkozic az idő melly el kezd
 műlni, illyé jegyet téfzéc: Az ég előt köny-
 vec nilatkoz nac meg, úgy anára hog min-
 21 denec láffanac. Es az éfztendős gyeme-
 kec szóllyanac, és à terhes afzoni állatoc
 három és négy hólnapi időtlen gyermeke-
 ket szűl nec, kic él nec és feltámasztat nac. ^a Az időben-
 gyermekec fel-
 tamad nac az
 21 utolsó napoc.
 22 Es hittelenséggel az magvai bé vettetet
 helyec üresbec iéfz nec, és a rakott árházá-
 23 kis üresben találtat nac. Es az hangos tró-
 bita zengedez, mellyet halván mind nec
 24 értetenecc. Es léfzen az időben, hogy
 az barátságos emberecc egyice à másikra
 hartzol mint az ellenség, úgy annira hogy
 ezec miatt megróttentvén à föld, à fórrá-
 25 foknac erei megallyanac, és három óráig
 ne follyanac: Ackoron léfzen, hogy va-
 laki megmarad mind ezekből mellyeket
 néked megmondéc, à megarratáséc, es az
 26 én idvözítésemet és à ti időrók nec végét
 meglásá. Es à felvettetec emberecc, kic az
 ő születtésktről fogva halált nem kofoltá-
 27 nac, meglásác, és é föld lakóinac szivec el-
 változic, és más elmére fordúl. Mert el-
 28 tőrölretic az gonofz, és előtatic az álno-
 k fág. Es a romlandó fág meggyözöttet-
 29 ven, virágozic a hit, és megmutattic az
 igazság, melly enni időtől fogva gyümölt-
 stelen vala. Lón pedig mikoron megfzo-
 litot vólna engemet, én valami kevécső
 fzememet veté arra, az ki előt állóc vala.

75.

Jacob 7
 szület 7

30 Annakokaért monda énnökem : ezeket eljövén megmutatom te néked ez kö-
 31 verkezendő éjleinc idején. Ha azért ísmét böjtrőlven het napig uijonnan kérdé-
 delz engemet : ísmét ennél nagyobbakat jelentec meg tenéked, az melly napon hal-
 32 landom. Mert az te föld a magasságbéli Istentől meghalgtatott : latta az erős I-
 sten az te igaz tanácsodat, és megtekintet-
 teiffiuságodtól fogván való tisztaságodat.
 33 Annakokaért elküldött engemet, hogy
 mind ezeket megmutatván néked meg-
 mondanám : Légy bátorságban, bizzal
 34 és ne fély. De mint ez előtt való idők-
 ben czelkedtél, sietséggel ne gondolly
 hijába való dolgokat, hogy az sietség mi-
 att az időknecc tudásától el ne tevéledgyél.
 35 Annakokaért lón hogy ísmétlen írúc
 és het napig böjtrőlnecc, akarván betölte-
 ni az három heteket, mellyeket énnökem
 36 hatranac vala. Lón pedig nyóltzadic e,
 jel, hogy az én elmém magamban ísmét
 meghaborodvan, kezdenéc, a magasság-
 37 béli Isten elet szolni. (Mert az én lel-
 kem igen geriedez vala, és az én elmém i-
 gen gyötrodic vala.) Ezt mondanám:
 38 Uram ezac egyedől te szóltál az kezdet-
 ben a teremténecc első napiánnis, mond-
 ván : Legyen Eeg és föld, és a te igeddel a
 39 dolog végéig ment. Es mikoron az léle-
 c b vólna ott ahol feretségec valánac,
 és halgtatás vala, meg az emberi szónac
 40 zeogését tenem szerzetted vala. Acko-
 r parantfolád, hogy a te kénceidből fen-
 ló világság rámadna, hogy az te múnkad
 41 kicerttenéc. Te másod napon a ki terjé-
 det eget teremted: és paranczolád ó néki,
 hóg válafztát és ofzláft tenné a vizec kö-
 zött, hogy azoknac éggyc rézce oda felm-
 ne, másic rézce pedig itt alatt: maradna.
 42 C Te paranczolád harmad napon az vi-
 zeknecc, hogy ez földnecc heredic rézfé-
 re gyulaenec, annac pedig hat rézfét szára-
 zon tartád, hogy lennénecc azoc közül oll-
 jac, mellyec az Istentől teremtetet mago-
 kat szolgáltnac, minéc utánna megszá-
 43 tatnac. Mert mikoron a te szádból az
 igé származnéc, mindgyáráft létzen vala
 44 az alkotmány. Annakokaért mindgyá-
 ráft lón gyümölcsöznec foksága, kófto-
 lónac loc fele gyönyörűfége, és követ-
 hetlen sinü virágoc, és meg vizsgálhatat-
 lan szagú allatoc: Ezecc harmad napon ló-
 45 nec. Te paranczolád negyed napon len-
 ni az fényes Napot, és világozó Hóldat, és
 46 szépen rendeltetec czillagokat. Hagy-
 ván nékic hogy szolgáljánac az embernecc
 47 ki teremtenéc vala. Te mondád ötödíc
 napon a földnecc heredic rézfénecc, áhól az
 víz ofzve gyült vala, hogy élő állatokat
 teremtenéc, rópülő állatokat és hala-
 48 kat: és ácképpen lón. Az néma és lélec

nélkül való víz, Istennecc parátfolattyából
 élő lelkes állatokat hoz vala, hogy a te
 czudálatos dolgaidat ezekből az nemzet-
 49 ségecc befzélle. Ackoron pedig meg-
 tartál két élő lelkes állatokat, mellyeknecc
 egyikét Bahamothnac, másikat Levia-
 50 thannac nevezéd. Es azokat egy másftól
 elválafztád: mert a heredic rézf áhól az víz
 ofzve gyült vala, azokat éggjút béne fog-
 51 hatya vala. Annakokaért a Bahamoth-
 nac azt az rézft adád, melly harmad napon
 megfzáradoit vala, hogy abban laknecc, á-
 52 hólezer hegyec vadnac. Leviathannac
 pedig adád az heredic nedves rézft, és meg-
 tartád ötet hogy benyelné, az kiket és az
 53 mikor akarnád. Hatod napon pedig pa-
 rátfolád a földnecc, hogy hozna te előtred
 barnokat, fenevad állatokat, czúfzó ma-
 54 fízó állatokat. Es annakelőtte Adámot
 Urrá tód minden teremtet állatidon, kitől
 származtunc mi inidnyájan, és az nép az
 55 kit magadnac válafztorttal. Mind ezeket
 pedig azért mődám Uram te előtred, mert
 56 é világot mi éróttunc teremtetted. A tób
 maradéc pogányokat pedig, kic Adámtól
 támadtanac femminecc mondortad lenni,
 vagy az nyálhoz hasonlónac, és azoknac
 bővőkódó fokafagát az edényből lehúlló
 57 czepegéshöz hasonlótad. De mostan U-
 ram iné az pogányoc kic femminecc alitat-
 tac, kezdetenec mi raytunc uralkodni, és
 58 minket bé nyelni. Es mi te néped, kit el-
 sö szülötnecc hívál, éggycetlen egy szülöt-
 ted az kit buzgofagólon ízeretfz, az ó ke-
 59 zekbe adattatunc. Hogy ha ez világ mi
 éróttunc teremtetett, miért hogy az mi ó-
 rókségünket ez valággal nem bírjuc? Val-
 lyons meddig lesznecc ezec?

VII. Rézf.

*Az Istennecc Angyala két hasonlatofság
 által mutatya meg az Efdrasnac hogy nagy jac
 nyomorúságoc által kell az életnecc örökégére
 menni. Az után meg mondgya nyilván való
 befzéllel hogy az Ieruzalaz bünécc veszetec ez
 jelen való nyomorúságnac alája, mellynecc után
 na azt mondgya hogy az hívecc meg Coronáz-
 tatnac örök élettel.*

1 Lón pedig mikoron ez befzédeket elvé-
 ggeztem vólna, hogy az én hozzám bo-
 czáttatot Angyal, ki annac előtte való é-
 jelekecc boczáttatot vala én hozzam.
 2 Mondana énnökem, kelly fel Hezra, és
 halgtád meg az befzédézet, mellyeknecc
 3 ki mondásara jöttem hozzád. Mikor
 pedig én mondanám : Szóllj én szerelmecc
 Isteneim: monda énnökem : az tenger igen
 4 nira hogy mély és szeloc légyen. Az ő
 hozzá

Gen. I.

b Erri vagy az
 Urnac lelkes
 meily az melsé-
 get aplalia.
 Gen. I.
 Vagy az szelet.

c Itt az hamis
 Efdras ki ter az
 Moses historiá-
 jából, és hazu-
 gait befzél mint
 47. uorsben.

hozá való menerel pedig szoros part kő-
zött vagyon, holott hasonló a folyó vizek-
höz. Mert valioyns kiczoda ment vala-
ha az tengerte, ki azt akarta volna meg-
próbálni, avagy akart volna rajta uralkod-
ni, hoga z ó széleségére szoros helyen nem
ment volna által? Mert különben val-
lyon mint mehetne? Ifjémet más példa:
Némelly város eppiterett lapátz helyen,
melly minden jókval teie. Ennec úta szo-
ros és meredec helyen vagyon, úgy mint eg'
felől tűz, más felől mély viz vagyon.
Ugy annyira hogy ezec kőzött czac egy
gyalog ólvén vagyon, tudni illic az víz és
tűz kőzött, melly ólvénre eg' ember nyom-
dénál több nem fér. Ha azért ez várost
valamelly ember nec örökségül adnác, ha
az a veszedelmen melly előtte vagyon által
nem mégyen, mikenpen veheti el az ó ö-
rökségét? Mikoron pedig erre így szol-
tam volna, úgy vagyon URam. monda én-
nékem: így vagyon az Izraelnekis dólga.
Mert ó értotec teremtettem ez világot:
de mikor az én törvényemet Adam által
hágá, ackoron találta ó azt a mi rayta esett.
Es ez világnac bemeneteli, szorosfoc,
bánatofoc, fadalmasoc és munkákval tel-
lyefec lónec, mondom megvesec és nyava-
lyásoc, veszedemmel rakvác, és nehéz
munkával kőnyúl véteteneec.
Mert az más világnac kapui tágasoc és
bátorságofoc, és halhatatlanságnac gjü-
mölczét hozzác. Annakokaért ha ez izo-
ros és veszedelmes heljekre az emberecfo-
ha reá nem indálnac, nem veheti el azo-
kat, az mellyec ó nékiec cítetteteneec.
Mostan azért miért háborgasz ezen hog'
romlandó vagy, és miért indúl sz megezen
hog' halandó? Miért nem forgarod lel-
kedben az jóvendót, hanem ez jelen való-
ba akad sz meg? Ackoron én felelvén
mondéc: URam, az te Törvényedben úgy
rendeltec, hogy az igazac birjac ezeket ö-
rökségül, az Istentelenec pedig elveszszec
nec. Mert az igazac nyomoruságot szen-
vednec az reménlett nyugodalom helyett,
mert kitfodác czelekedtenec istentelenül?
De ezecszenvednec nyomoruságot, és nyu-
godalmat ez után sem látnac. De monda
énnékem: Ninczen fellyeb való bíró I-
stennél, és bőlzebe az Magafságbélinél.
Sokan elvesznec mostan, mert az Isten-
nec ki adattatot t törvényét elmúlattyác.
Mert az Isten tellyelcséggel megparan-
czolta ez világra jötték nec, mikoron előt-
tec, mit kellyen czelekedniec a kie ceter a-
karnác venni, és mit kellyen megtartanioc
hog' meg ne büntetessénc. Ezec pedig
el nem hivén ellene mondottanac néki, és
hijaba való gondolatokat követtec. Es
bónót nec, haskságával magokat megkór-
nyekvezén azt mondottac Isten felől hogy

úgyan ninczen, és az ó útait meg nem í-
mértéc. Es az ó törvényét megucálván:
ó néki tört fogadáfokat megtagadác, és
az ó rendelésénec nem hivén, az ó czeleke-
detit nem czelekedtéc. Annakokaért ó
Hezra, útesseket az úresseknec, és tellye-
ket az tellyesseknec rendeltem. Iné eljő az
idő, mikoron betellyesédnec az jegyec mel-
lyeket néked mondéc, megjelenic az mo-
nyafszony, és feltámadván megtartatta-
tic az a ki mostan földvel befedeztetic a
valaki meg szabadúlnd az meg mondot
nyavalyáktól, megláttja az én czudálatos
dólgaimat. Mert az én fiam az JESUS az
óter követőkvel megjelenic, és megújul-
nac az kie nég' száz elztendéig megmarad-
nac. Lészén pedig esztendőc citelvén a meg-
hal az en fiam az Christus, és minden élőc.
Es ez világ het napig az régi halgatáfta for-
dítatic, minémó volt az elműlt büntetelék
ben úgy annyira hogy senki elevenen meg
nem marad. De lészén hernap múlván, hog'
elműlván ez romlott világ, az más világ,
melly még meg nem jelen, feltámadgyon.
Megadván az föld azokat, a kie ó benne
alusznac, és az poris azokat kie abban az
halgatásban lakoznac, és a koporlóc meg-
adgyác az ó beléjec tétetec testeket. Acko-
ron megjelenic a magafságbéli Isten, ólvén
az itélő szekben, és az nyomoruságot el-
műlván, felvitettenec azoc kie hokészü bé-
keséges túréssel szenvedteneec. Mert czac
az ízelet marad meg, az igazság feltámad,
és az hit eihatalmazic. Honnét következie
az czelekedetnec jutalma, és az jutalom
megmutattatic, és az igazság ebrén lészén,
a hamiság többé nem uralkodic. Mondéc
pedig: Abraham artyánac a Sodoma béli-
kért könyörgött, Moisés az mi eleinkért,
kie az pusztában vétkeszenec vala. Az ó
utánna való Josueis Izraelért Hacannaci-
dejében, Samueis. Dávidis az megomliá-
sért, Sálomonis azokért, kie az szent hely-
höz mentenec vala. Illyefis azokért az kik-
re első lón, az hóltértis hogy meglevened-
nénc. Ezechiasis az népért Senaack erib
király idejében, végezetec sokan sokalért.
Ha azért mostannis, mikor megneveke-
dett az romlás, és az hamiság meglokallit
az igazac az istentelenekéu könyörgend-
nec, miért nem lenne mostannis szinten
äcképpen. De az énnékem felelvén, mon-
da: ez jelen való világ nem vég, ebben va-
lóknac gyakorta diezőséget vagyon: an-
nakokaért azoc az öröslenekéu könyör-
götteneec. Mert ez időnc az itélternec nap-
já lészén vége, és az jóvendó halhatlansá-
nac idejénec kezdeti, mellyben az romlás
elvesz. Az mértékletlenség elvétetic, az
hitetlenség elvágtatic, felneveznec az i-
gafság, feltámad az valóság. Mert acko-
ron az az ki elveszett senki meg nem tar-

a Erti az anya
szent egy házat,
melly az jóc nyo-
morúságot ny, az
ug' mint eltemet-
tetet.

Gen. 18.
Exod. 31.

2. Reg. 24.
2. Paral. 6.
3. Reg. 17. 18.
4. Reg. 19.

Az igazak könyörgeje az gonoszokért. Esdras IIII Könyve. 8. Cap.

- thattya, és azt az ki győződelmes, senki el
 46 nem vesztetheti. Ackoron én mondém: S-ez
 az befűzédet mellyet mindenkor mondot-
 tam, job volt volna ez földet Adamnac nem
 adni, avagy az nincskutánna adattartott,
 47 meg tartoztatni, hogy ne vétkeznéc. Mert
 mit használ ember nec itt szomorúságban
 élni, és halála után büntetést várni? O te
 48 Adám, mit miveltel? mert hogy te vét-
 kezteél, nem csak tiéd az eszt, hanem mi-
 49 énkis ki te tüled származtunc. Mert mit
 használ mi nekűnc, hogy nekűnc halha-
 tatlanúság igértetett? mi pedig az haláluc
 50 czelekedeti mivellyűc? Hogy mi nekűnc
 öróc reménység hirdtetetett? mi pedig
 nyomortólul hiába valócká lóttunc.
 51 Hogy nekűnc egeség nec és bátorság-
 nac bayléki szerezettenc? mi pedig nyo-
 52 morúltul éltunc. Hogy az Magaságbé-
 linec diczósége rendeltetett, melly megól-
 talmazza azokat kic értelmesen jártanc?
 mi pedig igen gonofz útakon jártunc.
 53 Hogy mutatatic olly Paradzom, mel-
 ly nec gyümölcsze rothadatlan marad, mel-
 54 lyben gyógyulás és bátorság vagyon? Mi
 pedig abba nem megyűnc be, úgy mint kic
 55 háladatlan helyeken jártunc. Hogy az czil-
 lagoknál inkább féltenc azoknak ortzajoc
 kic magokat megtartoztatác: a mi ortz-
 56 inc pedig az fetetstgnél feketebbec léf-
 nec. Mert éltűnkben mikor az hamiságot
 czelekedgyuc vala, nem gondoltuc, hogy
 mi haláluc után kezdenéc szenvedni.
 57 Ackoron az felelvén monda: Ez gondo-
 lat olly tufakodás, mellyel ez földön szüle-
 58 tetet ember harzól. Ug hog ha meggyö-
 zörtetic, szeuveddi a mellyeket mondasz:
 ha pedig győzedelmes leend, elveszi a mel-
 59 lyeket mondoc. Mert ez az élet az mellyet
 Moles éltűben a nép nec monda, mond-
 60 van: Valafsz magadnac az életet hog elly
 De nem hűnec ő néki, ő utánna az Pro-
 phétáknakis, és még én nekemis, mikoron
 61 ő nekicé szóltam volna. Hogy nem lótt
 volna ő nekicé az övezzedelmékért szomo-
 62 ruságoc, hanem öróc, miképpen leendő
 azoknac, kic az iduóséget elhítűc. Itt én
 felelvén mondém: Tudom URam, hogy az
 magaságbéli, irgalmasnac hivattatic: a-
 63 zért mert könyörül azokon kic még ez vi-
 lágra nem jöttenc. Eskönyörül azokon
 64 kic az ő törvényéhez terucc. Es hofszű tú-
 ró, ennekokaért, mert sokáig eltűri az bü-
 65 nősöket, mint alkotmányit. Es adakozó,
 mert ajándékoz miudennec, a miképpen a
 66 dolog kívánnya. Es igen irgalmas, en nec
 okaért, mert felőtte igen meg sokáitrya ir-
 galmaságát azokhoz az kic jelen vadnac,
 67 elmultanac, és az kic leendőc. Meg (oka-
 síttya: mert ha irgalmaságát meg nem so-
 káitrtaná, meg nem tartatnéc ez világ, a-
 zokkal egyetembe az kic azt örökségül bir-
- 68 jác. Es megenged: mert ha az ő jó vólta-
 ból meg nem engedne, hogy az álnokság-
 nac czelekedői az ő álnokságokból meg-
 69 menekedgyenec az embereknec ez czered
 része meg nem tartatnéc. Es bíróló-
 vén ha meg nem bozárana azoknac, kic
 az ő igéjével meggyógyulnac, és a vesfen-
 70 gők nec sokságát eltörtenec. Ketség nél-
 kül a számlálhatatlan sokaság közzul meg
 nem maradnanc, hanem csak igen kevs-
 sűnc.

VIII. Rész.

Könyörög Esdras Istennek az ő népjért, hogy ne nézze az ő népének gonofságát, hanem az ő nagy irgalmaságát, kegyelmességét, és tegyen jól az ő népével.

- 1 A Ckoron az felele énnékem, mond-
 ván: Ez világot lsten nagy sokakért
 teremtette, a máliakat pedig kevsé-
 2 kert. Im egy hasonlatoságot verec pe-
 dig elődbe Hezra: Miképpen ha az földet
 megkérdenéd, azt mondana te néked,
 hogy ő töb földet ad ollyant a mellyből
 czerép edény leane, ollyan port pedig mel-
 3 lyből arany légyen, igen keveset, úgy va-
 gyon ez jelen való világis. Jóllehet sokan
 teremtettenc: de mindazáltal kevesen
 4 tartatnac meg. En pedig felelvén mon-
 déc: Tölcz fel hát lélec mindent az mit ér-
 zesz, és egyed azt az mi neked tertzic. ^a *Az az, Ha az
 5* Mert halgatára és Prophétáifra való
 szándékkal jöttél vala, de nem adattartott
 6 tenéked hely, hanem hogy elly. O URam,
 ha nem engeded meg a te szolgáládnac, hog
 te előtted könyörögjűnc, nekűnc szívűnk-
 be magot nem adiz, és érzékenségnűnkbe
 tisztulást, hogy gyümöls teremtéséc, mi-
 7 képpen élhetne minden megromlott, az
 kinec emberec kőzött vagyon helye? Meg
 te egyedől vagy, és mi a te kezid nec műn-
 8 kai vagyunc, a miképpen szóllottal. Mo-
 stan pedig a test mikoron aszfizoni állatnac
 méhében formáltatic, te adod az tagokat:
 úgy mint az tűzben és vízben tartatic meg
 az te teremtett állatod, mikoron az te al-
 9 kotmányod az te ő benne teremtett álla-
 totat kilentz hólnapig hordozza. Mon-
 dó az a mi megtartia, és az a mi megtartic,
 mind az kettő megtartatic, és megtartat-
 10 ván gyakorta ismét kiadgya az méh a mi ő
 benne megnevkedet. Paranczoltál hogy
 az tagokból, az az, a czezből az magzato-
 11 uc tey szolgáltatáséc. Hogy tartaláséc az
 ideig, az mi formaltatott, és ez után az te ir-
 12 galmaságodban okraffad azt. Feltartod
 otet az te igazsággoddal és az te Törvé-
 13 nyédben tanítván otet, az te bölcseséged-
 del megdorgáloed. Es megöled otet mine
 te teréret állatodat, és meglevenited mint
 14 te alkotmányodat, Ha annakokaért csak
 parca-

paranczolatoddalis élvezted azt, az kiil-
lyen nagy mukával formáltatott, könyű
ezisrendelned hogy a milott, megtartaf-
15 séc: Annakokaért Uram mostan szó-
loc: minden emberekről pedig te magad
igen jól tudod (tanáczodat,) de én az te
népédről (szóloc) kiért bankodom.
16 Es a te örökségedről, kiért sirankozom,
Izraclról, kiért szomorú vagjoc, és az Já-
17 cobról kiért kegyercem Erről kezdéc kő-
nyörgeni te előtted, én magamért és ó-
rótte, mert látom az mi életinket, kic ez
18 földön lakoztunc. Es hallám az eljövend-
19 ő bírónac gyorsaságát. Annakokaért
hald meg az én szómat, és ércz meg az én
beszéde met: ki mondod te előtted az Hez-
ras befzedénecc sommiát, mincc előtte fel-
20 vétetnécc. Mondvan: Uram ki mind ő-
rökké megmaradsz, kinec szemei az leg-
felső helyen, és az élető Egben vadnac.
21 Kinec királyi széki meg nem bőczültet-
hetic, és diczősége meg né fogattathatic,
kinec az Angjaloknac legeri refzkeve ud-
22 varolnac. Kiknecc gyorsaságoc, a szélköz
és tűzhöz hasonlitatic, kinec beszéde i-
gaz, és mondasí áharatosfoc, kinec parant-
solari erősfoc, és rendelési röttenetfice.
23 Kinec tekinteti megszaraztia a mély-
geket, és haragia megolvastria a hegyeket,
mikeppen erol az igazság bizonságoté-
24 szen. Halgald meg a te szolgádnac kő-
nyörgését, és vedd fulcidbe az te álkotmá-
25 nyodnac efedezését. Mert a mig élec,
szóloc, és a mig érezhetec, megszólítatic té-
26 gedet. Ne tekintz az te népednecc bühe-
re, hanem azokra kic tenéked hiven szol-
27 gálnac. Ne nézz a pogánoknac isterte-
len igikezeteckre, hanem azokra kic az te
28 bizonságtételeddet megórvótecc. Es ne em-
lekezzél azokról, kic te előtted hamisán
jártanac, hanem azokról emlékezzél meg,
kic az te akararotodból nagy bőczülettel
29 megismértenecc tégedet. Es ne veszfél el
azokat, kikben az oktalan harmoknac er-
kölczec vólt, hanem tekéncz azokra kic
az te Törvényedre bővségefen tanítottac.
30 Es ne haragudgal azokra, kic a sene ál-
latoknál gonoszabaknac itéltettec, de
azokat szeressed kiknecc mindenkor a te i-
gáságodban és ditsóságodbe bizodalmo-
31 vólt. Mert mi és az mi eleinc éffele be-
tegségmiatt vagyunc erőtelenec, te pedig
mi erőttúnc bűnösökért nevezetel irgal-
32 masnac. Ackorő hivatratol irgalmasnac ha
mi velunc igazságot akar sz czelekedni, mi
velunc móló, kikben igazságnac czele-
33 deti ninczenec. Mert az igazac, ha kiknecc
focjbe czelekedetec vólta, az ő tulajdó laiat
34 czelekedetkéből veñe el az jutalmat. Mi
czoza pedig az ember, hogy haragunnál ő
35 reá? vagy az romlott nemzetség, hogy il-
lyen kezzeven czelekedetel ővele. Metec

bizonyára fenki nem szölettetet ki ifstente-
lenül nem czelekedett vólta. és az élőc
közül fenki nincz a ki nem vétezetett vól-
na. A te igazságod pedig és jóságod Urá
dologban hirdetetic, hogy könyörüliz
azokon, kiknecc semmi jó czelekedetec nint-
37 sen. Ackoron felele énnékem, mondván:
Iól szöllál némell dolgokat, az miképpen
38 szöllál, úgyis léfzen. Mert nem veszeccz-
mot azoktól a kic vétezenec, halálo-
knac előtte, az irélet előtt, az elvesziés e-
39 lótt. Hanem az igazaknac gödölatyok-
ból gyönyörúséget vévén, megemlekezé-
azokról, budosálokrolis, idvöfsegekről, és
jutalmoknac elvetelérölis. Az miképpé
azért mondotam vala, úgyis vagyou.
41 Mert miképpen a szántó ember noba a
földbe foc magot vét, és foc fakat plántál:
de idő jártába nem mindenec tartatnac
meg az mellyec elvetettec, sem minden
elplántáltatoc gyökerezec meg: az ökép-
pen ez világbannis a kic löttenecc, nem
mindnyáján tartatnac meg. En pedig fe-
42 lelven mondec: ha kedvet találtam, hadd
43 szöllyac. Miképpen az szántó embernecc
magva mikor nem kél, mikor az te elsődet
az ő idejékor nem vehet, avagy az első-
44 nec soklágával megrohadand. Hason-
latosképpen elvez az emberis, kit te ke-
ziddel formáltat, ki te képednecc nevezte-
tic czokaért, mert hasonlatos te hozzád,
kiért mindeneket teremtetél, mert őtet
az szántó embernecc magyafoc hasonlitad.
45 Ne haragudgyál mi reánc, hanem ked-
vezz a te népegucc, és könyörülly a te ö-
rökségeden, mert te az te teremtet állati-
46 don könyörüliz. Ki felele énnékem,
mondván: Az mellyec jelen valóc, az jelen
valóké, és a mellyec jövedőc, az követke-
47 zendőké legyenecc. Mert igen távól vagy
tőle hog te az én teremtet a laimat én na-
lamnál tellyeb szerethetnéd, te hozzád pe-
48 dig gyakorta közleb mentem, de a hamis-
sákhöz soha nem. Ez dologban pedig
49 czudálatofnac látatol az magaságbéli I-
sten előtt. Hogy magador a mint illic
megalázvan, nem itéled magadat méitő-
nac, ki az igazac között igen megdiczöi-
50 tessel. Annakokaért vólto időkben az
világnac lakoirá foc és siralmas nyomor-
rúságoc jőnecc, mert foc kevelységben kez-
denec jární. Te pedig te magadért végy
51 ettelmet, és a te hozzád hasonlokért tu-
dakozzál az diczőségéről.
52 Mert tiéktecc megaittatott Paradi-
czom, plántáltatott életnecc fajja, elkészite-
rett jövendő idő, szerzetett bevég, város
éppitetett, bizonyos az nyugadalom, to-
ke letes jósággal, és tokelletes bölczeség-
53 géel egyetébe. Az gonofnac gyökere meg-
peczetelertec, hog ti hozzáto ne ragadlyo-
és az erőtlenség és moly is kúfletec elreute-

3. Reg. 2.
2. Paral. 5.

Psal. 104.
Ibr. 1.

tett, és az a romlás elfutott az koporsóba,
 4 az tévedekenfégnec helyére. Elmúltanac az faldalmac, és végezetre megmutat-
 55 tatic a halhatatláságnac jóvendő kéncze.
 Annac okaért az elvezfókacc sokaságá-
 56 ról többre ne kérdezkedgyel. Mert ezcce szabadságot véné, megutáltac a Magaf-
 57 ságbélit, és az ő törvénytis megutáiván
 58 elhattac az ő útait. Annac felotte meg
 58 az ő igazitis eltapodtác. Es az ő elméj-
 59 kben azt mondottác: ninczen Isten, maga
 59 joltudtác hogy ő kis halandó. Mert mi-
 képpen ti elvezfítec azokat az mellyektől
 60 szóltac, azoképpen imezreke szállanac szomúság és gyóttólinec, a mellyec meg-
 60 szerteztettenec. Mert nem akarta Isten
 az embernecc veszedelmét, de a kic terem-
 tettenec megundokítottac annac nevét,
 a ki őket teremtette, és háládatlanoc vól-
 tanac ához a ki ő nekic életet szerzett va-
 61 la. Az okaért az én itéletem mostan el-
 62 közelget. Ezeket pedig nem minden cip-
 bernecc mutattam meg, hanem néked és
 keveseknek te hozzád hasonlatosoknak.
 63 Ackoron én szólván mondéc: Imé mo-
 stan Uram, noha megjeleatél énnékem
 foc jegyeket, mellyeket kezdéz az utófo-
 ideben czelekedni, mind azon által mitfo-
 da időben czelekeded azokat) énnékem
 meg nem mutatád.

IX. Rész.

*Megjelenti Esdrásnak az Annyal, az hőver-
 kezendő dolgoknak, és az Isten haragjánac jeleit.
 Az után mikor megis panaszolkoanéc az Es-
 drás megmondgya az Annyal hogy az Isten ma-
 ganac minden népec közötti válszótia az I-
 xraélt. Volszor lát az Esdrás egy siralmas szí-
 szorú allatot.*

1 Elele pedig énnékem mondván: Te ha-
 2 valamiképpen czelekedheted, az időt ő
 magában mérd meg, mert mikoron látán-
 2 dod hogy a megmondott jegyeknecc vala-
 3 mi része elmúlt. Ackoron megérted hogy
 az az idő, melyben Isten az ő tőle teréteert
 3 világot megkezdi látogatni. Mondom,
 mikoron láttatic a földön föld indulás, és
 4 népeknec háborodása, Ackoron meger-
 czed, hogy a Magafágbéli eleitől fogva a-
 zokról az elől járó napoktól szólt.
 5 Mert miképpen valami ez világon vagyon,
 kezdeti vagyon, és vége, és nyilván való
 6 megtökéllese: Azonképpen a magafágbé-
 6 béli Isten ideinekis czudákkal és hatalmas
 czelekedetecckel való bice nos kezdeti vad-
 nac, és nyilván való végei, mellyec meglé-
 7 nec mind czelekedetekkel s mind jegiek-
 7 vel. Es léfzen hogy valaki meg tartatic, a
 ki megmonekedhetic, az ő munkájával hit
 8 által, a mellyel hittetec. A elől megmō-

dott veszedelmekből megtartatic, és az én
 idvözitéfemet az én földemen és az én ha-
 9 tárímban megláttya, miképpé szenteltem
 meg magamat öröktől fogva. Ackoron
 nyomorúságban léfzenec, kic az én útaim-
 10 mal gonofszul éltenec, és gyóttrelmes ki-
 nokban léfzenec, a kic megutálás által azo-
 10 kat elvetettéc. Mert az kic engemet meg-
 nem címérttenec, mikoron éltekben jóté-
 11 remenimet vennéc. Es a kic megutáltac
 az én törvényemet, még mikor tehetésécc
 vólta, és még mikor a Pönitentia tartaf-
 nac ő bennec helje vólta, mind azon által
 reá nem figyelmezttenec, hanem azt meg-
 12 utáltac. Ezeket haláloc után az kinba-
 13 kel megismérni. Te azért nyughatatl-
 núl tovább ne kerdezd, miképpen kinlod-
 gyanac az istentelenec, hanem inkább azon
 tudakozzál, miképpén tartatlanac meg az
 igazac, az kiké és a kikért ez világ terem-
 14 tett, és mikor tartatnac meg.) En pedig
 15 felelvén mondéc. Az mit annac előtte
 szóltac, mostanis azont mondom: meg ez
 utánis mondom, többben vadnac kic el-
 vezfzenec, hog' nem mint a kic megtartanac
 miképpen a haboc nagyobbac az czeppen-
 16 dekekénél. Az pedig felele mondván:
 17 Minemő a mező, olyan a magis: és a
 minemő a virágoc, olyan a fástékijs,
 és minemő a munkás, olyan a miveis, és
 minemő a szántó ember, olyan a munká-
 18 jáis, mert ez világnac ideje vagyon. Mert
 ackoron mikor én ez világot az mostan va-
 19 lóknac késziteném, (mikor még nem lótt
 vala (hogy abban lakanac, senki énné-
 kem nem szól vala. Es a miképpen ac-
 20 kor, ugy mostanis kiki teremtetec, ezel-
 kézfítetett világban, miud megfűntelen
 aratással, s miud megvifalhatatlan tör-
 20 vényvel: de azoknac erkölczóc megvez-
 tettenec. Meggondolván azért a világot
 21 hóg imé az ő reá jött gondolatoc miatt
 veszedelem vólta ő rajta. Megtekintém
 és sokat kedvezéc ő neki: végezetre a ge-
 rezdből egy szőlő szemet, és foc plántak-
 22 ból egy plántát tartéc meg magánac. Vesz-
 22 füzé el azért a sokaság, ki méltatlá szűlet-
 tett, és tartalléc meg az én szőlőszemem és
 az én plántám, mellyeket foc munkával vé-
 23 gezttem el. Te pedig ha megis más het napig
 magad megalazandod (de azokon ne böy-
 24 tóly. Meny el egy virágos mezőre áhól
 haz nintsen eppitve, és czupán czac az
 mezőnec virágába egyél, husne kóstoly
 és bort ne igyal, de czac virágokat.)
 25 Szüntelen esedezvén az Magafágbé-
 linec, ismét eljövóc és szólóc te veled.
 26 Elménéc azért a miképpen énnékem
 megmondotta vala az mezőre, mely Ar-
 dathanac hivattatic, áhól leulván az virá-
 goc kőzött évém a mezőnec fűvében, és
 azoknac ételével meglegedém.

17 Lőn pedig hied nap mulva, mikoron
 én a fűvén fekenném, hogy az én elmém 46
 ismét uijonnan megháborodnék mint au- 47
 18 nac előtte. Hogy az én szímat megnit-
 ván, kezdenék az Isten előtt szólni, és
 19 mondanám. O URambizonyára te, te
 magadat az mi atyainknac megmutattad
 az útnélkül való és gyümölcszelen puztá-
 ban, mikoron Egyptumból kijönének.
 20 Es nyilván mondtad; te Izrael halgas
 engemet, és Jácobnac magva figyelmezzél
 21 az én beszédemre. Mert imé én ti belé-
 ttec adom az én törvényemet, mel' ha ti bé-
 netec gyümölcszet teremt, arról mind ó-
 22 rőcké diczóséget nyertec. De az mie-
 leinc a te töled vőrt törvént meg nem tar-
 tottác, és az te szerzesédet meg nem őriz-
 téc, a törvénnec pedig gyümölcszet el nem
 23 vészett, (ez ugyan nemis lehet vala, miért
 hogy tiéd vala.) Mert a kic vőrtéc vala,
 elvésztenec meg nem őrizvén, az mi ó be-
 24 léjecz vetteret vala. Imé pedig szokás ez,
 mikor a föld bevészti a magot, vagy a ten-
 25 ger a hajót, vagy akar mi edénis az eledelt
 avagy italt, ha elvész az a mibe vetteret, a-
 26 vagy az mibe bétöltet. Véle égygút a-
 27 zis az mit vettenecc vagy belétöltötte nec,
 és valamelljecz abban vóltac elvesznec, és
 28 az in már mi hatalmunkban ninczen, mi
 raytunc pedig nem úgy törtent. Mert mi
 29 kic a Törvént vettücvála, bünt tfeleked-
 vén elvesztünc, az mi szívünkis melly azt
 30 vettevála. Az Törvén pedig el nem vész-
 tet, hanem az ó erejében megmaradott.
 31 Mikoron pedig az én elmémben eze-
 ket szólnám, tekintvén szemeimmel, lá-
 32 ttec job felőlegy aszszoni állapot, ki imé
 sírban nagy kiáltással kesereg vala, és szí-
 33 vében igen bánkodog vala, az ó ruháit
 meghafogatván, és az ó fejét hamuval bé-
 34 hintvén. Annakokaért az én gondolá-
 35 timar mellyekben forgoc vala, elhagy-
 36 ván, ához fordúléc. Es mondéc néki:
 37 miért sírsz, és min bánkodol szivedben?
 38 Az pedig monda énnékem: Hadd sírjac
 39 én szerelmes URam és bánkodogjam, mert
 igen megkeseredett szível vagyoc, igé meg-
 40 nyomorítottam. En pedig mikoron mó-
 41 danám: mi lett tégedet, mond meg énné-
 42 kem? Felele az nekem. Magtalan vól-
 43 tam én te szolgáló leányod, és né szültem
 44 vólna. En pedig minden óránként, min-
 45 den napon, és azon a harmintz efszendők-
 ben, éjel és nappal eszedezem vala a ma-
 gassábéli Istenec. Lőn pedig harmintz
 efszendő múlva, hogy engemet az te szól-
 gáló leányodat Isten meghalgtatna, és
 megtekintvén az én alázatoságomat, és
 az én nyomorúságomat megszánván, énné-
 kem fiat adna, mellyen igen örültem
 én, az én férjem, és mind az én várofo-

bélic, és az erős Istenec nagy tiszteléc-
 get tettönc. Es ötet nagy loc munká-
 val feltartám. Lőn pedig mikoron fel-
 nevedekert vólna, és az idő korba ju-
 tott vólna, mellyben feleségét hozza va-
 la, hogy lakodalomnac menyegző napot
 szerzenéc.

X. Rész.

*Vigasztalja Esdras az síralmas aszszoni al-
 lator, és mikor nem értené nist jelentene az síral-
 mas aszszoni állat, megmagyarázza ő neki az
 lást az Uriel Angyal.*

1 Mikoron ez megölt vólna, az én fi-
 2 am az ó ágyas házába bémenvén,
 halvalacséc. Annakokaért az gyer-
 3 tyákar mind felforgatóc, és az én polgá-
 rim engemet vigasztalni mind felkelének,
 és magamat a más napnac éjelcig megtar-
 4 toztartám. Es lőn mikor mindenec az én
 vigasztalásfomtól megszüntenecc vólna,
 hogy njugodnám, mondó lőn az éjel hogy
 felkelven elfutéc, és (a mint látod,) jünec
 5 a mezőbe. Mostan pedig nem gondolkoz-
 dom a városba való haza menetelemről,
 hanem itt letemről, sem észem sem íszom,
 hanem szünetlen sírván böytöléc, mind az
 6 meddig meghaloc. Elhagyván azért az én
 beszédemet mellyekben forgoc vala, meg-
 7 haragván, feleléc néki mondván: Te min-
 den aszszoni állatoc között legbolondab,
 nem látodé az mi síralmunkat, és az mel-
 8 lyc mi raytunc esnec? Hogy Sion a mi a-
 nyanc minden szomorúsággal szomorko-
 dic és felette nyomorogattac, és felötte
 9 igen keményen sit. Mi mostan minnyáján
 sírunc, es szomoruc vagyunc? Holott pe-
 10 dig mi mindnyáján szomorkodunc, avagy
 11 te az egy fiadon szomorkodoléc. Mert ke-
 gyed a földet, és ó magat ollynac mon-
 dgya, úgy mint kincz sítatni kellyen olyan
 sokaknac eszetit, mellyec ó rayta gyara po-
 12 nac. Es mindeneknec melljecz ó belőle a
 eleitől fogva lettenec, és egyebeknekis az reg az föld a-
 kic születendéc, mert imé közel mindenec zo-
 13 mac vesze-
 veszedelemre járnac, és azoknac nagyob dőlme-
 14 ken, mel-
 lyc ó rayta lét-
 tenecc, hisz nec
 15 mel' és az után-
 az egy fiadon bánkodol. Hogy ha azt nis,
 mondandó énnékem: az én síralom nem
 hasonló a földnec sírásához; mert az én
 méhemnec gyümölcszét vésztertem el, az
 kit ketűséggel hordoztá és faldalommal
 16 szültem. A föld pedig az földnec mód-
 17 gyá szerint; az jelen való sokaság úgy mé-
 18 gyen el arról, az miképpen annakelőtte
 19 lőtt. Enis azt fogom mondani néked:
 Miképpen te min kéval szültél, a földlis az
 ó gyümölcszét eleitől fogva úgy adgya az
 Ec E

embertec, ollynac ki ötöt megundokított.
 15 ta. Mostan azért tarts meg magadban
 à te bánatodat, és à te rayrad történt efe-
 16 reket álhataratlan szenvedged. Mert ha
 úgy mint Istentől elvégezett igaz dolgo-
 kou megnyugovandol, idejekor az ő taná-
 17 czásis megerted, és ez dologbanis diczét-
 18 tetel. Meny vizsgálta azért az városba az
 19 az városba, hanem itt haloc meg. Még-
 20 is kezdécszólni néki, mondván:
 Nem miveld ez dolgot, hanem engedgy
 az jó intéfnec: Mert hány romlási vadnac
 à Syonnac? vizsgálta által meg az Jerusá-
 21 lembélieknek bánatyaért. Mért látod
 hogy à mi Sanctuariomunkis elpufztúlt,
 az mi óltárunc elrontatott, és az mi templ-
 22 plomunc eltörtetett. Az mi éneklé-
 sunc földre hanyatott, diczéreunc vesz-
 reghalगतnac, à mi órómunc megbólott,
 à mi gyertia tartónkban való szövetec
 mególtatott, az mi frigyünknek ladája el-
 ragasztatott, b az mi szent helyeinc meg
 undokkíratanac, és az név melyről ne-
 veztettrunc ezac nem megferreztetett; az
 mi gyermekinc gyalazatot szenvedtenec,
 az mi Papjainc leváगतtanac, az mi Le-
 vitáinc, rabságra vitettenec, à mi szüzeinc
 megferteszerttenec, à mi aszfzoni álla-
 23 tunc erőszakot szenvedtenec, az mi igaz
 embereinc elragasztattanac, az mi kildé-
 dine elveszttenec, à mi isjainc fogságba vi-
 tettenec, a mi erősteinc megerőteleni-
 tettenec. Es az melly mindennél na-
 24 gyob, az Syonnac peczétü, az ó diczósége
 felszakasztatott; mert azoknac kezekbe a-
 dattatott a kiegyűlölnec minket. Te a-
 25 zért az te szomorúságotad tedd le, és bá-
 natodnac sokaságánac hadgy békér, hogy
 rehozád az erös Isten kegyelmes lévén,
 nyugodalmat adgyó néked az Magaság-
 26 béli, mondom az te bánatidról való nyu-
 godalmat. Lón pedig mikoron én ó véle
 27 lólnéc, hogy az ó ortzja hirtelenséggel
 rúndóktenéc, és az ó tekinteti szépséggel
 féaló lenne, elánnira hogy attól igen
 megróttenvén, arról gondolkodnám mi-
 28 czoda vólna az. Imé pedig hirtelenség-
 gel szóznac nagy zóndúlésért és olly rói-
 renetestón, hogy az aszfzoni állatnac sza-
 29 vától a földis megindúlna. Es mikoron
 nézném, imé többé az aszfzoni állatot
 nem láthatám, hanem egy város eppitetté
 30 vala; és egy nagy hely mutatattic vala fun-
 damenofatúl fogva, és feltembe nagy
 31 szóval kiáltéc. Es mondéc: hó! vagy on az
 Uriel Angyal, a ki előzér én hozzám jót
 32 vala: mert ó nyelte ezt hogy elmembec
 emire eltávozám, melnec miatta az én
 igyekzetem, mellyre nézéc vala, ugyan
 33 elenyészéc, és az én belzédem nevérsége

29 méltó léfzen. Mikoron pedig ezeket szól-
 30 nam, imé eljőve én hozzám. Es meglár-
 ván engemet, hogy imé úgy fekünném
 mint egy hólt, és az én elmém el idege-
 nült vólna, megragadván az job kezemet
 megerősíte engemet, és engemet lába-
 imra állatván, monda énnékem.
 31 Mi lelt téged? hogy imé az te elméd
 megháborodott, és az te szivednec érzo-
 32 kenségeis: mit háborgasz? Kinc é
 mondéc: mert elhattal engemet, ki à te
 beizéded szerint ezelekedvén ez mezóre
 jöttem: imé pedig ollyat lártam mellyer
 33 meg nem beizelhetec. Az pedig monda
 énnékem: Ally erőssen, im megtanítlac
 34 tégedet. En pedig mondéc: Szóolly szérel-
 mes URam én hozzám; ne hadgy elenge-
 met hogy megczalattatván meg ne hal-
 35 lyac. Mert ollyakat lártam, az mellyekes
 nem tudoc vala, és halloc az mellyeket én
 36 tudoc. Avagy megczalattatik az én sze-
 37 mem, és az én elmém álmadozé. Mostan
 azért kérelec tégedet, magyarázd meg az te
 38 szolgáltnac ez lártást. Ki felelvén monda
 énnékem. Halgas engemet és megta-
 nitlac tégedet, megmagyarázván azokat
 az mellyektől félsz: mert az Magaságbé-
 39 li focititkot jelenter meg téneked. Látta
 az te igaz útadat, hogy lúntetlen szomor-
 kodol a te népedért, és az Syonért igen sir-
 40 tal. Ez azért à látáfnac értelme a mely
 41 néked ez előb megjelenéc. Hogy látál
 siralmas aszfzoni állatot, ki kezdél vigasz-
 42 talni. Mostan pedig az aszfzoni álla-
 43 tunc képér nem látod, hanem város lártat-
 44 tic eppitetü. Es hogy az ó fiánac esetit
 beizéllivala te néked, ez annac megfeytél-
 45 té. Ez aszfzoni állatkit lártál, az Syon,
 mellyer mostis látsz úgy mint megeppite-
 46 tet város. Hogy ó magát néked har-
 mintz esztendőtül fogva gyermektelen-
 nec mondá, ezért mondotta, mert har-
 47 mintz esztendeig ó benne áldozat nem
 48 lótt vala. Delon harmintz esztendő u-
 tán, mikoron Sálomon à város eppitene,
 és áldozatokat tenne; ez gyermektelen
 49 akkor szültfiár. Hogy nagy munkával
 való feltartásár monda az fiánac: ezec az
 50 Jerusálemnec lakói. Hogy pedig ezt
 mondá te néked: az én fiam az ágyas ház-
 51 ba mévén meghólt, és ó néki eséfe lótt:
 ez az Jerusálemnec romlásá, melly meg-
 52 lótt. Imé pedig látod az ó hasonlatoságát,
 és mikoron fiar siratná, kezdéd ötet az ó
 53 rayta esett dolgokról vizasztalni. Ezec va-
 54 lánac néked megjelentendóc. Mostan
 pedig látván à Magaságbéli, hogy te szí-
 ved szerint szomorkodol, és telley szízból
 55 bánkodik ó rayta, az ó diczőségénec fénef-
 séget megmutatá te néked, és az ó ékésé-
 génecc szépségécs. Mert ennekokaért
 56 hatram vala te néked, hogy ide ez mezóre
 jónék

2. Macab. 2.
 b. Azt írtac hog
 Jeremias Prophe-
 tian elrejtette
 az Isten hádját
 egy hegybé, hog
 az pogányok ke-
 zébe vesztetec. A-
 z írt vagy Es-
 dras hazudott
 vagy az, aki
 azt írta hog Jer-
 emias elrejtette
 az az hádját.

c. Hazaug beszéd
 és bolond, mind
 az magyarázat
 tyaval egybe,
 mint az Bibliá-
 nac historias
 megmutattya.

32 jónél, ahóli semmi ház nem volna. Mert tudom vala, hogy ezeket Isten keszené né-
33 ked megmutatni. Azért hatá vala hogy ez mezore jónél, ahóli az eppületnek sem-
34 mi fundamentoma ninczen. Mert em-beri eppületnek alkotmánya nem áthat vala meg ott az helyen, ahóli a magátság-
35 béli Istennek várola kezd vala megmutat-
36 tani. Te azért ne fély, és az te földet ne rőttegen, de meny bé az eppületnek na-
37 gyságot lásd meg, az menire az te sze-
38 meidnek éli megláshattya. Annakurán-
39 na hallasz, az menire az te föleudne hallá-
40 sa megfoghattya. Mert te fokaknac fel-
41 lötte bódog vagy, és az Magátságbélitől oda hivattattal, a hová egybec kevesen
42 (hivattattanak.) Az éjel pedig, mell' hól-
43 napi napra virrazt, marady itt. Es az I-
44 sten néked megmutatya azoknac az nagy dolgoknac látásit, mellyeket ez földnek lakóin az Magátságbéli az úrólfo időben
45 szerez. Annakokért azon éjel és más újel ot háléc, a miképpen én nekem pa-
46 ranczolta vala.

XI. Rész.

*Irisz Ezdrás ez caputban az ó lárásit, az ten-
gerből felsővő Sasfeől, mellynek három feje és tí-
zenkét szárnya vala, etc.*

1 **A**ckoron látéc egy álmót, hogy imé az tengerből jó vala fel egy Sas, mely-
2 nectizen két tollas szárnyai, és három fe-
3 jeci valának. Látám pedig mikor imé az ó
4 szárnyait minden földre kiterjéztenté, és
5 az egnek minden szelei egybe gyűlvén ó
6 recá funának. Mondó látéc az ó szárnyai-
7 ból ellenkező tollakat nőni, mellyec ap-
8 és kiűdött tollac léfzinc vala. Es az ó fe-
9 jeci nyugofnának vala, mellyeknek a közep-
10 ső a többinél nagyobb vala: ó maga azért a-
11 zokkal együtt nyugofic vala. Annaku-
12 rána látám, mikor imé a Sas szárnyaival
13 repült vólta, hogy az földön és azon lakó-
14 kon uralkodné. Annakuránna látám
15 hogy az eg alatt levő állatoc ó neki mind
16 engedelmesce, és senki ó neki ellene nem
17 szól, még czac egyis a földön való terem-
18 tetett állatoc között. Ackoron látám,
19 hogy imé az Sas körmeire felkelvén, meg-
20 szólitá az ó tollait, mondván: Ne vigjaz-
21 zatoc egyfzer f-mind kiki az ó helyen a-
22 ludgyéc, és ideig vigjazatoc. Az fejec
23 pedig az utólfó helyre tartassanak. Es lá-
24 rám hogy imé az szózat nem az fejből
25 szólgál vala ki, hanem annac közep tésztéből.
26 Es megfzámilátám az ó ellekező tollait,
27 mellyec imé nyóltzan valának. Es után
28 látám hogy imé job felől egy toll felkel-
29 vén, az egész földön uralkodéc. Lón pe-
30 dig mikoron uralkodott volua, hogy mi-

nekutánna az ó vége eljőve, az ó helye né
31 terzéc meg: és az uránna való felémad-
32 ván uralkodéc, és az birodalmat foci ideig
33 bírta. De lón mikoron uralkodott volua
34 hog' nekis ideje elteltvén még czac meg é
35 terzénéc, miképp az eisős. Imé pedig
36 szózat lón hozzáia, mondván: Hald meg
37 teki illy foci ideig bírád e földet, ezeket
38 jelentem meg neked mince előtte cimul-
39 nál. Te utánad a te idődet senki nem
40 bírta, és annac még czac felétis. Acko-
41 ron felkelvén, az hamadic, az fejedelemsé-
42 get bírta miképpen az elsőis, és őis el-
43 muléc. Es a többijs egyenkent így ur-
44 ralkodának, és az után fővni nem lónc.

Mert látám, hogy imé mikoron idő sze-
45 rint az tób tollakis job felől felemeik-
46 nénc, ókis fejedelemséget tartanának,
47 és az oc noha biriac vala az fejedelemsé-
48 get, mindazáltal nem mindgyárást je-
49 lennec vala meg. Es jóllehet ezec köz-
50 zül né mellyec felemelkénénc, mindaz-
51 által nem uralkodának. Es látám az u-
52 tán, hogy a tizenkét tollac nem lattatná-
53 nac, és az két kiczin tollac. Es az fznac
54 testében semmi ugyan nem vala, hanem
55 czac a két nyugovó fejec és hat tollac.

Látám pedig hogy a hat tollaczkáktól két
56 tollac elfszakadván, az job felől való fő alac
57 maradának, a negyc pedig az ó helyeken
58 marada. Es látám hogy imé az szárnyac
59 alatt való cigyekenezec vala felkelni, és fe-
60 jedelemséget birni. Mert látám hogy imé
61 egyic felemelkédéc, de mindgyárást el-
62 muléc. Az többijs meg az elsőknél is
63 gyorsabban elmulanac. Ackoron látám
64 hogy imé az kettei mellyec meg maradá-
65 nac, ó magokban gondolkodnának vala ur-
66 ralkodni. Mikoron pedig erről gondol-
67 kodának, imé az aluo fonce egyic melly
68 közepső vala, felébredé, (ez pedig az tób
69 két foncei nagyobb vala. Es látám az más
70 két fejekis ahoz foglalván magokat.

Hogy imé ez a fő az tób ötet követők-
71 vel megfordula, és megévé az szárnyac al-
72 lat való tollakat, az mellyec cigyekenezec
73 vala uralkodni. Ez az fő pedig mind az
74 egész földet elrőttenéc, és mind abban
75 lakozókon foci munkával uraldodéc, és a
76 föld kerekességén mind az előbbi szárnyac
77 föllet hatalmat von. Az után pedig lá-
78 rám, hogy imé az közepső fő hertelenség,
79 gel elmuléc, miképpen az szárnyac.

Czac az két fejec maradanac meg, mellyec
80 ókis hasonlatosképpen uralkodának az
81 földön, és annac lakoin. Es látám hogy
82 imé az job felől való fő a bal felől való el-
83 nyele. Ackoron szózatot hallec, melly
84 én nekem az mondaná: Tekincz elődbé és
85 gondold meg a mit látasz. Ackoron látám
86 hogy imé az erdító orofilánhoz hasonlú
87 állat, az erdőből emberfízatortón az

38 Szához, és szöla mondván: Hald meg te és megbefszellem néked, a mellyeket mód
39 ténéked az magafságbéli Isten. Avagy nem te vagyé az a melly ugyan vagy amaz négy állatoc közzül kiket teremtettem, hogy az én világomban uralkodnának, és hogy azocután ez időknec vége eljűne.
40 Mert az negyedic eljövén minden elmult eleven állatokat meggyőze, és nagy részkeréssel ez világot urasagul bírta, és az egész föld kerekéset kemény munkával bírta, és az föld kerekéfében czalardsággal ilyen foc ideig lakot. Te ez földet
41 nem igafsággal ítélted. De az szelideket nyomorgattad és a bekeségeket megbantottad, szertted a hszugékat és a gyümöltfzőknec házokat elrontottad, és azoknac kic néked nem ártnac vala, kerítetek
42 séket eltörted. Ugy annyira hogy az te botfzuszásg rételede szintin a magafságbéli Istenig felment, és az te kevélységed az erős Istenig. Annakokaért az kevélységnec idejét a Magafságbéli megtekintette; mellyec imé elvégezettrenec, és annac gonofsági bétörtene. Annakokaért te Sás, a te rottenetes szárnyaid, és az te gonofz tollaid, ez a te gonofz fejeid, és az te lator körmeid, és a te egész hijába való tested
43 meg ne jelennyéc. Hogy az egész föld megéledgyen, és az te erőfzác rételedektől megfzabadulván megtérien, és reménylég igaz törvént és irgalmafságot autól, a kic tetet teremtetre.

XII. Rész.

Megmagyarázza Esdrasnac Isten az Sas felelő való látást, mellyet az felső capushanira meg.

1 E Z meglévén, mikor a sáft az orofzlán ilyen befzédékvel megfólltorta valóna, látám. Hogy imé ugyan valóna a feje, amaz négy szárnyac pedig, mellyec hozzája mentenec vala, nem valónac; mert feltámtattac vala hogy uralkodnának, de az ó orfzácoc erőtlen, és haborusággal rakua
2 lett vala. Látám pedig hogy mikor azoc el multanac valóna, a lánac egész teste meggyuytatnéc: mellytul az föld igen meggyjede, én pedig elmémnec meghaborodásából, és elmémnec ráxozásából és nagy félelméből felferkenéc, és az én lelkmnec mondec. Imé te miveléd ezt én raytam, ennekokaért mert az Magafságbéli nec utait vizsgálod. Imé mégis eltáratam elmémben; és lelkmnecben igen erőtlen vagyoc, és éjelhőt nagy félelemnec miatt
3 ta temmi erőm nütlen. Moftan azért könyörgőc az Magafságbéli nec, hogy engemet miad végig megérőfšizen. Ackoron mondec: Urann Isten, ha a te szemeid előc kedvet találtam, ha sokkacnac

felőtte te előrtedigazzá tétettem, és ha az én könyörgésem te elődbe felment. Erőfšicz meg engemet, és ez rottenetes látásnac nyilván való magyarázattját énnekem te szolgádnac mutatd meg, hog' az én lelkmemet tellyeten megvigafzattyalad.
9 Mert engemet méltóvá tettél, kinc az utólsó idöket megjelentened. Az pedig énnekem monda: Ez az látásnac magyarázattya. Az Sás mellyet az tengerből láttal feljűni, amaz orfzác mellyet látásfál
10 látot Daniel az te attyád fia. De annac magyarázattya ó néki nem adattator, a moftan pedig néked megmagyarázom.
11 Imé eljűnec az napoc, mikor ez földén egy orfzác támad, meljtől nagyob félelem léfzén, hogy nem mint azoktól volt, az mellyec ő előte voltanac. Abban pedig egymás után tizenket királyoc uralkodnac.
12 Az másodie pedig mikor orfzágani kezd, ez töb ideig bírta az orfzácoc, hogy nem mint akar mellikis a tizenket ó közzül. Ez magyarázattya a tizen két szárnaknac mellyeket lártál. Hogy pedig a szót mellyet szölot nem a fejekből hallottad ki menni, hané annac közep testéből.
13 Ez magyaráttya: Annac az orfzácnac ideje után nem kirtin háborgafoc támadnac, és veszedelemben forog hogy elššéc; mindazáltal ackoron el nem dul, hané az ó kezdetire ismét feleppitetie. Hog' az ó szárnyai alá vetteret nyóltz tollokat lártal, mellyec annac szárnyaihoz ragattanac. Ez a magyarázattya: abban nyóltz királyoc támadnac, kik nec idejec róvidec, és gyors szitendei léfz nec; és azoknac kettei mindgyáráft elveznec. Az idő pedig elközeltgetvén, a négyec közép időben többig tartatic meg, mikoron az végek nec ideje elkezd közeltgetni; kettei pedig szintem az végéfe tartatnac. Es hogy három nyugovó fejeket lártál. Ez a magyarázattya: annac utólsó idejében az Magafságbéli három orfzácot támaszt, mellyekhez töb foc orfzácokat hait, és az földön f. annac lakóin uralkodnac. Mellyec azokat nagyob munkával gyótric, hog' nem mint az elsőc: annakokaért a királyoc Sas fejék nec hívattattánac. Mert ezec az kic annac istentelenséget elő gyúttéc, és annac utólsó dolgait elvégezéc. Hogy az legnagyobb főt láttad elenyefzni, ez magyarázattya: Ezek nec égygic az ó magafyán halmeg, de mindazáltal gyórtelmeckel.
17 Az ketteit pedig, az kic megmaradnac a fegyver eméltzi meg. Mert jóllehet égykic nec fegyvere a máhikat megeméltzi, mindazáltal végéctere ugyan az is fegyverniatt efic el. Hogy az szárnyac alatt való két tollokat lártad által menni az job felől való fön. Ez magyarázattya: ezec az kiket a Magafságbéli az ó végek re tartott, ez az cródeca

a Lásd meg az nagy hazugigot, hol ott magát Danielnél nagyubba téfca, mivel hogy az látásnac magyarázattya annac meg nem jelentetet valóna karam ó néki.

erőlen és háborúsággal telyes ország.
 31 Annakelőtte hogy hallottad, hogy az 50 orofzlán, ki felferkenvén az erdőből kijőve, ordita, az fast megfzólítá, azt és annac hamis czelekedetir minden ő beszédében
 32 megfeddét, miképpen hallottad. Ez az lélec, kit végezetkorra azoc éllen és azoknac istentelenség ec ellen az Magalságbéli megtartott, hogy azokat megfedgye, és azoknac az ő kegyetlen fenevöltokar fze-
 33 mckre hánnya. Mert azokat az itéletben elevenen elő állattya, és léfzen hogy minckutánna azokat megfeddendi, még
 34 ackor sauyargattya meg őket. Mert az én maradéc népcmet a nyavalyáról megfzabadittya, à kic az én határomban megtartatnac, és megvidamítya azokat míg az végezeteljövnd, az itéletenc napja, melly felol néked eleitől fogva fzóltam.
 35 Ez az álom az mellyet lártál, és ezec an-
 36 nac magyarázati. Te pedig egyedől vóltál méltó, ki az Magalságbéli Istenec ezt
 37 az titkát megudnád. Azért mind ezeket, mellyeket lártál, ird könyvbe, és azokat redd elröytetet helre. Es az te népednc bölceit tanítz megarra, az kikenc elméjeker tudod hogy ez titkokat
 39 megfoghattyác. Te pedig még más hét napig légy itt, hogy tenéked megmutatalséc, és valamit neked az Magalságbéli meg akarand mutatni : Eceppen én
 40 tólemi elméne. Lón pedig mikor mind az nép hallotta vólna, hogy én az elmúlt hét napokon az városba meg nem tértem vólna, kiczintől fogva nagyig mind ólve gyülvén én hozzáj jönénc, és engemet megfzólitanánac, mondván :
 41 Mit vétkezttnc te ellened, hogy hamiságot czelekedttnc te ellened, hogy minket elhagyván it ez helyen últelle ?
 42 Mert minden nép közzül te egyedől maradtal meg mi nékúnc, mint à szőlőből egy gerezd, és mint homályos helyen az világ, és mint az part alatt az szélvéfz-
 43 től megtartatott hajó. Avagy nem elegeké az mi raytunc efelt nyomorúságoc ?
 44 Ha azért minket te is elhagyandafz, menivel job vólt vólna az Sionnac felgyuy-
 45 tásával mi nékúncis megégnúnc ? Mert mi sem vagyunc jobbac azoknal, kic ott meghóltanac, és nagy felszóval fíranac.
 46 Felelvén pedig ő nékiec, mondéc : Jó reménségben légy Izrael, és ne fzmor-
 47 kodgyál te Jacobnac háza. Mert az Magalságbéli előrt ti róiatoc emlekezet vagyon, és az kéfertetben ti róiatoc Isten el
 8 nem feletkezie. En pedig titeket el nem hattalac, el sem mentem ti tóletec, hanem ez helyre azért jóttem, hogy az Sionnac pufzúllásáért könyörögjecz, hogy az ti szentségtcknac romlásáért irgalmalsá-
 49 got kereléc. Mostan azért kiki men-

nyen el az ő házához : én pedig ez napoc után ti hozzátoc mégyce. Es az nép, a miképpen néki meghattam vala, elménc az városba. En pedig ez mezőben hét napig vesztégüléc, miképpen az Isten énnékem megparanczolta vala, és az mezőnc virágába évén : az füvekből vólt énnékem az napokban cledelem.

XIII. Rész.

Esdra megírja az látást mellyet látot az tengerből feljöv ember fzől. Mellyet ő néki megmagyaráz az Angyal. De az olvasic meglassac mimodon olvasiac ezt, mert az Sidomac hazugságokat erősttuez caput, hogy az Istenec fia az pogányokat mind elvezzi mikor az testbe eljö, és az Sidokac kic fogságban vódnac egyho gyűrti, és az Caspius hogyon túl való nagy és gazdag országra viszi, melly országot az Sabatien nevű viz szakaszt el az pogán országoctul, az mint ők hazudnac. Az kic azért az könyvenc olvasásában győnörködnc, lassac és istélyec meg minémő lélektől származtak ezec.

1 Lón pedig hét nap múlva, hogy éjel ál-
 2 L motlátnéc. Hogy imé az tengerből egy ember, úgy mint némínémő szél fel támadna, és annac minden hajjait meg
 3 háborittya vala. Látám pedig hogy imé az az ember mennyieicknc soc feregével elhatalmazic vala, és valahová az ő ortzáját fordítottya vala, hogy nézne, refzketnc vala mindenc valamelyekre tekint va-
 4 la. Es valamely felé az szájból az szózat kimégyen vala, mind az kic az ő szavat hallyac vala, felgerjednc vala miképpen az föld ég mikor az tűzet érti.
 5 Es látám az után, hogy imé az Egecknc négy részciről emberecknc számlal hazatlan lokasága gyülné ólve, hogy az tenger-
 6 ből feljött embert megvernéc. Es látám hogy imé ki vága magánac egy nagy he-
 7 gycet és arra repüle. En pedig az tartománt avagy à helt à hōnan az hegy ki merttetett vala, akaratom vala meglátani, de
 8 mindazáltal nem láthatám. Az után látám, hogy imé mind az kic ő ellene felgyültenc vala, noha igen felnc vala ő tólc, mind azon által merénc ő véle vini.
 9 Imé pedig mihelt az ő reá jóvő lokaságnac rohanását látá, az ő kezét fel nem emelé, sem fegyvert nem fogá, sem egyéb hadakozó szertfzámot, hanem ezac à mint
 10 látám. Boczáta ki az ő szájból tűznc lángját, és az ő ajakiból égő lángos szellet, és az ő nyelvéről fzikrazó szél vűfzket, mellyec mind ólve egyeledénc, az tűznc fuváfa, az lángnac fzele, az szelvéfz-
 11 nec lokasága. Melly az hartzolásta készült fokaságra sebességgel rohaná, és

mind felgyuyta, úgy annira hogy az meg-
számláthatatlan sokaságból hertetlenség-
gel semmi meg nem maradna, hanem csak
por és bűdös füst : Es ezeket látván elije-
déc. Az után látám hog az az ember az he-
gyről lejűne, és más békeséges sokaságot
hívna ő hozzája. Es loc embereknek ne-
me méne ő hozzája, némellyec őrvende-
zőc, némellyec bánkodóc, kic közöttül né-
mellyec megkötöztetec, némellyec olly
allatokat hoznac vala az mellyeket meg-
szokrac áldozni: és á félelemne sokasá-
ga miatt elerőtlenüléc, és felserkenvén
mondéc. Te ez czudálatos dolgokat
az te szolgáltnac megmutattad, és méltó-
vátóttel, kinec könyörgését elvonnéd.

15 Mostan azért mutatd meg ez álomnac
16 magyarázattyár. Mert a miképpen az
én értelmem szerint vélem, jay azoknac
az kic az napokban megmaradnac, és loc-
kal inkább jay azoknac az kic meg nem
17 maradtanac. Mert az kic meg nem ha-
18 gjattattanac szomorúbbac léfznc. Er-
tem mostan az utólfo napra minémő dol-
goc hagyattatnac, hogy ezekennis f-
19 azokonnis á kic meghagyatandnac meg-
19 eslenc. Mert nagy vezedelmekbe és
sóc szükségekbe ezokaért estenc, mi-
képpen ez álomc megmutattyác.

20 Mindazonáltal vezedelemben forog-
vánis job arra az napra jutni, és az utól-
so időben lévő dolgokat méglátni, hogy
nem mint ez világból kimúlni mint az fel-
21 hó elmúlic. Az pedig énnékem felelvén,
monda: mind az látáfnac magyarázat-
tyát megmondom te néked, s mind az
22 mellyekről szóllál megjelentem néked.

23 Az mit azokról szóllál a kic meghagyat-
tatnac, ez magyarázattya. Az ki vezede-
lmet szenvéd, ez arra az időre őrizte
24 meg ő magát és az kic vezedelembe este-
nec, azoc a kiknek czelekedetec és hitec

24 vagyon a Magaságbélinél. Tudgyada-
zért hogy boldogbac léfznc az kic meg-
hagyattatnac azoknál az kic meghólta-
25 nac. Ez magyarázattya az látáfnac: hogy
látad az tenger közepéből az férfiat fel-
26 jűni. Az á kic az Magaságbéli socidók
ben tart, ki az ő teremtet állatit ő maga
27 által szabaditya meg, és az szerez azoknac

27 a kic meghagyattatnac figyet. Hogy
pedig az ő szájából úgy mint tüzet, és fu-
28 vást, és szél véfzt láttal kijűni. Es hogy
sem fegyvert sem hadi szerzámot nem fo-
29 gott, civefztette pedig az ő sebefsége az so-

29 rajótt vala, ez magyarázattya. Imé eljű-
nec az napoc mikor az Magaságbéli Is-
tenc megkezdi szabadítani azokat, kic ez
30 földön vadnac. Es eljűvén elalmelkottat-

31 tyá azokat kic az földet lakjác. Es égyic
a máfikatig vekezdic vágni, cantani, város

vároft, és égyic hely az máfic helyet, egy
ország más országra támad, és égyic né-
zetség más nemzetségre. Léfznc pedig
32 az mikor ezec léfznc, és megtörténec
az jegyec, á mellyeket néked megmuta-
téc, hogy ackoron megjelenic az én Fiam,
kic láttal úgy mint egy feljövő férfiat.

33 Es léfznc hogy az ő szavát mikoron
minden nemzetségeg meghallangyác, ac-
kora kiki egy más között való hadánac
34 békét hágy. Es számláthatatlan soka-
ság egybe gyűl, mint kic akarnac eljűni,

35 és ötet meggyőzni. ő pedig áll az Syon
36 hegyénc tetején. (Mert az Syon ne-
vedic, és mindeneknek elkésziterve és
és eppiterve megmutattic, miképpen
látad az hegyet kéz nélkül kimetrtzet-
37 ni.) Es az én Fiam megfeddi az pogá-
nyoknac istentelenségeket á mellyeket

találtanac, az gonolzockal mellyec az
szélvéfzhez hasonlatosoc, és azoknac gon-
38 nosz gondolattyokat az gyötrelmekkel,
mellyekben kinlodni kezdenec, mellyec

38 a lánghoz hasonlitatnac. Es őket mun-
ka nélkül elvefzti az Törvény által melly
39 az tűzhöz hasonlitatott. Hogy pedig
ötet más békeséges sokaságot hozzája

40 gyűyteni láttad. Ezec az Hofeas király
idejében az ő földökről fogva viteret tíz
nemzetségeg, kiket Salmanazar az Assy-
riabélieknek kitállya fogva vitt, kic az
41 folyó vizen Euphratefen innét viteretvén,

az után más földre viterénc. Ez taná-
czot pedig ő magoc találác magoknac,
42 hogy eihadnac az pogányoknac sokasá-
gát, mezszzeb tartományba mévén, áhól
emberi nemzet soha nem lakott. Es az

43 ő igaz törvényeket, mellyeket az ő tar-
tományokban meg nem tartottanac va-
44 la, ot tartanác meg. Az Euphrates víz-
nec pedig szoros utain mentenec bé.

(Mert ackoraon jegykeret tón clóttóc az
Isten, az folyó víznc erejét megállatván
45 az míg által mennénec.) Es abba az tarto-
mányba ménöknek hozszű útoc volt,

46 másfél cztendei út, az tartomány pedig
Harscharethnek hivattatc. Ackora az ur-
tölfo ideig ot lakozánac: mostan pedig
47 mikor vízszza kezdenec térni. Az folyó
viznec ereit az Isté ísmét megállatya, hog

48 által megheslenc: annakokaért látod a so-
kaságot békeséggel járni. De az kic az
te néped között elhagyatattakis, ezec a-
zoc a kic az én határomon belől talaltat-

49 nac. Léfznc azért mikor az egybe gyűlt
pogányoknac sokságán elkezdic vesztani,
hogy megöltalmazza azokat, kic az nép
50 között megmaradnac. Es ackoraon azok-
nac socokal több czudákat mutat. En pedig

51 mondéc: URam Isté, mutatd meg nékem,
miért láttam az férfiat az tenger közepé-
ből feljűni.

Es ő

*Mikor azt
mánya hogy
jay, azzal nem
úgy mint Pro-
phétal, hogy jól-
lehet nekem lé-
zen azoknac
állapattyoc az
kic ackor élnc,
de nehezeb lé-
fznc azoké az
kic nem élnc.
Mert noha a-
mazoc nyomor-
ruságofoc léfz-
nec mindaz ál-
megíattyác az
Istenc ország-
gát, ezec pedig
az haláltól el-
ragattatván
nem láthatattyác.*

4. Reg. 17.

- 51 Es ó monda énnekem : miképpen meg nem vizsgálhadd sem tudhatod mellyec az te ager nec melységében vadnac, azonképpen senki nem láthatya ez földön az én Fiamat , avagy az ó véle lévőket, hancm 52 czac az időben és napon. Ez az álomnac, mellyet láttál, magyarázattya, és az mellyért itt ezac egyedől világositattal 53 meg. Mert az te utadat elhattad, és az én törvényemet tanulván, azt kerested. 54 Es az te etedet bölcszen rendelvén , azt 55 szived szerint anyádnac hittad. Es ezokaért mutatom meg az Istennél való jutalmadat , mert lézen más harmad nap mulva, hogy té néked többeketis módoc, és te néked nagy és czuda dolgokat magyarázoc meg. Elménec azért az mezőre, igen diczótívén és diczérven az Istét mind azokról az czudálatos dolgokról, mellyeket az ó idejében czelekedic. Hog' igazgattya az időt, és mellyec az időből lélfzenc, 58 és ott harmad napig vefzregültc.

XIII. Rész.

Megjelenic Eldrasnac Isten az czipke bokorban, és megparanczollja nekie mit czelekedgyec. &c.

- 1 Lón pedig harmad nap mulva, mikor az czerza alatt ülnc; hogy imé az czipke bokorból én hozzám f:ózat lennc, melly ezt mondana: Hezra, Hezra. ^a Kinc én mondéc: Ihon vagyoc én Uram, és talpára állc. Ackeron monda ó énnekem: nyilván megjelentém az czipke bokorban, és megszólítottam Mofst, mikor az én 4 népem Egyprumban szolgálta. Es ótet elküldvén az én népem Egyptumból kihoztam, és ótet a Syuai hegyre hozván, én 5 nálam ótet foc időig tartoztattam. Es ó néki foc czudálatos dolgokat kibefzélvén, az időknc ritkait és végezetit neki 6 megmutattam. ^b Mostan te nékedis 7 hagyom. Jegjezd meg a mellyeket megmutattam, és az álmokat mellyeket láttál, és az magyarázatokat mellyeket halotral 8 tartsz meg elmédben. Mert te felvételc hogy mindeneket meg ne lás, ki én tanác zomból megmarattál a te hozzád hasonlólckal, míg az időc elvégezitvenc. 10 Mert ez világtól az ó ifiulága elvezett, és az ó vénségének ideje közel vagyon. 11 Mert ez világ tizenkét részre osztatot, mellync tize és a tizenégyedic résznc 12 fele elmultac. Annac pedig az mellyec következnec , az tizenégyedic résznc 13 fele maradt. Mostan azért az te hazadat rendeld el , és a te népedett dorgald meg, és azoknac aláztost vigasztallyad 14 És a romlásnac ellenc mondván, az halandó gondolatoknac hady békért,

- és az emberi terheket föld elvetvén, az gyaló természetből földzettel ki és a te néked bantafodra lévő gondolatokat félfele tévén, az időkből fies kimenni. 15 Mert a melly nyomorúságokat mostan láttal meg történetkenc lenni, ezeknél ismét gonoszbac következnec. 16 Mert vénsége után menyével erőtlencb léfzen ez világ, a földön lákókra annyival inkább megfokafodnac a nyavalyá. Mert az igazság mcfszcb mégycn, és clközclt az hazugság, immár pedig a látás mellyet láttál fies eljüni. En pedig felelvén mondec: Legyenec kedvefc ezec te előttd URam. Mert imé én elménvén, az inkább énnekem megparanczold, ez jelen való népet meg dorgálom; a kic pedig ez után születettnc azokat kifsoda inti 20 meg? Ez világ azért fetetségben helyezettett, és abban való lákóc világofság 21 nélkül vadnac. Mert az te Törvényed meg égettetett, annakokaért senki nem tudya a mellyec te föld lettenec, avagy a 22 melly dolgoc kezdenec lenni. Ha annakokaért te nálad kedvet tatáltam, a szent lelket borsáld én bélem, hogy megiriam vala mellyec ez világon eleitől fogva lóttc, a mellyec a te Törvényedben megvöltanac irua, hogy a te utadat az emberec megtalálhassác, és a kic az utólsó időken 23 élendenc, élyenec. ^c Felélvén azért ^c Istennek énnekem, monda: Meny el gyűyc egybe a romlásra és népet, és hadd meg nékie , hogy tégced bcszcsúságára 24 negyven napig nekerefszcc. Te pedig gondoltatot ferez magadnac foc papirofsat; és Serai, hazugság, hogy at, Debariat, Schelemiat, Echanust, és az Istennek kö- Chatzelt, ez ót gyorsáiró férfiakat mellyec mind eg- 25 lédvéna, jőy ide. Es én a bölcseségcc gyig elvizenec szövedneket, a te elmédben meg gyuytom, melly el nem alufic míg végec nem léfzen 26 azoknac az mellyeket írni kezdefc. Esec az Eldras írott zeket el végezvén némellyeket nyilván megvöltac, némellyeket titkon jelents a böl- 27 cónan minckénc, a hólnap pedig ez órakor elkezd- 28 gyed írni. Ackeró én elménvén a miképpé énneké magyarázolta vala, a népet e- 29 gybe gyűytém, és módéc: Hald meg Izrael é befzédccet. Az mi elcinc régen Egyprumban budostanac, és onné meg Izabab- 30 ditattanac. Es vóttcc az életnc Törvényet, mellyec meg nem órizenec, és mellyet tiis azokat követvén, által hágtatoc. 31 És az ti nékrec örökségül adtatott földön és a Syonnae hegyén mint a ti attyátocf mind ti hamilán czelekedécc, és nem tartócc meg az utakat mellyeket ti 32 nékrec a Isten paranczolt. Ki miért hogy igaz bíró, elvótte ti tóltcc időig az mit a- 33 jandékozott vala. Es mostan ti itt vattoc, a ti attyátoc fiai pedig ti nálaroknál méfz- 34 szcb vadnac. Ha annakokaért az ti érzekenségeknc paranczolván az ti

E c E 4

^a Ittis Mo'snac rétteti magat ez hamis: Eldras. Exod. 3

^b Iteld meg innécs minemülelektől szarmaztat ezec, az Mofst könyveinálunc vadnac. De azoc nem mondgyac hogy az Isten Mo'sjnc ilyen modon szólott volna. Sőt inkább Isten azt mondyca hogy az ritkos dolgokat magyarázoc haitz, az mellyec pedig szuksgjcc volt az az ó népenec azokat megjelentette, hogy azokról tudatkozannac.

sziveteket tanítandó gyátoc, élvén megtartatoc, és halálotoc után irgalmasságot találtoc. Mert az ítélet az halál után jü-
 35 el mikor ílmét meglevenedánc, és ackoron az igazaknac nevec megjelenec, és az istenteleneknek czelekedetec megmutattatnac. En hozzám pedig fenki ne jü-
 36 jön, és negyve napig engemet ne keresse.
 37 Ecképpen hozzám véné az férfiakat, a miképpen énnékem paranczolta vala, el-
 ménvén az mezőre ott maradánc.
 38 Lón pedig máfod napou hogy imé szó-
 zat hina engemet, mondván: Hezta nisd
 meg a te szádat, és idd meg a mit néked in-
 39 nou adandoc. En pedig az én számat meg-
 nitván, imé egy teli pohár nyuytatoc vala
 énnékem, telyes vala hig állattal mint az
 40 viz, de tüz szinü. Mellyet elvén meg-
 iuám, és mikoró abból ittam vólna, az én
 szivem gyóttódié vala az értelennek miat-
 ta, és az én elmémben nevedic vala az
 bölcseség, mellyet akará az én lelkem
 41 emlékezetre megtartani. Annakokaért
 minckutánna az én száam megnyiléc, töb-
 42 bé bé nem fogattatott. De a miképpen
 annac az ör férfinac Isten bölcseséget a-
 dott vala, megírác azokat mellyec az el-
 ménec eltávozásában mondatnac vala, és
 43 a mellyeket né értne vala. Es éjel ész-
 nec vala: én pedig nappal szólóc vala, és é-
 jel sem halgatoc vala. Ecképpen a négy-
 44 vé napig ket száz négy könyvec irattatnac.
 45 Lón pedig a negyven nap eltelvén: Hogy
 46 szólna a Magaságbéli Isten, mondván: Az
 mellyeket először irál nilván mondgyad
 47 hog mind méltóc s mind méltatlanac ol-
 valác azokat. A herven utólsókac pe-
 dig megtarcca, hogy azokat az te néped
 48 kozzul való bölczeknek adgyad. Mert az
 értelennek ere, az bölcseségnek kut feje,
 és a tudómánnac folyása ezekben vagon.
 Es ácképpen czelekedém.

XV. Rész.

*Soc népnek az bűnért, és az Isten népe ellen
 való kegyeslettségért, jóvendőt mond veszedel-
 mekről. Nevezet szerini pedig sanyegesi Egy-
 pustu, Asiat, Babyloniat, Énc.*

1 Imé az népnek hallatára az Prophétia-
 nac befzedic hirdésd meg, mellyeket a te
 szájadba boczátooc, azt mondgya az UR.
 2 Es azoc irattatnac levélbe; mert hívse-
 3 gesec és igazac. Ne fély a te ellened va-
 ló gondolatoktol, és tégeder az ragalma-
 zókacac hitetlen befzedec megne hábori-
 4 czanac. Mert minden hitetlen az ó ki-
 5 terlenségében meghal. Imé én, azt mód-
 gyá a UR, hozoc a földre büntetésekert, fe-
 6 gyvert, éhséget, halált, és öldökést. Mert
 mindé földet fejtörtéig megundokított a

hamisság; és azoknac artalmasságoc bé-
 7 tellyeledett. Añakokaért így szól az UR:
 8 Immár ezeknek kic Isteni czelekedeteket el
 nem halgatom: imé az ártatlan és igaz vét
 kiált én hozzám, és az igazaknac lelke
 9 szünetlen kiáltanac. Nilván bocsfuzt ál-
 loc ezeken azt mondgya az UR, és ezektől
 minden ártatlan vért én hozzám vézfec.
 10 Imé az én népem mint az nyáy óléfse
 vitettetéc: immár nem engedem ötet E-
 11 gyptumnac földében lakni. De erős
 kézzel és hatalmas karval kibozom ötet,
 és czapással megvervén mint annac előte
 12 minden ó földét megveszfecm. Sirni fog
 Egyptus az ó fundamentomival egybe,
 megverettvén czapással és sanyargataf-
 13 sal, mellyeket ó reá hoz az Isten. Sirnac a
 szántó emberc, mert a ragya, kó első, és
 rettenetes héuség miatt elfogynac az ó
 14 magvoc. Jay ez világnac, azoknac kic
 15 abban lagnac. Mert az ó fegyverec és
 megromlásoc elközelitett, mert egyic
 nemzetség a másic elcaraz ó kezekben fe-
 16 gyvert lévén, hartzra támad. Es ón köztö-
 tőc az embereknek álhatarosságot nem
 léfzen, és egyic az másikon elhatalmaz-
 ván, az ó királyoccal és fejedelmekkel né
 gondolnac, nané az ó dolgoknac utáir az
 17 ó hatalmasságokban helyeztetec. Ugy
 annyira hogy ember az ó városábanis va-
 lahová akarván menni, nem mehet.
 18 Mert azoknac kevelségékert az városoc
 megháborodnac, házac elhányatnac, az
 19 emberc félne. Ember az éhség és há-
 borúság miatt az ó felebaráttyán nem kö-
 nyörül, azoknac házokat fegyvertel elzör-
 ván, a azoknac marhájokat eltolvajolván.
 20 Imé én ólívchivom, azt mongya az UR, ez
 földnek minden királit, hogy félynecc en-
 gemet, akic Napnyugat felől, Dél fél felől,
 Napkelet felől, és a Libanus felől vadnac
 hogy megtérvén megadgyác azokat mel-
 21 lyeket azoktól elvótnecc. A miképpen
 mégis czelekednecc az én választottaimal,
 ugy czelekedvén viszfaméré azoknac ke-
 22 belekbe, azt mondgya az UR. Az én jób
 kezem nem kedvez a bűnösöknek, és ez
 földön az ártatlan vércnek kiontóira nem
 23 szünic az fegyvert szállani. Az ó haragjá-
 tól tüz jóven ki ez földnek fundamétomit
 bényeli, és az bűnösöket mint az meggy-
 24 uitott szalmat. Jay azoknac az kic vét-
 keznecc, az én paranczolatimat meg nem
 25 tartiác, azt mondgya az UR. Nemi ked-
 vezec azoknac: távozzatoc el fiaim azok-
 nac hatalmoktól, az én helyemet ne fertez
 26 tessetec meg. Mert jól tudgya az UR mind
 azokat kic o ellene vétkeznecc, annakoka-
 27 ért hálálta és mególéfse adta azokat az
 UR, mondván: Immár ez föld kezekse-
 gére a nyomosságoc in eljöttéc, és abbá
 wara-

maradotc , mert az Isten titeket meg nem
 28 szabadit , ennekokaert mert vetkeztecc o
 29 abrazattya Napkeletről vagyon. Mert
 az nemzetségek , kie Arabiánac puztáját
 lakjác , foc szekerekkel kijűnec , és mint a
 30 szél azoknac fokafágoc az földön jargal-
 nac , ugyannyira hogy félnecc és reszkernecc
 mindnyáján valakie még ezac hahánakis
 azoc felől. Az Carmanulókis bolondoz-
 31 ván ugy jőnec ki mint az vadkanoc az er-
 dőből , és nagy feregekvel eljűvén amazoc-
 kal az hadban egyyuvé allanac , és az Assy-
 riábélioc földénecc részét elpuztítjác. An-
 nakutánna az puztában lakóc az o erede-
 32 tekről megemlekezvén hatalmat véfznecc ,
 es megfordulván amazoc öldözefekre nag-
 33 g haddal őszvetanáczkoznac. Ezecc pedig
 meghabotodván megnyugosznac ezeknecc
 34 feregektől , és elfurnac. Ackoron Assy-
 riánac tartománjából ellenségijűvén meg-
 szálljá oket , és egyyett o közzülőc mege-
 mélszt , és azoknac sáregekben félelem és
 35 reszkerés léfzen , és az o királyoc ellen ha-
 borgás léfzen. Imé Napkeletről és E-
 szaktól mind az délig kődöcc léfznecc , mel-
 36 lyeknecc tekinteti igen iszonyu , haraggal és
 véütközvén , egy nagy czillagot leútnecc ,
 melly az földön vagyon , tudniilic ezek-
 37 nec czillagokat , és az fegyvert miatt kion-
 tatott vér szintu szűgyeic , és nagy féle-
 38 lem és rettegés léfzen az földön. Megret-
 tennecc a kic azt a haragot láttyác , és a resz-
 39 zakról bővféges záporföcc támadnac , és
 más részec Napnyugatról. Annac felotte
 Napkeletről elhatalmaznac az szelec , és a
 40 fellegec , mellyeket Isten az o haragjában
 tamaszt , kimutattyác okét , és az o czilla-
 goc megtöretic , melly Napkeletnecc és nap-
 41 nyugatnac tartományát elröttenti vala. Es
 az nagy és természetg kődöc mellyec harag-
 42 val rakvácc felmagasztaltatnac , és azoknac
 czillagoc minden földet és annac lakóit
 megtörentic , és minden magas és tettetec
 43 helyre röttentes eg háborut kiöntenecc.
 Tűzet , kő esőt , repülő fegyvereket , és
 44 foc vizeket , ugyannyira hogy meg az mező-
 kis mind az tolyáfokis tellyessen megte-
 45 nec , ugy mint foc vizeckel. Es városokat ,
 keritéfeket , hegyeket , halmokat , az erdő-
 nec fáit , és kaszálo rétecknecc fűvét , és me-
 46 zőknecc vetemenit elvesztic. Es alhatato-
 son megtartoztatásnékül szintin Babylo-
 47 niáig mennecc , és azt elronttyác. Aza gyűl-
 nec , és azt környülfögván minden égi há-
 borut és haragot reája kiöntenecc , az por és
 48 a füst az égig felmenvén , mindnyáján sira-
 49 tyác azt az kic környüle vadnac. Az kic pe-
 dig az alatt megmaradnac , azoknac szol-

gálnac , az kic eltörtéc oket. Te pedig Asia
 ki Babylonnac reménségével egyyüz , és
 46 vagy az ő személynécc diczóságoc. Jay te-
 47 néked nyavalyás , annakokaert hogy kö-
 vetted őtet , az te léánidat paráznaságra fo-
 lékesztvén , hogy kedveskednénecc és dicze-
 kednecc az te szeretőidben , kic minden-
 48 kor te veled paráznalkodtanac. Az urá-
 latoft minden ő czelekedetiben követted ,
 es az ő találmániban : annakokaert az
 mondyá az Isten : Boczátoct te read nyo-
 morúságokat , özvegységet , szegénységet.
 ehséget , fegyvert és dőghalált , hogy az te
 házaid kegyetlen halálval elpuztúllyanac.
 50 Az te erődnecc diczóságoc mint az virág
 megszárad mikor a te read boczáttatott
 51 heulég feltámad. Megerőtlenülst mint az
 czapálóckal megverettetett , és az aszfoni
 allatoctól megfanyargattato : szegény
 aszfoni állapot , annyira hogy tégedet a te
 hatalmas szeretőid többé nem kedvelhet-
 52 nec. Avagy én az én buzgoságoc indulo-
 tomból ig czelekedném te veled , azt mon-
 53 gya az UR. Ha az én választottimat min-
 den időben meg nem öldetvőlna , az te ke-
 54 zeidet azoknac tagláfokra felemélven. Es
 eat mondván : mikoron azoknac halálo-
 55 ban meg részegettél vőlna , az te abrazá-
 todnac szépséget ékesít meg. ^a Az te pa-
 ráznalkodásodnac jutalma vagyon kebe-
 56 ledben , annakokaert az bünteretést eis el-
 veszed. Valamiképpen az én választottim-
 mal czelekedél , így szol az UR , az Istenis
 57 úgy czelekedic te veled , és tégedet nyomo-
 rúságra ad. Es az te háid ehség miatt veiz-
 nec , és te fegyvert miatt elefcl , az te várofid
 58 elrontatnac , és a te emberid a mezőn fe-
 gyvert miatt hullanac el. Es az kic az he-
 gyekben léfznecc , ehel elvesztvén az ő teste-
 ket megészic és véreket megisztyác , az ke-
 59 nyérnecc ehsége , és a viznecc izomúlfága mi-
 60 att. Te bódoytalan az tengeren járt , és or-
 tis ismég nyomorúság talál. Mert által-
 ménvén a romlot várofinac lakóit ronttyác ,
 és a te földednecc valami részét elrontván ,
 a te diczőségednecc egy részét elvesztic , mi-
 61 kor ő ismét az el romlott Babyloniára viz-
 szaterecc. Es elrontatván azoknac pozdo-
 ria gyanánt léfzész , és ok tenéked tűz gya-
 62 nánt. Mert megemléznenec tégedet , és a te
 várofidat , a te földed , a te hegyidet , min-
 den te erdődet és gyümölcsöd háidat tűzzel
 63 megégetic. Az te háidat fogva vizic , és té-
 gedet ragadománnac irelvén , a te ortzáda-
 nac diczóságét elvesztic.

XVI. Refz.

Ez Caputbanis az Esdras jóvenősi mondi
 az Babylon , Asia , Egyptus és Syria nagy vesze-
 delméről , melly országoc es brodatnecc az Isten
 népnecc nagy ellenségi vőltanac , uic /zor meg-
 mondyá az Isten népnecc mind az ezekben mima-
 dan helyen magokat vüélnic.

^a Az az , örökös
 hogy azokac el-
 vesztetted , és
 vőlc gonoszúl
 czelekedtel , mel-
 lyel a t jelenri
 hogy az Isten né-
 pénecc veszedel-
 menörvendez-
 nec.

1 **A**y te néked Babylon, és Asia: Jáy neked
 2 **E**gyptus és Syria. Öltetzetec fákokba és
 3 **g**yalzba, sirašátoc és keferégiotec az ti
 4 **h**aitokat, mert az ti nyomoruságotc elkö-
 5 **z**elitet. Mért hogy az fegyver reátoc bo-
 6 **z**ártatott, vallyons kiczoda fordította azt
 7 **el**? Az tűz mikor reátoc boczáttatic, ki-
 8 **z**ozoda oltya azt meg? Az nyomorusá-
 9 **g**oc mikor reátoc boczáttatnac, kiczoda
 10 **z**efszí el azokat? Vallyons az erdőben e-
 11 **h**ező orofzlánt valaki elúznéje? avagy az
 12 **z**ozdorjába ešer tűz minekutánna égni
 13 **z**elitet? Vallyons az erős kezives keze-
 14 **z**elitet? Vallyons az erős kezives keze-
 15 **z**elitet? Vallyons az erős kezives keze-
 16 **z**elitet? Vallyons az erős kezives keze-
 17 **z**elitet? Vallyons az erős kezives keze-
 18 **z**elitet? Vallyons az erős kezives keze-
 19 **z**elitet? Vallyons az erős kezives keze-
 20 **z**elitet? Vallyons az erős kezives keze-
 21 **z**elitet? Vallyons az erős kezives keze-
 22 **z**elitet? Vallyons az erős kezives keze-
 23 **z**elitet? Vallyons az erős kezives keze-
 24 **z**elitet? Vallyons az erős kezives keze-

25 **N**em marad ki mivelné az földet, és a ki
 26 **a**zt bevessé. Az fak gyúmoltsat termene-
 27 **d**e, kifsoda takarja azokat be? Az szőlő
 28 **m**egérics, de ki nyomia azt ki? mert min-
 29 **d**en helyeken nagy pufztáság léšzen. Mert
 30 **a**z ember kívánnya látni az embert, és an-
 31 **n**ac még czac az szavátis hallani. Mert
 32 **a**z városból tizen és az faluból ketten ma-
 33 **r**adnat meg, kic az sűrő berekben, erdő-
 34 **k**ben, és az kő szikláknac hasadékiaban el-
 35 **r**eytazendnec. Miképpen imez olay fas
 36 **k**ertekben mindenie fákon három avagy
 37 **n**ég' olay magoc maradnac. Avagy miké-
 38 **p**pen az megzedett szőlőben gerezdec ma-
 39 **r**adnac azoktól, az kic szorgalmatoson az
 40 **z**ólót megkeresic. Ecképpen maradnac
 41 **m**eg hárman avagy négyen az napon azok-
 42 **tól** kic az ó házokat fegyverrel szorgalma-
 43 **t**oson megkeresic. Es az föld pufztán ha-
 44 **g**yattatic, és annac mező elparlagólnac,
 45 **a**nnac minden úráit és óvénit tóvis nővi
 46 **b**e, ennekokaért mert azon emberec nem
 47 **j**átnac. Sírnac az szűzec, kiknec férjecz nem
 48 **l**éšzen, sírnac az aszszoni állatoc férjecz nél-
 49 **k**ül, sírnac azoknac leáni mert ninczen se-
 50 **g**itségec. Mikor azoknac jegyec az had-
 51 **b**an elhüllanac és imezkec férjecz elšég
 52 **m**iatt megemésztetnec. Hallyátoc meg pe-
 53 **d**ig ezeket, és vegyetec ezetetekbe, ó URnac
 54 **z**ólgai. Imé ihon az URnac beszéde, vegye-
 55 **t**ec azt: ne hidgyetec az Isteneknec, kic el-
 56 **l**en ezt mondgya az UR. Imé eljűnec nyo-
 57 **m**oruságotc, és nem kešnec. Miképpen az
 58 **t**erhes aszszoni állat mikoron kilentz hól-
 59 **n**ap után szűlendő az ó gyermekét: miko-
 60 **r**on az ó szűlésénec órája eljű, az elött ket
 61 **a**vag' három órával az ó méhét a faldalmoc
 62 **k**őnyős környűljárja, és mikor ő a méh-
 63 **ből** az gyermecki akar jűni, eg' szem pillan-
 64 **t**ásigis nem kešnec. Acképpen nem kešnec
 65 **e**z földre ki jövendő nyavalyác, hané nyög
 66 **e**z világot, és azt a faldalmoc környűl fogja.
 67 **H**allyátoc meg én népem a beszédet: ké-
 68 **z**sziczetec magatokat az hartzra, és a nyo-
 69 **m**oruságokban olayanoc legyetec mint az
 70 **földnec** jővévén. Az ki ád mint az ki futna:
 71 **az** ki veszen, mintha vesztene. Az ki árul,
 72 **min**tha semmi hasznoc nem venne: a ki ep-
 73 **pit**, mint ha abban nem laknéc. Az ki vet
 74 **mint** ha nem aratna: az ki szőlót metetzen,
 75 **min**tha nem szűrne. Az kic ferhöz mennec,
 76 **min**tha gyermekeket nem szűlnénec: a kic
 77 **n**em mennec, mintha övgyec. Ezért, mert
 78 **az** ki munkálkodic, hűjába munkálkodic.
 79 **M**ert azoknac gyúmolczeket ideg' nem-
 80 **z**etec szedic be, és azoknac marhájokat el-
 81 **r**agadozzác, házakot elrontyác, és azoknac
 82 **g**yermekeket rabul viszic, mert foglágra, és
 83 **e**hšegre szűlic az ó fiokat. Mert az kic raga-
 84 **d**ományból kereskednec, menivel inkább az
 85 **ó** városokat és házakat ékešitic, öröksége-
 86 **ket** és ó magokat. Annival inkább bošzút
 87 **álloz**

- álloc ő raytoc az ő bűnökért, azt mondgya
 50 U R. Müképpen a tisztelés és jámbor
 51 afizóni állat haragszic a paraznára. Ac-
 képpen az igazság a hamiságra haragván,
 hog ékefti ő magat, azt szentől szembe vá-
 52 dollyá, mikoron eljövend az a ki minden
 53 bűnt ez földön megült. Annakokaért azt
 ne kővefétec, se annac czelekedetit. Mert
 meg valami kevés idő múlva a hamiság ez
 földről elvitettetvén, igazság uralkodie
 54 raytatoc. Ne mondgya azt a bűnös, hogy ő
 nem vétkezett, mert a tűz nec ízenet gyuy-
 55 tyá meg az ő maga fején, a ki azt mondgya
 nem vétkeztem az U R Isten előtt, és az ő
 56 diczölége előtt. Imé az UR tudgya az emb-
 57 berek nec minden czelekedeteket, azoknac
 találmányokat, gondolattokat és szive-
 58 ket. Mert azt mondotta, légyé föld, és lótt:
 59 légyen ég, és lótt. Es az ő igéjével terem-
 60 tetenc a czillagokis, és a czillagoknac szá-
 61 mit tudgya. Az ki minden mélyfégeket, és
 62 azoknac titkait meg tudakozza, a ki a ten-
 63 gert, és a mi benne vagyon megmérte. Ki az
 64 égeket vízec közibe rekesztette, és az ő igé-
 65 jével a földet a vízec felőtt helyhezette. Ki
 66 az eget mint eg' börtöt kiterjelztette, azt az
 67 vizeken fundalattá. Ki a puztában való
 68 vizek nec forrásit, csinálta, és a hegyek nec
 69 tetein álló tavakat, az magas kő izuklából
 70 folyó vizeket boczát a föld nec megóttözé-
 71 léré. Ki az embert teremtette, és az ő szivét
 72 a test nec középebe teremté, ő néki lelket
 73 adott, életet és értelmet. Es az Mindenha-
 74 tól Isten nec lelke az a ki mindeneket terem-
 75 tet, és a föld nec elreytetett részeiben mē-
 76 den elrőytetett dolgokat megvizsgál. Es a ti
 77 találmányotokat, és a mellyeket a ti szive-
 78 tekben gondoltoc mikor vétkeztec, és az ti
 79 bűnötöket el akarjátoc reytetni, jól tudgya.
 80 Es mivel hog minden ti czeledeteket az
 81 Ur tudgya, ez okaért titeket mind elő von-
 82 szon. Es ti mind megfégjenultec, mikor
 83 on az ti bűnötöc az emberec előtt elő kel-
- nec, és az ti álnokságtoc úgy mint az vado-
 67 ló az napon ti ellenetec tamadnac. Mit
 czelekefétec? avagy az ti bűnötöket Isten
 68 előtt és az ő Angyal előtt, mi módon rőy-
 thetitec? Imé ihon Isten az itélő bíró,
 féllýetec őtet, szűnyetec meg a ti bűnei-
 69 tektől, és immár öröké eifeleiczeretec az ál-
 nokság nac czelekedetit: és titeket az Isten
 kihoz, és minden nyomorúságtól megfzab-
 70 adit. Mert imé a harag gerjedez ellentetec
 ő fokaságú sereg, és némellyeket kiázzu-
 71 letetec elragadnac, hogy bálványoknac ál-
 doztatot eledelvel étellic nec. ^b Es a kic ő
 72 nékic enged nec azoktól megczufoltanac
 és eltapodtatnac. Léfczen pedig minden
 73 helyeken és a szomszéd városokban az I-
 sten felőltre való nagy feltámadás. Ugy
 74 mint bolondoc léfcz nec, fenkinec nem ked-
 vezvén, az Isten felőltre elkorborolván és
 75 puztitván. Mert azoknac marhájakat
 elpuztirtýac és ragadozzac, és őket az ő
 76 házokból kihányac. Ackoron az én vá-
 77 lafzottim nac próbáláfac kijelenic, mint
 a tűzzel megpróbáltatott aránnac. c.
- 78 Hallyároc meg én szerelmelimm, azt
 mondgya az UR, imé a nyomorúságnac
 79 napjai jelen vadnac, mellyekből titeket
 megfzabadítac. Ne féllýetec, se ne ke-
 80 telkedgetec, mert Isten a ti hadmagy-
 81 toc. Sőt inkább az én hagyományimat és
 82 parantolatimat tartátoc meg, igazól
 az UR Isten: a ti bűneitec ne nyomnanac
 83 meg titeket, és az ti álnokságtoc ti rayta-
 84 toc erőt ne vegyenec. Jay azoknac kic
 az ő bűnötök megfzoritattac, és az ő ál-
 85 nokságokval befedeztetec. Müképpen
 az mező melly a sűrő tövilléstől eltagy-
 86 tatic, és a mely nec ósvénye (mellyen az
 87 ember által járna) a tövilléstől befedez-
 tetvén elrekesztetic, az olljan mező azt tuz-
 88 zel megégettetic: Ecképpen léfczen azo-
 89 knakis dolgoc. c.

^b Az Isten népl.
 nei f. ol az Efd-
 dras, hogy az po-
 gányoc ő lőzzü-
 lőc sokakat el vő-
 s. annac hogy bal-
 vány nac a doz-
 tatott e edellelé-
 téséet őket, etc.

^a Az szemlé-
 lek nec istenségé-
 rül való bizom-
 ság.

Efdras negyedic Könyvé nec vége.

ESTHER KOENYVE- HEZ ADATOTT TOLDALÉC.

X. Rész.

Mardochéus almánac értelme.

- 4 **E**S Mardochéus monda: Az Isten től
 5 lettec mind zec. Mert emlékezem
 az álomról, mellyet ez dolgoc felől láttam
 vala, mellyekben semmi el nem mult.
 6 Amaz kicziny forrás mely nagy folyó
 vizzé nevedec, és vilagoslagga és nap-
 7 pá változóc, és szaporodott nagy sokfágú
 8 vizekké; az Esthert példázza az folyó víz,
 9 kic az király felségül vott és királyné al-
 10 zót. Annakokaért két állapot nec ren-
 delt az Isten egyykét az ő népé nec, az a

7 szonnya rótt. Az két farkány pedig en-
 8 gemet és az Amont példázta. Az pogá-
 9 knec eltörlésére egybe gyűltenec. Az én
 nepem pedig, az Izraelitác, kic az Isten-
 10 hez kialtottanac, és megtartatnac, és meg-
 tartotta az UR az ő népet: az UR minket
 mind ez veszedelemből megfzabadított:
 az Isten olli czudakat rótt és jeleket, melly-
 ec soha nem voltac az pogány nepet kö-
 zót. Annakokaért két állapot nec ren-
 delt az Isten egyykét az ő népé nec, az a

Mardocheus

Estherhez adatott tordaléc.

- 11** fikat az pogányoknak. Mind az két állapotoc egy órában, egy időben, és az bozfízu álláinac egy napjan az Istennec előtte megjelenenec az pogany nepec köztöt. Es megemlekezéc az UR az ő néperől és az ő örökségét megotalmazta.
- 12** Annakokaért nagy innepec valánac ez napoc, az Adar nevéhónac tizenegyed napja, és ugyan az ő hónap tizéötödnapja? Isten előt valo nagy örömmel, vigalaggal és gyönyörűféggel az ő népeközöt mindé időben.

XI. Rész.

Ez capusban megirattatic Mardocheus alma, melyet látot jövenő dolgoc felől.

- 1** Az Ptoleméus királynac és az Cleopátránac birodalmoknak negyedic éfzégjében, az Dofichéus, ki magat Papnac és az Levi nemzetségéből valónac mondgya vala lenni: és az ő na az Ptoleméus, atác ki ez levelet, melyet mondottac hogy megmagyarazott volna az Lyzimachus, az Ptoleméus fia Jerusálemben. Amaz nagy Artaxerxes birodalmanac, masodic éfzédjeiben az Nisáu hónap első napján Látá alinot az Mardocheus, az Jair fia, ki Semei fia, ki az Benjamin nézetségéből valo Cis fia vala. Ez Mardocheus Susis városába lakozo Sido ferhu vala, ki az az királ' udvarában, igen fő és tiszt viselő ember vala.
- 4** Es vala az taboc közzul valo, kiket az Babilontai Nabugodonozor király Jerusálemből az Jechoniáifal elvitt vala. Ez volt pedig az ő álma: Imé menydörgéssel és föld indulással valo haborgo szózat hallattatéc, és az földön haboruság. Es imé két kegyetlen Sarkányoc jövéenec elő viadalra.
- 7** Vala pedig azoknac kiáltáoc olly nagy, hogy azzal minden pogány nép az igazac ellen valo hadrafelinditannéc. Es nagy hirtelenséggel az nap meghomalyódodéc: és nyomoruság, szorongarás, és felőtte igen nagy haboruság tamada az egez földön. Annakokaért az igazaknac nemzetségek maghaborodvan, az veszedelemtől félvén, melyhöz immar magokat hozzá kefzitettéc vala, az liténhöz kiáltanac.
- 10** Melly kiáltáta egymint egy kis forrásból folyóviz, és vizek nec sokfaga származéc. Az nap megvilagofodéc, az alázatoc felmagasztaltatánac, és az keveléket megemésztéc. Ez almot és az Istennec neki megjelenteter tanácsát Mardocheus felfiserkenén az ő szívében elröyéc, és annac minden részéről gondolkodic vala miglen az etzaka eljünec.

XII. Rész.

As Mardocheus meg elemti az királynac, és kés hopmesterenec ő ellené való tanácsokat.

- 1** L Akic vala ackor Mardocheus az király Luduarában az királynac két hopmesterivel az udvárnac gondviselőivel, Bagathal, és Thartval. **2** Es megerté Mardocheus, azoknac tanácsokat, és igykezeteket megudván, annac jól végere méne, **3** és bevádolá azokat az királynál. Mikor azért azokat megkénoztatta volna az király, és azoknac vallásokat kivótte volna, **4** mind az kettőt megfoytará. Es azt a dólgot az emlekezetre való dolgoknak kővébe béiratá mellyet Mardocheusis megirt. Paranczola azért: a király hogy Mardocheus az ő udvarában gond viselőjelené, és őtet megajánlekoza hog a hopmesterkneec igykezeteket megjelentette volna. Ackor az Aman Amedath fia, Agag nemzetéből való, kinec az király udvarában nagybeczülletti vala, az Mardocheusnac és az ő nemzetségé nec vezedelmére igykezciz vala, az két hopmester nec halálaért. Ez vala pedig az levele nec mása.

XIII. Rész.

As Artaxerxes levele mellyet az Sidoe ellen irt vólts, és az Mardocheus könyvesze irattata meg ez caputban.

- 1** Ez Tirja az nagy Artaxerxes király, Indiától fogva Szerecen országig való száz huszon hét tartományoknak fejedelmenec és tiztartóinac, kic az ő birodalma alatt vadnac. Minekutánna soc nemzetségek nec, és mind ec egész valágnac uraságába jutottam volna, nem akaram magamat elhinni az én hatalmomban való bizodalomnac általa, hanem azokat az kic az én birodalomban vadnac, kegyelmelen guberialván, akartam őket nagy czendeiségben tartani, hogy az én birodalmomat mind az föld nec hataraig bátorságofsá és czendefésé tenném, és az békefséget mellyet mindenece kívántac **3** megujtanám. Mikor pedig én az én tanácsosimtól ezt megkérdettém volna, mimédon mivelhetném és vihetném véghez az én gondolatimat, egy igen bölts ferhu, ki mi hozzanc való jó akaratban és hiultségben megpróbáltatott, és ez országban mi utánnunc másod helyen való méltóságocot talált, tudniillic az Aman.
- 4** Minékúnc megjelenté hogy ez világon való nemzetség közzé egyeledett egy ellenféséges nemzetség, melly minden népek nec törvénivel ellekezeciz, és az királyoknak paranczolatit megvetné, annita hogy a mi tőlünec rendeltetett birodalom semmiképpen romlásnékül meg nem maradhatna. Minekutánna azért megértettéc volna, hogy ez egy nemzetség mind ezac azon igykezciz hogy az emberek elca

1 Odafel másod capusban, v. 23. Bigthannae és Theres nec névezet nec az hopmesterac,

ellenkezzéc és idegen törvényekhöz tart-
 vány magat az mi törvényünkötől és rende-
 lésünkötől különbözzön, és soe gonofsá-
 got czelekedgyec annyira hogy az mi biro-
 dalmunc az miatt meg ne maradhason.
 6 Paranczoltuc hogy valakiket az Aman,
 ki mi nekünc minden gondviselőnc, és mi
 utánnunc másod, az ő levele által megje-
 lentend, azoc mind feleségestől, gyerme-
 kestől mindnyájan minden irgalmalság-
 nélküül, és kegyelemnélküül kigyomláttá-
 nac fegyverrel, az jelen való efszendőnc
 tizenkettődíc havánac mellyet Adarnac
 7 nevezec, tizen negyedic napján. Hogy
 azoc az embete, kic mind eleitől fogva el-
 lenséginc vóltác, mostis pedig ellentéginc,
 fegyverrel levágtatván, az után mi né-
 künc békeséges birodalmat hadgyanac.
 8 Az Mardocheus pedig az URnac kőnyör-
 ge, és néki minden dolgait elő számlál-
 9 ván. Monda URam, URam mindenha-
 tó király, az te hatalmadban vadnac min-
 denec, és ninczen senki a ki néked ellened
 állana ha az Izraelt te meg akarod tartani.
 10 Mert te vagy az Mēnnec földnec, és min-
 den czudalatos dolgoknak mellyec az ég
 11 alatt vadnac teremtoie. Te mindenek-
 nec Ura vagy, és ninczen senki ki az te mélt-
 12 oságódnac ellene állhatna. Te tudsz min-
 deneket, és tudod hogy nem bozsfűszág-
 ból, kevelségből vagy valami tisztelégnc
 kívánásából indítatván miveltem ezt,
 hogy az kevély Amant nem tisztelném.
 13 Mert az Izraelnec megmaradásáért ő
 néki az ő lábánac talpatis megczokoltam
 14 vólna. Hanem annakokaért miveltem
 azt, hogy az ember tisztelégnc az Isten mélt-
 oságánál fellyeb ne beczüllem, és hogy
 te kivóled senkit ne imádnec nem hog azt
 15 kevelségből mivelnem. Annakokaért mo-
 stan URam Isten, és király kedvez az te né-
 pednec, mert azoc mi reánc néznec hogy
 minket elveszelsenec, és kívánnyác azt el-
 16 vezteni melly néked eleitől fogva öröksé-
 ged vólt. Ne haddel az te örökségedet,
 mellyet Egyptumból váltottál meg ma-
 17 gadnac. Halgázd meg az én imárfagomat,
 és a te örökségednec légy kegyelines: Az
 mi siralmunkat fordítczad örömre, hog' mi
 élóc hirdelsűc az te nevedet U Ram, és az
 18 tégedet diczértőknc szájokat ne vezfész el.
 Az egész Izraelis egyenlő akarattal az
 URhoz kiáltra mivelhogy az halál ő elörtec
 vólna.

XIII. Rész.

*Az Esthernec sírása és kőnyörgése irattatic
 meg ex Caputban, mellyet tőit az ő nemzetfeg-
 nac szabadelésáért.*

1 **A**Z Ester királynec a szfzoni a halálnac
 2 vezedelmetől való feltében az UR-
 hoz folyamodéc. Es az ő szep ruhá-

it levetvén, alázatos ruhákba öltözéc, és az
 ő fejénec kevély ékelsége helyet port hinte
 az ő fejére, és testét felörte igen gyótré, és
 minden ő innepló helyeit az ő megzaggá-
 3 tott hajával tőlté be. Es kőnyörögven az
 Izraelnec URánac Istenénc, monda: czac
 te egyedül vágy mi királyunc URam: Légy
 segítségül énnékem elhagyattatotnac, ki-
 4 nec náladnál tób segítségce ninczen: Mert
 5 az én vezedelemem jelen vagyok. Bizo-
 nyára az én gyermekségemtől fogva hal-
 lottam URam, hogy te az Izraelt minden
 pogány népec közzül, és az mi aryankat
 mind az ósóckel egyetembe öröcké való
 6 örökségül vórted magadnac, és hogy vala-
 mit nékie szólottál, megtellyesttetted. Mo-
 stan pedig mi vétkezűnc te előtted, az ért
 7 adtál minket az mi ellenségeknc kezek-
 8 te URam. De ók meg nem elegendven az mi
 szolgálatuncal, az ő kezeknc erejét az ő
 bálványoknak hatalmánac tulaydonítván.
 9 Elakarjác az te szádnac decretotniat tör-
 leni, és örökségedet vezetni, az téged dic-
 zértőknc szájokat be akarjác dugni, és az
 te házadnac és óltarodnac ékelségét óltar-
 10 ni. Az pogányoknak pedig szájokat meg
 akarjác utni, hog' diczértjác az bálványok-
 nac erejét, és az testi királynac szerezzenec
 11 öröcké való czudalatoságot. Ne adgyad
 URam az te birodalmodat azoknac az kic
 semmic, és ne nevelséc ezec az mi romlá-
 12 súnkat, hanem fordicz ő ellenec az ő taná-
 czokat, és tég' példát azon az ki mind ezc-
 13 nec oka. Emlekezzél meg URam mi rólu-
 nec, és az mi nyomorúságunknac idején maga-
 dat jelencz meg, és engemet erőszic meg,
 14 pogán' népeknc királya, és minden biro-
 dalomnac Ura. Adgy az én számba ékes be-
 szédet az orofzlán előec, fordítczad az ő szí-
 vét az ellen az ki minket haborgat, ő nékie
 és mind azoknac vezedelmére kic ő vele
 15 éggyet ertene. Minket pedig az te kezeid
 által szabadicz meg én nékem elhagyatta-
 totnac, és kinc náladnál tób segitője nin-
 16 czen, légy segítségem. Mindenec te előtted
 nyilván vadnac, te tudod hogy én gyűlölem
 az hamisaknac diczóságceket, és az kő-
 nyúl metelkedetleeknc és minden ide-
 17 geneknc ágyokat utálok. Te tudod hogy
 a szűkség kényszeritet engemet: mert gyű-
 lölem ez én kevel' ékelségemet, mellyet fe-
 jemen hordozoc: mikor a népeleibe kimé-
 18 gyec, szunte úgy utálok mint az a szfzoni ál-
 latnac tisztátalan ruháját, és nem vífelem
 azt mikor házamban vagyoc. Az Haman
 aztalannis nem órt az te szolgáló leányod,
 a király lakodalmitis én nem nagynac be-
 czüllöttem, borus ott nem ittam. Sem pe-
 dig én te szolgáló leányod nem vigadtam
 adtól fogva hogy az én állapotom elváltot-
 zott mind ez mai napig, hanem ezac te ben-

19 ned Abrahamuac URa Istenne. Halgald meg mindeneknek hatalmas Istenne az nyomorúltaknac szavokat, szabadicz ki minket a gonosz embereknec kezekből, és emgemtis ez félelemből végy ki.

XV. Réfz.

Megírástatis ez caputban, mi módon az Esther bement az királyhoz, és az kirültől megörtenvén leest.

1 **E**S megparanczola Mardocheus Esthernec hogy bemenne az királyhoz, hogy könyörgene az ő nemzetségé-
2 jért és házájert. Emlekezzél meg úgy mond a te szegénségednec idejéről, mi módon tartattal az én kezem között, mert az Aman, kiaz király után másod, mi nekünk halálunkia szólot. Es te könyörögj az Urnac és szóly a királynac mi értöttünec, és szabadicz meg minket az haláltól. Harmad nap múlva pedig, minekuránna elvégezte volna könyörgését, az ő atázatos ruháit levetvén, szép ruhákba öltözéc az Esther. Illyen módon szépen felöltözvén, minekuránna a mindeneknek látójánac és megtratójánac könyörget vólua, ket szolgáló leántvón melléje. Mellyec közzül egyikre bozátkozott vala mintha az nag gyengeség ncc miatta nem járhatna. Az másic pedig utánna mégyen vala, az ő hősztíz ruháját utánna vivé. Ő pedig jólhet az ő szép orezájánac piroságával kedves vidám ortzát mutat vala, de az ő szive az felemnec miatta atázatos vala. Annakokaért ő minden atyókon beinévén, a királ' előtt megállá, ul vala pedig ackor a király az ő szekiben, és minden fényes öltözetibe felöltözött vala, és arannyal, drága kőveccel annyira féltac vala, hogy ábrazattva róttenece vólua. Es mikor az ő királi méltóságos szemét felemelvén nagy keményen és kegyetlenül nézne, a királine atízony leest, és az ő ortzájánac színet a félelem miatt elváltoztatván, a melette való leánnac fejére
11 bozátkozéc. Ackor az Isten a királynac szívét annyira a szélidégre fordíta, hogy az ő szekiből felkelvén a királynec atízíont ölebe venné, miglen az elzére jöne, és ötet szép beszédéccel vigasztalna, és azt monda:
12 na. Mi dolog Esther? En te atyád'ia vagyoc, ne fély. Nem haliz meg, mert kőz a mi birodalmunc, jóy hozzám. Es az aran pártzát felemelvén, az ő nyakára töve. Es ötet megczokolván, monda, szól nekem. Ackor monda Esther: Látlac vala tégedet URam mint az Istennec angyalát, azért az én szivem az te méltóságodtól való félelemnec
17 miattameghaborodéc. Mert czudálatos vagy te URam, és a te ortzád méltósággal tellyes. Mikor czecket mondana Esther, elmét leest. Es meghaborodéc az király és minden szolgái vigasztallyac vala az királyuc atízonyt.

XVI. Réfz.

Az Artaxerxes királynac levele, mellyet őt minden tartományai a az Sidónnac megmaradásoc felől.

1 **A**Z nagy Artaxerxes király, Indiától fogva Szerecezen orszáig, száz huzson het tartományoknac tiztartóinnac és fejedelmnec, kic az mi paranczolatinknac engednec, közfőnetitirja. Sokan vadnac ollyac, kic azoknac kegyelmességcel az kic egybeckel jól szoktac tenni megékésítvén, felőte igé elfizoktac magokat hinni. Es nem czac a mi alattunc valóknac igyekeznc ártani, hanem az felőteb való jó szerenczével gonoszúl élvén, az ő vélec jól tött emberkeukkis veszedelmec re járna. Es nem czac a hálá adásnac jószágat veztic ki az emberec közzül, hané mint ha fenkitől fenmi jó tétéméat nem vőrtéc vólua, annyira elhizic magokat, hogy azt alitlac, hog' a minden látó Istennec buntezését eltávortathattyc. Nagy gyakorta pedig fokákat, az kicke valami birodalom és barátinac dőlgainac igazgatáfabizattott, az ártatlan vénc kiontáfában a hijába való reménység tézféséc tévén őket, meg orvoslhatatlá nyomorúságba keverte. Az fejedelmeknec kegyelmességcel, az ő ha zugfagokkal álnokül gonoszúl élvén. Mellyet nem czac az régmegfőtt dolgoknac historaiából vehetunc czunkbe, Hanem azokbólis a mellyec előttünec vadnac, és azokból a mellyeket azoc czeleckedec, az kic méltatlanul uralkodnac. Annakokaért ez után gondot kell reá vifelnunc, hog' változófokat tévén, az mi birodalmunkat
9 mindeneknek bátorságosa tegyuc. Es az mellyec szemene előtt léznec, azoknac mértekletes móddal elcit vévén, azokról itéletet tudgyunc tenni. Mert a Macedoniábéli Aman, Amadath fia, ki a Persiai vértől ketség nélkül idegen, és a mi jó vóltunktól távol vagyó, mi tőlönc az mi szárnyunc alá
11 fogadtatéc. Es a mi jó akaratunkat, mellyel minden népekhez vagyunc annyira megkésértette, hogy mi atyáknac hivattnéc és mindenektől tiszteltetnéc, és az királ' után másod vólua. Melly méltósággal mikor ő mértekletesen nem tudna élni, mi tőlönc mind a fejedelmfégét mind az életet elakarta venni. Mivelhog' az mi megtartónkat az Mardocheust ki nekünk jó tött emberunc, és az én birodalomnac artatlan tárfat az Esthert, minden ő nemzetségcel egybe foc képpen való hazugságával halálra kívánta. Mert azt remenlette hogy illyen módon minekuránna minket az mi külső segítségunktól megfoztand, a Persiábélieknec birodalmokat az Macedoniábéliec kezébe adgya. Mi pedig végére mentünec, hog' a sidóc kiket ez
dögle-

dögletes ember halálra rendelt volt, nem gonosz ember, hanem hogy igazságos törvénnyel élne. Es hogy az nagy és élő Istennek, ki mi nekünk és az mi elinknek ez szép országot és birodalmot adta, annak fia. Annakokaért jól míveltetec, ha az level szerint nem czelekeztec, mellyet az Amadath fia az Aman ti néktec irt volt. Mert az ki ezeknek oka volt, az Sufa városnac kapuia előtt minden háza népével egybe felakasztatott, mert az Isten az kinel minden lehetséges, ötet hirtelen megbüntette. Továbba ez levélnek mását mindenót közönséges helyen felfiggeztvén, az sídókat engedgetec szabadon élni az ó törvényekkel. Es nékic segítségül legyetec, hogy az kic ő ellenec az vezedelemnek idején támadnának, a-

zokon bocsfuzt álljanac : az tizenkettődic Adar hónap tizen harmad napján.

Mert az napot az hatalmas Isten az választott nemzetnek vezedelem helyet, örómere fordította. Az után pedig ti azt az nevezetes napot, az több inuceptekelgybe, nagy örómmel megszentelletec.

Hogy az mind mostan, mind ennekutánna, az mi Perfiábéli barátinac, az szabadulásnac, az kic pedig az mi életünknek ellenségi, azoknac az vezedelemnek legyen emlékezete. Valamely város pedig, vagy tartomány étképpen nem czelekezic, fegyverrel és tűzzel puztitatic el az mi haragunc által, és nem czac az emberc nem fognac oda menni és ott lakni, de az vadaknac és madaraknakis mind örócké gyűlöléges léfzen.

Esther tordalékjánac vége.

AZ SIMON FŐ PAP KÖNYVE MELYET KÖZENSEGESSEN MACHABÆVSOC HARMADIC KÖNYVÉNEC NEVEZNEC.

Az Machabéusoknak harmadic könyvéc, az nagy fő papénac mondgyác lenni az Sidoc, ki Simonnac neveztetec, melyben az Isten házánc nagy nyorúsága, és czudálatos megtartása irattatic meg, mely lórt az Aegyptumbeli Ptoleméus Philopator királyalatt.

ELSŐ RESZ.

Ptoleméus az Antiochussal való vijadalanc utánna Jerusalembé mégyent és az templumnac vakafánac szépségét czudállyá. De mikor az templumnac belső részébe bé akar na menni, és mikor a sídót meg tiltattatné, megvél bé akar menni, és nem engedi hogy attol megtartsa sic.

MIKOR Philopator a megtértetköt megértette volna, hogy tőle elvette Antiochus az helyeket, melyeket birvala, felkészit mind gyalog mind lovag hadát.

Es melléje révén Arsinot az ő húgar, kiméne az Raphia mellett való tartományokig, holott vala tábor az Antiochus hadanc. Egy neminémó Theodotus pedig az dolgot titkos mesterséggel akar-

ván megczelekedni, mikor az Ptoleméustól rea bízott erős fegyvereket vette volna melléje, az Ptoleméusnac látorához ménc éyel, hogy ötet mególné, és acképpen verne véget az hadnac. De Dositheus ki Dimylus fiánac mondatott (ki Sido nemzetből való volt, az után pedig elhagyván az törvént az ő hazájánac rendelésitől elidegenölt volna) mikor azt eltőytette volna, egy neminémó köz embert helhezete helyette az satorban, ki amaz helyett öltertetec meg.

Továbba mikor erős viadalt kezdetec

vólna, és erősben hartzolna Antiochus, Arsinoc szorgalmatoson járván az sereg között, hájait megerefszévén, siralommal nagy könyörületességgel könyörög vala, hog' bátorságosán segitéc meg ötet, gyermekeket és letelegeket, kerket gyra aranyat igervén az diadalmasoknak. Ecképképpen az ellenség az viadalban megve-
 7 rettetéc, és foka megfogattatánac. Ac-
 8 koron meggyózáván az lefeltekő ellenfé-
 9 get, eljárván az szomszéd városokat, gon-
 10 dolá hogy beszeddel erősitené azokat
 11 mellyet mikor megzelekedéc, és az ká-
 12 polnákat megajandékoza, az alatta való-
 13 knac elméjeket megbátorítá. Mikor
 14 pedig az Sidoc véneket boczáttanac vólna
 15 az tanácsból az Philopatorhoz, kik kö-
 16 szöntentéc ötet, és ajándokokat vivén, és
 17 az ó dolgáért véle örvendeznénc, törté-
 18 nénc hogy ó annálisinkáb kévankoznénc
 19 hozzájoc menni. Jerusálembé méne-
 20 zokaért, és az nagy Istennecc áldozéc, és
 21 hálákat adván az ni az helyhöz illendő
 22 vala megzelekedéc. Aztán az helybe
 23 béménvén, az mesterséggel ezínáltatott
 24 ékellégén elalmélkodéc, és az templom-
 25 nac illendő rakását czudalvác, az tirkos
 26 helyreis nagy kévánsággal gondolkodic
 27 vala bémenni. Amazoc pedig mikor azt
 28 mondanác, hogy az nem illendő, és hogy
 29 még az ott lakóknac sem vólna szabad bé-
 30 menni, még az Papoknac sem, hanem czac
 31 egyne az legfőb Papnac, és ackoris czac
 32 egyszer efsztendőben, mind az által nem en-
 33 gedé hogy elállatnác. Es mikor az tör-
 34 vén néki olvástatnénc, még sem szúnic vala
 35 bémenni, ezt mondván, hogy néki békel-
 36 leac menni. Hogyha úgymond azoc ez
 37 tiszteléstől megfosztattac, mindazáltal
 38 engem nem kell megfosztani: és kérdezi
 39 vala miért nem tiltotta vólna meg senki
 40 ötet azoc közzül az kie jelen vadnac az té-
 41 plumba való béméneteltől. Es mikor
 42 magagondolatlanól egyfelelt vólna, hogy
 43 azt gonoszól rettetéc vólna: monda király
 44 ha ez megengettetett, miért nem mennéc
 45 bé vagy akarác vagy nem. ^a Ennce o-
 46 kaért az Papoc minden öltözerekekkel lebo-
 47 rúlván, és az nagy Isten imádván, hogy
 48 tenne segítségöl az kézserítő szükségnecc
 49 és az gonoszra szándékoznac erejét el-
 50 fordítaná, és az templomot bétólvén ki-
 51 áltással és írásokkal, az többi kie az váro-
 52 ban valánac meghaborodván, és nem tud-
 53 ván mi történt vólna, kijóvénecc házok-
 54 ból. Az ágyas házakba bérekesztett szú-
 55 zekis az ó annyockal egybe kifutnac vala,
 56 fejekre port és hamvac hintvén, és az í-
 57 zékat írással és ohayrással bétólvén. Az
 58 kie pedig az előt zárlókat kézfiztetec va-
 59 ja, hogy az királnac elcibemennénc, az

60 hozzájoc illendő szeméremről elfelet-
 61 kezven, nagy fietszéggel futnac vala az vá-
 62 rofon. Es kis gyermekeket és magzat-
 63 tyokat elhagyván, anyác egy erembe és dá-
 64 kác, házakból és útzakból futnac vala az
 65 fő templomba. Es külömbkülömb vala
 66 az egybegyüleknec szavoc az ellen, az mel-
 67 lyeket amaz méltatlanól igyekezc vala.

68 Ennekfelőtte bátorsággal felindulván,
 69 az polgároc nem engedic vala ötet bémé-
 70 ni, ki az ó szándékát véghöz akarjá vala
 71 vinni: de az fegyvert fogáfra, és az bátorság-
 72 gal halál szenvedétre hazájoknac törvé-
 73 nyejért felkiáltván, az helyin az népet
 74 nagy haragra indítác. De mind az által
 75 leszállitván az Papoktól és vénektől, az
 76 előbbi imádlágnac helyére ménénc.

77 Es az köffé az mint kezdete vala, fi-
 78 gyelmes vala az könyörgétre: az vénecc pe-
 79 dig az királt környül állván, foc képpen
 80 kélérgetic vala az ó kevély csméjét az el-
 81 gondolt tanácsból élvonni. De amaz
 82 vak merőképpen mindeneket megutál-
 83 ván, mégis bé igyekezc vala menni, az mit
 84 egyszer mondott, alitván hogy véghöz vi-
 85 heti. Mellyet azokis látván, az kie véle
 86 valánac, ahöz tétólvén az ki mellet vagyó
 87 minden hatalmasság, égygütt az miénk-
 88 vel annac könyörgénecc vala, hogy segit-
 89 séget adna a jelen való dolgoknak, se az
 90 méltatlan és kevély latorságot elne szen-
 91 vedné. Az oda gyütt fokaságnac pedig
 92 zaygáfból czudalatos nagy kiáltás támo-
 93 dott vala: Mert lártatnac vala nem czac az
 94 emberek hanem az falokis mind az egész
 95 padimontommal zengeni, mivel hogy mi-
 96 denec inkább kéványác vala halálókat,
 97 hogy nem mint annac a helynecc megfosz-
 98 tetztetését.

II. Rész.

*Az főpap imádkozic és az Istennecc segitégét
 keric az Istenelen kegyetlen Ptoleméusnac igye-
 kezeti ellen. Meghálgatatic Istenöl és az királt
 megbüntettetec. Onne Egyprumba ménvén
 igyekezc az Sidokon bészczu allani.*

1 Simon pedig az fő Pap rédre efvén az
 2 tirkos helynecc ellenébe, és illendő képp-
 3 pen kezeit kinyuvtván, szíven imádságot
 4 tón, és midnyájan egy szíven léteckel mő-
 5 dac. Uram, Uram, mennyeknek királ-
 6 nya, és minden teremttett állatoknac U-
 7 ra, ki az szentec között szentséges vagy,
 8 mindeható és egyedül való fejedele, nézz
 9 mi teanc, kie az hitetlen pogán embertől,
 10 az ó bátorságában és hatalmában kevély-
 11 kedőtől nyomorgattatunc. Mert te vag'
 12 ki mindeneket teremtetted, igaz fejedelem
 13 ki mindecket bírsc, te vagy bírāja az erő-
 14 vol

Exod. 30.
Levit. 16.

^a Az az, Ha az
 derec templom-
 sol meg nem til-
 tottac annac.
 első részecölis
 nem tilthstnac
 meg,

Gen. 9. 7.

Gen. 19.

Exod. 14.

Exod. 15.

4 vel és kevésséggel czelekedőknek. Te az régi hamislag czelekedőket, kik köztört vóltanac az ő czejekben és merszűségekben, bizakodó Oriafoc, rájoc hozván az mélyseges ózónvizet eltöröltéted. Te égeted meg tüzzel az kevely Sodomabélieket, és kik látortfágokkal nevezetessé valának, az ő utánoc valóknac példát hagyván. Te az engedelen Pharahónac, ki szolgálattal fárasztva vala az te szent népedet Izrael, megmutattad az te hatalmadot, kit foc külömbkülömb és foc büntetésekkel ostorozál, mellyekkel az te nagy hatalmad kijelentetted. És ötet az mélyleges tengerbe buritád, mikor az te népedet szekeressé valának, az ő néppel kergetné, az kik pedig te beíned minden teremtetett állatoknac fcsedelmébe biztanac, egesztébe általvitted, kik az te kezdeddel lett dolgokat megéimérvén, tégedet mindenhatót diczertene. Te az végzetlen és mérhetetlen földncz teremto kiállya, választottad ez várost és ez helyet az te tisztetledre, noha semmi nélkül nem szűkölködöl, és az te diczőséges megjelenésséddel azt felmagasztaltad, és azt beczzületesé tted az te nevedncz diczőségejert. Es az Izrael házához való szerteméből megjérted, hogy ha minket bűnösöket az izorogató nyomorúlag kórnnyúlvené, és ez helyre jónénc kórnnyógeni, meghalgtatád az mi könyörgésünk. Bizony pedig hívféges és igaz mondó vagy. Mért az mi atyainknak, kik gyakran nyomorgattattac, segítésgől vóltal az nyomorúságba, és őket nagy vezedelmekből megszabadítottad. Es mostis imé szent kiraly, miaz foc és nagy bűneinkért nyomorgattatunc, és az mi ellenféginé creje alá vetetvén erődenléginé miatt elfogyáikoznuc az mi nyomorúságunkban. Ez vakmerőség és tisztátalan akarja megfcsosztetni az szent helyet, mellyet ez földön az te diczőséges nevedncz szenteltél. Mért az te házad az magasfágos egcz, hova emberec nem mehetne. De mivelhogy tettzett te néked az te diczőségeder az Izrael népe köztört helhezteni, és ezt ez helyet megszentelted, Ne állj bozfűzút rayvanc ez tisztátalan emberec által, és ne bűntes minket az pogányoc által, hog' elméjékbe ne diczekedgyene az gonofűzác, se az ő nyelveknec kértésséggel felsűvalkodván ne mödgyác azt, hogy ok' az szét házat eltapottác, miképpé az urálatos házác eltapottatnac. Tórodí el az mi bűneinket, és az mi vétkeinket vcsd el, és ez mostani időben az te igralmáságod mutatd meg. Az te igralmáságid vegyene elöl minket, és adgy diczerecet az keletves szívöjeknec szájokba, adván neküné békefüget. Ott ackor az mindeneknec nézője, és az mindeneknec felörté való szét Isten, az törvény szerint való imadfüget meghalgtatván, amaz erőszactérellél és nag' vakmerő-

függel felsűvalkodott királt megvértvén, mint az nadat az szél, ugy megostorozá, hóg' immár földön fekünné halzfűtalant, és tagaiban erődenül, és igaz bűntetésbe békótelesztette, semmit nem szűhatna. Ennekokaért az ő baráti, és teste kórnnyúl forgolodó, látván testéncz hertelen ostorozását, melly ötet elfoglalta vala, féltvén hogy meg ne halna, felörté igen megreműlvén kivonyác ötet. Azután pedig m'kor megerült vólna, noha megvertetted, mindazáltal meg nem tere, hanem kegyelenül megfenyegeten őket elméne. Mikor pedig Epyptomba ményvén mind az ő magalatorfáginac nevedéssével, mind pedig az felsől megmondott segítőkncz és tárfoknac segítéggel által, kik minden igasfűgtól elállottac vala, nem czac számálhatatlan bujafágokra adá magát, hané olly vakmérőjés lon, hogy az népet mindenütt átkozná, és baráti közzül sók' látván az királnac indulattyát, ókis az ő akarattyát követné. Es mikor az kiraly elvégezte vólna, hogy az Sido nemzetféget közönféges gyalazattal illetné az udvar mellet való toronnál felemelt ofzlopra bótűckel hagyá felmetzetteni, hog' valaki áldozatot né akar teñi, ne menne bé az Epyptumbélic Templomba, és hogy á Sidoc mind megfcsámilattatván szólgai állapotra rendeltetnénc: melly dolognac ha valakic ellene mondanának, erővel elragattatván megöltetnénc. Az kik pedig az számlálásba nevet megvallottac vólna, azoknac testekre bélegért az Bacchus czimerét, tudniillie borostyán levelet fűtnénc tüzes vassal, és az után úgy élnénc az előbbi szabadsággal. Továbba hogy nelattatné mindekekhez kegyetlenec alája írta hogy ha valakic azokkal akarának nyájaskodni, a kik az szent dolgokban való szólgálatra rcsdeltetted, egyenlé törvényekkel élnénc az Alexanduai polgárokkal. Némellyec ezokaért az városokba az foc féle Isteni tisztetlencz rendit meggyűlölvén kórnnyen engedénc, mintha a kiralyal való egyezésből diczőséget nyerténc. Sokan pedig elméjeknec erősséggét megtarván az Isteni félelemtől el nem állának, hané életüket pénzen megváltván, felelem nélkül igyekezenc vala magukat megszabadítani, hogy nevetek bé ne vallának, jó reménfégen lévén, hogy még jóvendőre segítéget találánac. Azokat pedig kik elálnac vala tőlóc, átkozzác vala, és az ő nemzetfégeknc ellenféginécc tartác vala, és az közönféges egygut nyájaskodásfóktól kirkezcük vala.

III. Rész.

Mivelhogy az Sidoc az ő gyűlekezetekekből, és nyájasságokból kirekeztic az ollyan Sidokat, kik az pogány kiraly parancsolattyanac

FFF

engettet vala, meg haragú az király, és minden birodalmába leveleket küldvén megparanczolja, hogy az Sidoc ó hozza fogva vitettef-senee halaira.

Ezeket megértvén az az Istentelen an-nira megharagvéc, hogy nem ezac Alexandriabéliekre haragudnéc, hanem még az egész tartományba lakozóknakis ellenfége lenne, és mind azokat egy hely-be gyűtvén, paranczolja megölettetni.

Mikor ezec lennéne, az Sido nemzetű feli-ől felötre gonosz hír támadá, az emberec egybetanáczkozván az ártalomra, az kik-nec tudniilléc ez dolognac véghöz vitelére alkalmatoság adatic vala, mintha ad Sidoc vólnánac okai hogy ő köztöc az törvényec meg nem tartatnánac. Az Sidoc pedig az ó jó akarattyokac és hívségeket az királyok-hoz áhatatosan megtarttyac vala: de mivel-hogy az Isten tiszteléc vala, és az ó törvénivel élnece vala, némellyeket ki rekesztnece vala, (minekokaért némellyeknek ellenfé-geknece látatnac vala,) és az igaz és jó cze-lekedetecekel az közönféges életet ékesít-vén, minden embereknéi diczerecesce valá-nac. Ennekokaért az ó szent életeket, mel' minden nemzetfégnél mindeunütt tudva, vala, az idegenec nem gondollyac vala, hané az Isteni tisztelében és eledelben való kü-lömbféget hányyac vala, ezt módván: hog' sem az királynac sem az hatalomságoknac nem baráti az Sidoc, hanem ellenfégi, és az közönféges hasznoknac igéc ellene vaduac. Es azoc nem kiczin szidalommal illetéc vala

Az Görögöc pedig, kic az városban valánac, mivelhogy sem boszszúval ezek-től nem illtettedec vala, látván az embe-rec ellen való véletlen háborufágot, és hogy hertelen támadafoc lennénece, jóllehet őket nem segethetéc vala, mivelhogy az ke-gyetlen király végezécé vólna az. Mindaz-által boszszonkodván vigasztalyc vala ö-keket, és ezeknece változást reménlic vala, mi-velhogy ez dolog ezen állapotbaa meg nem maradaatna, és az ki mindenekeket lát, az il-lyen kegyetlen hasonlást büntetés nélkül el nem halgatty. Immár pedig némelly szom-szedokis és baráttyc, és áros táróc, titkon némellyeket házokba fogadván, eskesz-nece vala hogy nékic segitfégiől léstnece és ólta-lommal. Továbbá amaz az jelen való jó szerentfével felsuvalkodván, sem az nag' Istenece hatalmát meg nem gondolván, ha-nem azt alitván, hogy ótöc azon taná-czal éhet, ez levelet ná az Sidoc ellen. Pro-leméus Philopatos király, az Egyptombéli hadnagykac és vitézeknece, és mind he-lyeknece bölcséget és segefiséget: mert én e-gesfégeben vagyoc, és mind én dolgaim jól vadnac. Mi minekutánna haddal mentünce vóit Aláira, az mint ti magatoc tudgyátoc,

és az mi dolgainkat az Istenece segitfégeből éivégeztüce vólna az mi kívánlagunc sze-rint igen szépen, gondolóc hogy nem fey-verekecece erejével, hanem igállaggal és emberfégeccel kellene tartanunc az nem-zeteket, mellyec Caelesyriában és Phoeni-ciában vadnac, és szabad akarat szerint va-ló jó rétemenyeccekel kellene illenünce. Es mikor az városoknac templomihöz nagy jóvedelmeket adtunc vólna, gondolóc hog' Jerusalembecis fellennéce, és az gonolc emberekecece templomokat, kic Ióha meg nem szünnece bolondoskodni, megüsztel-nóc. Azoc pedig beféddel az mi eda menetelünknece övencdevén, devólta kép-pen tókéllitlenec lévén, mikor kívánnánac az ó utkos helyekre bémenni, és azt fő és szépléges ajándékokkal ékesíteni, az régi kevélyégeccel fel inditván, minket megül-tortac az bémenefélől. Nem tudván a mi ha-talmunkat, azért az emberfégeccel az mellyel vagyunc minden emberekböz. Es az ó mi ellenünce való keménységeket nyilván meg-murattac, úgy mint kic minden népec kö-zött az királyoc ellen, az ó vélet jól tett em-berec ellen szarvat emelven, semmi igazat nem akarnac elfenvedni. Minnada: által ezeknece bolondságoknac megkegyelmez-vén, minekutánna gyözödelemmel térünce Egyptomba, mindenc kiz nag' emberfége-cel lévén, az mi illendö vólt az czelekedüce.

Azonközbe az ó nemzetfégecc között meg-hirdeütéc, hogy ilyen nagy boszszúfágiól el akarnánac feltekczni, és mind az tártá-fágecc, mind az egyigüfégecc által eleitől fog-va rájoc bizottitöcüstekért az ó állapot-tyokat akarván változtatni, őket az Alexá-driabéliec szabadfágával akartuc megjá-n-dekczni, és az órc Paplágnac tártáféga-ba venni. De azoc az dolgot másképpen magyarázván, és az jót, az bennec szüetett gonolcag miatt, megvettén, az gonolcra szüntelen haylandöc lévén, nem ezec meg-vetéce annac az városnac megböczülhetet-len szabadfágát, hanem annakfélötre szó-val és vóltaképpennis, azokat kic ó közzü-löc kevesen uszra szível hozzánc haylotta-nac, utállyc, mindenkor reménlvén hogy mi rövid időn szidalmas háál által véget érijüc az jó szerentéceccnece. Ezokaért bizonyos jelekből nyilván elhívén, hogy ezec minden képpé gonolc akarata vadnac hozzánc, és meggondolván hogy ha valami móúó hir-telen hasonlós léstnece, ne legyenec hátuc me-gget az Istenelen arúlöc és kegyeléc ellenfé-gecc. Paráczollyuc, hog' minéylen ez levél megadattatic, ugyá azo napon azoc az kic megjegyzeteusec, együtt feleségeccel és gyermekeccel, erőszac tétellel való nyomor-gatáfcokkal, midé felől vas lánczokkal meg-kötözterve küldésenece hozzánc, az e'ra-vozzatadü nyomorúságra, és ellenfégeccelöz

- 19 illendő haláira. Mert mihelyen ezec megbűntetne, hifiszűc hogy az után az mi dolgaine álhatatos és jó állapotban léfzenc.
- 20 Hogy ha valaki valamelly Sidót, vagy nagyot vagy keczint, vagy czecezopót általmazand, az mind czeledeftől rüt kiuoockal gyóttretetic. Az ki pedig azt megmondgya, az olyan nem czac az bévádolatort ember jófzágát nyeri el, hanem az király tár házábólis két ezer gira ezűtel és szabádálgal megajándekoztatit. Minden hely pedig az mellybe valamelly Sido befogattatic, az elpuztatván megégetteséc, hogy minden embereknecc mind öröcké házontalan légyen. És ez az királ levelénecc máisa:

^a Tudmillic hogy valaki Sidot restet el házaban, és azt atalmozza.

III. Rész.

Az Sidoc megertvén az királ levelében való paranczolatot, sira és az ő jelen való nyomorúságokon kefergenec, Az pogányoc pedig örülnecc. Vifzenc az királhoz kőözus soc Sidokat. Az több Sidoknakis nevetek irattya birodalmában, de nem győzic megírni.

- 1 **V**Alahová érkezie vala pedig ez levél, az pogányocot nagy örömmel és vigafággal közönfeges lako. Almat tartnac vala: úgy mint kic nagy bátorlággal az ő gyűlöfegket kijelentenecc, melly az ő szivekbé rég-től fogva vóit. Az Sidoc pedig nagy keferves banatban valónac, és nagy felszóval jayghnac vala, kiknecc szivec felötte igen megbúsult vala, sira tván az ő életkecc hitelen és várailan rendőtetett veszedelmét. Semmi fejedelménecc tiszti, avagy város, avagy akarmelly hely vagy útac nem vóitac mellyec bé nem töltecc ólna az ő jaygatásockal.
- 4 Mert az városi fejedelmektől oily kemény és kegyetlen indútat il küldetnecc vala el az Sidóc, hogy az szokatlan kénzáfokból még az ellenfeg közzűlis némeilyc meggonddólván az közönfeges irgalmasfágot, és ez életnecc bizontalan változát, sira tván az zoknac nyomorúságokat. Mert veneknecc sokafága vitetic vala ki, és az vénfeg miatt meggőrbult láboknac kéfedeimével, az feddélnecc és szemétemnél: ^a való senyegésnecc okaétt, szokáloc kivól élnecc vala.
- 6 Az melly leázóc pedig nem régen atác vóit magokat az házafágban való társolkodáfnac életére, sira tván az kedven élet helyet: és az kenetecel megkent hajóc, immár porral meg hintetvén, fedél nélkül vitenecc vala, ohaytást kezdv egyfzetimind az menyegzői énechelyett: úgy mint kic az idegélneccnecc nyomorogóitval megfzaggattatván és közönfegessen megkottetvén mind addig vonattatnac vala, az holot az 7 hajóra kellene ülnecc. Azoknac férjekit pedig nyakon kötötévén az koltzoc helyett, az ő ifiulágoknac idejében az ifiul-

- lagnac véndegfegé és mulatága helyet, az menyekezőknecc napjait sira tván eméltitac vala meg, láboc előtt látván az koportó.
- 8 Vitettecnecc vala pedig mint az vadac vas lántzockal vonyattatván, némelyleknecc az nyakoc az hajónac arborz fájához czatoltatván, némelyleknecc láboc megfzonitaván megőidozhatatlan kötözécckel, soc deszkáccal béburitván őket, hogy minden felől az ő fzeinecc megfeteritveccvén az ő életkecc ellenfegitől úgy vitetnecc mind az egész evetében. Ezeket écképpén vivén a megmondott hajóra, minekutána az evezéit elvégeztécc vóitac az király paranczolatnya szerint, paranczoló az király hogy látorokba helnezetnecc őket, az városon kivól való lófuttató helyén, mellynecc nagy kerekfegé vala, és alkalmas hely vala izegényeknecc gyalazattyokra, mind azoknac kic az városba mennec vala, mind az kic onnécc kimennec vala: hogy sem az király népével ne befélhetnecc, se az kőfalon belől ne boczáttatnánac. Ez mihelyen meglóa, mikor hallottac vóitna hogy az városból titkon némelylecc vélecc egy nemzetfegből valócc kimennecc, hogy sira tván az ő atyokfiainac szidalmus nyomorúságokat, meghatagván hágya hogy az cockahs úgy czelekednecc, és hogy az büntetéftől meg ne menekednecc, és annac felötte hogy az egész nemzetfegget nevenként béitnác. Mivelhog é azokat nem az sira tvános munkánac szögálatyával, mellyet az előtt nem soc idövel hirdettettett vóit meg, hanem nyilván való gyótelmeccel kiozoztatni és egy nap akarna mind megőitni.
- 12 ^a Hyc vala azért azokat nagy szorgal matofsággal napkeletről fogva nepnyugotig, ^b noha negyven napiglanis nem vihetecc véghöz.
- 13 Azonközbe az király nagy és szüntelen való örömmel tellyes lévén, és minden bálványockal lakodalmat szerezvén, az igazfágnac utától eltravozott elméjével, és Istentelen szájával diczeri vala az nemákat, mellyec sem szólhatacc vala, sem pedig senkit meg nem segithetnecc vala. az nagy Isten ellen pedig olyyakat féől vala, mellyec nem illenecc vala. Továbbba az odafecc megmondott idö után, mikor az iró deáloc az királnac megmondottac vóitna, hogy óc az Sidóknac bérafára immár nem eleccc, az ő véghetetlen sokafágocc mint kic közzül még nagy sokac vóitnánac az tartományban, némelylecc még házonként, némelylecc bizonyos helyeken ótvegyülvén, annira hogy az egész Egyptomból tiszartóknapis lehetetle vóitna az mivelecc. Noha az király őket keméiben megfnyegette vóitna, mi ha ajándekot vitere vóitna, azoknac megfzabaduláffkén, ^a az fával az dokgot elhietécc véte, mikor nyilván való okocul bizonyitanác mondásokkat, és mūdanc,

^b Az az, reggeltől fogva mind estveig.

16 hogy papirofoc és pennájoc mellyekkel ir-
tanac mind elfogyott. Ez pedig annac
gondviféléncet crejéből vala, az ki fejtü
vala menyből az Sidokat.

V. Rész.

*Paranczolja Ptoleméus hogy az Sidoc halá-
lára az Elefantoc elkészítessenec. De az Isten
az király szándekat megbántya, először álom
által, az utan kegyelmességre bairván az ő szí-
vet, mind az által mégis oly szándékkal vagyon
hogy azokat az Elephantokkal elszaggattaja.*

1 **A** Ckor hívartván Hermont az Elephan-
toc gondvifelőjét, nagy haraggal és
meg engesztelhetetlő bozszonkodás-
sal telyes lévén, hagyá hogy az jóvendő na-
pon foc tömiént foc erős borral adnának in-
nioc mind az öt száz Elephantoknak, hogy á
bíven adatott itallal megkegyetlenülván az
2 Sidoc mególetéfére béhozattatnának. Es
mikor ő ezeket hatra vólta, őszve híván az ő
barárit és hadnagyit kie á Sidokat gyűlölc
vala lakodalomnac adá magát. Az Elephan-
tocnac mestere pedig Hermon az király pa-
ranczolatját szorgalmatossan véghez vivé.
3 Annakelőtte azoknac szolgálai estve felé
kiménven kődőtíc vala szegényeknek keze-
ket, és egyéb ő környölőc való dolgokra
vélőnc vala gondot, alitván hog' setét hay-
naiba az az nemzetlég egy veszedelemmel
4 meghaina. De az melly Sidoc minden fe-
gítlég nélkül elhagyattatknac láttatnac
vala az pogányoknak, az minden felől őket
szorongató nyomorultágnac szűksége mi-
att, az mindenható Urat, és minden hatal-
maságnál nagyob ő irgalmas Isteneket és
attyokat, szüntelen szóval mindnyáian sir-
va hijae vala segítségől, kérvén hogy az
5 ő ellene való tanácsot elforditaná, és az
6 ő nagy diczóléges megjelenésével előttőc
való haláltól megmené. Ezeknek szün-
telen való könyörgése az égbe vitetic va-
la. Hermon pedig, ki az kegyetlen Elephan-
tocokat immár bétóította vala bővleges bor-
nac itálával, és tömiénnel megelgittete va-
la, reggel az király udvára bé méne, hogy ez
7 dolgot az királnac megmondaná. De az I-
sten álom boczáta á kirátra, melly Istentől
előtté fogva teremtetett áló, jó az em-
bereknek, mellyet nappalis boczáat az embe-
rekre: az az, ki kegyelmessen ad mindeneket
8 azoknac az kiknek akarja. Annakokaért
megnutozatván az URnac gyönyörűleges
és nagy ereje által, szándékában igen meg-
czáttatá: és az Istennec változhatatlá ta-
9 náczá által megezalattá. Az Sidoc ezoka-
ért mikor az hagyott i lőt elmúlattac vólta,
diczéte az ő szent Isteneket, és az kegyelmes
Isténimádgyac vala ujjonán, hog' az ő erőssé-
ges kezecinek hatalmát az kevély pogányok-

9 nac megmutatná. Es immár úgy mint ti-
zetfél órán, á hivogató az foc hivataló fokat
jelen lenni látván odaméne, és az királt fel-
kőlté: és ötet felebre sztvén megmondá hog'
az lakodalomnac ideje eljött vólta, és azok-
ról szóla: melly bezzélecek az király intet-
ven, mikor az helyre ment vólta, hagy á azo-
kat, kie az lakodalomba jőttec vala, néki el-
10 lenébe leülni. Mellyet mikor amazoc meg-
czelekedtec vólta, inté őket hogi jól lakoz-
ván az lakodalomnac jelen való idejét tisz-
11 telvén az vidamágnac adnác. Továbbá mi-
kor az lakodalom az bezzéletetélig meg-
hozszabútt vólta, az király hívartván az Her-
mont, kemény fenyegetéssel megkezdé, mi
okaért engediettenec vólta az Sidoc még á
12 napon élni. Amaz pedig megmondván,
hogy ő az éyjel az paranczolatot megczele-
kedte, mellyet az ő barátis bizonyitanac, na-
gyob kegyetlenéset mutatván Phalarisnál,
az mái álomnac közzönnyc, úgy mond, a-
13 zoc. Te pedig halladéknélküli az Elephā-
tocokat az hólnapi napra azonképpen készit-
14 fed az gonosz Sidoknak halálokra: Ez kirá-
ly parantfolattját mikor vígan az kie ott va-
lánac, miányán diczérté vólta, kiki mind
házához méne: holott az éy nec idejét nem
annára az álomba foglaltac, mint az Sidoc
ellen való gyalázatnac gondoláfában, kiker
15 álltác vala nyomorultáknac lenni. Mi-
helyen ezokaért az kakas reggel szóla, Her-
mon az fegyeres Elephantokat az ő tagás
helyeken szaggatja vala, és az városnac io-
kalága gyűlekezic vala az keserves dolognac
16 nézélere, kévén várvan az viarrattát. De
az Sidoc mind az egész időben fohászko-
dván könyves imádlágockal, siralmas éne-
kecek kezeket az égbe nyuytván, az nagy
Istent imádgyac vala, hogy hamar nékic le-
17 gitfégül lenne. Még pedig az nap meg
nem világosodott vala, mikor a király az ő
barárit vendéglené, Hermon oda menvén,
18 ki hja vala á királt, jelentvén hogy az kirá-
ly akarattja készízen vólta. Mellyet mi-
kor amaz hallott vólta, azon az méitatlan
kiménetelen almélködván, mint ki min-
denekről elfekezett vólta tudakozza vala
mi dolog miéit czelekedne ő ezt ilyen szor-
galmatossággal. Ez pedig az mindneken
Utalkodó Istennec erős czelekedete vala,
ki az ő elmejére azoknac az feledékenyset
boczáta vala, mellyeket az előtt gondolt
19 vólt. Mikor pedig mondaná Hermon, és
minden baráit, az Elefantoc és az had,
20 ő király az te kemény akaratod szent el-
készitettenec. ő pedig ez bezzédeken igen
megharagodván, mivel hogy Istennec gond-
vifélése által az király gondolattjánac elfe-
veszett vala, nagy fenyegetéssel monda.
21 Valamelly atyac vagy anyáknac fia én
hozzám jő nec ez dolog felől, azoc az Ele-
phantoknak cledeli léz nec az áttatá Sidoc
helyett.

helyett, kic az én hozzám és eleimhöz való
 21 tőkellertes és áthatatos hívfégeket megmu-
 tarát: Jollehet ha tégedet nem szeretnélec
 az mi egyűtt való nevedesünkért és az
 te szolgálatodért, az Sidoc helyett téged
 22 öletnelec meg Ecképpen Hermon az
 véletlen és veszedelmes fenyegetéseket
 szenvedvén tekintetében és orzájában
 megtróttam: baráti pedig egyenként szo-
 moruán elménénc, kic az özvegyűt né-
 23 pet elküldéc dolgokra. Az Sidoc pedig a ki-
 rály mondáit megtróttvén, diczénic vala az
 tífzteletes UR Isten, az királyoknak királ-
 24 lyát, kitől nyertéc volna ez segitféget. To-
 vábba mikor a király az ő szokáfa szerint íf-
 még vendégfégget szerzett volna, inté az vé-
 dégeket hogy vigác leanénc és hivatván
 Hermon fenyegetéſfél monda, ő gonofz
 25 szóga, hánszor kell ugyan az ő dolgot fe:öl
 néked paranczolni? elimékéfczic el az Ele-
 phatokat a hólnapi napra az Sidoknac meg-
 26 öléſekre. Ackoró az ő rokoni az kic egyűtt
 ő véle ülnecc vala az ő áthatatlan elméjét
 czodálván, ezeket szóla: O király meddig
 kifergetz minket mint egy efczeleneket, ki
 immár harmadszor hajgod öket elvefcztetni,
 és efczmé az dolognac ezelekedéſében meg-
 27 változvan, a mit elvegefcz felbótod. Az város
 bizony czokért haborong várakozván, és az
 focgyűlekezettnecc miatta félő hog' el ne dú-
 lattáſſéc. Ennekökéért az Phalarishoz ha-
 28 sonló király tellyſélvén efczelenféggel, és
 a Sidoknac megtróttáſoc fe:öl való tanáczá-
 nac változátáſt emáminecc tartván. Erős es-
 kűvéſſéſt bizonyita, hog' ő elhagyván minden
 halladéket, az barmoknak lábocokcal és tér-
 29 deckei megúndokítatván azokat pokolba
 boczáttya: az után hadát indítván Judéára,
 tűzzel és vafull rövid időn azt elpufztíttya,
 és az Sidoknac templomokat, melybe (úgy
 mond) minket nem boczátának, az holott
 30 áidozui szoktat, tűzzel megégerven öröcké
 való pufztává téfcz. Ackoró mikor baráti és
 rokoni örömvél elmentec volna, ſtráfáket
 rendelénecc az városnac álkolmatos helyein.
 Az Elephantoknak fejedelme pedig az barm-
 31 mokat minckurán: na dühöſſégre felinditot-
 ta volna illaros italokkal, és tömnieſel egye-
 litertett borral rőttenetekéfczűlettel előhoz-
 ta volna azokat. Es úmar haynal fe:é mikor
 imár a löfuttató bétőt:it volna számlalha-
 32 tatlan fokafággal, az király udvarába bé-
 ménvén, az kiráit az elvegezett dologra fel-
 ſerkenté. Ackor amaz Iſtentelen és ha-
 raggal tellyes elmével, nagy fokafággal az
 Elephantocok elő jöve, kegyetlen elmével
 és ſzáradt ſzemel kíványván látni az oda fel-
 megmondattaknac nyomorúit veſzedelme-
 33 ker. Mihelyen pedig az Sidoc az kapubá ki-
 ménő Elephantokat, és az urán méno fegy-
 veres hadat és az népnecc lába porát megla-
 34 ták, és az rőttenetes zengő tolyongáſt meg-

hallác, mivelhogy az ő életekrecc utóſfo
 33 ſzempillantáſának alizának azt leſni. Az nyo-
 morúſágos váráſnac végénel egy máshoz
 való könyörületéſſégre és jaygátráfor-
 dúlván, az rokóſáſoc, az attyac, az ő fiok-
 34 nac, anyac leányoknac nyakokra efczén, eg-
 máſt czóko' gattyác vala. Némelyec az ő
 moſtan ſzületett gyermekeket utóſfo ſzo-
 35 páſért ölöckbe vélczic vala: Viſzſzontag pedig
 megemlekezvén aról minémő ſegitféggel
 vóit az előtt Iſten nékie mennyből, arzal
 egyenlöképpen leborítván, az czecz ſzopó-
 36 kat emlejóktól, efczakaſztván, nagy felſzó-
 val kiáltnac vala az Mindenhatóhoz. Köny-
 örógvén hogy az ő megjelenéſével könyör-
 rúne raytoc, kic immár pokol aytájára ju-
 tottanac.

VI. Réfcz.

*Eleazar könyörög Iſtenn az ſzabadu-
 líſért, és elboczáſt Iſten két Angyal kic öket ál-
 talmaznác, és az ellenſéget megtróttenténc az
 király megtróttentven paranczolla hogy az Si-
 doc eloldoztaſſanac és elboczaſtaſſanac. Az
 Sidoc örülnecc, Iſtennec halakat adnác és lako-
 dalmot ſzereznecc.*

1 **E**leazar pedig egy neminémő jeles fér-
 ſiu, ki az tartománnac Papjai közzül
 való vala, és immár vén ember lévén, ez é-
 lethöz illendő minden joſzágos czelekedé-
 tével magit megékeſtette vala, lecczende-
 ſzítvén maga környűl az véneket, az ſzent
 Iſtent ſegitűgől híván, így imádkozécc.
 2 **O** attyánc, nagy hatalmas király, és felſé-
 gges mindenható Iſten, ki minden teremtt
 állatokat kegcjelméſſen vezérleſz, tekintſ
 meg az Abrahamnac magvát, és az ſzent Já-
 cobnac nemzetéfcgét, az te néked ſzentel-
 3 tett réfcznecc népét, kic az idegen földön ve-
 ſzedelc alá vettettec. *Exod. 14.* Te az ſzekerekkel bō-
 vō: kōdō Pharahót régen az Egyptōnac fe-
 jedelmét, ki vakmerő engedetlenféggel és
 nyelvénec kérkedekenféggével ſelfuvalko-
 dott vala, az ő kevély hadáca vala az ten, terbe
 4 merítvén elvefcztettec, az te irlalmáſá: zōd-
 nac világával megvilágofítván az Izrael né-
 5 zetét. *2. Reg. 19.* Annakfelőtte az számlalhatatlan ha-
 dával kérczűvō Sennacheribot, az Aſſyriá-
 iaknac hatalmas királyát, ki immár fegyver-
 rel az egéfcz földet birodalma alá vetette va-
 6 la, ki az te ſzent városod ellen ſelfuvalko-
 dott vala, és ki kevélyen és méreſzen átkot
 ſzóla vala, megtrótted URam, ſoc nemzeté-
 geknecc nílván megmuratván az te hatalma-
 7 dat. Te amaz Babyioniában való három tár-
 8 fokot, kic vidamon adtác vala életeket az
 tűzre, hogy az hijába valókat ne tífztelnecc,
 az égő kementzet meghatározván, meg-
 tartottad hogy hajokis meg ne perióldō-
 9 nécc, és az tűznecc lángját az elléfcgre fordí-
 10 tád. Te az iregyfégből való vadoláſoc által
 az orofzlanyokhoz a föld alá vettettec Dá-

- niet, hog' az vadaktól megéltetne, egéssé-
gel az világosta vízfizta hoztad: és az tenger-
ben élő Cethalnac háfában szorogattatott
Jonast az óveincc ismét egéssébe mutat-
7 rád, ő atyánc. Mostis ne késsél mindenek-
nec kegyelmes nézője, hanem mutasd meg-
mingyárt magadot az Izrael nemzetének,
melly az utálatos és istentelen pogányoktól
8 hamissan nyomorgattatic. Hogy ha búdo-
stunkba a mi életünc istentelenleggel meg-
feretzetett, megmentvén az ellenfégnec ke-
zéből ő URám, akar minémő büntetéssel
9 veszés minket. Hogy ezec kic hijába való
dolgokban bölczelkedne, a hijába valóknac
ne kedveskedgyene azoknac elveszté-
sén kiket szeretsz, és azt módgyác: Még az ő
10 Istene sem szabadította meg őket. Eneko-
kaért te örökké való, ki nagy erejő és nagy
hatalmú vagy, tekénec meg most és szánny
meg minket, kic az istentelenkec hamis
erejcc által lefeikédőkne módgyoc szerez
11 ólettetünc meg. Tedd azt hogy almélkod-
gyanac az pogányoc ma az te győzhetetlen
hatalmadon, és a te nagy erődöt az Jácob
nemzetének szabadulásában mutasd meg.
12 Néked könyörög mind az kiczinkekne
sokfsága, és azoknac szűlei síralmockal. Lé-
gyen nyilván minden nemzetekne, hogy te
URAm nekünc jelen vagy, és az te ortzadot
13 róliunc el nem fordítottad. Hanem az mint
szóltál, hogy még az ellenfég földén sem
hagyod az tizedet, acképpé czelekedgyél U-
14 Rá. Mikor pedig az imádlágor Eleazar elvé-
gezte volna, a király az Elephátocok és mī-
dē hadánac zörgéfével a pályá futató hely-
15 nél jelen lőn. Mellyet mikor láttac volna az
Sidoc, a menybe nag' kiáltást tévénec, elañi-
ra hogy a környül való völgyec zenegvén,
mind az egész hadat nag' sírafra inditanác.
16 Ackor a nagy diczofeges, mindenható és i-
gaz Isten az ő szent ortzáját megmutatván, a
menyei kapukot megnitá, kikből két ékes
és rótenetes Angyaloc szállánac le, kic min-
denektől a Sidocokul megvalva láttatnac va-
17 la. Ezec ellent állván az ellenfégnec seregét
háborusággal, és róttégéssé megtöltéc, és
békokba szonitác, mellyec miatt meg nem
mozdulhatnac vala, annira hog' a király tes-
te irtoznéc, és az ő haragos mérefzégét el-
18 feledné. Az Elephátokis az utánoz méno
fegyveres seregekre fordulván azokat ra-
19 podgyác és őlte vala. Ezokaért az király
haragja könyörületfégre fordúla, és azok-
nac mellyeket az előtt igyekezie vala, meg-
20 síratá fara. Mert meghalván a kiáltást, és lát-
ván hogy mindenec igé haylandóc a Sidok-
nac veszedelmekre, sírván, és haragval szid-
21 ván barátát, móda: Az királlyal gonofzúl él-
tec, ugy moná: és a kegyetlenek kegyetie-
féggei feiull haladgyatoc, és mind én maga-
22 motis, ki veletéc jót tettem, az birodalom-
tól, mind pedig lelkezet az élettől immár 34
- megakarjatóc fosztani, tirkon czelekedvén
olly dolgokat, mellyec az ortznac sem mi-
21 képpen nem hasznollac. Kiczoda gyűitőtte
ide mind ez ő helyektől kihanyattatod ár-
tatlanokat, kic a mi birodalmunknac erőf-
23 ségit hívén birtác? Kiczoda kötelefzte illyca
méltatlan büntetésekre, azokat kic mind e-
leitől fogva hozzánac való jó akaratall min-
den nemzetfégeket mindenben meghalad-
tác, gyakran nagyveszedelmekre adván ma-
24 gokat? Oldozatoc meg az hamis kötele-
ket, öldozatoc meg, és ezeket az ő házok-
hoz egésséggel vízfizaboczátván az előtt
való czelekedetékert megkövessétec: Bo-
czásátoc el a Mindenható mennyei élő I-
stennec fiait, ki az mi eleinkne idejétől fog-
va mind eddig, az mi dolgainknac háboru-
25 ság nélkül való állapattját adta. Es az király
ezeket mondgya vala: amazoc pedig mind
gyárt megőidoztatván, mikor megfzabadul
racvólna az haláltól, az ő megfzabadító szét
26 Isteneket diczéríc vala. Az után oltzan
a király az városba megtérvén, szólit-
ván az jóvedelmekne sáfárát, borokat és
az lakodalomhoz való egyéb dolgokat
hagyá szolgálatni heted napig a Sidoknac,
elvegezvén, hogy a minémő helyen alitot-
tac vólna hogy halált kell szenvednie, ug-
yan ott tisztelnéc az megfzabadulásnac inne-
27 pēt. Ackoton azoc kic az előtt szidalmato-
lóc valánac, és koporsóhoz közel lévőc, sőt
inkáb kic abba bészallottac vala, az keserű
és síralmas halál helyett, szép lakodalmat
szerezvén, tellyescléven örömel, az ő ró-
láfoknac és koporsójoknac rendeltett he-
28 lyét székeccel rakjac vala bé. Es elhagyván
a síralmas ohaytásnac énekét, a megfzaba-
ditó és czuda tévő Istent diczértvén, hazá-
jok béli éneket kezdne vala, és minden fi-
rást és jávgatást elhagyván, az békeséges ó-
29 rómnecc jeléfége réantzolnac vala. Hason-
latosképpen pedig az királis ezen való ó-
rómében nag' lakodalmat tévén, diczéríte-
ket mond vala menyben szűnetlen és ékes-
sen, az ő hirtelenféggel való szabadulásiért.
30 Az kic pedig ez előtt megőcséte, és az ma-
daraknac eledelekre, nagy örömmel ren-
deltec vala azokat, azoc bankodnac vala,
mivelhogy szégyenlenc ezeket magok-
ban, és látnác hogy az ő kegyetlen vakm-
rófégec nagy gyalázzattal fultbe ment vólna.
31 Az Sidoc pedig az mint inuár mondot-
tuc, tántzolánac és lakodalomnac adván
magokat, az időt vigalással és énelkissel
32 mulatác el. Es közönit ges törvényvel elvé-
geziec, hogy az ő számkivetéseknac m. n. *az Egyptum-*
den idejében, az fellul megmondott napo- *bélicc Pachon-*
nac vigalagnac szentelnéc, nem a rézfég- *nac nevezte-*
nec és zabaloánac kedvejért, hanem az i- *az Aprilis ha-*
var: *Epiplmec*
33 *uánna az királyhoz mévén, kévénac hog' nevisz: ec az*
34 *haza bozzátatnác. Továbba az ő bé-*
uatáloc

iratásoc lótt az Pachonhólnapnac huszon
 ötödíc napjától fogva az Epiph hólnapnac
 negyedic napjáig, negyven napokig: az Si-
 doknac elvezítékben pedig munkalkod-
 tanac, az Epiph hónac ötödíc napjától fog-
 va azonnac hetedic napjáig, három nap-
 okig: mellyeken az ő irgalmaságát diczőfé-
 gesíten megmutatván az mindeneken ural-
 dodó, lérelem nélkül őket mind megtar-
 totta. Lakodalmat tartánac pedig, mikor
 az király nékic mindeneket adatna, tizen né-
 gy napig. Melly nap ő hozzá mentenec az
 ő boczáttatásoc felől. Kiket à király
 diczértvén, minden vasfoknac tisztartói
 nac nagy buzgósággal ez alatt való leve-
 let írta.

VII. Rész.

*Ptoloméus király levelet ír az ő országában
 való tisztartoknac, melyben az ő életi akarat-
 tyat, mellyet levélben jelenet vőla az Sidoknac
 megölésé felől elvalasztatva, Elboczáttya à
 király az Sidokat, és az ő paransfolattya sze-
 rint, mindeneket meg adnac nékic, &c.*

PToloméus Philopator király, az Egy-
 tumban való tisztartóknac, és minden
 dolgoknac kiszolgáltatásra bizattatknac,
 békeféget és egérséget (kéván:) mert mi à
 mi gyermekinckel egérségben vagyunc.
 Minekutánna az nagy Isten nékunc az mi
 kévánágunc szerint minden dolgainknac
 előmenetét adta vőlna, némellyec az mi ba-
 ránc kőzzül minket elúntatván, arra ké-
 szitettéc, hogy à mi birodalmunc alatt
 való Sidokat egy helyre gyűytvén, mint
 ellenségunket szokatlan bántetésekkel il-
 letnőc. Mivelhogy az mondanac, hogy
 az mi dolgainc soha czendéségben nem
 léznec, az gyűlöségért, mellyet ezec visel-
 nénc minden nemzetec ellen, mig ez el
 nem törőltetnéc. Es mikor őket ide kő-
 rözve hoztat vőlna, soc nyomorgatásokkal,
 mint rabokat, sőt mint tolvajokat minden
 tudakozás nélkül és késedelé nélkül, igye-
 keztec őket megölni, nagyobb kegyet lené-
 ggel Scythiabéliec kegyetlenségénél. Mi
 pedig azokat annakokaért keményben dor-
 gálván, minc utánna à mi kegyelmséégunc
 szerint, mellyel mindenekhöz vagyunc, e-
 zeknec életeket nehezen megengedtűc vőlna,
 és megésmértűc vőlna, hogy az Isten ó-
 talmazta az Sidokat mint atya az fiakat, és
 meggondolttuc vőlna az mi eleinkhöz és mi
 hozzanc való tőkélletes jó akaratyokat,
 annakokaért őket minden bántól ártatlan-
 noknac mondgyuc lenni. Es mindeneke-
 nec meghadtuc hogy minden helyen az ő-
 vékhöz boczáttatánac, senki semmikép-
 pen meg ne bántsa őket, avagy valamit az-
 okban mellyeket hamissan szenvetnec,
 szemekre ne vessen. Mert tudgyátoc,

hogy mi ha valami álaoklágoc czelekedűnc
 ő ellenec, avagy ha ezac megfzomorityukis
 őket, nem ember, hanem à minden hatal-
 málagon uralkodó felséges Isten léfzenc
 czelekedetinknec ellenséges boszfzúállója,
 mindenkor, mindenben, és eltávozathat-
 tatlanképpen. Legyetec egérségben. Mind-
 azáltal minckutánna ez levelet vezetec vőlna
 az Sidoc, nem mindgyárt fieténec elmenni,
 hanem az királtól azis kévánac, hogy az kic
 à Sidoknac nemzete kőzzül az szent Isten
 len az ő törvényét akarattyoc fízint felbő-
 tottatc vőlna, méltó büntetéssel büntettet-
 nénc meg ő tőlőc. Ezt mondván: hogy
 azoc kic hafoc kedvejért az Isten paranczo-
 latit általhátatc vőlna, még az király pa-
 rantfolatuhozis soha nem lennénc enged-
 mec. Az király pedig meggondolván
 hogy azoc igazat mondanánac, diczértvén
 őket, hatalmat ada, hogy azokat kic az
 Isten törvényét felbontottatc vőlna, az ő or-
 szágánac minden helyén szabadon megöl-
 lyéc, minden királyi hatalmaságnékűl
 és törvén nélkül. Ackoron az királnac
 hálákat adván, az mint illet, ezeknec
 Pappjai és egyetemben az egéfsz sokaság Al-
 lelujat kiáltván, örömmel elménéc. Es
 écképen mindent, valakit előitalnac va-
 la az ő nemzetfégec kőzzül, az ki magát
 megferteztette vőlna; megbüntetnec va-
 la, és soc képpen szidalmazván, megölic
 vőla. Es az napon három száz férfiaknál
 többet ölénec meg, és vigafogokat tőnec
 ő örömmel az istenteleneket megölvén. Az
 kic pedig Istenhöz hóltig ragaszktotrac va-
 la, az szabadulásnac tellyes győmőlczét
 nyertvén, kimennec vala az városból, min-
 dennémű jóízagú viragoknac némeiből
 való koszóccal megékesítvén, öröm-
 vel és kiáltással, diczértetekel és éneklélek-
 nec győnjörűléges zengéssel az ő atyok-
 nac Istenénec az Izraelnec szent megzaba-
 ditójánac hálákat adván. Es mikor jutot-
 rac vőlna az Ptolemaisba, mely város az he-
 lynec természetiert neveztetett Rhodopho-
 rofnac, holott az hajóc várjáac vala őket, kő-
 zőnléges tanácsból ott heted napig való la-
 kodalmat tartánac, mivelhog' az király min-
 deñec nagy örömeft ad vala à mi szőkfcg va-
 la nékic, mig haza érttec vőlna. Es ugy' ott
 elvégezéc, hogy mineckutánna haza men-
 nec bekeléggel, azon napokat az ő számki-
 vetéleknc minden idejében lakodalomnac
 szentelnéc. Mólly napokat mikor ott lako-
 dalomnac szenteltec vőlna meg, és az lako-
 dalom helyén felemelt ofzoppal végezéfe-
 ket megerősítetec vőlna, egérségben és
 szabadlágban elménéc nagy örömmel az
 tengeren és folyó vizeken az ő házokba,
 megtartatván à király paranczolatya által,
 és sókkal nagyobb hatalmat nyerénec az ő
 ellenkgec ellen, hogy nem az előtt, nagy

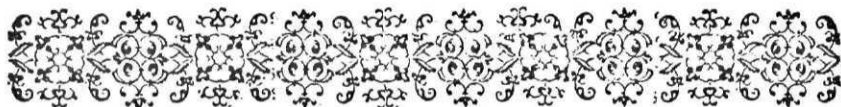
*Rodophoros, az
 az róla tevé.*

diezöféggel és tölcé való félelemmel egy-
 18 be. Es lenkinec hatalmával az ő jofzágok-
 tól meg nem foztatánac, hanem miáde- 19
 nec az ő marhájakat megnyeréc, á mint a-
 zoc felirattac vala, annira hogy vaiaki azok-
 ban valamit elvóit vólna, nagy félelemmel

megadaá. Illy nagy do'gokat czelekedzie
 vala az Isten az őveincc megtartásokra.
 Aldott légyen az Izraelnec megfzaba-
 ditója mind öröckön öröcké.

A M E N .
 * *
 *

Simeon fő Pap Könyvének vége.

AZ MACHABEUSOK ELSŐ KÖNYVE.

Machabéusok könyveinek neveztetnec ezec, az Machabéusoknak nevekről, kic Assamonéusoknak is neveztetnec, kic papi rendből valóc voltac, és fegyverrel óltalmaztác az Izraelt, minekutanna Judatol az királságnac birodalma elvéteret vólna. Ez első könyvben pedig megirattatic az Isten népenc soc romlásá, soc diadalma, változása, és az Isten anya szent Egyházának czudálatos megtartása. Nevezet szerint pedig azoc irattatnac meg, mellyeket á Macabéusok czelekednec az Iste tisztetségére és á népenc megmaradására Antiochus Epiphanas és Eupator, Demetrius Soter, Alexander, Epiphanes, Demetrius Nicanor, és Antiochus Sedetes király idejében. Befoglal pedig ez könyv 40. esztendő, &c.

E L S Ő R E S Z.

*Alexander nec hólta után uralkodic Syriában Antiochus Epiphanes, ki Egyptum országát meg-
 rontván meghóldottatyá. Azután Jeruzálemet is megvévén, az Sidókat az Isten törvénye mellől
 igyekezie elvonni nagy kegyetlenséggel, és haytani idegen Isteni tiszteletet mellé, az Istenec szent óltar-
 ran, más idegen óltárt építtvén, &c.*

M I N E C utánna az
 Macedonai Alexan-
 der, Philópne fia,
 elnévén Cethim
 földéből, á Dáriust á
 Perzának és Medu-
 sóknac királyát meg-
 verté, és ő utánna or-
 száglá, midón előb Górog
 2 országán uralkodott vólna. Lón
 hogy azon Alexander
 3 soc hadakat indítván, meg-
 yéyén erősfegye-
 ket, és mególvén az földi
 4 királyokat. Szinte az föld-
 nec szélére jutna, és soc
 5 nemzeteiktől ragadománt
 szerezvén, az föld őe-
 lőtte megálazna magát.
 Ezokaért elmegyében
 felbukottabjévé és kevély-
 6 b, nagy erős hadakat gyűjté.
 Es népeknek és királyok-
 7 nac tartománit elfogálá,
 és azokat

6 magánac adófizetőcké révé.
 Az után pedig midón ágyba
 7 fekünni esett vólna, és í-
 mérte hogy néki megkellene
 8 halni. Elő híván az ő fő
 9 szolgait, kic ő véle egyút
 gyermekfégtől fogva nevel-
 tetnec volt, még 8 éltében
 az ő országit nékie osztá.
 Tovább midón Alexander
 9 tizen két esztendeig or-
 száglott vólna, és meghólt
 10 vólna. Az ő szolgái kikimind
 az ő helyénec urfágát bírác.
 Es fejeken való koronákat
 11 viselénec: és az ő fioc ő
 utánnoc soc esztendeig azon
 hatalmágot bírtác, és megfo-
 12 kásodánac az soc nyomoru-
 ságot az földön. Azoktól szá-
 mazot az gonosz fiatal, az
 Antiochus Illustris, annac az
 Antiochusnac fia, az ki midón
 Romába zálagúl adattatott
 vólna, az Górogóc országlá-
 13 nac száz harmincz hetec-
 dic esztendejében kezdé uralkodni.

Antiochus Epiphanes.

Az.

12. Az időkben valának Izraelből valami rosz embere, kik fókaknac tanácsból adác, mondván: Mennyűnc el, és az mi környűlűnc való nézeteckel szövetséget vellűnc: mert az időtűl fogva hogy tőlőc elváltunc, nyomoruságokba kötelesekdtűnc vólt bé.
13. Ezt őc az beszédet jónac vélec lenni.
14. Es fokā az nép közzűl ez értelmet jóvá hagyác, és az királyhoz ménénec, kiknec az hatalmaradá, hogy az pogány nemzetségeknec szerzéivel és rendtartásival élnénec. Ezokaért az pogán nemzetségeknec modgya szerint eppiténec Jerusálemben magoc gyakorlására való helyeket.
16. Es környűl metelketderlenséget csinálván magoknac, az szent szövetségről elfszakadánac, és a pogányokhoz adván magokat, az gonofz czelekedetre kötelezéc magokat. Továbba midőn Antiochus országát immár megerősítette vólna, az Egyptom őrszágátis kívánnya vala, hog' két országban uralkodhatnéc. Ezokaért reaméne Egyptomra nagy haddal, szeckereckel, Elephantockal, lovagokkal és nagy vízi erővel. Es hadát indita Ptoleméura az Egyptom királyára és midőn Ptoleméus ő előtte megrörténvén elfutot vólna, és levágattatván lokan elvesztéc vólna.
20. Antiochus elfoglalván Egyptomban focerős városokat, az Egyptom földét eldűlá.
21. Es Egyptomon tórt vézedelemből megtérec Antiochus, száz negyven három esztendőben az Izrael népe ellen. ^a Es felménec nagy haddal Jerusálemben. Es az Sanctuariumba kevélységgel béménec, amaz arany óltárt elvivé mind az világosító gyertyatartóval, és annac minden kézfűzetivel, az kenyeres asztallal, és az híg áldozat tévő edényekkel, czefzeckel, és az áldozathoz rendelt arany mosdó medentzeckel, az suportalval, coronáckal, és az templomban lévő
24. arany ékecskegekkel. Kikről mindenkről levonván az ezűstöt és aranyat minden kívánatos edényekkel elvivé: annakfelőtte az eltétetett kinczet, mellyet megtalált, elprédálván és elvivé magával mindeneker, 25. földébe megtérec. Minekutánna nagy óldókléit czelekedett vólna, és beszédében
26. nagy kevélységet mutogatta vólna. Ennekokaért Izraelnec minden ő helyeiben
27. nagy ohayrás támada. Az fejedelmec és vénec igen sohászkodánac, az ifjac és az szűzcek elerőtlenedénec, az aszfzoni állatoknac szépségec elváltozéc. Es minden vőlegény ohayta: és az melly aszfzoni állat ágyasházában ül vala, siralomban forga.
29. Az földis pedig az ő lakozóin megindúlt vala, és az Jacobnac minden háza gyalázatban óltózéc. Az után két esztendővel az király az adószedéfnec fejedelmét küldé Judánac városiba, ki Jerusálemben jöve em-
31. bereknec nagy sokaságával. ^b Es mikor az lakoslac az ő álnoksággal czelekedő bénepe keséges beszédénec hittec vólna. Herrensófszor eldűllva len az városba rohaná, és azt nagy vézedelemmel illete: mert az Izraelitác közzűl fokat ólé meg. Es az várost eldűlá, azt tűzzel felgyuttá, és annac házait és kőfalait
34. kőrőskörnyűl elrontá. Az aszfzoni népeket pedig mind magzattyokkal fogva vivéc, és az barmokat eltoglalác. ^c Az Dávidnec városátis nagy és vastag kőfallal, és erős tornyokkal megeppitéc és azt vár hemezgerősíté az lyett csinálác. Es azokban lator és Istentelen embereket és férfiját helhezteré-
37. nec, kik ott nagy erőt vónec. Es ugyau azon helyre fogvert és élélt gyűyténec, és az Jerusálemben gyűytört ragadonántis odarakác. Ezokaért nagy tör és leselkedés csináltatot vala ezekben az szent helyellen, és Izraelnec minden időbéli gonofz elensége. Mert az Sanctuariummalis ártatlan vért ontánac, és azt megferteztetéc.
40. Es ő miattoc az Jerusálemben lakozóc elfutánac, és a miatt az idegenc lakoztat az várost, és az sayat lakozóitól elidegenitetéc és elhagyattatéc azoktól kik abban szűlettec vala. Az ő Sanctuariumja mint az pulzta el vólt hagyattatva, és az innepléscsírásfa fordulánac: az szombatoc gyalázatra, és az ő tiszteffége gyalázatra változéc. Es menyével diezőségesb vólt, annyival nagyob gyalázat követe, annakfelőtte az ő nagy felsége siralmas állapotra fordúla. ^d Mikor pedig levelet küldöt vólna az király, hogy kiki elhadná az ő rēl tartását. Engedvén czokaért minden népé az ő paranczolatryánac. Sokan az Izraelitác közzűlis az idegen Isteni tisztelet-höz ragazkodánac, áldozánac az bálványoknak, és az szombat napot meg nem szenteléc. Sőt annakfelőtte az király követece által Jerusálemben és Judánac városiba levelet küldé, hogy más földnec törvényét vennéc fel. Az egészlen megégő áldozatokat egyéb áldozatokat, és híg áldozatokat az Sanctuariumból megiltá-
48. uac. Es hogy az szombatokat, és innepnapokat megferteszettvén. Es az Sanctuariumot egyecembe az szent embereckel megferteszettvén. Óltárokat, berkeket, bálványoknak kápolnákat csinálnánac, díszbőkat és tisztátalan állatokat áldoznánac. Az ő fiokat kőtnyűl metelerté hadnác, az ő lelkeket minden tisztátalansággal utálatosá tennéc, és magokat olly pogányá tennéc, hogy a törvént őrc feledékséggel eltörilenéc, és az Isténec mindé szerzését és itélelit elváltoztatnác. Hogy ha valaki az király paranczolatrya szerint nem czelekednéc, halálnac büntetése alatt lenec. Mind ez mondalóc szerint irt mind

^a Antiochus E-piphanes Egyptomot elrabolva Sidó országba és Jerusálemben megyen, és az templomot megfoztya minden szépségtől és kinczetől.

^d Antiochus kenyszeriti az Sídokat hogy elhaggyac az ő törvényeket.

az ó egész országának, és tisztartókat rendelvén minden népeken. Az Juda városának megparanczolta, hogy városionkint áll doznának. Továbbá fokban az kölség között ő hozzájoc gyülcence, tudniillie az törvéncet minden elhagyói, kic a földön gonoszlágot czelekednece vala. Es rőytek helyekbe kétzeritit vala furni az Izraelitákat, ahól magoknac óltalmat találhatnac vala.

57 Az Casleuból napjánac pedig tizenötödics napján, az szász negyvenöt éjzenedőbe, a pulztaşagnac e utálatoflaga felemeltetec

58 az óltárra. Es a környül való Judának városiban óltároc eppiterénc, és az kivalképpen való házának aytáiban és úzákban füsteléléc lőnc. Es az törvény könyvec kic találatának elszaggattaranc és

59 tüzcel égettetéc meg. Valakinél az szóvetségnec könyveis találatott volna, avagy ha valaki ragafzkodott volna az törvéncet könyvéhez, az király paranczolat-
60 tyából megölettetec vala az. Az tisztartóc az ó erejekben bizván écképpen czelekednece vala az Izraelitáknac, azoknac az kic minden hólnaponként az városokban

61 találatnac vala. f Az hólnapnac hufzon ötödics napján az előbbi óltárra tétetec óltáron áldozván. Az afizsoni állatokat

62 pedig, kic fiokat kőnyülmetéléc volna, megölic vala az király paranczolatya szerint. Es az kis gyermekeket az ó nyakokra akasztjác vala, az ó házokat eldülljác vala, és megölic vala azokat, kic az kis gyermekeket kőnyülmetéléc volna.

63 Sokan mindazáltal az Izraelitác között megkemenítéc magokat, és hogy tisztáralanokat ne ennénc elméjekben eltökéléc, és inkább akartanac meghalni, hogy nem mint az étellel megfertészeteni. Es az szent szóvetséget megízegni: ezokaért megöletéc őket. Annakokaért annyéval nagyobb harag gerjede Antiochusban az Izrael ellen.

II. Réfz.

Matthias az ó fiaival egybe srattya Jerusalemmec romlását. Es mikor az király szolgái kenszeriténéc őket áldozni az bálványnac, nem engednece, sőt inkább megöli Matthisias egy Sidos az király szolgájával egybe, mikor az áldoznece az király paranczolatya szerint. Elszalad az ó veivel az pusztába, kic közöttük fokban megöletnece szombat napon. Matthias az ó háta óráján írti az ó szit az Isten törvényénec megőszalmazására, &c.

7 **A** Zidókben felkele Matthisias Janofnac fia, ki Simeon fia vala, az Joatib rendé való Pap, Jerusalemből való, és megállta Modinba. Valánac pedig ő néki öt

8 fiai, Johannan, kinec vezetéc neve Gaddis, Simon, ki nevezetec Thassinnac.

9 Judas, vezetéc nevén Maccabéus.

10 Eleazar, Abaron vezetéc neve, és Jonathan, vezetéc nevén Apphus. Ez midón látta volna az Isten ellen való káromlásokat Judában és Jerusálemben. Jay nekem, úgy mond: mire születtettem én? azért hogy az én nemzetségemnece nyomorságát, és az szent városnac vézedelmét lássam, és ott üllyec. Mig az és a Sanctuarium az ellenségnece kezébe és idegennece adatic? az nemtelen férfiuhoz hasonlót az

11 Isten Temploma. Az ó drága edény fogságba vitetnece: az ó kis gyermeki az úzákban, és ifjai ellenség fegyverétől megölettetec. Miczoda nemzet nem foglalta el az ó országot, avag' miczoda nemzetségnec nem jutott az ó ragadomány? Elvétetec minden ó éckelléce: és az ki szabad vala, szolgálatra adatic. Es az mi szentségnece, éckellégnec és dicsőségnece elpuffultanac, és az pogányoktól megúndókitattac. Mi oka vagyon ezokaért hogy

12 mégis ez életben maradjunc? Egyetembe kedig Matthisias megízgattá ruhát, és véle egygút fiait, és gyászba öltözvén felőtteigen úránac. Továbbá midón az királynac tisztartói, kic az elszakadást kenszeritéc vala, és áldozatoknac gondviféléncéce ok

13 aért Modin városában mentec volna. Es nagy fokban az Izraelitác között azokhoz mentenec volna: Matthisias és az ó zaja,

14 fiai öszvegyülcenec. Ackoron azoc kic az királytól boczártatac vala, Matthisiasnac ilyen szóval szóllánac: Mivelhogy ez városban te vagy fejedelem és tiszteléc, és leg nagyobb, annakelőtte fiaid és atyádfiai vadnac. Most előszert jóy ide, és az király paranczolatya szerint czelekedgyél, a miképpen czelekedtenc minden nemzetece, és az Sido férfiac, és azoc kic Jerusálemben maradtac: és mind házad népével egybe az király baráti közzé számlálatol, és az te fiaiddal arannyal és ezüstvel, és egyéb

15 fűc ayándékokkal tisztelgetel. Matthisias pedig felele, és nagy fel szóval monda: Ha szinte minden nemzetece, kic az Antiochus király házához valóce, neki engednece, és az ó házájoknac Isteni tisztelétéről elszakadnakis, és az ó paranczolatya fogadgyákis. En mindazáltal és fiaim, és az én atyám fiait, az mi atyáinknac szóvetségekben járunc. Oltalmazzon Isten minket attól, hogy az törvént és az íreletet elhadnanc. Sem úgy nem engedűnc az király parantsolatnac, hogy az mi Isteni tisztelctünköt job kézre avagy balra fordüllunc. Es midón belédéc elvégezté volna, előjáróla egy Sido férfiu mindenec látára, hogy az óltáron

16

17

18

19

^a Modin az Matthisias háza,

melly

b Az Isteni szí-
zelethez valói-
gat büszgóság-
mac példája.

Num. 25.

(melly Modinba szereztetet vala,) az kirá-
ly paranczolattya szerint áldozné. **24** Kic
meglátván Matathias, olly nagy haragra
indula fel hogy inais refizketnénc, és nem
nememő elméjénc büsülésával felgerjed-
ne, az törvénhöz való szeretetből felindül-
ván, és reája mévnén megőle azt az óltá-
25 ron. Es azon időben a királynac tisztar-
tóját, ki kezfertiti vala az embereket az ál-
26 dozatra, megőle, az óltartis elrontá. Es az
törvénhöz való búzgó szeretetből inditat-
ván, a miat czelekedett vala Phinees Zim-
27 rivcl az Sallum fiával. Felkiálta az város-
ban Mattathias, nagy fel szóval mondván:
Jöjjon ki utánnam, az ki az törvénnec buz-
gó követője és szeretője, és az ki az szövet-
28 légnec állandó vóltatarakja. Es egyetem-
be ő és az ő fia elhagyván jószágokat, mel-
lyeket az városban bírnac vala, az hegyek-
29 re futának. Ackor fokan az igazságnac és
irefletnec szomjuhozói, az putzraba méné-
30 nec. Hogy ott lakanának feleségeckel, gy-
ermekceckel és barmockal, mivel hogy ő
raytoc a nyomorúságoc megfokafodtat vól
31 na. Midón pedig az király emberincc és
seregénc, kic Jerusálemben Dávidnac vá-
rosában valának, megizentec vólna, hogy
némellyec kic az király paranczolattya
megvertetec vólna, az putzrának barlangai-
ba mentec vólna, fokan őket kergetni kez-
32 déc. Kic midón őket megtalálván lán-
tzorvetetec vólna ellenec, izombat napon
33 hartzor kezdénc ellenec. Illyen szóckal
intic vala pedig őket; Elegendyetec meg
eddig való engedtlenséggel, most jöjjetec
elő, és az király paranczolattyanac enged-
34 gyetec, hogy éllyetec. Kiknec azoc fele-
lénc: Semmiképpé ki nem mégyünc, sem
az király paranczolattyanac nem engedünc
35 hogy az izombat napot megromzuc. Mid-
dón pedig ellenec hartzor kezdettec vólna.
36 Semmit nem felelnec vala, még czac kö-
vet sem haytának vala rájoc, sem az tickos
37 helyeket nem zárlic bé. Hanem, a mi e-
gyigyűlégünkben hallýunc megugymond:
38 föld, hogy minket hamissan óltóc meg. E-
zokaért hartzval hozzájoc kezdénc, mell-
miat őc és az ő magzattyoc, és feleségec
barmostól ezer emberig megőleténc.
39 Melly hirt meghalván Mattathias, és az
40 ő barát, felőtre igen síránac. Es illyen szó-
val szólla egygyic az másíknac: Ha mi ugy
czelekedendünc, mint az mi attyánc fia
czelekedtenec, hogy az mi életünkért és hi-
tűnc vallásáért nem viaskodünc, azoc min-
ket ez földről hamar eltörienec. **41** Ezoka-
ért ezt végezéc egymás köztört illyen szóc-
kal: Valamelly ember réanc támadand szó-
bat napon, véle megüjunc, hogy mindnyá-
ján meg ne hallýunc, a mint az mi attyánk-
42 fia meghóltanac. Ackor hozzájoc adac

magokat az Ahdéusoc, d kic az Izraelitac **43**
közül erős népec valának, a kic a törvénc *kic ide törvén*
óltalmára szabad akarat szerint valának *dofnac vada az*
haylandóc. Es a kic az istentelnektől el- *pogányoc elöts*
szakadnac vala, azokhoz adac magokat, és *az ő hitnek*
nékic segitlégőilőnc. Ezenképpé hadar *megtartajánt,*
gyútyvén és szerezvén, haraggal és bozf-
szonkodással felgeriedvén, a lator és istete-
len embereket levagác, a többi futva szala-
dának a pogányoc közé, hogy megmarad-
hatnának. Környúljárván pedig Matta-
thias és az ő barát, rontiac vala az óltáro-
46 kat. Es a környülmetetetlen gyermeke-
ket, kiker Izrael hatarában találának vól-
na, nagy bátorfággal környülmetelic vala.
47 Es az kevély embereket kergetvén, jól es
szeréczésen forgattyac vala dolgokat. Ec-
48 képpen szabadítac meg az törvént a pogá-
nyoknac, és királyoknac kezekből, és a gon-
nosz embereknec né engedénc hatalmaf-
49 kodnioc. Továbba az Maratthias halála-
nac napjai elközelgeténc, ki az ő fiainac
igly szóla: Most mivel hogy erőt vett az ke-
vélység, a büntetés, az romlásnac ideje, és a
büsülésnac haragja. Ti ezokaért fiaim, a
50 törvénc óltalmát vegyetec fel, és az ti lel-
keteket az mi attyáknac szövetlegekért
51 ontfátoc ki. Juslanac ezetekbe a dólgo-
c, mellyeket az ő idejckben czelekedtenec az
mi attyánc: és nagy tiszteléseget l-öröcké
52 való nevet szerezzetec. Abraham mikor *Gen. 22.*
kifertetbé hivnec találtatot vólna, nem de
nem tulaydonitakéké a néki igazságül Jo-
Gen. 41. seph az ő gyótremlénc, idején az parázco-
lator megtartotta: és az Egyptomnac vral-
ságát nyerc. Phinees amaz mi attyánc, az
Num. 25. törvénc és a hitnec vallásnac óltalmaért
az Papfágnac öröcké való szövetlegét nye-
55 ré. Josue mivel hogy az paranczolat
véghöz vivé, Izraelnec vezérőljévé rétetéc.
56 Chaleb midón álhatatos bizonságot tör-
vólna az ő látásról a gyúlekezetenben, az
földnec öröckléget nyerc. Dávid az ő egy-
57 gyűlégejért, az országnac öröckős királ lé-
géc két vóvé. Illyés az Istenec törvényét
58 nagy búzgó szeretetvel követvén, szintén
mennyeckbe vétetéc fel. Ananias, Azarias,
59 és Nisael, hogy az Istenec hittéc vólna, az
lángból megtartatának. Es Dániel az ő
60 rökölletéségeiért, az orofzlányoc szájok-
ból, megtartatéc és szabaditátéc. Es ez-
61 enképpé minden időket gondollyátoc meg
és tudgyátoc meg, hogy soha tenki nem
vólt, ninczis, ki az Istenben helyheztetvén
62 remenléget megfégyenült vólna. Se az
lator embernec paranczolattyaól ne fell-
jeter, kinec diezöflegé ganaijá és féreggé
63 léfzen. Ma: a ki felmagasztaltatic, hólnap
meg né találtatic, ezokaért mert az ő maga
porává változic, és az ő gondolattya elvész.
64 Annakokaért erőstec legyerc fiaim, és
emberkedgyetec az törvény óltalmazása

c Elvegezi Ma-
sathias az Si-
dockal hogy
szombat na-
ponnis megüi-
junc az ellen-
szel.

ban: mert abból diczölőget szerzetec ma-
 65 gatoknak. Imé pedig elmérem, hogy Si-
 mon az ti atyátoc fia nagy tanáczü férü,
 kit ti halgafátoc minden időben ő atyátoc
 66 heljét léizen ti néktec. Az Judas Macha-
 béus pedig kinec nagy eteje vólt ifuságá-
 tól fogva, á ti hadakozástoknak hadnaggya
 légyen: ugy hadakoztatoc az népét.
 67 Mindé törvény tisztelőket hozzátoc fogad-
 gjátoc, és á ti nemzetfegrekeikt boszszút ál-
 68 lyátoc. Fizestete meg á pogányoknak, és
 az törvénnec paranczolatira figyelmezzet-
 69 ttec. Az után megáldván őket, az ő atyai-
 hoz vitetéc. Meghala száz negyven hat
 ezredős korában, és ötter az ő fia az ő at-
 tyoknak koporsójában temetéc el, és ötter
 mind az Izraelitac nagy sírállal síratác.

Machabias
 meghal.

III. Rész.

Judas Machabéus minékutánna fejedelmé
 válástator vólna, megveri az Apolloniust,
 és az Seront. Az Lysina az Antiochus paran-
 czolatira szerint az Izrael ellen nagy hadat
 botczát. Judas Machabéus az Istennek könyö-
 rögven és böljstőlven, az őveivel egyetembe-
 késül az viadalhoz.

Judas Macha-
 béus első had-
 nagy.

1 A Koron ő helyébe lón az Judas az ő
 fia, kinec vezetéce neve Machabéus.
 2 Kit fegit nec vala mind az ő atyafiai,
 mind azockal kic magokat az ő atyához
 3 adtác vala, és Izraelért nagy bátorlással
 hadakoznac vala. Es az ő nemzetének dic-
 zölőigét őregbiti vala, és fegyver derékba
 4 óltóztván mint egy Oijás, és hadakozó fe-
 gyvetrel felővedezve hadakozic vala, az tá-
 5 bort fegyverrel óltalmazván. Es hason-
 latos vala ezelekedetiben az orofzlánhoz,
 avagy á prédára agyarkodó orofzlán köly-
 6 kéhez. Az istentelen embereket felkeres-
 vén kergeti vala, és az ő népének háborga-
 7 tóit rúzzel emészti vala meg. Ezokaért á
 gonosz ember az ő tőle való rőtteges mi-
 8 ant megszúnénec, és igen megfélemlénec
 mindenec, kic az álnokságot követic vala:
 az ő forgolodása által pedig bódog szaba-
 9 dulást szerze. Es foc királyoc ő tőle meg-
 háborítatánac: Jácob pedig az ő ezeleke-
 10 detivel meguyjút vala, melly nec emleke-
 zetic őrtéké kelly hirtetni. Sőt annakfe-
 11 lőtte az Juda városit eljáván, az istentelen-
 neket azokból kiúrte és ki gyomlálta: az
 12 ártalmat Izraeltől elfordita. Es azokat kic
 elfszéledetec vala, egybe gyúyrtván, az ő
 13 nevét ez földnec végig kienelelt. Es
 midón Apollonius az pogányoc közzül had-
 14 dat gyúyrtót vólna, és az Semariából nagy
 hadat szerzet vólna, hogy Izraelre haddal
 15 menne. Judas megértvén az dolgot elei-
 be méne, és megvertvén őtet megöle: an-
 16 nakfelőtte lokan levágtattván meghalá-
 17 nac, á többi futálnac adác magokat. Kik-

Apollonius nagy
 haddal megyen
 az Izraelre.

Apolloniust
 megveri Judas.

18 nec tagadomái Judáfélőnec, és Apollo. Seró nagy had-
 19 nius fegyverétis elnyervén, azzal élte Judas dal megyen Ju-
 20 da. Seron pedig az Syriai hadnac hadnaggya, mikor
 hallotta vólna hogy Judas seieget gyúyrtót
 21 vólna, és hogy az hűeknek hadakozó so-
 22 kasága vólna véle. Monda: nevet szer-
 zec és diczölőget magannac az orfzágban,
 és az Judást az ő társaival, kic meguiáltac
 az király paranczolatlyar, haddal elvesz-
 23 tem. Felindúla ezokaért, és felméne, mi-
 kor őtet követné istenteleneknek nagy se-
 24 rege, hogy az Izraelen boszszút állanac.
 25 Es midón közelgetet vólna Bethoron
 felhágójára, Judas eleibe méne ezac keves
 26 vitézcekel. Kic látván az ellenec jövö
 27 hadat, így szólánac Judásnac, miképpen
 útközheünec meg hadi rendvel mi, illy
 28 kevesen enni és illy hatalmas embereknec
 fokaságával, kivalkáppen mivelhogy ma
 29 étlenfég miatt elfogyátkoztunc. Monda
 ackor Judas: könyű (ugy mond) fokak-
 30 nac kevesec kezébe adattatni és rekesztet-
 ni: és nem néz Isten arra, kevesellé vagy
 31 sokkal kellysét mególtalmazni. Mert
 nem az sokaságban, és az erőknec nagy
 32 vóltában áll az hadnac győződelme, ha-
 nem az menyből vagon az hatalomság.
 33 őc ugy vagon hogy nagy kevélyfégben
 bizakodván, és hamiságban jőnec reanc,
 hogy minket feleségestől és gyermetestől
 34 elveszessenec és elraboljanac. Mi pedig
 az mi életünkért és törvényünkért vivunc.
 35 Ennekokaért ő maga az Isten őket az mi
 szeműnc előt semmié téfzi, ezokaért ti ő
 36 tőllec semmit ne félyetec. Mikor ezeket
 mondotta vólna, hirtelen rájoc úte: és az
 37 Judas megveri Seron az ő hadával egybe megvertetec és az Seront.
 38 levágtattéc. Kic az Bethoronnac von-
 ratójártól fogva mind az sikig úzenec: el-
 39 efénec pedig azoc közzül ugymint nyóltz
 száz férfiac, és többi pedig az Paléstina-
 40 foc földére szellel szaladánac. Ackoron
 az Judástól és az ő atyafiaitól való félelem
 41 az kórnyúl való pogányokra efté. Es az ő
 42 neve fúnte é királyhoz jura, hirdetvén min-
 43 den népec az Judásnac diadalmit. Ezeket
 Antiochus király meghalván nag' boszszó-
 44 kodással felgerjede: és elküldvén hadna-
 45 gyit, kic egélz orfzágánac feregit őtve gy-
 46 úytenéc, nagy eiős hadat szerze. Es tárhá-
 47 zát meguitván, az ő feregénec elfztédicjic va-
 48 ló fizetést számlala, és azokat mindé izük-
 49 ségre kéfznec hagyá lenni. Továbbá mi-
 50 kor látná hog' az ő kenceze elfogyna, és hog'
 az orfzágnc jövedelme igen keves vólna, á
 vízfzavonyánac és veszedelem nec miatta,
 kinec ő vala szerzője az orfzágba, azokaért
 mert az régi időben szerzett igaz törvénye-
 ket megvertette vólna. Féle rayta, hogy
 elég nem kezd lenni (ugymint az előtt), az
 után az költfégre, es ajándékozásokra,
 51 cöllyec.

mellyet annakelőtte bőv kézzel adott vala, és a mellybe adakozásával az előtte való királyokat feljűlmúlta vala. Elmejében pedig gond miatt felötte gyótródván, elvégezé hogy Perfiába menne: hogy azoknac az országoknac jóvendelmét elvévén, nagy summa pénzét szerzene. Ezokaért hagyá az király nemből támadat nemes embert Lyfiast, kit azoknac gödvifelőjévé tón mellyecz az ország dólgai az Euphrates vizétől fogva Egyptomnac határáig. Es az ő fiának Antiochufnac felnevelésének gödgyát reá hagyá, míglen ő megérne. Annakelőtte az ő hadanac féltrézét és az Elephanatoknak neki adá; és minden akarattját neki megparanczolá, és azoc felőlis kic Jerusálemben és Judéaban laknac vala. Hogy hadat boczátaná azokra, kivel az Izraelnec hatalmát, és Jerusálemnec maradékát elveztsené és kigyomlálná, és az ő emlékezteker arról az helyről elveztsené. Es más nemzeter helheztené azoknac hatáira, az földet nyil veréssel elosztaná. ő maga pedig az király hozzávévén hádánac félrészt, melly maradot vala Antiochiától az ő király városától, elindula száz negyvenhét esztendőben, és általkelvén az Euphrates folyóvizen, az felső tartományokon mégyé vala. Ackor Lyfiast elválafztván küldé Protoméust Douimenes fiát, és Nicanort, és Gorgiast, kic az király baráti köztött hatalmassá valának. Es ő vélec negyven ezer férsziakat, és hét ezer lovakokat, hogy Judéára mennének, és azt az király paranczolatya szertint elpufztitanác. Ezokaért elménvén minden erejekkel, az földre jutának, kic midőn Emmaufnál az mezőségen táborot jártac vólna. Az tartománnac kalmái azoknac jóvetelit halván, soe arannac és ezüstnec számát vivéc hozzájoc szolgáltól az táborba, hogy az Izraelitákat az rabságra megvenné, kikhoz az Syriánac és az kivil való népeknek féregi hozzájoc adác magokat. Judas pedig és az ő atyafiái minnek: ánnal látác vólna, hogy az ő nyomorúságoc megfokafodot vólna, és annac az hadnec táborá az ő határokon vólna, és az király befzédét mellyet paranczolt vala, az Sidóknac veszedelmére, és megeméztésére, hogy megértetté vólna. Igy szóla egyje az máhiknac: Szabadítsuc meg a mi népünket é gyalázathól, és a mi nemzetünkét és hitünkert viaskodgyunc. Es ószvegyűe az fokaság hogy kézfizen léne, mind az hadvifelőstie, mind pedig az imádkozásra, és az kegyelemnec és irgalmasságnac kérésére. Jerusálem pedig olyá vala mint az elhagyattatot pufzta: és nem vala senki az ott lakók között ki bémenné belé, avagy kijőnné: Es az Sanctuarium elpufztitaván, az várat idegen népec birtá vala, és az pogányoknac izállása vala; és Jacóbtól az ó-

róm, és síp, és hegedő megszűnt vala. Ezokaért őc ószvegyűlvén ménéne Misfaba, ki ellenébe vala Jerusálemnec helyheztenve, azokaért meit az Izraelnec imádságnac helye az előtt Misfaban rendeltet vala. Ott bőytót szentelénec az napon, gyálzba óltóztván, fejekre hamvat hintvén, és ruhájakat megfaggatváu. Es kiterjeszté az Tórvén könyveit, az mellyeket keresnec vala az pogányoc, hogy azokba az ó bálványoknac képeket megirná. Annakelőtte az szent ruhákat, az első fengeket, és az tizedeket előhozác, és az Nazaréulokat felinditác: kic midőn az ő napjokat betöltötté vólna: Az menybe nagy fel szóval így kiáltanac fel, mit mivellyunc ezeknec, avagy hová küldgyűe ezeket? Az tészentségid eltapodtattanac és hijába valóvá tetténec, és a te Papjaid siralomban és nyomorúságban fogynoc. Imé az mi romlásunkra az pogányoc egybegyűtéc: mit gondoltanac azoc mi ellenunc te tudod. Miképpen álhatunc meg ő ciótóc, hanem ha te segítsz meg minket. Es trombitákat fujának, és nagy fel szóval kiáltanac. Annakutánna rende az nép nec Judas hadnagyokat, vitte hadnagyokat, századosokat, ötvenedeseket, és tizedeseket. Es azoknac kic ház építésben valának, avagy szőlő plántálásban, avagy az kic uy házatoc valának, és félénké valának, mindeniknec meghagyác hogy haza témnének. Elindult táborát Emmaufnál járá. Ott Judas mőda, fegyverkezett ec fel és erősűsiac legyetec, és reggel kézfűt ec legyetec az útközre az pogányokkal, kic mi ellenunc nékunc az mi hitünk nec romlására gyűlténec ószve. Meit jobb nékunc meghaltunc az hadban, hogy nem mint az mi nemzetünk nec és az szenteknec nyomorúságát lástuc. Mindazáltal az mint az menyei Istenakarattya, úgy légyen.

Az Izraelitac Misfaba: yűlvő imádkoznaca bőytóbne.

Antiochus Perfiaba menven Lyfiast bizasfiat Antiochust az orszagot.

Lyfiast nagy hadat küld az Izrael ellen

IV. Rész.

Judas Machabéus megveri az Lyfiast hadát kézfűt ec. Az után felmőrvén Jerusálembe az tēpomot megifűtuta es meggyűta, mellyet Antiochus megfűrt ezettet vala, es annac emlékeztetne minnepeit szeréz.

TOVÁBBA az Gorgias melléje vévén öt ezer férsziakat, és ezer válogatot lovásokat, kiindula az táborból éyjel. Hogy a Sidóe táborára ütne, és elveztené őket hitetlen, az hegyeknek kősi valának pedig neki vezéri. Ezt mihelyen megérté Judas, az ő erejével Emmausba siette az király hadát megverni. Az míg még el távozva vala az feleg az táborból. Es hogy éyjel jutott vólna Gorgias az Sidóknac táborába és senkit nem találta, kerű vala o-

ket az hegyeken: mert azt gondollya vala, hogy azoc ő előtte futnának. Jó regvel pedig Judas az mezon látta: ec három ezer fértaackal, de midón sem általmazó öltözetec sem fegyverec nem vóna, az mint a karjác vala. Látnác pedig az pogányoknak hadat erőfőnecc és pantzclófőknac, annak felőtte lovalóckal megkőrtnyekezettenc, kie jói tudnác vala az hadakozáshoz.

8 Ackoron Judas az óveince illenképpen szóla, Ne féltyetec ezeknec sokaságától, se 9 az ó vakmerőségeket ne rőtregietec. Einlekezettec meg róla miképpen tartattanac meg az mi atyánc az veres tengetben, midón őket Pharahó baddal kergetné. Most 10 ezokáért az égbe kiálezunc, ha valami képpen könyörül raytunc az UR, és az atyákkal szerzett szövetségről megemlekeztvén, ez hadat ma az mi láttunkra elvezíti.

11 Hogy megfinérjéc minden nemzetec, hog' 12 vagyon ki Izraelt megstabadicza és megstareza. Midón pedig az idegeucc felemelvén szemeket őket láttac vóna ellenc 13 menni. Óc az táborból az útközecre kimenénec: és a kie Judas felől állnác vala, ün 14 közetre trombitát fuvánac. Es megütköztvén megvereténec az pogányoc, és az 15 mezon elizeledénec. Kiknec minden utólyádfegyverrel levágván, úzéc őket szinte

Gazeionig, és Idumeánac, Azotufnac, és Iamniánac mezejéig, és levágván ő közzül 16 lóc három ezer fértaakat. Judas az hadal megtérec az futóknac úzécéből. Es igy 17 szóla az ó népénec, az prédánac kívánságaiteket el ne foglallyon, mert ellenüncc való

18 had vagyon még. Es az Gorgias az hégyen közel vagyon hozzánac hadával: ha nem álllyatoc most az mi ellenségünknek 19 ellenc: és verjétec meg őket, hogy az után bátran és szabadon szedgyétec az ragado-

20 mánt. Még mikor ezeket mondaná Judas, egy namlucmó: úzéc megmutatá magát az hegyről. Kie midón láttac vóna 21 hogy az ő félec futóban vónának, és az Judas vitézi gyuytogatnác az tábor, (mert az füst mehtvetlínac vala, jelensége vala az

22 lett dolgoknak) Felőtte igen megrőttenénec, és látván az Judálnac hadát, az mezon kélzen állani. Az idegeneknec földé 23 re futánac, Judas pedig megtérvén az tábornac megfőztására, nagy lóc aranyat és ezüftőt, annak felőtte Hyacinthust, és teageni veres bárlont, és nagy gazdagságot

24 nyere. Midón igy jártac vóna, megtérvén az mennyet litent magasztallyác vala, és ótet hirdetic vala, mert jó, mert órócké 25 vagyon az ó irgalmasága. Bizonyára nagy 26 szabaduláfa lón az nap Izraelnec. Valakie pedig az idegenec közzül elzladánac, midón Lyfias hoz meutenec vóna, valamint

27 leat az dotog néki hírt adác. Mellyeket ő meghalván, megréművén elmetjébe ké-

ségbe eséc, mert nem úgy történt vóna Izraelnec dóigá: mint ő akarta vóna, sem 28 úgy lón mint az kiraly néki paranczolta va-

29 Ezokaért az következő éftendőben azon Lyfias hatvan ezer válogator gyalogok: gyuyte és órczet lovagokat, hogy ez 30 erővel Jerusálemet megvenné. Ménénc

pedig Iduméaba, és midón táborjtartanac vóna Bethsuránál, eleikbe ménc Judas tiz 31 ezer fértaackal. Es látván az hadnac nagy

32 erejét, imátkozván igy szóla: Aldandó vagy Izraelnec megstabadítója, ki az te szolgánac 33 Dávidnac keze által az hatalmasnacc erejét eltörted, és az kivől való pogányoknak hadat Jonathasnac Saul fiánac és az ó 34 apródyánac kezébe adád. Ez sokaságotis rekez az te népednec Izraelnec kezébe, 35 hogy megstégyencdgyenec az ó hatalmas-

ságokban és lovagokban. Boczás rőttenét tájoc, és az ó erejeknec bátorságatérő: elenicz meg, hogy ez ó romlásokou áll 36 melkodyanac. Verd le őket az téged szeretőknec fegyverével, és diczereccel 37 tisztellyenec tegedet mindnyáján az kie if-

38 mévic ez te nevedet. Az után megtőztvén, az Lyfias hadából órczet fértaac hullá- 39 nac el, az több: mindnyáján ő elötöcc meg-

40 futamánac. Lyfias pedig meketutánna látá az ó hadánac futamásat, és az Judadanc 41 bátorságát, hogy erőssen mind élni mind halm kélz vóna, Antiochmába vízfiz-

42 réce, idegen vitézeket gyuyt vala, és anni számú fereget állatván mint az előbbi, gondolkodic vala ismét aztal Judcarameeni. 43 Judas pedig és az ó atyánci mondanac: Imé megtőlottanac az mi ellenséginc, mennyüncc kél az szent helynec tisztítására, és 44 uytítására. Es mind egőz táborostól egy begyülvén, az Syon hegyére menénec fel.

45 Ackoron látac hogy az Sanctuarium elpuztult, és az ó tárt megferteztetett, és hogy az kapukis megégettetec, és vesztőc nőttec mint egy betekben, avagy valamely 46 hegyben, és az Papoknac házeczakajokis elrontattac. Ezokaért meglaggatván rü-

47 hájokat, nagy ohajzáit toncc, és fejekre port luntvén: Azzal búrtánac az földre, és az jel révő trombitákkal trombitálá-

48 nac, és mennybe felkiállnác. Ackoron Judas fértaakat rendelic kie azoc ellen har-

49 tzolnánac, kie az várat tartýác vala, meg az szent helyc: megtőztitanác. Es válafita 50 szét éléü Papokat, és kie az törvénnec szet-

51 reitő vónának. Ezc midón az szent helyet megtőztitottac vóna, és az megferteztetec kőveket kivítéc vóna. Az megferteztetec égő áldozatnac órtára felől 52 nác kozván mit kellyen véle czelekedni.

53 Es lón jó tanácsoc, hogy ezt elrontánac, hog' valamikor gyalázatyokra ne lénc, hog' 54 az az pogányoc megferteztetec vóna, cncck-

Lyfias ismet nagy haddal megyen Jerusálem ellen.

1. Reg. 17. & 14.

Judas második szoris megveri az Lyfias hadat.

Az Judas Machabeus megújítja, és megtisztítja az Jerusálemet a templomot, melyet az Antiochus Epiphanes megferteztet vala.

Exod. 14.

Judas Machabeus megveri az Lyfias hadat.

Gorgias megröttenen az Judas hadat, elszabad mind hadat egybe.

46 onnekokaért az óltárt elrontá. Azkő-
vét az templomnac hegyen illendő helyre
rakácle, míg Prophéta rámadna, ki ezek-
47 ről feleletet tehetne. Egész kőveket vé-
vén ezokaért a törvén szerint, uj óltárt ép-
48 piténe az első mellet. Es megeppitvén
az szent helyet, és az templomnac belső ré-
49 szeit, és tornázt megfzentelée. Annak-
felőtt az templomnac szent edénit meg-
uyitá, és gyertya tartót, és az égő áldozat-
nac és füstöléléknec óltárit, és aztalt vi-
50 vón a templomba. Illatozó áldozatokat
tőne az óltáron, gyertyákatis gyuytván az
gyertya tartókba az templomot megvilá-
51 gositá. Kenyereket tévéne az asztalra,
és az kárpitokat felvoná, és elvégezvén az
52 ő szerzet dolgokat. Midőn reggel felkel-
tec vólna, a kilentzedic hólnapnac húzon-
ötödíc napján melly Cisleuac mondatic, az
53 szia negyvén nyoltzadic ezendőbe. Aldo-
zator vincc az tűzzel égő áldozatnac óltá-
rára, mellyet nyonuan eppittec valla.
54 Az melly napon megfenteltettéc vólna
azt az pogányoc, azon napon szentelée
meg az óltárt énekléieccel, hegedőccel, ci-
55 nyruloockal, ésymbalmackál. Midőn
mind az egész kőlécc arzául lebúrítván i-
mádkozé, és azt a kijó szerenczet adott
56 vólna az égbe magafataluá. Es az óltá-
rnac meguyítását szentelée nyoltz napig;
mellyekbe égő áldozatokat áldozánc
57 nagy örömmel, hálá adánc és diezéret-
nec áldozatyát áldozván. Az templom-
nac elejét arany kőforúccal, és kerekéd
rófa formáccal kecsitéc, és meguyitá a ka-
pukat és a házakat, aytókat czinálván a-
58 zokra. Ackoron a nép között felőtte nagy
öröm valla, és a pogányoknac gyalázattya
elvetéc. Judas pedig az ő atyafiával és
az egész Izraelnec sokaságával elvégezé
59 hogy a megszenteltett óltárnac napja min-
den ezendőnként, a Cisleu kőlnapnac hu-
szon ötödíc napjáról fogva nyoltzad napig
örömmel és gyönyörűléggel szenteltetnec.
60 Es azon idoben az Syon hegyét minden
felől nagy mag is kő fallal és orós tornyoc-
kal környüvévé: hogy ha valamikor ré-
61 menéne az helyekre az pogányoc, elne-
tapodná azokat, ugy a mint az előt czele-
kettec valla. Es őrzésnec okaért ott fere-
get behelheteténec, és ugyan a nac óltalmá-
62 ra Bethsurat megeppitéc, hogy az népnc
az Idumeusoc ellen erősfége lenne.

V. Rész.

Judas Machabeus az szomszéd pogányokat, 17
kie az Izraelnec romlására igyekszetec valla
meguyitá. Az Timotheust meguyitá. Ephron
városát mindenestül elrontá mikor azon dics-
hálatval által nem bocsátánc, Josephet meg-
uyitá Gorgias. Judas a pogányoc közöttis ha-
18 dakozic szerenczesen, és azoknac bálványokat
vontya.

1 L való pogányoc megertettec vólna, hog'
az óltár megeppitett, és az Sanctuárium,
mint az előtt vólt, meguyitott, felőtte
2 igen bocszónkodánc. Es az Jácob ki-
vefztéle feiől, mivelhogy köztoc lakoz-
néc, tanácsot tartánc: és kezdénc a nép
közzül némelyeket megölái és elveszteni.
3 Judas pedig ackor az Éfautól származoz
Idumeusoc ellen hadakozic valla, az Ak-
rabbéusoc tartományában, mivelhogy a-
zoc az Izraelitákat környül vóttéc vólna,
kiket igen megvere, és jósággokban fák-
4 mánt vetvén, őket elveszté. Megemleke-
zéc az a Hakan nemzeténec gonotságáro-
lis, melly az népnc törül és botráncokzáful
5 valla. Ezeket azért várákban szoritván
megszállá, és veszedelemre rendelé, és a-
zoknac várokat mindaz benne valóccal
6 megégeté. Onnat általménvén az Am-
monitáknac nemzeté, midőn erős hadat
és nagy sereget talált vólna, kinec hadnag-
7 gya valla Timotheus. Megutközvénc ve-
llec, sokszor őket az ő ortzája előt megron-
8 tá. Es megyvén Gazert az ő városkái-
9 val, Judéba visszafutánc. Midőn pedig
az pogányoc, kie Giléad tartományában
laknac valla, öfzvegyültéc vólna az ő hatá-
10 rokban lakozó Izrael népe ellen, azoc Da-
theman erősféggel őz folyamánc. Onnat
levelet küldénec Judásnac és az ő atyafiai-
nac, ilyen szóval: az mi romlásunkra öfz-
vegyült az mi környülünec való pogányoc.
11 Réánc kézfölnc és megakajác vennü
melly erősféggbe szaladtunc, azoknac hadá-
12 nac pedig Timotheus hadnaggya. Most
ezokaért legitféggül jóvén szabadits meg
minket az ő kezékből, mert mi közzülünec
13 sokan elvesztéc. Es az mi atyánc fia, a kie
tób vidéken valánc, megöltettéc azok-
nac feleségg, gyermekek és mathájoc rab-
ságra vittettéc, és közel ezer fősíac ölet-
14 tettéc meg. Midőn még az levelet olvá-
nác, imé más hírmondóc jóvénec Galiléa-
ból megszagatot ruháccal, kie ugyan ol-
15 liyan hír beszéllénec. Mondván: Mi elle-
nünec Ptolemaishból, Tyrusból és Sydon-
ból, mind az egész Galiléánac idegen nem-
zetlégg öfzvegyült, hogy minket mege-
16 méfzizenec. Melly hírt mihelyen Judas
és az nép meghalla, nagy gyűlést hirdeté-
nec, hogy tanácskozánac, mit czeleked-
nénet azokkal az ő atyoc fiaival, kie az ve-
szedelemben foragánac, és az ellenséggől
rontatánac. Ackor Judas Simónac az ő
bátyjánac így szóla: vála szí magadnac féri-
fiakat, kikkel elménvén a te atyád fiait kie
Galiléában vadnac, megszabadiczad: én pe-
18 dig és az én öczem Jonathas Galadba mé-
gyunc. Josephet pedig Zachariásnac fiat,
és Azariást a maraúcc hadlál, hadnagyl az
Judéban lévő népnc önzétre halyá.

a Az Hakan
nemzeté, az
Esau nemzeté-
géből valóc vel-
téc, vóltac az-
ért Edomitag.

Cisleuac ne-
veztec azt az
havat mellyet
mi Decembert-
nec az az kara-
czon havánc
nevezünec.

Innepet rendel
Judas, az tem-
plomnac meg-
szentítésénc
emlekezetire.

19 Es nékic meghagyá hogy az nép előt
lennénc, és megne vivánac addig az po-
gányokkal míg megterne. Es mikor Sim-
20 on mellé három ezer férfiakat választat-
tat vólna, kicckel Galileába menne, Judá-
nac pedig Galaadba nyoltz ezer férfiac.
21 Elméne Simon Galileába, és midón fok-
szor meghartzolt vólna az pogányokkal, a-
zokat megrontván, és elfutámtatván szin-
22 tén Ptolemais kapujáig úzúé. Es levágván
az pogányoc közzül ugy mint három ezer
23 eimbert, és megfosztván őket, Felvén
azokat kic Galileában és Arbattaban valá-
nac mind feleségestől és gyermekestől,
- minden marhájoekkel egyetembe, nagy ó-
24 rónél Judeába vivé. Továbba Judas Ma-
chabéus, és az ó öze Jonathas, általkelven
az Jordánon, és harinad napig menven az
25 puztán. Az Nabathéufokra találkozá-
nac, kic békével ménénc eleikbe, és meg-
bezzéllénc mindeneket a mellyec estene
26 vala Galaadban az ó atyokfiain. Es hogy
fokan közzülóc Botzra, és Boszra, Ale-
misba, Hasbonba, Magedba, és Carnaim-
ba (mellyec erős és nagy városoc valánac.)
27 Es az több Galaadnac városiba szontat-
tat vólna, kiket holdakelve elvégefztéc
hogy rájoc viván az erősfégeket, és mind
28 megfogván őket egy nap elveszészéc. Ez
miatt megfordulván Judas az ó hadával,
mindgyárt a puztra utára eredvén Bozra
város felé, megvívé a várost, és fegyverrel
levágván minden férfiakat, és az városnac
mindé gazdagágát eltakaritván, azt tüz-
29 sel gyuytá. Mikor onnat éjzel elindultanac
vólna, mintha ei ósfségbe akarna menni.
30 Minckuranna reggel megvirrada, izemeket
felemelvén, imé nagy és számlálhatatlan
népet látanac vala, kic laytrákat és kosokat
vázanac vala, az erősfégnecc megvévéléc, és
31 őket ostromlyác vala. Látván ezokaért Jud-
as hogy ir már elkezdéc vólna a hartzot,
és hogy a városnac kiáltá trombitákkal és
rőntenete: kiáltá il az egig felmenni. Az
32 ó hadánac férfiain inté, mondván: Ma vias-
kodgyatoc meymond az ti atyátoc fiájért.
33 Es három seregbe oszolván, azoknac
hátec megett megüvállac az trombitát, és
34 közvögésszel felkiáltánac. Mellyből az
Timothéusnac serege megértvén Macha-
beusnac jelen vólát, elfutánac ó előtte: és
ó tőle igen megveretvén, a napó azoc köz-
zül nyoltz ezer férfiac vágattátánac le.
35 Onnat Masphara tere, mellyet megvévén
elfoglalá, és minden benne lévő férfiakat
megolvén és eldülván, tüzsel gyuytá fel.
36 Imég elménvén onnat elfoglalá, Has-
37 bont, Magedot és Bosot és Galaadnac
tób városit. Továbba ez dőlóc meglé-
vén, Timothéus más hadat gyuyte: és
38 midón tábort járt vólna Raphon ellené-
bca az patakon túl. Judas az tábort meg-

Mitzpara.

kimleni küide, kic ilyen hírt hozánac né-
ki: minden pogányoc kic környúlunc lak-
39 nac ó hozzájoc gyútenec felőtte nagy had-
dal. Az Arabiabélieketis segitsegöl hoz-
zájoc fogadtac, és az patakon túl járván
40 táborokat, készízc haddal te réad jóni.
Midón pedig Judas eleikbe menne: Ti-
motheus az ó hadánac vezérínc így szó-
la: Mihelyen Judas az ó hadával közelge-
tend az patakhoz, ha előbb jövend által mi-
41 réanc, nem birhatyuc meg őtet: mert e-
rővel erősb léfzen. Ha pedig megötten-
vén, az folyóvízen túljárand tábort, mi
42 költözködőgyunc által rájoc, és győződel-
mefcc léfzunc. Mikor pedig Judas az pa-
takhoz közelgetet vólna, megállatá az tá-
bormestereket az pataknál, és megpar-
czolá nékic, fenkit na hadgyátoc táborba
43 szállani, hanem mindnyáján hartzra által
mennyenec. Es ilyen módon az ellenfé-
gre előbménc által, és minden sokalága
utánna méne, és elféllédénc ó előtte
44 minden pogányoc: kic midón elhányván
fegyvereket, szaladat vólna az kapolná-
ba, melly Carnaimban vagyon. Megve-
vén az várost, az kapolnát mindeneckel
kic abban valánac, tüzsel gyuytá fel. Ec-
képpen fordítatéc az Carnaim, és immár
45 nem álhatnac vala meg azoc az Judásnac
előtte. Ackoron ózvegyúyté Judas mind
az Izraelitákat, kic Galaadban valánac,
kiczintől fogva nagyig, mind az ó felesé-
geckel és gyermeckel, és minden mar-
hájoekkel mint egy tábort, hogy Judéaba
46 mennénc. Es midón Ephronig jutottac
vólna, (melly az utba nagy város és erős)
és attól sem job sem bal kézre nem térhet-
47 nénc, hanem annac közepin vólna az ut.
Es a nac lakozói őket elickezftetéc vól-
na, és az kapukat béraktac vólna kőveckel,
48 küldé ó hozzájoc Judas, kic léz p szóval:
Mondanác meg: Engedteség meg által-
menetelunc az u földeteken, hogy a mi há-
zánkba mennyunc: senki semmi boszfú-
fágot néktec nem téfzen, hanem ezac által-
49 mégyunc. De azoc nem akarván megújjeni.
Mikoron kihirdette vólna Judas az kiál-
50 tó által az hadban, hogy az kimintémó he-
lyen megállotvólna, néki menne. Né-
ki ménénc az vitézec, és az várost mind
51 az egéfcz nappal és az éjzel vivác, melly mi-
dón az ó kezekbe adatott vólna. Minden
férfiui magot fegyverrel levágata, és fun-
damentomától fogva azt elforditá: és e-
zenképpen elvívén onnat az prédát, az le-
vágatott teitken ménénc az városnac fel-
52 tal. Es általkelvén a Jordánon amaz széles
mezőre jutánac, melly az Bethannac előt-
53 te vagyon. Judas pedig e seregnecc utólyát
takargattya vala, bátontván a népet mind
az egéfcz uton míg Judéaba júnánac. Es
54 midón Syon hegyére iuttottac vólna fel, ó-

rópamel

römmel és vigálgal tövéig égő áldozato-
 kar: azért mert lenki közzülc meg nem
 hólt volna, hanem mindnyáján jó lzeren-
 55 cével tértet volna meg. Továbba az
 melly időben Judas Jonatással Galaadban
 56 vala, és Simón az ő bátyja Ptolemaifnál Gal-
 iléában. Joseph Zachariafiac fia, és A-
 zarias az hadnac fejedelmi, megértvén ama-
 zoknac jó lzerenczéjeket, és azoktól vég-
 57 hez vitetett hadakat. Szerezvűnc mon-
 dának, miis magunknac nevet, és az mi kör-
 nyűlűnc való pogányoknak megrontáfa-
 58 ra mennűnc ki. Es egyűt paranczolván,
 kivívéc hartzra az vitézeket, kie vélec valá-
 59 nac, és Jamniára ménéc. Továbba mikor
 Gorgias az őveivel az városból eliebbe har-
 60 tzra kiment volna. Elszefeltetéc Joseph
 és Azarias, és szinten Judának határaig űz-
 ténéc: elcsénec pedig az napon az Izraei né-
 péből két ezer férfiac, olly igen nagy vala
 61 a népac furása. Azért mert Judának, és az ő
 atyafiai nac nē engedec volna, az alitván
 62 hogy ők nagy dolgot czelekedhetnec. Ne-
 mis valának pedig ecec azoknac az férfiak
 nac magva közzűl valóc, kiknec engedtetet
 63 vala az Izraelt megszabadítani. Amaz férfi
 pedig az Judas és az ő atyafiai nagy dierő-
 séget nyerenec mind az egész Izraelitákval,
 mind pedig minden pogányoknál, az kik-
 64 hōz ért az ő nevec. Kie gyakorta hozzájoc
 65 folyamnac vala kedveskedésért. Továbba
 Judas az ő atyafiai val egybe az Dél felől
 való tartományban lakozó nemzetiségűis
 megrontrá hadjal, és Hebront elvezte, és
 66 a nac városkát, és eltontrá az ő eppitést, és
 kőrőkörnyűl az tornyokat felgyuytá. El-
 inditván az után táborát az idegeneknec
 földére igyekekvén, Saharim tartományát
 67 járja vala. Az időben az városoknac Papii
 midōn vitēzi módon igyekeznec czele-
 kedni, vakmerőképpen az hartzra kimén-
 68 vén, elvezténec. Térítē ezokaért magát Ju-
 das az idegeneknec földére Azorusba, kik-
 nec őltárokat eltontrá, az Istencnec képeit
 tűzzel megégetvén, és az városokból nagy
 nyereséget elvivén, az Juda földébe meg-
 12 tēc.

VI. Rész.

*Antiochus Epiphanes Persiából megérven,
 meghal azusiban, és az biradalmot hadya az
 ő fiúnac Antiochus Eupatornac, ki nagy had-
 dal Sido országra mégyen, Sion városat megszá-
 lym és Lyfias tá:ácsából békeséget szerez az Si-
 dockal, melly békeséget azusiban mindnyarásb
 megháborit.*

1 **A**zonközben az Antiochus király el-
 járván az felső országokat, megértē
 Persiának Elymais nevű tartományá-
 ban, hogy vagyon egy gazdag város, úgy
 mint az melly arannyal és ezűstvel hircs
 2 neves volna. Es abban igen gazdag kápol-

na, kiben vólnánac amazarany őltőzőc,
 pantzéloc és fegyverec, mellyeket a Macc-
 doniai Alexander, Philópneec fia, ki előszē
 3 országot Górog országbá, hagyot vala. Ez-
 okaért oda ménec, azt az városi akará meg-
 venni és eldűlni, de nem lehetec, mert midōn
 az városnac lakozói az dolgot megértvū;
 4 Őe ellenec haddal támadtac vólna fel, meg-
 furamtatván azoktol, nagy bánattal elmē-
 5 ne, visűz zamēnvén onnat Babyloñiába. Ac-
 koron hírmondója ménec Persiába, hogy a
 melly hada Judéara ment volna, megveret-
 6 tetet: Es hogy az Lyfias, az ki erőš haddal
 kezdette vala az hadakozást, előszē az Si-
 dóktól megverettetett, azoc pedig azurán
 fegyverrel és hatalomval, és az megvert tá-
 bornac foc nyert prédájával igen megneve-
 7 kedtec volna Anna felőtte hogy elrontot-
 tāt vólna az utálatosfágot, mellyet ő amaz
 Je: usálembéli őltáron csināt vólna, és az
 szent helyet az előbbi formára, és az ő vá-
 rosát Betura: nagy magas kőfalackal meg-
 8 kerítettēc vólna. Ez szokat halván az király
 elremőle, és felőtte megháborodván fekvū-
 ni ešc, és keferű:égēben megbetegedēc,
 hogy az dolog nem az ő akaratyja lzerint
 9 esett volna. Es mikor ott foc napig malatot
 vólna, megőregbedvén az ő nag' betegēge,
 10 alitá hogy nek, meg kellene halni. Ac-
 koron minden barátit hozzá híván, az álom
 (úgy mond) az én szemeimet elhatta, és az
 báuat miatt elmēmben megfogytakoztā.
 11 Igy gondolkodom magamban, minēmő
 nyomorúságba jutottam én, és minēmő ve-
 szedelenmec habjaiba estem, a mellyekben
 most forog, én ki bódog és bőczűletes va-
 12 léc az elött, az én hatalmamban. Most pe-
 dig mikor megemlekezem az gonollágok-
 ról, mellyeket Jerusálemben czelekedtem,
 midōn minden ott lévő arany és ezűst edē-
 nyeket elvittem: és a nac felőtte szolgálmos
 elkűldöttem, kie elvezténec az Judának
 13 lakozói, kie semmit ašlēt nem érdemlet-
 tet vólna. Ez veszedelenmec ešmērem hogy
 azért törtentene raytam, és imē nag' kele-
 14 rűséggel veszec el, it ez idegen földön. Es
 midōn barátinac egyiket, tudniillie Philō-
 pōt előhíván, egész országn fővét tette vól-
 15 na. Néki adván az Coronát, és az király ru-
 hát az gyűróvel egybe, hogy az ő fia az An-
 tiochus tanitatnec és neveltetnec az biro-
 16 dalomra. Meghala ott Antiochus száz negy-
 17 ven kilentz elztendőbē. Mihelyen pedig Ly-
 fias a király halálát megértē, helyébe ren-
 delē az király fiát Antiochust, hogy ural-
 18 kodnec, és az ifjat felnevelē, kie Eupatornac pa-
 tor.
 19 nevezē. Továbba az kie az várat birjác va-
 la, az Izraelitákat igen szorongattyác vala
 az szent helynél, szüntelen rólašokra igye-
 kekvén nekic, és az pogányoknak eppū-
 19 léfekre. Judas ezokaért gondollya vala
 azokat elvezteni, minden népēt azoknac
 G g G

- 20 megfzallására kihíván. Minekutána azért olzvegylé, környül vévé őket száz ötvenedicelzrendőben, számfzeriakat és kókat kézfzivén ellenec. Elszaladván pedig némellyec az szállásból, kic mellé adac ma-
 21 gokat nemelyi Istentelen Izraelitác. Es az királyhoz ményén, mondánac: Mig kéfcl itéletet tenni, és az mi atyánkijáért bosz.
 22 szút allani? Mi elvégefsztúc elménkben az te atyádnac szólgálni, és az ó paranczolat-
 23 tyán járni, és hagyálánac en gedni. Jolle-
 24 her az nép közzul valóe azért idegenettec el mi tó:lunc. Es annakfelötte valakiket mi közzülunc találtac megöltéc, és azoknac
 25 jószágokban lakimáat vetettec. Nem czac mi ellenunc kegyetlenkedtec pedig, ha-
 26 nem minden ó harárokbálakozóe ellenis. Es imé mostanis megfzallottac az Jerusá-
 27 lem várát, hogy azt elfoglallyác: annakfe-
 28 lötte ászent helyetis Bethsurat megerősít-
 29 tettéc. Es ha mingyárt nékicc eleikernem
 30 veszed, nagyobbakat czelekefszucc ezeknél,
 31 hogy végezetre őket meg nem gyözhet-
 32 ted. Mikorezket az király meghallotta
 33 vólna, megharagvéc, és ószvehivá minden
 34 ó barátit, az ó hadánac fejedelmét és á had-
 35 nagyokat. Es annakfelötte az szomszéd.
 36 királyoktól és barától, és tengerenc szig-
 37 etből fogadat hadac jóvénec hozzája.
 38 Es tellyesedéc az ó hadánac száma száz e-
 39 zer gyalogra, és húsz ezer lovasra, hartzra
 40 tanitator harminztkét Elephantokkal egy-
 41 be. Eze Idumécán ményen bé Bethsurat
 42 megfzálván, soc napig vijac vala áboz való
 43 szerzámokkal: azoc pedig kiútvén az várof-
 44 ból megégetéc azokat, és ember módon
 45 hartzolánac Ackoron Judas az vár alól el-
 46 szálla: és midón táborát Bethzachariánál
 47 játra vólna, az király táborá ellen. Az király
 48 jó reggel felkelvén, Bethzacharia felé vi-
 49 vé ki nagy erős hadát, és mikor az had úr-
 50 közethöz rendelve állot vólna, útközötet
 51 fujánac. Tovabba az Elephantoknak az
 52 szólóknec és szedreknec vér szinyű vizet
 53 mutatytác vala, hogy az hartzra ingerlet-
 54 ténec. Elöfztrván pedig az Elephantokat az
 55 hadnac tendi és részei izerint, mindenic E-
 56 lephantot ezer ezer gyalogoc vertec vala
 57 környül, kic pantzélókat és értz fílakokat
 58 visélenc vala fejeken: és mindenic Elephár
 59 mellé öt száz válogatott lovasok adrac va-
 60 la. Kic mindcánút ott valánac valahól az E-
 61 lephant vólna: és valamelyre meñe, egyúr
 62 meunc vala véle, és attól el nem tavoz-
 63 nac vala. Erős fa tornyokis valánac a-
 64 zokon az Elephantoknak oltalmazáfokra,
 65 meilyec meiteiféggel kötözöttéc vala ó
 66 szájoc: kikben harminztketten valánac har-
 67 tzolván azokból, az Elephantnac Indiából
 68 való vezérével egybe. Az több lovas feteget
 69 pedig két felöl állatác két seregbe, kic mind
 70 két felöl ingatnac az hadat azokban az so-
 71 rofságokban, és megratfosztatác. Valame-
 72 nifzer pedig az nap az ó fényét az aranyas
 73 paifokra vetné, fénlenc vala azoktól á he-
 74 gyc, és mint az égő szövetnekcc fénlenc
 75 vala. Ecképpen az király hadánac egyicé-
 76 sze á hegyeknec tetejéig terjedvén, egy része
 77 az vó:gybé, ockal és rédvel meñec vala. Es
 78 rőttegnec vala mindnyájan valakic annac az
 79 sokafagnac szavat, és á seregnec meñélt,
 80 f az fegyvereknec zörgéftét hallottác vólna:
 81 mert az had felötte igé nag' és erős vala. To-
 82 vabba Judas és az ó hada hartzra és útköz-
 83 tenc meñe, kiktól hat száz férfiacvágatánac le
 84 az király hadából. Amaz Eleazar pedig ki
 85 Abaronnac mondatott, midón látott vólna
 86 egy Elephantot, kic királyi pantzélal öitöz-
 87 tettec vólna bé, ki mind az több Elephantok-
 88 nál nagyfággal öregb vala, vélé hog' á királ'
 89 azó vólna. Es midón az ó nemzeténec meg-
 90 tartáláért, és maga öióké való nevezeti-
 91 nec szerzéltenc okaért reá ment vólna:
 92 Reá futaméc nagy bátorfággal az hadnac
 93 közepette, és mind job mind bal kézre cza-
 94 pdolván, az ellenfégg két felé álla elötte. Es
 95 alája méne az Elephantnac, és azt meg-
 96 ölé: meily az földre reá dőlven ugyan ottan
 97 meghala. Látván pedig eze az királynac
 98 erejét, és az ó hadánac iókfságát, félszé ál-
 99 lánac eiötóc. Es á király serege, eleikbe fel-
 100 méne Jerusalembé: Midón azért az király
 101 Judéába, és az Sion hegyén játra vólna tá-
 102 borát. Békeféget szerze az Bethsuréusoc-
 103 kal, kic kiménvén az városból, mivel hogy
 104 az földnec Szombayáért nem vólna tle-
 105 ségec mellyel az szállást elúrhethéc. Az
 106 király Bethsurat elfoglálá, annac megörz-
 107 séjért népet hagyván benne. Tovabba
 108 á szét ház alatt soc ideig lón táborá, helhez-
 109 tetvén oda számfzerijakat, és hadi szerzám-
 110 okat, és köveknec szűzeknec lövő szer-
 111 zámot, mind pedig nyil lövöldözójakat és
 112 parittyákat. Melly szerzámoc ellen amazo-
 113 kis ellenkező szerzámokat csinálánac, és
 114 soc ideig hartzolánac. Midón pedig az
 115 czűrőkben semmi eledelc nem vólnánac,
 116 mivel hogy az hetedic cztendő vala, az ta-
 117 karvánac maradékiát azoc eméfszter-
 118 tetec vólna meg, kic az pogányoc közzül Ja-
 119 déába mentenc vala. Az szent helyé keves
 120 férfiac maradánac, azért mert az éhleg meg
 121 öregbedvén kikimind házához öfzút vól-
 122 ná. Tovabba mihelyé megérté Lyfias, hogy
 123 az Philóp, kic az király mégéltében Antio-
 124 chusnac felneveléfszre az országbá fővé rört
 125 vala. Persiából és Mediából megért az had-
 126 dal, mellyet az király véle elvitt vala, és
 127 hogy az országnac gondvifélsét magára a-
 128 karná venni: Hittelenféggel sietvén az
 129 várból az királyhoz és az fő hadnagyhoz
 130 méne, és monda: Napouként elfogyáko-
 131 zunc, és keves eledelunc vagyon minékunc:
 132 annakfelötte az melly helyet megfzallot-
 133 tunc.

tunc igen erős, és az ország gondgya raytunc
 99 vagyon. Most ezokaért ez embereknek
 kezünkert adván, békeféget szerezzűnc. **8**
 99 vélec, és mind az ő egész nemzetekkel. Es
 erősítsűc meg, hogy őc az ő törvényekkel
 olyan szabado élyenec mint az előtt: mert
 az mi tólűnc elvesztett törvényec miatt in-
 dúltac haragra hogy ezeket czelekednéc.
 60 Tetzéc ez befűd mind az királynac, mind
 az fejedelmeknek: midőn pedig az békefég
 61 szerzőc hozzáoc boczártatrac volna: Az
 békefégnec állánac az királynac és az fő
 Uraknac hiteckel: ezec urán midőn azoc
 62 kimentec volna az erősfégből, Az király
 bémavnén a Syon hegynec erősfégtébe, és az
 helynec eppitéfét szemelvé, az ő hitét meg-
 szegé, és paranczolá az kőfált minden felől
 63 elrontani. Az urán nagy sietléggel elmé-
 nec: és Antiochiaba megtérvén, midőn a vá-
 ros urafágában találta volna Philópót, kőr-
 nyűlvén őter és az várost, erővel vévé
 meg.

VII. RÉSZ.

Megőli az had népe Antiochus Eupator
 mind Lyfiastal egybe, Uralkodó helyette De-
 metrius az Seleucus m, ki Bachides az lator
 Alcimuszal Sido országra küldi nagy haddal, kie
 az Izraeli nyomorgatjánac. Az Bachidesnec
 megteréje urán küldi oda Nicanort, kit az Judas
 megől az harszon.

1 Száz ötven egyedic élytendőben, Deme-
 ter Seleucus fia kiravnén Romából, ke-
 vesfed magával méné az tenger mellett való*
 2 városba, és ott uralkodéc. Történéc pe-
 dig hogy mikor ő béméné az ő eleinéc ki-
 ráli házokba, az had Antiochust és Lyfiast
 3 megfogná, hogy őket hozzá vinné. De mid-
 4 dőn ő a dolgot megtérvén megöltotta vol-
 ná, hogy azokat eleibe vennéc. Az had
 5 Demeter elfoglalá Ackoron hozzá mén-
 nénec az Izrael népe közzől való gonosz és
 Istentelen emberec, kiknec Alcimus vala
 hadnaggyoc, ki az Papságoc kévánnya vala.
 6 Ezec a kősféget a király előtt ilyen szóccal
 vádolac: Iudas és az ő atyafiai megőléc
 7 kiűzzenec. Most ezokaért boczáfs olly em-
 bert kinec hígy, ki oda ménvén, minden
 szedelmet megűzzen, melyet mielt ő mi
 raytunc és az király tartományán, és azokat
 megbüntesse mid azokkal egybe, kie nékiec
 8 séget séggel voltanac. Ackoron a király el-
 választáa Bachideszt a királynac hívéc, ki az
 vizen túl uralkodic vala, és az országba nagy
 9 küldé el. Es véle amaz Istentelen Alcimuszt,
 kinec rendécé az Papságoc, és paranczolá
 10 hogy az Izraelitákat megbüntetné. El-
 ménvén ezokaért, és nagy haddal bémén-

vén az Juda földébe, követeket boczátanac
 előttéc Judához és az ő atyafiaihoz, huzel-
 11 kedő álnoc követléggel. De azoknac be-
 szédénec, né engedénec, mivel hogy látác
 12 hogy nagy haddal jötténec volna. Gyűle
 ezokaért Alcimus hoz és Bachides hoz az I-
 rastudóknac bizonyos száma és serege, hogy
 neminémő illendő dolgokat kérvánanac.
 13 Az Izraelitác kőzött pedig az Alsídeúfoc va-
 lánac elsőc, kie békeféget kérvénec tőléc.
 14 Mettigy szólnac vala: Papi ember jót az had-
 dal az Aaronnac nemzetéből, ki semmi bofz-
 15 szűt nem fog tenni raytunc. Ezeckel az
 Alcimus békefégesen befűlé, és erős es-
 kűvéleoi fogadá, hogy ő nékiec f az ő bará-
 tyoknac semmi ártalmokra nem igyekez-
 16 néc. De mikor nékiec hittéc volna, azoc kőz-
 zól hatvan férfiakat fogánac meg, és meg-
 17 őlé azokat egy napon amaz mondas szerint.
 Az te szentidnec testeket és azoknac vére-
 ket Jerusalemben kőnyűl kiontottác, és nem
 18 vala ki őket eltemetné. Ezokaért ő tőléc
 megrővené az egész kősféget: mert úgy mód-
 nac vala, hogy ő bennec ninczen semmi hit
 és igazság: mert az fogadot szövetféget és
 19 erős eskűvést megszegtec volna. Továb-
 ba Bachides midőn elhagyván Jerusalemet
 táborát járta volna Bezaithnál, elkűld-
 20 vén megfogata főkakat az hozzá futot-
 tac közzől, kie ő véle valánac, és az kősféget
 közzől is némellyeket, kiket megőlécvén
 20 egy kűrba hányatá. Az után Alcimusnec
 hagyván, az országoc, és az ő ségitfégére va-
 21 ló vitézeket hagyván, ő maga az királyhoz
 visszfaméne. Alcimus pedig az fő Papsá-
 22 gert tufakodic vala. Kihöz gyűlvén mind
 az ő nemzeteknek háborgatói, az Judánac
 földét elfoglalác, és Izraelnec nagy vesze-
 23 delmet hozánac. Láván ezokaért Judas
 a nagy nyomorúfagot, mellyel Alcimus az
 ő véle valóccal egybe kegyetlenből illetic
 24 vala az Izraeli fiait az pogányoknál. Kűte
 gyakran kőrőkőrányul az Judéanac mindé
 hatáirra, és megbünteté amaz elszakadott
 férfiakot úgy hogy az tartományac rablá-
 25 sától magokat az urán megtartozattác.
 Minekutanna pedig Alcimus látná Judast az
 26 őveivel hatalmasnec lenni, és hogy azoc
 ellen magát megenni őtalmazhatna, meg-
 27 térvén az királyhoz erőfőlen bevádolá őket.
 Ennekokaért az király a Nicanort boczáta
 ki, az ő fő embere közzől egyiket, ki az
 Izraelitáknac ellenfége és gyűlölője vala:
 és nékiec paranczolá az népnec helyféggel
 28 való elvesztécé. Midőn ezokaért Nica-
 nor nagy erővel Jerusalembec megűt volna, Ju-
 dáshoz és az ő atyafiaihoz küldé, kie tette-
 tet békefégnac áhuc czalárd befűdélivel igy
 szólnánac. Nélfégyec kőztűnc és kőz-
 29 ttec valamit hartz, kevesed magával mégyec,
 hogy békefégnecben lássam az ti országocokat.
 De midőn az Judához meűt volna,

G g G 2

* Tripolis ne-
 vő városba, az
 mint Josephus
 befűlé.
 Demetrius Se-
 leucus fia.

bé keféggel közzöntén egymást, az ellen-
 30 ségzi akarja vala Judást ragadni. Ez dol- 49
 got megegyvén Judás, hogy csalárdlag-
 gal ment hozzája, megtörtene tőle, és nem 50
 31 akará többé az ő ortzáját látnia. Mineku-
 tána pedig elfzébe vévé Nicanor, hogy az
 ő tanácsa nyilván vólna, elebe méne Judás-
 32 nac Capharsalamához. Es meghalának az
 Nicanor hadából ötfáz férfiac, az mara-
 déka pedig az Dávid városlába futának.
 33 Hogy ez dolgot pedig lőnc, midőn az Ni-
 canor felment vólna Syon hegyére, kimé-
 nénc ő hozzá az Papokba az szent helyből,
 és az népnc vénei közzül, kik ötet békefég-
 34 gel közzönténc, és az királyért való ádo-
 zatot néki megmutatnác. De ő megzu-
 35 folá és megneverte őket, és megfertezte
 36 kevélyen szólván nekic. Megis esküvéc
 és nagy boszfzonkodással monda: Ha most
 kezembe nem adatic Judas és az ő hada, mi-
 helien békével megjóvendec, feigyuytom
 ez házat. Es egyetembe nagy haraggal ki-
 37 méne. Ackoron héméuvn az Papoc, az
 38 óltár és templum előtt állván, síránac, és
 37 mondánac. Te választottad ez házat, hogy
 az te nevedről nevezetnéc, hogy az te né-
 pednec imádlágának és könyörgésének há-
 38 za lenne. Aliy boszfzút ez emberen és az ő
 hadán, hogy fegyverrel öletteflénc meg:
 emlekezzél meg az ő átkoktól, és ne adgyad
 39 hogy megmaradhaslanac. Kimévnén ezo-
 káeri Nicanor, Bethoroubajára táborát, ki-
 nec elebe menénc az Syriából jött hadac.
 Judas pedig Adafisba járt vala tábori három
 40 ezer lértiackal, holot imádkozéc Judas, és
 41 monda: Régen azoc kie az Sennacherb
 királytól küldetenec vala, midőn gyaláza
 toslán szoltanac volna, feltámadván az te
 Angyalod száz nyolcván öt ezert él meg
 42 közzüléc. Azoaképpen törd meg mais ez
 hadat mi előttünc, honnat tanulyc meg
 hadat ő az te szentlegid ellen gonofzúl szö-
 43 les, és ötet az ő gonofságáért néld meg.
 43 Az után megütközvénc az hadac, az Adar
 hónapnac tizen harmadic napján, megve-
 44 retéc a Nicanor hada, és ő maga elfécc el-
 44 főként abban az hartzban. Kit mi helien lá-
 45 tá az ő selege hogy levággattott, elhányván
 45 fegyvereket futálnac adac magokat. Es a-
 zokat egy napi járó földig Adafistól fogya
 46 szinte Gazeráig ütéc, füzénc való jeli fuván
 46 őutánac trombitákkal. Kitámadnac va-
 la pedig mindenekből Judának minden fa-
 luból, annita hogy egyyc rendbeliektől
 meg nekede én, inis realbeli ellenfégre
 47 akadánac: ezenképpen mindnyáján fe-
 gyverrel öletteflénc meg, ugy hogy ő közzü-
 47 lő-czenc egy sem szaladott el. Es ecképpen
 47 szc prédát nyelécnc, és Nicanornac fejét
 pedig és job kezét melyet kevélyen nyuy-
 48 rta vala ki, lerággát: és azt Jerusalembhez vi-
 48 tén befüggetléc. Az nép pedig hen öitül-

vén, az napot mint nagy örömmec napját
 innepléc. Es azon napot minden elzten-
 dőnként az Adar hónapnac tizen harmadic
 50 napján ineplent rendeléc. Ecképpen az
 Juda földc kevés napokig megnyugovéc.

VIII. Rész.

*Judas Machabéus megértvé az Romabeli-
 nec nagy hatalmaságokat, és minden ellenfége-
 ken való diadalmokat, és hogy az kis hozzájos
 folyamodnác azokat oltalmos alá vesztic: köv-
 teket küld hozzájos, hogy ő és az ő barátisá-
 gokba vennéc, melyet azoc megmirvalnac,
 értz táblára írván az szövetséget, és azt Ju-
 dasnac küldvén.*

1 **M**Eghallá pedig Judas az Romajknac
 Mhireket nevettek, hogy igé erősléc vóln-
 2 nánac, és hogy könnyc megengednénc mind
 azokat, az melyeket ő tőléc kérnénc, és
 barátiságot szerzenénc azokkal, kik ahoz
 3 folyamodnánac: hogy gazdaglággal és e-
 2 rővel nagy ortehetnénc. Meghallá az ő
 hadokaus, nagy hirtel nevel és vitélséggel
 4 vitél dolgokat az Gallusoc ellé, kiket meg-
 5 győzvénc magoknac adó fizetőkéc törtéc
 3 vólna. Annakfelőtte valamit miveltec vólna
 3 Hispania tartományában, miképpen bir-
 nác az ott való arany és ezüst bányákat, az e-
 4 gész tartományt tanacsal és nagy bátorság-
 gal mi módon győztéc meg, és birodalmoc
 alá haitottéc, neha az a hely ő tőléc igen
 4 mefszéc vólna. Annakfelőtte hogy az ki-
 rályokat, kik haddal mentec rájos az föld-
 nec végeiről, megvertéc, és nagy veszedé-
 5 lemvel illettéc, az többiből pedig adót vené-
 5 nec minden elzrendőként. Azoc közzöt
 hogy még az Philóppótis, és Persist az Cithi-
 euloknac királyvát, és az többibis kik fegy-
 6 vertel mentec ellénc, őc megvertéc, és ha-
 6 talmoc alá vertéc. Azo knac száma köz-
 7 zül való völt amaz nagy Antiochus az Abá-
 nac királyja, ki mikor viaskodni ment vólna
 az Romac ellen. Száz és húsz Elephautoc-
 8 kal, lovagokkal, szekerekkel, és nagy erőc-
 kel, azoktól elfzécsztetett és megveretett.
 7 Es mikor elevenen elfogattott vólna, pará-
 8 czolác hogy mind ő, mind az ő utánna valóc
 az ortzágban, nagy adót fizessenc, és zála-
 8 got adgyanac. Es hogy ugyan azonoc el-
 9 olztván Afar, India, Media, Lydia, tartomá-
 nit, és az mely kies ortzágoknac részét An-
 9 tiochustól elvertenc, Eumenes királynac
 9 adtác. Midőn pedig az Görögöc elvégeztéc
 10 vólna, hogy ő rájos támadván elvetlésc,
 10 ők mi helyen az dolgot megertéc: Egy
 hadnagyt azoc elé küldvén, a haddal meg-
 10 ütközve sokokat levágván megfítenc köz-
 züléc. Soc foglyokat vittec el, az ő felefége-
 kel, gyermekekkel, és prédát nyelvén azok-
 nac földöket öveccé törtéc: annakfelőtte
 az 6

az ő eppüléseket elrontották, és őket elrabolva rabokká tették mind ez napiglan. 27
 28 Annakfelőtte az több országot, és szigeteket, mindeneiket valakie elienec állottat-
 29 nac, elpusztították és alájoc verették. Az ő baráttyokkal pedig, és azokkal kie vélec egyget értettence, baráttyóssan éltenec, és azt megtartották: ccképpen mind az közzel való országokat, mind az meszise valókat ővecké tettek, és hogy mindenecc rőtvegenec ő tőlőc, valakie hallanác az ő neveteket. Valakiket annakfelőtte ők megakarnának segiteni, és országot birni, azoc birnác az országot, és viscontag valakiket országozból ki akarnának üzni, azokat kiűznéc, és hogy felőtte igen felmagasztaltattac volna. Mindazáltal mind ezekbenis nem viselne senki közzülőc fején Coronát, avagy veres barsonba nem öltöz-
 30 néc, mellyelmagár felsége tartaná. Hanem hogy tanácsbéli embereket válogattac volna magoknac, mellybe három száz és húsz férfiac tanácskoznának mindennap az kösleg állapattyaról, hogy azt megékés-
 31 tenéc. Es hogy az ő fejedelemségeket egy emberre biznác minden elztendónként, ki uralkodnéc minden ő földőköön, kinecc módáfahoz halgarnác mindnyáján, sem itégsleg sem másnac tisztelegénec kívánálá lő
 32 volna ő köztőc. Judas ennekokaért választván Eupolemust az Jánosnac fiát, ki Accortznac fia vala, és Eleazar nac fiát az Jafont, Romaba küldé, hogy baráttyagot és társaságot, 33
 34 szerezne az Romaiackal. Hogy ő rőtőc attól az szolgálattac igájától magzabaditannac, mellyel az Gorógóknec birodalmától láttyác vala az Izraelt szorongattatni.
 35 Ezecc Romába ménvén nagy holzfűú úton, minékutánna az tanács kozzé bémentec
 36 volna, így kezdéc el az beszédet. Az Judas ki Maccabéusnac nevezettic, és az ő arya-
 37 fiait, és mind az egész Juda népe minket hozzatoc küldőttenec, hogy társasagunc, és békeslegünec legyen veletec, és az ti társaitoknak és baráttyoknak száma kozzé irat-
 38 taffunc. Ez nékie a beszéd kedves lőn.
 39 Es ez az levél nec mássa mellyet értz táblákon írva küldőnec Jerusálemba, hogy az Sidoknál, lenne az békeslegnec és társaságnac
 40 bizósfága. Jól legyen dolgoc az Romaiaknac, és az Sidóknac mind tengeren mind földön öröcké, fegyver és ellenleg távól
 41 legyen tőlőc. Mindazáltal ha had támad előfzer az Romaiakra, avagy akar melly
 42 társokra minden ő birodalmokban, Segit-
 43 séggel menyen nékie a Sido nemzet tellyes szível, az mint annac idejét elcikke írjác
 44 és adgyác. Sem bázát ne adgyon az él-
 45 lenlegnec, sem fegyvert, se pénzt, avagy hájót se adgyon, az mint az Romaiaknac te-
 46 zzeidic: kiknec puranczollattyokat megtart-
 47 ták: a jándekót nem vétvén az ellenlegtől.

27 Hasonlatosképpen pedig ha előb léfien hada az Sido nemzetnec, nagy hűvellegel segitféget adnac az Romaiac, az mint az idő
 28 intendi őket. Es az ellenlegnec sem búza ő tőlőc nem adatic, sem fegyver, pénz, há-
 29 jóc, az mint az Romaiaknac jónac lártatic lenni, és ez megirt dolgokat mind őczalárd-
 30 ságnélkül megtarttyac. Ilyen szóckal tőnec kótést az Romaiac az Sido nemzet-
 31 tel. Hogy ha ez igekhöz elvégezendnec ezec, avagy azoc valamit adni, avagy el-
 32 venni azokból egy más akarattyából czele-
 33 kedgyéc azt, és állandó legyen valamit hoz-
 34 zá téfznec, avagy azokból elveszfnec. To-
 35 vábba az bolzfűúlagokról, mellyeket mi-
 36 elt Demeter az Sidokon, illyen szóval ir-
 37 tunc néki: Miért nehezítetted meg az te igaddal az mi barátinkat, és társainkat
 38 az Sidókat? Bizony ha hozzánec jőnec te ellened ujjonnan, az ő igazságokat fel-
 39 fogjac, és hadat támasztunc ellened mind földön vizen.

IX. Réfz.

*Az Nicanornac hólta után, ismét elküldi Demeter király Bacchidest és Alcimust a Sidoc ellen, kie megölte Judas Machabéust, kit az ő attyafiat siratnac és eltemetec. Fejedelemmé té-
 40 sic Jona: h: st. Jonathas igen megveri az Moabitákat. Megbartzol az Bacchidestel, ki az után haza megyen. Alcimus meghal. Bacchidest ismét megtér Sido országra, és megvereti Jonathastul. Cc.*

41 **M**inékutánna pedig megtért Deme-
 42 ter, mi képpen viséte volna Nicanor hadát az ő seregével, ujjonnan elköldé Bac-
 43 chidest és Alcimust Judába, és meiléjcc
 44 adá az ő válogator fő hadát. Ezecc azért el-
 45 ménvén Gilgal felé való úton, táborot járt-
 46 nac Cefuloth ellenébe az sic mezon, és azt
 47 megvévén loc embereket olé nec meg. An-
 48 nakutánna az száz ötven két elztendőnec
 49 első hólnapján, táborokat Jerusálem alá in-
 50 ditác. Es elindúlván Bethzethahoz juranac
 51 húsz ezer gyaloggal, és két ezer lovasal Ju-
 52 dáfnac pedig álló serege Hapafabá vala, há-
 53 rom ezer válogator férfiac. Kie mikor a had-
 54 nac nagy sokaságát lártac volna, felőtte
 55 megtörttenéc, és soká elozlánac a tábor-
 56 ból, úgy hogy nyóltz száz ferfiaknál több fen-
 57 ki nem maradna. Látván ennekokaért Judas
 58 hogy az ő hada előfzolt, mikor az ellenleg
 59 ötlet szorongattá, és megtörttent volna, mi-
 60 vel hogy né vala ideje azoknac viszfizá gyűy-
 61 téfere. Monda azoknac az kie megmaradtac
 62 vala, kellyünccfel és támadgyunc az mi el-
 63 lenleginkre, netalám megverhettyűc őket.
 64 De azoc rőttenic vala attól ötlet, és mon-
 65 dának: Semmiképpen nem verhettyűc meg,
 66 sőt inkább ez mostani időben életünkre
 67 gondollyunc: Térty meg, mert a mi attyánca

GgG j

Machabéusok I. Könyve.

- fiat elcsöszottanac: és mi megverhetnőké
 10 ezeket, holott ezac kevesen vagyunc? Es
 mondta Judas: Távól legyen én rólem
 hogy ezzel előt elfúlac, mivelhogy az mi
 napunc eljöte, halljunc megbátorúsággal
 az mi atyjanc fiaért, és az mi diezölégünk-
 11 necne hadjunc gyalázatot. Azonközbe az
 táborból kiindula az had, és megála ezec
 ellen. Vala pedig az lovag két részre osztva,
 és a had előt menne vala az paritványoc
 és nyilafoc, kic mindnyájan erős hadakozó
 12 férnac valánac. Bachides pedig az had-
 nac job szarvába vala: Egybeütközénecc
 azért mind a két felől való seregec, minc-
 13 kuzacna trombitákat futtac volna. Mert
 megfuallac az Judas vitézis az trombitá-
 kat, annira hogy a föld az hadaknac zengése
 miatt régec, és hartzolánac reggeltől fog-
 14 va estvéig. Látá pedig Judas hogy Bac-
 chides és az hadnac erősege job felől völ-
 na, hozza czatlác azért magokat az erős bá-
 15 torfágos szívó vitézec. Es megfutáraván az
 job felől való hadat, az futókat szíte Aznoth
 16 hegyre üzéc. Továbba az kic az balkéz fe-
 lől való ízarvon valánac, midőn lártác völ-
 na hogy az job felől való had megfutamat-
 tot volna, hátul vévec Judást és az ő társait.
 17 Megfolyosodván pedig az hartz, mikor
 mind két felől egymált vágván sűrőn hül-
 18 lanánac. Judásis meghala, és az többi elfu-
 19 ramodánac. Ackoron Jonathas és Sim-
 on felvévén Judást az ő attyoc hát, az ő e-
 20 leicknec koporlojába tévéc Modinba. Es si-
 ratác ötet, és ohaytác mind az Izraelitác
 nagy zokogással, és sítatác foc napokig, ezt
 21 mondván: Miképpen esett el az erős fér-
 22 su, Izraelnec megtartója? Judásnac az ő
 több czelekedeti és hadai, és az ő vitéz-
 ségi, és az ő méltósága, nem irattattac meg:
 23 mert azoc felőte sokac voltanac. To-
 vábba az Judásnac halála után, történéc
 hogy előmutatunac magokat az gonosz em-
 berec Izraelnec minden határiban, és min-
 24 den álnokfág czelekedőc. Ugyan azon i-
 dőben felőte nagy éhségis támadac, mel-
 25 lyel az tartomány elnyomattaván, meg-
 hayla (Bachideshez.) Ackoron Bachides
 amaz istentelen embereket rédelé az tarto-
 26 mánnac uraivá. Ezec az Judásnac barátit ke-
 refic vala és tudákozác vala, és az Bach-
 deshöz viszic vala, ki bútetit vala őket czu-
 27 folván azokat. Es az Izraelitákon olly
 nagy nyomorúságtörténéc, mellyhöz ha-
 sonló nem volt, in: multa ő köztöc Prophéta
 28 nem lártatot. Továbba Judásnac mindeu
 barátit Jonatháshoz gyúlvén, mondánac.
 29 Miúlta Judas az te attyád fia meghölt, nin-
 ezen ő hozzá hasonlatos férfit, ki az mi el-
 lenféginc, és Bachidest, sz az minem-
 30 zetünk nec ellenfégé volna. Most ennekö-
 káért mar tégedet választunc, hogy mi fej-
 delmünc légy ő helyette, és a mi hadakozá-
 31 sunknac hadnagya. Ecképpen Jonathas
 az fejedelmiséget az időben felvévé, és az ő
 32 atyafia helyet Judas helyet lón. Mellyet
 mikor megértet volna Bachides, mególni
 33 keresi vala ötet. Ez dolgot megértvén
 Jonathas és az ő atyafia Simon, minden
 hozzá tartozóccal egybe, Thecuanc pusz-
 34 tájába futánac, és táborokat járác Aliphar-
 tavánac vizei mellett. Mellyet mikor Bac-
 chides megértet volna, Szombat napon
 minden ő hadával általnéne az Jordánon.
 35 Azonközbe mikor Jonathas az ő atyafi-
 át az sokaságnac vezérét a Nabathéusok-
 hoz az ő barátit küldötte volna kónjör-
 36 ket, mellyec nála sokac volánac. Az Amri
 fiait kiútvén Medebaból, megfogác Janost,
 és mindazoknac marhájoccak mellyec ná-
 la valánac megterhelvén magokat, elméné-
 37 nec. Ezec pedig meglévén megizénec
 Jonathásnac, és az ő atyafiánac Simonnac,
 hogy ugyan azon Amri fiainac nagy me-
 nejzötiakodalmoec volna, és hog' menyaf-
 38 zóut viánénec Medebaból, egy neminé-
 mü Chananéusoc közzül való hatalmas fő-
 ember nec leányát, nagy pompával. Ezoka-
 39 ért megemlekezvén ezec az ő attyoc fiaról
 Janostól, felménénecc és elrötyéc magokat
 az hegy nec barlagjába. Ezec pedig felemel-
 40 vén szemeket, foc néper és nagy keszülé-
 látánac: és hog' a völégény az ő barátival és
 atyafiaivá elcikke benne nékie, doboccak,
 41 orgonáccak és foc fegyverekkel. Kikre őc a
 lesből kirámadván, rájoc üténec, sokakat
 közzülöc levágván megölénec, az többit
 42 pedig a hegyre izalasztác, és azoknac mindé
 ő gazdagfágok elnyeréc. Ecképpen az
 43 menyekező sítalomra fordula, és az vigafág
 tévő szerzámoknac zengése jaygatásira. E-
 44 zec pedig az ő attyoc fiánac vérejezt bol-
 szut állván, az Jordannac határitra viszfateré-
 45 nec. Mellyet mikor megértet volna Bac-
 chides, és az Jordan partjára jött volna nagy
 46 hadával szombat napon. Jonathas így szö-
 la az öveince: Kellyünc fel most, és az mi
 életünkért viaskodjunc: mert nem ugy
 47 vagyon az dolog mint tegnap avagy
 harmad napon. Mert imé az had szorongat
 minket mind elől: mind hátról, és az Jordá-
 48 nac vizei mind két felől, annak felőte az
 róc, és berkec, ninezis helyel az elfzaladáf-
 nac. Most ezokaért kiáltároc az menybe,
 hogy az ti ellenfégtec kezéből megszaba-
 49 dulhaslatoc. Továbba mikor hartznac
 állottac volna, Jonathas kinyuyrá kezét
 hogy a Bachidest levágná, de az eis oná ma-
 gát az fegyverelőt Avuzán Jonathás, és az
 kic véle valánac az Jordánba szögölvén, a
 túlló partra ulzánac, és ezec nem ménénec
 49 által utánnoc az Jordán. Leváगतánac pe-
 dig

Judas Machabéus halála.

Jonathas választás az Sion fejedelmec az Judas helyet.

Medeba az Moabiac város volt.

*Acrasac nevű
setet az Jerusale
varasnac har
mas refje Gó
rög nyelvűen.
Sup. cap. 4. 2.
44*

dig a napó az Bachides vitézi között ezerig:
50 ó maga pedig Jerusalebe megöle. Erős váro
sokat eppite Judéában, az Jericho erős végtés,
Eimulét, Bethoronét, Thaimathaét, Pirha
tonét, Tappiaét, magas kőfalackai, kapuc
51 kal és závorockal (meg eppitéc.) Es ha
dát hagyá azokban, hogy az Izraelt hábor
52 gátnac. Bethura városátis megerősíté,
és Gazarat és Acrat, azokat néppel és élé
53 sel megtakván. Annakfelőtte az tartomá
ny fejedelménc fiait zalagúl vévé, és azokat
54 Jerusalemben önzet alatt hagyá. Az száz
ötven harmadic efszendőnc másodíc hó
napján, mikor paranczolta volna Alcimus,
hogy az szent háznak tornáztánac külső fa
la elrontásécc, és az Prophétaknac munká
joc elbontásécc, és immár elkezdette volna
55 az rontást. Ugyan az on időben megvete
técc Alcimus, és az ó igyekezeti megbántatá
nac, mert békapczoltatéc az ó szája, és gut
tatól megütetécc, úgy hogy czac egy ízét
sem szólhatna, sem teitancumot nem te
56 herne: Es megbála ugyan akkor nagy győ
57 srelemmel. Lárván czokaért Bachides
hogy Alcimus meghólt volna, az királyhoz
megírté: Ennec okaért az Juda földé két efsz
58 tendéig megnyugóvécc. Annakokaért az
gonosz emberet tanáczot tartvá, módánc:
Imé Jonathas és az őveinag' békefégbé ajú
gofánc: most czokaért indiczuc fel Bachi
deft, ki öket mindnyájan egy éyiel megfog
59 ja. Es elménvén az ó tanáczokat véle köz
60 lécc. Kiehindúván, hogy nagy hadával el
menne, leveleket küldé tükön minden ó
társainac, kik Judéában válnac, hogy Jon
athast az őveivel megfognánc: de ezt az oc
nem mivelhetéc, mert ezec azoknac taná
61 czac megértéc. Es megfogván az tartomán
nac lakozóit, az latoniágnac vezérít, ötven
62 férfiakat ólénc meg közzüitéc. Annaku
tánna Jonathas és Simon az őveivel méné
nc Bethkerzitzbe, mely az Jerichopulztá
jában vagyon, és annac romlását mezei
63 nálván megeppitéc. Ezeket mikor Bachi
des megtudta volna, ósive gyúytván min
den ó seregét, kihíván Judéabólis az vitéze
64 ket: Elménvén táborát járá Bethkerzitz
alatt, és hadi szerzámokat eppitvén socna
65 pokig vivá. Ackoron Jonathas az ó anyá
fiát Simonat az városban hagyván, az mező
re kiméne: és soc számu hadat vivén ki,
66 Megöle az strafánac fejedelmét mind az ó
mellecc valóccal egybe, és az kik az látoroc
könyül vigyáznac vala: mikor pedig elkez
dette volna az harczot, és inkább erőt venne.
67 Simonis az városból kiürte az őveivel, kik az
68 hadakozó szerzámokat felgyuytác. Es
megútközvécc Bachidesfel, ötlet felőtte meg
rontván megverté: Mivelhogy pedig az az
69 tanácz és az had híjába való lett volna. Meg
haragvécc Bachides az gonosz férfiakra,

kik okai valánac hogy az tartományra kijő
nac, és közzüitéc fokakat megöle. és elvége
zé hogy az ó földébeis vízfizancenne. Ez
okaért követeket küldé Jonathas, békefégbé
szerzésre hogy az foglyokis megadattaná
nac. Mellyet ó felvön, és az ó kívánásgin
nac engedé: és annakfelőtte megis esküvécc,
hogy soha tellyes életében néki semmi gon
noszfára nem igyekezc. Es az Juda földé
ról az előtt elvitt foglyokat néki vízfizá
adá. Ackor vízfiztatvén az ó földébe, el
méne, és soha többé az Judánac hátariba
nem ment. Ezenképpen elvértvén Izrael
ból az had, Jonathas Machmasban lakozéc,
holott kezdé az népet írténi: és az Isten tele
neket Izraelből kiürtá.

X. Rész.

*Demeter király akar szöveséget szerzeni Jon
athassal, de az: nem akarván Jonathas Ala
xanderhöz adgya magát. Megusközc Deme
ter Alexanderrel és megvetecc megöletü. Pto
leméus az ó leányat Alexandernecc adgya. Jo
nathast tisztességgel fogadzynac az királyoc. Ap
olloniusi magvéri Jonathas.*

1 Száz hatvanodic efszrendőben, Alexander
2 Antiochusnac fia, kinec vezetécc neve il
lusttis vala, felméne, és Ptolemaist elfoglala,
3 és befogattatván ott uralkodé. Melly dol
got mikor megértet volna Demeter kiraly,
4 nag'loklágú fogadott néppel méne ó ellene
5 hadakozni. Egyetemes Jonathasnac bé
kefégbé szóccal írott levelet küldé, melly
6 ben ötlet magafszallya vala. Mert ez gon
dollya vala, Szerezznac békeféget ezekkel,
7 minekelőtte ó mi ellentűnc Alexandrel bé
8 keféget szerzene. Mert megemlekezc úgy
mond minden gonoságokról, mellyeket
9 néki laz az alyasainac és nemzetfégenécc
10 niveltűnc. Es had gyúitére, fegyver szer
11 zésre, és ó véte való tarsolkodásra hatalmat
ada néki: az várban való zalogokatis pa
ranczola néki megadani, Jerusalemben
méne czokaért Jonathas, és az levelet
az egész népnecc és az vár őrzőnecc megol
vala.
8 Kic mikor hallottác volna, hogy hatalmat
ador volna néki az kiraly hadat gyúytani,
9 nagy felelemmel megölte énecc. Az zála
gokar Jonathasnac megadéc, kiket az ó szü
lejeknecc vízfizaadá. Tovább: Jerusalemben
lakozván Jonathas, kezdé eppiténi, és az
11 várostuyítani. Es paranczola hogy az mi
vesécc az kőfalakat és az Syon hegyét mindé
felől faragot köveccel czálalac erőséget.

- 12 mellyet mikor úgy csinálnának. Az miné-
 13 mo' idegen nemzetec az Bachidestől eppite-
 13 te: elsősegeket bírják vala, elfutának. Es
 kikimind kihagyván az ő helyet, hazájokba
 14 viltza ménének. Hanem ezac Bethsurá-
 ba maradának némelylec az törvénecc és
 15 paranczolatoknak megtroutói, mert az va-
 15 la nékié szaladóhelyec. Meghallá pedig
 Alexander király az igéreteket, mellyeket
 Demeter Jonathasnac igért vala, mikor
 megbeszélati: ec volna néki az ő hadat, és
 azokat mellyeket mind ő, mind pedig az ő
 atyafiainagy vitéséggel czelekettenec va-
 16 la. Monda, vallyon találhatnánké mi il-
 lyen férfiat? monstan azért tegyüec őtet
 17 mi barátunká és tárlunkká. Kűlde an-
 nac felötte ő néki illyen beszédeccel irt
 18 levelet. Alexander király: Jonathasnac az
 ő atyafiának jó szerenczét kíván. Mi ér-
 19 tetüec te felöled hogy te nagy erejű férfiú
 vagy, és méltó vagy az mi barátságunkra.
 20 Ezokaért mi ma régedet az te nemzetidüec
 fő Papjává térszünc, hogy az király barátság-
 nac hivatásá, és ve: unc egygetérec és az
 mi barátságunkhoz tarczad magadot, és e-
 gyetembe veres bárfont kűlde neki, és a-
 21 rany Coronát. Annakokaért az száz hat-
 van ezüendünc hetedic hólnapjában Jo-
 nathas à Sátoroknac innepe napján reá vé-
 vé az szent ruhát, hadat gyűyte, és nagy sűc
 22 fegyverefeket szerze. Mellyeket megért-
 23 vén Demeter, nagy bánattal illetetéc. Mit
 czelekedtunc úgy mond, hogy Alexander az
 ő segitfégre az Sidókkal való barátság-
 nac szerzészben és nyeretésben minket elől vett
 24 Itoc én is néki: intó beszédeccel, és méltó-
 ságot adoc néki ajándékokkal egybe, hogy
 25 az ő segitfégeket mi mellénc adgyác. Ira
 pedig illyen szóccal Demeter király: A Sido
 26 nemzetec jó szerenczet, Hogy ti mi ve-
 lünc megtartottátoc az szerzet köteft, és az
 mi barátságunkban megmaradtátoc, és nem
 adtatoc magatokat az mi ellenféguinkhoz,
 27 meghallottuc, és óróltünc rayta. Most e-
 zokaért az mi hívféguaknac megtartásában
 maradgyatoc, és az ti mi hozzánc váló hí-
 vefteket jó rétemenyüncel fizettyüec meg.
 28 Es sokakat megengedünc az mit meg kel-
 29 engedünc, és ajándékokat adunc. Es im-
 már azért most szabadlágoc adunc nékrec,
 és minden Sidóknac megengedem az adó-
 kat, és à löért, és az Coronakért való fizetést,
 annakfelötte az vetemenyeknac harmadát.
 30 Es az fáknac felegyümölezét, mellyel né-
 kem tartoznac, meg engedem nékrec immár
 ez naptól fogva ennekuránna, hogy se az Ju-
 dánac földétől ki ne térdgyéc, se az ő hozzá
 adatott Samariánac és Galiléánac három
 31 rőcké. Annac felötte az Jerusalembel szentfé-
 ges légyen, és szabados minden határrival az
 32 dezmarótól és vámtól. Az Jerusalemba való
 várnakis birodalmát megengedem, és azt az
 fő Papnac adom, hogy abba férfiakat allas-
 son, kiket ő akar annak órizésére valaszteni.
 33 Annakfelötte mind az Sidókat, kic az Judá-
 nac földéről minden én országuimba rabfá-
 gra elhozattac, ingyé elfzabadító, úgy hogy
 mindeneknac még barmoknakis vámjoc
 34 megengedteséc. Annakfelötte minden in-
 nepnapoc, Szombatoc, és uij hóldnac inne-
 pi, és bizonyos napoc, és az innep nap-
 elött, és az után való háró napoc, ezec mind
 szabados napoc legyenec, mind én országu
 35 ban lakozó Sidóknac. Es nelgyen hatal-
 ma senkinec olytat mivelni, mellyel valakit
 ő közzülöc az ő dolgában megháboritana.
 36 Továbbá irattaszanac à király hada közé à
 Sidoc közzül harmízt ezer férfiac, kik necsől
 gyoc szinte úgy fizetteséc mint az királynac
 37 tob vitésinec, és ő közzülöc némelylec ren-
 delteszinec, és à királynac erő házaiba. Némel-
 ylecc rendelteszinec ő közzülöc à országu-
 nac olyt dolgainac gondviselésére és szolgál-
 tására, à mellyec hitet kívánac, és az ő had-
 nagyoc és féjedelmec ő közzülöc szerzet-
 38 senec, és az ő törvényec szerint éllyenec, mi-
 képpen hadta à király az Juda földébe. Sőt
 annakfelötte amaz három fejedelmécc,
 mellyec Judéához adattac à Samariánac föld-
 déből, Judéához számáltaflanac, úgy hogy
 egy fejedelmécc alatt legyenec, és senkinec e-
 39 gyébec, hanem ezac az fő Pap hatalmánc
 engedgyenec. Ptolemaist pedig az ő hozzá
 40 való tartományal egyetembe az Jerusalembeli
 szenttemplomhoz ajándékozta, à tem-
 plomnac szűkfégre költségére. Adoc annak-
 41 felötte az enimből ezüendünc az király
 kénzéből tizenöt ezer sic'ust, az ő hozzá
 42 tartozó helyeknac jóvedelméből. Az elmúlt
 ezüendüncbe való még meg né fizetett me-
 radéc adókatus ez után imár à templomnac
 43 eppitésére kölczéc. Es ezec nec felötte az
 öt ezer Sicutust, mellyec minden ezüendünc
 à templom szűkfégre való költségéből à fel-
 44 ső ezüendüncben elvéttenec vala, meg-
 gedgyüec, mivel hogy az Isteni szolgálatban
 45 foglaltos Papoké az. Es valakic à királynac
 vala mivel adóllac volnanac, vagy ő ellene
 vétkeztec volna, ha az Jerusalembeli tem-
 plomba avagy a nac akar melly határra sza-
 ladnac, elboczáttalnanac: és valami jofzágoc
 az én országuimba vadnac, éppé nékié meg-
 44 tartalnanac. Végezetré à király kénzéből
 adattac: a költség az szent dolgoknak meg-
 45 szerzésére és uijtására. Annakfelötte az Je-
 rusalembec kő fala csinálására, és minden
 felől való eppitésére, à királynac tärházából
 adatie az költség, és az Judéában való váro-
 46 soknac kőfalánc eppitésére is. Ezt hallván
 Jonathas és az költécc, el nem hívéc, nemis
 engedénec nekrec, megemlekezvén az ve-
 szedelmécc, mellyel illtetec vala az Izraelt, és
 hogy fűtöcc igé megnyomogatta vala őket.

Hanc m

- 47 Hanem az ó akarattokat Alexanderhöz adác, mert ó adót való előfizet békeséges
 48 időben. Mikor azért Alexander az ó nagy hadát Demeter ellen hartzra kivitte volna.
 49 Megutközvén mind az két királyoc, az Demeter királ' hada elfutamodéc, kit meg-
 50 Mikor pedig az az erős hartz mind estvéig tartott volna, az Demeter királis az napon
 51 meghala. Ackoron boczta Alexander Ptoleméushoz az Egyptombéli királyhoz
 52 követeket ilyen izennettel, Mivelhogy megtréven az országba, úlvén az én elcime-
 53 nek izékiben, biródalma vagon, Demetert megvertem, és az mi tartományanc mi bir-
 54 tokunkba egett. (Mert ó véle megutköz-
 55 ven, melly úrközetben ó megverttetet mi tölunc az ó hadával egybe az ó országánac
 56 székít elfogaltuc) Mostan vessün barát-
 57 ságot egymással, és az te leányodat adgyad nekem feleségül, hogy te véd legyec, és te
 58 hozzád f-ó hozzá illendő ajándékokat a-
 59 doc. Kinec igy felele Ptoleméus: Bóldog az a nap mellyé az te elcudne földébe meg-
 60 térvén, az ó országoknac székibe últrél.
 61 Ezokaért most ugy czelekedé veled az mint irtál, de te nekem előmbé jóy Ptolemaisba,
 62 hogy szembe legyün, és te ipad léfzec az mint kérted. Eljőve ezokaért Ptoleméus
 63 Egyptumból, Ptolemaisba mévén az ó le-
 64 ányával Cleopatraval, száz harvan kettődic
 65 éltendőben. Hová mikor Alexander ki-
 66 rályis mēt vólna, Cleopatra az ó leánya né-
 67 ki házas rarsul adattatéc, és menjzót tón
 68 nag' dicsőséggel királyi módon Ptolemais-
 69 ban. Az Alexander király pedig Jonathast
 70 levele által eleibe kihiva. Ki midón Pto-
 71 lemaisba ment vólna diczőséggel, mind az két királlyal szembe, ezüstöt és aranyat
 72 vivén nékic, és azoknac barátinac ajándé-
 73 kokat, és nagy kedvet találá náloc. ószve-
 74 gyüenec pedig ugyá oda ó elcine az híván és gonolz férnakis: zraelből, hogy vadol-
 75 nac: de az király óket meg nem halgatá.
 76 Hané Jonathast levélkezertvén tünáiból, veres bánfónba hagyá oltoztetni: melly mi-
 77 kor ugy lett vólna, az király ótet maga mel-
 78 lé ültetvén. Mondá az ó fő uepeinac, el-
 79 ménvén ezzel az város közepre, kialtó ál-
 80 tal megparanczollátoc hogy senki ótet va-
 81 lamí dologból ne vádollya, avagy ótet senki meg ne náboritá czac egy szóvalis avagy
 82 mondálál. Ecképpelón nagy az vádolóc min: kutánna az ó diczőségét és veres bán-
 83 fon óltöztetit látnác, az mint hirdettetet va-
 84 la, mindnyáján elfutának. Jonathas pe-
 85 dig, midon ótet méltóságál ékeztvén a király az ó baráti közzé irta vólna, és
 86 hadnaggyá tette vólna, és az fejedelm-
 87 ségben részellé. Jerusálembé békeség-
 88 gel és óróimvei vészátérté. Továbbaláz
 89 hatvanót éltendőben Demeter, Demeter
 90 nec fia, Cretából megjöve házájába. Kit
 91 mikor meghallot vólna Alexander, nagy
 92 bánatba elvén, Antiochiaba vészátérté.
 93 Demeter pedig hadnaggyá tette Apollio-
 94 niust Czelesyriánac tiszttartóját, ki nagy ha-
 95 dat gyúitvén, és táborát járván Jamianál,
 96 Jonathasnac az fő Papnac ilyen paranczo-
 97 latot küldé. Czac te magad emelkedel
 98 fel mind-nec közzül elcennec: én pedig
 99 megjádzottatiam iattand, és gyalázattal
 100 illetetté: mit hatalmaskodol mi elcennec
 101 à hegyeken. Sőt ha cródben valami bizo-
 102 dalmad vagyó, jóy alá immár most mi hoz-
 103 zánac az mezőre, holott fegyverrel végez-
 104 zünec egy mással: mert nálam vagon a vá-
 105 rosnac ereje. Kérd meg és tanuld meg ki
 106 vagyoc en, és az többi kiknec segítségével
 107 élec, és megfelellec, hogy ti meg né állhat-
 108 toc lábatocon mi előttunc, mert az ti elcic-
 109 tec az ó földökben kétfzer verettettec meg.
 110 Mostis az lovagot, és enni hadat né fzen-
 111 vedhet el az mezőn, holott ninczen semmi
 112 ködszika, semmi kő, és annakelőtte az fza-
 113 ladástá semmi alkalmatos hely. Ez Apol-
 114 lonius befzédit midón hallotta vólna Jo-
 115 nathas, megindulván elméjében, tíz ezer
 116 válogatot férfiackal kivénec Jerusálemből,
 117 és midón segítségül hozzá adta vólna ma-
 118 gát Simon az ó atyafia. Joppera vivé ha-
 119 dár, és kirekeztetvén az városból, mivel-
 120 hogy Apollonius háda vala benne, az meg-
 121 ottromlá. Ennekokaért megróttvén a
 122 város népe, a város kapuit megnyitác, és Jo-
 123 nathasé lón Joppe. Ez hírt meghalván Ap-
 124 pollonius, hártó ezer válogatot lovagjával,
 125 és foc számu gyalogokkal. Mintha útra
 126 menne, Azotulba méne, és egyetbe az fik-
 127 ra méne: ennekokaért, mert foc lovagja va-
 128 la, és abba felőtte bizic vala, kit Jonathas
 129 mikor Azotulba méne, hátúl megutvén, az
 130 utólfo séregével megutközéc. Hagyt va-
 131 la pedig Apollonius hától ezer lovafokar
 132 tükön ó utánoc lesben. Melly lest mikor
 133 észébe vett vólna Jonathas hától közelite-
 134 ni, az ó hadát kőnyúl vevéc, és olyan mó-
 135 don lövöldözic vala reggeltől fogva tízvéig
 136 az népet. Megállá mindazáltal az nép az
 137 mint az Jonathas paranczolta vala, és azok-
 138 nac lovokat megfárasztá. Ackoron Simon
 139 az ó hadát kiterjesztvén, az álló séregre úte:
 140 mert elfárat vala az lovas, melly ó tőle el-
 141 széleztetéc és elfutámatéc. Az lovasoc
 142 pedig széllel futván az mezőn, Azotulba
 143 szaladanac, az Dagon bánfónnac házába,
 144 megfzabadulásoknac okaért. Az Jonathas
 145 pedig megégeté Azotust, mind az kőnyúl
 146 való városkackal egybe, és azokból foc
 147 nyereséget elvívén, az Dagon templomát
 148 mind az ockal egybe, kic oda szaladtic va-
 149 la, megégeté. Esttelycfédé a fegyverrel
 150 levagotatot és megégetteteknec számac

86 nyölt ezerre. Onaét elménvén Jonathas, Afcalonnál járá táborát, és midőn az lakoflac eleibe mentenev volna nagy böczületes
87 tisztelettel: Jerusálembé vizfzátére mind az véle valóckal egbe, nagy nyereséggel.
88 Ez dolgokat meghalván Alexander király, Jonathast nagyob tisztesléggel megőregbité. Es néki arany gombor küldé, az minémőt szoktat vala adni az király rokonnac, és Accaron minden ő határával néki adá örökségül.

XI. Réfz.

Ptoleméus és Alexander között való habovusag irattatic meg. Meghal az Ptoleméus, ki nec helyette uralkodic Demeter király, ki az Jonathas sal sz. b. verséget ver vén. Sidóságna sz. b. adásig ter. Az után, mikor Jonathas ötet megf. abadítottá volna nagy veszedelemtől, megveti Jonathással az b. b. adásig. Az Jonathas badakozs az Phi: isténoc ellen.

1 **T**OVÁBBA az Egyptomi király számláhatatlan hadat gyűjtvé, mint az tenger partján való foc tóvény, és bevésécs hajókat, az Alexander orfzágát czalárdsággal igyekezc vala elfoglalni, és az ő orfzágához adni. Mikor ezokaért barátságna c tettertelé alatt, ment volna bé Syriába, á kic az városokat birjácvála, megnitácv néki az kapukot, és eleibe kiménénc: mett a Alexander királynac paranczolattya vala hog' eleibe mennénc mint ipánac. Es így Ptoleméus az városba béméüvén mindenikbé népét hágy vala. Hogy pedig közelgere Azotushoz, megmutattatéc néki az Dagon elégett kápolnája, és az Azotus az kőnyúl való városokkal elrontatván, és az heverő testec, és azoknac hólttestec kic az hadban megégetttestec vala, mert azokat az úton mellyen kell vala menni, rakásokba hántac vala. Es valamit annakfelotte Judas mivelv volna, az királynac meghézzélléc, hogy ötet azzal vádolnácv a király
6 mindazáltal halgata. Es Jonathas eleibe méne néki Joppéba urmódom, holott mikor egymást kőszóntvén háltac volna. Jonathas az királyt az folyóvizig, ki Eleutherusnac neveztetic, követvén, Jerusálembé vizfzáméne. Ptoleméus király pedig az tengermelléki városokat Seleuciáig ki azis tengermelléki vala, elfoglalván, gonofz tanácokat gondol vala Alexander ellen.
9 Es követeket küldé Demeter királyhoz, illyen szóccal: Nosza, kődtést szerczünc egymás kődtöt, és az én leányomat ki Alexandernél vagyon, néked adom házastársúl és
10 tiéd léfzen az atyád orfzága. Mett én bánom hogy az én leányomat néki adtam feleségül, mert meg akart engemet ölni. Ezenképpen vádolván ötet, mint ki az ő orfzágát kéványa. Attól az ő cróvel elvett

leányát Demeter nec házastársúl adá, és 8 elidegenedvén az Alexandertől, nyilvánvaló ellenkedésc támadánac kőztöt. Ezokaért Ptoleméus Antiochiába béménvén, Afánac és Egyptusnac két Coronájátvé 14 fejébe magánac. Ciliciában vala pedig az időben Alexander király, mivelhogy az heliek nec lakozói elfzakadáfra igyekezcnc 15 vala. Kimeghalván az hirt, hadat támaszta az ellen, de mikor Ptoleméus seregét kivívén erős haddal mért volna eleibe, megvertvén tőle Alexander. Arabiába szalada, hogy ott bátorsággal megmaradna: Ptoleméus pedig az orfzagnac deréc birodalmára emeltetéc. Továbbá az Arabiai Zabdiel elvév fejét Alexandernec, és az Ptoleméushoz küldé. Es Ptoleméus királyis az után harnad nappal meghala: az kic az ő erősségekben valánakis, egyic az másktól megölettetvén, olveszénec. Ezenképpen Demeter száz hatvan hét esztendőben uralkodni kezdé. Az időben pedig Jonathas az Sidoc közzül seregét gyűjte az Jerusále váránac megvetelére: és mikor immár foc hadi szerfzámot czinált volna ellene.
21 Nemelly ő nemzetséginéc gyűlölő látor férfiai á királyhoz mévén, hirté tóvécv néki, hogy Jonathas az várat megf. állotta.
22 Mellyet mihelyen amaz meghalla, megharagvéc: és mihelyen meghallá elindulván Ptolemaisba méne, és Jonathasnac megirá hogy az várnac vivását elhadná, és mindgyárt néki Ptolemaisba befédre eleibe menne. Ezizenetet halván Jonathas az várnac vivását az ő vitézire bizá, ő maga az Izraclből válogatot vénekel és Papockal az veszedelemnec adá magát. Es ezüstöt és aranyat, és ruhákat, és egyéb nagy foc kéncczeket vévén magához, Ptolemaisba a
25 királyhoz méne, és nala kedvet nyere. Es nola ötet nemelly ő nemzetséginéc látor népei vádolnácv: Az király mindazáltal véleügy czelekedéc, mint az előbbi királyoc, és ötet minden ő baráti előtt magafszalta.
27 Annakfelotte az ő Papi fejedelemségét megerőlité minden az előtt való tisztesléggel: és ötet az ő fejedelmi kődtöt barátjánac akará bécztelcteni. Kevána annakokaért Jonathas az királytól, hogy Sidóságna c és az három tisztekcnc, és Samariánac és annakharátinac szabadságot adna: és
29 néki három száz talentumot igére. Ez pedig tetzéc az királynac, ki illyen értelemvel irtelevelekij: küldé mind cz dolgokról az Jonathasnac Demeter királ' Jonathasnac az ő atyátiánac, és az Juda nézeténec békeséget kéván. Az levénc nec mást mellyet ti felöletéc Lafterénc ittic, néktekis megírjuc, hogy néktekis tudtotokra légyen.
32 Demeter király Lafterénc úgy mint atyánac jó szerenczét kéván. Az Sidoc nemzetenec, kic nekünc barátinac, és kic az vélúnc

- vélűnc hozzót törvényeket megtartyác, az 49 nyervén, à királt megöltalmazác. Mikor pedig à városbélicé látnác, hogy az Sidocaz vároít à mint akartac megvóttac, megteművén elméjekben, az királra könyörgés képpen kiáltánac. Ezt mondván: Adgyad job kezedet nékűnc, hogy à Sidoc szűnynecc meg az mi rontásfunktól, és à város rontásától. Es egyetembe fegyvereket ellianyác, écképpen békefég szereztervén, à Sidoc diczóséget nyemvén à királnál megterheltervén ménénec Jerusálembec. Demeter pedig uyjonan az ó országa székibe helheztervén, imár megendezedvén ó alatta à föld. Minden igéretet meghazudá, és az Jonathástól elidegenedvén, né hálálá meg az ó tőle vótt jókat, hané ótet felőtte megbántogatá. Továbba ezec igy lévén megteré Tryphon, az ifiu Antiochussal, ki elfoglalván az országot megkoronáztatéc. Mett ó hozzá gyulénec mind à Demeterrel elboczáttatot feregec, és mikor ó ellene hadat indítottac vólna, megveréc ótet, és megverettervén elfzalada. Es az Elephantokat elfogván Tryphon, Antiochiat megvévéc.
- 34 temenyeket végezűnc adni. Ezokaért Judéában bizonyos határt rendeltűnc nékic, à hátró tiszteketis Aphéremat, Lyddat, és Ramathar, Samariából az Judéához adattattakot, minden hozzá tartozóckal egybe azoknac engedűnc, kic Jerusálemben áldoznac: à királ adajáért, mellyet az király az előtt ó tőlóc elfrendőnként mind à földnec gyámólczéből mind à termőfákéből
- 35 véfzen vala. Egybecketis azokképpé, mellyec minket illetnénec, mind tizedeket, mind à nékűnc való adókat, és anákfelőtte az ló aknákat és coronákat mellyeket nékűnc fizetnéc vala. Egyetembe mindeneket nékic megengedűnc, és imár ettől fogva soha semmi ezekben fel né bomol. Most ezokaért ezeknec mását iraslatoc meg, melly Jonathalnac adattaléc, és à szent helyen jó helyereteléséc. Láván pedig Demeter hogy à föld megczédfedezec vólna ó előtte, és hogy semmi nem állana ellene, minden ó hadat forútfőre hazabozzata, az idegen hadtól megválvá, mellyet à pogányoknak szigertiből gyűyttet vala. Ennekokaért az ó hada melly atyától maradt vala reá,
- 36 kűnc fizetnéc vala. Egyetembe mindeneket nékic megengedűnc, és imár ettől fogva soha semmi ezekben fel né bomol. Most ezokaért ezeknec mását iraslatoc meg, melly Jonathalnac adattaléc, és à szent helyen jó helyereteléséc. Láván pedig Demeter hogy à föld megczédfedezec vólna ó előtte, és hogy semmi nem állana ellene, minden ó hadat forútfőre hazabozzata, az idegen hadtól megválvá, mellyet à pogányoknak szigertiből gyűyttet vala. Ennekokaért az ó hada melly atyától maradt vala reá,
- 37 meggyűlöle ótet. Vala akkor egy neminémő Tryphon, ki az előtt Alexander pártját tartotta, ki látván hogy à vitézec mindnyáján Demeter ellen tanaczkoznánac, az Arabiai Malcolhöz méne, ki Antiochust az Alexander fiát neveli vala. Es kénfizerité ótet hogy néki adná ótet az atya helyet való vralakodásra, és egyetembe megmondá néki valamellyeket Demeter ezelekedet vólna, és à vitézecnec ó ellene való gyűlölségeket, és ott foc napokig lakéc. Azonközbe Jonathas ír á Demeter királnac, hogy az Jerusálemben várában es egy bé erólségekbé való népét kivinné, azért hogy Izraelc haddal gyakran bántanác. Kínec Demeter ez feleletet adá: Nemezac ezt ezelekedé veled és az te nemzeteddel, hanem alkolmarótságot találván, tégedet és egyetemben az te nemzetedet diczóséggel tisztecségsé tézfílec.
- 38 gyen à föld megczédfedezec vólna ó előtte, és hogy semmi nem állana ellene, minden ó hadat forútfőre hazabozzata, az idegen hadtól megválvá, mellyet à pogányoknak szigertiből gyűyttet vala. Ennekokaért az ó hada melly atyától maradt vala reá,
- 39 meggyűlöle ótet. Vala akkor egy neminémő Tryphon, ki az előtt Alexander pártját tartotta, ki látván hogy à vitézec mindnyáján Demeter ellen tanaczkoznánac, az Arabiai Malcolhöz méne, ki Antiochust az Alexander fiát neveli vala. Es kénfizerité ótet hogy néki adná ótet az atya helyet való vralakodásra, és egyetembe megmondá néki valamellyeket Demeter ezelekedet vólna, és à vitézecnec ó ellene való gyűlölségeket, és ott foc napokig lakéc. Azonközbe Jonathas ír á Demeter királnac, hogy az Jerusálemben várában es egy bé erólségekbé való népét kivinné, azért hogy Izraelc haddal gyakran bántanác. Kínec Demeter ez feleletet adá: Nemezac ezt ezelekedé veled és az te nemzeteddel, hanem alkolmarótságot találván, tégedet és egyetemben az te nemzetedet diczóséggel tisztecségsé tézfílec.
- 40 Alexander fiát neveli vala. Es kénfizerité ótet hogy néki adná ótet az atya helyet való vralakodásra, és egyetembe megmondá néki valamellyeket Demeter ezelekedet vólna, és à vitézecnec ó ellene való gyűlölségeket, és ott foc napokig lakéc. Azonközbe Jonathas ír á Demeter királnac, hogy az Jerusálemben várában es egy bé erólségekbé való népét kivinné, azért hogy Izraelc haddal gyakran bántanác. Kínec Demeter ez feleletet adá: Nemezac ezt ezelekedé veled és az te nemzeteddel, hanem alkolmarótságot találván, tégedet és egyetemben az te nemzetedet diczóséggel tisztecségsé tézfílec.
- 41 Továbba most jó ezelekeded ha segitűgécte való férfiakat boczárandafiz hozzáim, mert minden hadam elfzakadott tőlem. Ackoron Jonathas három ezer erős férfiakat küldé Antiochiába, kic mikor à királhoz jutottac vólna, és ó azoknac jóvéfécé órűlne.
- 42 Az városban lakozó à város közepire ugy mint fráz husz ezer férfiac ószvefutánac, hogy ótet mególnéc. A király ezokaért az ó házába szalada, mellyet mikor elfoglalván az város utzáit az városban lakozó óstromlani kezdettec vólna. Az Sidoc segitűgécet kéré, kic mikor mindnyáján hozzá gyultec vólna, kiűtvén à városba. Mególenec abba fráz ezerig az napon, és meggyűtván az vároít, és azon napon foc prédat
- 43 nyervén, à királt megöltalmazác. Mikor pedig à városbélicé látnác, hogy az Sidocaz vároít à mint akartac megvóttac, megteművén elméjekben, az királra könyörgés képpen kiáltánac. Ezt mondván: Adgyad job kezedet nékűnc, hogy à Sidoc szűnynecc meg az mi rontásfunktól, és à város rontásától. Es egyetembe fegyvereket ellianyác, écképpen békefég szereztervén, à Sidoc diczóséget nyemvén à királnál megterheltervén ménénec Jerusálembec. Demeter pedig uyjonan az ó országa székibe helheztervén, imár megendezedvén ó alatta à föld. Minden igéretet meghazudá, és az Jonathástól elidegenedvén, né hálálá meg az ó tőle vótt jókat, hané ótet felőtte megbántogatá. Továbba ezec igy lévén megteré Tryphon, az ifiu Antiochussal, ki elfoglalván az országot megkoronáztatéc. Mett ó hozzá gyulénec mind à Demeterrel elboczáttatot feregec, és mikor ó ellene hadat indítottac vólna, megveréc ótet, és megverettervén elfzalada. Es az Elephantokat elfogván Tryphon, Antiochiat megvévéc.
- 44 Az városban lakozó à város közepire ugy mint fráz husz ezer férfiac ószvefutánac, hogy ótet mególnéc. A király ezokaért az ó házába szalada, mellyet mikor elfoglalván az város utzáit az városban lakozó óstromlani kezdettec vólna. Az Sidoc segitűgécet kéré, kic mikor mindnyáján hozzá gyultec vólna, kiűtvén à városba. Mególenec abba fráz ezerig az napon, és meggyűtván az vároít, és azon napon foc prédat
- 45 Elekbe méne nékic, hatta vala pedig Simon az ó atyafiat házájában. Ki mikor Bethsurat megszállotta vólna, foc napokig óstromolván ugy megszorítá: Hagy à városbélicé jobkezéc kívánnyác vala adatnia kit mikor megador vólna, és óker onét kivitte vólna, elfoglalván à vároít, népet hagyá beñe. De Jonathas az ó hadával à Genesfar tava mellé vivótaborát, és ilűnc onét indirá Cházor mezejére. Holott az idegeackucc véletlé feregg méne elcibe à mezó

ben: lest vetetec vala pedig néki á hegyekben, óc pedig ellenecc mennecc vala. Midőn pedig azoc kic az lesben valánac, az ó helyektől felköltenecc volna, és megűkötetec volna. Minnyáján megfutamánac, kic Jonathas pártjai valánac: és czac egy sem állot meg ó közzúlóc, az Absolon fiától Mattathiaistól megválya, és Judától Calphus fiától, kic á seregeknecc hadnagyi valánac. Ackoron Jonathas megszaggatván ruháit, és fejére port hintvén Istennec könyörögvén Megtére rájoc hartzolván, és megveré az ellenféget, és megfutamatá?

73 Kit mikor láttánac volna az futó népec, és hozzá vízfátértenecc volna, szinte Cadesig úzéc őket, az ó táborokba, holott tábort jártac vala. Es levágván á napon az idegenecc közzúl ugy mint három ezer férfiakat, Jonathas Jerusálembec megtére.

XII. Rész.

Jonathas követeket küld Romába és Spartabá, az előbbi barátságáért és szövetségéért megújításáért. Az Jonathas szembezállván a Demeter hadával, eldönteni azt, Tryphon absok-sággal megfogja a Jonathast, népét levágattya

1 **L**atrán pedig Jonathas hogy ötet az időnecc alkalmatossága segiti, válogatot férfiakot küldé Romába, az Romaiackal való barátságáért meg erősítéfére és vjvtársára. Es Spartabais és egyéb helyekre azon értelmű leveleket küldé. Es mikor Romába mentec volna, az tanácsba béménvén, mondánac: Jonathas á fő Papi fejedelé, és az Judéusoc nemzetsége küldött minket ide, hogy meguyjtanóc az mi köztűnc szereztetett régi barátságot és társágot az első törvényec szerint. Ackoron azoc leveleket adánac ezeknecc minden helyeknecc lakosíhoz, hogy őket békéfégbé vinnéc Juda földébe. Ez pedig az levélnecc példája, mellyet küldött: Jonathas á Spartabélieknecc. Jonathas az fő Papi fejedelé, és az nemzetiségnecc tanácsza, és az Papoc, mind pedig az Judéusoknac töb népe, az Spartabéli atyafiaknac egységéget. Az rálatoc vralkodó Areustól innár ez előt az fő Papi fejedeleinnecc Oniasnac levél küldetet völt, mellyben megbizonítottátoc magatokat mi atyánc fiainnac lenni á mint az levélnecc ide alá megirt mássa bizonyitva. Ez az Onias az küldett férfiakat tisztéféggel fejadta, és az barátság és társaság felőirattott leveletis elvette. Ánakokaéit mijs, kic azoc élkül né szukólkódúnecc, mint kic az mi vigasztalásunkat az kezűnkél való szét könyvekből vélszúc. Akartunc nékteccirnia az atyafiuu egyjcségről, és á barátságáért meguyjtásáért, hog' nekunc róttetec valamidegenfégunc ne lennec, azért mert foc

idő múltat:tól fogva, hogy nekunc iratatecc.

11 Mijs pedig minden időben és szűntelen, mind innep napokon mind egyéb alkalmatos napokon az ti emlékezeteteket megtartyuc az áldozatokban, és imádságokban, á mint szabad és illic az atyafiaktól megemlekezni. Es még annakelőtte órúlunc az ti diczóségetken. Továbbá mi foc háborúságoackal környül vóltunc véterve, és nagy hadackal, az mi környülunc való királyoknac hadai jóttec reánc. Mindazáltal ez hadakban sem ti néktecc, sem az töb tárfainknac és barátinknac nem akartunc bántásokra lenni. Mert jelen vólt nekunc menyből segitfégunc, mellyel mijs az mi ellenfégiaktól megszabaditattunc, és á mi ellenfégiunc megverettenecc. Választottunc mindazáltal Antimachus fiát Numeniust, és Antipatert Jafonnac fiát, és azokat á Romaiakhoz küldöttúcc az barátságáért és régi társaságáért meguyjtására. Kiknecc aztis meghattuc hogy ti hozzátokis méanécc és közfőntenecc, és á mi levélűnket az atyafiságáért meguyjtása felől néktecc megadná. Ezokaéirt most innár jól résztéc, ha azokra nekunc megfelelt. Ez pedig az levélnecc mássa, mellyet küldöttetec vala Oniasnac. Areus á Spartabélieknecc királlya, Oniasnac az fő Papi fejedeleinnecc egységéget. Megtaláltatott az Spartabéliec és az Judéusoc felől való irásban, hogy ezec atyafiác vólnánac és az Abrahamnac nemzetétől származtatc volna. Mellyet minckutána megértettunc, alitottunc hogy jól czelekeditec ha nekunc ittoc á ti áilapattoc felől. Mi pedig vízontag nékteccirjuc, hogy az ti barmaitoc és jofágitoc miéinc: és az mellyec miéinc, tiéitec, Elküldöttunc annakokaéirt férfiakat, kic ti töletekis illyenizenetet hoznánac. Továbbá mikor Jonathas hallotta volna, hogy á Demeter fő népei az előbbi hadnál fockal nagyobb haddal tértenecc volna meg hog' ő ellene hadakoznánac. Elménvén Jerusálemből, eleikbe fiete nékic Hamath tartományba, mert nem engedti vala hogy az ő tartományba béménenecc. Es kémecket boczáta azoknac táborába, kic megtérvén megmondác: hogy azoc ugy végezitec, hogy őket éyjel útséc meg. Mihelyéczokaéirt á nap elnyngovéc, vigyáznai hagyá Jonathas az óveinecc, és fegyverbé állni á hartzra mind egész éyjel, és á tábor kivől vigyázókat rendele. Mikor pedig megértette volna az ellenfég, hogy Jonathas az óveivel kész á viadalra, megírdóttenvén és elméjékbé elérműlvén, tüzeket gyuytánac az ó táborokba, (és elménenecc. Nemistudá meg á dolgot Jonathas az óveivel, míg megviratada: azért mert az égő tüzeket láttyac vala. Ackoron Jonathas őket hátul úzéc, de el né éiheté: mert immar az Eleutherus folyóvizé általmétenec vala.

31 Ennekokéért tére Jonathas az Arabia-
iakra, kik Nábathéufoknak nevezetnek: és
32 azokat megveré, és azoknac marhájakat el-
vivé. Es onnat elindítván táborát Dama-
scusba méne, és annac minden mezeit elfo-
33 glalá? Simonis pedig mikor szinte Asca-
lonig, és az közel való erősségéig hatott
vólna haddal, onnat tére Joppéra és azt el-
34 foglalá. Es mivelhogy hallotta vólna
hogy azoc az erősséget az Demeter pártján
valóknac gondoltá adni, erőt hagyá ben-
35 ne annac megtartására. Megtérven pe-
dig Jonathas, az népnek véncit őszve hívá,
és tanácskozni kezdé arról, hogy erőssé-
36 ket eppitene Judéában. Es az Jerusálem
kőfalainac megczinálá felfől, és hog' nag'
magas kőfalt raknának az vár és az város
között, mely az várat az váraftól elválasz-
taná, hogy az külön lenne, hogy az városbá
se arulnának, se vennének semmit az várbe-
37 licc. Ezokéért őszve gyűlénec azoc kik
az várost megeppiténéc (mert az kő falnac
fészé, mely az pataknacvagyon nap kelet
félől, elromlott vala.) és áz helyet melly Ce-
38 phenaránac neveztetet, meggyújtá. Simon
pedig megczinálá Adidat Sephelában, és
azt kapukkal és zavarokkal megerősíté.
39 Továbbá Tryphon igyekkezé vala Asaba
uralkodni, és Coronát tenni maga fejébe,
40 az Antiochust megölvén. De félvén hogy
azt meg nem engedé Jonathas, hanem ha-
dat vinné rá, azért módot keres vala ben-
41 ne, hogy őtet megfogná és elvesztené. Mi-
kor ezokéért elindítván Bethsanba ment
vólna, elcibe kiménvén néki Jonathas, ha-
dra válogarott negyven ezer férfiakal, és
42 Bethsanba méne. Látván pedig Tryphon
ötet nagy haddal jelen lenni, félvén kezét
43 rá nyújtani. Tiszteféleggel fogadá őtet,
és az ő barátinac ayánlák néki ajándékokat
adá, és hagyá hogy baráti és az ő hada-
gyenlőképpen mint magának úgy enged-
44 gyenec. Jonathasnac pedig így szóla: mi-
ért fárasztottad az népet ha semi had nincs
45 közöttünk? Im már ezokéért vízszabo-
czátván ezeket házokhoz, és válogatván
magának valami kevés férfiakot, kik veled
maradgyának, jóy velé Ptolemaisba: mert
46 azt néked adom az több erősségec kel, szer-
geekkel és tisztartókkal, hogy az után víz-
szamenyec á honnan jöttrem: mert ezac ez-
46 okéért vagyoc jelen. Kinech híven amaz,
és ő tanaczának engede, és hadát Judá föl-
47 dére boczátá. Megtartván maga mellett
három ezer férfiakat: kiknek két ezerét Ga-
liléában hagyá, és az ezer férfiakat magá-
48 val elvivé. Továbbá mihelyen Jonathas
Ptolemaisba béméne, az Ptolemaisbéllec
bétévén az kapukat, megfogá őtet, és
mind azokat az kik béménec vala, fegyver-
49 ről megölte. Ackoron Tryphon az gya-
log hadát az lovallal Galiléába amaz nagy

mezőbe küldé, hogy az Jonathasnac min-
den társait megölnéc. De mikor azoc az
Jonathas fogságát megértetec vólna, és
hogy az őveivel megöletet, egy mást nógat-
51 ván, az hartzra kézfec valának. Ezokéért
azoc kik őket kergetni jöttec vala, látván
hogy azoc kézfén vólnának élecekért meg-
52 vinni, megtérnec. Amazoc pedig egél-
séggel jutáac Judéába, ohaytván Joha-
thait és az ő társait: ennekokéért felötte i-
gen megróttacvén mind az Izraelicé, nagy
53 sűrűt tartának. Mert minden pogányoc
kik környüldé valának, igyekkezec vala ő-
54 kereltörteni. Mert azt mondgyac vala,
ninczen senki sem hadnagyoc, sem segítő-
jóc: ezokéért most haddal támadgyunc rá-
joc, és az ő emlékezeteket az emberek köz-
zül elveszessúc.

XIII. Rész.

*Jonathas helybe Simont választá: tyác fejedele-
lemne, ki Jonathasnac váltságáért száz talen-
tum az uszót küld és az Jonathas fiait Tryphon-
nac, ki mind az általmegölti Jonathast, kit Si-
mon tiszteféleggel temet. Antiochust megöli Try-
phon és az birodalmot elfoglalja. Demeter kí-
rály békeséget szerez Simonnal. Simon megveszi
Gazat, és az Sion várát, és fejedelméne teszi az
ő fiait Janost.*

1 **T**OVÁBBA Simon mikor megértette vól-
na, hogy Tryphon nagy hadat gyű-
rött, mellyel az Judá földére, és annac ron-
2 tására akarna menni. Mikor látá hogy
az nép nagy rőttegsben és refzkerésbéc va-
gyon: Jerusálembé felménvén, az őszve hi-
3 vort népet: Illyen szóvalinté: Ti maga-
toc úgy mond tudgyatoc, miném ő és men-
ni dolgokat czelekedtünk, és én az én ar-
tyámfiái, az én atyámnac háza, az törvé-
nyekért és szent helyért, és minémó ha-
dakban és szorongásokban forgodunc.
4 Mert ezekért holtac meg az én atyámfiái
az Izrael melet, és ezac én magam marad-
5 tam. Távól légyen ezokéért most én töl-
lem, hogy az én éteremec valamély há-
borúságos időben kedvezec: mert nem va-
6 gyoc én job az én atyámfiáinál. Hanem
az én nézetemért, és az szent helyért, mind
feleséginkért és gyermekinkért bosz-
szút álloc: mert minden pogányoc az mi
7 romlásunkra ellenséges elmével őszve-
náczhoztanac. Mihelyen ez beszéde-
ket meghallá az kőllég, elméjékben meg-
8 bátorodván és meggyújtván. Fel szóval
kiáltván feleléccete vagy az mi hadnagyoc
9 az te atyádáinac Judáinac és Jonathainac
helyette. Te viseljed az mi hadunkat, *Simon váltság-
és mindenteket valamélyeket nekünk pa-
ranczolandasz, megezeiekedgyúc.*
Ackoron őszvegyútyé mind az hadakozó *Jonathas helye.*

férfiakat, és egyetembe az Jerusálem kőfalainac czinálását szorgalmaztatván, azt minden felől megeppité. Jonathast pedig Abfolonnac fiát nagy haddal Joppera küldé, mellybe az ott lakosokat küzvé, azonközbe mikor Tryphó nag' haddal Ptolemaisból kimozdult volna, hogy az Juda földére menne, és Jonathast magával fogva vinné. Simon Adidínc mezeje ellenébe tábort jára. Minckutánna pedig Tryphon megéttette volna, hogy Simon az ő atyafia helyett Jonathas helyet vegyon, és hogy ő véle megakarna vjni, követeket küldé ő hozzája. Kic ezt mondanác, az te atyádfiát Jonathast az pénzért tartyc, mellyel az király száamára adós, az ő reá bizatott gondvifelésért. Most ezokaért küldgy száz talentum ezüftöt, és az ő két fiait zálagra (hogy elbozzattatván el ne szakadgyon tőlünc,) és elbozzatyc ötet. Ennekokaért Simon noha érti vala, hogy álnoksággal czelekedné véle, az ezüftöt mindazáltal és az gyermekeket elküldé, hogy az népnec gyűlöségét elávozattaná. Mintha az ő atyafia azért veszett volna el, mivelhogy az ezüftöt és gyermekit el nem küldötte volna. Elküldé ezokaért az gyermekeket az száz talentumockal, de az megízegé az hitet, és az Jonathast sem ereszté el. Az után mikor Tryphon az tartománynac puszítására méné, Dorum felé való úton menvén, Simon viszontag az ő hadát eleibe viszi vala, valamely helyre am az mégyen vala. Az kic pedig az várat birjac vala, követeket küldénec Tryphonhoz, kic szorgalmaztatnác őtet hogy az puszítán menne hozzájoc, és élést küldene nékic. Ezokaért Tryphon minden ő lovagját ahoz az úthoz készíté: de mivelhogy az éjyel nagy hó lett vala, megtartoztatván az hórtól, el nem mehere, hanem Gilead tartományába méné. Mikor pedig közelgeteret volna Borzekathához, Jonathast megölé. Kic ott eltemetvé, megtrévé az ő földébe viszfizaméne. Ackoron elküldé Simon, és elhozatá onnat teremét Jonathasnac az ő atyafianac, kic Modinba az ő házájában temeténe el. Es mind az Izraelitác nagy ohaytással foc napokig siratác őtet. Es eppitö Simon az ő atyánac és atyafianac koporsót nag' magas faragot kővekből, ki mind elől és hától tetetes vala. Es hét oszlopokat állata az temerő helynél, egyiket másic ellenébe, atyánac, anyánac és négy atyafianac. Annakfelöte azokat nagy oszlopoknac mesterséges czinálásával környülvé, és az oszlopokra helyezte minden fegyveri készületet öröc emlékezetre, hajóknac képeit faragtatván az oszlopokra az fegyverec mellet, mellyec meglatatnác az tengeren evezőkötül. Ez az

koporsó, mellyet ő czináltatott Modinba, kic ez napis láthatni. Továbba Tryphon álnoksággal czelekedvén az ifju Antiochus királlyal, őtet megölé. Es uralkodé ő helyette Asiánac Coronáját fejébe tévé, és nagy vezedelmet miece az földön. Simon pedig megeppité az Judánac erőllégit, és azokat nagy magas tornyockal es nagy kőfalackal, bátyákkal, kapuckal és zavarockal megerősíté, és az erőllégekbe élést rendelé. Es válogatott férfiakat küldé az Demeter királyhoz az ország szabadsága felől, az ért mert Tryphonnac minden czelekedeti ragadományoc valánac. Kihöz Demeter viszfizta követeket bozzára ilyen paranczolatokkal és felelettel, és neki ilyen levelet ira viszfizta. Demeter király, Simonnac az fő Pápi fejedelmec, és az királyoc bárattyánac, és az Judéufoc nemzerenec jó fiterenczt. Az arany Coronát és az Bahemet, mellyet küldöttetec elvettü: és készfizec vagyunc vele: tec nagy békeséget szerzeni, és uni az tisztartóknac, hogy néktec szabadságot engedgyenec. Es hogy az mellyeket fogadtunc néktec állandóc legyenec, és annakfelöte tiétec legyenec, az melly erőlléget eppitettetec. Az vétkeketis, és az mellyeket ez napig nilván vétettetec, néktec megengedgyuc, az Coronával együt mellyel tartoztatoc, és ha valami egyéb adó fiteretec Jerusálembec, immár az ne fizettétec. Hogy ha valakic vadnac ti közzületec, kic az mi szolgainc közzé irauathatnác, irattassnác bé, és békeség szerzesséte mi közzöttünc. Száz hetvenedic eztenéoben vétetec el Izraelről az pogányoknac igája. Es ecképpen kezdé az Izrael népe imnia áru felől való leveleket, és emlekezete méltó dolgokról való könyvet, Simonnac az nagy fő Pápi fejedelmec, az Judéufoc hadnagyanac, és fejedelmec első eztené dejében. Az időkbe Simon táborot járván Gaza ellen, környülvé azt táborral, és az város vadallyához készfiteret szerzfizmat az város alá vitetvén, egy tornyát úgy rontá meg, hogy az városi megvénne. Es mikor azoc kic az hadi szerzfizam mellet valánac, az városba aláfzókódóttec volna, nagy reszke és támada az városban. Es az pólgároc egyetembe feleségekel és gyermekeekkel megszagatván az ő ruhájokat az kőfalokra futánac: és nagy felszólal kiáltnác vala, hogy Simon készit adná nékic. Es mondgya vala: Nem az mi gonoszláginc szeint, hanem inkább az te itgalmasságod szerint czelekedgyél mivelünc. Simon pedig megfzanná őket és megtréte az városnac vezérfétől. Az után küzvé az városból őket, és az házakot mellyekben az bálványoc valánac, megtisztitván: Léminé az városba diczértén és magafiztatván az litent.

Bahem: vagy draga rubas, vagy valami draga követ, vagy arany kam: az ért ezn.

Es ki-

Machabéusok I. Könyve.

48 Es kihányvár onnat minden tisztátalan-
 49 ságot, mikor az törvénc szertőit helhez-
 tetre vólna belé, azt erősbé tévé, és magá-
 nac lakó házat eppite benne. Az kie pe-
 dig az Jerusálem várát bírjác vala, mikor az
 mezőkre sem ki nem mehetnénc, sem bé
 nem mehetnénc, és mind az vételenc s-
 mind az adátnac alkotmányosságáról elre-
 kelesztetec és megbántattac vólna, nagy éh-
 séget szenvedénc, annyira hogy az éhség
 50 miatt jó részec elvezénc. Ennekokaért
 nagy kiáltásokkal kévnyjác vala, hogy Si-
 mon job kezét adná nékic: mellyet midón
 megadott vólna, és őket onnat kiverette
 vólna, az várát az andokságtól megtisztíta.
 51 Es az száz hetvenégyvedic éftendőnc
 máfodíc hónapjánac, huszon harmadic
 napján, méné a várba diczéretekkel és pál-
 ma ágakkal, hegedőckel és cymbalmockal,
 nablumockal, hymnufockal, és énekléfec-
 kel, azért hogy a kegyetlő ellenlég elrona-
 tot vólna, és kiűzetec vólna Izraelből. Es
 52 azt az napot mindé éftendőkéntis öróm-
 53 mel rendélé szenteltetni. Es jobbá meg-
 eppité a szent helync hegyét, melly az vár-
 mellet vala, és ott az őveivel egybe lakozénc.
 54 Látván pedig Simon, hogy Janos az ő fia
 emberkorba jutott, ötet tévé mind az egész
 hadnac hadnagyává, és Gazarisba lakozénc,

XIII. Rész.

*Arfaces megvéri és meg fogja. Demeter ki-
 ralt, Simonnac idejében Izraelben felső nagy
 bekeség léfzen. Az Romabéliec és Spartabéliec
 megyjttac az szővetéset az Sidockal. Az
 köfség megemlékez vén Simonnac jó tetemnyé-
 ről; tiszteli őtet.*

1 SZáz hetvenkettődíc éftendőben, De-
 2 meter király Mediába méné magánac se-
 gitféget gyűteni, hogy Tryphon ellen ha-
 3 dakozénc. Mihelyen meghallá pedig Ar-
 faces az Persiánac és Mediánac királlya,
 hogy az ő határba bément Demeter, eg-
 4 gyer elküldé a fő emberi kőzzül, ki elevené
 5 fogaá meg őtet. Ki Demeter (megyer-
 vén az ő hadát) fogva vive Arfaceshöz, ki-
 6 től őrizet alá adaténc. Az föld pedig nyu-
 7 godalomban vala Simonnac minden idejé-
 8 ben, mert szorgalmatosít vólt az ő nemzet-
 ségének hasznára, és a nál az ő hatalmasá-
 9 gával és diczőségével minden időben ked-
 10 ves vala. Mert minden ő jules ezelekedetü-
 11 nec felőtte Joppetis megvévé, hogy a lenne
 12 Judéanac portusa, és az tengerec szegyre
 13 meretele szerze. Az ő nemzetének határit
 14 kiterjeszte, és az tartománac Ura léfzen:
 15 Soc foglyokat szabadítá meg, utaságában
 16 lón Gazarisnac és Bethúránac, és az várát
 17 nac, mellyből a tisztátalanusgokat kihányá,
 18 és immár fenki elke nem áll vala. Hancin-

bákefében mivel vala kikimind az ő föl-
 19 déc, az föld pedig az ő gabonáját, és az me-
 zőkneccer mőfái megadgyác vala gyűmöl-
 20 szőket. Az vénc az utzakon ülnecc vala
 mindnyáján, jó dolgokról beszélnecc vala
 egy más kőzzöt, az inac pedig szép öltöze-
 21 tetket viselnecc vala, és öltöznecc vala hada-
 22 kozó öltözetbe. Annakfelőtte a váro-
 23 soknac élést szolgáltac vala, és azokat fey-
 vereckel, mellyekkel megerősítetnénc,
 megraká: elánira hogy az ő nevénc dicz-
 24 sége szinte az földnecc szeleig kihirhedénc.

25 Ez szerze a földnecc békeféget, mellyből
 26 Izrael nagy örömet vón. Mert kikimind az
 ő szőlő töve és füge fája alatt ül vala, és né
 27 vala fenki, ki őket elrőttenénc. Mert el-
 vétetnecc vala az földtől az ő ellenlégec,
 és a királyoc az időkbén megrontattac
 28 vala. Ez megerősíte az ő nézeriac min-
 den aláatofit, az törvénc szorgalmatosítac
 kereste, és minden Istentelenc és latrot el-
 29 tőrlött. Megekeftette a szent helyeket és a
 30 szent edényeket megfokasítá. Továbba
 mikor meghallottac vólna Romaba Jona-
 31 thasnac halálát, és a hír szinte az Spartában
 lakozókhoz jutott vólna, nagy bánattoc
 32 éléc. Minekutánna pedig meghallác, hog'
 33 Simót a nac atyafiat terécc vólna ő helyette
 fő Pappá, és hogy győzödelmes lévén ő bir-
 34 ná az tartománac az városokkal. Iránac ő
 35 neki értz táblákon az barátságac és társá-
 ságnac véle való meguyjtása felől, mellyet
 36 szerzetec vóit Judával és Jonathással az ő
 37 atyafiaival. Es az irás Jerusálembé az e-
 géz gyűlekezet előtt elolvastatéc, és pedig
 38 a levélnecc mássa, mellyet küldtenc a Spar-
 39 ta városból. Spartabéliec fejedelmé, és
 40 városa, Simonnac az fő Papi fejedelmnecc,
 mind pedig az véncnecc és Papoknac, és a
 41 Judéusoc egyéb népének, a mi atyanc fia-
 nac egszégét kévannac. Minekutánna az
 42 minépeink közzöt küldtetec követec, tudunk-
 ra adtác a ti diczőségeket és tisztelégte-
 43 ket, az ő jöveteleket örültúc, az ő követlé-
 44 geket az köfség könyvébe béimuc ilyen,
 45 mődon. Midón Numenius az Antiochus
 46 fia, és Antipater Jalonnac fia az Judéusok-
 nac követi hozzánc jöttenecc vólna, a régi
 47 barátságot velőnc megyjteni. Teret az
 48 népnecc azokat a férfiakot tiszteléggetec fo-
 gadni, és az ő ezelekedetnecc példái: kö-
 49 zönléges levélbe írni, hog' a Spartabéli köf-
 50 sőgnecc emlékezetére lenne, ezekecc mássa
 51 pedig a fő papi fejedelmnecc Simonnac meg-
 52 irattot. Ezeknecc utána elkulde Simó Nu-
 53 menius Romába ezer Gyra nyomó nag' a-
 54 rany passal, a Romaiakkal való társaságnac
 55 megerősítéseiért. Mikört pedig a nép az igy
 56 lett dolgo megértette vólna, mondánac:
 57 Micsoda hála passal lehyúnc Simonhoz és
 58 az ő atyafiaihoz. Mert ő az ő atyafiai-
 val bé atyánac házával megerősítette

*Ar az, gya-
 korlyac vala
 magokat a vi-
 teti dologban,*

b Elulnac hí-
sac az szent
Mihály havat.

c Azaz, meg
holt volna.

Izrael, és az ellenségeket haddal megront-
vaulzraelnecc szabadságot nyert: azért meg-
iratosat értz táblákat csinálnac fel ofzlo-
27 pokra az Sion hegyén. Ez pedig az iráfnac
málfa: Az száz hetvenkettődic ezteendő.
ben Elul havának b tizé nyöltzadic napján,
(melly harmad ezteendője vala à Simon fő
28 Papi fejedelmfégenec.) Az Papoknac és
à népnec, a nac felotte à népnec fejedelmi-
nec, és à tartománnac véne nec nagy Con-
ciliumjában, közönfégesen itélruc ki hir-
detni, hogy mikor à mi tartománinkban
29 gyakor hadac támadtac volna. Simó Mat-
tathias fia, ki à Jarib maradékitól szárma-
zott, és az ő atyafiai magokat vézfede!ére
adtac, és az ő nézetfégek nec ellenfégi ellen
állottanac, hogy a nac szentfégi és törvénye
megállanac, és ugyan azon nemzetféget
30 nagy diczöf!féggel megékcsitetté. Mert
à Jonathas az ő nézetféget egybe gyúytven,
lón azoknac fő Papioc: minekutána pedig
31 az ő nemzetféghöz tétett voltna, c Es
az ő ellenfégec igyekeznéc az ő földökre
támadni, hogy az elrablanac, és az ő szent-
32 fégekre kezeket vetnéc. Ackoron Simon
elkezdvén, hadat támaszta az ő nemzetfé-
geiért, és az ő magajéból loc pénzt elkölt-
vén, az ő ucizetfégenec vitézit fegyverrel
33 feleppitette, és azoknac földöt adott. An-
nakfelotte à Judabéli városokat megeppe-
tette, és azoc között Bethsurat, ki Judéanac
határin vagyon, holott az előtt az ellenfég
34 fegyver voltac, és abba Sido férfiakat hely-
heztetett. Joppetit à tenger melléki várost
megerősítette, és Gazarat mell' Azorus ha-
tárin vagyon, mellyer az előtt az ellenfég
birt, kikbe Sidoakat helyeztetett, és mindé-
nel megrakta valamie azoknac eppitésekre
és megnaradá sokra szükfégefec volnanc.
35 Látván pedig à köf!eg Simonac hívfégét
és minémő diczöf!féggel végefzte volna az
ő nézetét illotni, ötet magánac haduágyá-
va téve, és mind ezekért fő Papi fejedelm-
féget viselt, és azért is az igazságaért és hívf-
fégeiért, mellyer megtartot az ő nemzeté-
nec, mint ki az ő népet mindenképpé fel a-
karta magasztalni. Ennec idejébé az ő bő-
36 dog czelekedete által lott, hogy az pogá-
nyoc az ő földökből kirekeszténéc, az-
ockal egy be kic à David városát Jerusálem-
ben elfoglaltac volt, és abbá magoknac vá-
rat csináltac vala, honét kiútvén à környül
való szentfégeket megfertefzetie vala, és à
szentfégenec nagy vézfedelmet hoznac vala.
37 Ez várat Simon, Sido férfiakot rendelvén
abba, megerősíté à tartománac és városnac
segítfégere, és à Jerusálenec kő falait fele-
38 melé. Demeter királis az ő papi fejedelm-
féget megerősíté. Mind az Sidoknac vé-
39 gezéscésc volt: és az ő baráti közzé számálá
és nagy diczöf!féggel ékesíté. Mert meg
40 hallotta vala, hogy az Sidókat az Romaiac

barátyoknac és táfoknac nevezte, és az
Simon követit tisztel!féggel fogadtac. An-
nakfelotte hogy az Sidoknac és papoknac
teztet, hogy Simon fejedelem. és minden-
kor való fő Pap légyen, megbizonyos Pro-
phéta léfzen. Es annakfelotte ő hadna-
gyoc, kinec gondya lenne az szent dól-
gokra, és az kic az ő tisztekre és tartomá-
nyokra, mind pedig fegyverekre és erőf!é-
42 gekre bizonyos embereket rendelne. Ki-
nec gondya lenne az szent templomra, és
kinec paranczolatnyanc mindnyájan eu-
gednéc: annakfelotte hogy az ő nevével
irattanac az tartománban minden okle-
43 velec, és hogy aranyat és veres bár!ont vi-
felne. Es senkinec az nép közzül avagy à
Papoc közzül nem volna szabad valamit e-
zekből felbontani, avagy az ő paranczolat-
nyanc ellenc módani, avagy gyúlést gyúyt-
teni az tartománban az ő hagyafanékül,
avagy veres bár!onba öltözni, és a!an gon-
bocak ékesitetni. Hogyha valaki é ki-
44 vól czelekedet volna, avagy ezekben va-
lamit megfzetit volna, az megbúntettet-
néc. Mert tezté az egész köf!égenec vó-
gezni, hogy Simon mind ez bef!édecze-
45 rint czelekednéc. Mellyer Simon miképp-
pen hogy felvón, és tezté néki, hogy az
Papi fejedelmfégetis viselvé, és hogy had-
naggyais lenne, és fejedelne à Sido nem-
zertfégenec és az Papoknac és mindenkne-
46 c elotte járója lenne. Azonképpen végezé,
hogy ezec értz táblára irattanac, mellye-
ket à templom környül való falra tisztel!é-
47 ges helyre tennéc. Azoknac málfa pe-
dig tétetnec az kincz tartó házba, hogy az
48 megtartatnéc Simonnac és az ő fia nac.

XV. Réfz.

*Antiochus Simonnal frigyot vét, és az Try-
phont kergesi. Az Romabeléc levéket küldenec
az királyoknac és tartományoknac az Si-
doc mellet. Antiochus megveti az barátságot
Simonnal, és Sido orfzag ellen küldi haddal az
Cendobúf!*

I **T**Óvábba Antiochus az Demeter király
fia az tengernec f!igetből küldé leve-
let Simonhoz, az Juda nemzeténec fő pap-
jához és fejedelméhöz, és az egész nem-
zertféghöz. Mellyer ilyen formán irattat-
2 tac vala: Antiochus király Simonnac az fő
Papnac az Juda nemzete fejedelménec, és
3 az nemzetfégenec, egészfégenec. Mivelhogy
az dög!eletes emberec az én atyáimnac orf-
szágát elfoglaltac, elvégeztem azt az orfzá-
got viszfazavennem, hogy azt meggyútsm,
és az előbi állapatra hozzam: melly okért
nagy f!oc hadakozó vitézéket fogadtam, és
hadakozó hajókais szereztem.

4. Hogy

4 Hogy a tartományra menyec és azokon
 bofszút ályac, az kie azt elpusztítottac,
 és az országnae loc városit pusztává tettéc.
 5 Ennekokaért minden szabadságokat, mel-
 lyeket az én előtē valō királyoc néked en-
 gedtenec, azokat most néked megerősítē,
 és valami egyéb fizetēt megengedtenec.
 6 Annakelőtē megengedem néked, hog' tu-
 7 laydō jelū pénzt verēs. Jerusálem pedig és a
 szent hely szabados légyen, és hogy minden
 kézfizetēt fegyverid, és az erősségc mellye-
 ket eppitettel és bíršz, néked maradjyanac.
 8 Anakelőtē valamivel az királynac mind
 most adosszē f. mind ez után léšznec, mid az
 9 megengedve légyen néked. Mikor pedig az
 mi országunkat helyere állattyc, tēgedet és
 az te nemzetedet, és az templomot nagy di-
 czőséggel megēkecsūtnc, annira hogy az ti
 diezölēgtec nemes légyen minden földön.
 10 Száz hevé négedic ešztedőbē méne bé An-
 tiochus az ő artjánac földébe, kihöz folya-
 mánac mind az feregec, elañira hog' ezacigē
 11 kevesen maradánae Tryphonnal. Mikor pe-
 dig Antiochus király őket kergetné, az ten-
 12 ger melléki városba Dorába szalada. Mert
 látta vala hogy minden gonosz reá szállot,
 13 és hog' tōle az hadiállot és elhagyatot. An-
 tiochus ezokaért táborát Dora alatt járván,
 száz ezer vitézli gyalogokkal és nyolcz ezer
 14 lovasokkal az vároit megszálla. Es azt a ten-
 gengeré lévō hajóká viván, mind földön mind
 tengeren szorongatván, az városból sem ki
 nem hágy vala senkit menni, sem bémenni.
 15 Azokközbe Numenius és az ő űti társai Ro-
 mából az királyoknac és tartományoknac
 16 illyenirnt leveleket megjōvénec. Lucius az
 Romaiac Consula, Ptoleméus királynac e-
 17 gességet. Az Sidóknac kō veri, az kie mi barát-
 nác és társainc, hozzānc jōttenec az regi bá-
 rátságot és társátságot meguyirani, kie kül-
 dettec Simótól az fő Pēptól, és az Sidóknac
 18 népétől. Kiktől ez: Gira nyomō arany pai-
 19 sís hozzatatott nekūnc. Ezokaért tertzet né-
 kūnc az királyoknac és tartományoknac ir-
 nunc, hogy őket sem bofszúval ne illeszēc,
 avagy az ő városokat és az ő tartományokat
 ne háborgasszēc, avagy az ő rájoc hadako-
 20 zókncac segitšēget ne adgyanac. Es tertzet
 nekūnc, hogy azt az paist elvennōc ő rólōc.
 21 Ezokaért ha valamely gonosz tēvōc hoz-
 zátoc szaladnac, adgyátoc őket Simonnac a
 fő Papnac kezébe, hogy őket az ő törvénye
 22 szertint megbüntessēc. Ezeneket irác az De-
 metet királynac, Atralusnac, Ariarathēnac,
 23 Arsacefnac. Es minden tartományoknac,
 Lampacusnac, azonképpen az Spartabēi-
 eknac. Delusba, Myndusba, Siconeba, Ca-
 riaba, amusba, Pamphiliaba, Lyciaba, Ha-
 licarnassusba, Rhodba, Sidaba Arabba, Pha-
 selidesbe, Gortynaba Gnidōba, Cypusba,
 24 és Cyrenebe. Mellyekncac mássa Simonnac
 25 az fő Papnac megirattatot. Antiochus király

azért Dorát megszálla, és másod napon az
 városnac rontására való szerzámokat kōr-
 nyúl elrendelvén, Tryphontannira megszo-
 ricá, hogy sem bé nem mehetne, sem ki nem
 26 jōhetne. Kincec Simon két ezer válogatot
 férfiakot küldē segitšēget, egyetembe an-
 k felőtē ezüstöt és aranyat és nagy loc fegy-
 vereket. Mellyeket noha ackor elvōn, de
 27 azután felbontá mind azokat, az mellyeket
 az előtē neki fogadot vōlt, és ő tōle elidege-
 nedvén. Elküldē Antiochust egyikket az ő
 28 baráti közzül, kie véleillyen bešzēddel szōl-
 lana, Ti elfoglaltatoc Joppet és Gazarat, és
 az várat Jerusálemben az én országomnac
 29 városában. Es azoknac határinae elpusztū-
 rásában az földön nagy veszedelme czele-
 kedtetec, az én országomnac loc helycin ural-
 30 kodtoc. Most ezokaért az városokat kiker
 elfoglaltatoc, mid az helyekncac vámjavol,
 kiken Judéanac határi kivōl uralkodtoc,
 31 megadgyátoc. Avagy bizonyára azokért ő-
 száz talentum ezüstöt szamallatoc: az értis
 az nyomogatásért, mellyet ti mieltētec az
 tartományon, és az helyekncac vámjāért,
 más őtfáz talentumokat kszelšētec: avagy
 32 bizonyára haddal reátoc támadván megjō-
 tunc. Eljōve ezokaért Athenobius az király
 barátja Jerusálembē, és látván Simonnac
 nagylágos vōltár, az arany f-ezüst edényō
 poharizékét, az a nag' készületē almēlkod-
 ván, az király hagyatit neki megbeszēllē.
 33 Kincec felelvén Simon, sem idegen földet, ű-
 gymond, nem foglaltunc, sem az másēt nem
 birjuc, hanē mi az mi artyáinktól hagyatott
 jōszágot, kiker ideig hamissan az ellenšēg
 34 bitt. Alkolmasoffágot találván, viszszavet-
 tuc. Mert Joppe és Gazara a mellyeket kér-
 tte, noha azoc az mi népeinkncac a mi tarto-
 35 máninkba nagy kátt tertzenc, azokért mind
 az által száz talentumot fizetunc. Ezekre A-
 thenobius ezac egy ígēt sem felele. Hanem
 bofszonkodással az királyhoz megtēvén
 ez mondasokat, és egyetembe az Simonnac
 nagylágos vōltár, és valamellyeket ő látot
 vōlna, neki megmondá. Az király ezokaért
 36 nagy haraggal felgerjedvén. Mikor Tryphō
 hajōra szaladot vōlna, és Orthosiába futot
 37 vōlna. Cendebēust tēvé tengermelleki tē-
 tartóvá, és neki mind gyalog f-mind lovas
 38 hadatada. Es neki megparanczolá, hogy
 hadat indiraná Judéa ellen, Gedorat meg-
 39 uyitaná és kapucsal megerősitenē, hogy a
 népre hadakoznēc: ő maga pedig Tryphont
 kergetne. Méne ezokaért Cendebēus Jam-
 niara, és az népet ingerleni, és az tarto-
 40 mánt ostromlani kezdē: annakelőtē fog-
 va elhajtani az embereket, és levāgni. Es
 megppitē Gedorat. Es lovasokac rende-
 41 oda és hadit, kie kiűšfeckel az Judéanac
 űtár (mint az király paranczolta vala) el-
 járncac.

H h H

XVI. Rész.

Cendebéus megverie az Simon fiait. Simon két fiával egybe megöli az Ptoloméus, Jerichonac fejedelme az lakodalomban álnoksággal, Janos az Simonnac fia, megöli Jerusalemben az Ptoloméus szolgáit kic az ő megölésére küldettek vala Ptoloméusfól.

A Ckoron János Gazarából elménvén, hírre téve Simonnac az ő attyának, az mellyeket Cendebéus ezelekedett vólna. Ezokaért Simon az ő két öregbic fiait Judat és Janost előhívá, és monda: én és az én attyámfiái, és attyámnac háza hadakoztunc az Izrael ellenlegével, ifjuságunkról fogva mind ez mai napig: és az mi kezzeinc által jó szerenczéssen Izrael gyakran megtartott. De én most megvénhörtem, tinnékte pedig az tudórhoz képest jó alkolmatollágotc vagyoa, hog' az ti házatokkal jól tegyetec: ti vegyetec fel az én tisztemet és az én attyámfiái tisztét, és elménvén a minemzetünkért hadakozzatoc. Az Isten pedig segítéggől légyen néktec az menyből.

4 Eanckoakért azon tartományból, húsz ezer vitézlő gyalogokat és lovasokat választván, Cendebéus ellen ménénec. Mikor Modiaba háltanac vólna, reggel felkelvén, az mezőre kimennec vala: mind az kettő közötte pedig egy patac vala. Melly mellett játra vala János az ő táborát: mikor pedig látta hogy a népfélne általkelni az patakó, először ő maga általméne: mellyet mikor látta vólna a többi, ő kic ő utánna általké-
7 lénce. Ackoron két felé választá az hadat, lovasokat állatván az gyalogoc között: az első felé gánc pedig nagy loclovagja vala. De mikor útközetei fuytac vólna, megfutartatoc Cendebéus és az ő hada, és tokan lévőagutartva a magálac között: az mara-
9 diki pedig az erő. Ségébe szaladnac. Ott mikor János az Jánosnac öze megsebesedte vólna, fia az fútókat szinte Gedorá-
10 gúsz, kic am az eppitert vala uyoanna, Mikor pedig az Azotus mezején való várakba szaladoc vólna, mindoiket tüzrel gyűyta fel, és azotnac férháit kétezzeng lévőgan, megsebesíté: az ő vitéstia fátalókébe. Vala pedig egy néminéző Ptoloméus Abubi

fia, az Jericho mezejénec tisztartója, ki a-
12 rannyal és ezúttel bővelkedic vala. Mi-
13 velhogy az fő Papanac vei vólna. Ez fel-
 fuvaikodván címejében az tartományac uralágát kívánnyá vala, és csalárdfagor-
14 gondoi vala elmejében Simon ellen, és az ő
 fiait elleu, mellyekkel őket elvesztén. Acko-
 ron Simon mikor játra az tartományac vá-
 rosit, és azoknac göd vitéléfere szorgalma-
 toskodác, Jerichoba alá méne az Matta-
 thiasfál és Judaval az ő fiaival, az száz hetven
 hetedic ezrendőnce tizen égyedic hólnap-
15 jaan, melly az Schebadnac hólnapja. Ac-
 kor őket Abubi fia az Doch nevő erőssé-
 geczkébe, mellyet eppitert vala, csalárdul
 befogadván, nagy lakodalmar készitoc egy
16 néhány férhákat ott elrölytvén. Mikor pe-
 dig Simon és az ő fiait bővebben itrac vólna,
 feltámadván Ptoloméus és az ő felei,
 fegyvereket ragadván Simonra rohanánaac
 az lakodalomban, és ötet száz ő két fiait
17 egy néhány szolgálival megölece. Mikor
 ez nagy méltatlanfagot megcelekedta
 vólna Ptoloméus, és az jó tétel helyébe go-
18 nosfagot fizeret vólna. Ita ezecfelől, és az
 királyhoz küldoc, hogy hadat küldene néki
 segítéggere, és az ő tartományokat és vá-
19 rosokat néki adná. Más rendbélieket pe-
 dig Gazaraba küldoc, kic Jánost elveszte-
 néce: és az Tribunufoknac leveleket küldoc,
 hogy haza mennénec és nékie ő ezúttót
20 és aranyat, és ajándékokot ad. Har-
 mad rendbélieket Jerusalembec küldoc, kic
21 azt és az templom hegyét elfoglalnác. Mi-
 kor pedig egy elői elfutoc vólna, és János-
 nac az ő attyának és az ő attyafiaiac ha-
 láját megmonlotta vólna, és hogy elbo-
22 czáttartanac kic ötet és megölnéc. Oc az
 hírtől felőtte igen megrörtenec, és az férhá-
 kot kic ötet megölni jötenec vala, meg-
 fogván megölece: mert megsudta vala hogy
23 azokról ő levágtatni kerestertet vólna. E-
 gyéb dőlgi pedig Jánosnac tudnítoc az ő
 halai, és jó hírtel vitélt erős ezelekedeti, an-
 nakfelőtte az ő töle eppitert kőfalakac
 eppületci, és egyeb ő dőlgainac vitéléf. Mő-
24 do az hogy ezec az ő fő Pappágaról való hi-
 stóriájában megirtatrac, az időni fogva,
 melyből a fő Pappá tetteert az ő attya ura-

*Sebatnac na-
 veztec az Bír-
 elő havai.*

Machabeusok első könyvének vége.

A Z

AZ MACHABEUSOC

MASODIC KÖNYVE.

Az Machabéusoc másodíc könyve, az Isten hazában tört dolgokat írja meg, Seleucus Philopator idejétől fogva mind az Antiochus Eupator nac idejeig, mellyben Nicanor Judas Machabéustul megölettetet. Neve met szerinte pedig azoknac historiájokat írja, kik az Istenec törvényeje ró magyálhatatósággal halált szenvedtenec. Befoglál ez könyv 14. esztendő.

ELSŐ RESZ.

Az Jerusálemben lakó Sidóc ír nac levelet az Egyptombéli Sidóknac, mellyben intic őt et hogy az Antiochus királnac haláláér: adgyanac hálákat az Istenec. Az után emlékezesec az kúiban elröytetet szúról.

AZ Egyptomban lakozó atyahaknac, az Jerusálemben és az Juda földén lévő Sido atyahac, egészséget és bodogezendésséget kívánnac. Jót ezelekedgyéc veletet az Isten, megemlekeztén az ő hiv szólgáival, Abrahammal, Isákkal és Jácobbal tett szövettségé. **1** *Es az az elmét adgya mindnyájtoknal, mellyel őtet tisztellyéte, és az ő akarattyánac engedgyétecc tellyes szívből és igyekezetből.* **2** *Annakfelőtte az ti szíveteketis az ő törvényéhez és paranczolatihoz nyíssa meg, és békeféget adgyon néktec. Es az ti imádságokat meghalgassa, hozzátoz megengesztelteséc, és titeket az libouulágos időben el ne hadgyon. Mijs pedig itt Istenec könyörgunc éróttetec, Mi Sidóc száz harvan kilentzedic esztendőben, Demeter király idejében írunc néktec, mikorháborulágban és az erőszac tételben forginác, mellyec rayunc lettenec ez esztendőkben, attól fogva hogy Jafon és az ő társai az szent földtől és az országtól elfszakad tanac. Es az kaput megégettéc, és ártatlan vért ontottanac: Az időben mikor imátoztunc vólna az Urnac, meghalgattatnanc: és barmockal és semlyc lisztnecc ál-*

dozattyával áldoztunc, gyertyáinkat meggyuytottuc, és az szent kenyereket az szent asztalra raktuc. Ennekokaert most ti az Chasleu hólnapnac satoros innepét inneplyetec. **3** *Száz nyóltzvan nyóltz esztendőben az Jerusálembéliec, és az kic Judéában vadnac, az tanác és Judéanac népe, Antiobulusnac az Proioméus király mesterénec, ki az megkenetett Papoktól származott, és az töb Egyptomban likozó Judéulóknac jó szerenczét és egészséget. Nagy veszedelmekből megszabaditaván az Istentől, nagy hálákat adunc néki, szinte mint ha királt gyóztunc vólna meg az hadban. Mert ő azokat kic az szent várost akarac viyni, elvivé. Mert az fejedelem Perziába mentén, és az ő hada ki gyózheteritlenec lártatic vala, az Naneanac templomában elvagdaltatott az Nanea Papiac czalardlágoc által. Mert Antiochus, mintha az Naneanal akarna eggyefulni, az helyre méne az ő barátival, hogy jrgy ruhánac neve alatt onnat az kénczert elhozná. (Melyekről az Naneanac Papiac szölnac vólna, mikor az király kevedel magával az kapolmánac kerengojébe ment vólna) bészatóiván az ő béménésle után az templomot. Es megmitván az bőltnac titkos aytájit, mint egy menyücsköveket halgatván, az fejedelmet az öveivel egybe leveréc, és darabokra*

Casleu nec nevezec az kazarazon havat.

Az Naneanac mellyec Diananac mondgyac,

H H H 2

33 vagdalván őket, elvévén fejeket, onnét ki-
 17 hányác azokat. Mindenben tisztelendő
 az Isten, ki az Istenelenciket megbűntette.
 18 Megakarván ennekokaéirt innepeni az
 Chasleu hólnápnachufzon ötödíc napján
 a templumnac tisztuláfanac napját, akartuc
 megjelenteni azt néktec, hogy tijs az Sato-
 roknae és az tűz nec innép napját inneplye-
 tec, mellyen Nehemias az templomot és az
 19 óltárt megeppitrén aldozott. Mert mi-
 kor az mi atyáinc Perfiába vitetnéce, az
 kie akkor Istenfélő Papoc vóltac, az tűz nec
 részét az óltárról elvévén, egy kútnac ver-
 mében rőytéc el útkon, kibe száraz hely
 vala. és oíly bátorfágos helyre tettéc, hogy
 20 senki azt nem tudta. Soc elztendóc elmúl-
 ván pedig, mikor Isten nec tettéc, cí boczá-
 tává az Perfiái királytól Nehemias, azok-
 nac az Papoknac vnoakát küldé az tűz nec
 megkereséfére, az kie azt elrőytettec vala:
 kie mihelyen nekúnc megmondác, hogy
 nem tűzet hanem nagy vizet rá láltanae vól-
 21 na. Hagyá hogy azt meritenéc és előhoz-
 ná: annakutánna azokat, mellyec az ál-
 dozatra való az óltárra feltévén, hagyá Ne-
 hemias az Papoknac az vízzel megónteni
 mind az fikat mind pedig az mellyec azok-
 22 ra tétettec vala. Mellyet mihelyen meg-
 czelekedé nec, és egy kevés idő múlván az
 nap ki tűztút vól na az fellegekből, nagy tűz
 gyulada, elannira hogy igen czudálkozná-
 23 nac mindnyájjan. Azonközbe mig az ál-
 dozat megemé sztetec, mind az Papoc mind
 egybec mindnyájjan imárkoznac vala, az
 Jonathas azt elkezdévén előttéc, és az töb-
 24 bi az Nehemias példája szerint utánna mól-
 ván. Ecképpen rendeltetett vala pedig az
 imád: ág: UR am, UR am Isten, ki mindene-
 nec rőttenetes, hatalmas, igaz, irgalmas te-
 remtő je vagy, ki egyedől vagy király és jó
 25 akaró. Egyedől bőven adakozó, egyedől
 igaz, mindenható, és órócké való, ki Izraelt
 mindé gonosztól megszabadítod, ki válasz-
 tottad az mi atyáinkat, és őket megszentel-
 26 ted. Kedvellyed ez egész te Izraelt népedért
 nekéd vitetett áldozatot, az te részedet rerez
 27 meg és ald meg. Gyűyez egybe az mi el-
 széledett népeinket, szabadíts meg az pogá-
 ny nemzetiség között szolgálókat, az meg-
 újáltattakat és gyalázatosokat tekéncz meg:
 hogy az pogányoc megismerjéc hogy te mi
 28 Isten únc vagy. Verd meg azokat az kie
 minket elnyomnac, és gyalázatoson és ke-
 29 vélyül nyomogatnac. Es az miképpen
 Moses mondotta, plántáld meg az te népe-
 30 det a te szent helyden. Az Papoc pedig
 31 hymnufókat énkelt nec vala. Es mikor
 megemé sztetett vól na az áldozat, és az viz
 megmaradot vól na, Nehemias hagyá, óie-
 32 kó valukba tóiteni azt. Melly mihelyen
 megión. lánngerjede az óltáron való lán-
 g-
 33 a tűz né, és égétől és az víz megemé sztetéc

33 Mihelyen pedig az dolog kinilatkozéc, és a
 Perfiái Királynac megmondátéc, hogy a he-
 lyen melybe az foglagra vitetett Papoc rőy-
 tettéc vól na az tűzet, viz találtatott, mellyel
 34 Nehemias áldozatot rőt vól na. Az dol-
 got jóvá hagyván az király, az helt környül-
 keitvén, szentfégésé révé. Es foc külömb-
 35 külömb féle ajándéket ada az király a szent
 helyhöz, az mellyeket akara jó vóltából ad-
 ni, Továbba nevezé az helt Nehemias
 Nephtarnac, melly vízzel való tisztulást je-
 gyez, és az kő sísegről Nephtarnac hivatta-
 tic.

II. Rész.

*Megirattatic ez Caputban, mimodon rőy-
 tette volt el Jeremias az hegyen az Isten sátorát,
 az ládat, az óltárt. Az után emlékeztic az
 Jafonnac öt könyvéről, mellyeket egy könyvbe
 foglált bé.*

1 **M**Egvayon pedig az íráskban, hogy
 Jeremias Prophéta meghatta vólt a-
 azoknac, az kie számkivetesbe mennec va-
 la, hogy vennéc az tűzet, az mint megmon-
 2 dóc. És hogy azon Prophéta az számki-
 vetésbe menő knc megparúczolta az törvént
 nékie adván, hogy el ne feletkeznéc az
 Urnac paranczolatiról, és meg ne czalattat-
 3 nánae elméjekben, mikor az arany és ezüst
 bálványokar, és azoknac ékesféget látnac.
 Es egybeket efféleket paranczolván, inti
 vala, hogy a törvény az ó elméjékből ki ne
 4 éfnéc. Ezis azon írásban vayon, miké-
 pen hatta az Prophéta Isteni jelenésből, u-
 tánnamenni a Sátor és az ládat, és mikor az
 hegyre jutott vól na, mellyre Moses felmél-
 5 vén, az UR nac órókfégét megfzemlelte va-
 s la. Az hegyen élébmévnén Jeremias, az
 barlangban egy házat talált vól na, a Sátor
 és ládat és az füstülélinec óltárát belévitte,
 6 és az aytájt bészálotta. Annakfélté hogy
 mikor né mellyet az útnac meg tudásanac o-
 kaért, a kie véle egygút elmentec vala, oda
 7 mévnén, az helyet meg né találhattác. Melly
 dolgot meg tudván, megfedde őket Jere-
 miás, és azt mondotta, hogy az a hely addig
 meg nem tudatic, mig az Isten ó szive nem
 szedi az népnc seka fágát, és mig meg nem
 8 engeszteltéc. Es olztan akkor mutatya
 meg az Ur azokat, és az ó diezófége az főy-
 hókel jelenic meg, amint Moses idejében is
 megjelent, és a mint Solomon kérte, hogy
 a hely nagy diezófeggel fészelteténéc meg.
 9 Mert míván megirattatott, míván ó bóice-
 séggel áldozta o az megszenteltetett és el-
 10 végeztetett templomnac áldozatját. Miké-
 ppen könyörgött Moses az Urnac, és szü-
 szállott le az egbő, melly az áldozatot mege-
 mé sztetec: azonközben mikor Solomon is
 imákozott vól na, az lebozátarott tűz e-
 mé sztet meg az tűznel megé gő áldozatot.

*Ez is Sido ha-
 ziság, mert az
 semmi irásba az
 aintja.*

a. Reg. 8.

Levit. 10.

a. Par. 7.

A 28

11 Azt mondgya pedig Mósés, hogy az bűn-
 12 ért való áldozatot nem vólé szabad meg-
 13 enni, és annakokaért megégettetet. Azon-
 14 képpen inceptette Solomonis amaz nyóltz
 15 napokat. Vagyon pedig emlékezet azok-
 16 ban az irásokban, és az Nehemiás irásida-
 17 nis azon dolgokról, és mimódon könyvek-
 18 nec sokaságát gyűjtvéen egybe, az királyok-
 19 ról és Prophétákról való irásokat, az Dá-
 20 vid irásit, az királyoknak ajándékokról
 21 való leveleket is azok közé rakta. Haso-
 22 latoskeppen Judasis mind díszvezede azo-
 23 kat, mellyec az mi közöttünk való hadnac
 24 miarra elvesztet vala, és nálunk megvadnac.
 25 Kic nélkül hogy ha székölködte, külgye-
 26 tet olyakat kik néktec elvigyéc. Most pedig
 27 az tisztulásnak innépét szentelvén, irtunc
 28 néktec: ezokaért jól mivelítec, hogy ha
 29 is ezen innep napokat megtartjátoc. Az
 30 íltent pedig mind az egész népnek meg-
 31 szabadítóját, ki az birodalmat mindenek-
 32 nec az országgal és Papsággal és az Sactua-
 33 riával. Mint az törvényben ígerte megad-
 34 ta mondom azt az íltent reményűc hog' rő-
 35 vid időn raytűc könyörűl, és mind az egész
 36 ég alatt való földről az ő szét helyére dízve
 37 gyűjt. Mert nagy veszedelemből mentett
 38 meg minket, és a helyet megtisztította. To-
 39 vábbá az Judas Machabéus czelekedetit, és
 40 az ő atyafiáit és az nag' templónac meg-
 41 tisztítását, és a óltárnac megszentelését, An-
 42 nakfelőtte az Antiochus II. ustrissal, és az ő
 43 fiával Eupatorral való hadait. Es a minemő
 44 jeleket tett íltent menyből azoknac, kie az
 45 juda törvénye mellett vitézkedte, annira
 46 hogy kevesen mind az egész tartományt el-
 47 kőborlanác, és az pogány seregeket kerget-
 48 nec. Es mind ez világon amaz híres neves tē-
 49 plomot meggyitánác, a várost meglibadit-
 50 tanác, és mair az tellyelűccsel elvező tör-
 51 venyeket, az Ur hozzájoc nagy kegyelmel-
 52 séggel megengeszteltetvéen, helyére állar-
 53 nác. Mind ezec az Cyrenébéli Jalon őt kő-
 54 nyvébe megirattattac, mellyeket mi egy kő-
 55 nyvbe igykeztűnc szoritani. Mert meggon-
 56 dován az irásnac hozsűzű vólát, és abban
 57 való nehézségeket azoknac a kie megakar-
 58 jac hánni azt az históriát, az irásnac soksága
 59 miatt. Az ő igykeztűnc hogy az olvasóc an-
 60 nac olvasásában győzőrköigyenec, és a kie
 61 elméjkebe akarnác foglalni, azt kőnnyen
 62 megtanulhatnác, és az olvasóc haszonnal
 63 olvasnác. Es minékűnc, kie ez könyv nec egy
 64 rövid summába való foglalását felvetűc, né
 65 könyű, hanem fáradságos munkűnc vót.
 66 Mint mikor valaki lakodalmat szerez. É e-
 67 gyebec hasznát keresi, az a dol'og gőlnékűl
 68 nem lehet: mindazá' tal ez munkát f. l. vesz-
 69 sűc, hogy minékűnc sok n. hálák at adgya-
 70 nac. Az dolognac tellyes forgatásat és kő-
 71 nyv nec irójánac engedlvén, mi abban mun-
 72 kálkodűc, hog' azt rövid summába foglallyuc.

30 Mert a mint az uy háznak mesterének izor-
 galmatosnac kell lenni mind az egész épű-
 lettről, az ki pedig azt képecel megakarja
 írni, annac szűkűc hog' azoknac ábrázat-
 tyoknak ékecsűc fere gődgya légyen: úgy vé-
 lem hogy nekűnk is ácképpen kel czeleked-
 31 nűac. Az históriánac irójához illic, hogy foc
 kerengő beszédec kel élyen, és minden dol-
 32 goknac jól végére mennyen. Annac pedig a
 ki abból rövid históriát akar írni, meg kell
 engedni hogy rövid beszéddel élyen, és az
 mellyec foc külömbkülömb féle dolgok-
 nac ékecsűc fere valóc vólnánac, azokat el-
 33 hadgya. Minekutánna ez elől járó beszédet
 elvégeztűc, inét kezdgyűc el az beszédet:
 mert bölödfűc a históriánac irása előtt sokat
 szólnani, az históriát pedig megrőviditeni.

III. Rész.

*Beszéli azt, az pogány fejedelmec minemő
 tisztelűccsel vólac az templumhoz, és az Si-
 mon mimódon arulta el az templom kinczet,
 mellyec elhozására mikor az király Heliodo-
 rusz elkűldö: te vólna, megverettac Heliodo-
 rusz íltentől, az után meggyitattac Onias kő-
 nyörgéferc.*

1 **M**ikor az szent városban nagy béke-
 séggel laknánac, és az Törvényec igen
 szépen megtartatnánac az Onias fő Pappnac
 jámborságáért, ki minden gonoságtól ide-
 2 gen vala. Lón hogy ő magokis az királyoc
 az szent helyet tisztelnéc, és az Templomot
 3 szépa ajándékokkal ékesítenéc. Annira hogy
 az Seleucus Assianac királyja az ő jóvedelmi-
 ből mindkő költűccset megadnac, valamellyec
 az áldozatokhoz való szolgálatra kellené-
 4 nec. Egy neminémő Simon pedig, az Ben-
 jamin nemzetéből való, ki az templomnac
 fejedelme vala, az városban lett álnokfűc fe-
 5 lői verseng vala az fő Pappal. Ki mikor
 az Onias meg nem győzhetné, mēne Apol-
 loniusához Thrafsus fiához, ki az időben
 Caelesyriánac és Phoeniciánac tisztartója
 6 vala. Es ő néki hírtétvé, hogy az Jerusa-
 lembéli kincztartóház, pénz nec megmőd-
 hatatlan soksággal rakva, el annira hogy
 számlálhatatlan foc pénz vólna, melly nem
 az áldozatokhoz való vólna, meglehetne pe-
 7 dig, hogy az király hatalmába jutna. Mi-
 kor pedig az királyhoz ment vólna Apol-
 lonius, és nekraz megmondott pénzt meg-
 jelelentette vólna, ő választván az Heliodo-
 rusz az ő kints tartóját, ilyen paranczolat-
 8 tal küd el, hogy az megmondott pénzt
 8 elvinnéc. Es mindgyárt Heliodorus el-
 indula ilyen ockal, mintha Caelesyriánac
 és Phoenicianac várost akarnác eljánni, ma-
 ga az király tanácsát akarija vala végűc
 9 vinni. Es mikor Jerusalembé jutott vólna,
 és az városnac fő Pappjától jó kedvel fogad-
 tatott vólna, az mint az dolog lett vólna.

H k H ;

megmondá, és minémő dolognac okaért
jött volna megjelenté, tudakozván annak-
felőtte, hogy ha bizonyal azoc úgy volna-
10 nac. Kinec az fő Pap megmondá, hogy az
pénz az őzvezeknac és árvaaknac segítésé-
11 gekre tétetett volna el. Nemelly pedig annak-
felőtte az pénzben a nagy miltólágbelülr-
canus Eobiasé volna: min teneftul pedig
négy száz talentü ezüst, és két száz talentum
12 arany volna. Es hogy boszka világzal illetter-
nenec azoc, az kie a helynec szentüeghöz,
és az minden időben tisztaleres Templom-
nac dicsőüeghöz, és az szeghetetlen Isteni
tisztalerehez bizván azt az pénzt ott hattác,
és hogy sem néképpen nem lehetne az a mit
13 ókárta. De az Heliodorus az királytól
vett paranczolatokért mondgya vala hogy
az király kincztartóházába kellene annak
14 vitetni. Sőt annakfelőtte bizonyonapon
akiv vala bémenni, annak az pénznecc meg-
látására és elrendelésére: ennekokaért nem
15 keczin keferüleg fogalá el az várost. Mert
az Papoc szent öltözetekben öltözvén, az
óltár elnöbe bérüvén, az égbé felkált-
ván azt hijác vala segitégül, az ki az letett
pénzfelső való törvént rendelté vala, hogy
azoknac kie azt letettec vala megartaná.
16 Főképpen pedig azoknac elméjécc sebesed-
d vala meg: az kie izenlehe vala az fő Pap-
nac ortzájat, mert az ő elváltozott ortzája
és szene elméjénecc gyórelmét megjelenté
17 vala. Mert környülvétetett vala az a ferhu
telténecc nem inémő félelmével és refzeté-
sével, mellyekből az reá nézőc nyilván meg-
itélhetec vala, minémő bánat volna szivébe.
18 Annakfelőtte az házából seregenként az
közösféges könyörgésre öszvetutnac vala:
19 azért hogy az hely megutáztatásra látat-
néccjutni. Az gyászba öltözött aszfizoni ál-
latoc pedig az urzakot bétöltic vala: de még
az házból bészálattatott szüzec közzülis né-
mellyec az kapukra futnac vala, némellyec
az kő falokra, némellyec az ablakokról né-
zelnecc vala. Mindnyájan pedig kezeket az
20 égbe kinyuvtván, könyörögnec vala. Tel-
lyesféggel keferes futofala vala az egész
népnecc, és az nagy keferülegben helhezte-
21 tett Papi fejedelemnecc várása. Ezecc azért az
mindenható Urat hijác vala segitégül,
hogy az pénzt azoknac a kie azt reajoce biz-
tac vala, éppen bátorfágos örzéssel megtar-
22 taná. Heliodorus pedig az mit elvégezett
vala, azt czelekedic vala: továbbba mikor ő
az vitőceekkel immár az kincztartó helyhöz
23 ment, volna. Az anyákaac Ura, és minden
hatalmasságnac fejedelme, nyilván való és
nagy czudat ada, annyira hog' mindnyájan az
kie ő véle oda mertec vala menni, az Istenec
hatalma által megtróttentéven, az bátor-
24 ság helyett felőtte igen megfélemlenténecc.
Mert látatott ő töidc egy lö, kin rőttenetes
25 lorag ül vala, szépféges öltözettel ékesítet-

ve, az mely reá futamván Heliodorusra va-
té az első könnert: az lovon ülőnecc pedig
mindé felőlő zótt fegyvere aranynac látat-
26 tic vala. Kérifjac látatnac vala ő előtte, kie
erővel és dicsőüegnecc ékelségével hatalma-
fac valának, és szép öltözötűec, kie két felől
27 ric vala. Es mikor hitelen az földre esert
vólta, és nagy homályal környülvétetett
vólta, felragadván ötrec leltcaba tévéc.
28 Es azt az kie egy kevéssel az előtt nagy so-
kafággal és környül való szögáccal az
kincztartó helyhöz mentvala, az övencse-
gitégétől elhagyatva viszic vala, mint ki
29 nyilván az Istenec hatalmát megfelmerte
vólta. Es ő Isten ereje miatt nemán, és
mind reményfégől és gyógyulástól elhagy-
30 attarván feksztic vala. Imezec pedig az Ur-
rat magasztalgyac vala, kie dicsőféggel látot-
gatta volna meg az ő helyét: és az melly ré-
plom egy kevéssel az előtt felelemel és há-
borodással vala tellyes, minekutána az min-
denható Ur ő magat megjelentec vólta,
31 örömmel és vigalaggal tétlec meg. Mindgyá-
ráit pedig az Heliodorusnac ne ninémő ba-
ráti kérecc Oniást, hogy segitégül hívna az
felféges Istent, hogy annak ki immár lelké-
ki akarná boczáni életét megajándékoz-
32 na. Félelvén az fő Pap, hog' az király gyano-
ságba ne esnécc, mintha valami gonoliz cza-
ládágot czelekedtecc vólta Heliodoruson,
annac a tétstunac egellégejért áldozatot tón.
33 Továbbba mikor az fő Pap az Istenet meg-
gelztelc vólta, ugyan azon ifjac azon ru-
hákban lévén öltözve megjelenténecc Helio-
dorusnac, és álván módánac: Nagy hála-
adgy Oniásnac az fő Papnac, mert az Ur az
34 ő kedvejért adta meg életet. Te pedig az
menyből megostoroztatván, az istennecc
nagy hatalmat mindenec hirdeszd. Mikor
azoc ezecc mondottac vólta, szene látása elől
35 elinénec. Heliodorus pedig mikor az Ur-
nac áldozatot tótt vólta, és annak nagy so-
gadáfokat teit vólta, az kie életét megadta
vala, Oniást közfőtvén, és indeván tábo-
36 rát az királyhoz megtréce. Az minémő czele-
kedetir pedig látta ő maga szemével a nagy
Istenecc, mindeneknecc arról bizonyfágott tón.
37 Es mikor az király Heliodorusot megkérde-
te vólta, kie tétlec átkolatofnac lenni ki
38 is meg Jerusalembé küldetnécc. Ha valaki,
ugymond, ellenféged, avagy az te életed ur-
rán leszelkedő embered vagygon, azt küld-
oda, és megostoroztatva jó meg, még ha él-
ve szaladhat el. Mert bizony nem inémő e-
39 reje vagygon ott az helyen az Istenec. Mert
az ki az menyé házból lakozic, az annak az
helynec nézője és öltalmazója, kie megveri
és eisfélleztic azokat, kie oda ártalomnac
40 okaért mneudnecc. Es az mi az Heliodo-
rusra, és az kincztartó helynec meg öltal-
mazására néz, ezecc történecc.

III. Rész.

Oniast vádollya hamissan Simon az király előtt. Jafon az királyt megkéri az Papi fejedelemséget, és idegen erkölcsökkel fortézeti meg Jerusálemet. Haborganac az papságért egy másfal Jafon, Menelaus, Lyfismachus. Andronicus megöli Oniast, kiéri őt megöltetése az Antiochus királyul.

- 1 **S**Imő pedig (kiről oda fel emlékezet lön,) az pénzec és házának arúloja, vádollya vala Oniást, mintha ő verte volna meg Heliodorust, és minden gonofzlágnac szerzője volt volna. Es ötet ki az ő hazájával jól teit vala, és az ő nemzetiségénc gondgyárt felvette vala, és á törvényec őtalmazója vala, az királylágnc kívánójának mondgya vala. Mikor pedig az ellenkedésec annira mentec volna, hogy az Simonnac nemnémő baráti által öldöklésec lennénc.
- 4 Látván Onias az ellenkedésecnek kemény voltát, és az Apolloniustnac dihős bolondfággát, ki Coelefýriánac és Phenicíánac tiszartója vala, és az Simonnac gonofzlágát őregbiti vala, az királyhoz méne. Nem mint az ő polgárinac vádolója, hanem akarván mēd közönfégel mind kíválképpen az kólségncet használni. Mert láttya vala, hogy az király gondviselésé nekül immár béketégnem adathatic, sem Simon nem vét véget á dihősfégnec. Mikor pedeig Seleucus meghólt volna, és ő helyébe lett volna Antiochus vezetec nevénc Epiphanes az orfzágba, Jafon az Oniánac attyafia kívánván az fő Papságot.
- 8 Az kuályhoz méne. három száz havván talentum ezüstöt igérvén, és más nemnémő jövedelemből nyúltzvánt. Ezekncet felőtte ágéri vala, hogy még más száz és ötvé talantumot rendel, ha neki hatalmat ád á scholañac szerzésére, melyben gyakorlattatnéc az iffiulág, és hogy az Jerusálemnc lakozói Antiochiabéhéknec irattatnánac. Mellyeket mikor az király megengedett vólná, és ő megnyerte vólna az fejedelemséget, mindgyárt az ő nemzetét az Görögóc erkölcsézére kezdé formálni. Es megvált vala az fejedelméknec kegyelmessen engedett szabadfágokat, és az Janos által nyert dólgoikat, ki annac az Eupolemusñac attya volt, ki az Romaiackal való barátlanac és tarsfalágnac szerzéséncet követéségére ment volt, és annak felőtte az törvény szerint való közönféges rendelkezésecis megvettvén, Istentelészókát kezdé béhozni. Mert mikor az vár alatt szabad akarattya szerint schólat rendelt volna, minden jeles iffiak az ő párttyára vonván, az játékra viszi vala azokar. Es illyen módon etőu veszen vala az Görögökncet erkölcsözóc, és elömeneti vala az idegen erkölcséncet, ez Istentelen emberuec az Jafonnac, nem fő Paphoz illendő go-

- 24 nolsága miat. Hogy immár többé az óltár környul való tiszte az Papoknac elméjekncet semmi haylandósága és kézf akarattya nem vólna: hanem megutálván az templomot, és az áldozatokat elhenvelvén, az ekte-len játékoknac nézésére mennece vala, melyec az hafáton és az karikákkal való játé-
15 kokban léfzncet vala. Es házajoc tisztefégit semminec tartván, az Görögékcéféget tarttyac vala szepbeknec. Ennekokaert nehéz nyomorutág fogá őket környul: és á kikncet követec vala igyeczeketec és szerzéséket, és az kikhöz hasonlóc akarnac vala lenni, azonoc voltac ellenségnec és büntetdőlóc. Mert semmiképpen nem kiczin dolog, Istentelenöl az Isteni törvényeket megízegni, de ezeket az következendő idő megmutatya. Továbbba mikor az őtdő észtenedőbő-
18 való játékok jártoznac Tyrusban, holott az király jelen vala. Kúlde amaz Iarof Jafon nézőket Jerusálemből, mintha Antiochiabéliec vólnánac, ki három száz Gyra ezüstöt visz-
19 nec vala az Herculefncet áldozatyyára: mellyeket az okis á kie azt az ezüstöt elviszic vala, kértéc hogy neköltec néncet arra az áldozaura, mivel hogy né illenec, hanem más költségre adattatnánac. Elküldetécnc ez okaert ezec, az Jafon akarattya szerint, az Herculefncet áldozatyyára: azoknac pedig kértésecre az kie azokat vittéc vala, hájóknac ezínálá-
20 fára kölletécnc. Mikor pedig Antiochus Apolloniust az Mnestheus fiát Egyptomba elküldvén, á Ptoloméus Philometor királynac felszenteltetéfért, ezfébe vette vólna, hogy á Ptoloméus elidegenedet vólna ő tőle, teá gondola hogy az ellen bátorfágos lehetne: ennec okaert Joppeba méne, és onnéc Jeru-
21 sálembé méne. Holot mikor Jafon tisztefésggel fogadtatott vólna bé az Jafontól, és á várostól, és szóvetnekeccel és kiáltásokkal á városba bé vitetec vólná, az után hadát el-
23 vivén Phenicíában álla meg. Harmad elzendő vtán pedig elküldé Jafon Menelaust, Simonnac (kiről oda fel emlékeztém) attyafia, ki pénzt vinne á királynac és hogy ötet
24 szükféges dólgoikról megintén. Az pedig á királynac kedvébe esvén, mivel hogy á birodalomnac diezölégét ő neki tulaydonitotta vólna, az fő Papságot magánac nyéré, mikor az Jafont három száz talentomval elhal-
25 latta vólna. Paranczolatokat vétvén az ért á királytól, Jerusálembé jöve semmi fő Paphoz illendő dólgot né hozván magával, kegyetlenféggel és fene beftálhoz illédő haraggal.
26 Es az Jafon ki álnokfággal vette vala környul az ő attyafia, álnokfággal környul vétvén náástól, futva kézfentéce Izaiadni
27 az Ammonitác tartományába. Menelaus pedig az fejedelemséget jóllehet bírja vala, de az királynac igért pénz felöl semmibe előnem mégyen vala, noha Sostatus ren-
28 dettetec vólna annac kézfesésére. Mert ő

E R T E

a Vagy, az or-
zégncet gonofz
akarójánac,

- dólga vala az pénzeknek kifzedése: azért mikor mindketten az királyról kihivattattac
- 29 vóna: Menelaus az fő Papfágnac gond viselésecc hagyá Lyfímachust az ő arryattát, Softratus pedig Cratetest az Ciprusbélic
- 30 tisztaróját. Azonközben tónenéc hogy az Tharúsbélic és Mallotac pártot ütöenec, mivelhogy az Antiochus király háló
- 31 tártánac adattatott volna ajándékon. Ennekokaért az király mindgyárt az dolgoknak elczendeszitére méne, gondviselőjül hagyván Andronicust az fő emberec közzül.
- 32 Ackoron pedig Menelaus alitván, hogy ő jó alkalmatóságot talált, az templonnac nememő arany edénit ellopván, Andronicusnac ajándékozás és többeketis Tyrusba, és a környül való városokba az templum
- 33 mathájában elada. Melly dolgot megértvén Oniás, szidalmazza vala azt, ki Daphnéba Antiochianac szomszéd városába szalodott volna maga mentésejéért. Melly okért Menelaus magán találván Andronicust, kéré hogy Oniást megölné, Mikor ezokaért amaz csalárdól szerzett hittel Oniáshoz ment volna, és job kezét erős esküvéllel adván (noha gyanufágnékül nem volna) véle elhitette volna, hogy onnét az helyről kiménne, mindgyárt ötöt megöle, az
- 35 igazsággal semmit nem gondolván. Ennekokaért nem czac az Sidoc, hanem annak előtte sokac az kiűfő nemzetfegec közzülis, annac az ferfiunac méltatlan és hamis megöletését néhezen szenvedéc. Mikor pedig az király Ciliciából vissza jött volna, a melly Sidoc az városban valának, segítvén őket a latorfágnac gyűlöfége miatt az Górtógókis, az Oniásnac méltatlan haláláról neki panaszkodának. Annakokaért Antiochus igen bántodván, irgalmaságra térvén íratá a meghóit embernecc tisztelőségét, és nagy
- 38 emberféges magatartásat. Ackor haraggal felgerjedvén mindgyárt levonván Andronicustól az veres bántont, és ruhájár meghafogatván, ötöt mind az egész városba környülhordoztatvára, azon helyen holott Oniást Istenetlenül megölte vala, az gyilkost megöletteté, méltó bünnéllel az Ue ötöt megbuntetvén. Továbbba raikor foc szentfég töréseket czelekednéc Lyfímachus az városban az Meulausnac tanácsából, és a dolognac híre el ment volna, az sokafág ő ellene őszvegyüle minckutatóna immár foc aranyat vittéc vóna ki külömbkülömb helyekre.
- 40 Ottac Lyfímachus, mikor a sokafág feltámadot vóna, és haraggal telyes vóna, úgy mint három ezer fégyvereseccel, hatalmason kezdé czelekedni egy nememő kegyetlen által ki mind idejeben mind elméjében imár
- 41 megfigyátkozot vala. Látván ezokaért az azoc az Lyfímachusnac igyekezetét, némellyec köveket ragasztván, némellyec fadarabokat, és némellyec földet, az Lyfíma-
- 42 machus népét hagyviggallyac vala. Kiltől sokan megfibeasvén, és némellyec lóis vertetvén mindnyáján furau kézzenteté nec: az szentfég róto ő maga az kineztartó helynél megolettetéc. Melly dolgokéért mikor az Menelaus ellenitélet lett vóna.
- 44 Mikor az király Tyrusba jött vóna, az tanácsból bozzattatott három férfiac ő előtte az Menelaust bünnölsé tövécc. Menelaus pedig iminár meggyőzöttetvén, foc pénzi igécc Ptoloméusnac Dotymenes fiának, hogy az királt hozzá megengesztelné.
- 46 Ennekokaért Proloméus az királt, mikor az egy nememő pivarba hívóskódni félfelement vóna, értelméről elfordítá.
- 47 Hogy az Menelaust az egész latorfágnac szerzőjét az vétekből megöldözná: amaz szegényeket pedig inegölemé, kie ha szinte az Scitiabelic előtt mondottac vónais feleleteket, minden vétektől mentsegessec
- 48 és szabados lettec vóna. Ennekokaért mindgyárt hamissan megbüntetténec, az kie a városnac és az népnecc, és az szent edények nec ígyét felvettec vala. Minekokaért az Tyrusbélic és az latorfágnac gyűlöfégéből megindulván, az mellyec azoknac temetéfere valóc vóltanac, nagy gazdagó megadác.
- 50 Menelaus pedig az hatalmasoknak foivéségec által az fejedalemfégeben megmarada, nevededvén a gonoszlágban, és az polgárok nac nagy ellenfegec lón.

V. Réfz.

Az Jerusalembelic látnac az égben czzudákat. Az Jafon ki az ő atyafainac nagy haborgatója vala, szamkirvetésben hal meg. Antiochus Jerusalemba mérvon, vagatya az nepet, és az templomot megfoztya. Vgyax azont mirvul az után Apollonius al: al.

- 1 AZ idő táybá pedig Antiochus másod-
- 2 szor kézfűle haddal Egyptomra. Történéc pedig hogy mind az egész város fölött úgy mint negyven napokig az égben látratnának arany öltözetben ide f-tova futoló lovagoc, és mint dárdáfoknac fegyveres seregec. Es lovagoknak elrendit seregec, és szembe való ütkezetec, és minden felől való őszve egyeledécc, egyetembe páisoknak forgatásoc, nagy socnyilac, mezitelé szablyac, nilaknac lövöldözési, és fénycséggel tündöklő arany ékeségec, és minden fele pántzélac látratnának az égben.
- 4 Ennekokaért mindnyájan könyörögnetc vala, hogy ez látáoc jóra lennénec. De mikor hamis hír támadot vóna, hogy Antiochus meghóit, Jafon gyútvén úgy mint ezer ferfiakat, a város verelére jöve hirtelen: mikor pedig az polgároc a kő falokra futotrac vóna, és immár az város megvétetténéc Menelaus az vába szalada, Jafon pedig vagatya vala az őnmón polgárit, senkimc

nem engedvén: meg sem gondolván hogy az ővei ellen való diadalom nagy szerenczetlenség, de azt gondollya vala, hogy ő elenségén és nem az polgárokon vélté győzödelinet. Mindazáltal ő az fejedelemséget sem nyerte meg, hanem az ő gonofzágának juralmá gyanánt szégyeséget nyertvén elfzalada, és ilineg az Ammonitac tartományába méné. Végezette ennek okaért szerenczetlenül jára az Aretasnál az Arabjai fejedelmnél, úgy megfzoritatván, hogy egyic városból másikba futna: kit mikor minden kegetnénc, és mint az tó:vénnec elhagyóját gyűlölnéc, és urálnac mint házájának és polgárinac hóhárz, 9 Egyptumba számkivetteréc. Es a ki sokakat házajokból kiűzött vala, ő maga számkivetéiben vézte el, midőn ő az Lacedemoniabéliekhöz mént volna, mintha az rokonságerit bátorságos megmaradása léne náloc. Es annac az ki sokakat temetelen elvetett vala, minden sirtás nélkül, és az halottakhoz illendő emberségnélkül 11 háza kivől temetteréc. Mikoron ezeket úgy a mint lette nec az király megértette volna, gyanakodéc hogy Judéa hasonláról gondoi: kodnéc: ennekokaért megtérvén Egyptumból és elméjében felüvalkodván, az várost fegyverrel megvévé. Es az virézek nec megparanczolá, hogy senki nec ne kedvezné nec, és mind azokat ölnéc kic útokban lennénc, mind azokat az kic 13 házakba szaladac volna. Vágattatnac vala ezokaért mind az ifjac, mind vénc, egyetébe az férfiac és aszifzoni áilatoe, magzítóstól megölette nec vala, az szüvec és 14 czeccszopóc által verettet nec vala. Elannira hogy mentői fellyé harmad napig nyóltzván ezet őlette nec meg, és negyven ezeten fogattatnac meg, és nem kevesb adatt ito: el az megöletteknél. De ezzel sem elegetvén meg, mind ez egész világon való szentséges templombais bémeireinenni, kinec vezére vala Menelaus, az 16 törvények nec és házájának arulója. Es lator kezeivel az szent edényeket ragadván, és egyetembe azokais, mellyec egyéb királyoktól az hely nec nagyságira, diczóságére és tiszteffégére szenteltettec vala, litételen kezeivel fogatván. Elméjében Antiochus felüvalkodéc, né gondolván meg, hogy az UR az nép nec bünejért rövid ideig haragut meg, és annakokaért vettetett és 18 uráltatott meg az hely. Melly ha né történt volna, és loc bűnőket nem czelekedtec volna, a miat amaz Heliodorus, ki az Seleucustól küldetett voltá kinczcs háznac meglátására, ácképpen ezis mihelyen bément, hirtelen megostoroztatván, az ő vakmerőségétől elfordult volna. De nem az hely nec kedvejért az nemzetet, hanem az 19 acunzetség kedvejért választotta volt az UR

az hely. Ennekokaért az a hely melly az nép nec gonofzágában részec volt, ugyan azon hely az UR nac jó rétemeniben nis részec volt: és a melly az minden hatónac haragja miat elhagyattatott volt, azon hely az nagy Iste nec kedve megengesztelttévén, mindé diczósággel hely ec állattatott. 21 Antiochus ezokaért mikor ezer és nyolcz száz talentomot elvitt volna az templóból, hirtelen Antiochiába visszazaméne, azt alitván kevély sége miatt, hogy az földet evezhetévé, és az tengert gyalog járhatóvá tetheti, olly nagy vala elméjé nec felüvalkodása. Tisztartókat hagyá pedig kic az Sidokat nyomorgatnác: Jerusálemben Philópet, ki Phrigjai nemzet vala, erkölczébén annál az ki őtet rendelte vala, pórabb és fe 23 nébb. Garizimba pedig Andronicust, és ezec kívül Menelaust, ki mindeneknél keményben czelekedic vala az ő polgáival: 24 Mert ellenséges akarattal vala az Sido polgároc ellen: elküldé annak felőtte az utálatos dolgok nac találoját Apolloniust, hufzon két ezer emberrel, illyen paranczolatockal, hogy az öreg embereket megölnéc, az aszifzoni népeket, pedig es az ifjakot 25 eladná. Es mikor Jerusálembé jutott volna, békeséges nec tétetén magát, az dolgot az szét szombat napig hallasztá: mellybe ünnepelve találván az Sidokat, az őve nec hogy fegyverekkel felövedezve legyene nec megparanczolá. Es illyen módon az kic nézél nec okáért kimennec vala, azokat 26 megölé, és az várost rámadván az fegyverekkel felőtte loc embert ölé meg. Acoron Judas Machabeus tized magával az puiztába felfeléméne, és ott az őveivel vadac módgyara él vala az hegyeken, és fűveknec gyökereit ézfic vala, hogy magokat 27 meg ne ferteltzetnénc.

VI. Rész.

*Az Jerusalembeli templum megszerzetto-
 tic. Kénfzeritet nec az Sidoe hogy elhagyjac az
 Isten törvényét. Rőstentes kénockal kénosztat-
 nac az kic az Isten törvénye mellől nem akar-
 nac állani. Eleazar nac az haláinac szentve-
 désében való alhatatoság irattatit meg.*

1 NEM fociódo múltván elküldé az király
 egy neminémő Athenasbéli vén em-
 bert, ki kéfzeritene az Sidokat házajok nac
 és az Iste nec törvényét elhadni, hogy a-
 2 zockal ne birattatnauac. Es az ki az Jeru-
 sálembeli templomot megüdolitaná, és
 azt nevezné Olympi Jupiter nénc: azt pe-
 3 dig melly Gazimban vala, a miképpen a
 hely nec lakozói kévanyac vala, vendégin-
 4 gadó Jupiter templománac nevezné. Ne-
 héz és keferves vala mindenek nec ez lator-
 ság nac béhozalá. Mert az templum az

pogányoknak bujjaságával és zabalodásával teli vala, kik az paráznác között helynének vala, és az szent templomnac falai között paráznalkodnac vala az afizioni állatokkal: annakelőtte az mellyec semmiképpen nem illenecc vala, azokat vizit 5 vala bé. Az óltáris az törvényben megtitattott méltatlan dologokkal vala meg- 6 rakva. Es senki sem meri vala az szombatot szentelni, sem házjánac innepét megtartani: sem Sidónac semmiképpen magát 7 mondani. Vitettetnecc vala pedig kefeves eróvel az királ' születése napjánac minden hólnaponként való inneplésére, az bályványoknak áldoztatott állatoknac ételére: és mikoron az Bacchusnac innepét szentelnének, kézseritetnecc vala az Sidoc borosítván koszióióban az Bacchus pompá- 8 járt járni. Annakelőtte végezés méné ki az Görögöknecc szomszéd városirais Pro- 9 toméusnac tanácsából, hogy ugyan az ő szerzés és lakozás felvetettetnecc az Sidoc ellen. Valakic pedig az Görögöknecc rend- 10 tartására és erkölczé: nem haylanánac, megölettenének, annyira hogy senki egy- 11 bet nem látta az jelen való nyomorúságnál. Két afizioni állatot hozatánac elő, hogy fiokat kórnyúlmetéltecc volna: kik az czezekre felakasztott gyermekkéje- 12 ket viselvén, az városon közonségessé kórnyúl hordoztatnanac, és az kófalról alá ta- 13 szitattananac. Némellyec pedig mikor az közel való barlangokba futottac volna, 14 hogy az hetedic napot ritkon megszentel- 15 nécc, mikor bévadoltattac volna Philep- 16 nec, megégetteténecc, mivelhogy az szent- 17 séges napnac diczősége miatt magokat fél- 18 tés meglegíteni. Ennekokaért kérem azo- 19 kat kik ez könyvet fogják olvasni, hogy ez háborúságoc miatt el ne rőttenyenec 20 elméjekben: hané inkább gondollyac meg- 21 hogy éfféle büntetésec nem az minemzet- 22ünknecc veszedelmére, hanem fenitekért 23 rendeltetett. Es annakelőtte nagy jó akaratnac jele, hogy nem hozszíú idő erget- 24 tetett kegyetlenkedni az Istentelen embe- 25 reknecc, hanem csak hamar megbüntette- 26 nec. Mert nem ugy czeleketzic Isten mi- 27 velüncc, mint egyéb pogányokkal, kiknecc 28 büntetéseket loc ideig halasztja mind ad- 29 dig miglen az ő bűnöknecc mértékét feltöl- 30 tic: hogy minketis az vtán büntetne, mi- 31 nek vtánna az bűnnec soklágat felraktuc. 32 Ennek okaért mi tölüncc az ő irgalmaslá- 33 gát meg nem vonszá: az ő néjét pedig sze- 34 renczétlen eseteckel megdorgálván, el 35 nem hadgya. De ezec intélnecc okaért le- 36 gyenec eddig tölüncc mondatva: most ezec 37 után az belzédie kelly vizitátni. Eleazar 38 egy az fő irástudóc közszul, ki immár vén 39 ember, és ki ortzójánac ábrazattyaival

tisztelleges vala, száját mégnitnia, és 40 az disznó húsba enni kézseritetiecc vala. De ő az diczőséges halált inkább választ- 41 ván az gyűlöfleges életnél, az győtrelemre 42 szabad karattya szerint mégyé vala. Min- 43 denec láttára meghaytván magát, az mint 44 kell azoknac elő állanioc, az kik meg meric 45 magokat óltalmazni az olyanoktól, mel- 46 lyeket nem szabad megköstolni, az életnecc 47 szerelméjért. Továbbá az kik az hús étel- 48 nec fejedelmi valánac, az férfinac régi el- 49 meretűtséggéert ötet felfelé vivén, kéric vala 50 hogy ő magánac olly húst készitvén, mel- 51 lyet szabad volna néki enni, tétetné min- 52 tha az királytól megparanczolatott áldo- 53 zatoknak húsát enné. Hogy ecképpen az 54 halált elváoztatná, és az régvélcc való ba- 55 rátságéert irgalmaslágot nyetne. Amaz 56 pedig tűzteséges, és az időhöz f az vénfé- 57 nec tetteses vóltához méltó gondolatot 58 kezdvén: és immár tekintetes őíz lévén, és 59 gyermekéségétől fogva való nagy jó maga- 60 viselésénec czelekedete észébe jutván, az I- 61 stenől szeresztetett szent törvénecc, vége- 62 zése szerint, mindgyárt felcsele, és monda, 63 hogy ő kézf volna mindjárást az koporsó- 64 ba menni. Mert úgymond nem illic az én 65 időmhöz az tettetés, mellyből loc ifjaz 66 litván hogy immár az kilentzven esztendő 67 Eleazar, az kilső pogányoknak rendtartá- 68 sára állott vóna. őkis az én tettetése mért, 69 és az egy kevés ideig való életnecc általa 70 én általam megezálatránac, és én is vén- 71 ségemnecc utálatlágat és gyalázatot sze- 72 rezec. Mert ha szinte mostan az embe- 73 reknecc büntetésétől meg szabadulokis, bi- 74 zony az mindenhatónac keze előtt süm él- 75 vén sem halván soha el nem szabadhatoc. 76 Annakokaért most bátorsággal meghal- 77 ván, az mint illic az vénséghez, úgy czele- 78 kedem. Az ifjaknac pedig széppéldat ha- 79 gyoc, hogy az szent és tisztelendő törvénye- 80 kért bátran és áthatatosan mennyenec az 81 halatra. Mikor ezeket mődorta vóna, leg- 82 ottan az győtelmre indúla. Az kik pe- 83 dig ötet vizit vala, az ő elméjeket az jó ak- 84 karattól mellyet az előt egy kevésfel hoz- 85 zá mutattac valz, gonosz akaratra fordítac, 86 az oda fel megmondott szókéert ötet bo- 87 londnac vélvén. De az a vereség között 88 immár megakasztván halni, sz házfokodva, az 89 UR, úgymond, kinél vagyon szent eméret, 90 tudgya, hogy mikor az haláltól megfaba- 91 dulhattam volna, testemben megöfloroz- 92 tatván kemény fájdalmakat szenvedec, el- 93 mémvel pedig az kinokat az ő tisztelieert 94 örömeft elszenvede. Es ez ecképp végezé el 95 életét, és az ő halálával né czac az ifjaknac 96 hané egybekneccis az ő martségti közszul 97 nag' sokaknac, az ő halálát áthatatos elmé- 98 nec és erőlégnecc példája gyacánt hagyá.

VII Rész.

Megirattat az hét atyafiaknac az III: törvénye mellett való szenvedése az ő annyoc kal egyetembe.

1 Történéc pedig hogy hét atyafiak annyocokkal együt megfogattván, díznó húst készítettének enni az királytól, veszfödöckel és ostorokkal ostoroztatván, 2 mellyet nem szabad vala enni. Kic köz-zül egyic az legelső így szóla: Immár mit akartiz kérdezni, avagy tudakozni mi töl- lunc? mert mi készfűzbec vagyunc meg- halni, hogy nem mint a mi hazánkbeli tör- vényeket ehadni. Ackor az király harag- gal felgerjede, és hagyta az serpenyöket és vas fűzékákat felforradni: kic mindgyárt meggyuitatván. Legottan à ki először szól- lott vala, hagyá nyelvért kimerzeni, és ötet bórét levonva, kilső testének tagaibá meg- czonkítani, az több atyafisainac és annyoc- nacláttára. Az után minden tagában ha- szótalaná tétetvén, még lélekzetet vévén, az tűzhöz hagyatenni, és serpenyöbē éget- ni: Továbbamikor annac az szaga az ser- penyöböl széllel ehaná, amazoc egy mást annyocokal intie vala az áthatatos halaira va- ló ménésfe. Es így szólnac vala: Az Ur I- ten látta ezeket és bizon vigasztalást vé- szen mi bennunc, miképpen az nép előt ezinált énekben mondgya Moles: és az ő szólgaig magat vigasztalgya. Mikor é- képpen hólt volna meg amaz első, és a má- sodic az ezufoltatásra vettéc, amazoc az ő feje bórét hajastól levonván, kérdie vála ha ennéc (az díznó húsbán) minckette ta- gonként teste elvagdaltatván, megbünter- tetnéc. De ő hazája nyelvéen felelvén, Semmiképpen nem, monda. Ezokaért az- után ezis azon ként szenved, mellyet az el- 9 ső. Es megakartván immár fízate halni, monda: Ugy vagyon hogy te kegyetlen hó- hárt ez jelen való életünket elveszed: amaz világnac kállya pedig minket kic az ő tör- vényéert meghalunc, feltámaszt az öröc 10 életnecc feltámadására. Ezutan pedig az 15 harmadic, mikor őis ezufoltatnéc, nyelvért mellyet kívánac vala, legottá kinyuytván, 11 és kezeit bátorvággal kinyuytván. Bátor- sággal monda: Ezeket az égből vettem, u- gyan ezeneket megutálom az ő törvéniért, 17 a kitől reinémlem hogy én ísmer viszfave- 12 szem. Ugy hogy ő magáà király azockal kic ott valának, az ifiunac bátorságát czu- dalná, ki azokat à győrelmeket semminec 13 tartaná. Ezis meghalván, az negyediket a- zon győrelmekkel kinozzá vala. Ki im- 18 már halálához közel lévén, ecképpen szó- la: Kivánatos dolog, elvevén az emberi reménfége, az Istenébő gyönyöködőknecc várui Istenentol az à feltámadást, mellyel őc életre viszfáa hivattalának: mert uté ként nem

lészen arra az életre való feltámadásod. 15 Az után midón az örödic előhoz attatván győrtetnéc, à királyra nézvén. Te ugy vagyon, ugymond, az embereknecc hatalmat vévén, maga rothadandó vagy, à mi néked tetzic azt czelekeded: de ne aittfad hogy az mi nemzetünac az Istenentől elhagyattatott. 17 Váry czac pedig, és az ő nagy hatalmát lásd meg miképpé fog tégedet és à te mara- dékidoggyótórni. Ezutan pedig mikor az hatodic előhozattatván, immár megakartá halni, Névéle egy, ugymond, vakmerőkép- pen: mert mi ezeket mellyec múltóc czudá- ra, mi magunkéért szenvedgyuc: mint kic à mi magunc Istenec ellen véteztünac. Te mind az által ne aliczad hogy büntetes né- kül és boszfűz állas neküi fognál jóvendő- re leni, mint ki Iftével igyekeztel hadakoz- ni. De felötte igen czudalandó volt az an- nyoc, és méltó öröcké való jó emlékeztetec, ki azon egy nap az ő hét fiának veszedelmét látván, engedelmes és erős szível nézhetec, à reménfégekkert mellyeket az Urbá helhez- tetet vala. Mert azoc közzül mindeniket tulaydon nyelvéunint vala, telyes lévén ál- hatatos lélekkal, és az afizoni állatig lo- latott fészui elmével feltekeztén, ezt 21 mondgya vala. Minémő volt à ti eredettec az én méhembe én nem tudom: sem léket sem életet néktec nem adtam, sem az életéc állatokat mellyekből áll mindenec, nem én ezináltá őlvéc. Hanem ez világnac ter- rőtöje ki az embert az ő eredetébő formál- ta, és mindeneknecc nemzéstet taláta, azon vizfontag néktec mind lelkeket c-mind ő- letteket megfogja adni, kic az ti életteket 24 most az ő törvényért megutállatoc. An- tiochus pedig alitván magat megutáltatni, és az ötet feddő befűzetet elzűbe vévéc, mid- dón még ugyan volna à legkissebbic, nem czac szóval intie vala, hané annakelőtte erős eskűvel is bizonyitgya vala, hogy ötet gaz- daggá és bődjoggá teszi, ha à hazájának tör- vényétől elszakadna, és annakelőtte ötet baráttjánac rartya, és ajándekokat adna nekü. De mikor az ifiunac semic abban né fo- gadna, à király elő hívá az annyátis, intie vala hogy az ifiunac megmaradjára tunczot adna. Ki, mikor ötet amaz fokúg kézfzeri- tette volna, igeré magá, hogy fiával elhiteri. Hogy pedig ahoz közelb ment volna, az kegyetlen hatalmait megnevetvén, hazája nyelvéen így szóla: Könyörűly tanyan fiám, kitéged kiéntz hólaapig az én méhemben hordoztalac, ki három elatendéig szopat- talac, ki feltartottalac, é fízate ez ideig hoz- talac, és felniveltelec. Kevánom töléd fiá, hogy az menybe felnézvén, és az földet f- mindeneket az mellyec abban vadnac meg- szemlelvén, éiméid meg hogy Isten azokat femmiből ezinálta, és ugyan azonképpen teremtezte az emberi nemzetetis.

4 Az az, meg- büntetvén az mi ellefogintet vigasztalást veszén, Deut. 23.

29 Ez hóhártól ne féllj, de méltoztatván
 magadot az te atyádfiaihoz, az halált vedd
 fel: hogy egy könyörületességbe foglalja-
 lac titeket. Ezeket mikor még ő szóllana:
 30 kit vártoc, ugymond az ifju? Az király pa-
 ranczolatjánac nem engedec, hanem in-
 káb halgatom az törvénc paranczolatját
 31 melly az mi atyáinknac adatott Mofes ál-
 tal. Te pedig ki minden gonofságnac talá-
 lója vóltál az Sidoc ellen, az Istenec kezit
 32 s ha el nem kerülheted. Mi ezeket az mi
 33 bűneinkért szenvedgyűc. Hogy ha dorgá-
 lásnac és tanításnac okaért az elő Ur mi re-
 ánc valamiret megharagutr, viszontag
 34 mirázáltal az ő szóllgaihöz megengesztel-
 tetic. Te pedig Istenelen, és minden em-
 bereknél latrabb, ne fuvalkodgyál fel ma-
 gadban vakmerőképépé, bizontalan remén-
 35 séggel felgerjedvén, a menyel isténec szól-
 gania vetvén kezeidet. Mert még az min-
 36 denharó, és reád néző Istenec ítéletétől
 meg nem menekedél. Mert az én atyám-
 37 fiait rövid faldalmat szenvedven, az Isteni é-
 letnec szóvettségébé vadnac órócké, te pe-
 dig kevéllégednec igaz büntetéfére adatol
 38 az Istenec ítéleti által. En pedig mint az
 39 én atyámfiat mind testemet mind életemet
 házamnac törvéniért adom, az Isten segít-
 ségől híván, hogy ő rövid időn kegyelmes
 légyen az mi nemzetünknc, és hogy te az
 40 gyotrelmec és ostoioc között valiyád, hogy
 41 ezac ő az Isten. En bennem pedig és az én
 42 atyánfiaiban az mindenhatóac haragja
 szunnyéc meg, melly méltan vetterett min-
 den mi nemzetünknc. Acker az király ha-
 raggal megindúlván, és hogy ő megzufól-
 43 tattott vóluz, nehéznec tartván, ez ellen ke-
 44 mémben és kegyetlenben tartá magát. E-
 zokaért ezis tellységgel az Urba bizván,
 45 tisztán hala meg. Legutólszor pedig fiaiu-
 46 tán az aunyoc végezé ei életét. Az Bá.ván-
 nac áldoztatot esedléről, és az róttentes
 kénzásokról, eddig elég légyen az beszéd.

VIII. Rész.

*Judas Machabéus sereget gyűit. Nicanort e-
 rössen mezeveri, és az nyereséget nagy örömmel
 és hala adással ilosztja. Nicanor nagy szegyen-
 nel és gyalazattal Antio hába szalad.*

1 **T**Óvábba Judas Machabéus és az kic-
 2 tárfól adtac vala magokat ő hozzá, tit-
 kon az kastélyokba bémévnén, az ő roko-
 nokat az társaság a kihijác vala: és mikor
 azokat kic a Sido törvényben megmarad-
 3 tac vala, melléjec vettere vóluz, hat ezer
 4 emberig telénec. Segitűségől hijác vala pe-
 dig az Urat, hogy a mindenkéttől megnyo-
 5 mordattatotr népet megtekintené: és az I-
 6 stentelen emberektől megfeszítettetr. Es
 7 megrottattatotr templomon, az földig le-
 8 rottatotr városou könyörüluc: és hogy az

4 ő hozzá káltó vért meghalgtaná. Es meg-
 emlekeznéc az ártatlan kicin gyermek-
 kéknec méltatlan halálokrói, és az ő nevén
 tett faldalmaktól, és az ő haragját mutatná
 5 meg a gonofságc ellen. Machabéus ezo-
 kaért mikor sereget gyűitót vóluz, szen-
 vedhetetlen vala a pogányoknac mineku-
 6 tánnac az Urnac haragja irgalmaságra for-
 dult vóluz. Mert városokat és kastélyokat
 nagy hirtelen megútvén azokat fegyuitya
 7 vala, és alkalmatos helyeket elfoglalván,
 nem keves ellenféget, futamtat vala el. Ki-
 8 válképpen pedig az cttzakai időnec alkol-
 matofságával él vala ez illyen dolgokban:
 és az ő vitézfégénec hire mindenűt elterje-
 9 det vala. Ezokaért látván Philep, hogy ez
 férsiu lassan mind öregbednéc, és gyakran
 jeles jó szerenczés dolgokat czelekednéc,
 Ptoloméusnac Czelesyriánac és Phéniciá-
 10 nac tisztartójánac írác, hogy a király dolgait
 megfegitené. Ő pedig választván az Nica-
 noit az Patroclus fiát az ő fő baráti közzül,
 elküldé, és melléadá idegen elegy nemzer-
 11 ségből gyűitót húsz ezer embert, hogy az
 egész Judéusoknac nézerét eltörtlene: mel-
 léje adá aňakfelőrté az jó hadakozó férsiat
 Gorgiasit, ki az vitézi dologban igen gya-
 12 korlatos vala. Elhallasztotta vala pedig az
 adónac megfizetéféet, mellyel az Romaiak
 13 nac az király tartoznéc, tudniillic két e-
 zer talentumot, hogy azt az Judéusoc fog-
 14 ságából tellyesténé. Ezokaért legot-
 tan az tenger melléki városokhoz küldé, kic
 az Sido raboknac vévőit ki hívánac, kilentz-
 ven rabokat igérvén egy talentomét hogy
 adna: nem várván a boszű állást, melly az
 15 Mindenhatóóit rá következendó vala.
 16 Machabéus pedig az Nicanor jövéfértől bi-
 zonyos lévén, mikor az öveincc megjelen-
 17 tette vóluz az ellenfégnec jövetelit. Ne-
 mellyec felvén, és az Iste boszű állásában
 kételkedvén, magokat ellopván széllel fut-
 18 nac vala. Némellyec pedig valami nálos
 megmaradot vóit, eladván, egyetembe kö-
 nyörögnec vala az Urnac, hogy megtartza-
 ná azokat, kiket az Istenelen Nicanor az ő
 19 szembe mentécfétt eladotr vóluz. Mel-
 lyet ha ő érőttéc nem mivelne, mindazáltal
 az atyákkal szerzetett szóvettségékéu cze-
 20 lekedné: és az ő szent és felléges nevejét,
 21 mellyről nevezetnénec. Machabéus pe-
 dig az ő szive gyűitó: társait, kic hat ezeré va-
 lánac szám szecint, inti vala hogy az ellen-
 22 fégtől ne félénec, se a pogányoknac foka-
 ságától, kic hamissan támadnánac rájoc, ne
 23 róttégnéc, hanem erőssen vívnánac. Sze-
 mec előtt tartván mind a faldalmat, mellyel
 a szent hely Istenelenől és méltatl illeto-
 24 tetr, mind a megzufoltatotr városnac bosz-
 25 szűját, mind pedig az eleiktől szerzetett
 polgári társaságnac tellyéggel való elfor-
 26 dítását.

11 Ugy nagyon, ugymond, hogy azoc fegyverekben és egyetembe vakmerőségekben bizaac: mi pedig az mi bizodal munkat az mindenható Istenben helheztettyűc, ki azokat kic: mi réanc jőnec, és még mind ez egész világotis czac egy intésével leveheti.

12 Annakfelőtte nékic az segítségeket előszámlálá, mellyekkel vólt vólna Isten az előtt az ő elejekkőz: és aztis mellyel Sennacherib alatt száz nyóltzan öt ezeren vesztenecc. Annakfelőtte Babyloniában az Galatabéliekkel való hartzot: holott mikor az dologra költec vólna, és nyóltz ezeren négy ezer Macedoniabéliekkel öfzvegyültec vólna: az Macedoniabéliec tartoztatván magokat, czac nyóltz ezeren száz és húsz ezer embert öltenecc meg, az menyből nékic küldertett segítség által, mellyből foc hásznokat nyertec vólna. Ez beszédecckel mikor őket megbátorította vólna, és törvényekért s hazájokért kézfűzec vólnának meghalni. Négy felé osztá feregét: mellé jec adván az ő atyafiat, Simont, Josephet, és Jonathast, kic mindenie feregben az nép előtt vólnának, kinecc mindenikének ezet és öt száz embert ada, és azon népnecc had:

13 naggyává tévé Eleazartist. Es mikor előtt az szent könyvből olvasott vólna, és jellől ezt adta vólna: Isten az mi segítségüncc: az első feregnecc hadnagya hartzot kezdé Nicanorral. Az mindenható pedig megsegítvén őket, az ellenségben kilentz ezennél többet ölénecc meg: naggyob részét pedig az Nicanor hadának megtebestitec, és rajjokba megczonkítac, és mindnyájokat fűzni kézfűzeritec. Az óknakis pézdekert elnyeréc, kic az ő megvévésckre jó: tec valla, azután mikor őket eléggé kergettecc vólna.

14 Az időtül megbántatván megterénecc, mert szombat est valla, annakokaért nem fokaig kergetéc őket. Hanem felszedvén az ellenség fegyverit, és megfoltváu őket, az szombat napnac szentelésére adac magokat, nagy diczérteket és hálákat adván az UR nac, hogy meg: artotta vólna őket az napig, tudniullic az ő irtalmasságának napjáig, melly irtalmassága ujjonnan szálána rájoc. Az Szombat után pedig az nyereségnecc egy részét, az eiótleneknecc, öfzvegyeknecc és árvákac osztván, az többit egy más kőzött és gyermekek kőzött elosztac.

15 Ezecc meglévén, és kőzónségecc könyörögést hagyván, az irtalmas UR katimádác, hogy mind öröcké megengeszteltetvén lénecc az ő szolgákhöz. És észve adván magokat azokra támadván, kic Timotheussal es Bacchideffel valának, húsz ezer embernél többet ölénecc meg: és nagy magis erősségeket nagy jó szerenczével meglévén, foc prédát osztának el egymás kőzött, az erőtlenekert, árvákat, öfzvegyeket, és az vénekkertis egyenlővé tévécc magokhoz azoknac

31 elosztásában. Az ellenségnecc fegyvereket annafelőtte szorgalmatoslían öfzvefűzecvén, alkolmatos helyekre tévécc el: és az ragadománac megmaradot részét Jerusálembe vitettec. Megöléc annakfelőtte Philarcest az tífzátalaa férfiat, ki az Timotheus pártján vólt, és foc bántással gyórtortevála az Sidokit. Azonképpen mikor az gyózódelemnecc innépét szentelnéc hazájokban, Calisthenest, ki az szent kapukot fegyuytotta valla, mikor nememémó házaczkába szaladott vólna, tüzet vetvén alája megégetéc: melly dologban ő az ő Isten telenségnecc jutalmát vette. Amaz lator Nicanor pedig, ki az Sidoknac eladására ezer kalmazokot hívott valla ki. Azoktól az kikert nem bőczűll valla, Isteni segítség megveretretvén, letévén az naggyaságos öltözeteret, az nagy tengeren mint egy szókótt szólga egyedől méne Antiochiaba, elvesztvén az hadat, és felőtte igen szerenczétlenöl viselvén dolgát. Es az ki igerte valla, hogy az Romaiac adóját az Jerusálembéli foglyokból szerzi meg, megizene azoknac, hogy az Sidokért Isten viaskodic, és azoc azért nem estec sebekbe, mert az Istenről rendeltetett törvényeket követvéc.

IX. Rész.

Antiochus Persepolis városát megakarván venni, az benne valoktól megverettette. Vízszá tirtében az szent Istenről megverettette, annyira hogy az fergek: öl eméztettecc meg, tettecc betegségébe Pannuenciat és könyörög, vegre meghal.

1 Ugyan azon idő táyba Antiochus Persepolis városából szűgyen vallással jött valla meg. Mert bémévén az városba melly Persepolisnac neveztettec, az téplo mot szentség tőrésfél igyekezte megfoltzani, és az városot elfoglalni: ezokaért mikor az felinditorat köllég fegyverre kólr vólna, maga oltalmájért, törtenecc hogy Antiochus az öveivel az ott lakóktól megfutamtatván rúttal menne vízszá. Mikor pedig Ecbatanában vólna, hirt hozának néki Nicanornac és Timotheusnac dólgaieról. Annakokaért annyira felgerjede haragja, hogy az kiktől elfutamtatott valla, azoc ellen való bőszfűjátis az Sidokon akarja valla kitöltteni, ennekokaért hagyá a székert vezetónecc, hogy a lovakot szűrtelen hajtván szette azútac elvégezzni, mivelhog az mennyei itélet kényszeriti valla őtet: mert az emondotta valla, hogy Jerusálemet az Sidocremetó helyévé télti. De az Istennecc mindenható UR a Isten, gyógyálhatatlan és tirkos czapással megveréc őtet: mert még mikor az beszédeket fűvóna az béleknecc orvoshatatlan faydalma és belső ragainac

2 kcserves gyórtelmi elfoglalác. Ezt pedig

- igazán szzevedé: mint ki foc és uyi kinzá-
 7 loekal gyottortte egyebeknecc béleit. ő
 mindazáltal az ő kérkedtségétől meg nem
 szzeve vala, hanem kevésységgel még inkább
 félruvalkodic vala elméjében, tüzet fuyván
 az Sidokra, paranczolván szölgainac hogy
 fienénec az útát elvégeznit: történecc pedig
 hogy az szekerrol, mikor hirtelen vitetnécc,
 lestinécc: és nehez és féllilletetvén, minden
 tetténecc tagainac öszve romlásával gyöt-
 8 tretténecc. Ezokaért á ki azt alittya vala,
 hogy az tenger habjainac paranczolhat, az
 nagy kevésységnecc miatta, melly emberi
 módnecc felotte vala, és ki véli vala hogy az
 hegyeknecc nagyságokat és magallagokat
 serpenyobeteheti, az á földre levetetvén
 saragján vitetic vala, az Istennecc hatalmas-
 9 ságac magában megmutatván. Ugy hog'
 az Istenelennec testéből férgéc toirana-
 nac, és még éltében az fayedalmakbá és ki-
 nokban hufaitelenénecc, és az ő rothadásá-
 nac ündoc buzi az egősz hadnac nehez völ-
 10 na. Annyira hogy a ki egy kevésfél az előtt
 az égnecc czillagut láttatic vala étni, azt az el-
 szzevedhetlen büznec nehéssége miatt
 11 fenki nem hordozhatná. Ackor kezdé az
 foc tebeknecc miatta az ő kevésységnecc fok-
 ságától megfúzni, és az Isten oltoránac ál-
 tana magát megegnérni, mikor minden szé-
 pillantásban az fayedalmac ő benne neve-
 12 kednénecc. Es mikor még ő magais az ő
 maga büzit el nem szzevedhetné, ezeket
 szóta: Meltó dolog hogy az ember Isten alá
 vetetilecc: és nem jó halandó embernecc ke-
 vély gondolatokkal magát ő hozzá hason-
 13 litani. Kéri vala pedig az á lator az ő ray-
 14 tanem könyoruló URat, mondván. Hogy
 ő amaz szent város szabaddá tézi, melybe
 mégyen vala nagy hirtelen haraggal, hogy
 az toval egyenlé tenné azt, és közönsé-
 15 ges temeto helyivé tenné. Es hogy az Si-
 dokkat mind az Athenabéliec kegyenlőc-
 ké tenné, kic feől az előtt azt végezte vala,
 hogy koporsókkal ne uszteltetnénecc, hanem
 mind gyermekektől az madaraknac és va-
 16 dának hányattállanac. Az szent templo-
 mot pedig, mellyet megfosztott vólna az e-
 lott, nagy szépa ajándékokkal ékesíti, és az
 szent edenyeket mind megadattya, és azo-
 kat megfokalistattya: és annakelőtte az ál-
 dozatokra rendeltett törvény szzerint va-
 ló költségeket az ő jövedelmiből adna.
 17 Ezeknecc felotte hogy ő Sido lenne, és min-
 den lakozható tartományokat, az Istennecc
 18 hatalmat hirdetvén eljárná. Továbbá
 mikor az fayedalmoknak semmi szünése né-
 ienne, (azért mert az Istennecc igaz itélete
 reá támadot vala) maga felöl kétségbe es-
 19 vén, ez alatt való leveletirá az Sidoknak,
 melyben ilyen könyörögés vala. Antio-
 chus király és fejedelem, az Sidoknak jeles
 polgároknac nagy foc békeséget, egefféget
 20 és bódogságot kévéen. Hati és az ti gyer-
 mektec egefféghen vattoc, és az ti dolgaitoc
 az ti kévéant akarátoc szzerint vadnac,
 bizony az Istennecc nagy hájáket adoc, az
 21 menybe vetvén remé: ségemet. Noha én
 betegségbé valéc, mindazáltal az ti én hoz-
 zám való tisztellegtektől és jó akaratotok-
 ról örömeft és szzeretuel emlekeztem meg:
 mig pedig az Perthai tartományokból meg-
 térecc, nehez betegséghen efvén, szükséges
 dolognac alitotram, hogy mindeneknecc
 közönséges megmaradátoakra gondom lé-
 22 ne. Nem hogy magam felöl kétségbe es-
 ném, hanem hogy reménségem lévén az
 23 gyógyulásban. Meggondoliam hogy az
 én atyámis, az időkben mellyekben az fel-
 sőt tartományokra hadat vitt ő utánna va-
 24 lót rendelt. Hogy ha valamirem énfég ki-
 vól történt vólna, avagy ha valamikéfer-
 resb dologizentetett vólna, á kic az tarto-
 mánt lakjác, tudván kicé vólna á birodaló,
 fémmiképpen meg ne háborodnánac.
 25 Annakelőtte meggondoltam, hogy á
 szomféd fedelmecc az alkalmatosságra
 vigyázván az dolgoknak véget várjác: ez o-
 kokért fiamot Antiochust királlyá választ-
 tottam, kic ti közzületec fokra biztam, mi-
 kor ez felső tartományokba jöttem, és ő
 26 nekijis levelet küldtéllyen példával, melly
 ide alá meg vagyonirva. Ezokaért intlec
 titeket és kérlec, hogy megeffekézvén az
 jótéremenyekről az kivalképpen való jó
 27 akaratot megtarczátoc, mellyel én hozzam
 és az én fiamhoz völtatoc. Mert remé-
 lé hogy az én akaratonat követvén, ő ma-
 ga meretkiefféggel és tisztelleggel fog
 28 engedni néktec. Továbbá az á gyilkos és
 Isten káromló, azon keferúségeket szzeved-
 vén, mellyekkel egyebeket illett vala, ha-
 zája kivöl búdoftaba az hegyec közöt nag'
 29 nyomorult féle halállal végezé életét. Az
 ő testét pedig elviretteté az ő véle egyjut
 neveltetett Philet: ki az Antiochus hatól
 félvén, Egyptomba az Ptoloméus Philo-
 metorhoz ménc.

X. Réfz.

*Machabéus elfoglaltja az várost és az templo-
 mat Beszélli az Antiochus Eupator históriá-
 jat. Hadakoznac az Sidoc az Iduméuoc ellen.
 Timotheus Sido orszagra megyen, kivél Judas
 megütöztic, megjelenec ő: férfiac menyől az
 Judas segitigére. Megdölettic az Timotheus.*

- 1 **A**Z Machabéus pedig és az övci, az
 2 AURNac vezérléséből az templo mot és
 3 az várost visszavévécc. Es az piázon való
 idegenektől csinált óltárokat, és kápolna-
 4 kotus elrontác. Es mikor kitisztitván az
 5 templo mot más óltárt csináltac vólna, és
 az tüzütőkővekből tüzet vettec vólna.
 áldo-

4 áldozatot tévén az város megvetele után két éfztendővel és hat hólnappal, és jó illatot rónec, és az gyertyákat az szent kenyerekkel egybe elrédéléc. Mikor ezeket miveltec vólna, ritzal leborúlván könyörögnec vala az Urnac, hogy többé efféle gonofságba ne esnénc: hanem ha valamikor vétkezénec, kegyelmessen dorgaltatnának meg ő tőle, se az Isten káromló pogányoknak és idegeneknek ne adatnának. Es az melly napon az templom az idegen pogányoktól megúndokitatott vólt, azon napon lón azon templomnac tisztulása: melly annac az hónac huszon ötödíc napja 6 vala, melly Casleunc mondatic. Aekor pedig örömmel nyóltz napokat inneplénc, mint egy sátoros innepeket, megemlekezvén hogy nem régen az sátoroknak inncpén az hegyekben és az barlangokban 7 nyomorgottac vólna. Annakokaért borostyán koszorókat, szép ágakat, és annakfelötte pálma ágakat tartván kezekben, énekeket énekelnec vala annak, ki előmentet adott vólna nékic az ő helyeknek 8 megtisztítására. Es közönléges végezéssel és tanáczal rendeléc, hogy azoc a nyóltz napoc az egész Sido nézetleg között megszenteltetnénc minden éfztendőnként. 9 Es az Antiochus Illustrinac életénec vége 10 így vólt. Immár pedig az Antiochus Eupator dolgait befzéllyúc meg, ki amaz Isten telennec fia vólt, az hadac miatt lett 11 vezedelmecket befoglalván. Ki mineküránna az királyságba últ vólna, egy neménimó Lyfiast tón fejedelemmé, ki Cseleyniánac és Phoeniciánac fő tisztartója lenne. 12 Mert az Ptoleméus ki Macronnac kivatatic vala, meg akarván tartani főképpen a Sidokhoz való igazságot, az ó raytoc tétet bozfzúsággért, azoknac dolgokat béke- 13 séggel igyekezc vala forgatni. Mikorezokaért az Eupatornál barátitól bevádolatott vólna, és gyakran módatatnéc arúlónac, hogy az Philometortól reabizattott Cypruit elhatta vólna, és hogy ő az Illustris Antiochushoz ment vólna: és mikor semmi tiszteléséges birodalma nem vólna, el- 14 méjénec keserűsége miatt mineküránna mérget vórt vólna bé, meghala. Gorgias pedig ez helyeken fejedelmé rendeltetvén, fogadott hadat tart vala, és az Sidoc ellen 15 hadakat kéfzít vala. Véle egyetembe az Iduméusokis, kik nagy erősiégeket birnac vala, az Sidokat bántyac vala: és azokat kik Jerusálemből kiüzettetnec vala, befogadván, amazokat szüntelen haddal igyekezc 16 vala nyomorgatni. De azoc a kik Machabéust követic vala, mikor könyörgést tévén Isten imádtác vólna, hogy nékic segitfégöl lenne, az Iduméusoknak erősiégére méné- 17 nec. Es azokra nagy erővel ménvén, és az

falon viaskodnac vala ellene, elvesztéc, mind pedig az kuker előtaláltac megöléc, és elveszténec úgy mint húsz ezer embereket. Es mikor szaladt vólna úgy mint kilentz ezeren ket erős tornyokba, mellyekben valánac az szálláshoz minden szükféges dolgoc. Machabéus Simont és Josephet és Zachéust, és vélec elegy fokakat hagyván azoknac szállására, az ártalmasb 19 helyeknek megfzálására méne. De az kik az Simonnal valánac, kik az pénzéc szeretői valánac, azoktól kik a tornyokat birjac vala, pénzzel elhaitatánac: mert mikor 20 hetven ezer Gira ezúttót vettec vólna fel, némelleyeket elhagyánac azoc közül szaladni. Melly dolgot Machabéus megértvén, 21 ószvegyútvén az népnc fejeit, azokat bévadlá hogy az atyafiakot pénzen adtác vólna el, mikor az ő ellenfégeket elbo- 22 czáttac vólna. Őket pedig benne érvén az arúttatásban, megöle: és mingiárt az két 23 tornyokat elfoglala. Es fegyverekkel és kezével mindenecket szerentlénen czelekedvén, a két erősiégben húsz ezer férfiak- 24 nál többet öle meg. Timothéus pedig ki az előtt az Sidoktól meggyőztetett vala nagy foc fogadott virézeket és Afianac foc lovacit ószvegyútvén, úgy jó vala mint Judéánac fegyvertel való megvetelére. De 25 Machabéus és az kik őtet követic vala, mikor immár ő elközelgetné, az Istenhöz való alázatos könyörgésre fordulánac: és földet vetvén fejekre, és gyászba öltözvén: 26 Az óltár előtt való földre butúlván, imádgyc vala őtet, hogy ő hozzáoc megégeteltetvén, ellenfége lenne az ő ellenfegeknec, és az ő ellene támadóknac ellene tá- 27 madója az mint az Tórvényben vólna. Ez imádságot pedig ellyegzén, fegyvert fogván, az várostól killyeb ménénc: és hogy közeleb mentec vólna az ellenfeghöz, megállnác. Mihelyc pedig a nap 28 feljöve, mindkétfelől harzot kezdénec: kiknec diadalmoknac és jó szerenczés előmeneteleknc igérője vala az Isten: amazoknak pedig vezérecz az ő vakmerősé- 29 gec vala. Mikor pedig immár erőslén vijnánac, láttatánac az ellenfegtől öt férfiac, kik boczáttac vólna menyből, kik arany zabolájú lovakon úlvén szépec valánac, 30 kiknec ketrei az Sidoc előtt mennec vala. Es közbe vévén Machabéust fegyverekkel óltalmazván sebtől óltalmaznac, az ellenfegre pedig nyilakat és menyütököveket haigálnac vala: Ezokaért mikor az látánac miatta megfélémltetec vólna, háborusággal tellyeslec lévén vágattatnac vala. Es húsz ezer főt fáz emberc, és auna- 31 nakfelötte hatszáz lovacoc öleténec meg. ő maga pedig Timothéus Gazarába szalada, melly erős vár vala, melly helync 32 Chéreas vala tisztartója.

Levit. 26

33 Azt az erőtséget az Machabéus pártjai huzzon négy napskon fekvéc kőnyúl.
 34 Az kic pedig benne valának, az helynec magalságaba bizván, felőtte istentelen szidalmockal és méltatlan befzedeckel illette vala őket. Eunnékokakérr az huzzon ötödice nap eljövén, az Machabéus ifiai az istentelen szidalmac miatt elméjekben felgerjedvén, mikor vitézi módra az kőfaloc mellémentec vóna, kegyetlenül mindent valakiket
 35 találnc vala: vágnac vala. Egyebekis az kic kerülve mércé vala fel az erőtségbliecc ellen, az tornyokat felgyuytvác vala: és tűzket gyuytván, az Istenec káromlóit elevenen egetic vala meg. Némelyec pedig az kapukot bétörtéc, és bébozártván a több hadat az várost elfoglalác: és az Timotheust ki egy nemintémő bárlangban elrőytet vala, és az ő őczét Cherat, és Apollon
 36 phanest megöléc. Melly dolgakat mikor elvégeztec vóna, az Urat diczéreteccel és hálá adásockal tiszteléc, ki Izraell jól tenne, és nékic győzödelmet adott vóna.

XI Réfz.

Lysias igyekozic az Sidokat haddal megrovnani, kiknec menyből bozzastatic segitség, és az Lysiasit megveric, annyira hogy kenszeritenc az Sidockal szövetséget tenni. Emlekezic valamilevelkről, Lysiasnac az Sidokhoz, Antiochusnac Lysiashoz és az Sidokhoz, és az Romai követeknec az Sidokhoz írott levelekről.

1 E Snem locidóvel az után Lysias az király gondvifelőie és rokona, és az ő tisztartója, az ilyenképpen lett doigokat igénbávnán. Egybe gyuytvén ugymint nyóltzvan ezzer embert, és mind az egész lovagságot, az Sidoc ellen hadat rámaszta, gondolván hogy a várost Görögöc lakó helycévé teheti. Es az templomból kereskedést szerezhet, minémő a pogányoknac több kápolnái, és hogy az Papságból is elztendónként való kereskedést indit. Az Istenec hatalmát semmiképpen meg nem gondolván: ezokaérr az gyalogeknac és lovasoknac soe ezer számaival, és nyóltzvan Elephan-toeckal, elméjté bées okofságában felsuvalkodyán. Es Judeába bémévnén Bethsuránál járván táborát, azt szorongattya vala, ki erős helyen czináltatott vala, és Jerusálemhöz ugy mint öt futamatnál földön vala.
 6 Minekutánna pedig az Machabéus pártjai megértettec vóna, hogy amaz az ő erőtségeket meg szállotta vóna, őc és az kötség egyetbe ohaytással és sirással az Urnac könyörögnee vala hogy jó anygalt küldené Izraellnec szabadtársára, ő maga pedig Machabéus először fegyvert ragadván, az többbit inté, hogy együt véle a veszedelmet felvévén, az ő atyahainac segitlégül lené-
 8 acc. Ackor együt a városból vidamon

kiüténec: mikor pedig még nem mezfizic vónának Jerusalemtől, megjelenéc nékic egy fejér ruhába öltözött lovas, az ő aranyas fegyverét forgatván. Ackor pedig az irgalmas Istent diczéréc: és annira megbátoritatánac elméjekben, hog' kézfizic vónának nem ezac az embereket, hané az fenevadakotis, és vas falokat ostromlani. Eunnékokakérr elrendeltetec fereggel elindulának, kiknec menyből vala segitőjóc: mincutánna az Ur ő raytoc könyörült vóna.
 11 Es mikor orofzlányi sebőséggel az elléfégre ütötténec vóna, lehülátánac azoc közszül tizen egy ezer gyalogokat, és ezer f-hat száz lovalokat. Mindnyájokat pedig futni kéfzeritéc, kic közszül nagy foká megflecbedvén mezitelen szaladának: ő maga pedig Lysias undoc futással menté meg magát.
 13 Es mivel hogy ravasz ember vóna, minémő kárt vallott vóna magába meggondolván, és egyetembe megértvén hogy az Sidoc győzhetetlenec, mivel hogy az mindenható Isten vóna segitőjóc. Követeket küldvén igéréc, hogy ő minden igaz okonac enged, és á királlyal elhitervén, azt az ő bárátságokra haytya. Machabéus: pedig az hafznot gondolván, jelenté hogy ő mindeket megczelekedic, az mellyeket Lysias kíván vala: Mert valamit á Machabéusirva ada Lysiasnac az Sidokérr, mind azokat
 16 az király megengedé. Mert illy levelet írt vala Lysias az Sidoknac: Lysias az Juda népénec békeséget kíván. Janos és Abcsillom az ti követitec, kic az toleteritatott paranczolatokat és kívánságokat neküncc megadrác, kéuántác hogy az mellyec azokban vadnac, megadnác. Ezokaérr valamit á királynac meg kellett mondani, én néki megmutattam: kitől, az mellyec lehetlége léc vóltac megengedtettenec. Hogy ha mi dolgainkban a ti jó akarattokat megtartandgyátoc, és után émis minden jó elömeneteleknek szerzője akaroc lennem.
 20 Továbba minden dolgot felől paranczolatot adtam mind ezeknec, mind pedig az én követimnec, mellyeket előtökbe adgyanac. Legyetec egelségben. Száz negyvén nyóltz elztendében, a Diocorus hólnap-
 21 nac huzzon negyedice napján. Az király levelében pedig ezec valának: Antiochus király, Lysiasnac az ő atyahainac jó egelséget. Minekutánna az mi anytác az Istenekhoz vitetec, mi kívánván hogy azoc az kic á mi országunkban vadnac, ezendefz állapotbá lévén, dolgokat tegyéc. Meghalottuc hogy á Sidoc nem akarnac engedni azoknac á dolgoknac megváltoztatánac, mellyel anyám őket az Görögöknek rendtartására vitte vala, hanem inkább akarjac az ő szerzésekert megtartani: és ennekokaérr kívánnyac hogy nékic az ő törvényec megengedtelenc.
 24 E

Vagy a Corinthusi Jupiternec haru-nac.

25 Ennekokaért mi akarván hogy lez nem-
zetségis minden háborunélkül élyen,
rendeltúc hogy az templum nékic vízfza-
adafűc, és óc az ó elejeknac közönséges
26 szerzésével élyenec. Jól czelekeded
zokaért ha ó hozzájoc küidendefz, és job
kezedet adod nékicc, hogy az mi akarátú-
kat megfémervén, ne bánkodgyanac, és ó-
27 rómínél élhellence az ó józágoccal. Az
melly levelet pedig az király íratott vala az
Sidoc nemzetségénec, illyetű volt: Antio-
chus király az Juda tanáczának, és egyéb
28 Sidoknac egefűséget (kéván.) Ha egefűség-
ben vattoc, kívánságunc szerint vagyon:
29 mi egefűségben vagyunc. Menelaus né-
kúnc megbefűzéllete, hogy ti házátokba
megtérvén, az ti dolgotockal és erkölcsz-
30 rőckel ak ittoc élni. Azoknac azért az
kic hozzátoc menne, a Xanthicus hóln-
napnac harmintzadic napjaig job kezűnc
31 adatic nagy bizodalomval. Hogy az Si-
doc az ó életeknc módgyaival és törve-
nyekkel élyenec, és lenki ó közzólóc ne
bántafűc azokért, az mellyeket tudatlan-
32 ságból czelekedte. Menelaust pedig ví-
gáztalni hozzátoc küldöttűc. Legyetec
33 egefűségben, az száz negyvű nyóltzadic efsz-
tendőben, az Xanthicus hólnapnac tizén
34 ótődíc napján. Küldénec az Romaiakis
az Sidoknac illyen módon való írt levelet:
Quintus Memmius, és Titus Manlius az
Romaiac követec, az Sidoc népénec egefű-
35 séget (kévánnac.) Az mellyeket Lysias az
király rokona néktec engedec, azokat mijs
36 jóvá hadgyuc. Az minémő dolgokat pe-
dig az királyra halasztott, azokról taná-
czot tartván, mindgyárt valakit külygetec:
hogy az mint hozzátoc illic, úgy végez-
zűnc, mert mi Antiochiába mégyűnc.
37 Ezokaért mentől gyorsabban valaki-
ket küldgyetec, hogy mijs, milégycn az ti
38 értelmetec, megfémérjűc. Legyetec e-
gefűségben, az száz negyven nyóltzadic efsz-
tendőben, az Xanthicus hólnap tizen ót-
napján.

XII. Rész.

Timotheus haborgattya az Sidókat. Az Joppe városbelieket megbűnteti, kik az Sidoknál nagy bűszűsűsűgöt rőrtoc vala. Megírattatnac Judásnac hartzai, mikor Timotheust kergette. Timotheus megfogattatic elevenen, és jűmít elbozzastatic. Gorgiaszt kergeti Judas, &c.

1 EZ szűvetsűgnc utánna Lysias az ki-
rályhoz mène: az Sidoc pedig az ó fűl-
dóc mívelésűben vóltac fogalatefűc.
2 De az tiszartóc Timotheus és Apollonius
Gennűfűsűnac fia, annak előrtoc Hiero-
nimus és Demophon, és ezec kivől Nica-

3 nor Cyprűsűnac tiszartója, nem hadgyűc
3 vala óket czendefz állapathűn élni. Az Jop-
pe városbeliekis illyen műltatfűsűgűc cze-
lekedénec: mert mikor az ó náloc lakozó
Sidok intettűc vólna, hogy az ó tőlóc
kűfűzetett hajókba felesűgeftől gyerme-
kűftől űlénec, mintha vűcc fűmmű ellen-
4 kedűfűc nem vólna. Es ezec az városűnac
közűnsűgűc végezűsűnec engedte vólna,
(mint kic az bűkesűgűc igyckeznűnc, és
fűnmit nem gyanakodnűnac,) mikor ó-
ket az műlyűsűgűc tengerűc vűrtűc vólna,
űgy mian két szűzar elburitűnac bennec.
5 Azűrt Judas mikor az ó nemzetsűgűn
esett bűszűzűt meghallotta vólna, az vű-
le való fűrűfiaknac paranczólű hogy fűgy-
vert fogűnűnac, minckurűnűnac az igaz itű-
lű Istűnt hivta vólna fűgűtsűgűrűl.

6 Es az ó atyafűiűnac gyűlkűsűta mène:
és az portust űjűl meggyűyvűn, és a ha-
jűkat megűgetvűn, megűlűc azokat az kic
7 oda az helyűc futottac vala. Továbbű
mívelhűgűc a hely kerűtt vólna, elműnc
űgy hogy isműt vízfűzatűrne, és mindene-
stűl fogva az Joppe városbelieket elűrű-
8 nű. Mikor pedig megűrtette vólna,
hogy az Jaműiűbűliekis azon latorsűgűt
szűndűkűznac az náloc lákű Sidockal cze-
9 lekedni: Azokrais űjűl reájűc űtven,
az portust az hajűckal egyűc fűlgyűyűtű,
annűra hogy annac langja Jerusűleműgű
meglűttűtűnc, mely két szűz negyven stű-
10 diumra vala onnűt. Onnűt mikor ki-
lentz stadiumra elűállott vólna, mikor
Timotheus ellen akarűa menni, reája ű-
tűnc az Arabiűbűliec öt ezert galogűc-
11 kal és öt szűz lovagűckal. Es erűs vi-
dalt kezűdvűn, mikor azoc kic az Judűsűl
valűnac, Isten fűgűtsűgűbűl diadalműfűc
lettűc vólna, az meggyűzertettűc sűtor-
ban lakű Arabiűbűliec jűb kezűt kerűc va-
la Judas tűl, barmokat igűrvűn hogy óc
adűnac, és hogy egyéb dolgokban nűki
12 fűgűtsűgűl lennűnc. Judas pedig mi-
koron meggondolta vólna, hogy nűki
fűc dolgokban hafűznűfűc lehetűnc, meg-
engedűc hogy bűkesűgűnc kűzttűc: ez-
kaért job kezűket vűvűn, azoc az ó sűto-
13 rokba takarodűnac. Reűműnc egy ne-
minűmű városűrais, mely hűdall és kű fal-
lűl kűrűnyűl kerűtt vala, mellyben fűc fű-
le elegű nemzetc lakozűnac vala, melly-
nec Cűsűpia vala neve. Az kic pedig az vű-
14 rost birűc vala, az kűfalaknac erűsűgű-
be, és az benne való űleshűz bűzűn, re-
fűten hűtalmazűc vala magokat, szűdal-
mazűn az Juda vűtűzűt, és olly kűromlű-
fűckal és gyalűzartűckal szűdalmazűn ő-
ket, mellyeket nem illic mondani.

15 Ackoron az Juda vűtűzűt ez vűlűgnac nagy
Uralkűdűjűt fűgűtsűgűl hívűn, ki kűfű-
nűlkűl és minden hadi fűrűczűműknac ke-

- születinélkül Josue idejébe az Jerichot elfordította vala, az kőfalokat nagy sebességgel és kegyetlenül megostromlác.
- 16 Es megvéten Isten akarattából az várost, oly öldöklést tőnec, kit beszéddel ki nem mondhatni: annira hogy az ott álló tö, kinecszélé két stadium vala, tel-
- 17 lyelnee látratnec vérrel. Onnat mikor hét száz és ötven stadiumra mentec vólna, Gatacaba jutának, kic Tobianufok-
- 18 nac nevezetnec vala. Es az Timotheust a helyeken nem tapasztalhatác, (mert az immár onnan hijába járván elment vala,) de mikor az erős segitséget hagyott vólna
- 19 egy neminémó helyen. Dositheus és Sosipater, kic az Machabéus hadában hadnagyc valának, oda ménvén, azokban kiker Timotheus általmúl hagyott vala, többet
- 20 oltene meg tíz ezer fértnaknál. Machabéus pedig elkezirtvén az ő hadát, és azokat seregekbe redelvén, Timotheus ellen tette, mivel vala száz húsz ezer gyalog, lo-
- 21 vas pedig két ezer öt száz. Timotheus pedig megtudván az Judas jóvetelét, ki küldé az afizony népeket és gyermekeket, és egyéb akadékokat az erőssé-
- 22 gbe, melly Carniumnac mondatc, mivel hogy oly hely vólna, mellyet viyni és ához hozzámenni nehéz vólna, az hoz-
- 23 zámenetelne szorossáéért. Továbba mi-helyen magát az Judasnac első serege meg-
- 24 mutará, megrohtnec az ellenség: és oly nagy félelem rónada anác jelen való vól-rából, az ki mindnékre néz, hogy elfutá-
- 25 ratván: hirtelenséggel ide f-továzaladoz-nának, és sokan ő magoktól megsértetné-
- 26 nec, és az ő magoc fegyverével általveret-
- 27 tetnénc. Es mikor Judas őket nagy buz-gosággal lúzné, és vágná az latrokat, har-
- 28 mintz ezer fértaot öle meg. Timotheus pedig midón Dositheusia és Sosipaterre
- 29 ralált vólna, felótte czalárdúl kéri vala, hogy elevenen bozárnánc el, azért mert so-
- 30 kaknac szülei, nemellyeknek pedig attyokfi-
- 31 ai vólnának nála, és hogy azoc elhagyat-
- 32 tatnának, ha ő megölettenéc. Mikor ezo-
- 33 kaért soc beszédael elhitette vólna őket, és felfogadta vólna, hogy ő sérelemnélkül
- 34 megadgya azokat: az ő attyokfiainac sza-
- 35 badulalokért, elbozátác ötet. Az után
- 36 Maccabéus méne Carniumba, és Aterga-
- 37 touba, és ott hufzon öt ezer embert öle
- 38 meg. Ezeknec futáloc és levágattaráloc u-
- 39 tán, Judas vivé hadát az erős Éphron váro-
- 40 sata, mellyet bir vala Lyfias, és külömb-
- 41 külömb féle nézetteknek tókázaga: holott
- 42 eró: ifjac állának vala az kőfalokon, és e-
- 43 rő: ifsen harzoltac vala, és öt száz nézenjak-
- 44 nac és nyilaknac nagy kézülete vala. Eze-
- 45 c mindzartal az Mindenható Iitent híván
- 46 segitségói, kic az ő hatalmas áitai elrontya
- 47 az ellenségeknek erejeket, az várost erovel
- 48 megvévéc: és á bénevaloc közzül hufzon
- 49 öt ezerig ólénec meg. Onnan elménvén
- 50 Scythopolisra sieténec, melly Jerusálétól
- 51 hat száz stadiumra vagon. Holott mikor
- 52 az ott lakó Sidoc bizionitotrác vólna, mi-
- 53 némó jó akarattal vólrac hozzájoc á Scy-
- 54 thopolisbéliec, és az veszedelmes időkben
- 55 meni emberséggel tartottac vólna őket.
- 56 Azoknac meghátálván, és őket intvén
- 57 hogy az töb időkbenis azon jó akarattal
- 58 lénénec az ő nemzetéhöz, mivel hogy imár
- 59 elkezelgetne az heteknec inepé, ^a Jerusá-
- 60 lembe vilisza ménénec. Mikor pedig el-
- 61 múlt vólna Pinkóft napja, Gorgiafra az I-
- 62 duméufoc fejedelméte ménénec haddal.
- 63 Ki három ezer gyalogoccal és négy száz
- 64 lovasoccal jöve ki. Es mikoron megvytatc
- 65 vólna, történéc hogy á Sidoc közzül vala-
- 66 mi kevesen elesínéc. Továbba egy nem-
- 67 inémó Dositrihéus nevó lovas az Bakenor-
- 68 nac ferege közzül való, mikor az Gorgiaft
- 69 megkapvan az ő ruhájánál fogva, azt el-
- 70 karná vinni, akarván azt á latrot elevenen
- 71 mefogni: egy Thraciabéli vitéz reatalál-
- 72 ván, és az ő vallat elvágván, azt czelekedé
- 73 hogy Gorgias Maresába szaladna. Mivel-
- 74 hogy pedig az Hefdrin várost vijác vala, és
- 75 immár elfaradtac vala, Judas segitsegöl hi-
- 76 ván az URat, hogy lenne segitője vezére az
- 77 hadnac. Hazája nyelvén elkezdvén, és ki-
- 78 áltással diczereteh módván: hirtel az Gor-
- 79 gas vitézire rohanván. Öket elfutamtatá.
- 80 Ackor Judas ofzvegyútvén az ő vitézít,
- 81 Odolla városába vivé, holott mivel hogy
- 82 előttóc vala az hetedic nap, szokáloc sze-
- 83 rint megtisztúlván, szombatot szételénec.
- 84 Az következő nap pedig az Maccabéus
- 85 vitézi, á mint az idő az ő tífzettek kíványá
- 86 vala, elménémnec hogy az ő attyokfiainac
- 87 testeket felvénec, és az ő rokonságoccal
- 88 egybe az ő attyoc koporsóiba helhezter-
- 89 nec. Találának pedig á megöletteteknek
- 90 ruhájoc alatt, az Jamniabéliec bálváninac
- 91 szentelretett állatokat, kic megtiltattanac
- 92 á Sidoktól á Tórvényb: hónat mindnec
- 93 megimérhetné, hogy azoc annakokaért
- 94 vesztene el. Ezokaért mikor mindnyáján
- 95 az igaz bírót, és az titkos dolgoknak ki ni-
- 96 latkozrátóját áldottác vólna. Imádságok-
- 97 ra fordúlván, kéri: vala hogy az minémó
- 98 vétece esett vólna, tellyefséggel eltöröltet-
- 99 nec: és egyetembe az nemes Judas mind-
- 100 nyajokat az sokaságnac inté, hogy mago-
- 101 kat tífzátán és tókélettefen rariotztaanc
- 102 meg a bűntől, mint kic az ő nénc szemeckel
- 103 láttac vólna, az mellyec az megöletteknek
- 104 bűnökért törtétnec vala. Az után mikor
- 105 minden szemelt megótván, két ezer Gira
- 106 erúftót szerzett vólna, küldé azt Jerusá-
- 107 lébe, az bűnökért való áldozatoknak réte
- 108 lére, ige jói és tífzété: gellen czelekedvén,
- 109 hogy az feltamadaitól gondolkodné.

^a Heteknec inepenec hitac a Pinkóft innoptmivel hogy az hufvet utas hetedikbe oftt.

^b Hefdrin, vagy Saharaim város.

^b (Mett)

b *Et harron u-* 44 (Mert ha azokat a kic megölette vala, né
tslo verskódi à reinélette volna feltámadni, hijába való
Papistac a'vari- és házontalá dolog vólt volna a hallatta-
ac allatni à Pir- 45 kért imadkozni.) Annakfőltte hogy meg
gatoriomot, es az gondolná, hogy azoknac kic Isteni félelé-
holtaker: valo 46 mel halnac meg, az kegyeleműec nag' szép
lőnyörgest, es igy ajándékátéretett el. Szent és kegyes gon-
ó koskodnac. dō dolozt, hogy a hálattaké a'ldozatot tört,
az hziot:ac u hogy az buától megúfzulnának.

de remennac, nem kell az okart valo könyörges, mert ninczet győ-
relemben Haz pokolba mennac, ugis házintan az könyörges, mert
pokolbol ninczen szabadulás. Diist azt mondja az vas hogy székké-
ges a halottaker valo könyörges. Vágyon t. l. a: Purgatorium: kanyga,
mely bō: valo szabadulás: ha sznos az könyörges es a kisse, Gc. Kik-
nec igy feléúnc. E ő: zōr az mendgyuc, hogy ut az betűben cza: egy
igével valo emlékeztis ninczen az Purgatoriumrol, hanem az halot-
taker valo könyörgesjō: az kic sudra: iluc va' ami bűnben hoiac meg,
Masofzōr azt mondgyuc hogy emnac az könyönc ninczen arra valo
meltofaga, hogy ahōz kōdōzōc az mitlünkcs, es abbi: bizonisanc
az mi bűnünkcs valamily ágát, mikenpē meg tetziczen lōnyu-
nec is. refzbol v. 39. Harinafzōr: Az Isten mikor az a'ldozatōkrol
vali paranczolatokat adta, sohul nem szolot arról, hogy a bűne, ert
alōzozanac. Utolszōr: Az egyfzōs az bizonyity ahogy az halal
utan ninczen valō, ug, basū meg. Luc. 16. v. 26. A halottaker valo kō-
nyörgesjō: az Purgatoriumrol: sohul nem szol. Az art ha' abet, az Pa-
ristac mas arōfjeget kerefjeset.

XIII. Rész.

Antiochus Eupator Sidoságra megyen, ki Men-
elaust mint mūdē gonofságnac okait megöleri.
Judas megviri az Antiochus hadat. Az után
megbekellic Antiochus kic Sidocak, Gc.

1 *S* Záz negyven kilczediz ezteendőbē pe-
 2 dig, hirtē tevec Judáfnac, hog' Antioch⁹
 3 Eupator haddal közelgetne Judcába. Es ő
 4 véle égyütt az ó gödvifelője és tiztartója
 5 az Lyhas, kiknech hadába vólnának. Az tiz
 6 ezet Góróg gyalog, és öcz ezer és hárō száz
 7 lovafoc, f-huizo a két Elephantoc, és hárō
 8 száz kszás szekerec. Kihōz adta vala ma-
 9 gát Menelaus, ki Antiochus az ő nemzet-
 10 ségűec nagy szidalmával feinditotta
 11 vala: nem hazájánac javára, hanem az feje-
 12 delemfűge: remenlvēn hogy megnyeri.
 13 De amaz királyoc királlya, Antiochus el-
 14 mējet az fōtellen gerjesztē: es mikor l. y-
 15 fias megjelentte vólna, hogy ő vólt vól-
 16 na minden gonofságnac szerzője, parāzoz-
 17 lá hogy Berēaba vinuēc, holoz az szokott
 18 büntetēfēl illtetvēn, meghalna. Ott a
 19 helyē egy torony vala, mellync ötven sing
 20 magassága vala, melly tele vala hamuval,
 21 mellybe valami forzó szerfzám vala, melly
 22 minden felō: az hamuba ér vaia. Holott a
 23 szentségfōró Menelaust az veszedelemre
 24 tuzitac, ki egyéb gonofságokban ré-
 25 szes vala. Ugy törtēnc hogy a gyálázatos
 ember effēle büntetēfēnc nemēvel halna
 meg, es még temetēfē sem lehetne Mene-
 lausnac. Es imēltān: mert a ki az óltár kō-
 ról fōc bünt tetz vala, holott az szentségcs
 tūz es hamu vala, az a hamuba holt meg.
 1 *Továbbā kegyetlē indulattal jō vala Anti-*

ochus, nagyobb kegyetlenságnac példait a-
 karván czelekedni, hogy neia min valaha
 az atya czelekedett vólna az Sidokon.

10 Melly dolgot megértvén Judás, az népucc
 meghirdetē, hogy mind egy l. nappal az U-
 Rat hivnac segítségō: lōdyg ha valamikoc
 az előt, inōt fō képpet azoknac lenne fe-
 gítēfű: a kic a törvényből, es a szent Te-
 11 plomból veszedelemben vólaanac. Se az
 mostān megpihent népet, ne szenvednē az
 12 szemtelen pogányoc alavetterni. Mikor
 ezt mindnvājan megtudtāc vólna, es az it-
 galmas Urat ohaifozokal es bōyitōdōi-
 feckel harnad napig lebuarōlvān figitēfű

13 hijtat volna, Judas tūtē okert hog' hozzája
 gyűlnēcc. ō maga pedig tirkon az vénecc-
 kel tanāczot tartta, hogy miacc előtē a ki-
 rāl' hada Judcára jōne, es a városf megveñē
 kimērvēn es az littenac segítségűec biz-
 14 vān, megkésertēnc az via dalt. Ezokāert
 mikor az gondoz vilāg uralkōjāna bitta
 vólna, intvén az őveit hogy az törvénye-
 kért, a Teplomert, városfert, hazājokērt es
 kōlőfērt, erőšsē es halālig viaskodnānc,
 tábort járā Modināl. Es jēfōlō advān ezt
 az őveinec, lstenē a gyōzōdēf: jēles válo-
 gatott effackal éyjel a király satorata urē,
 es a táborbā nēg' ezef fērtakot őlē meg: es
 a fō Elephantocis megōlē, az Elephantoc

16 valō kastélyban valōckal egybe. Es minek-
 utānna az tábort felelemvel es háborogóul
 megtrōltōtēc vólna, jō szerezenc elmē-
 17 nēcc. Ez pedig akkor lōn mikor immár
 megvittat vólna a Urnac óltalma segitven
 18 ötēt. Továbbā a kirāl' mikor megkōstolta
 vólna a Sidoc vak merősűget, más felōl
 19 mesterséggel kēferte az erőšfēgeket. Beth-
 suralā a Sidoknac erőšfēcc alānivē tábō-
 rāt, holott midatālt megfuztatitac vala,
 akadoz vala, es rontatic vaia. Azoknac pe-
 20 dig, kic az erőšfēgűc valānc, Judas elerelt

21 koid vala. Továbbā Rodokas, ki az Juda
 hadából valō vala, a Sidoknac tirkot tanā-
 czokat, az ellenségnec hirtē tēfzi vala, ézo
 22 kērt megtudakozvān megfogatēc, es az
 23 tōmlōtze vetterēc. Ismēg szōla a király a
 Bethsurabē: ieknecc, es jōb kezēt advān es
 24 vēvāc elmēne. Az után megvívān Judāfāl
 meggyōzetterēc: Es mikor megértettere
 vólna, hogy Philep, ki Antiochiában riz-
 tartōjul hagjattatott, elhasōlott, meghā-
 borodvān, alāzatos kōnyörgés képpen az
 Sidoc alā adā magāt, es megeskűec mūdē
 igaz Cōditioknac bēvetelēre: es megbē-
 kelvēn, a'ldozatot tōnā: a Templomot meg-
 25 tuzitēlē, a törvényhōz jō akarō lōn. Es Mac-
 cabēuit hozzákapczolvān tiztartōvā tēvé
 Ptolemaisfōl fogva fuzite a Gerthenufokig.
 Es mikor Ptolemaisba mēt, volna ug' talālā
 a Ptolemaisbē lieket, hog' nelhezē szenved-
 nēc a szōvetsēget: mert nehezen szenvedic
 vala hogy az Cōditiocc megtrōttac vólna.

16 Demikor Lysias az székbe fei állot vólna, alkolmatoflan menté meg az dolgat: vélec elhítteté, és jó akarocká tevé: Az után Antiochiába mené: Illyen képpen vólt az királynac, mind hadba menéle, mind vízfzátétéle.

XIII. Rész.

Az Alcimusnac ingerléséből Demeter király Nicanort elküldi az Sidoknac elvezetésekre, ki a Sidoknac erjeket megmondolván, vélec frigyot szerez, melyet az után az király akarattjából felbont. Az Razaia nevű Sidot akarja megfogadni Nicanor, ki hogy az pogányoc kezébe ne essé, megöli magát, &c.

1 **H**Atmad elszendővel az után, hírré tévéc Judásnac, hog' Demeter Seleucus fia, az Tripolis portusan béjővén fokasággal és hajockal. Megölvén Antiochust, és annac gonviselőjét Lysiaft, az orszagot elfoglalta. Egy neminémő Alcimus pedig, ki az előt a Papságot vívelté vala, ki a pogányjockal való tárlalkodásnac idején szabad akarattja szerint magát megfirtezteté vala, megötvén hogy semmi reménsége nem vólna, és semmiképpen az óltárhoz többé nem juhatna: Az ízázótvén égyvedic elszendőben, az Demeter királyhoz méne, arany Coronát, és egyerembé pálmát, és annakfelötte az Templomnac innepló ágai közzül némellyeket vívén néki: és az napon halgata. Demikor az ó bolódságanc áklolmatos idejét találta vólna, mikor az Conciliumba hívatott vólna Demetertől, és megkérdezté vólna, minémő állapotban és tanaczban forganánac az Sidoc. Ezeket felelé: Az ki a Sidoc közzül Afideusfolnac nevezetnec, kiknec hadnaggyoc amaz Judas Machabéus, az soc hadac és vízfzavonyáloc által nem hadgyác az orszagot nyugodalomban és czendességben lenni. Ennekokaért én az én eleimnec méltóságától, (módom az fő Papságtól) megfosztatván, 3 jötté ide most. Először pedig azért, mert a király hafznára igyekezé: annakutánna hogy az én polgárimval jól tegjéc, mert azokoknac vakmerőségé által, kiket megnevezéc, a mi nemzetségünc nem keves kárban és nyomorúságban vagon. 9 Mellyeket mivel hogy te király jól tudsz, a mi kórnyülvéteget, tartományokra és nemzetiségüncre áte kegyelmességéből, mellyel vagy mindencukhoz, vífelly gondot. 10 Mert valamig Judas élend, semmiképpen nem lehet hogy addig a dolog békeséges legyen. Mikor ó ezeket módotta vólna, azonnal az tób barát, kie Judéanc elléségi valánac, Demetert haragra gerjesztéc. 12 Ezokaért legottan szólván Nicanort, kit a Elephátoc fejedelmévóté vala, és hadnaggyá választott vólt, Judéara elküldé.

13 Illyen paranczolatokkal, hogy Judasi mególné, és az ó társt elszélfeszüene: az Alcimusft pedig az nagy Templomnac Papi fejedelmévó rendelné. Ackoron az pogányoc, kiket Judéából Judas kivert vala, az Nicanorhoz mint az nyájac úgy gyűlnéc vala, azt gondolván hogy a Sidoknac nyomorúságot és háboruságot ó bodoglágot 15 léfzen. Imezec pedig megötvén az Nicanor jövetelét, és a pogányoknac ó ellenévaló támadását, meghintvén magokát porral, imadgyác vala azt, a ki az népet rédelte örökségévé, mind pedig az ó örökségét az ó jelen vóltanac jeleivel óltalmazta vólna. Annakutánna az hadnagy hagyásából legottan onné elnévéc, a Izmuzéd Deslauba ménénec, hogy megútköznenéc 17 az ellenséggel. Ort Simon az Judásnac attyafia, mikor az Nicanorral szembe méte vólna, az ellenségeknek hirtelen való czendességé miat elámlétkodot vala. Nicanor midazáltal mikor hallotta vólna az Judásnac feréséget, és a adakozásiba való jó szeréczéjét mellét hazáért mivel vala, fél vahnéle megútközni. Ennekokaért Posidoniusft és Theodotiusft és Matiasft küldé, kie job kezéket adnác és vennéc azoktól. 20 Tóvábba sokaig tanaczkozván ez dolog felől, mikor a hadnagy a dolgot a fokasagnc megmondotta vólna, mindnec egyelő akarattal engednec az szóvetségnc. 21 Napot vegezénc pedig az ó magoc közőt való beszéllésnec, melly nap etóméne mid az két felől való hadnagy, és székec téteténcle. Es mikor Judas fegyveréseket rédelte vólna alkolmatos helyekre, kie kézfé lennénec, hogy valami módon az ellenség hirtelenséggel való boszfut ne tenne raytoc, egy máfall szépen beszéllénec. Annakutánna Nicanor Jerusálemben késéc, és nem szerze semmi méltatlan dolgot: az ó szvegyüytört fokaságot pedig selegenként elbozátá. Judásft pedig mindenkor kedvelli vala: és a férfiat szive szerétevé. 25 Kéré hogy feleséget venne, és gyermekeket nemzene. Felcitéget vón azért, és czendészen, és közonségesen élt. Alcimus pedig hogy meglátá az ó egy máshoz való jó akarattjokat, és a meglett szóvetségéket is megtudá, Demeterhez ménvén megmondá néki, hogy Nicanor a király ellen való dolgokról gondolkodnéc: mert az ó orszaga után inczélkedő Judásft rendelte vólna utánna fővé. Ennekokaért az király felgerjedvén haraggal, és az lator embernek parvarkodásával felindítatván, Nicanornac ita, hogy ó a szóvetséget igen nehezlené, és hogy a Maccabéusft mindgyárt fogva küldené Antiochiába. Mellyeket mihelyen megérte Nicanor, meghabordéc, és bányya vala hogy felkelnéc bontani a szóvetséget az emberrel, ki semmi dollogban

29 logban bocsfút nem tett volna. De mivelhogy a királynac ellene nem állhat vala, arra vilcl vala gondot, hogy mefter séggel és okofsággal vinné véghez az dolgot.

30 Maccabéus pedig minekuránna ezfébe vette volna, hogy a Nicanor keménben czelekedné ő ellene, és nem úgy mutatná neki magát mint az előtt szokta vala, vélvén hogy nem jó elméből származné az keménség, őszvegyűtvén az öveincc soka

31 ságot, az Nicanor előtt elrőtyezé. De minekuránna Nicanor ezfébe vette volna, hogy az férfitól némes okofsággal megczalattatott, bémévnén amaz nagy és szet templomba, a Papoknac kie törvén szerint áldoznac vala, paranczolá hogy az férfit

32 kézbeadnác. Amozoc pedig mikor erős esküvéffel bizonyitanác, hogy ók tellyességgel nem tudnác hól vélna az ki keresténéc, kinyuytván Nicanor a Templom

33 ellen kezét. Ecképpen esküvéc: Hogy ha úgy mond nékem fogya óter nem adandgyatoc, és Istennec házát az földre rontom mind az óltárral egybe, és ez helyen a Bac-

34 chufuac fő templomot eppitec. Es mikor czekeket mondotta volna elméne. De az Papocki nyuytván az égre kezeket, segítségől hijác vala azt, ki az nemzetségnecc órőcké való óltalmazója vólt, czekeket mondván.

35 Te mindeneknecc Ura, jóllehet semmi nekül nem szűkölkődnél, mindazáltal akartad hogy mi köztűne templomod légyen, hogy abban lakoznál. Es most minden szentségnecc szent Uca, ez templomot

36 melly most tisztítatott meg, órőcké szentelmeffegnekül tarcz meg, és minden hamis száját ádagdbé. Továbbá egy Pezaja nevó ember, ki az Jerusá. embéli vénecc közzül való vala, Nicanornál bévádjoltatott vólt, ki az vártosnac jó akarója vala, és kine jó hire neve vala, és az jó akarattért az

37 Sidoknac attvánac nevezetie vala. Mert ez az előtt való időkbé az Sido törvénybé való állhatatoságának példáját mutatta vala és mind testét mind életét az Sido törvényért veszedelemre vette vala. Akarván

38 ezokaért Nicanor megmutatni melly gonofsz akarattal vólna az Sidokhoz, órtáz vitézeknél többet küldé hog' azt megfogná. Mert az alíttya vala, hogy añac fogságával az Sidoknac veszedelmezt ferez. Továbbá mikor az Nicanor népe el akarná foglalni az erőtséget (melly bé Rezaja vala) imár mikor az tornáznac aytáját óstrólánác, és tüzet akarnánac vetni az erőtségnéc ayrajánac, mikor imár szinte kézbe akadna Rezaja, fegiverrel magát általveré.

40 Diczeretelen akarván inkább meghalni, hogy né mint az lator embereknec kezébe efini, és az ő nézettségnecc méltóságához nem illendő gyalázatokat szenvedni. De mikor az szorgalmatos sietség miatt, nem

bizonyos helyé sebesítette volna meg magát, az sokaság pedig az aytón immár béjőné, nagy sietséggel az kó falra futamván, bátorsággal az sokaság közé alá síköké.

44 Melly mikor hertelen elállott volna elölle, heltaadván neki, nyakra főre esécc ala.

45 Mikor pedig még lélekben vólna, és elméjében felgerjedvén felkölt vólna, és az vére felőtte igen folna, igen megsebesítvén általfuta az seregen. Egy nemiaémó meredec kősziklán állván immár szinte hólteleveuen, megfogván mind két kezével béleit magánac kilzagatá, és az sokaság közzé hányá: és az életnecc és léleknecc Urát kérvén, hogy azokat ísmecc neki megadná, ecképpen végezé életet.

XV. Rész.

Nicanor szombat nap akar Judas Machabéusra menni, mely dolgotul mikor megiltatnec, káromlast szól Judas Machabéus az ő népet bátoríttya, megveri Nicanort, és az ő fejét kezével egybe elvágattya, nyelvét az madaraknac darabolattya.

1 **D**E Nicanor minekuránna megértette vólna, hogy Judas Samariához tartozó helyekben vólna, tanácztot tarta hogy a nyugodalomnac napján útné meg óker, mikor nagy bátorságban vólnánac. Mikor pedig a Sidoc, kie kéizerítésből kővetie vala ótet, ezt módanác neki: Ne czelekedgyel ilyen kegyetlenöl és embertelenöl vélecc: hané az papnac mily tisztelsséggel és szentöl szételitetet meg attól az ki mindeneket néz, tisztelsséget tulajdonicz. Az a lator megkérdé ha vólnaé hatalmas az menyhen, ki a Szombat napot hatta vólna

2 megtartani. Es ezecc bizonyitván hogy vagon menyben éió mindenható Isten, ki paranczolta az hetedie napot megfiztetelni. ő pedig monda: En vagyoc másodie hatalmas fejedelem ez földön, ki paranczoloc fegyvert fogni, és az király dolgait elvégezni. Mindazáltal azt nem teheté, hogy

3 az ő szegén tanácztát elvégezné. Az Nicanor pedig nagy kevellysséggel elfuvalkodván, elméjében gondolta vala, hogy az Judánac seregében mind sákmánt vetne.

4 Maccabéus pedig mindenkor bizic vala reliyes bizodalomval, hogy az Istentől ő segítségert nyerne. Ez okaért inti vala az őveit, hogy az pogányeknac jóvetelen ne féinénéc, hanem ezfekbe tartván az előtt az menyből nékie adatott segítségert, mostis az jóvendő győződelmet és segítségert várác az Mindenhatótól. Ezeknecc felőtte vizafirtalván óket az törvényből és

5 Prophetákból, és azoknac az viadaloknac elő számlálásával, mellyeket immár megczelekedtéc vólaa. Serénbecké tévé, és szivekben óket megbátoritá: égyetérbe aňak felőtte megmutatván hogy az szővetségecc

6

7

8

9

10

Machabéusoc II, Könyve.

az poganyoktól méltatlan felbőrtattanak,
 11 és a hitet megfűgeztették. Ecképpé mind-
 nyájokat fellegyverkezteté nem zsaé pai- 15
 soknac és kopjaknac erősségével, hanem
 szűpbeszédeknek intésivel. És annac felöt- 26
 teigaz alom látását nékic megbeszélvén,
 12 őket megvidamitá. Az látás pedig ilyen 27
 vala: Hogy Onias ki régen fő Pap volt, ki
 jó és tisztelteséges férfiú, böczületes tekin-
 tetű, annakfelötte pedig nyájás erkölcsű, és
 kegyes ékeksen szóló, és gyermekségtől
 fogva minden jószágos czelekedetbe gya- 28
 korlortatott volt, keze kinyuytva imádko-
 13 zott az Sidoknac egész seregéjért. Anak-
 felötte hasonlatoson látatott egy ósz és
 nagy böczületes férfiú, kinec az ő könyü- 30
 le való meltsága czudalatos és ékes volt.
 14 Ki felől Onias megkérdeztvén, azt mon-
 dotta: Ez az atyafiaknac amaz szeretője,
 ki sokat könyörög a népért és az szent vá- 31
 sért, amaz Jeremias az Istenec Prophéta-
 15 ja. Ki akkor job kezét vólta az Judáinac egy a-
 ranytört adott, és az adás közbe ezeket
 16 szóltá. Ez szent fegyvert vegyed az Isten a-
 jándékat, mellyel az ellenséget megron-
 17 czad. Ackor az Judas szájáról véné az jó
 intő beszédeket, melly az ifjaknac elméje-
 ket felindíthattya vala, és őket bátorságo-
 socká teheti vala, elvégezéc hogy táborn
 ne jaraának, hanem bátorsággal neki mē- 33
 néne az ellenségnec, és szómtól szembe
 megvijnának vélec, mivelhog' mind az vá-
 rosnac, mind az szentségnek, mind az
 templomnac veszedelmében játna az do- 34
 18 log. Mert feleségeknek, gyermekeknek,
 és atyokfiainac és rokonoknac veszedel-
 mével kevesbet gondolnac vala, hané fő-
 képpen a szentféges templomot féltic va- 35
 19 la. Azokis pedig kic a városban hagyat-
 tattac vólna, felötte szorgalmatosoc vá-
 20 nac a kivől való útközér felől. Továbba mi-
 kor immár mindnyáján várnác az viadalt,
 és az ellenfég hartzolni kezdett vólna, mi-
 kor immár kiterjedet vólna az had, és az E-
 lephátoc alkotmatos helyen belhezertec
 vólna, és a lovag szarnyul intéztetett vól- 38
 21 na. Maccabéus mihelyen lára a seregnec
 jövetelét, és a fegyvereknek külömb kü-
 lömb kézfűletét, és az Elephantoknac ke-
 gyetlenségeket: kinyuytván menybe keze-
 it, a czudalatos Istét hiva segítségöl, mint
 ki tudná hogy nem fegyverekkel szerette-
 tic a győzödelem, hané a mint néki tette- 39
 22 néc, az méltoknac adgya azt. Továbba il-
 lyen szókkal imádkozic vala ő. Te Uram
 az Ezechiasnac Judáinac királyánac alatta
 elküldörted az te Angyalodat, ki az Sena-
 cherib vitézi közötti láz nyóltván őt e- 40
 23 zert ölt meg. Mostis mēnyeknec Ura, bo-
 czálul te az jó Angyalt, ki mi előttünc men-
 24 nyen ezeknec eltorontésére Kic az te szét

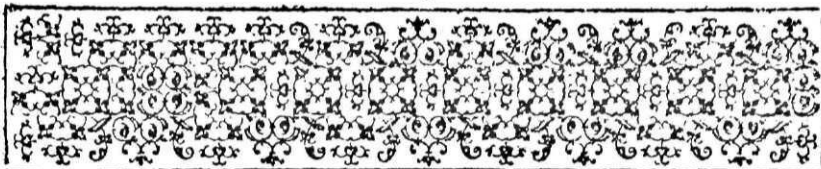
népedte gyalázattal jönec, az te karodnac
 nagy vóltával remittefenecc meg. Es ő ec-
 képpé végeze imádságát. Az Nicanor pár- 15
 tyá pedig trombitásokkal és nagy örvende-
 tes éneekkel mégyen vala szembe. Az Ju- 26
 dáinac seregi segítségöl hívással és köny-
 örgésszel vivánac meg az ellenséggel. Ezen-
 képpen kezeikkel hartzolvan, és szivekkel I- 27
 stent imádván, nem kevesbet veréne le
 hatmintz öt ezer embereknél, az Istenec
 nyilván való jelen vóltán felötte örülvén.
 28 Ez útközeteret pedig elvégezvén, mikor ő-
 rómelmegtérnéne, látac az Nicanornac
 minden fegyverével egybe való romlásár. 29
 Es nagyon felkiáltván, az nagy haltalmú
 30 Urat az ő nyelveken diczértéc. Ackor az a
 ki mindenkéb mind testével mind lelké-
 vel az ő polgárinac óltalmazója vala, ki é-
 leténec minden idejében jó akarattyt az
 ő nézetéhez megtartotta vala, paranczola
 hogy a Nicanornac elvött fejét és vállával
 31 az karját Jerusálembé vinnec. ő maga pe-
 dig mihelt oda juta ószve híván az ő nem-
 zenit, és Papokat állatván az óltár eleibe,
 mikor azokat kic az várat bírjáe vala, hi- 32
 vattatta vólta. Az latör Nicanor fejét né-
 kic megmutata, egyetembe annakfelötte az
 káromló embernek kezét, mellyet az min-
 denhatónac szent házára kinyuytván, ke- 33
 vélyen kérkűtt vala. Es az Istenelen Ni-
 canornac kimertzett nyelvéte, darabökén
 monda hogy adna az madaraknac, és az ő
 bolondságánac jutalmat az templom elle- 34
 nebe függesztene fel. Mindnyáján pedig az
 égre fordúlván az felséges Urat diczére-
 teekkel tiszteléc ezt mondván: Aldandó az
 35 Isté ki az ő helyet fertelmesség nélkül me-
 g- tartotta. Felluggeszté annakfelötte Judas
 az várból az Nicanornac fejét, hogy azt
 mindenec látnác, az Istentől adatott nil- 36
 ván való segítségnec jelét. Es közönféges
 végezéssel mindnyáján elvégezec, hog azt
 37 az napot tisztelenségnec ne hadnác. Ha-
 Adarnac ne-
 nem azt innepné szentelnéc a tizen ket-
 tődic hónac tizenbarmadic napján, melly
 Siriai nyelvel Adarnac mondatic, az Mar-
 dochéus napjánac estin. Mivelhogy pedig
 az Nicanor dólgaigy vegezertec, és a- 38
 dótúl fogva az város a Sidoknac hatalmá-
 ba esett: Enis e helyen beszédemnec vége-
 39 vetec. ^a Hogy ha pedig igazán, és az histo-
 riához illendőképenn írtam, azt én maga-
 mis akarom, ha pedig nem, eróm felött né-
 40 igyekkezhettem. Mert a mint az bott ő ma-
 gaba innia, azonképpen az vizet izetlen az
 vizzel elegyterett bor pedig, jó ízű, és ked-
 ves gyönyörúséget hoz: Ecképpen az be-
 izednec ékeksége az historia olvasok-
 nac fuleit gönyöröködte. Ez
 legyen vége beszé-
 dünkac.

*Adarnac ne-
 vezte az Ma-
 ttiust, mellyet ne-
 vezünk magya-
 rul Böjtmashó-
 nac.
 a Ez 39. vers.
 ből megterez
 menemő melto-
 sagot kelez kö-
 nyvenc kulaido-
 nitani, mert so-
 ha így nem szól
 az Isten lelke az
 Prophetaknal,
 Euangelistak-
 nal és Aposto-
 loknal.*

R3g.15-

Machabéusoc második könyvének vége.

Bölcsz.

BÖLCZESEGNEC KÖNYVE.

Ex-könyv ninczen Sido nyelven, hanem csak Görög nyelven.

ELSŐ RESZ.

Tanítván az cápusban arra, mimódon helyen az Istent keresni, és kikről szólát azie meg. Azután, hogy az zugolodást és rágalmazást el helyen távoztatni.

Szeresséte az igallágot ti földnec birai, jól értéte az UR felől, és alázasos szível keressétec ötet.

Mert azoktól találatic meg az kic nem késérttec ötet, és meg jelenic a-

zoknac a kic né hitelenc ó hozzá. Mert a gonosz gódotatoc elválzatanac az Istétől, és az ő hatalma mikor kéfértetic az bolódokat meggyózi. Mert az gonosz lélekbenem mégyé a bölcseség és az bűnre hayládó testben nem lakozic. Mert az fegyelemnec szent lelke' eltávoztattya az álnokságot, és az értelemnélkül valóknac gondolatyoktól eltávoztic, és akkor a if-

mértetic meg mikor a hamisság eljő. Mert jóllehet az bölcseségnek lelke kegyelmes, de nem szabaditya meg a karólot az ő ajakainac átkától, mivelhogy az Isten annac veseinac bizonyosága, és annac szívénc látója, és nyelve beszédénc hallója. Mert az UR nac lelke betölti ez földnec kerek-ségét, és az ki mindeneket befoglal, jól érti az beszédet. Azért az ki szól hamisságot, el nem titkoltatic, és el nem távoztattya az ítéletet mellyben megbüntertes-

séc. Mert az Istentelenc tanácz meg-büntettetec: és az ő beszédénc hire az Istenhöz érkezik, hogy az ő hamissági meg-büntettessenec. Mert az boszszú álló fül mindeneket hall, és az zugolodásnac kiáltása el nem titkoltatic. Távoztassátoc el azért az haszontalá zugolodást, és nyelve-eket tartoztassátoc meg az rágalmazástól: Mert az titkon való beszédic nem mulic el büntetetlen, és az hazug el véstic az lelket. Ne kövesséte az halált a ti életeteknec tévelgésével, és ne szereztetec veszedelmet, az ti kezeteknec czelekedetivel. Mert Isten az halált nem szerzetec, b és nem gyönyörködic az élőknek ve-

szedelmében. Mert mindeneket teremtet hogy legyenec, és idvőségéte ez világnac eredeti, c mellyekben semmi halálos orvosság ninczen, sem az pokolnac országac az földön. Az igallág pedig halhatatlan.

Az Istentelenc pedig kezeccel és beszédec-ekkel szerzettéc az halált, alitván azt baryoknac lenni, megepedénc mihelt az zal szerződést tőnc, mert méltóc hogy abban részec legyenec.

II. Rész.

Iria ez cápusban az Istentelencnek isületeket és beszédeket embernek végéről, és az Isten felől igazságnac megnyomorítójokról.

Mert azt monéac ó magokban az Istentelen gondolatuc emberc: rövid és nyomoruságos az mi életünc, és ninczen orvosság az embernek halála ellen, és nem tudunc lenkit ki a koporsóból vízfűzát jött volna. Mert történet szerit születettünc, ez után pedig ugy lézünc mintha ingyen sé voltünc volna, mert a mi orrukba való lélec olyan mint az füst és az mi szívéncből származott beszéd olyan mint az szikra.

Mell' mihelt elaluzic, hamuvá léfzen a mi testünc, és a mi lelkünc elmulic mint a felleg. Es idő jártaba a mi nevünc elfelettetic, és senki az mi czelekedetünkről meg né emlékezik ug' elmulic a mi életünc mint a kódnec nyomdoka, és mint a féleg a napnac fénye előtt, és annac melegségétől süttetven elmulic. Mert a mi életünccideje elmulic mint az elmuló árnyéc és ninczé megtérés a mi halálunkból, mert megpeczetetetic és senki meg né tőr. Nő azért lakjunc ez jelen való jókkal, és az örökséggel mit az iffúsággal ugy éllünc, jó borral és drága kenettel tellyünc meg, és a mi életünknec virágát ne mulassuc el.

Ekesítettünc meg róia kofzorókkal, mi-nek előtte megfzáradaa.

a. Az az, amikor esmeretic meg az ő ereje az gonoszoknac meg büntetésében, amikor az embereknek gonosságát kijeseri.

b. Az az, nem ok az halálnac. Rom. 5.

c. Az az, Mtn. denec az idvőségéte v.s. az teremte. n.v. Mer. né vala az bűn az halál.

- 6 Senki közzülünec ne légyen az ó faytalan-
ságánélkül, mindenut hadgyucjelic az
- 7 **10** vigaságnac, mert ez az mi részunc, és ez az
mi örökségunc ez világon. Hatalom-
mal nyomjuc az igaz szégent, ne kedvez-
zunc az özvegynec, se ne beisúlyúic az vén
- 8 embernecc holíszu ólz hajait. Es az igaz-
ságnac törvénye, légyé á mi erónc, mert az
- 9 mi erótelé hafzórala á. Lefelkedg únc pedig
az igaz utá, mert ártalmás mi nekunc, és el-
lékesó á mi czelekedéánkkel szemunkre há-
nyá minékunc a törvény ellé való bűnökert,
és minket rágalmaz hogy á feyelémel né
- 10 gondolúic. Mőlgya magát Isté élnérónc,
és az Isténc fiánac nevezi magát. Lótt mi
- 11 nekunc á mi gondolatinaknac megfeddóje.
- 12 Czac tekintétiis nehéz mi nekunc mert
külömböz az ó élere egyebekétől, és maso-
vá nézunc az ó ósvéni. Megvetetneknc i-
téltetunc ó tólc, és megtartoztatya magát
- 13 á mi utainktól mint valami tizrátalan do-
logtól, Bodogoknac mondya az igazak-
nac végéket, és az Istent atyanac mődgya.
- 14 Lásluc még ha az ó beszédi igaz ac, és lásluc
meg niczodác következnec ó réja.
- 15 Mert ha az igaz Isté fia, g mődgyát viseli né-
ki, és megfhabadittya ótet az ó elléseginec
- 16 kezekből. Boszfzontúic és gyórtóriúic ótet,
hog tudgyuc meg az ó alázaofságát, és te-
gyuac itéletet az ó túréfé felől. Gyalázato-
s halálra kárhoztasluc ótet, mert az Isté
- 17 az ó beszéde szerint visel ó róla gondot.
- 18 Ez féle dolgokról gondolkodtat és tevél-
gettec, mert az ó gonosfágc megvakitotta
- 19 óket. Es az Isténec ritkait nem tudtác
meg, és az szent életnec jutalmát nem re-
reménletted, és nem ítélted hogy valami
- 20 jutalma vólma az jó indulatból származot
czelekedetnec. Mert az Istén teremtette az
embert halhatatlanságra, és ótet az ó tu-
laydon hasonlatofágánac ábrazattyára
- 21 teremtette. De az órdógnec irigysége mi-
att jött ez világra az halál. Es azt megké-
sértic azóc, az kic annac pártján vadnac.

III. Réfz.

Megirattatic ez caputbá az bűveknec ez világi
nyomorúságc után való bodogságc állapot-
tyoc. Ez az hitetleneknec bodogtaló állapotyoc.

- 1 **A**Z igazaknac pedig lelkec az Istén ke-
zében vadnac, és nem illeti azókat az
- 2 az gyótrelem. Láttatnac az bolondoknac
szemec előtt meghalni, és az ó kimuláfluc
- 3 nyomotulágnac alittatic. Es az mi tólunc
való elmenetelec romláfnac, Mindazáltal
- 4 békefégnben vadnac. Mert ha az emberek-
nec szemec előtt gyórtretetnekis, czeknec
- 5 mindazáltal reménségc halhatatlansággal
telley. Es ha egykev és nyomorúsággal meg-
ótoroztatnac, foc jó tétemennyel illetenec,
mivei hogy Istén megkésértette óket.
- 6 és o hozzája melóknac találta. Mincz
atanyat az kementzében, megpróbálta ó-
ket, és mit az égó áldozatot kedvelte óket.

Gene. 2. 3.
4.

- 7 Annakokaért az ó meglátogatáfnac na-
pián fénlenc, és mint az pozdoriábá csett
- 8 szikra, elvégezie az ó futálokat. Megité-
lic az pogányokat és uralkodnac az népe-
kec, és az UR ó benne órócké uralkodíc.
- 9 Az kic ó benne biznac megértic az igaz-
ságot, és az kic hivec az szeretetenben, meg-
maradnac ó nála, Mert kegyelem és irgal-
masság vólgon az ó szétihöz, és az ó válaz-
tottira gondot visel. Az hitelenec pedig
- 10 az ó gondolatgyokhoz illendó buntetélc
szenvednec, úgy mint kic az igazat elhad-
tác és az URól elszakadtanac. Mert az ki
- 11 semmincc alittya az bölcszefegét és az fe-
gyelmet, szegény az: Reménségkis azóc-
nac híjába való, és munkájoc haszontalan
és azóknac czelekedetec haszontalan.
- 12 Azóknac feleségc bolondoc, azóknac
magzattyoc gonofzoc, és láporodáloc ár-
kozott. Mert bodog á magatlan aszfzo-
ni állat melly meg nem ferteztetted, melly
- 13 málnac ágyat gonofzágban nem esmerte,
az telkelkenc meglátogarásakor hafznát
- 14 véfzi. Halonlatos képpen az férhágnél-
kül való, ki az ó kezével hamifágot né cze-
lekedett, és gonofz dolgokat az UR ellen
nem gondolt. Mert adattatic ánac az ó hi-
tinec válaztott jutalma, és az URnac házá-
ban kedve szerint való allapat. Mert az jó
- 15 dolgoknac gyúmólzce diczeteres, és az
- 16 bölcszefegnec gyökere el né véfz. Az pa-
ráznáknac pedig gyermekec tókélltetésé-
get nem nyertec, hanem á tizrátalan ágy-
ból származot mag, elórtetic. Mert ha
- 17 toc ideig élnekis, semmincc itéletnec, és
azóknac vénségc mind végig bócztelé.
- 18 Hogy ha hamar kimulnac az életből, sem-
mi reménségc niczen, sem pedig vizatta-
láfoc az meglátogatáfnac napián. Mert á
- 19 hamis nemzetnec kemény veszedelmecc
vaygon.

III. Réfz.

Az Istén felő embereknec és az Istenteleneknec
magvoknac száporodáfnokról, és elómenetelekről,
vagy romlásokról, és az vénségről szól, tudmüllic
mizoda az beczzületes vénség.

- 1 **A**Z gyermekeknélkül való magtalan-
ság, az jámborsággal égyyut job, úgy
mint kinecc emlékezeti halhatatlan, mert
- 2 mind Istennél mind embereknél esmér-
ségben vaygon. Mellyet mikor jelen va-
gyon, követnec, és hatávol vaygon kíván-
nac, melly é világon diadalmas, és véfzi az
- 3 minden fertesfelmességnélkül való jutal-
moknac cotonáját. Az hitelenec c pe-
dig fellóttéb száporodó tóksága sem hafz-
not né hoz, sé az fattyu czemerekből mély
- 4 gyókeret né véfz, sé pedig azókból allandó
fundamentomot né verhet. Mert jó lehet
ágyival valami keves ideig virágyzic, mid-
azáltal mivei hogy ei ótelen ágc, az szétül
meginditacnac, és az telkelkenc ereje által
az ki

Istentelenec reménfége. Bölczefeg Könyve.

a **ATudniillie à bit: lenekneé fokisága**

b **Az Enoch példájával bizo- nirtya, l. gy iz maculane. kúl való élet á vén- ség. Gen. 5.**

c **Az Enochról szól, hogy noha nem felőrté fokát élt, mind az ál- sal vén ember volt, mert jam- bor volt.**

az ki^a traticióvóbol. Azerótelenágac kórnyóskörül lerótarnac, és azoknac gyümölcsöz hozontalan, azoknac éretlégyümölcsöz megenni nem jó, és semmire kel-
 6 lő. Mert az torvénytelen eggyesülésből származott magzatoc, az ó atyoknac gon-
 7 ofsága ellen bizonyóságoc, az ó atyoknac fe-
 8 lől kérdés léfzen. Az igaz pedig, ha hirtelen meghalandis, nyugodalomban léfzen.
 9 **Mert nem az hoztúvóls vénfég az ritte-**
 10 **letes vénfég, sem pedig nem az, mellyet ez-**
 11 **tendókneé izama harározott meg. Hanem**
 12 **az emberkneé vénfégoc az bölczeség, és**
 13 **az vénfég, az maculane. kúl való élet.** Mert
 14 az vólt Istennél kedves, ^b az vólt szerelme-
 15 tes, és mikor az bünösöc között laknéé el-
 16 vitett. Elragadtartott hogy az gonofság
 17 el ne változtatná az ó értelmét, vag az cza-
 18 lárdság meg ne czalna az ó lelkét. Mert az
 19 Istentelenfég meghományóltitya azokat az
 20 mellyec jóc, és az kívánságnac hijába va-
 21 lósága, az elménec épségét elforditya.
 22 **Noha keveset élt, ^c mind az által hozf-**
 23 **szú idóket töltöt be. Mert az ó lelke az Ur-**
 24 **nál kedves vala, amakokaért feter óker ki-**
 25 **vinni az istentelenfég kőzzül. Az népec ezt**
 26 **látván nem vórtéc ezekbe, és nem értettéc**
 27 **hogy az Urnac szerelme és kegyelme vagyó**
 28 **az ó szenteivel, és az ó válaztottitól gond-**
 29 **gya vagyon. Kárhoztatya az meghólt igaz**
 30 **az elő Istenteleneket, és az hirtelen elmúlt**
 31 **iffiság, az hamisnac loc ezfrendejó vénfés-**
 32 **gét. Mert az bölczneé hálalát lártýac, De**
 33 **az UR mit végzett ó felőle, és miert hel-**
 34 **hezette azt bátorságos helyén, nem értic.**
 35 **Lártýac és semminec velic, az UR pedig**
 36 **megczufollya óker. Es az után órócké való**
 37 **szidalommal és gyalázattal az hóltac kő-**
 38 **zött elvettetec, mikor óker megrontya**
 39 **az ó szavoktól megfoztván, és óker funda-**
 40 **mentamokból kihánnya, és mindeneftől**
 41 **elpusztititván faydalomban léfz nec, és az**
 42 **ó emlékezetec elvesz. Az ó bünókról gon-**
 43 **dolkodnac félelemmel, és az ó hamiságoc**
 44 **óker meggyózi.**

az ó kimulálat gyalázatosnac. Imé mimó-
 6 don számláltartott az Isten fiai között, és az
 7 szentec között órókséget vótt. Nilván el-
 8 tévelettúnc vólt az igazságnac útáról, és az
 9 igazságnac világofsága nem féltett mi né-
 10 kúnc, és a nap nem támadot vólt fel mi né-
 11 kúnc. Hamiságnac és veszedelemneé U-
 12 tain fáradoztúnc és az útnélkül való puz-
 13 tábá jártúnc: Az Urnac pedig útát nem tud-
 14 tuc. Mit használt nékúnc az kevélfég: és az
 15 kerkedséggel való gazdságoc mit hasz-
 16 náltanac nékúnc? Elmúltanac mind azoc
 17 mint az árnyéc, és az hirtelen elmúlándó
 18 követ. Mint az víz nec habjain elmenő ha-
 19 jó, melly mikor elmégyen nem taláthatat-
 20 tic meg az ó nyomdoka, sem az ó méné-
 21 séneé úta az habokban. Vagy mint az égen
 22 elrepuló madar, semmi jelensége nem ta-
 23 láltatit az ó elménéséneé, az ó szárnyánac
 24 czattogásával az lágy eget megháboritván
 25 (melly verettetic és hafogattit az ó szár-
 26 nyánac erejétől,) az ó szárnyánac mozga-
 27 tásával úgy mégyen az égen, hogy azon az
 28 ó elménéséneé lemmi nyoma nem találati-
 29 tic. Vagy mint az tzelhöz lóótt nyállal el-
 30 ofzlattartott ég azonnal ófve mégyen, an-
 31 nyira hog' nem tudhatni annac elménését.
 32 **Miis ezenképpen születtetvén elfogyát-**
 33 **kozunc. Es az joságnac semmi jelét nem**
 34 **mutathattuc, hanem az mi gonofságunk**
 35 **ban mindeneftől elnyele: tettúnc. Mert az**
 36 **hirtelenec reménfége, olyan mint a fel-**
 37 **tül elragadtartott por, és mint a raytéc mel-**
 38 **lyet az szel haytogat, és mint az szeltül el-**
 39 **ofzlattartott fust, avag' úgy elmúlic mint az**
 40 **egy napi szállálnac emlékezetit. Az igazac**
 41 **pedig órócké él nec, kik nec jutalmoc va-**
 42 **gyon az Urnál, és azoknac gond vifelece á**
 43 **maga. ságofnál. Annakokaért az ékesé-**
 44 **g nec országát véfzic, és fiép Coronát az Ur-**
 45 **nac kezéből, mert az ó job kezével fedezi**
 46 **ezeke, és az ó karjával óhalmazza óker. ^a**
 47 **Felvétzi Isten az ó egész segyvere gyanánt**
 48 **az ó buzgó szerelmét, és fellegyverkezeti**
 49 **à teremtet állatot az ellenfégen való bofz-**
 50 **szú állásra. Felöltözi mélyvas gyanánt az**
 51 **igafságot, és a sílac helyébe felöltözi a tét-**
 52 **teténélkül való itéletet. Meggyózheter-**
 53 **len paisúl felöltözi az szentféget. Megkő-**
 54 **szóruili pedig kemén' haragját szablya gya-**
 55 **nánt, és ez világis segélli etet à bolondók-**
 56 **nac megrontásában. Kimenne az villa-**
 57 **máfoknac nyilai egyenesen, és az kódoók-**
 58 **ból mint à megvont kezéből nagy febef-**
 59 **séggel menne az tzelre. Es süru kóésöc**
 60 **az kóvel lóvóldező haragtól lehanýattar-**
 61 **nac haragszic ezekre az tenger nec vize, az**
 62 **folyo vizekis keményen kiáradnac. Az ha-**
 63 **talmas lélec ezeken raytóc léfzen, és mint**
 64 **az forgó szel elhánnya óker, mind az egész**
 65 **földet az hamiság elpusztitya, és az ha-**
 66 **talmáfoknac szekeket elforgattya az go-**
 67 **nosfág tétel.**

a **Az Istenec az itéletre való segyverésről szol**

V. Réfz.

Az bivekneé az ó hálaloc után való bódog állapattýokról, az b isetelenekneé bódogs alansá- gokról és rótségéjékről. Az Istenec az itéletre való fellegyverkezéséről szol.

A Ckoron áll nagy bizodalommal az i-
 2 gaz ember, azoc elótt az kic nyomor-
 3 gattac óker, és a kic megvetettoc az ó mun-
 4 kájokat. Ezt látván megháborodnac nagy
 5 félelemmel, és elalmétkodnac ezek nec vé-
 6 letlen megrattáfokon. Es ezt mondgyác ó
 7 magokban megtervén, és foházkodnac az
 8 ó lelkek nec szorongatáfa miatt. Ez az az
 9 kit mi régenten tartunc vala gyalázatnac
 10 és kőzónléges czufnac Mi balgatagoc en-
 11 nec életét bolondságnac alirtýuc vala, és

VI. Rész.

Inti az bölcz ez cásusban az fejedelmeket az igazságnak szolgálataira, és az bölcseségre. Az bölcsesség ajánlja magát azoknak az kik őket heresic.

H Allyatoc meg azért királyoc, vegyét ec ezetekbe és tanullyatoc föld határainac birái. Füleitekbe vegyerec fokaságon uralkodóc, és kik diczekedtec nemzet ségeknek fokságával. Mert az URtól adattatoc ti néktec az hatalom, és az birodalom az felséges Istentől, ki az ti czelekedteket meg vizsgálly, és tanácztoknac végezte mégyen. Mert az ő országának szolgái lévén, nem ítéltecec igazán, meg sem tattottatoc az törvént, sem az Istennec tanáczát nem követtétec. Róttentelen és hamarsággal rayatoc léfzen. Mert kemény ítélet száll az fejedelmekre. Mert az szégyen méltó könyörültecségre, de az hatalmasoknak kemény büntetécec léfzen.

Mert az UR fenkinec ízemélyénecc nem kedvez, és nem fél az nagyságtól, holott mind nagyot mind kicsint ő teremter légyen, és egyenlőképpen mindenekre gondot vífel. Az hatalmasokra pedig kemény büntetés következik. Ti rejátoc néznecc azért az én befzédím ő fejedelmec, hogy megtanullyatoc az bölcseséget és el ne vesztétec. Mert az kik az szétségnec törvényt és tizteit igazán megtartatoc, igazaknac ítéltetnec, és az kik azokra megtanultatoc, óltalmat nyernec. Kéványatoc azért az én befzédimet, és bölcseséget nyertec. Igen jó, melly soha meg nem hervad az bölcsesség, könyven megláttatoc azoktól az kik azt ízeretec, és megláttatoc azoktól, az kik azt keresic. Soe ugyan eleikbe mégyen azoknac az kik kévanyatoc hog' ctein megeméltécsécc. Az ki reggel figyelmeziec ő hozzá, nem farad meg, mert az ay-
15 tóban találly az ülni. Mert gondolkodni arról, az szétségnec tökéltetése, és az ki szerényen vigyáz azért, nagy hamarsággal megmenekedic az gondtól. Mert az bölcsesség kormyúl járván, keres ő hozzája ilendőket, és az útakon jó akarattal mutatya magát azoknac, és minden gondolat-
17 tyokban eleikbe mégyen nekicc. Mert annac kezdeti, a bölcsességigaz kévansága, Az bölcsességnek kévansága pedig, az annac szerelme. Az szeretet pedig, az ő törvénecc megtartása, annac pedig törvénecc megtartása, az feyheterlen életnecc e-
19 rősége. Az feyheterlen életmiveli pedig azt, hogy az Istenhez közel légyunc. Azért az bölcsességnek kévansága vífzen annac
21 birodalmara. Ha azért gyönyörkötóc az királi székekben és páltzakban, ti népek-

22 nec királyiai. Tiztellyétec az bölcseséget,
23 hogy mind örökké uralkodgyatoc. Miczoda légyen pedig az bölcsesség, és mimódon támadott, megmondom, és el nem róytem ti töleket az tirkos dolgokat, hanem az ő lételénecc kezdetitől fogya vífgálván megmagyarázom nagy nyilván annac elméretit
24 és el nem halgatom az igazságot. Az megeméztó irigységgel sem játoc, mert az ilyen nem nyer meg az bölcseséggel való
25 közösülést. Ez világnac pedig megtartása, az bölczeknek foksága, és az elies fejedele
26 à népnecc erősége. Annakokéért tanullyatoc az én befzédemből, és hafznát vesztécec
annac.

VII. Rész.

Megmondgya Sálomon az cásusban hogy az világon mindeneknek állapattyc egy. Emlékezie az után az ő bölcseségtől. Diczéri az bölcseséget. Az után az teremter bölcseségtől mégyen az teremtesen bölcsességnek diczétetre.

E Nis halandó ember vagyoc, hasonló mindenekhez, és születtetem embertül, ki előfzer földből formáltatott. Es az én anyámnac méhében formáltattam testré, tíz hólnapnac idejében, vérben alkotattam az létáunac magyából, az álom utáun való gyönyörűségtől. Es minekutána születtettem, a közönséges eggel éltem, és ugyan azon nyomoruságoc alatt való földre jöttem, és mindenekkel ugyan azon egy szót bozattam ki sűrűsál leg előfzer.

Polyákban neveltettem és nagy gondokban. Mert egy királynakis szüfetesénecc kü-
5 lömb kezdeti nem volt: Hanem mindeneknek ez életbe való bejövécécc egy, és ki-
7 menetelekis ugyan azon egy. Annakokéért könyörgéc, és adattatéc nekem bölcsesség, és mikor segítségű hínám az Isten bölcsességnek lelke adattatéc én nekem.

Fellyeb valónac itélém azt az királi pálczáknál és székeknel, és femmi gazdagságot nem vélec éhoz hasonlirandóunac. Egyenlővé sem tómi éhoz az drága követ, mert minden arany éhoz képest egy kis fővény, és ha az ezüst ahoz hasonlittatoc, sár-
9 nac itéltetec. Az egéségnél és szépségnél inkább szerettem azt, és elgondolám magában hogy azt világozság gyanánt tartfam,
11 melynecc fényesége el né óltathatic. Meg- 3. Reg. 3.
adattatanac pedig énnékem azzal egybe minden jóc, és az által szántalam soe gazdagságoc. Es örvendécc mindenekben, mivelhogy azoknac oka az bölcsesség vol-
12 na. En pedig nem tudom vala hogy azoknac annya az volna. Ezt minden álnokfagnélkül tanultam irigység nélkül tanitom,
14 ennecc gazdagságit el nem róytem. Elfogyhatatlan kénecc az embereknecc, mellyel az kik élnecc, az Istennel vetnec barátságoc, a bölcselégből származott ajándokból dic-
cztécec.

Vagy időkelle-
észesség.

15 czérttervén. Ennékem pedig az Isten engedte hog' szóllyac értelemből, és az ajándokhoz illendő keppen gondolkodgyam, mert az bölcseségre is ó vezérő, és az bölcseneknek rókélleses vezérec. Mert az ő kezébe vagyunc mind mi, mind az mi befédinc, és minden bölcsesség, és mesterfégnek tudományja. Merit ő adta énnékem azoknac az mell'ye vadnac bizonyos értelmét, hogy meg tudhassam ez világnac teremését, és az élető állatoknac erejét.

18 Az időknec kezdetit, középit és végét, az napnac megállásnac változásit, az háborgó időknec külömségit, ezfendőnec forgásit, az czillagoknac állásit. Az lelkes állatoknac természeteket, és az okatlan állatoknac lelkeket, az lelkeknc ereit, az fáknac külömségeket és az füveknc ereieket. Végezétre minden eltóytet és nyilván való dolgokat tudtam, mert az bölcsesség melly mindeneknc mestere, tanító engemet.

21 Mert vagyon ebben értelmes lélec, szent, egy tizta természető, fog ajándéku, foghatatan, mozgó, világos, fértelemfégncélkül való, nyilván való, ártatlan, szenvedeléncélkül való, jóta igyekező, éles elméjú, gyors, jól tévő. Emberfeges, állandó, bizonyos, bátorságos, mindenható, mindennec látója, és minden értelmét, tizta és vékon lelkeknc által járója. Mert semmi gyorsaság ninczen mellyet az ő gyorsaságával meg nem halad a bölcsesség, melly az ő tisztaságáért mindeneken általmégyen, és mindeneket eljárat. Mert az Isten erejénec párája, és az mindeható diczsőségnc tizta folyáfa, annakokaért semmi fértelemfég ahoz né fér. Mert az öröké való világóságnac fényesége, és az Isten erejénec maculánélkül való túkőre, és az ő jófőgnac ábrázattya. Es egyedül lévén mindent tehet, és ő magában maradván, mindeneket megújít, és minden időknec az senteknc lelkeknc ízármazván, Istennec barátokat és prophétákat szerez. Mert az Isten sentkit nem szeret, hanem czac az kinc az bölcseséggel vagyon nyájajsága. Mert az szépb a napnál, és meghaladgya a czillagoknac minden helyeket, és ha az világósággal egybe hasonlitatic, méltófősobnac találatic. Mert amaz után étzaka következc, az bölcseségen pedig nem vehet erőta gonofság.

VIII. Rész.

Mint az felső caputban, az onképpenében is diczeri és magaztallya Sálomon az bölcseséget.

1 Elér pedig éggyc végűl a másikkhoz erőllén, és mindeneke háznoson igaz-

2 gat. Ezt szerettem és kerestem az én ifjuságomtól fogva, és azt jegyefül magamhoz foglalni, annac szépségncénc szerelmével kórnyúl vétertem. Az ő nemeléségnc ezzel ékésíti meg, hog' az Istennél eggyűt el, és a mindeneknc Ura szerette azt.

4 Mert ez az ki tanit Isteni tudományra, és ki annac czelekedetit válatzta magánac. Hogy ha az gazdagfőgnac bírása kévanaros ez életben, miczoda az minden czelekedő bölcseségncél gazdagb.

6 Es ha a böltsesség czelekezc, miczoda a természetben való dolgoknc mesterei közzül annál nagyob? ^b Es ha valaki az i- ^b Vagy miltőfő

7 galságot szereti, annac fáradságnac fog háznosb. beczüllanai vadnac, mert mértelkeréségnc tanit és tesb.

8 böltséségre, higafságra és erőfőségre, mellyeknél semmi ninczen háznosb embereknec ez életben. Annakfélőtte ha valaki fog dólgnac megkésértésért kéványa, ez tudgya az régi dólgnac, és az jóvendőkről itóletet tézzen, az bezedekben való ravaságot, az meseknc megfeytésért érti, jegyeket es czudákat elem megűd, és az

9 háborgó időknec végeit. Azt gondolám azért hogy ezt véztem mellem életemben való társul, tudván hogy tizne nékem jó dolgokról való tanácsolom, az én gondaimban és háboruságimban való vigasztalásom.

10 Az kőség közört ez által diczsőségnc lézzen, és ismü lévén tiztéségem az vénc közört. Ecles elméjőnec találattom az itéletben, és az hatalmasoknc szemec előtt czudálatos lézcec.

12 Mikor halgatoc, engemet várúac, és mikor szoloc, higjelmetelen halgatnac, ha fog ízóval szólokis, az ő kezeket az ő ízajokra vetic.

13 Ez által halhatatlanságot találóc, és öröké való emlekezetet hagyoc az én utánnam valóknac.

14 Népeket igazgatoc, és fog nemzetséget lézcec az én birodalmomban. Az rőttenetes kegyetlenec mikor hallanac engemet, megfelenec én tőlem, az sokafőgnac közört jónac látattom, és az viadalban erőfnec.

16 Beménnén az én házamban ebbé gyönyörködöm, mert ennc társaságban ninczen semmi keferűség, és az ő nyájajságban semmi bánatás, hanem ótom és vigalág.

17 Ezeket magamban meggondolván, és nagy gondolkodásnac általa ezembe vévén, hogy halhatatlanság vagyon az bölcseségnc társaságában.

18 Es annac barátságban nagy gyönyörűség, és annac kezeinec fáradságban fogyhatatlan gazdagság, és annac nyájajságban és véle való beczéllesben okofság, és ditfőség: széllel kerengvén keresem

19 vala hogy azt hozzáim fogadnám. Valéc pedig jó erkölcsű gyermecc, és jó tizmet

20 nyetté vala. Es miképpé hogy jó valéc, fértelemfégncélkül való teztet nyertem vala.

21 De mikor ézembe vőttem vala hogy

^a Ezekben fog vagyon mellyeket az teremtet bölcseségnec nem mondhatnac, hanem az szeretlen bölcseségnecről magyarázannec.

Meb. 7.

^c Vagy lelket.

én azt külemben nem nyerhetem, hanem ha Isten adandgya, és meg tudai kiczoda járandeka legyen, az böltszefeghez illene, járulván az Urhoz könyörgéc ó néki, és mondéc az én tellyes lelkemből.

IX. Réfz.

Sálonnanc az böltszefegnac megnyereséjérs azok könyörgése.

O Mi Attyainkuac Istene, és irgalmaságnaac Ura, ki te metertettél mindeneket az te igédvel. Es a te böltszefeggeddel az embert rendelted, hogy uralkodnéc az te töled teremtetett állatokon. Es igazgatná ez világot szentségben és igazságba, és tizta szivel szolgáltatna itéleter. Adgyad énnékem a te félekednél álló böltszefegget, és ne veleszegemet a te fiadnac számközül. Mert én te szolgálád vagyoc, és az te szolgáló leanyodnac fia, erőtlen ember és rövid életű, és kissébb hogy nem mint megérthetném az itéleteret és az törvényeket. Mert ha szinte tókélleres vólnais valaki az embereknec fiaiközül, mid az által ha az te töled való böltszefeg tavól léfzen, semminec beczületic. Te engemet enec előtte a te népednec királyává választottál, a te fiadnac és leányidnac birájáva. Paranczolad hogy építsec te néked házat az te szét hegyeden, és az te lakó helyednec városában óltárt, az szent sátonnac példajára, mellyet régen készítettél vála. Te veled vagyon az böltszefeg, melly tudgya a te czelekedetidet, és melly jelen volt mikor ez világot teremtetéd, és ki tudgya miczoda kedves az te szemid előtt, és miczoda igaz az te paranczolatidból. Botsáldalá az a szent mehyekből, az te diczósággednec székiből, boeczásfel azt hogy én velem egygyút munkálkodgyéc, és megérthellem miczoda légyente előted kedves. Mert az mindenecket tud és ért, és engemet igazragé jó móddal az én dolgaimban, és ó az diczósággedben megóriz engemet. Es kedvesec léfzen az én czelekedetim, mikor on itéle az te népedet igazán, és méltó léfzen az én attyainnac székibe. Mert kiczoda tudhattya meg az emberec közül az Istennec tanársát? vagy kiczoda gondolhattya meg mit akar az Isten. Mert a hallandó embereknec okoskodásoc félelméec, és állhatatlanoc az ó gondolatgyoc. Mert az rothadadóság alá vetetett test megneheziti az lelkét, és ez földi lakás az foc gödöccal megtölt éimét ugyan levoniza. Es a mellyec ez földön vannak azok: ezac alig foghattya meg, és a mellyec kezeinc között forognac, azokatis nagy munkával talállyuc meg. Az mellyec pedig menyben vaduac, kiczoda tudhatta meg azokat?

1. Reg. 3.

Pfal. 115.

1. Paral. 28.

2. Paral. 1. 18.

Psa. 8.

Ison. 1.

Esa. 40.

Rom. 11.

1. Cor. 1.

Az te tanáczoat pedig kiczoda tudgya, hanem ha te adandasz böltszefegget, és az te szent lelkedet az magallágból elböczárandod? Mert azoknac útoc az kic ez földön laktanac úgy vóltanac egyenesec, és az mellyec te néked kedvesec, megtanultac. Es a böltszefeg által megtartatrac.

X. Réfz.

Diczéri az böltszefegget azoknac megszabadításoknac példajabol, az kiket eleisül fogva megtartott.

EZ (bölcsezég) ez világnac előfzerformátatot szüleiét egyedül teremtetett megtartotta, és ótet az ó esetiből kivezértette. Es adta néki azt az erőt, melynec általa mindeneken uralkodhatnéc. Ettúl pedig mikor az ó haragjában eltávozott vólna az hamis (Chaim,) égygút el vesze az ódiczósélgével, mellyel megól az ó attya fiát. Kiért az viz ózónnel elbúrítator földet a böltszefeg emet megtartotta, mikor az igazat kevés fából csinált bárkábá hordozta vólna. Ez az gonofságban egybe szimborált népec között az igazat megalalá, és az Istennec ártatlanúl megtartta, és az ó fiain való keferúségben, állhatofságban megtartá. Es az igazat, az istételenecket elveztvén, ki szabadtá a tűzből, melly az ót várafokra lefzálta. Mellyeknek gonofságoknac bizonságára, moftis az az föld fultolój, és olly gyümölcsnec termó fái vaduac (ott) mellyec soha meg nem érhetnec, és az fő bálvány az kértelkedő léieknec emlékezetre helykeztetec. Mert a böltszefegnec megarálló, néczac illyé kárt vallottac hogy az jó dolgot né tudtác, hané ez világonnis hattac az ó bolondságoknac bizonságát, hogy még azokatis el nem róythettéc, az mellyekben elestene. A böltszefeg pedig az ó tisztelő it, az nyavalyákból megszabadította. Ez az igazat mikor az ó attyafianac haragja előtt futna az igaz úton vitelte, megmutatta néki az Istennec országát, és adá néki az szenteknec esmételit, megazdagítá ótet az ó nyomoruságibá, és az ó fáradságit megfizeté jóknac nagy bőséggével. Mikor az telhetetelenség által nyomorgatracnéc, ó néki mellette vólt, és azt megazdagította. Megórizte ótet az ó elenségtől, és az ó utánna leselkedőktől mególtalmazta, és az nehéz tusakodásban néki diadalmat adott, hogy megfémné az Isteni feletem minden dolognál feilyeb valónac lenni. Ez az penzen eladatott igazat el nem hadra: hanem az büntől ótet megtartotta, és ó véle egygyút vólt az tómlórtzen. Az fogságban sem hadra el ótet, mag nem királi biródatmadad annac, és hatalmat az ó nyomorgatón

Gen. 1.

Gen. 4.

Gen. 7.

Gen. 17. 22.

Gen. 19.

Gen. 28.

Gen. 37.

Act. 7.

Gen. 41.

Exod. 1.

Ex. u. 3.

Exod. 13.

Exod. 14.

Exod. 15.

Exod. 16.

Exod. 17.

Num. 10.

^a Az az, miképpen hogy az Eptumbélec vizetel büntetetté-
 nec meg, mert az
 vizet Isten nékiec
 vérré változtatá
 hogy szemek-
 ve hánná a gyer-
 mekeknek vízbe
 való hányásokat
 és azért őket meg
 büntetné: Azon-
 képpen az Izra-
 élitákkal jól tón
 az Isten vízec
 adása által, mi-
 kor tudni illic az
 köfszékéből nékiec
 vízec adá.

gatóin : és az ő vádolóit hazugságban ha-
 15 gya, és ő röcké való diczóséget szerze né-
 kie. Es szabadította meg az szent és ártat-
 16 lan magot, az őket nyomozgató pogány
 néptől. Bemut az UR szolgájának lel-
 kébe, és az rörteneres királyoknak, jegyek-
 nec és czudáknac általa ellenec állot.
 17 Az szenteknec megfizette az ő munká-
 joknac jutalmát, és czudálatos úton hor-
 dozá azokat, és volt nékiec árnyékozójoc
 nappal, és érzaka czillagoknac fenyege-
 18 gyánánt. Altalvitte őket az veres tenger-
 19 ren, és foc vízeken által vezertette. De a-
 zoknac ellenségeket az vizekbe merítettte,
 20 őket pedig a tenger nec mélységéből kihoz-
 ta. Annakokaért az igazac az Istenelen-
 keket megfoztván, az te szent nevedet U-
 Ram éneklettet, és az te győzedelmes ke-
 zeder egy szivel diczértéc. Mért az bölczes-
 21 ség az nemaknac fajokat meguitotta, és
 a gyermekeknek nyelveket ékiesen szőlő-
 ká rőtte.

XI. Rész.

Megmondgya először hogy az bölczeség által
 vezertettek az pusztában az híveknek min-
 den dolgoc. Az után megírja az Istenec az
 istentelenec ellen való hatalmat. Megírja ir-
 galmáságát, és hogy az ő akarattya ellen semmi
 nem maradhat meg.

1 **V**ezertette az szent Prophétának keze
 2 által az ő erelkedeteket. Kic az ki-
 étlen pusztián jártánac, és az útraknélkül va-
 3 lo helyeken vontác fel az ő fátorokat. El-
 lenec állottác az ellensécec, és az őket
 4 háborgatókon bocsátá állottác. Meg-
 szomjuhozánac, te rejác kiáltánac, és az
 nagy köfszékéből víz adatott ő nékiec, és
 az kemény kőből az szomjúságnac megén-
 5 hitéc. Mért a mi által az ő ellenégec meg-
 6 büntetetténc. Ugyan azon által ezec mi-
 kor szűkölködnénc, jó tétemenec vörte-
 7 nec. Mért az vérrel megegyelitetett folyó
 8 vízec forrásáért. Hogy az kis gyermekek-
 nec megöléc felől való tanácztot nékiec
 szemekre vetné : bővséges vizet adtál e-
 9 zeknec az ő reménségec kivől. ^a Megmu-
 tatván az szomjuság által, melly akkor vala
 mimódoza büntetted volna meg az ő ellen-
 10 ségeket. Mért mikor megkésérteténec, és
 kegyelmeft megostorozattac volna, meg-
 11 elméretéc minémő büntetésec volt az Isten-
 teleneknec mikor az Isten haragjától meg-
 itéltetted volna. Mért ezeket úgymint atya
 intvén megpróbáltad, azokat pedig úg-
 12 mint kemény király kárhoztatván meg-
 bünterted. Kic mind jelen mind rávól lé-
 13 vén, egyenlőképpen nyomogattátánac.
 Mért kettős bánat, és foházkodás fogta
 14 vala el őket, melly az elmúlt dolgoknac
 emlékezetiből támadot vala. Mért mikor
 hallottác volna, hogy az ő büntetésekéből

amazoc jó tétamént vörtenec volna, az U-
 15 Rat megélnérec. ^b Es az kit régenten
 elhagyatotnac, elvetetténc és czufolván
 nyomorultnac tartottac, azt végezetre czu-
 dáltác, mikor szomjuhozánac az igazak-
 nac szomjúságoknál fockal külömb szom-
 16 júsággal. ^c Továbbá az ő hamiságoknac
 bolond gondolati helyébe, mellyekkel el-
 czalattatván az oktalanc kigyókat, és az fe-
 ne vadakat tiztelic vala : boczátál ő reájoc
 bocsátá állótác okaért oktalanc állatok-
 17 nac fokságát. Hogy megérténec, hogy va-
 lami által valaki vétkezic, ugyan azon által
 18 kellene megbüntettetni. Mért az min-
 denharó hatalmas kezdetől, mellyel ez vi-
 lágoc formanélkül való állatból terem-
 ted, nem vala rávól az erő, mellynec általa
 medveknec fokságát, és bátor szívó orofz-
 19 lányokat boczátánál reájoc. Vagy nagy
 dihótséggel tellyes és élméretlen fene ál-
 latokat, mellyec mint az tűzet úgy boczá-
 ranac ki az ő lehelleket, vagy zúgó füstöt
 szerezénec, vagy az ő szemekből villa-
 máshoz hasonló szikrákat boczátánac
 20 ki. Mellyeknec nem czac ártalmoc öl-
 hette volna meg azokat, hanem tekiütete-
 kis medröttentvén elvezthette volna.

21 Mind ezekenélkül pedig az te itéleted
 által megfoztogattatván, és az te hatal-
 máságnac czac szelével clofzattatván
 elvezthetted volna, de te mindenekec
 módval, rendvel és merreccel megmérte-
 22 keltel. Mért az erő mellyel nagyot tehetéc
 mindenkor nálad volt, és az te kard erejé-
 nec kiczoda állhatellenec? Mért mint az
 23 mértéc nyelvénc ponttya, mind ez egész
 világ olyan te előtéd, és mint az haynal-
 nac az földre esett harmatyanac czeppe.
 24 De te mindenekec könyörüléc, mért
 mindenekec tehetéc, és az embereknec bü-
 nóket elhalgatod, hogy megterjénec.
 25 Mért mindenekec mellyec az termé-
 szetben vadnac szeretéc, és semmit, az mell'
 te teremtet állatod, nem utáléc, mért sem-
 mi nem teremtetted volna, melly te né-
 26 ked gyűlöség és volt volna. Mimódon ma-
 radhatott volna pedig meg az, az mit te
 nem akartál volna, vagy az mit te nem szö-
 litottál, mimódoz tartathatott volna meg?
 De te kedvezéc mindenekec, mért tiéd
 UR am, ki az lelkeknek felőtte igen szere-
 tőljegy.

XII. Rész.

Az Cananejoknac példájokkal bizosítgya
 hog az Isten nag túrhető, mért mikor azokat egy
 szerf-mind elvezthetné, nem vezette el, hanem
 az megteréfére nékiec időt engedett. Megmondgya
 az tis hogy az Isten mindenekec szabadon czele-
 keztic, is senki az ő kezét meg nem foghattya u-
 27 tolszor azt mondgya meg hog az Isten hamissam
 né gubercnalhattya az világoc, mi velhogy ő igaz.

Drut. 9 Or. 12. 6 18. *Az az, Akar elvezetni az Camaneusokat, kic őrdöngősök valának, és az ő magoc magzatit áldoztatva la meg.*

b *Az az, Jellehet meg érdemlener az Camaneusoc hogy őket elvezetenei bannar, mind az által azokaris vartán joci ideg.*

c *Az az senki em mérté rajid emen' szemmel elkeriti az bűdőtört hogy a-okat megbűvstad.*

1 **M**ert az te fértelmesség nélkül való lelked vagy on mindenekben. Annakokaért az kic elistenec, azokat kevesse megostorozod, és e székbe juratván az ő bűnököt meginted őket, hogy az gonofságot elhagyván te henned higgyenec Urain. Mert az te földed nec régi lakosok mikoc gyulólod. **2** Mivelhog az őrdöngőségnec gyűlölséges czelekedetiben és Isten ellen való áldozatokban foglalnác ő magokat. **3** (Kic az apró gyermeknek is irgalmatlan őldökölő valának, és az ebereknec béleket és hűsöket megéltie vala.) Czinálnánac véres lakodalmat, az áldozó papnac utalatos véres áldozatnyárból a segítség nélkül való lelkek nec őldökölő szüleit el akirád vezetni **4** a mi eleink nec kezec által. Hog' az istennec fiait méltó lakosul be fogadná e föld, mell' te előrted mindenkéül árágab. **5** De ezeknek is úgy miat emberek nec kedvezél, és az te fereged előrt darásokat boczáral el, hog' azokat lassan lassan elvezetenei arról. Nem hog' az Isten telkenec az igazak nec kezébe nem adhatnád a harró, vagy fene vadac által, vag' ezac eg' beszéleddel őket mid eg' gyig el neis vezethenéd. Hanem őket lassan büntetvén helt adíz vala a penitenciára, tudván hog' azok nec természetec istentélé és a gonofságot velec születt, és soha sem miképpen meg ne változnéc azok nec gonodolattoc. Mert elcított fogya az a mag megátkoztatott vala, sem pedig nem vala kitől való félt. **6** Boczárad vala meg azok nec bűnököt mellyeket czelekedz nec vala. **7** Mert vallyon f' kizodá mondaná: mit czelekedél? avag' kic odá állaná ellene a te itéleted nec? és ki vádoina tégedet az pogányok nec elvezetésejért kiket te terérettél? Avag' ki támad te reád, hog' a hámisákért **8** bocsátat áll' na? Mert nincezen te nállad. **9** Más Isten, kinec gondya vagyó mindenkere hog' megmutassad azt, hog' te igazán itéletél. **10** Es ninceza sem királ', sem fejedelem kinec te ellened való kemén' tekíteti megmarthatná, azokért a kiket te megbűntetél. Mivelhog' pedig igaz vag', mindeneket igazán a rendélti, idegen dolognac itélvén ezt a te hatalmadtól, kárhoztatni azt, a ki **11** nem érdemlett büntetést. Mert az igazság nac kezdeti a te hatalmad, és mivelhog' mindeneken uralkodol, abból inditatol hogy **12** mindeneke nec kedvezel. Mert mivelhog' a te tellyes hatalmad nec nem hisz nec, meginttorod a te hatalmadat, és a bölczeknek vak **13** meőségeket megfedded. Mind az által te ki a hatalmason uralkodol, igazságba itélisz, és nagy engedelmesen verterisz minket, mert mikor akarod, a tehetlég te néked jelen vagy on. Ez illyen czelekedetec által **14** pedig megtanítottad a te népedet, hog' az igaz nac ember ség nec kell ienni, és az te fiaid nac jó reménység' t adtal, hog' a bűnök- **15** bet, a megterélt nec helyec adíz. Mert ha a te

fiainac ellenségi kic halált érdemlettec volna, illyen kezevéssel büntetted meg, adván azok nec időr és helyec, mellyekkel **16** eltávoznánac az gonofságtól. Mivel in- **17** káb minemű szorgalmatofsággal itélted a te fiaidat, kik nec atyok nec es küvéseket és **18** jó igéreteknec szövefégit adtal. Noha azért minket ostorozsz, de a mi ellenségin- **19** ket sóckai inkább ostorozod, hog' nag' szor- **20** galmatofsággal itélti yne a te jó voltodról megítéltetvén pedig az te irgalmasságotad **21** várjuc. Annakokaért a hamis emberek, **22** az kic az ő életetec tudatlanságban emés- **23** tettéc meg, az önön tulaydon utalatosá- **24** got által gyötörtöd. **25** Mert a tévelgés nec **26** urain méltie cztévedtet nec, Istenek nec **27** alitván ienni meg az ő ellenségeknec ne- **28** minemű utalatos oktalán állatnis, meg- **29** czalatatván a bolód gyermekek nec mód- **30** gyoc szentit. Annakokaért azokra úgy mint **31** okofságnélkül való gyermekekre az te ité- **32** letedet boczárad hogy őket megcztűfól- **33** nád. De az a gyalázatos czufóitócokal **34** meg nem jobbúlvan, az Isten nec méltó ité- **35** letit megkéséruc. Mert a kikiől azoc, mi- **36** kor a büntetéseket szenvedné, nag' búsú- **37** lással szorgalmatoskodnac vala, azokról **38** monód a kiket Istenek nec alitnac vala len- **39** ni, mikor úgy a azonockal eg' jibe látnác hog' **40** büntetted nec, az igaz Isten megemertéc, **41** kinec esmererit az előrt tagediac azért szál- **42** lot ő reájoc amaz utóhő kárhoztatás.

XIII. Rész.

Hijaban valoknac mondy a az balvanyokac es azok nac forma' loit.

1 **M**ert mindé emberek hijába való c- **2** méltier szentit, kikben benne vagyó **3** az Isten felől való tudatlanság, mivelogy **4** azokból az jókból mellyeket látnác, nem **5** elméltették meg azt a ki vagy on, sem a te- **6** remetté állatok nec meg gondolásból a te- **7** rétot meg ne elnértették. Hané vag' a cöl- **8** vet, vag' a lizelet, vag' a gyors eget, vag' a cül- **9** lagok nec kerek ségét, vag' a tebes folyó vi- **10** zet, vag' az eg nec világoztó állatit, ez vilá- **11** nac igazgató Isten nec alítottáze leni. Mel- **12** lyek nec szépségekben gyönyörködven, ha **13** azoka: Istenek nec alítottáze lenit, meg kellett **14** vőina értenie, azok nec Ura menivel szépb **15** mert az szépség nec U Ra teremtetie azo- **16** kat. Ha pedig hatalmát és erejét czudáltá **17** azok nec : Ugyan azonokból meg kellett **18** volna gődolyoc, menivel hata' mas az a **19** ki azokat terétté. Mert az szépség nec és **20** a teréte állatok nec nagyságából, a termé- **21** szethő zillendőképpé, azok nec teremtoje **22** megemértetie. De bátor úgy légyé hogy e **23** dolgokba ezec né felötébb kárhozhatnac: **24** Mert ezec talá téveleg nec kertsvén az Iste- **25** r és akarván megtalálni. Mert az ő dolgai- **26** nac vizsgálásába forognac, és az látással el- **27** czalatatnac, mert az melly állatoc láttatnac **28** azoc szépec. De vilzót ag illyé módonis né

d Az az, lelki fegyverrelis bün- tetted az hamis embereket, lafú meg. Rom. 1.

Exod. 9.

Rom. I. 23. 19.

- 9 méltó à megborsátáfra. Mert ha az ó értelmeknek an ereje vólt, hog' ez világ az ó okosságokból megfogharnac, mind' ó né
- 10 találtac meginkáb ezeknek Urá? Nyomórúltac pedig, és holt állatokhoz támozkodic azoknac reménsgec, az kic Isteneknevezevic az ébereknec kezeknec műkáját, a mesterséggel csinált aranyát és ezüstöt, és az okralá állatoknac kepeit, vag' az hafzótala követmellyet régé csináltac. Vagy ha vala melly mester éber az ó mesterségé hóz illédó fat le vágván, szép a nac az hajat kóros környul rézfelével elrezeli, és az ó mestersége által az életnek szükségére valami
- 11 ledelnecc megfőzésére megégetvén, magát megdólti. Az mell' pedig ezekből elvetter, mely fejnec né jó, tudá illic tekerget, górczóckel tellyest vévén, azt megtaraga hivalkodásának idején, és az ó boltsege szerint azt kiformálja, és éberi ábratartal megékéftic. Vag' valami alávaló okralá állathoz hasonlósá téfzi, és megfesti fejér, és veres festekkel, az ó színét megve
- 12 resítiti, és abbá midé tzeplót béké. Es a nac ához illendó házatskát csinálván, a falban helhezeti és valí szeggel azt megerősíti.
- 13 Ez (mester éber) azért gódotviselt arra hog' aie ne efléc, cudván hog' az magával jóltehetetle, mert bálván' és szűköl kodic fégit
- 14 ségnékül. De mikor órók fégfelől, menyeközó felől, és gyermekek fetólkönyörög.
- 15 Né féjnyenli zólitani a ketketlen állatot hané a egelség felől a nac könyörög, az min nec feini ereje nisten, az életet a nac efedezic a mi meghólt állat, és az segítségért az
- 16 tudatlan állatot úntattya. Es az úton járás felől a nac szól a né mi járhat, az kereskedés felől, dolog rétel felől, és műkájának elóméte felől a nac könyörög, a min nec az ó kezei mindenestul hafzontalanoc.

XIII. Rész.

Megir a az bölcs ez caputban az bálvány imádásának eredetét, és az bálvány imádatból minémó gonofságoc következec.

- 1 Vízontag ha valaki magát kéfziti az evezéshöz, hogy az kegyetlen h abokon által mennyen, annál hitvánbanac efedezic az nielly óter az vízé vífzi. 2 Mert ezt (az hajót) az kereskedésnécc kívánfága gondolta, és az mester az ó mesterségévet csinálta. Es az te gód viseléd igaz gattya, Atyám. Mert az tengerénis útat szerzettél és az haboc kóztót bátorságos óvén.
- 3 Megjelenvén azzal hog' midé helyé megtarthartz haminden mesterségnékül való ember oda uledis. Es né akarod hog' az te böltsésgénecc czelekediti hijába valóc legyene a nac okokaért az emberc eg' kitfin járhis reá bizzac az ó élteket, és az veszedelmes tégeré eg' kis hajón által méaven megtartatrac. Mert elóizóris mikor a ke-

vély Oriásoc elveszénec, ez világnac remé fége eg' hajóbá szabadulást nyervén, és az te kezédről igazgattarván, ez világnac szaporodásra való magot hagyott. Mert áldot

7 fa a, melly nec általa az igazság léfzic. Amaz kézzel cziált (bálván') pedig, aközött midé maga midé a nac mester: ez úgy mit bálvánac csinálója, amaz pedig azért, mert rothadádó fa lévén, Isténec nevét votte magára. Mert midé aránt gyúfóllégefec Isté

9 ciott, a itélen és a nac istenléfge. Mert a csinálmány midé a csinálójává egyetbe,

10 megünaterec. A nac okokaért poganyoknac b Vagy. Az Fogám: yoc bálvánirais b bűntet és következic, mert utalatoillágra cziáltatrac a Isténec terétt al

11 lati kóztót, a ébereknec lelkeknec botrátkozásókra, és hog' a bolódoknac láboknac

12 róort vestenec. Mert a parázna kódfácac kezdeti, a bálványoknac találása, és a éberec életénec romlása, azoknac gondolása.

13 Mert né vóltac (a bálványoc) eleitől fogva, és midé órócké né léfzic. Mert a emberc

14 knec hitván vélekedéckből jötrec bé é világra a nac okokaért hirtelé veszedé: mekis léfzic. Mert az a ty, az ó fíanc hirtelé halállal elragattatot képér mincután keferülé gében kiformálta vólua, a cker úgy mint hólt

15 embert, a után pedig mit Istén tiztelte, és az ó birodalmabá vólók nac tükös szofgáto

16 kat és áldozatokat rendelt. Az urán é Istentelé szokás idó jártaba erő vévén, törvényé kólt, és a fejedelmeknec parantzolat

17 tyokból é követkózt, hog' az faragot képec nag' beczúlettel tiztelte nécc. Es a ki ket jelé léteccel a emberc né tiztelhetnec

18 vala, úgy mint kic mészic laknác, az oknac távól való ábrazatyokat mikor kiformálta vólua, az kiránac ábrazattár, mellyet tiztelnécc, láthatová tettec, hog' a távól valót úgy tiztelnécc mit ha jelé vól

19 na. Továbbá a bálvány imádásának nevelésére, a tudatlan embereket, a mester ébernec

20 tiztelécc kívánafais in ditotta. Mert ez, az fejedelénec akaryán kedveskedni, a nac ábrazattár, meñel szépbén lehetett, mester

21 séggel kifaragta. Az goróba kólsécc pedig a nac szépségével meczalattarván, azt a kirt a elótt úgy tiztelécc mit embert, Isténec

22 alította leni. Es ez az ember életénec általmas vólt, mert a emberc nyomoróssággal vagy kegyetlenléggel megnyomattarván, azt az nevet adtác az kóveknec és fáknac, mellyet semmi állatnac nem kel adai. A nac felette né elégefénec meg ezzel, hog' :: Vagy gonof

23 a Isteni esmérerbé té velgenec, hané a tudat sagokat. Az az

24 láfagaac nag' háborúibá élvé, illy szec és Ne ez ac a bál

25 nag' nyavalyákat :: békéfégnec neveznec. v. o. y. imádatú

26 Mert avagy magzattoknac óitével meg

27 terteve s rec, hané minden czelek

28 rőytet dolgokat, avag' idogen törvén feit detektén. Mert

29 bálgtarag lakodalombokat szerzevén. Sz az ó minden czelek

30 életeket, s házasságokat né tartjac megtr

31 talágbá, hané vag' mególléggyc a inálkat

2. fe. 44. br. 10.

2. Az az, Az hajónac fíanc hitvánban fíanc efedezic.

Em. 6.

- letieskedéssel, vagy páráztságával megfét-
 25 tetteztvén keferüléggel illeti. Es minde-
 neket mindé válogatás nélkül elfoglalt az
 vér és a gyilkosság, lopás és álnokság, hi-
 26 terés, hitetlenség, pártolkodás, hamis hit.
 Az jámboroknak megháborítása, jó téte-
 ményeknek feledékenység, lelkeknek vn-
 27 dokítása, magzatoknak elidegeítése, háza-
 fágoknak eszvefzése, paráztság, szételen-
 28 ség. Mert az vtálatos bálványoknak tiztele-
 ti, minden gonofznak tizletti oka, és vé-
 29 ge. Mert azoknak tiztelői avagy örvende-
 lkekben boldoskodnac, avagy hamis dol-
 30 gokat jóvé delnac, avagy hamisán élne-
 c, avagy hitetlen eszvefznek hamisán. Mert
 az lelketi bálványokba bizván, né gond-
 lyáchoz megbüntettetne ha hamisá es-
 31 kezne. Mind ez két dologért pedig méltán
 megbüntettetne, hog az bálványok-
 hoz kóteleztetvén, Isten felől gonofzul
 érttetne, és az szentséget megutálván,
 hamisán és czaládsággal eskütteuc.

XV. Rész.

*Az híveknek képekben az bölts hálákat ad
 az Istennek, hogy megőriztetec Isten kegyelmé-
 ből az bálványoknak való szolgálatból. Neveti
 az bölts az hívek képekben az bálványokat, &c.*

- 1 **T**E pedig mi Istenünk, jó vagy, és igaz
 mondó, túrhető, és ki irgalmasságo-
 2 dól szolgáltatsz mindeneket. Mert ha vét-
 kézűnc, tiéid vagyunc mi, kie tudgyuc à te
 3 hatalmat. Nem vétkezűnc pedig, mivel-
 hogy tudgyuc hogy az tiéid közzé számlál
 4 tartűnc. Mert az te elméreted tókélletes i-
 galság, és az te hatalmasságoznak elmére-
 5 ti, az ha hatatlanságnac gyökere. Mert el-
 né hitetec minket az embereknek veszedel-
 mes találmányoc, sem az képeknek árnyé-
 6 ka, mely haszontalan munka, sem a foc fé-
 le színekel bé moezkoltatott ábrázat.
 7 Mellyeknek ábrazattyc az bolondok-
 ban kívánságot indit, mely kívánnya à
 meghóit és léleknélkül való képne-
 8 zattyát. Az gonofz dolgoknak kívánoi
 méltóc hogy ilyen reménségoc légyen,
 mind pedig az kie azokat csináltyc, ké-
 9 vánnyc, és tiztelic. Mert az fazekas az
 lágy földet nyomogatván, nagy munká-
 val csinál minden edénc à mi halzaunkra,
 de ugyan azon fárból csinál tizta dolgo-
 10 kra való edényeket, és tiztátalan dolgokra
 valókat, mellyeknek minemő haszna lé-
 11 gyen, à fazekas megjelenti. Ugyan azon
 fazekas gonofzul munkálodván azon fá-
 rból csinál hijába való Isten, ki egy kevéf-
 12 sel az elóit à földből vétetettvén, az után
 egy kevéfse oda téra honnét vétetet, mi-
 korez jelen való életne adótlágát meg-
 13 kívánnyc. Mert ő néki nem arra vag-
 jon gondgya, minemő munkai legienc
 14 nékie, vagy mely rövid légyen az élet, ha-
 nem az arany és czúft mivefcekkel veteke-
 dic, és az értz mivefeket követi, és magá-
 15 nac tiztelégnec tartya, hogy hazugságo-
 kat formál. Por annac az ő szíve, és re-
 16 ménsége à földnél alá való, és à sárnál
 böcztelenb annac élete. Mert nem es-
 17 mérte azt à ki őtet teremtette, à ki tápláló
 lelket, és eltető lelket ihlet (az emberbe.)
 18 Hanem ezec czufáságnac alitottác az mi-
 életűnket, és az emberne idejét nyeresé-
 gre rendelteter kalmarkodásnac, kie azt
 19 mondgyac, hogy akar honnét és az gon-
 ofzbólis kellyen emberne marhájat (za-
 20 poritani. Mert ez mindennél jobba
 tudgya hogy vétkezie, hogy az földi álla-
 21 tóból romlandó edényeket és ábrázatokat
 alkot. Mindnyáján pedig balgatagoc,
 22 fzegényec, az kis gyermekéknél bolond-
 gyabbac, az te népedne ellenségi, kie a-
 23 zokon való hatalommal gonofzul élne-
 c. *Pfal 115. & 135.*
 24 Mert az pogányoknak minden bal-
 vanyok Isteneknek alittyc lenni, kiknek
 szemec ninczen hogy láthatnánac, sem or-
 25 roc ninczen az élő égne-
 26 bec vételére, sem fülóc az hallasta,
 sem az ő kezekne ninczen
 27 ezenec vijai hogy azokat bévonhatnác,
 sem pedig járásra való láboc. Mert em-
 28 ber csinálta azokat, és az ki mástól vörte
 az lelket, az alkotta azokat, mert ninczen
 29 olly ember kie az Isten azokhoz hasonló-
 30 vá tchése. Hanem halandó lévén, hóit
 31 allatot csinál az ő hamis kezeivel? Mert
 job az ő bálváninál, mivel hogy ő él, azoc
 32 pedig nem. Annakfelotte gyűlöfeges
 33 állatok tiztelne, mellyec ha az bolond
 34 embertől vétetnének is egybe egyéb álla-
 35 tokal, alá valóknac találatnánac azo-
 36 knál. Sem pedig nem olly szépec tekinte-
 37 tre, hog azokat kívánnac, hanem az Isten-
 38 nec diczeretitolis és az áldásátolis meg-
 39 foztattac.

XVI. Rész.

*Megiria az bölts, Istennek az bálványimá-
 dókó való bofszu állásat, és az ő híveiböz va-
 lojo akarattyc, &c.*

Lom. 9.

- 1 **A**Nnakokaért méltán büntettetec
 hasonlatos állatokkal, és az kegyet-
 2 len állatoknac fokságától (méltán)
 3 gyötrettec. Melly büntetéfnec helye-
 4 te az te népeddel jól tóttél, mikor azo-
 5 knac az ő kívánságo szerint, uy izü el-
 6 delt, (tudnic illic,) fúrjet készitettél.
 7 Hogy azoc az ő kívánságokban az
 8 eledeltől megfoztatnánac, azoknac az
 9 kie kiküldetnec vala szükséges kívánsá-
 10 gokérte

*Exod. 17.
 Num. 11.*

• Né az Sálomon az Egyiptumbélieknek és az Izraelitáknak históriájára. Azmondgya azért hogy az Egyiptumbélieket megfoztotta az eledeleltől Isten, mivel hogy az Izraelitáknak szükségeket látván raytoc nem könyörülte, sem pedig az kenyérnek természet szerint való és szükség kívánságát nem gondoltac meg.

gokért: ezec pedig egy kevelésé megfogya tkozván, uy eledelek köstolánac meg.
 4 Mert szükség vala hogy azokta az kic kegyetlenkedtec vala, elcavoztathatatlan szükség szállana, ezeknek pedig czac megmutattané, az ő ellenségé mimodon gyötretné. Mert mikor ő reájoc jöve az oktalán állatoknac kegyetlen haragja, és az ártalmas kigyóknac mardosá-
 6 loc miatt hájánac. Nem marada az te háragod ő raytoc mind végig, hanem hog megintetné, rövid ideig háborítatánac meg az ő meggyógyulásoknac jelét vé-
 7 vén, a te törvényedne paranczollattyanac vala, nem az látott állat által, hanem te általad tartatit vala meg ki mindeneknek megtartója vala. Es ilyen módon elhitezté az mi ellenségimkel, hogy te vagy ki meg szabadítasz minden gonolztól.
 9 Mert ezeket az sáskáknac és legyeknek mardosái őltéc meg, és az ő életeknek sémi orvosságát nem találtac, mert méltó valánac hogy ilyen büntetéssel büntetné-
 10 nec. Az te fiaidat pedig az mérges kigyóknac fogokis nem győzté meg, mert más felől az te irgalmásagod eljövén meggyo-
 11 gyita őket. Mert az te befzedid felől való emlékezetért hamar meggyogyulánac mikor megmardostattac volna, hogy mélséges feledékenségbé búrúván el ne fe-
 12 letkezné, az te jő réteiméidről. Mert né az fiu, sem az lágyitó ir gyogyitotta meg őket, hanem az te befzedid URam, mely
 13 mindeneket meggyogyit. Mert te mind az ételtel mind az halállal bírsz, és te vízfű az pokolnac kapujára, és onnet te hozsz vízfű. Jóllehet az ember az ő gonofságával megól. De az kiment lelket nem hozhatta meg, és az kivetetet lélec az vízbe megtétien. Az te hatalmad előtt
 16 pedig semmi el nem mehet. Mert az hitetlenec kic ragadgyac vala hogy téged nem csinérné, az te karodnac ereje által megostoroztatánac fiokatlan esöckel, kő esöckel, záporokkal gyötrette, melyeket el nem tavoztathatnac vala, és tűzzel einéztetnac vala meg. Mert az vízcu, (mely czudálatos dolog,) mely mindent mególt, nagyobb hatalma vala az őfénec, mert ez vihágis őltalmazója az igazáknac.
 18 Mert néha megiasdodic vala az láng hogy meg ne égetné az hitetlenec ellen bozátot oktalán állatokat, hanem azokat látván, megelintérné hogy Isten itéletitől gyötretné. Néha pedig az víz közőcis felolub geriedez vala, hogy az hamis földne termélt megeméztene.
 20 Mellyec helyett az te népedet Anp-
 10 loc kenyérrel tápláltad, és táradág nélkül kézfutert kenyerec adtál nékic, amely minden gyönyörúségre, és minden ille-

21 dő izre merrekeltehetic vala. Mert az te tóled adartott állat, az te fiaidhoz való kedvedet jelenri vala, mivel hogy az évő embernek kívánságánac szolgálván, annac az ő kívánságához szabja vala magát.
 22 Az hó pedig és az jég az nízec úgy tartya vala hogy el ne óvadna, hogy éfzékbe venné, hogy az hóban égő tűz, és az esőbé villamó láng, eméztette volna meg az ellenségnek mezejeknek természet.
 23 Vízontag ugyan azon tűz, az ő teremfzet szerint való erejéről is efelekezert, hogy az igazac tápláltatánac. Mert az teremtett állat, te néked ki mindeneket teremtettél szolgálván, büntetéste az hamisac ellen feigeried, és megiasit jó te teményre, azokért kic te bened biznac.
 25 Annakokaért ackoronnis mindenképen elformáltatván, az te jó kedvelénc (mely mindeneket táplál,) szolgál vala, az szüköldöknek akarattyc szerint. Hogy megmardulnac az te fiaid kiker te URam szerrettél, hogy nem a gyümölcsöknek természetit táplálja az ember, hanem az te befzedid tartya meg azokat kic benned biznac. Mert az mi az tűztől meg nem eméztetic vala, az napnac fényétől megmelegitettén, hamar elolvad vala.
 28 Hogy megtudhatnóe, hogy a napnac felkelésénc előtte kellene néked hálátat adnunc, és az napnac felkelésekor kellene néked könyörgenunc. Mert az hálá adatlan embernek reménsége elolvad mint az téli jég, és elfoly, mint a házfőntalan víz.

Deut. 8. Mat. 4.

XVII. Rész.

• Az Egyiptumbélieknek példájából írja meg az Istennek büntetését.

Exod. 2.

3 Sal. 78.

1 **M**Ert nagyoc az te itéletid és kimondhatatlanoc, annakokaért az tudatlan
 2 lelkec tévelgettenec. Mert az hamisac mikor azt alitanac hogy a szent népen erőt vehetne, az setéségnec köteleivel, és az hofizú étzákánac békoival megfzoritaván, és házokba rekeztetvén, az te öröc gondvifelésédtől megfoztatván fekűttec.
 3 Mert mikor azt alitanac, hogy az ő titkos bűnökben az homályos feledékenségnec palástja alatt elfedeztetnetec, elféleztetnénc felőte igen megrémülvén és ^{• Barlangnac}
 4 láncfokkal megháborítatvan. Mert az mely nevezi az ő testi barlangban [•] valánac, nem őltalinnazza bűtorságokat és vala az meg őket az fel demtől, hané kör- [•] ilyen velokállenyilóc rettentő zörgesec hallattatnac val- [•] feket hogy Isten Iu, és víz a tró látafoc láttatnac vala sital- [•] nem kistya őret.
 5 mas őbrazathan. Az tűznek pedig semmi Vagy az ő hayereje vihápiságot nem adhat vala, az czil- [•] lekokat mélyek-
 lagoknac tenyes lángjokis nem világo- [•] sít ben lüknac va-
 hatyác vala meg azt az étzákát. [•] la.

Exod. 10.

K k K

- 6 Hanem látatite vala nékie félelemmel teljes valami tűz, és megrótttven attól az látástól melyre nem nézhetec vala, az mellyeket látnac vala, azokat gonofza-
7 baknac itélie vala. Es ilyen módon hazomalanoe valának az órdógi mesteré-
8 nec czűsági, és az kevélység nec bofzű-
9 zűségekére. Mert az kie azt igéie vala, hogy a félelmet és háboruságot a megháborodott embertől eltávoztattyác, azoc nevétséges félelemmel gyóttretnece vala.
10 Hogy ha femmi háborító állat őket meg nem rortentette vólnais, miadazáltal kegyetlen állatoknac mellőléc való elménésével, és kigyóknac czikorgásival gyóttretvén, féltekben meghalnac vala, tagadván hogy az égetis nem látnac, mely el nem távozeathatic. Mert félelmes dolog az gonofság, mellyer az ember ó magais kárhoztat, és mindenkor veszedelemről gondolkodic, mikor lelki esmérteiből vadol-
11 tatic. Mert femmi nem egyéb az félelem, hanem az segítségeknec elfogyása, mellyer az okofság gondolt. ^b Mikor pedig belől az reményég kitűn, annál inkább gondollya hogy nem tudgyác okát, az ó-
12 rter kénzó nyomorúságnac. Azoc pedig az kie azon az elfzenvedhetetlen, és az túrheterelen pokolnac barlángiából származott éjtel ugyan azon egy álmot aluttac.
13 Néha czudalatos látáfockal gyóttretnece vala néha félelemnec miatta elfogyárkocznac vala, mikor ó reájoc hittelen és váratlan félelein jött vólna. Es ilyen módon valaki ott vólna, bérekeztetvén őritertie vala valnékül való tömlőztben.
14 Mert vagy fiántóvetó ember vólna, vagy pafztor, vagy pufztaban való dolgoknac megfzertzője: környűlvétvén ez eltávoztarhatlan bukás alatt fekliece vala.
15 Mert mindnyáján az fetéségnec egy látatival kórtóztetec vala meg. Vagy zűzű szél, vagy az fáknac sűfű ágai kóztótt való madaraknac ék: s szavoc, vagy a sebessen folyó vizeknec zűgafa. Vagy az leromlott kő szikláknac róttentetes zórdülése, vagy az bujalkodó oktalá állatoknac láthatatlan futáfoce, vagy kegyetlen ordító állatoknac szavoc, vagy a hegyec kebeliben formáltatott zengő szó, azokat félelelnél rótttegetie vala. Mert mind az egész világ félic vala világozsággal, és az ó dolgaiban vala foglaltos. Czac azoknac vala fejee felőt nagy étzaka, azoknac az fetéségek nec ábrazattyá, melyre menecdoc valának. De ók ó ingoknac nchezbec valának az fetéségnél.

lőgozsákokra!, és az Istenelenek nec előszűlőtek nec halálokról szol.

- 1 **A**zte szentidnec pedig világozság vala, kiknec szavokat azoc halván, ábrazattyokat né látván, bódogoknac módgyác vala őket, hogy azokat nem szenved-
2 nec. Hogy pedig nékie nem ártanának holott bofzűsággal illetetec vólna, nékie hálákat adnac vala, és hogy vélec ellenkeztec vólna, annac bozánattyát ké-
3 ric vala. Azoc helyet adtác nékie tűzcel langalló ofzlopot, melly az ó útoknac mellyet nem tudnac vala, vezére lenne, és az ó nagy búdosásoknac ártalom nélkül
4 való napja. Mert amazoc méltóc valának, hogy megfoztatnának az világozságtól, és az fetéségnec őritertnece, kie az te fiaidat bészárova tartottac vala, kie által a rőtvennec maculanékül való világozsága
5 adandó vala ez világnac. Es mikor arról tanácsot tartottac vólna, hogy az te szentidnec magzattyokat mególnec, és egy azoc kózzúl kivértetec vólna, és az urán megtartatott vólna azoknac megbűnteté-
6 fekre: te őket megfoztottad az ó magzattyoknac fokságtól, és az nagy vízben őket mind egygyűrtelveztetted. Az az étzaka az mi eleink nec előfőrt megjelertetec vólt, hogy megtudván bizonynal miczoda igéretnek nec hittece vólna, bátorságos szível
7 lennec. Es ilyen módon az te néped meglátta, mind az igazaknac szabaduláfo-
8 kat, mid az ó ellenségeknec veszedelméc.
9 Mert miképpen hogy az mi ellenseginken bofzűt állottál, azonképpen minket szolítván megdiczótettél. Zeng vala pedig az ellenségnec értelemnélkül való szava, és az síró gyermeknek könyörűletes
10 szavoc mindnuc hallatic vala. Az szó lga és az UR, mind egy bűnteréssel bűntertetec, és az kőz ember az királlyal egygyűt-
11 gyan azont szenvedte. Es egyenlo szível mindnyáján az halált mikor kéválnac, szántalan foc halottyc vala, hogy az élóc nem vólnának elege az holtaknac temetésekre, mikor egy szem pillantásban
12 az ó drága magoc mególt vólna. Mert az kie nem hitnec vala femmit az órdógi tudománac miatta, az ó első szűlőteknec halálokban megvallác, hogy a nép, Iste fia
13 vólna. Mert mikor az czendeléség mindeket eloglalt vólna, és az étzakánac fele emált vólna. Az te Mindenható befzeded menyből, a kiráti székéből minc egy
14 tős hadokozó az veszedelmes földre a-
15 lájóve

^b *Es vers hómaltos, de az értelme ez: hog az ember nec léli emertie mennél keveske gyóttretie, annál inkább előzacc magokut az gonoc emberet, és elűzacc hogy né szűgac az ó bűnökéc, mellyec az ó kőknac okái.*

XVIII. Rész.

4 Izraélitáknac az Egyiptomban való vi-

- 16 lájőve. Az te bizonyos paranczolatod mint egy eles fegyvert hordozván, mindeket halállal megtrólté, egy felől az eget érvén, más felől a földön járván.
- 17 Acker nagy hirtelen nehéz álmoknak látási: őket megháborítá, és váratlan földlincz vóvéc őket kórnyúl. Es néemely máfutt hóltelevenc elyulván, megje-
18 lenti vala miéert halna meg. Mert az al-
19 mac mellyec őket megháborítottá, ez t nekic elein megjelentetté, vala, hogy megne halnának nem tudván miéert büntet-
20 tetnénc. Az igazakonnis jóllehet cset néha az halálnac késérteti, és az sokáság közzül sokan le vágattat az puztában: De az a harag nem soc ideig tartott. Mert sietvén az ártatlan ferfiu
21 a az ő szolgálattjánac fegyverivel, imad-
22 sággal és engeztelő füstöléssel, ellene áll-
23 lot az haragnac, és véget vete az veszed-
24 lemenc, megjelentvén hogy ő te szolgád
25 vólna. Mert meggyőzé azt az puztót nem testieróvel, nem fegyverec erejé-
26 vel, hanem beszéddel győzé meg az lozfizu állót, az atyáknac tört eskövétről,
27 és szövetégről megemlekeztvén. Mert mikor fokban halva cset vólna inmár egy máfra, ő közbe álván az haragot elmetzé,
28 és az élőknecc utokat elválaztá. Mert az egész papi öltözet rayta vala az bokáig való köntösön felől, és az atyáknac ditső-
29 ségecc, négy rendvel való drágaköveccben, és az ő fejénec Coronájában, az te ditső-
30 séges neved. Ezeknecc engede az puzt-
31 tó, és ezektől rettene el. Mert czac annac az haragnac késértete elég vala nékic.

XIX. Rész.

Az Egyiptumbílickecc az veres tengerba való veszedelmekről, és az Sidónnacából való megfáradalásokról szól.

- 1 **A**Z istenteleneccet pedig az harag minden kem élésnélkül követé mind végig, ugy mint kiknecc gonosságot elein
2 meglátta vala. Hogy az kiket békeséggel el-
3 boczáttac vala, és a kiket nagy szorgalmatossággal követec vala, az megbánván,
4 elmét őket megkergetné. Mert mikor még kéfergenénc, és az halottaknac kopor-
5 tójókuál jaygatnának, más bolondságot gondolának, hogy az kilet könyörgé-
6 sel küldöttec vala ki, azokat ugy mint el-
7 szökteket megkergetaé. Mert vonfza
8 vala őket ez végre az ő büntetésknecc mélt-
9 ró szüksége, mely azokat elfeleitette vala
10 vélec a mellyec az előt lóttac vala, hogy azokban álkénokban szenedné az utó-
11 sfo bünteret. Es az te néped az ő véleke-
12 désec kivól való uton menne által, azoc

- pedig ugy halálnac nemével vesznénc.
- 6 Mert minden teremtet állatoc az ő ne-
7 mec szerint, az te tóled redeltetett tiztek-
8 ben eljárván, hogy a te föld minden ártal-
9 nélkü megtrattatnának, ujjennac más á-
10 brazatba öltözéc vala. Az felho fedőzi
11 vala a tábort, és az mely föld az előt az
12 víztől elfoglaltattator vala, szárazon lát-
13 tatéc, az veres tengerből szöp út, és zöldel-
14 lő mező a kegyetle haboc közzül. Mellyé
15 az egész nép által ménc, azoc tudni illic
16 kica te kezec által mególtalmaztatván az
17 te czudaidat látta. Mert mint az lovac
18 ugy nyertettec, és az bárányoknac mód-
19 gyoc szerint ugrandozta, tegedet URam
20 szabaditónac enekelvén. Mert megem-
21 lekeztec vala az ő szánkivetésekknecc helyén
22 lórt dolgokról, mimódon az oktan áll-
23 teknecc szaporodáoc helyett az föld legye-
24 ker teremtet vólna, és a halac helyett az
25 folyóviz bekákar adort vólna. Es után
26 dig látának ugy madaraknac szaporodáit,
27 mikor az ő kévanfagokról elvonattatván
28 gyönyörűséges étkeket kívántac vólna.
29 Mert az ő vigasztalásokra az tengerből fü-
30 ricc jövénc fel. Es ezecc az büntetésec
31 szállának az bűnösökre, né elől való jelek-
32 nélkü, tudni illic villamáfoknélkü; mel-
33 lyeket méltán szenedné vala az ő gonof-
34 ságokért, mert az jövényekhez nagy
35 gyűlöséggel valának. Mert némellic az
36 csméretlen embereket, mikor hozzáoc
37 mentec vólna, nem fogadgyac vala bé né-
38 mellyec pedig az jöltört jövényeket ra-
39 boká téfzic vala. Nem czac ezt mivéie
40 vala pedig, hané ha valaki meglátogattis
41 őket (azokatis ébertelenül fogadtá, jmett
42 minden jövényeket gyűlösesécc fogad-
43 nac vala. Némellic pedig minekután a
44 valakiket örömmel fogadtac vólna, és u-
45 gyan azon törvéncce táfáságába fogad-
46 tac vólna, nagy munkával gyóttottec azo-
47 kat. Annakokéert valksággaliss megve-
48 rettetec, mint régen az igaznac aytajánál,
49 mikor temérdegg ferétséggel kórnyúl véter-
50 tec vala, kiki mind az ő házánc aytját ke-
51 reit vala. Mert az éltető állatoc az magok-
52 ban elváltoztattac, mint az Orgonában az
53 zengénecc miné mősége elváltoztatic, no-
54 ha az zengésec ugyan megmaradnac: mel-
55 lyet elfzünkbe vehetinc az meglótt dol-
56 goknac szorgalmas megmondolásából.
57 Mert az földi állatoc vizi állatoc ká voltac
58 nac vala, és az vízben úzó állatoc az föld-
59 dón járnac vala. Az tűz meg nam emle-
60 kezvén az ő erejéről, az vízben hatáimas
61 vala, és az víz az ő meglóttó termézetiről
62 elfelekezic vala. Az láng az ellé vízfőtag
63 az romlandó ágra haylandó állatoknac
64 resteket meg nem eméztic vala, mikor abbá
65 járnának, se pedig az jég hóz hasonló és ol-
66 vadáfra hayladó drágulatos eledelnecc ne-

Num. 4.

■ Aaron papot évn.

Exod. 41.

Exod. 1.

Exod. 16.

Gen. 19.

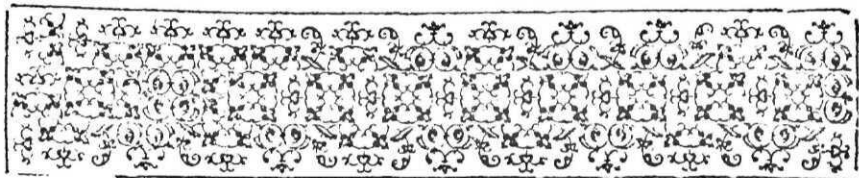
Exod. 19.

*Az Manna-
ról szól, melly
az ő szőlőjé-
nek elvadás,
mih az rajnac
nyitja azt meg
szarvotta.*

mér, meg nem olvastya valá. ^a Mert
mindenekben Uram az te népedet felma-
gastald, diczóséggel megékesítetted, és

soha meg nem utáltad őket, hogy mi den-
kor és mindenűt vélecc nem lórtél
vólna.

Az bölcseségről való könyvnek vége.

JESUSNAC SIRACH FIANAC BÖLCZESEGE.

Deákul Ecclesiasticus.

Ez Könyvis ninczen Sidojúl, hanem czac Görögül.

ELŐL JARO BESZED.

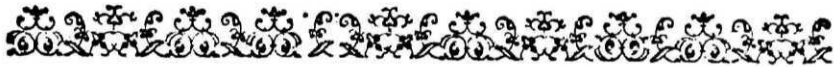
^a *Erti az Pa-
lyoniat ilirab-
ragot.*

EZ Jesus, Sirach fia vólte, ki
ugyan Jesus nevő ember-
nec unokája vala. Ez
pedig az utolsó údókben
elt, az rabságnac, ^a és az
népnec haza jövetelénec
utanna, és közel mind az
3 Prophétaknac utánnoc elt. Az ő nagy
apja pedig Jesus a miképp ő magais bizon-
nittyá, a Sidóc kőzött igen sereny, és eszes
4 ember vól. Ki nem czac az ő előtte va-
ló értelmes emberek nec bölts beszédit
szedegette egybe, hanem még ő magais
fokakat kévélképpen, és hasonson szól-
lot, mellyec tudománnyal, és bölcseséggel
5 rakvác vól tanac. Mikoron annakoka-
ért ez könyvet előszet ez Jesus, nagy részé-
ből őlve szedegette hagyván, meghólt
vól na: ez Sirach ő utánna efmét elővévén
az ő tulaydon fiának az Jesusnac hagyá azt.
6 Es ez azont elővévén, szépen mind egy
egész könyvbe rendelé, és azt bölcseség-
nec nevezé, az ő maga a tyánac, és nagy

attyanakis nevérol, hogy az bölcseségnec
névével az hallgatónac szándékát és sze-
relmét ez könyv felől való gondolkodásra
7 édesgetné. Annakokaért ez könyv eszes-
ség nec beszédit, homályos meséhez illen-
dő, és bölts mondásokat foglal bé; és
mind kévélképpen való, régi, és Istenes hi-
storiákat, azokról kic Istennec kedvében
vól tanac, s mind pedig az ő kőnvörgését
8 és Isteni diczéretit. Annakelőtte miné-
mó jó tétemenyekkel méltoztatta Isten az
ő népet, és viszontag minémó gonoszoc-
kal töltötte meg azoknac ellenségeket.
9 ^b Sálomonnac követője vól ez Jesus, ^b Tremellius
ki annál nem aláb való nac efmértetet len-
ni az bölcseségnec és tudománban, ^b *igy fordítva.*
kinél valósággal foc féle tu-
domány vól, és böl-
cznek is nevez-
tetet. ^b *Nem kevesbe
vagy nem kü-
lőmben igyek-
vén az ő böl-
cseséget kije-
lenzeni mint*

*Sálomon, mert Isten mongya hogy bölcseséggel hasonló Sálomon-
hoz nem vól senki.*

A Z

A Z JESUSNAC, SIRACH FIANAC, ELÖL JA- ro beszéde.

- 1 **S**Oc, és nagy dolgoc a-
dattattanac minékünc
az törvén által, az prop-
hetác által, és ezec u-
tán valoc által, mely
dologra nézve az Izra-
elne méltán tulaydo-
nitatic, az tudománac,
2 és az bölcseségnecc nagy diczérieti. Mel-
lyekből nem czac az olvasóknac kel böl-
czeknecc és tudófoknac lenniec, hanem
annakfelötte ezeknecc szorgalmatos olva-
sói az idegeneknekis mind beszédeccel,
mind írásokkal hafznofoc lehetnecc.
3 Az én nagy atyámis azért, minékü-
tánna nagy loc ideig foglalatatos vól-
na, az törvénecc és az Prophetaknac, és
az atyáktól írt egyéb könyveknecc olvasá-
sában, és azokban való magagyakorlá-
sa által, mikoron nagy előmenetelt nyert
vólna: hailla óis erre, hogy valamit az tu-
dománra és bölcseségre való írma.
4 Hogy az tanuságban munkalkodóc, és
az kic magokat ezeknecc tanulására adrác
vólna, mégis jobban öregbülnecc, az é-
letnecc törvén szerint való rendelésében.
5 Titeket annakokáért intlec, hogy eze-
ket jó akarattal és figyelmeccsen olvasá-
tóc, minékünc megboczáffatoc, ha vala-
lió: az magyarázatnac munkájában vala-
mi igéknecc erejét nem találtauc kimonda-
ni. Mert ugyan azon egy igéknecc nem
azon erejcc vagyon, mikor sídóul mon-
gyácki, és mimikor más nyelvre for-
dittyác. Nem czac ezec pedig, hanem
még egyebekis, mint az törvéa, és az Prop-
hetác, egyéb könyvekis nagyval külömb-
boznecc, mikor az ó nyelveken mondtauc
6 ki. Mert Evergetes királnac birodalmá-
nac harmintz nyöltzadic elftendejében,
mikor mentem vólna Egyptumba, és ott
valami ideig lakozváu calálkoztam vól-
na ez nagy bölcz könyvre: felötre szüksé-
gesnecc itelém lenni, hogy valami munká-
t, és fáradságot tennéc az könyvecc
más nyelvre való fordításában.
7 Annakokaért az időben, foc vigyáza-
fokkal és minden igyekezettel azon vól-
tam, hogy az könyvre véghez vivén ki bo-
czátanám, az kic az szánkivetés-
ben tanulni akornac, előszerjő erkölczre

tanitatván, az Istennecc törvénye szerint él-
nénecc.

ELSŐ RESZ.

*Magasztalja Sirách az Istenben való bölcz-
ségec, melynecc, az monágya hogy sóha senki
végére nem mehetet és nem mehet. Az után
szól, az Istentől embereckel közöltetett bölcz-
ségről, melyet helyeztet az Isten beszédeben,
annac megtartásában, és az igaz Isteni féle-
lemben.*

- 1 **M**Inden Bölcseség az UR-
tól származic, és ó nála va-
gyon mind öröcké. Az
2 **M** tengernecc fővényét, és az
első nec czeppit, és az idő-
necc napjait kiczoda szám-
3 lálhatna meg. Az Eegnecc magafságát, és
az bölcseséget kiczoda vizsgálhatna meg!
4 Mindeneknél előb teremtetet az bölcz-
ség, és az elfzességnecc értelme öröktül fog-
5 ván való. Az bölcseségnecc kúr feje az
magafságban lakó Istennecc beszéde, és an-
nac utai az ó öröcké való paranczolat.
6 Az bölcseségnecc gyökere kinecc jelen-
tettet meg, és az ó elzcs dolgoinac kiment
7 végére? Egy az bölcz, felötre igen beczi-
8 letes, ki az ó királi székiiben ul. Az UR:
ó teremtetete azt, tudta, és elő számlait
9 azt. Es ki öntötte azt minden testre, az ó
10 ajándékozála szerint, és adta azt, az öre-
11 szerecéknecc. Az URnac félelme diczö-
ség, diczekedés, érom, és vigaságnac Co-
12 nája? Az Utnac félelme gyonyörkötteti
az szivet, és szerez vigaságot, örömet, és
13 hofszú életet. Az Isten felönce jólléfcu
dólgá mind végiglen, és az ó halálánac
14 napjan megáldatic ó. Az bölcseségnecc
kezdeci felönce az URat: ez vagyon az hív-
15 vel, és annyoc mehében ó vélec teremte-
16 ter. Az bölcseségnecc tellyes vólta felni
az URat: mert megtréfczgeriti azokat az ó
17 gyümlöczével. Minden ó házokat meg-
töltü, kéváratos mathákkal, és pintzjé-
ket az ó gyümlöczével. Mindeniecc pedig
Istennecc ajándeka, és hafznos az békeség-
re. Az bölcseségnecc Coronája felni az U-
rat: mely nemz békeséget, és idővöltség-
egelséget, mert az diczekedést megöregbi-
kkk ;

18 ti az ötet szeretőknek. Az bölcsesség, tudománt és értelmes tanúságot ad bőséggel és felmagasztalja azoknak diczikedéseket
 19 az kic szeretic ötet. Az bölcsességnek gyökere, félni az urat, és az ó ágai, hofzszü élcenee(ágai.) Az URnac félelme elüzi az bűnöket, és míg az megmarad nálunc, elfordítja az haragot. Az haragos férfi igaznac nem módattathatic, mert az ó haragja romlására vagyon néki. Az túró terméferü ember, ideig békeséges túró, és az
 23 után néki öröme léfzen. Ideig eltitkollya az ó beszédit, és fokaknac ajakai beszéllie az ó értelmes elzefségét. Bölcsésegnek kénczeiben vadnac az szep éces mondafo, de urállatoflagára vagyon az
 25 bűnósnec az Isteni félelé. Ha kévansz bölcséséget, tarcz meg az paranczolatokat, és az UR te néked azt meg adgya. Mert bölcséséges tudomán az Istennek félelme, és
 26 kedves ó nála az hit, és az szelidség. Ne kételkedgyél az Urnac félelmébe, mikoron szükölködöl, és ne járúly ó hozzá ketős szível. Ne szabjad magadat az embereknec beszédekhöz, és az te ajakidhoz ne
 28 ragazkodgyál. Ne magzattál fel tenen magadat, hogy megcsfvén ne hozz az te életerdre gyalázator. És megjelence az UR minden te tirkaidat, és az gyülekezenecc
 29 közepette megalázzon tégedet. Mivelhogy nem járultál valóságággal az URnac félelmére, hanem az te elméd álnoksággal volt tellyés.

II. Rész.

Az Isten szolgái nyomoruság és keresz alá vettettenec, meüyet meg kell győzni bekeséges túréssél, Istenben való bizodalommal és reménységel, &c.

1 **F**iam, ha az URnac akar sz szolgálni, készíts magadat az késértethöz. Készíts hozzá az te szivedet, és túry, és az háborúságnac: dejen ne felly. Ragazkodgyál ahhoz és el ne szakadgy öregbedgyél mind az te végedigfen. Valami jó te reád, vedd el örömeft, és az te megalázafodnac elváltozását remellyed hofzszü túréssél, bátor elmével. Mert nüképen túzzel próbaltatic meg az arany, úgy az kedves emberec az nyomoruságnac kementz éjében.
 6 Higy ó néki, és felvéfzen tégedet, Igaságnac útain járy, és téménsegedet veszed ó benne. Kic félitec az urát, higgyetec ó néki; és el nem vez az ti jutalmatoc. Valakie felitec az Urat, reinénsegtec légyen az jóc felöl: és az öröcké valóságnac, és irgalmaságnac öröme felöl.
 9 Kic félitec az Urat, várjátoc az ó irgalmaságát, és el ne hajolyatoc, hogy el ne estitec.

10 Tekinczettec az régi időkre, és láfsátoc
 11 meg. Vallyon f-kiczoda szégyenült meg, az ki az URban bizott? Avagy kiczoda hagyatoc el, az ki az ó félelmében megmaradott. Avagy kiczoda hijtta ötet segítségre, és megutáltator ó tole? Mert kegyes és irgalmas az UR, nagy túró, és gazdag irgalmasággal, megbotsáttya az bűnöket és megtart az nyomoruságnac idején.
 14 Jay az félelmes sziveknec, az rest kezeknec, és két útra ménőnec. Jay az rest szivnec, mert nem hiszen, és az ókaért meg nem óltalmaztatic. Jay ti néktec kic elvertettettec az békeséges túrést. Vallyon f-mit czelekedtec mikoron meglátogat
 18 az UR. Az kic félic az URat, nem kételkednec az ó beszédiben, és az kic szeretic ötet, megtartyác az ó útait. Az kic félic az URat, keresic ezt, mi módon lehessenec
 20 ó nála kedvesec. Es az kic szeretic ötet, kétellyefednec az ó törvénivel. Az kic félic az URat megfiztittyác az ó sziveket, és
 22 ó előtte megalázac magokat. Mondván: estűnc inkább az Isten kezébe, hogy nem
 23 emberec kezében. Mert melly nagy az ó felféges vólta, olyan nagy az ó irgalmaságais.

III. Rész.

Inti az magzatokat hogy az ó attyokat annyokat tiszteltyéc, nékiec engedelmefeclegyenec. szüksegekben segélyec. Es megtitit elménec felöl való dolgoknac vizsgálásától.

1 **E**ngemet atyátokat halgalsatoc fiaim, és úgy czelekedgyetec hogy idvözülhesselec. Mert az UR diczóséget adot az atyánac, hog' fellyeb való légye az fiaknál; és az anyánac itéletit megerősítettte az fiakon. Az ki tiszteli az attyát, megfiztatic az bűnből: Es az ki tisztéséget talaydonit az ó annyánac, hasonló ahhoz, az
 5 ki kénczet gyüyt. Az ki tiszteli az attyát, jóvédóbe örüll óis az ó fiainac, és az ó könyörgésénecc napján meghalgattatic.
 6 Az ki tisztetséget tulaydonit attyánac, hofzszü életü léfzen, és a ki az URat halgattya, az ó annyát megvidamittya.
 7 Az ki féli az URat tiszteli az attyát, és mint Urainac szolgát azoknac kic szültéc
 8 ötet. Czelekedtettedvel és befzédéssdel tisztellyed az te attyádat és anyádat, hogy szállyon te reád az emberektül áldás: Mért az atyáknac áldás megerősítte az fiaknac házókat, az anyánac pediglen átká, kironnyamécc az fundamentomatís. Ne diczekedgyél az te atyádnac gyalázattyaival: mert nem diczértetdre vagyon néked az
 11 te attyádnac szidalma. Mert az ember diczértetet talál az ó attyánac tizteletiből, és szidalmára vagyon az fiaknac az gyalázator

III. Rész.

Írt az szegény nyomorult szűkölködővel való jó életemre, az boszúság szenvedet embereknec, árvaéknac és özvegyeknec segellejekre.

1 **F**iam, az szegéntől megne vonnyad az ledelt, és az szűkölködő szemeket ne legelted foci ideig teinenséggel. Az elező lelket ne illested keferúséggel, és senkit egy napról másra né vontals az ó szükségben. Az megkeferedett szívet jobban megne háboris, és az mit az szűköldőnec akarizadni, ne halogasd. Az könyörgő nyomorultat megne veszed, és az te ortzadat el ne forditzad az szegéntől. Az szűkölködőt el ne fordiczad szemedet, és valakinec okot ne adgy arra hogy néked gonozt kívánnyon. Mert á ki régedet megártkozna keferuségből, annac könyörgéset meghalgatya az á ki teremteté őtet. Barátta légy az gyülekezetnec, és az méltóságos előtt, le hayczad az te fejedet. Forditfad á te füledet örömeft a szegénhöz, és felely ő néki szeliden, békefeleges beszédeld. Szabadadits meg azt, az ki boszúságot szenved, á boszúszütevőnec kezéből; és ne légy félelmes elmevel mikoron itelfz. **Légy az árvaéknac attyogyalant, és fértegyalant az atyáknac annyánac.** Ecképpen léfelfz úgy mint fia á magasságos Istennec, és szeret régedet inkább á te anyádnal. **Az bölcseség felmagasztallya az ő fiait; és azokát ólelgeti á kic kerestie őtet.** Az ki szereti azt, szereti az életet, és á kic reggel me nec ahoz, örömmel bételyfednec. Az ki megtartya azt, á diczóségnec örökségét véfzi, és az életnec valamely nemét választya magánac, azt azt UR szerenczéstélfz. **Az kic szolgál nac annac, szolgál nac az Szentnek, mert az kic azt szereti, szereti az UR azokat.** Az ki enged annac, itélője lefzen népeknec, és á ki figyelmezic ahoz, bátorságoson lakozic. Ha hiend annac, örökösé lefzen annac, és az örökségben megmarad annac maradéka. **Mert jóllehet előfzer ezzel versenkedic. Es féllelmer f rettegfét hoz ó rája, és gyótri őtet az ő fegyelmével, mignem bizonyos léfz az ő szívneknc tókéllertélfzében, es megkéfzertendi őtet az ő törvényében.** De az után ő aritalanság esmet meg tér ő hozzája egyenestlen, és megvidamittya őtet. **Megjelentvén néki dencic az, elhadgya őtet, és adgya őtet az ő vezfelyénec hatalmában.** Megtarts az alkolmatosságot, és óltalmazd magat az gonoztól. **Es az szemérmességet hátrahadgyad, mikot az te életednec ártatlanságáról kell szólnod.**

a Az bölcseséget diczöris, es annac nagy hasznait mongya meg.

b Nem kell embernec szemérmesnec lenni az ő aritalanság esmet meg tért ő hozzája egyenestlen, és megvidamittya őtet. Megjelentvén néki dencic az, elhadgya őtet, és adgya őtet az ő vezfelyénec hatalmában. Megtarts az alkolmatosságot, és óltalmazd magat az gonoztól. Es az szemérmességet hátrahadgyad, mikot az te életednec ártatlanságáról kell szólnod.

12 lázatos anya. **Fiam, felseglyed vénségében az te atyádat, és bánattal ne illested őtet az te életedben.** Es ha valamikor megfogarkozic értelmében, megbotsáfd néki, és ékrelcaséggel ne terheld őtet: hanem tiztefféget tégy minden erődből. **14** Mert az te atyádhöz való irgalmasság el nem feleytet: hanem az bűnóc ellen, az te házadnac támaszfa léfzen. Az te nyomoruságodnac idején, megemlekezc te róllad, és mikeppen tizta melegidő által az jég elolvaztatic. Igy az te bűneid elolvadnac. **16** Ollyan mint az káromló, valaki elhadgya az ő attyát, és mint az Uról megátkoztatott, az ki haragra ingerli az ő annyát. **17** Fiam, az te dőlőguidat szeliden vigyed véghez, és az tókéllertes ember e lött börtés léfzsz. **18** **Mennélnagyob vagy, annál inkább megalázzad magadat, és az Ur előtt találsz (kérdveleget).** Sokan vadnac fellátóc, és feletréb ditsekedóc; de az alázatosoknac jelentetnec meg á titkoc: mert nagy az Urnac hatalma, de az alázatosoktól véfzen diczeretet. **19** **Az reelmédett fellül haladó dolgokat ne visgallyad vakmerőképpen, és az te erődnél nagyobakról ne tudadozzál bolondul:** á mellyec paranczolattanac te néked, azokról szentül gondolkodgyál. Mert nem szűkség te néked hogy az titkokat által láfssad szemiddel. **20** Hogy bővítködóc legyenc az te befzedid, ebben nyughatatianul ne működgyál. **21** Mert többec mutattattanac meg néked, hogy nem mint az emberi elme befoghathná. Sokakat elhiteter az ő magoc feletréb és hiába való vélekedése, és á hiába való vélekedés megerőtelenitet azoknac gondolatyokat. Ha szemed fénye nem léfzen, szűkölködől világgóllagnélkül, ha azért tudatlan vagy valamiben **25** ne hirdesséd azt. **Az kemén sziv végezetre gonozsul jár, és á ki szereti az veszedelmet abban léfzen elveszfé.** **26** **Az kemén sziv, meg nehezitetic nehez munkával, és az gonoz ember egyvic bünt az masikra rakja.** Mikoron az kevéltre nyomoruság szál, ninczen meggyogyulása, az ő útai gyökerefől kifzaggatnac, mert Istentelenségnec plántája gyökerezet meg ő benc. **28** **Az értelménec szive gondolkodic az bölts mondásokról, és ez féle halgatónac fülét kívánnyja az bölcz.** **29** **Az lángazó tüzet megöltya az víz, és á ki jó tétenénvel irgalmas, megtiztatit az bűntől.** **30** **Mert az UR, ki megfizeti az irgalmasságnc czelekedetit, végre megemlekezc az ollyanról, hegy á romlálnac idején támaszt talállyon.**

a Írt az klazacosságr avagy szeladségre, es megítz az mi erőne es értelműnc feletr való dolgoknac vizsgálásatul.

Deut. 29.

* *

Kkk 4

16.

25 Mert vagyon bűn hozó szemérmesség,
 és vagyon diczérőtetés és kedves szemérmesség. Senki személynec ne kedvezz az te lelked neckárával, és azt ne tisztelyed
 26 az te romlásáért. Ne fogd meg a te befűzédedet, az jó alkalmatosfágnac idején.
 27 És el ne tikkold az te bölczeségedet, hogy jónac lártassál. Mert az befűzédből elmértetic meg az bölczeség, és az tudomán az nyelvenc igéjéből. Ne szóly elenc az igasságnac femmiképpen, hogy az te hazug tudatlanságnac szégyenét ne vallyad. Ne szégyenlyed megvallani az te bűnödöt, és ne rils meg az folyó víz nec alá folyását. Ne boczátd magadat egy bolond aláís, és az hatalmasnac személyét ne nézzed. Mind halálíg viskodgyál az igasságért, és az UR Isten hártzol te érőrtéd. Ne légy merész az te nyelvdedel, te pedig reft, és lassú ne légy az te dőlgaidbá
 35 Ne légy olyan mint az orofzlán a te házadnál, és ókitalanul ne kegyetlenkedgyel házadnépe ellen. Ne legyen a te kezéd kinyuytva az elvetelre, az adátra pediglen öfzévont.

V. Rész.

Reddi azokat az kic biznac gazdagságokban, az kic élenc az á kívánságot szerint testli bátorságban, es az URnac hátszú ideig való kegyelmés türejből alkalmatosjaget vesz nec az bűnrre, es int: ezeket az megterejre.

Luc. 12.

1 **N**E rámoszkodgyál az te gazdagságodhoz, és ne mondgyad az: elég vagyon
 2 énnékem életerente való. Ne uzzed az te akaratodnac kívánságot, és az te erődöt, hogy a te fizevénc utában járy. Ne módgyad az: kifsoda volna nékem birám az én kezédetünért? mert az UR bizonyára bofszfut áll te raytád. Ne mond; bűntőtrem vala, vallyó f-mifoda bántáform volt én énnékem: mert az UR hofszfutúró, és femmiképen bűntete: len né hágy
 5 Az megboczátással el ne hidgyed magadat, hogy az bűnököt egy mátra rakjad.
 6 Es ne mondgyad: az ó konyótuleteffége nagy: az én buncim nec fokságát megboczattya neké. Mert szintén olyan gyors az ó haragia, mint az ó bofsztu álláfa: de a bűnosokie tzall az ó haragia. Ne halogsd az URhoz való megtéréfedet, es egy napról mátra ne vontatjad. Mert birtecséggel eljő az URnac haragia, mellyel megfontatol, mikoron arról né gondolkovál, és a bofsztu állásnac tzején elvcsli. Ne biczab az naponban gyuyter penzethoz, mert semmit nem légtenc.
 11 amelly napon az botzizu allas es: . Ne ingadozz minden szélre, és ne indulj el minden úton, mint a két nyelvű gonosz

Tanistya az 1as rre nyelvenc befűzédben való öke: tessekre, szted felletre, vagy bűngasajna, kurbox, 10 sanna az rivellitenfo et az bűngasajna, sanna: wft.

12 ember. Légy álhátatos az te bizonyos értelmekben, es egy légyen az te befűzéd.
 13 Légy gyors az jónac hallásán, és légyen igallággal a te életed és nagy felelősséggel adgy feleletet. Ha bölczesség vagyon te nálad, felely meg az te felebarátodnac, ha pedig ninczen, a te kezéd a te szádon álljó.
 15 Vagy diczérőtet vagy gyalázat követi az szólást, és az ember nec nyelve önön magánac (gyakorta) romlására vagyon.
 16 Ne hivattassál fondorlónac, és az te nyelv ved ne feleskedgyéc. Mert mint az lopót nagy gyalázat követi, azonképpen az két nyelvet igen gonofz kárhoztatás követi.
 18 Semmi dolgóban, vagy kifűnben vagy nagyban tudatlan ne légy.

VI. Rész.

Inti arra hogy az ember ne fuvalkodgyel fel, es ne kizje el magát, az ő magatannal, hanem maganac joci akarc barátokat szerezzen es azoc közt az kic megk-fert jó akarójánac lenni, annac tanásával éllyen. De az mondgya hogy fette nagy valga: az vagy azoc közt a kic barátimknac taryjac magokat. Az után int az bölczeségnec nagy j- orgalmatosfággal való kerzejere, etc.

1 **L**Eg főképpen megáfűd hogy barátságos emberből ellenség ne légy, mert ez gonofz név szégyenec, és gyalázatnac örökségét véfzi, mint az két nyelvű bűnös, szidalmát veszten. Ne fuvalkodgyál fel az te elméd nec tanársában, hogy idetová ne fűsson (mint az bik) az te elnéd.
 3 Es az te fád nac gyenge leveleit meg nem émtzfze, es elvezse az te gyumóúsodot, és te magadat úgy hadgyó mint egy afzszu fát. Mert az gonofz tanás elvezzi az ő gazdáját, és az ő elleffégnec elzűfiava téfzi azt. Az gyönyörúség és befűzéd, megfokasittya az barátságos embereket, és az ékes befűzédű nyelv, lokáknac édes befűzédet hozzája háitya. Azon igykezzeél hog' loc jó akartóid legyenec, az te tanásodfod
 7 pedig ezer közzul egy légyen. Ha barátot akartiz szerezni megkéffert embert szerez, és hamar ne bizzad magadat reája. Mert vagyon öfly barátod jó szeretfenece idején, ki nem marad meg veled az te nyomoruságodnac idején. Lehet öfly barátosé ki ellenségedd válic, és egy bevetzélnec idején az te gyalázatotad kimondgya. Himét vagyon azzalnál való barátod, ki még né marad a te nyomoruságodnac idején. De a te jó szeretfenece öflyen léfien, mint te, és az te barátoddal nagy szabadsággal nyá-
 12 jaskodis. Ha pedig magalázatot, te el-lene: támasd, és az te ottád elout elröyti
 13 magát. Ellenségid tul magadat meggyjad, és barátidtól is meggyjad magadat.

Elabe-

14 Embernek hív barátja erős óltalom, mellyet valaki megnyer, kénchezet talált.

15 Az hív barátságolnác ninczen ártta, kin elvátatnác, és semmi oly mértéc ninczen,

16 ki megnyomná ennc szépségét. Az hív barát az életnek orvolsága, mellyet az I-

17 stenfélőc megtalálnac. Az ki féli az U-

18 Rat, barátságot szerez, mert minemő ő

19 magi olyan az ő barátjais. ^a Fiam if-

20 jusagodról fogya szereszed az tudománt, és

21 venségedig találz bölcseséget. Mint ha

22 szántanál és vetnél, úgy járjúl ahoz, és jó

23 gyümölcszet váry attól. Mert noha ennc

24 keresésében kevés ideig fáradozsz, mind-

25 azáltal hamar észel az ő gyümölcszetben.

26 Melly igen kemény az tudomány az tu-

27 datlanoknac, holott abban meg nem ma-

28 rad az bolond? Mint az nehez probakó,

29 olyan ennél az tudomány, és nem késic

30 azt elvetni. Mert az bölcseség nev szer-

31 rint vagyon czac azoknál, és fokaknál va-

32 lóba ninczen. Halgald fiam, és válsz-

33 fad az én értelmemet, és el ne ved az én

34 tanácsomat, de boczáfd lábaidat az ő bé-

35 kojába, és nyakadat az ő kalodájában.

36 Vedd válladra és hordozzad azt, és ne

37 nehezted az ő kotelit. Az te tellyes

38 telkedből járjúl ő hozzája, és tellyes erőd

39 ból megtarced az ő útait. Visgallyad, ke-

40 rersed, és kinilatkozic te nékéd, az után ha

41 kívánságod betelic, el ne boczáfd azt.

42 Mert végezetre megnyered az ő nyugal-

43 márt, és fordúl te nékéd örömedre. És lész-

44 nec te nékéd az ő békoi, és nagy erőseid,

45 és az ő kalodáidicözög nec ruhája. Mert

46 arany ékelsége vagyon ő néki, és az ő kő-

47 telei Hyacinthusnac kotelci.

48 Mint diczóség nec ruháját felöltözzed

49 óter, és mint örömedre Coronáját vegyed

50 környüled. Ha kívánod fiam, megtanita-

51 toj, és ha ennc adod élmédet, okos lészesz.

52 Ha szeretened halgatni, találz érte-

53 lmet, és ha figyelmetes lészesz az te fuleid-

54 del, bölcz lészesz. Az vén emberek nec so-

55 kaságában állj, és az ki bölcz ahoz adgyad

56 magadat, minden Isteni dolgokról való

57 beszélgetést kíván hallani, és az példa be-

58 szédek nec értelmében tudatlan ne légy.

59 Ha értelmes férhat látandasz, reggel

60 meny ő hozzája, és az ő aytainac grádicit,

61 koptassa az te lábaid. Gondolkodgyál az

62 URnac paranczolatjáról tókélltetesen, és

63 az ő hagyományról elmélkedgyél minden-

64 kor, ő megerősíti az te szívvedet, és az ké-

65 vánt bölcseség megadatit te nékéd.

VII. Rész.

Megtilty az bűnec követésit, az fejed-
lomságnac, iszrefiség nec, bíroságnac kívánságát,
város ellen való törekedést, ember czufolást, ha-
ragyagot, soc befűdedet. Minis penig az dologte-

telre. Utolszon megtarit mimolon kellyen ma-
gás embernek minden rendhöz tartani.

1 **N**E czelekedgyél gonofzúl, és az vesze-

2 delem nem környeköz meg tégedet.

3 Távozzál el az hamisból, és az bun el tét

4 te tóled. Fiam ne vesz az hamiságnac ba-

5 rázdaiban, hogy herfzerte többet ne arasz.

6 Ne kívány az UR tól fejedelemséget, se

7 az királtól diczóséges széket. Ne tulai-

8 donits magadnac igazságot az UR elott,

9 se az király elött bölcseséget. Ne igyekez-

10 zél bíró lenni, ha bölcsűságot nem szen-

11 vedhetz, hog valamiképpén ne fély a ha-

12 talmásnac ortzajától, es az te igaz útdnac

13 botránkozást szerez. Ne vétkezzel az vá-

14 rofnac fokasága ellen, es magadat a köiség

15 közzé ne boczáffad. Ne kettőzteljed meg

16 az bűnec kotelét: mert meg égygyertis

17 nem maradsz büntetetlen. Nemondgyad

18 ezt, az én ajándékimnac fokaságára tekint

19 az Isten, és mikoron ádozandom, az ma-

20 gofságbéli Isten megkedveli azt, ne légy ke-

21 telkedő szivel az te könyörgésedben, es ne

22 utald gyakorlani az alumínálkodást. Ne

23 tsufold meg az embert, kinec lelke keferü-

24 ségben vagyon: mert vagyon az ki mega-

25 lázson es felmagaztallyon. Ne gondolly

26 hazugságot a te atyád fia ellen, es barátod-

27 dal hasonlatos képpen ne czelekedgyél.

28 Ne harudgy semmi hazugsággal, mert

29 ennc szünetlen vólta nem lézen jódra.

30 Ne légy soc befűdedű az véneknek gyule-

31 kezetekben, és az befűdedet ne kettőzteld a

32 te szoláfodban. Ne gyűlölyed az mun-

33 kás dologot, es az felséges Isteniől teremt-

34 et szántást veresit. Ne adgyad te maga-

35 dat az bűnösök nec fokasága közibe. Meg-

36 emlekezzél, hogy az bölcsű állás nem ké-

37 sic. Alázd megfelőtte igen az te elmédet

38 mert az Isten telenen való bölcsű állás, tu z

39 es féreg lézen. El ne változtasd barátodat

40 semmi drága dologon, sem vétzerint való

41 atyádhiat az draga Ophir aranyon.

42 ^a El ne hadgyad az bölcz és jó felesége.

43 ^b Mint kellyen,

44 der, mert annac az ő kedve helyeb való az eml'ernec magás

45 aránnal. Ne fanyargasd szolgádat, a ki t'antam felesége,

46 az ő dologában híven eljár, se pedig az bé-

47 höz, atyáéhoz,

48 rest, az ki magát mindenestül nékéd adta

49 anniaéhoz, fia-

50 hoz, eaniaéhoz

51 szolgájához, az

52 az id vadnac megtekints azokat, ha hazeno-

53 Isten papiaéhoz,

54 soc te nékéd, maradvanyac meg te nálad.

55 az szegeniek őz

56 kezokat, es meghayczad ifjuságoktól fogya

57 servelekhöz, es

58 azoknac nyakokat. Leand vadnaké te

59 barthaéhoz is.

60 nékéd? figyelmezzél azoknac tettekre, és

61 ne mutas vidám ortzát azokhoz. Haza-

62 fits el kéányodat, es nagy dologdat vége-

63 zed el, de értelmes férhunac adgyad azt.

64 Kedved szeriat való feleséged vagyonei:

65 te nékéd ne vedd azt meg: az helyem

pedig gyülmölsz, ne adgyad annac magadat.

27 Tellyes szivedből tisztelyed az te atyádat, es anyáduac faidalmit el ne feleyczed.

Megemlekezzél rólla hogy te azoktol születtettél : Es mivel fizetz meg ő néki-

28 ec veled való jó tétemenyekről ? Az te tellyes elmédből félyyed az URat, és az ő

29 papjait beczülyyed : tellyes erődből szereltesd azt az ki teremtett tégedet, és el ne hadgyad az ő szolgálait. Félyyed az URat, és tisztelyed az papot ? Es add ki az

30 ő részét, a mint paranczolva vagyon te néked : Sengédet es bünért való áldozatokat. Az áldozatra való baromnac szegyéne ajándékát, es megszenteléséne áldozatját, es az szent első sengéket. Es

31 az szegénec nyuysad az te kezédet, hogy megfizentelteséc az te áldásod. Es kedves minden élöc előrt az jó tétemén, meg az holttölis kedvedet el ne forditsad. Ne távozzál el az síróktól, de az síralmafokkal síry. Ne restellyed az beteget meglátogatni : mert ez féle dolgokért kedves létezfz. Minden te beszédiben megemlekezzél utólló **b** végedről, es öröcké nem vétekel.

32

33

34

35

36

37

38

VIII. Rész.

Hatalmassal, gazdaggal, czaczogoval, es tudatlan emberrel nem jo veselkedni.

1 **N**E vetekedgyél az hatalmas emberrel, hogy valamiképpen kezében ne

2 csél. Ne vesfengy az gazdag emberrel, hogy valamiképpen ne nyomia meg te ellened az fontor. Mert sokákat veztet el az arany, meg az királyoknak elméjekeris

3 elfordította. Ne feddödgyél az czátsozó emberrel, se ne gyuys az ő tűzére fat.

4 Ne czufolkodgyál az tudatlanall, hogy gyalázattal ne illette senec az te szüleid.

5 Ne szígyenis meg az ő bünéből megerő embert, meg emlekezzél rólla hogy mi mindnyaján bünösöc vagyunc.

6 Ne kiifebits meg az embert vénségében mert mi közzüünec való az kie megvénecsénc. Ne örülly az te fő ellenséged nec haláián, megemlekezzél hog mi mindnyaján meghalunc. ^a Ne utáld meg az bölcsek nec beszéllését, hanem azoknac tellyes mondásokrólj gondolkodgyál.

7 Mert azoktól tanulsz tudománt, inellyel az méltoságofokua kis szolgálhatfz. Ne

8 tévededgyél el az vének nec beszédektől : mert ók tanultanac az ő szüleitől.

9 Mert ezekül tanulhatfz értelmet, és az szükség nec idején való feleletet. Ne gerjed meg az bünös nec holt szeneit, ^b hogy az ő lángzó tűzével meg ne égetesél. ^c

10 Ne haragödgyál az böszfuszág, tévó ellen hogy mint az tolvay ne lefeskedgyéc az te szád ellen. Ne adgy kölczöz náladnál

11

12

13

14

15

hatalmassnac, hogyha adandafz kölczöz úgy tarts mint ha elvezterted volna. Ne légy kezes eröd felőt : ha kezes lezendé, úgy viselly gondot reá, mint ha megfizetné. Ne törvénykedgyél az bíró elé, mert az ő akarattya szerint léfszen az itélet. Ne járy egy úton az mérésfz emberrel, hogy te read ne erősfödgyéc : mert cz az ő akarattya szerint czelekedic, és te ennec bolondságával mind egyótt elvezesfz.

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

IX. Rész.

Nem kell ember nec jambor feleségélöz gyanosnac lenni. De ugy sem kell magát megalazni ember nec felesége előt, hogy rajta hatalmat vegyen. Az gonofsz aszoni állaroktol ember nec meg kell magát óltamazni es az szüzek nec f az hazasfsgben va' o aszoni állatoknac esirévetekü es egygüt való nyajaskodásokat el kel távozásni.

1 **N**E légy gonofsul véteked az te kebledben nyugovó feleségedhez, se ne tanítsad ótet te ellened gonofs tanuságra.

2 Ne adgyad magadat az aszfoni állatnac hogy az, te rayrad hatalmat ne vegyen.

3 Ne meny az gonofsul kereskedó aszfoni állat eleibe, hogy valami módon az ő tőrébe ne essel. Ne soroggyakran énekes aszfoni állattal, hogy valamiképpen meg ne fogarásál az ő meitersége által.

4 Az szünek esmérere ne igyekezzel, hogy valami módon botránkozásba ne essél, az ő szépség nec ékefsége miatt. Ne add magadat az kurvák nac, hogy el ne veszelled az te örökségedet. Ne szemlélyed azt, az varosnac útzáin, meg az ő szokott útáinnis ne járy. Fordits el szemedet az ékes aszfoni állattól, es ne akarjad ismérni az idegen szépséget. Mert aszfoni állat nec szépségével sokan hízertette nec el, es attól mint az túztól az szerelem felgyulad : ne ulyy annakokaért ölében, meg ölélvén ótet. Az férhöz ment aszfoni állattal ugyan ne ulyy : es ne költs ó vele egygüt italnac okaért. Hogy valamiképpen az te lelked ó hozzá ne hajollyon, es az te indulatod miatt vezdelemben csél. Ne hadd el az régi barátodat, mert az uy nem léfzen amához egyenlő. Mint az uy bor, az uy barát : mikor megavólandic, akkor gyönyörúségessen kapsold hozzád ótet. Ne irégyeltyed az bünös nec diczóságét, mert

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

Rom. 11.

b Erti az halalt.

a Bölcséket es vez embereknec beszédeket nem kell megvetni.

b Az az : Ne ingerilyed a gonoz embert.

c Haragódnai az aratalnac emberre kölcsöz adni hatalmassnac, kezes nec lenni miatt, törvénykedni tiroval, merejz emberrel egy uton járyni, buit vernibara giffit, tanaczkozni bolondal, titólni idegenel, nem, o es nő haznos.

Ab.

Ab.

nem tudod mitfoda legyen annak veszedel-
me. Ne tetedgyenecc te néked az Istente-
leneknek kedves dőlgoec : megemlekezzél
rola hog' azoc színtén a pokoligis igazac né
16 léfzen. Mészize tavozzal az embertől, ki-
nec hatalma vagyon az megdőlésre, és nem
lézfesz szorgalmatos az haláltól félelem-
17 nec miatta. Ha színtén hozzá menende-
szis ne vérkezzel, hogyel ne ragadgya mid-
18 gyarást az te életedet. Tudgyad hog' foc
tóór kőzót mégy által, és az várós kő fa-
19 lainac terein jariz. ^a Nagy szorgalmatos-
sággal megkésértis az te barátidat, és az
abólitelék tanátskozzál: az értelmefeckel
légyen az te beszédelgerfed, és minden te
szód az magassagos Istennec törvényéről.
20 Igaz férfiac legyenec az te vendégid, és az
Urnac félelmében légyen az te dítsekedé-
21 sed. Az bóltis mesternec munkaiáról, dít-
sértetic a mű, és az kólségnecc bóltis had-
22 nagya, az ó beszédiről. Ifzfonyatos az vá-
rosbáb az nyelveskedő ember, és az ki az
beszédben vakmerő, méltó gyúlöségre.

áll. az ó lelke. Mert az búné kezdeti az
kevélség: és az kiben kevélség vagyon, jól-
lehet utállatos bozfzuságokal illet, de ve-
gezetre elvész. Anakokaért az Isten az ke-
vélyeknek felsuvalkodásokat meggyaláz-
za, és végezetre elvészti őket. Az fejedel-
meknek székit elvészti az Isten, és abban bé-
17 últeri az szelédeket. Az kevély népeknek
gyükereket kifzaggattya Isten, és ezec hel-
jett á alázatofokat helhezteri diczöseghé.
19 Az pogánoknac tartományokot elvezti-
sté, elveztvén őket színtén az földnecc fun-
damentomáig. Kifzárattya azoknac gyú-
20 kereket, és őket elvezti. Es elfordittya á
21 földről ezeknecc emlékezeteket. Né teré-
téstől vagyon emberben az kevélség, sem á
harag az afzizoni állattól szúlettetekben.
22 ^c Az Isten féloknecc magvoc állandó és
draga azoknac palántajoc kic szertec ötet
gyalázatos azoknac magvoc, kic á törvént
hátra hadgyác : búdosó azoknac magvoc,
kic á parantfolarat megrontyác. Az arya-
fiac kőzött az tizteletes, az kft ó nékiec had-
24 nagyoc: de az kic felic az Isten, az ó szemei
előtt tizteletesec. Az fejedelemséget fel-
25 lül haladgya az Urnac félelme, az kemén-
ség miatt pedig, és az kevélség miatt, á fe-
26 jedelemség elvészetic. Mind az gazdag-
nac, mind az tizteletesnecc, mind az izégén-
27 nec dítsekedésec, az Urnac félelme. Nem
igaz dolog, hog' az bóltis szegén gyalázat-
tal illeltesec, sem nem illel az dítseret az
28 lator gazdagot. Jóllehet az méltoságo-
foc az bírac és hatalmasoc dítsoitenecc, de
29 fenki ezec kőzül nagyob ninczen mint az
ki féli az Urat. Az értelmes szolgánac szol-
gálnac á fiac, és á tudós ember mikoron
tanitatic, nem zúgolodic. Ne véls okot
30 abban, hog' dolgardban ne jár, és az nyo-
moruságnac idején, kevélség miatt ne szé-
gyenlyed az dolgot. Mert jó aűnac, az ki
31 munkalodic, és mindenvel bóvólkodic,
hog' nem az ki dítsekedic és szúlkólkodic
32 kenyérnélköl. Fiam, szelédldéggel keresf
dítseretet á te lelkeknec, és tégy tiztefséget
33 annac az miképpen méltó. Azt az ki az ó
lelke ellé vérkezic kitfoda mondaná igaz-
nac? és azt á ki gyalázza az ó életét, kitfoda
34 ékefitené dítserettel? Az szegén dítseret-
tic az ó tudományáért, az gazdag pedig di-
35 czértetic az ó gazdagságáért. Az pedig á
ki mégy az szegénségbenis dítseretic, me-
nível inkább dítsoitetic az gazdagságban?
Es az ki az gazdagságban gyalázatos,
menível gyalázatosb vólma az szegénség-
ben.

^a Az az. Vesz-
delmes helyen
jariz.

^c Az Isteni fe-
lelő hasznos az
Isten felöknecc,
miképpen hog'
az kic nem jelia
az Isten nagy
kaars vallanac.
Es az Isteni fe-
lelem mindene-
ket feiül halad.

X. Réfz.

*Az bóltis bíronac, értelmes fejedelemnecc, jo
kiválnac dítserete. Kikes istenrendelés elő állat,
mikor néki kedves akarattya.*

1 **A**z bóltis bíró taníttya ez ó kólségét, és
2 az értelmenecc fejedelemsége jói ren-
deltetet léfzen. Valaminémó á kólségnecc
bírája, olyanoc az ó szólógais, és valami-
némó az várofnac hadnagy, olyan annac
3 minden lakoiásis. Az tudatlan király, el-
vezti az ó népét, és az fejedelmeknecc ból,
4 cseségec által á város lakofokkal meggya-
porodic. Az Urnac kezében vagyó az föld-
5 nec hatalma, és az hafznos embert mikor
ideje, felelmei. Az Urnac kezében vagyon
6 az férfunac jó előmeneti, és ó az, ki az irás
tudónac személynecc méltóságát megad-
7 gya. Minden bozfzuságért felebarátodra
neharagodgyál, és ne czelekedgyékó véle
8 bozfzuságos kevélségből. Gyúlöséges mid
Istéf. mind ember előtt á kevélség, és mid
9 á kértő, gyúlöli az hamis dolgokat. ^a Az
kegyertlenségéct, bozfzuságtetelért, és al-
10 nokssággal gyuytót gazdaságért, az orfzág
egy nézetsergéről elvétetic és másnac adatic
11 Mert az főlvénnél semni niuczen hamis:
12 b Mert ez még az ó tulaidon lelketis á-
13 rosásárfat, mert mig él megvetettéc azt az
14 ó belső réfzeijs. Az hoszfzu betegséget el-
metzi az orvos, színte úgy á ki ma királ,
15 hólnap (meghalhat.) Miért kevélkedic
16 az föld és az hamis? Mert az ember meg-
17 halván, kigyóknac, okralan állitoknac, és
18 férgeknecc örökségec léfzen. Az kevélség-
necc kezdeti, az embernecc istentől való
elzszakadáfa, és mikoron teremtojétül el-

^a Orfzagoknac
és hatalmas bi-
rodalmaknac,
valtozasoknac
okai mitfodac
legyenec.
^b Az fősvenyecés
az kevélsécc ellé.

XI. Réfz.

*Nem kell senkit szépbábrázatéro díssérni,
sem az rút ábrázatert szialmazni. Az ó jó sze-
rentsejenec idejen ná kelfelsuvalkodni. Ná kell*

embernek sőt dologba egyelteni magát, szol az
 1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20

vénhedgyel meg. Ne ezudálkozzal az bü-
 nosnec czelekedetén : de hogy az Urnac és
 maradjj meg az te munkadban. Mert
 kőnyu dolog az Urnac szemei előtt, igen
 hamar megadagítani az szegént. Az Ur-
 nac áldása az Isten felőnec jutalma, ki ha-
 marsággal megmutattya azoknac előmē-
 teket. Ne mondgyad ezt: mitfoda hasznó
 vagyon énnékem az én tiztemben? és az u-
 tán mitfoda javaim lesznek énnékem?
 Ne mondgyad ezt: megérem én véle, és
 igaz elég én neké az mellyec vadnac, miért
 fázatom azért magamat az én életembé?
 Az jó állapotnac idején megemlekezzél
 az nyomoruságokról, és az nyomoruság-
 nac idején, az jókról el ne felekezze.
 Mert kőnyu az Urnac előtte, hogy az ha-
 lálnac idején az embernek megfizessen az
 ő czelekedeti szertint. Az nyomoruságnac
 ideje az gyönyörűségeket elfeleíti, az em-
 bernek pedig kimúlása, az ő czelekedet
 megjelenti. Halál előtt senkit ne mondgy
 bódognac: mert végre az ő gyermekiről el-
 mértetec meg az ember. Ne vigy bé az te
 házadba minden embert: mert sőt cseleke-
 dési vadnac az őrdőgnec. Mint az megfo-
 gatott fogoly madár, az kalitkában lélel-
 lel néz, igaz úgy az kevésnec szive : és mint
 az magaságra hágott őrálló az te fedteted
 lesi. Mert az jókat gonofsza fordítván le
 feskedic, és még az okatis, az ki néki saiat-
 tyai megmoczkollya. Egy kitfin szikrá-
 ról, meggyulad az tűz : ácképpen az lator
 ember mind az vérig utánna lelelkedic az
 embetnec. Szorgalmatofon megoidjad mag-
 ad az gonofszt révotul, (mert gonofszt dol-
 gokat ezelekefczic) hogy valamiképpen ac
 hozzon te reád holtig való gyálázatot.
 Házadba ha befogadod az jégdent, rége-
 det megháborítottván elfordit és elidegeniti
 tőled az te tulajdou marháidat.

16.

XII. Rész.

Int az jo tetemenyre, és megtanit kikkel kell
 1
 2
 3
 4

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20

Mikoron jól téz valakivel, meglásd
 kivel téz jól, és megfizetteric az te jó
 tetemenyed. Tégy jól az Isten felővel, és
 megfizetést találtz, hogy ha ő tőle nemis,
 de az Istentől. Né lesznek jól añac dólgai
 az ki szünetlen megmarad az gonofszban, sē
 añac az ki irtalmalságos jó tetemenyvel
 mafnac nē kedveskedic, adgy az Isten felő-
 nec, és az bűnőst ne kedveld. Jól tégy az
 Isten felővel, és ne adgy az Istentelenec,
 fogd meg az te kenyeredet és ne add añac,
 hogy azokból te ellened hatalmat ne ve-
 gyen, mert meglátod hogy két féle gonofszt
 jó

jő te reád mind azokért az jókért, melyeket ő veled törtel. Mert az felséges Istenis gyűlöli az bűnösöket, és az híveknec kedvekkért boszszur áll, de megőrizi őket amozokért való kemén boszszu állásnac napjára. Az te barátodat meg nem esmérheted jó szerentsédben, ellenségedis né rővtheti elmagat az szerentsétlenség nec napján. Embere nec kedve szerint való dolgáiban, bánkodnac az ő ellenségi, szerentsétlenségében pedig, barátijis eltávoznac tőle.

28.

3. Soha te, ellenséged nec ne higy.

9. Mert minem ő megrosfálásult rész, olyan annac gonofságais. Meg ha megálázais magat, hozzád hajolva járis, vedd eszedben magadat, és őltalmazd meg magadat tőle: és mintha az tükört töröltted volna meg, megeméred hog' az rofda né

1. Az az, Őltalmazd meg magadat az te képmutatato barátodat és mint az szixta tükörben mindent meg'et az ember, úgy meglátod hogy nem barátod néked az, a ki magat ideig megalazta, etc.

11 mindenelt fogva törölttet el ő rólla. Ne kapsfold őtet te hozzád igen közel, hogy valami módon mikoron tégedet elvezte

12 te helyedben ne álljon, ne uttsd őtet az te jobkezded felől, hogy valami képpen az te szekedet el ne foglalja, és az urán az én befzedemen ne gyötördgyel, annac igafságát eszedben vévén. Kiczoda könyörülne az kigyótól megmarostatott bubájon? avagy azon az ki az fene állatoc közé ment: azonképpen az ki a bűnőssel tartotta barátságát, és annac bűneiben részec,

13 kiczoda könyörülne azon? Egy óraig te veled megmarad az te jó állapotodban, de ha meghányatlandasz, semmiképpen meg

14 nem marad. Es jóllehet az ő ajakival

15 guónyörúséges az te ellenséged, de az ő elméjében forgat tanaczokat, melyekkel

16 tégedet az töörben becyzen. Az ő szemivel könyvez, de ha alkoholmatofságot

17 lál, meg nem elégedhetic véreddelis, ha nyomorúságon jő nec te reád, ott előttd

18 jár, és miut ha megakarna segíteni, vermet áfs alá. Az ő fejét mozgattya, és tap

19 sol az kezével, és imittamott sokat suttog,

20 és az ő ábrazattját elváltoztattya.

Nota.

XIII. Rész.

Nem kell ember nec nálánál hatalmasbrval társalkodni, hanem az Isteni kell félni és ember nec barátságát hozzá hasonlival kell tartani. Megmondgya az tis miczoda kár kövekezhetic abbol, ha az ember nálánál hatalmasbrval társalkodic.

1. AZ ki illeti az fenyű viafzt megundokitaric attól, és az ki közösül az kevélyel, hasonlő léfzen ához. Erőd felőrt való terhet ne végy reád az te életedben, és az náládnál erősbvel, avagy gazdagbval ne közösüly. Miczoda közösüléfe lehet, az földi fazéknac az vafis fazékval? ha amaz, ezt megakarná törni, ő maga róláná meg.

4. Az gazdag mikoron boszszuságon téfzenis, megis ő néki kőrvórtóg nec, az szegény ha boszszuságon téfzen, azonnal fenyegést hall. Ha hafznod veheti, él az te munkáddal: ha hafzontalan léfzsz, elhág' azonnal. Es ha vagy on mit főznöd, évő tárfdod léfzen, és mikoron elkölti az tiédet, akkor ő, néked nem munkálkodic. Ha valamire kellefz néki, elhiter tégedet reád megszólításával, le reménségeis ad néked fész befzéddelel, mondván: mi kell néked? De megfztyenyit tégedet az ő egyfzer, vagy ketfzer adott étkével, miglen megemézt, és végezerre megezúfol tégedet, és az után látván tégedet, elhággy, és az ő fejét mozgattya te ellened. Szorgalmatofon eltávoztad hog' elmédben el ne hiteretteddel.

5. Es az te bolondságon miatt megneromolly. Ha hívat tégedet az hatalmasb, vonogasd magadat, és annál inkább hívat tégedet. Ne elegyitis valakic közé magadat, hogy beczülletlenül ki ne tolytatásfál, és meszize sem nyegly el ne felelytessél. Ne fély ő veled befzéllel, de az ő foc befzédinec ne higy, mert az foc befzéddelel próbál meg tégedet, és úgy mint reád nevertvén, vizsgálja az te titkoc dolgaidat. Irgalmatlan, ki meg nem őrizi az ő befzédit, és igéretit: Es a te nyomorúságidnac, és fogságonnakis nem kedvez. Megőltalmazd magad, és szorgalmatofon halgas, mert az te életteddel jársz. Mikorozeket hallod, még az te álmodbanis viagyázz. Tellyes életedben szeressd az Urat, és hijád segítségül őtet az te idvőségedre. Minden élő állat szeret ő hozzá hasonlót, és minden ember szeret az ő hivatallyához hasonlót. Minden tést gyülekezie az ő neméhöz, és ő hozzá hasonlólval egyesül az ember. Miczoda társaságalehet az farkasnac az bárányval? hasonlatosképpen az Istenfélő ember nec, az Istenfelelennel? Miczoda békesége az fene Hyenanac az ebbel, és miczoda békesége,

2. Corinthe. 6.

21 az gazdagnac az szegényvel? Miképpen az orofzlanoknac predái, az erdei számaroc az puztában, azonképpen eledéli, az gazdagoknac, az szegényec. Miképpen utálatos az kevélyeknél az alázatofság, azonképpen urátlatos az gazdagnái az szegen. Az gazdag ha nyomorúságban elic, megerősitetic az ő barátitól: az szegény pedig ha elelic, annál inkább megvertetic barátitól. Az megfett gazdagnac, sokan vadnac őltalmazói, ha gonofz dolgokat szólis, mind azon által őtet igaznac mondgyac. Ha az szegény elelic, annac felőrt megdorgálatic, ha szintén érteknec befzédet szólandis, mind azon által nem adnac helt néki. Az gazdag ha befzél, mind nec halgatnac, és az ő befzédit az édig megaztallyac. Az szegen ha szól, ez mond-

gyác : kiczoda ez? és ha megbánt valakit
 29 megrontyác ötet. Jóc az gazdagságot az
 olyan embernek, az kiben ninczen bün, és
 30 gonofz az szegénség az Istentelennec. Az
 embernek szive elváltoztattya az ó abra-
 31 zattyát, vagy jóra vagy gonofzra. Az jó
 szerenczében felfuvalkodott szívnecc jele,
 az vidám ortza. Mert az mellyec belől el-
 rőtöttetec, azokat nehézz megtrudni.

XIII. Rész.

*Kárhoztattya az sobrákságot és inti az em-
 bert, hogy az ó marhajából tisztességben és em-
 berségen ellyen. Utolszor diczéri az olyan em-
 bert, az ki bölcczen ezélekezz minden dologot.*

1 Bódog férhu ki nem esic el az ó szájával
 és nem furdalritic bünnecc fokságával. 16
 2 Bódog ember az kit nem kárhoztat az
 ó lelke, és az ki el nem távozott az ó URá-
 3 ban való reménségtől. Az sobrácc em-
 bert nem illeri az gazdagság, és az irégy
 4 embernek mire való az pénz? Az ki gaz-
 dagságot gyűyt, és ó magától megvonnyá
 azt, egyebeknek gyűyt : és az ó jóvaiból
 5 idegenec táknac jól. Az ki ó magánac go-
 nosz akaró, vallyon f-kincc léfzen jó aka-
 6 ró? holott az ó gazdagságainac femmi
 gyönyörüségt nem vezfi. Ninczen go-
 7 nozb annál, az ki ó magára irégykedic, és
 az ó gonofzágánac igaz jutalma ez. Mert
 8 ha jól téfzen valakivel, kedve ellen téfzi,
 és végezetre meginutattya az ó gonofsá-
 9 gát. Az irégy, szemlátomást gonofz,
 mert elfordítván ortzáját, megutállya az
 10 embereket. Az fálvénynecc szeme, nem
 telic be femmi részvel, és az Istentelennec
 hamiúsága, megfzárattya az ó lelkét.
 11 Az gonofz szem irégyli az kenyeret, és
 szükölködic ó aztalánál. Fiam az neni-
 re érreked léfzen, tennen magadval jól
 12 tégy, és az URhoz illendő áldozatocckal
 áldozzá. Megélekezze rólla, hogy az
halál nem kelic, és az halálnac elvégezett
ideje, nem jelentetett meg néked.

13 Minekelötte meghalnál, jól tégy ba-
 rátoddal, és az te erod szerint kiterjeztvén
 az te kezidet, jól tégy ó vele.
 14 Megnecczalliyad magad az jó napon, és
 az te jó kévanságodnac része, el ne mul-
 15 lyéc te töled. Avagy nem máfnac hagyod-
 dé az te munkáidat, és az te fáradsággal
 16 gyűyrtöt marháidat, nem az te örökös-
 nec hagyodé osztozára? Adgy és végy,
és fcsenül vifellys az te eleredet.

17 Mert nem szükség hogy keress elcedt
 18 az koporsóba. Minden test mint az ruha
 megávil : mert ez, é világg teremtéséttől
 fogya való rendelés : általlyaba meghalfz.
 19 Éliképpen az sűrő fáknac zöldellő leve-
 lei közzü némellyec elhüllanac, uémel-

lyecc vijonnan kijönéc : úgy vagyon az test-
 nec és vérnekis nemzété : egygic meghal,
 20 az málic születtetec. Minden megprohla-
 dó állat megfzünic, és azval egygyutelmé-
 21 gyen annac alkotójáis. Bódog férhu az
 ki bölccséggel tisztésséges dologokról el-
 mélkedic, és az ki az ó értelme által szent
 22 dologokról tanit. Az ki meggonollya az
 ó maga útait az ó elmejében, annac az böl-
 ccségnecc meg titkos dologaitis megtudgya,
 kergessé az mint az vígfalótés mint az le-
 23 feskedő, annac útain ally. Az ki annac
 ablakán néz ki, és annac aytajánál halgat.
 24 Az ki közel fozog annac hazához, és az
 ó kő fala mellé úti karójar, és az ó fátórat
 25 az mellet vonfza fel. Ennec szálláfa lé-
 fzen az minden fele jókuac szállásán, hel-
 hezteti az ó gyermeket annac leple alatt, és
 annac ágai alatt nyugfzic. Mególtalmaz-
 tatic az által az hevleg ellen, és annac di-
 czóségében lakozic

XV. Rész.

*Int az Isteni főlelme és az törvénecc meg-
 tartására, mellynecc hasznaitis meg mongya. Az
 után int a keveléznecc és az mi magunc dicz ere-
 tinoc elt avofzratására. Utolszor hogy ne mon-
 gyác az Isten az bünnecc okánac, holett megmu-
 tattya hogy az Isten nem akarója az bünnecc.*

1 A Z ki féli az URat, igaz dologokat cze-
 2 lekezzic, és az ki az törvénynecc esme-
 retire juthat, megnyeri azt. Melly
 3 úgy mint anya, eleibe mégyen ó néki, úgy
 fogadgya ötet mint az házasságra vitetett
 4 szuz. Eteri ötet értelemincc kenyerével,
 és innya ad ó néki bölcczfélegnecc vizét. Es
 5 ha megerősitetec azzal, el nem hanyatlic,
 ahhoz támaszködic és meg nem szégyenül.
 6 Mert magasztalya ötet az ó felebaráti
 felótt, és az gyülekezetben megnit va az ó
 7 száját. Ez, örömet és vigaságnac Coro-
 náját adgya néki, és az öröcké való nevnecc
 8 örökösévé téfzi ötet. Semmiképpen pe-
 9 dig az bolond emberecc ezt meg nem fog-
 hattyác, és az bünös férfiac femmiképpen
 10 nem lattya azt. Távól vagyon az ke-
 vélségtől, és az hazug emberecc nem emle-
 11 keznecc arról. Nem szép az diczétet az
 bünösnecc szájában, mert nem az URtól
 12 származott az. Ha az diczétet az böl-
 cztől származic, az UR jó előmenetet ad
 13 annac. Nemondgyad : az UR által lótt
 az én éleferem : mert az mit ó gyűlöl, nem
 14 kell azt czelekedned. Ne mondgyad ezt:
 ó vitt engem az tévelgésbe : mert nem kell
 ó néki az bünös ember. Minden utállatos
 15 dolog gyűlöl az UR : annakokaért azo-
 kis nem ízeretic, az kie félic ötet. Ó az
 kezdetben, mikoron teremtette az embert
 16 hatta ötet az ó maga tanácsába * mond-
 van

Genef. 1.
 * Az az, akon-
 ratnac szabas-
 sagával aján-
 dikozta meg.

ván: ha akarod megtrathatod az paranczo-
 15 keded az mi kedves. Verett te elődben tű-
 zet és vizet, valamellyikre akarod, veszed
 16 kezedet. Az embernek adator eleibe, élet
 17 és halál. Es valamellyeket akarandgya,
 18 adattat ő néki. Mert foz az Urnac böl-
 cségre, erőfs hatalommal, és lát minden-
 19 ket. Es az ő izmei nézic azokat kic fé-
 lic ótet, és ő tudgya az embernek minden
 20 dolgot. Nem parantfolta senkinek, hogy
 Istenetlenül czelekedgyéc, és senkiucc
 nem adott bűnte való szabadlágot-

XVI. Rész.

*Meg tanit elefzer minemő magzatokat kel-
 lyen embernek Istenől ki vanni, és hogy az Isten-
 telenc nem kellenc Istennek, hanem inkább meg-
 büntesse őket, és nem kedvezzen nekik, mint
 az Oriafoknac, Pharaonac és egyéb Istenelene-
 knec. Megmorgya az tis hogy az Istennek elő-
 te senki el nem reytet hetic, mivelhog az ő ha-
 talma nagy és megfoghatatlan. Utolzor hogy
 az Isten mindeneket nagy böl:sefeggel rendelt.*

NE kívánd az fiaknac haszontalan sok-
 ságot, és ne örvendezz az Istentelen
 fiakon ha sokan vadnac ne örüly ő raytoc,
 hanem ha vagyon bennec az Urnac félel-
 2 me. Ne gyámolits bátorlágoson magadat
 azoknac életivel, és ne támaszkodgyál a-
 3 zoknac sokaságához. Mert job egy igaz,
 4 ezer gonosznál. Es fiaknéjkül meghalni
 jób, hogy nem mint Istenetlen fiakat szül-
 5 ni. Mert egy értelmestől, az egész váro-
 nac lakói tanitathatnac, az Istenelene-
 knec pedig nemzetségre hamar eltöröltet-
 6 nec. Ez féltéket sokat látott az én izemen,
 és ezeknél nagyobakat hallot az én sülem.
 7 Az Isteneleneckec gyülekezetekben tüz
 gyuladfel, és az versenyes nemzetségre ha-
 8 raggeric fél. Nem kegyelmezet meg a-
 maz régi Oriafoknac, az kic elfszakattanac
 vala ő tole, az ő boldond erejékhöz bizván.
 9 Nem kedvezze az Lot szállásának kiker
 10 megutála az ő k evélségekért. Nem kő-
 nyorútle el elveszett nemzetségen, azokon
 tudniillic, az kic járnac vala az bűnökben,
 11 mellyeket czelekefzenc vala. Es ezekép-
 pen hatfzáz ezer őfve gyült gyalogokat,
 az ő sziveknek keménységiben, ostorozván,
 szánván, vervén, és gyógyitván az UR, ir-
 galmalságával, és ostorozálával megtartá
 12 Azért ha valaki leéd kemén nyakú az kőf-
 sógkózt, czudállatos dolog, ha azt bűn-
 13 tetetlen szenvedi. Mert ő nála irgalmal-
 14 ság és harag vagyon. Hamársággal, avagy
 engedelmes fejedelem, avagy haragjánac
 kiöntőie: miképpen foz az ő irgalmalsága,
 azoképpen az ő büntetéfcsis, mindent az

14 ő czelekedeti szerint megítél. Nem szar-
 lad el az ragadománual az bűnös és az Iste-
 félőncé békéséges türefic meg nem czalat-
 kozic. Mindé irgalmalságos jó tétémén-
 nekehelt adg, mert ki ki az ő czelekedeti Ize-
 ri t véfzéz jutalmat. Az Ur megkeménitette
 vala Pharaót hogy ótet meg ne ísménc:
 hogy megésmértenc nénc az ő hatalmaltá-
 gának czelekedeti az Eegh alatt való ter-
 tett állatoktól: minden teremtet állatnál
 az ő irgalmalsága nilvan vagyon, mert az ő
 világlóságát, és az lététségét igen elválaz-
 16 totta egy mástól. Ne mondgyad ezt: az
 UR előtt elröytezé, és a magatságbélinél
 17 ki emlekezi én róllá? Az sokságú nép kő-
 zót semiképpen né emlekeznec én róllani:
 mert mitfoda az én lelken az szamolhat-
 18 talan teremtet állatoc közé? Imé az
 Eeg, és az felső Eeg, az tenger és az föld, és
 az mellyec ezekben vadnac, az ő tekinteti-
 re megindúlnac, az egész világ ki terem-
 19 ter, és vagyon az ő akarattya szerint. Az he-
 gyekkel egygüt, a földnec fundamentoma
 20 röttegefcsel megrendúlnec, ha az Iste azok-
 ra tekint. Méltán az embernek szive ezek-
 kől még ingyen sé gondolkodhatic, mert
 annac útait ki foghatna bé elméjébe, az
 fzeletis mimódon foghatyác meg, mel-
 lyet senki nem láthat? Mert az ő czele-
 kedetinec nagy része eltikoltatott. Az
 ő igazságának czelekedeti ki monéhatná,
 avagy ki állhatná meg? mert távól vagyon
 az ő rendelése, és dolgai nac megtrudát, és
 mindeneknec elméje elfogy airtól való tu-
 21 dakozásban. Az ki megálazza magát, gon-
 dolkodic ezekről, de az bolond főrü elhi-
 tettetvén, bolond dolgokról gondolko-
 22 dic. Halgastl, szerelmes fiac és izereffed a
 tudománt: és az én befzédemre figyelmacz-
 zel az te emmedd. Megmutatom tellyef-
 23 séggel az tudománt, és szorgalmatoson
 kibefzülém az ő böltsésgét. Mert az UR
 itéletből czelekedet kezdettül fogva, mif-
 24 den állatoknac teremtetésit fogva rendel-
 te azoknac részeket. Megékefcsitete örörké
 az ő munkáit: miképpen hog az ő kezében
 vadnac ezeknec kezdeti nézetig: grol nézet-
 ségre: megfem cefzenc, megfem fogyát
 koztanac az ő czelekedetekben, elfem tá-
 25 vortanac az ő tizektül. Eggyic nem vóte
 az máfiknac szorofságára. Es soha enge-
 26 detlenec nem léfznac az ő befzédinec.
 Mert minekutánna az földre tekinté az
 27 UR, bétöltötte azt az ő javaival. Min-
 28 den élő állatnac teste befedezi annac fi-
 29 vét, és ugyan azon földben révec mindac
 30 állatoc.

XVII. Rész.

Megírja ez caputban az Istennek embereit-

köz ; de kiváltképpen az Izrael népéhez való szerelmet, és minemő kegyelmet, seggélés gondviseléssel környekezte meg ő közt, kikor noha az bűnét megbüntette mind az által irgalmasságából ijmet hozzá fogadt. Ist az ért minden embert az Istenhöz való szeretére.

1 AZ UR teremtette földből az embert.

2 Es elmér abba vizsgálta fordította őtet.

3 Megszámlálta napokat, és meghatározott időt adott ezeknek, mikoron adna ő néki hatalmat ez földön való állatokon.

4 Felruházta őket az ő állapotoc szerint:

5 az ő képére teremté őket. Minden élő állatokba béoltá az emberektől való félelmet, hogy az fene es repülő állatoknac nemcin uralkodnának. Tanátsor és nyelvet, szemeket, fülöket, és ízivet adá azoknac az gondolkodásra, de kiváltképpen

6 való részit adván az embernec, hatodszor értelmet is adott, és hetedszer az ő hatalmas czelekedetinesc magyarázattára való be-

7 fizéret. Ertelmes tudománual bétölté azokat, jokat, és gonoszokat megmutatá néki.

8 Szemét veté azoknac szivekre, és ezt adá néki, hogy mind örökké dicsőkedhetnénc az ő czudálatos dolgairól: hogy értelmefen beszéllenéc az ő czelekedetit.

9 Es az ő szentséges nevét dicsérenéc az ő válastottai. Adá ő néki tudomant, és az életnec törvényét örökstégül adá néki hog' vegyék ezekbe magokat mostan halandóknac lenni.

11 Qerőcké való figyertón ő vélec, és az ő ítéletit megmutatá néki.

12 Nagyságos dicsőséget láttac azoknac szemec, és az ő dicsőséges szavát hallotta azoknac fülöc, mikoron mondana néki.

13 Igen megőjíátoc magokat minden hamiságtól: és mindennec parautólator adott, az ő felebarátjoknac szerelméről.

14 Nem rőytettecc el az ő szemei elől azoknac útoc: örökké ő előtte vadnac: de minden ember ifjuságától fogva az gonofs dolgokra haylandó, annakokaért az ő kö szivec helyébe nem csinálhatá-

15 nac húsízivet. Mert mikor megofzlatnának az egész földnec nemzetségi, egyenként minden nemzetec rendelé hadnagyt: de az Izraelt kiváltképpen való népévé választá, az kit, miképpen első szülőttét nevel tudományban, és rész szerint közölvén ő véle az szeretnec világosságát, el

16 nem hadgya őtet. Annakokaért minden ő czelekedetec, olyanoc mint az fenyec Nap ő előtte: és az ő szemei szünetlen nézic azoknac útakat. Nem reytettec volt el ő előle azoknac hamis dolgoc, de mindé ő bűnec nyilván voltanac az Urnál, az UR pedig az ki jó, és megcsinéri az ő keze alkotmányát, sem eluen küldi, sem eluen hadgya őket, mivel hogy kedvez néki.

18 Mert az ő emberhöz való irgalmassága

ollyan, mint az pécset ő nálla: és az emberhöz való kegyelmét mint a szemnec fényét megtáryta: adván az ő fainac és léaninac megtérést: annac utánna pedig felkelvén, megfizet néki, és az ő jutalmot

19 adgya az ő fejekre. Mind azon által az ő hozzá folyamóknac megtérést adá,

meg erősíti azokat az kic el fogját koznac az szenvedésben. Téty meg azért az Urhoz, és hadd el az bűnökert: könyörögj előc

21 te, és meg ne bántsad őtet. Téti meg az magasságban valóhoz: és ally el az hamiságtól: mert ő ki vezér az ferettségéből, az

22 idvóséges világofságra. Es felőtigen gyűlöllyed az utálatos dolgot. Az magasságban való Istent kifsoda dicsérenéc az

24 kopótlóban: mint az őrvendező élőc. Az meghóltól mint hanem vólna, élvéz az dicsérés. Az élő, és az kinec szive épp, dit

26 séci az UR. Melly igen nagy az mi Urúc Istenünknek irgalmassága: és a megkegyelmezés az ő hozzá szentül megtérőkhöz:

26 Mert nem lehetnec mindnec az embereknben, niérr hogy nem halhatatlan az embernec fia. Mitsoda világosb az napnál: ez mind azon által megfogytatkozic: azonképpen az emberis az ki gondol testet

29 és vért. Jóllchet az illyen ember az magas égeknek hatalmát vizsgállya, de mind az által minden ember föld, és hamu.

XVIII. Rész.

Először ez capusban szól az Istenec igazságáról, és hogy az ő hatalmas erejenec senki végeire nem mellet. Másodször az ember életnec rövid voltáról, mellyhöz képest uralkodgya az Istent kegyelmefnec is tudnec. Harmadször is az gonofs beszédeknek eltoroztatásáról, az egészségtől való gonoszságtól, az jó életmánc, a fogadájnac bérlőseire, a gonofs szerentésenél kéjezen az jó szerentnec emlékezőseire, viz: mint az jó szerentésben a gonofs szerentésnek emlékezőseire. Volször a böltségnec böltsüleitől, a testnec gyönyörűsegenec elsővofzatatásáról szól.

1 AZ ki él mind örökké, az teremtett egyenlő képpen mindeneket. Az Ur, egyedul igaz, holott nintsen ő kivőle más.

2 Az ki teremtette ez világoc az ő kezével, kinec akarattjánac engednec mindnec, mert ő mindeneknek királya, ki elválatya ezekben hatalmával az szent

3 dolgokat az ferelmefektől. Kinec engedte hogy az ő czelekedetit kibeszéltlyet avagy kirtoda vizsgállya meg az ő nagy czudálatos czelekedetit?

4 Az ő nagyságánac erejét kifsoda számlálhattya elő? és kimondhatná elő az ő könyörületességénec számát?

5 Senki meg sem kifsébbítheti, sem hozzá nem tehet, lot meg sem tudhattya az ember, az URnac czudálatos czele-

kedetit

Gen. I.

Ekd. 10.

Gen. 2.

6 kedetit. Mikoron elvégezendi az ember, akkor kezdi az Isten; és mikoron megszünendic a czelekedetül, ő akkor czelekedez. Mert miczoda az ember, és miczoda az ő hafzna? miczoda java annac és miczoda gonofza? Az ember napjainac szami, ha ugyan fokákis, száz efsztendő: és senki nem tudgya az emberc kőzzül, az ő ki mülá, anac módgyát: mint az tengerből való egy czepp víz, és mint fővenec kőveczeje, olyan az ezer efsztendő az óróc időhöz képest. Annakokaért hofszűtűró az emberekhöz az UR, és ki ónti az ő irtgalmáságát azokra. Lára és megemlére hogy azoknac életeknek vége gonofz volna. Annakokaért az ő nagy kegyelmességét kiterjezti azokon. Az emberc irtgalmásága az ő felebaráttyához vagyon.

13 Az URnac irtgalmásága pedig, minden 14 testhöz. Fedvén, oktatván, tanítván, és megterítvén azokat, mint az páfistor az ő 15 nyáját. Az irtgalmáság azokat véfzi kőrnnyul, a kic bévfzic az fegyelmet, és a kic szorgalmatoson tudakoznac az ő itelecin. Fiam, mikor jól vagyon dolgoz, ne adgy feddésté való alkolmátófságot, és femmi szolláfodban gonofz befzédnc 17 bántását. Avagy nem éhític meg az hevseget a harnac? így job az (jő) befzéd, 18 akarmi ajándeknál. Imé az befzédnem meghalladgyae az jó ajéndéközást de mind az kettő szarmazic az kedves ember 19 től. Az bolond, háladatlanul (hami jót rőt ved) fzedre hánnya, és az irégynecc ajándéka megfartatya az fzeinek.

20 Mincc előtte szólnál tanul, és az betegség előtt gondot vífely (egészségedre.) 21 Az itélet előtt megláfd, hogy jól tégy, és az megbüntetéfnac napján engeztelést találz. Mincc előtte betegeskednél, ély magadnac megtartoztatásával, és az bűnőknec idején, megteréledet mutatd meg 23 Ne késleld meg, hogy idejekor meg né adnad az fogadált, és halálotra ne halafzrad az te megjamboruláfodat. Mincc előtte fogadnál valamit, az előtt kéfszits hozzá magadat, és ne légy hasonló az 25 Isten késértő emberhöz. Emlkezzél meg hogy haragjő reád az halálnac napján, és az bofzú állafnac napja eljő, mikoron ortzáját előrdittya az UR Isten.

26 Emlkezzél meg az éhségről az bövségnc idejében, az fzegetségtről, és szűkölködélről, mikoron gazdag lenedez.

27 Reggeltől fogva efvég elváltozic az idő, és mindezc hamarságofc az UR előtt: az bős ember minden dologban fél, és az bűnőknec napján, szorgalmatoson eltávoztattya az vértet, az bolond pedig, nem vífel gondott az időre. Minden értelmes férnu, az bölcseséget és tudományt beczüll.

29 Es annac az ki megnyerte azt, diczértet tulaydonitor. Az kic értelmefec, azoc befzédckelis az bölcseséget meg bizonyittyac, és szereznc hafznos példa befzédeket, az életnc igazgatására: Jó a bizodalom az egyedül való URhoz, miért hogy az meghólt szívó, ragazkodic az 31 meghólt dologhoz. Ne úzzed az te gonofz kívánságodat, és tartoztasd meg az 32 te haylandó kívánságodat. Ha az te fzi vednc kívánsága szerint czelekefzel, az te ellenségid a kic itigykednc te read, ő 33 rülaec te raytat. Ne órüll a teloc gyönyörűségeden, és azoknac társaságo okul meg ne köteleztel. Megláfd hogy fze gényvő ne légy, az gyakorra való vendég ség miatt, mig femmi ne légyen az érfzében: mert úgy gonofz nevő lefeskedője léfzef az te életednc.

XIX. Réfz.

Int az bornac és a gonofz afzfzoni állatnac, gonofszagnac és gyönyörűségnc eltávoztatására, nyelvünknc megtartoztatására, felebarátunknac ellenénc való vértetnc elirtkolására, Isteni félelemre, és képmutató barátinknac eltávoztatására.

1 **A**Z réfzeges munkás ember, nem fozkot megazalagodni, és az ki megtállya az kiczin dolgokat, lassan lassan el 2 fogyátkozic. Az bor és az afzfzoni állat, elhertic az bölcseséget, és az ki égyzesül az tisztátalan paráznacal, vakmerő az.

3 Az moly és férgec órókségül birjac azt, és megfzarad, minccutána jút nagy gyalazatofszágnac példajára. Az ki hamar bizza magát ezekre, alhatatlan elmétő; az ki bűnt czelekefzic, ő maga lelke ellen vért 5 kezic. Az ki órül az gonofszágnac, méltó feddésté, az ki pedig ellene áll az gyönyörűségnc, az ő életét megcoronázza. Az ki birja az ő nyelvt, másal háboruságnélkül él: és az ki gyűlöli az czöczögált gonofszal nem illetetic.

7 Máfnac ne mondgyad az mit read biznac, és femmi nyavalyád nem léfzen. Ne befzéllyed barátodnál, avagy ellenségdenél más embercnc erkölcsért, és ha te néked néárt az bűn, ki ne jelents. Mert ha az meghallandgya, őis efszében véfzi a te életeredet: és idővel gyűlöltégedet. Hallortalé más ellen valami befzédet: te ved hallyon meg, és bátorságos légy: mert né hafit meg tégedet az befzédnc megtartáfa. Ha az bolond valami szót hall gyóttrettetic az miatt, mint az mozgat miatt az 12 szűlő. Mint az embercnc temporajába lóott nyil, olyan az bolondnac elmejében az hallot befzéd. Fedd meg barátodat, hogy ha valamit valami módon nem

LII

czelekedet, és ha czelekedet, hogy ez után
 14 ne czelekedgye. Fedd meg felebarátodat,
 ha valamiképpen valamit nem szólott, és
 ha szólott, hogy ez urán nem mivellye.
 15 Fedd meg barátodat, mert gyakorta e-
 16 sic az véte. Es minden belzédnek ne
 hídgyen az te elméd. Vagyon olly ki meg-
 e sic belzédében, de nem szíve szerint: val-
 lyon kikizoda volna pedig ki az ő nyelvél-
 17 vel meg nem tántorodnéc? Fedd meg fe-
 lebarátodat, minekelőtte fenyegetnéd, és
 adgy helt az magaságbéli Isten törvényé-
 18 nec haragnéikül. Az URnac felelme, az
 Istenhöz való ragazkodásnac első grádi-
 cza, és a bölcsesség ő hozzá való szereimet
 szerez: az UR paranczolatánc tudása, é-
 letnec tanítási: és a kic ő néki kedves dol-
 gokban foglallyác magokat, halhatatlan-
 ságnac gyomólczét vélsic. Az URtól való
 felclem tellyes bölcsesség, és minden böl-
 csességben vagyon a törvénnec czelekedeti,
 és az ő mindenhatóságánac ismérleti.
 19 Az melly szólga azt mondgya az ő U-
 ránac: az mi néked tetticz, nem czele-
 kedem, az urán ha megczelekedei, ingerli
 20 az ő éltetőjért. Az Istenelenségnac tu-
 dománya nem bölcsesség, ezsétségis nin-
 czen ott, az hól az bűnösök nec tanáczo-
 21 cson. Vagyon olly gonoszság, a melly úta-
 lalos, de vagyon tudatlan, a kiben kevés
 22 bölcsesség vagyon. Job az felelmes balga-
 tag, annál az ki bővölködic ezsétségvel,
 23 és az Isten törvényét megromtya. Va-
 gyon szorgalmatos okoság, melly mind-
 azáltal hamis, és vagyon olly ki az igazsá-
 got elforditya az itéletnec kimondásá-
 ban; de az ki igazán térszi az itéletet, ez
 24 bölcz. Vagyon olly, ki mint ha szomó-
 rúság által megálzatott volna, gonosz-
 ra igyekezic, de ő magában tellyes tüzes
 25 alnoksággal. Ki egy felől lebozcattya
 ortzját és halgat, fiktetec mutatván ma-
 gát, de mikoron ingyen nem vélned, elő-
 26 szteris ő illetkárval. Ha erőtlensége miá
 ellened való vétkézéstül megszűnikis, de
 ha alkolmatoságot találand megbant.
 27 Tekintéséből megismértetic az férfit,
 és az személynec jeten való képéről, meg-
 28 tetticz az embernec szíve: Az férfitnac
 ólítózeti, és szájat elterjerző nevetés, és az
 embernec járása, megmutattyác az ő ter-
 mészetit.

XX. Rész.

*Tanít az ember dorgálásnac modgyara, és
 az meddál való hárgatása, mint az megdorgal-
 tást ember az ő bűnenec esmeretire. Az
 urán kárhoztatya az a andokúac de kivalk-
 keppen az bolondoc ajándékánac vételís,
 az hazugságot, és az bölcseseg-
 nec elisholását.*

1 Vagyon olly dorgálás melly alkolmat-
 lan, vagyon olly emberis az ki elhal-
 2 gattya azt, az pedig bölcz. Miképpen
 job megdorgálni, hogy nem mint titkon
 haragúni: úgy az ki az feddónc, bűnről
 vallált tetzen, az veszedelemtől megótra-
 3 maztatic. Minemő az heréltne gonosz
 kívánsága az leánnac megszeplősítésére,
 ollyan az ki erőszakval részten itéletet.
 4 Vagyon olly ki bölcznec alitatic a hal-
 gatasért, és vagyon olly ki gyűlóságis az
 5 ő foc szóllása miatt. Nemelly halgat,
 mert ninczen mit felelni, vagyon olly vez-
 reghalgaróis, ki tudgya az alkolmatosá-
 6 got. Az bölcz ember vezreghalgar, az
 mig alkolmatosága leszen: az czaczo-
 7 gó pedig és az bolond, az alkolmatoságot
 elhadgya. Az kizapora beszédű, utálat-
 8 os: és a ki magánac hatalmat tulaydonity
 gyűlóságis: Szép az megdorgált ember-
 nec megjelenteni az ő megtérését, mert
 9 ezképpen az akarát szerint való bűnt el-
 távoztattya. Jóllehet kedvesec az gonosz
 dólgoz, az bűnös embernec, de taláitott
 10 az ő kárára. Vagyon olly ajandoc melly
 te néked nem használ, és vagyon olly ki-
 11 nec kettős megfizetéfé leszen. Vagyon
 olly, ki a diczértért megalázza magát, és
 vagyon olly ki az alázatoság által felma-
 12 gasztalta az ő fejét. Vagyon olly ki kiczi-
 áron vórt fokákat, de azokat megkelletet
 13 fizetni hat annival. Az bölcz ő magát
 az ő beszédivel kedvesec térszi, az bolon-
 doknac pedig álhatalná beszédek nec sem-
 14 mi kedve ninczen. Az bolondnac ajándé-
 kát ha elvejeded: te néked nem leszen
 haznos, sem pedig az irégynekis az ő al-
 kolmatlanságaért: mert az ő szemei erre
 néz nec hogy egyért fokot vegyenec.
 15 Keveset ad, de fokakat szemedre hány,
 és kiált reád, miképpen az poroszló.
 16 Makólczon ad, s-hónap megkéri, gyű-
 lóságis az URnál és embereknél ez téte
 17 ember. Az bolond ezt mondgya: nin-
 czen senki barátom, ninczen kedves fo-
 gonattya az én jó téremenimnec.
 18 Az kic érsic az én kenyeremet, gonosz
 19 nyelvec vagyon. O meniszter és melly fokon
 czúfollýac ezt? mert az minélkül valaki
 szúkólkódóttis, nem jó indulattal adta,
 és szinte ollyan mint ha semmié nem vol-
 20 na. Az padimontomon való esés, az
 szónac kimondásánál hirrelenb, úgy az
 gonoszoknac romlásoc, hirtelen dolog.
 21 Az alkolmatlan ember igaz ollyan, mint
 az beszéd az tudatlanoknac szájokban.
 22 Az tudatlanac szájából mondattatot
 bölcz belzéd megvettetic; ha azt idejekor
 23 nem szóllya. Vagyon olly ki megtartozta-
 tic az vétkézéstül szakség miá, ki az ő nyu-
 24 godalmában is gyötretic. Vagyon ki elvez-
 ti magát szemérmesség miatt, limét olly
 ki á

ki a izemélnec beczületivel vetzi el önön
 15 magat. Vagyon ki szégyenletiből kedvesé-
 16 gévé. Gonozvndokság emberben az ha-
 17 zugság, de az tudatlanoknak szájokbá gya-
 18 zugság, az tudatlanoknál az lopó, az lú-
 19 netlen hazugnal : mind az kettő pedig ve-
 20 szedelemnec örökségét találja. Az hazug
 21 embernec élete szidalmatos, és az ó szé-
 22 gyene szünetlen követi őtet. Az bölts elő-
 23 vizi magát beczédével, és az ezés férhu az
 24 méltóságosoknál kedves léfz. Az ki szán-
 25 tyá az ó mezejét, magassabban rakia az ó
 26 asztágát, és az ki kedves az fő embereknél,
 27 boczánatot talál az ó hamisflágánac. Az
 28 ajándekoc megvakittya az bölczeknec
 29 szemeket és az fzedéket megultiac, mit
 30 ha száját bedugnac az embernec. Az eltit-
 31 kolt bölczeségben, és elreyet kénzben,
 32 vallyons miczodá hafzon vagyon mind ez
 33 kettőben. Job az ember ki az ó bolondsá-
 34 gát eltitkolja, anál az ki bölczeségét reyti
 35 el. Job az el távoztathatatlan bölcséges
 36 rútes az URnac keresésében, a hogy nem
 37 mint a ki az ó életét az URnélkül forgat-
 38 tyá.

¶ Vagy követés-
ben.

XXI. Réfz.

Tanít az bűnnek eltávoztására, és az bű-
 nésri való feddésnek elszenvédésére. Az utón
 szal az ezés embernec és az bolondnec külömb-
 ségéről.

1 Fiam, mikoró vétkeztel, ne meay tovább
 2 benné, hanem inkább az elebbiekért kö-
 3 nyódogj. Mint az kigrótól citávozzál az
 4 büntől, mert ha hozzá járul, megmar-
 5 tógedot. Orofzlan fogaj, az é fogaj, kic el-
 6 veztic az embernek leiket. Hasonló
 7 az kétéltő törkös minden hamisflág, eunc-
 8 czapála meg nem nem gyógyitathatic.
 9 Az vitzszavonás és a kevéllég, eipuszitryac
 10 az gazdagságot, azonképpen az kevélyek-
 11 nec házoc elpusztatitac. Az szegénec kö-
 12 nyórgéle meghalgattac, és az ett való i-
 13 télet hamarjó. Az ki gyülob: az feddést, az
 14 bűnősnec nyomdokát követi. De az ki féli
 15 az URat, megter szive szeriat. Az jó nyelv
 16 ember távolis megzáméttetic, de az
 17 ezés ember tudgya hogy őis gyarló.
 18 Az ki eppiti az ó házat más ember pénzé-
 19 vel, olyan mint az ki gyüyt követ az ó te-
 20 metésnec koporsójára. Az hamisflak-
 21 nac gyülekeztec, mint az egybe gyüyte-
 22 tett czeptü, és az ó veszedelmes vége, az
 23 tűz. Az bűnősöknek utoc jöllehet kö-
 24 vel rakatot meg: de annac vége az pokol-
 25 nac mélsége. Az ki megórtizi az URnac
 26 törvényét, megtartoztattya az ó magy
 27 gondolatit.

13 Az bölczeségnec pedig kezdeti, az UR
 14 félelménec megterveztic. Nem taní-
 15 tatic az, a ki nem szorgalmatos. Mert
 16 vagyon olly szorgalmatosflág, melly meg-
 17 fokasitya ez embernec keferúségét.
 18 Az bölcznec tudománya, mint az viznec
 19 áradása megfokásul, és az ó tanácsa mint
 20 az életnec tizta kutfeje. Az bolondnec
 21 belső részei, hasonlatolóc az megromlott
 22 edénhöz, semmi tudománt meg nem tart
 23 az ó életben. Ha az tudós, az bölts em-
 24 ber beczédet halgattya, diczéri azt és ma-
 25 gánac megtartya, ha pedig hallotta azt az
 26 értelemnélkül való, nem kedveli, és háta
 27 megveti. Az bolondnec beczéllése ol-
 28 lyan, mint az uson való tereh, az értelmef-
 29 nec pedig beczédébe taláttac kedveflég.
 30 Az ezésnec beczéde kévántac az gyu-
 31 lekezetben, és minden ember éczében vé-
 32 szí annac mondasit. Mint az elromlott
 33 ház olyan az bolondnec az bölczeség, és
 34 az tudatlannac bölcsége, alkalmatlan
 35 beczéd. Kaloda helyett vagyon az bolon-
 36 doknec az tudomány, és olyan néki mint
 37 job kezénec megkötése. Az bolond az
 38 nevétsben felemeli az ó szavát, az bölts
 39 férhu pedig vezreglétfenis alig moso-
 40 lyog. Mint az arany ékeflég az ezésnec
 41 az tudomány, és mint az job kezében az a-
 42 rany peretz. Az bolondnec lába, gyors az
 43 málnac aytajará, de a tudós ember, az sze-
 44 mérmeteflégért attól magat magtarto-
 45 zattya. Tudatlanság embernec aytón
 46 halgatni, az ezésnec pedig nagy gyalázat.
 47 Az czázogó embereknek ajakoc képtelen
 48 dolgokat szólnac, az ezésnek pedig be-
 49 szédec mint egy fonttal megmérteketét-
 50 nec. a Az bolondoknec szájokban vagyó
 51 az szívec: az bölczeknec pedig az szívek-
 52 mi a bolondok-
 53 nac szíve:ben
 54 vagyon kimon-
 55 gyan, de az böl-
 56 czeknec szíve: a
 57 ó szíve:be va-
 58 gyan, az szívek-
 59 nec titkait kimő
 60 jelenitic.

XXII. Réfz.

Kárh:ztattya az veszteset, szol az magza-
 toknac, fiaknac vagy leányoknac jó vagy gonosz
 neveléséről. Az bolondoknec tanisafokról. Az
 jó tanácsu emberekül. Utoljor hogy embernec
 meg kell tartani barátjához való hívésget.

AZ megférteztetet köhöz hasonlitatic
 a rest, és minden czufollya az ó gyalá-
 zattyár. Az ganéjoc közzöl, az tehen ga-
 néyhoz hasonlitatic a rest, mellyet valaki
 felvéfzen, a kezét megfzokta kenni. Szé-
 gyenére vagyon az atyanac, az tudomán-
 nélkül való fiunac szülfec, és az leanzóis,
 az melly illyen, gyalázatra szülfec.

4 Az ezres leány, az ő férjének örökösfe-
 lén: a ki pedig szegyenvel illezi az ő fér-
 jét, az ő szüleinél szomorúságata czeleke-
 5 szi. Attyát és férjét gyalázzal illezi az
 6 vakmerő afzoni állat. Az alkolmatlan
 befűd, olyan mint az siralomban való é-
 nekles, az ostorozás pedig, és a dorgálás, a
 bölcseségnek mindenkor alkalmas időbē
 7 vaduac. Az fiac kic jó életben neveltet-
 rec fel, eltőrlic az ő szülejeknek nemtelen-
 ségeket: az fiac kic gyalázzatban, és tudat-
 lanságban gyönyörkedne, az ő nemzet-
 ségeknek nem ellégét megundokitryác.
 8 Az czerpet enyvezi őfze, az ki tanitrya a
 bolondot, és a mélségben áluvót serkenti
 fel; a szunnyadozónac befűd, az ki az bo-
 londnac befűd: mert az az befűdet elvé-
 9 gezvén, azt mondgya: miczoda? Az halot-
 tat siraflad, hogy elkölt tőlle az világoflag:
 ugy az bolondot siraflad, hog' értelmét el-
 10 vezette. Gyönyörűségben siraflad a
 11 meghóltat, mert megnyugott. Mert az
 12 bolondnac élete, nehezeb az halálnál. Az
 halotnac siraflad, heted napig való: de az
 bolondnac és Istentelennac siraflad tart az
 13 ő életinek mindē napiaiban. Az bolondval
 ne szűli' fokot, és ne járy az értelménkül
 valóval, mert miképpen hogy semmi értel-
 nálla ninczen, ugy mindē te befűdédet sē-
 14 minec betsűlli. Megódd magad attól, hog'
 meg ne bántassál, és az ő hitvánságival,
 15 megne undokitassál. Távozzál el attól, és
 nyugodalmat találj, és semmiképpen ne
 16 bizzad magadat az ő bolondságára. Mert
 az ónnal nehezeb volna, avagy ha valami
 17 egyéb nehezeb állat vagy onnál. Az
 fővényet, sőt, és ez nagy darab vasat, kőn-
 nyeb hordozni, hogy nem az értelemnél-
 18 kül való embert. Az eppitēfze az kötēfűl
 őfzve foglaltat fāc, az szélnac hányatāfa
 miatt el nem bomolnac, azonképpen az
 ezres gondolon eppitetet szívó ember,
 semmi időben meg nem rőtten félelem
 19 miatt. Az értelmes gondolon fundál-
 tott szív, olyan mint a szép falon az fővé-
 20 nyes vakolás. Magas helyē az szél ellené-
 be allattatott sóvényec, semmiképpē meg
 21 nem maradnac. Azonképpen az bolond-
 nac gondolatryában való félelmes szív,
 akar mi felelemnac miattais, semmi-
 képpen meg nem maradhat.
 22 Az ki az szemét dörgeli, könyvét inditrya,
 és a kicziglandgya az ő szívét, annac indu-
 23 latit megmozdittya. Az ki követ hagyic
 a repülő állatokra, elűzi azokat: és az ki
 24 gyalázzal illezi baráttyát, felbontya az
 barátzágot. Ha barátod ellen fegyvert
 vonandatz, ne essel kétségbe: mert
 vagyon a megbékéllésnek módgya.
 25 Barátodra ha megnitandod szadat, ne
 fély, mert annac elzerecsēnac módgya va-
 gyon, az gyalázzatnac, kevélségnek, ti-

toknac megjelentésēnac, és álnoksa-
 gos ütēnac kivölē, mert ezekért ember-
 nec baráttya eltávozie tőlle. Hiv légy
 26 attyádftához az ő szegénségben, hogy
 27 örülhes az ő jó állapotryábanis. Az ő
 nyomorúságában maradgy meg ő véle,
 hogy örökös társ légy az ő öröktségben:
 mert az jelen való állapotot nem kell min-
 denkor megutálni, és nem kell a bólon-
 28 dgot beczólni. Mint az tűz előtt
 kimégyn az kementzēnac párája, és fűti,
 így az öldöklésnek előtte vaduac az szit-
 29 koc. Baratomat őltalmazni nem szegyē-
 lem, és ő előtte semmiképpen el nem reytfē
 30 magamat. Ha én raytam ő miatta go-
 nosz esic, valaki haladgya, meg őltalmazza
 31 magát attól. O ha valaki vetne az én
 számra lakatot, és az én ajakim crős pe-
 zcētet, hogy el ne romolnēc hertelenség-
 gel az én ajakaim miatt, és engemet ne
 veztene el az én nyelveim.

XXIII. Rész.

*Könyörög Istennac, hogy az emberi tanátsok-
 nac helyében az ő szent lelkēt adgya nékie, kimeg
 általa meg őltalmazassēc mindē gonosz testi in-
 dulatoktól. Az után karhozzatrya az esküvecfē
 és az parázna jagot.*

1 **U**Ram attyám, és az én tellyes életem-
 nec Ura, ne hadgy engemet ezeknek
 ranáczokra, és el ne hadgy engemet ezec
 2 kőzött esic. Kiczoda dorgálna meg az én
 gondolatomat: és az én szívben bölcseség-
 nec tudományát ki adná: hog' az én tudat-
 lanságimnac ne kedveznénc, és el ne hal-
 3 gatnac azoknac bűncit. Hogy ne fokaful-
 lyanac meg az én tévelgēsim, és ne bővöl-
 kedgyenec az én bűnime, nyomorúságira:
 annakokaért elvezszec az én ellenségim
 előtt, és örülljön én raytā an én ellenlégē,
 kicaec reménségec távol vagyon az te ir-
 4 galmasságodtól. Attyám Ura és én életē-
 nec Istene, kevélségec ne adg' énnékē, és az
 engedtelē elmét mindēkor eltávozzad a te
 5 szolgádtól. Az hiában való reménségceket,
 és kevélségceket fordits él én tőlle, és tar-
 tozzad meg azt mindēkor, a ki akar te né-
 ked szolgálni. Ne foglallyō el engemet az
 hafnac, és az más ember feleségével való
 halásnac kevélsága, és szemtelen gondo-
 6 laura ne adgy engemet te szolgádat. Hal-
 gassatoc, fiaim, az igaz mondō száynac ta-
 nitásāt; mellyet az ki megtart, meg nē fo-
 7 gattatic az ő befűdével. Az ő ezfelensēgi-
 bē megfogattatic az bűnősias: az szitkozodō
 és a kevély megbotrānkozna ezekben.
 8 Az esküvére ne szokassad a te szadat, és a
 te esküvéledben a szent Istent nevezni gya-
 9 korta ne szokiad. Mert miképpē az szolga
 nem kevéskēcker hordoz, a mellyet gya-
 korta szoktanac büntetni, ug' a ki esküzcic
 és az

és az Istent mindenkor nevezi, az bűnről
 10 tisztára nem léfzen. Az férfiu ki sokat eskü-
 fizic, tellyes hamisággal, és el nem távozik
 11 annak házatól az oltor. Mikor valami-
 ben vétkezik az ember, az ő bűnét ő hor-
 dozza, mellyet ha meg nem ismér, megker-
 tőzteti azt. Ha vakmérő képpen eskezikis
 12 valaki, ártatlan nem léfzen. Mert meg-
 13 tellyesédic az ő háza büntetésekkel. Es ez
 illyennec befzéde környül vétetett halál-
 val, nem találatic ez az Jácóbnac öröksé-
 14 ge közt. Mert az Istenfélőktől ezec mind
 távól vadnac, a kic a bűnökben nem keve-
 15 tednec. Az mértékletlé és kúvéste ne szok-
 tassad szájadat: mert abból gonofz dolgot
 16 támadnac. Emlkezzél meg az te atyád-
 ról, és anyádról, mikor az fejedelmec kö-
 17 zött ülöz. Hogy te is el ne felejtésel az oc-
 előt, és az te szokásoddal megőz öve-
 redgyel: mert akarnad ha nem születtet-
 tel volna, és a te születtédec napját árko-
 18 zod. Az szidalmas befzédekre szokott em-
 19 ber, minden ő napjaiban semmiképpen
 meg nem tanul. Két rendbéli emberc
 nevelic az bűnt, és az harmadic, ha tagot
 szerez bozifuságra felgerjedet címével.
 20 Az mint az égő tűz, ki meg nem aluzic,
 21 mig meg nem eméztetic. Az parázna em-
 ber ki vétkezik az ő maga testében, ki meg
 nem szünic mig az tűzet fel nem gyuyt-
 22 tyá. Az parázna ember nec minden étec
 gyönyörúséges, semmiképpen meg nem
 23 szünic mig meg nem hal. Az ő agyas há-
 zából kiménő ember, ki így gondolkodic
 24 magában, kiczodalát engemet? Setér-
 ség vagyon környülem, és az faloc fedez-
 nec bé engemet, mit félnéc? az én bűne-
 imról semmiképpen meg nem emlekezik
 25 az magaságban lakó. Ki fél czac az em-
 bereknec szemektől, mint ha nem tudná,
 hogy az magaságban való Istenec szem-
 ei ezerszer fényesbec az fényes nápnál.
 26 Mellyec nézik az emberek nec minden
 úrokat, és szintén az eltirkolt dolgokatis
 27 láttyác. Kinel minekelőtte ezec terem-
 tetné nec, tudva valánac minde nec, hason-
 latosképpen minekutánna teremtettec,
 28 által lát mindeneket. Es illyen az váro-
 nac úrtzain megbüntettetec, és az hól nem
 29 vélné megfogattatic. Hasonlatoskép-
 pen az aszfzonyi állatus, melly el hadgya az
 30 ő férjét és az ki öröksősöket fogad má-
 stól. Mert előfzer nera engéret az isten
 törvényé nec, és másoldszor az ő férje el-
 len vétkezett, harmadoldszor paráznasággal
 31 paráználkodot, és más férfutól szült ha-
 kat. Es az gyűlökezetben elő hozattic,
 és ennec gyermekin büntetés étic.
 32 Nem terjednec el ezéleknec fiaiac
 gyűlökec, és ezeknec ágis nem teremtenec
 33 gyömsöket. Atkozafra hadgya az ő
 emlekezetit, és ennec gyalázastyá címec

34 töröltetic. Ecképpen megésméric az kic
 megmaradaadnac, hogy semmi job nin-
 czen az URnac félelnénél, és semmi gyö-
 nyörúségesb ninczen ennél, az ki figyel-
 35 mézik az URnac paranczolattyára. Nagy
 diczóság, követni az Istét, és élet nec holz-
 fúsága vagyon ebben, ha ő tőle kegye-
 lembe vétetel.

XXIII. Rész.

*Ex Caputba szól az bölcs az bölcségnec
 nagy méltóságáról, melly nem teremteteti ha-
 nem az attyanác öröké valo bölcsésége, melly-
 vél az Salomiaszól. Prov. 8.*

1 **A**Z bölcsesség ő maga diczéri magát,
 és az ő népek közöt diczekedic. *Proverb. 8.*
 2 Az Istenec gyülekezetiben meg-
 nittyá az ő száját, és az ő hatalma előt
 3 diczekedic, mondván. En az felséges I-
 stennec szájából származtam, ki minden
 teremtet állatnac előtte születtém.
 4 En teremtettém az Eegen az elfarad-
 hatatlan világofságot, és mint egy felhő-
 5 vel befedeztem az földet. Ennekem az
 magas helyekben volt sátorom, és ki-
 ráli székem volt az fellegnec czflopában.
 6 Az Egeknec temérdégségét czac én
 kerültém meg és az tengereknec mélsé-
 7 gét eljártam. Az tengernec habjával,
 az egész földöl minden népekvei és nem-
 8 zetséggel én bírtam. Es mind ezeknél
 kerestém nyugodalmat, hogy valakinec
 9 örökségében laknám. Ackoron paran-
 czola én nékem az mindeneknec terem-
 tője, és az ki teremtet engemet, meguy-
 gotá az én sátoromat, mondván.
 10 Jácób nemzetsége közt vonnyad fel
 az te sátorodat, és örökös légy Jerusa-
 11 lemben. Az időc előt, kezdetül fog-
 va teremtet engemet, és örökké meg nem
 szünöm, az Szent sátorban ő előtte szol-
 12 gáltam. Es így Sionban megerősitet-
 tem, hasonlatos képpen az megfzentel-
 tet városban hagyot nyugodnom, és Jeru-
 13 sálemben vagyon az én hatalmam.
 14 Anakokaért meggyűkezettem az meg-
 diczöditetett nép közöt, az URnac örök-
 14 ségének (résztében.) Mint az Libanus he-
 gyén való Cedrus fa, felmagasztaltattam
 és mint az Hermon hegyén való Cyprus
 15 fa. Mint az víz parton való pálma fá,
 felmagasztaltattam, és mint az Jericho-
 16 nac Rósinac palántái. Mint az ékes o-
 layfa az szép mezőn, és mint az jegenyefa
 az vizekből, acképpen felnőttem.
 17 Mint az Cynamomum, és az drága illa-
 18 tu Balsamum, jó illatit voltam. Mint az
 Calbaum, az Onyx, és Myrrhanac ke-
 19 te, és a Tómiennac fűti az sátorban. En
 mint az Terpentinnac fia kiterjedtet.

Sirach Könyve.

tem az én ágaimat, diczóségetec és kedve-
 20 sec az én ágaim. En mint az tértmő szőlő-
 rő boczátram jó illatot, és az én virágim
 21 telénc diczéteretec és gazdag gyümölczet.
 22 En ananya vagyoc az jó szeretnec, az I-
 steni félelemnec, esméretnec, és az szét re-
 23 ménségnec. Mellyeket közlőc minden én
 fiaimval, hogy mindenkor azoockal legye-
 24 nec, az kiket ad Isten nékem. Járallyatoc
 én hozzám az kic kívántoc engemet, és az
 25 éa gyümölczimuel mellyeket termec tel-
 26 lyeledigetec meg. Mert az én emlékeze-
 tem édesb az méznél, és az én örökségem
 27 az lépés méznél. Az kic élnec engemet,
 annál inkább cheznec engemet, és az kic
 28 ifznac engemet, annál inkább szomjuhoz-
 nac engemet. Az ki halgat engemet, soha
 29 meg nem szégyenül; és a kic gyakorlanac
 30 engemet, el nem tévednec. Mind eze-
 31 ket moadgya az felségoc Isten frigyénec
 32 könyve. Es az törvény mellyer paranczolt
 33 mi nékúnc Mofes, az Jácobnac gyülekeze-
 34 tiben örökségül: meg ne fogyátkozzatoc,
 hogy erősec ne lánnetec az URban: Hogy
 35 óis megerősiczen titeket, ragazkodgya-
 36 toc ó hozzaja: Az mindenható UR egye-
 37 dül Isten, és ninczen töb ó kivőle meg-
 38 tartó. Ki becőlt mindeneket mint az Phison
 39 folyó víz bőzcseségével, és mint az megá-
 40 radott Tigris az uy gabonánac idején. Ki
 betölt mint az Euphrates, értelemmel, és
 41 mint az Jordán vize, melly aratálnac ide-
 42 jén az földet megnedvesíti. Ki megmu-
 43 rattya mint az világofságot az szép rudo-
 44 mánt, és mint az Geon, szüretnec idején.
 45 Nem tudta ezt meg tókélltetesen az el-
 46 ső, hasonlatos képpen az utó!so nem mért
 47 annac végére. Mert az tengernél bővsé-
 48 gesb annac értelme, és az ó tanácsa az
 49 mélségnél nagyobb. En bőzcseség olyan
 50 vagyoc mint az folyó vízből kifzgett fo-
 51 lyás. Es miut az föld alatt való czatornác,
 52 úgy mentem Paradisomba: Mondéc,
 53 megöntözöm az én szép kertemet, és azon
 54 kertemec tábláit megrécizgitem vízzel.
 55 Es imé énnékem az árokból lón folyó
 56 vizem, és az én folyó vízből lón énné-
 57 kem tenger. Mert az tudománt mint az
 58 reggeli időr megvilágositom, és megmu-
 59 tatom az nagy hófű idejig. Mert az tu-
 60 dománt jóvendőlésre kiöntöm, mellyer
 hagyoc órc nemzetségekre. Im láttyá-
 40 toc hogy én nem czac magamnac mun-
 kalkottam, hanem mind azoknac valakic
 keresic azt.

XXV. Rész.

*Szol az három dolgotról mellyer kedveset-
 ket szic az embert mind Isten előtt s mind a em-
 ber előtt. Az utan az három nyűhóság és dolog-
 krol. Az vőn embernec bölcseségéről. Az ki
 lentz bölcsőség állaparról. Nevezet szerint az*

*Isteni félelemről. Utolszorszol az gonosz asz-
 szonállatokrol.*

1 **H**Arom dologgal lőttem szép, és ékef-
 2 sé nevedtem az UR előtt és embe-
 3 rec előtt. Attyafiaknac egyenefségeivel,
 4 közel valóknac barátságocokal, ferfiuval és
 5 aszszoni állattal, kic egy másf között jól
 6 alkozfnac. Három féle embereket gyűlöl
 7 pedig az én lélkem, és igen haragfzom a-
 8 zoknac életekre. Szegén kevélt, és gazdag
 9 hazngot, és vőn paráznát, kiben kevé és ér-
 10 telem vagyon. Az te ifjuságodban ha fem-
 11 mit nem gyűyítottél, miképpen találod azt
 12 meg az te véusegedben? Az vőn embernec
 13 melly ékes az itélet: és az vének nec a bölcz
 14 tanácznac tudáfa? O melly ékes az vének-
 15 nec bölcseséget, és a diczétereték nec tu-
 16 dományoc és tanácoc. Az vének nec Co-
 17 ronájoc foz dolgotnac megpróbáláfa, és
 18 azoknac diczekedésec az Urnac félelme.
 19 Kilentz gondolatokat mondotram, az
 20 én elmembem bódogoknac lenni, és az ti-
 21 zediket kimondom az én nyelvemvel. Az
 22 ó gyermekin órvédőz ember bódog, és az
 23 ki életiben láttya ellenséginec romlását.
 24 Bódog a ki lakic eszes feleséggel, és a ki
 25 nyelvél meg ne tántorodic, és az ki ná-
 26 lanál meltatlanb embernec nem szólgal.
 27 Bódog az ki nyerhetet ezefszéget, és a
 28 ki azt befzéli az halgaróknac sülékbe.
 29 Melly igen nagy az ki nyert bölcsesé-
 30 get; de senki nincz az ki meghaladná az I-
 31 stent félőt. Az URnac szereteti pedig min-
 32 deneket fellül halad világofsággal. Az
 33 ki megtartya azt, kihöz hasonlithatnec.
 34 Az URnac félelme kezdeti az ó szerete-
 35 tinenec, a hűt pedig kezdeti az ó véle való
 36 égyesülélnec. Nagy fél, az embernec
 37 szívénec febe: és nagy gonofság, az asz-
 38 szoni állar gonofsága. Minden veréft el-
 39 tőrőc, czac az szívenc verését nem. Es
 40 minden gonofságot, czac az aszszoni álla-
 41 tét nem. Es minden erőtélt, czac hogy
 42 az én gyűlölóm nec erőtérelt nem. Min-
 43 den bözszű állást, czac ellenségemér
 44 nem. Fő ninczen ártalmasb a kígyónac
 45 fejénél, úgy ninczen veszedelmesc ellen-
 46 ségnec haragjánál. Inkáb akaréc la-
 47 kozni orofzlánval, és Sárkánval, hogy nem
 48 mint lakozni az gonofs aszszoni állattal.
 49 Az aszszoni állatnac gonofsága elvál-
 50 tottattya az ó ortzáját, és annac ortzáját
 51 megfeketiti, hogy legyen olyan mint az
 52 nőfű medve. Az ó atyafiai között ha
 53 leülis annac férje, még akarattya ellenis
 54 foházkodic az ó gonofs feleségén. Mindé
 55 féle gonofság kieziu az aszszoni állatnac
 56 gonofságához képest, az gonofs embereket
 57 nec julfoc az olyan. Mint az fővényes
 58 halóra való felménés az vőn ember lábá-
 59 nac, olyan a azáfogó aszszoni állat, az ó
 60 alázatos

a Az az, előtte jár az ó urának eszayt a birodalomot veszem. Gonesz.

b Az az, a válságról való bizó- ság levetel.

26 Alázatos Urának. Ne útközzél az aszoni állatnac szépségében, és aszfzoni állator
27 ne kívánj gyonyorúségne okáért. Hara- gos, szemtelen, és szidalmatos az olyan aszfzoni állat, melly az ó Urát taplállya.
28 Alázatos szívet, és szomorú ortzát, és sziv- nec fáydalmat szerzi az gonosz aszfzoni ál- lat. Rest kezeket, és lankadt lábakat sze- rez az olyan, melly nem vigasztallya az ó férjét bánattyában. Az aszfzoni állottól vagyon az bűnec kezdeti, és az által ha-
31 lunc mi mindnyájan meg. Ne hadgyad az te vizedet kifolni, se az gonosz aszfzoni állatnac, futarozásra való szabadságot ne
32 adgy. Ha nem jár az te akaratod szerint.
33 Az te testedtől szakazd el ötet adgy néki el- válásnac levclét, b és boczásd el otet.

találkozic, és minden közel való vizből iszic: ugy minden sóván alatt leül (az szé- telen leánzó,) és a nyil ellen megüritya az ó tegzét. Az aszfzoni állatnac edes befzéd- de gyonyorkötteric az ó férjét: és annak czontait meghizlallya az ó tudományá.
17 Isteunec ajándéka az veztegletes és jó akaró aszfzoni állat: és semmi ninczen az min annac bős elméje elváltathatné.
18 Fő kedvelség az szemérmes és hiv aszf- zoni állat. És semmi drága aru ninczen, melly olyan beczülletes vóina, mint en- nec mórtékletes elméje. Minémő az UR- nac magallgában feltamadott fényes na- piá, olyan jó aszfzoni állatnac szépsé- ge, az ó házának ékeslége között. Min- emő az szent gyertya tatróban fénlő sző- védnecek, olyan ennec abrazattyának szépsége az ó megállapodot idejében.
22 Mimémő az ezult fundamentumban ál- lattott aran' oszlopoc, olyanoc ennec szép
23 lábai az tőkélletes szível egybe. Fiam, az te idődnec virágát tartis meg éppen, és ne add idegnekne az te erődöt. Minekutánna minden mező közöt térmő örökséget kerestél, hints el az te magodat, bizván az te jó nemedhöz. Igy megmaradván a te fiad, és nagy bátorsággal az nemes elmet megtartván felnevekedne. Az parázna aszfzoni állat, hasonlónac itéletic az dilz- nohoz, az ki pedig engedelmes, haláltól
27 óltalmazó torony az ó Urának. Az Isté- telen aszfzoni állat, az gonosz emberne részül adattatic, az kegyes pedig adatic az
28 Isten félőnc. Az szemérmeslégnélkül való aszfzoni állat, gyalázatot táaszt fér- jére, az tiztelleges leánzó pedig az ó Urát beczüllü. Az szemtelen aszfzoni állat mint az eb olyannac tartatic, az kiben pedig szemérmeslégg vagyon féli az URat.
30 Az melly aszfzoni állat tizteli az ó Urát, mindeneknél bősnecc tartatic, az ki pedig nem tizteli azt, mindenektől Istételeunec
31 esmetetic. Az czázogó és kiálto aszfzoni állat tekintetes, az ellenségnec elüzésére
32 alkalmas. Es minden emberne elniéje mell' ezekhöz hasonlatos, mint az hadi há- borufag közötti láknéc. Két okaért bänko- dic az én szívem: és az harmadikon igé ha-
34 ragzom. Ha a hadakozó forsin fukcség i. miatt megfogyátkozic, és a bős emberne ii. ha elvettettvén semminec tartatnac.
35 Es ha valaki megrér az igazságról az bűn- re, kiről azt rendelte az UR, hog' megölté- tessécc fegyverrel. Az kalmar alig mea-
36 theti meg magát a bűntől, és bűnénkül ninczen a Complár.

XXVI. Rész.

Szol ex capiteban az jo aszfzoni állatnac ha- szonairol es az gonosz aszfzoni állatnac ártal- mairól. Es megvanit mimodon kellyen embernecc mevelni az ó leánit.

1 **A**Z jó aszfzoni állatnac bódog az ó fé- ric, és az ó napianac száma kettős.
2 Az erős aszfzoni állat vidámságot szerz az ó ferienec, és anac életinec eztendejét bé-
3 rólti jó szerenczével. Az jó aszfzoni állat, jó rész, az Isten félőnc részül adattatic ez.
4 Mert akar gazdag, akar szegén légyen ez illyen, ezendél elmével vagyon az Ur- hoz, és minden időben vidám ortzával lé-
5 vén, örvendez. Három dologtól rösteg az én szívem, és az negyediknecc tekintet-
6 tölis félec. Város ellen való arulatarástól
7 és az kösségnecc hasonlóságtól. Es az fá-
8 galmozástól, mind ezec az hálálmal nehe- zebbéc. De terhesb az szívnec, és siral- masb, az melly aszfzoni állat más aszfzoni
9 állattól félti URat. Es az nyelvnec ostroma, melly mindenekhöz szót nyuyt.
10 Az ókróknec megtágujt igajoknac nyug- hatatlanságához hasonlatos az gonosz aszfzoni állat, az kinecc illyen felesége va-
11 gyon, olyan mint az ki a mérges Scorpiot fogja meg. Nagy ártalom az részeges aszf- zoni állat, és az balgatag igen megha-
12 boritnya az embernecc elniéjét, ugy mint ki az ó ruczágát nem fedzi el. Az aszf- zoni állatnac szemtelensége, az ó ke- vély szemeiben és szómóldókiben meg-
13 tettic. Szemtelen leányodat erőssen ö- rizzed, hogy ha magának szabad ságot
14 vejjend, ne ellyen az ó kedve szerint. Az szemérmeslégnélkül való szeméte reá vigyázz, és ne czudálkozzál rayta, ha te el-
15 lened vétkezic. Miképpen az uton járó szomju, magnitnya száját, ha kut főrc

De Augustus qui fuit contra diabolum

Ignis Mar

XXVII. Rész.

Arva tanit először hogy embernek ne hoz az szegenséget rola elvenni és meggazdagulni igazán. Az után azt mongya meg, hogy az ember az ő befzedében ejnortesse meg, szol azért az után az Isten félőknek és az bolondoknak befzedőkri. Utoljára szol az titoknak kijelentésének ar- zalmásjagáról.

- 1 **A**Z szegenségnek miatta foka vétkez-
2 tenec, és az ki akar gazdagságot, az ő
3 fizemét elferdíttya az igaztól. Mint az kő
4 falba vetetet szeg, Azonképpen az adás és
5 vétel között szorongattat az bűn miatt
6 az ember. Az ki meg nem tartja a szorgal-
7 matoson az Urnac félémét, ennek hazá-
8 lakmar felferdül. Miképpen az rostálás ut-
9 tán, az rostában megmarad az szeny: azon-
10 képpen az ember elméjének vadoksága az
11 befzedben. Az fazékafnac edénit az kar-
12 laún próbálly meg, az ember pedig az ő be-
13 fzedével próbáltat meg. Az termő fa-
14 val való daykafodást, megurattatya annac
15 gyümölcsze: azonképpen az embernek fzi-
16 vében való gondolatnac kimondása. Be-
17 fzedének kimondása előtt fényt ne diczéry,
18 mert az emberec arról késértet meg.
19 Ha követed az igazát, megtaláloed azt, és
20 felőtörzöd azt, mint az diczőségnek kón-
21 tótsá. Az repülő állatoc, hozzájoc ha-
22 sonlatosokhoz térne, az igazság pedig a-
23 zokhoz tér, az kie tisztelic ötet. Mint az
24 orofzán leselkedic az vadac után, hasőla-
25 tosoképp az bűn azoc után, kie czelekefczic
26 az gonofzágot. Az Isten félőnek befzedél-
27 se mindenkor bölcseséggel vagon: a bol-
28 lond pedig változic ad holdnac terméfczite-
29 ti fzerint. Ha a balgatagoc közzé akarfcz
30 menni, efzedbe vegyed az időt, az efzesec
31 kőzöt pedig szűnetlen forogj. Az bolon-
32 doknak befzedéllec megbántanac: és a-
33 zoknak nevetéfczkebe híván gyönyörűség
34 vagon. Az gyakorta esküvőnc befzedé
35 az hay szalat felállattya, és ezeknek fedd-
36 éc czelekedic hogy félőnek bedugiac.
37 Vért ont az kevélyeknek harzoc, és azok-
38 nac szidogatásoc nehéz halláira. Az ki
39 megjeleni az titkot, elvezti tőkilletell-
40 gét, és semmiképpen szive fzerint való ba-
41 rádot nem talál. Jó akarattal légy bará-
42 todhoz, és hív légy ő hozzája. Hogy ha ki-
43 jelentéded az ő titkait, semmi raódon ne
44 kővefczed ötet az után. Mert miképpen el-
45 vezzi ember az ő ellenségét, azonképpen
46 elvezheti baráttyáus. Es miképpen az re-
47 pülő állatot kezdeből kibozátod úgy ba-
48 ráttodat elbozátod, mellyec semmi vada-
49 ri szálal meg nem találfcz. Ne üzzed ötet:
50 mert megfizic állott, és miat az vad a kezc-
51 ke az tőörből elment.

Vagy az őz.

- 22 Mert az febet békőthetic, és a szitekrol
23 vagon megbékéllés. De az ki az titkokat
24 megjelentette, elvezette hívségét. Az
25 kifczmével hunyorgat gonofzra igyke-
26 zic és az ki tudgya azt, megvonfza magát
27 attól. Jóllehet az te fzedem előtt édufczi-
28 ti az ő befzedét, és az te befzediden czu-
29 dalkozic: de az után megfordittya az ő be-
30 fzedét, és az te befzedider gyűlöstéggel té-
31 fzi. Felőtte igen fec dolgokat gyűlölcg,
32 de semmit úgy nem mint ez illyent, és még
33 az Uris gyűlöli azt. Az ki az követ felha-
34 gyittya, az ő fejéte hagittya: úgy az álnoc
35 vereség megfzéléfczti a febet. Az ki áfs
36 vermet, abba éfcz. Es az ki megveti az tő-
37 őrt, megfogattat abban. Az gonofzré-
38 vőre kővefczözne gonofzoc, jóllehet nem
39 tudgya honnét jóijőnc azoc ő rőzaja.
40 Czufolás, és gyalázat, követi az kevélye-
41 két, és az bofczfu állás, mint az orofzán
42 lefczkedic ő ntánc. Tőörrel fogattatnac
43 meg, az kie őrülnac az Isten félőknek rom-
44 lások, és megeméztic őket haláloc előtt,
45 az faydalom, ellenkezés, harag, és minden
46 utálatos dolog: mondom hogy ez fele bű-
47 nős ember birattatit ezekről.

XXVIII. Rész.

Inti a megbántatott személyeket hogy az felebaráttyoknak kie őket megbántattac meg- koczássanac, meggondolvan az Istenec ő hoz- zájoc való kegyelméfczet. Az után megmond- gy a mimodon tavoztatattya el ember az ő fe- lebaráttyával való egybe vefzést, tudniillic ha az befzedbe való versengést el tavoztattya. Annakutánna szol az embernek nyelvenec go- nofczagáról.

- 1 **A**Z bofczfu állóra, bofczfu állás jó az
2 Urtól, ki annac az ő bűnét szorgal-
3 matoson megtrattya. Boczáfd meg bofcz-
4 fzuság rételet fele barátodnac, és ackoron
5 te nékedis könyörögnec megbozczáttat-
6 nac az te bűnecid. Avag illiké hogy égyic
7 ember a másit ellen tarczon haragot, és az
8 Urtól kérjen gyogyulást. Es ő hozzá ha-
9 sonlú emberrel ne czelekedgyec irgalmas-
10 sagot, és az ő bűnejért könyörögjon?
11 Holott ötett lévén haragot tart, vallyons
12 kiczedat tisztittya meg az ő bűneit? Emle-
13 kezéel meg halálocról, és szűnyéel meg az
14 harag tartáitól. Es az haragot ne gyakor-
15 lyad felebarátoddal, romlásodra és vefze-
16 deimcedre, de az paranczolatokban meg-
17 maradgy. Megemlekezzél az paranczolatok-
18 krol, és nehélcget ne társ felebarátodra.
19 Emlekezzél meg Istenec fügyerül, és utáld
20 megbarátodnac tudatlanságából ellened
21 való dolgát. Tavozzá el az versengőstől,
22 és megkülfcbbítid az bűnt: mert az hara-
23 gos ember felgyuyttya az harzot.

- 21 Az bűnös ember barátit megháborította és a bekes égefec közre paratartó bozzát.
- 22 Az minemő a tűz nec fája, úgy gerjed meg: a minemő a hartz, úgy éregből annac tűz: az mint vagyon ember nec ereje, úgy annac dihoúsége: és az menire vagyon ember nec gazdagsága, annira nevededic hargja.
- 23 Az gyors verléngés felgerieztii az tüzet, de az gyors hartz, kiontya az vért. Ha fuvandalf az fizikrára, meglobban: ha pedig arta reá pökendesz, megalufzic: mind az kettő pedig az te szádbol mégyen ki.
- 24 Az fondorlót és ketnyelvőt gyűlölyétee, mert foc békeségben lévőket elvezette nec. A ketnyelvő sokakat megháborított és elfszélezette azokat egyjic nemzetség közzül máic hozzá. Es keritet várolokat elvezett, és fejedelmek nec házokat elrontatta. Az kéttősnyelv, erősiszifzoni állatokat elvezett, és megfoztotta azokat.
- 25 az ő munkájoctól. Az ki halgattya azt, sem nem lakic czendefűgget. Az ostornac czapáfa kéket szerez: de az nyelv nec czapáfa megfontya az czontotit. Sokan czunec eléggyer miatt, de nem ölyyá sokan mint kic az nyelv miatt elvezre nec.
- 26 Bódog az ki mególtalmazhatta magát attól, és az ki megueen késértette annac dihoúségét. Az ki nem vonta annac igáját, és annac kötelével meg nékötözöttetett.
- 27 Mert en nec igája vafisiga, és en nec kötelei értz körelec. Gonofz halál, az melly léfzen attól, és az koporsó job annál. Es az híveken nem uralkodic, és annac lángjával meg nem ég nec. Az kic elhadgyac az URat, abban en nec: és az ő ellenec felgyulad, és soha meg nem alufzic: ő reáioc bozzattic, mint az orofzlan, es mint az nóstény pardutz mególi őket. Erősis meg kórnyul az te jofzagodat tövível: De az te szájadnac czinály aytókat, és retezeket.
- 28 Az te ezűftódet és aranyadat bekóffled, de az te befzéded nec czinály mértéket, és az te szájadnac czinály ayiót és retezt.
- 29 Es figyelmezzel reá hogy valamiképpen meg ne tántorodgyál azoc miatt, hogy el necsél az leféskedő előtt.
- 1 Az ki gyakorlatya az irgalmaságot, kölczönt ad barátjánac, és az kic el tőkéllette hog'azzal jól tégyen mar hájából, megtartya az paranczolatot. Kölczen adgy hozzád való nac az mikor ő szü kőlködic, és esmét add meg artád fá nac idejekor, az mit ő róle vóttél. Alhatatos légyen az te befzéded, és légy hiv ő hozzá, écképpen minden időben az mikel te néked megnyered. Sokan mint egy talál marhánac véltéc az kölczönt: és megba tottác azokat, az kic őket megfegitettéc.
- 2 Vagyon olly ki mig az kölczönt vézli, czókollya annac kezé, és barátjánac pén zejért alázatoson szól. Az megfizetű nec idején pedig halogattya az napot: menti refűségét, és vét az időre. Hogy ha megfizethetűis, alig vízi megfelét, és úgy tartya azt az adofűságot, mint ha találta vóit na. Ha pedig úgy nem tartya is, ha megfoztya azt az ő pénzetűl, és oknékül el lenségévé te jendi azt. Atkozódással, és zidogatóással fizet neki: az tiztűség helyé b e gyalázattal fizet ő neki. Sokan anna kokaért ez gonofűságot iszfzonyodnac az embertűl, és marhájoctól való megfoztá rás stókfű nec. De mind az áttal az nyomorult artydűfűhöz hofzfűrtűró légy, és az irgal mas jó tétémment ne vond meg ő tőle. Az paranczolatért légy segitségűl az fűzegeny nec, és az ő fűzűségében el ne hadgyad. El veszűd az ezűftót barátodért, és artydű fia ért, és el ne róyts azt kő ala, veszedelmre. Teddel az te kénzcűd az ifstűnec paranczolatya fűzerint, melly hafznofb léfzen te néked az arany nál. Rekezd be az irgalmas jó tétémment az te taar házadba, és az tégedet minden nyomorűsájdűből kivűfzen. Az erősis paifű nál, és vastag kopjánál, ellenség től inkább mególtalmaz tégedet. Az jámbor ember kezec léfűen más ért, de az ki az szemérmec levetette, az benne hadgya. Az kezűfű nec jó tétémnyéről el ne feltekezűl mert az ő lelket vetette te érűtted. Az jó kezűfűságalatt való jó tétémnyec elvezti az gonofű ember. Minckutánna kezűfűt vetett az gonofű ember elfűt, az hűladatlan em b

^a Az az ügy tartya mint hajol tenne azzal az kítől az jó tétémment vótté.

^b Vagy elműjber, elműjében elhadgya azt b az kic őtrec ben immar elha gya.

XXIX. Rűfz.

Int ez Caputba az kölczön adűfű, és hogy az mē az ember rűfűből kölczön vóit, azt felbűarűtűyűnac hűlá náűfűvel megadgya. Másodűfűsor fűl az kezűfűsűg dűlgarol, és fűszadalmazza azokat kic az kezűfűket benne hadgyac az he zűfűsűgben. Utolűfűsor megmondgya azoknac nyomorult állapartűyűkac, az kic más ember házában jűllűyűrűt laknac.

23 nemzetc közt. Az Urnac paranczolatya nac rontója, az kezűfűsűgben esűc: és az kic más ember dűlgűyűnac vèghűz virelűbe egyelűti magűt, foc pebe keveri magűt. Tűpűlűd fele barátodat érttekd fűzerint, és szorgalmatoson eűtűvözűfűd, hogű magadat vesűzedelmbe ne eűyzed. Az emberű életnac fű tűpűlűlűfű, az viz és kűnyűc, ruhűazat és ház, ki az nyomorult erősnűc állapattor be 24 fűdezi. Job az fűzűgűny nec eűte az gűreac

dás házban, hogy nem mint az fényés, frűs
 27 lákás, más ember mathájából. Az kiczin-
 nel úgy elegendyel meg, mint az nagygyal,
 hogy az te nagy fényes házadat ne vesd
 28 szemedre. Nyomorult élet egy haztól máf-
 hoz gyakorta költözni, mert az hól sellér
 vagy, nem mered megmenni szájadatis.
 29 Szálláfra fogadsz és enniec adsz háláad-
 atlan embereknek, és annakfelőtteilyen
 30 keferű szókot hallasz. Halláde, jözte fel-
 lét, vesd meg az szalt, és ha valamid va-
 31 gyon, adgy ennem. Meny kifellér ez di-
 czéretes ember előtt : kell énnékem az
 32 ház: ez én atyám fia ide jött szálláfra. Ne-
 hezec ezec az efzes embernek, a háért való
 szemre hányás és az ufórásnac gyalázattya.

XXX. Rész.

*Megtanit ez Caputba mint kellyen ember-
 nec az ő fiat tanítani. Az után szol az jó egef-
 szénc ajándokarol: az fősvény emberről. Utol-
 szorint vidám életre.*

1 **A**Z ki szereti az ő fiát, gyakorta osto-
 rozza azt, hogy örüllyon azon vége-
 2 zetre. Az ki tanítja az ő fiát, örül jóven-
 dőbe azon, és az jámboroc között azzal di-
 3 czekedic. Az ki tanítja a fiát, az ő ellensé-
 ginec irégységeket öregbiti, és baráti előtt
 4 azon vigadozni fog. Ennec atya ha meg-
 halis, olyan mindazáltal mint ha meg-
 nem holt vólua : mert hozzája hasonlót
 5 hagyott uranna : Az kit éltében látván,
 örült a unac : halálakor is nem bánkodic.
 6 Mert ellensége ellea hagyott bolíszú ál-
 7 lót, és az ki baráti nac megfizessen. Az ki
 vakarót fog az fiához, békótózi annac se-
 8 beic, noha annac minden kiáltására meg-
 háborodic az ő gyomra. Az engedetlen
 9 fia olyan léfzen mint az delzeg ló, és az
 magánac hagyottot fia, habahurja léfzen.
 10 Ketzeged fiadat, és megróttent végre
 téged : jattzodgyál véle és megfzomorit
 11 tégedet. Ne czufolkodgyál ő véle hogy
 ne illetteffel bánattal, hogy végezetre fo-
 12 gaidat ne cikorgallad érotte. Ne adgy
 néki szabadságot iffjuságában, és az ő vé-
 13 kénc ne engedgy. Hayts meg az ő nya-
 kát iffjuságában, és ólztónórd az ő ólda-
 lát mig gyermek : hogy néralám megke-
 14 menyedvén né légyen te néked engedet-
 len, és faydalmára légyen az te lelkedne.
 15 Taniczad az te fiadat és abban munkál-
 kodgyál, hogy végezetre meg ne bántással
 16 annac undoc állapattyával. Job az egéf-
 séget szegén, és termézetiben épp, az te
 17 stében meglanyargattatott gazdagnál. Az
 egéltég, és az jó termet, minden aránnál
 jobb és az vastag test, nagy temérdegy gaz-
 18 dagságoknál. Ninczen olly gazdagság, ki
 job vólua az restnece egéltégencél, és nin-

czen órórn ki meghalladna az szivnece óró-
 19 mé. Job az halál hogy nem mint az keferű
 20 élet, avagy az hófzú beregeskedés. Az bé-
 fogott szánál rekedett jóc, ollyanoc mint
 21 a koporsónal lerakatott érkec. ^a Mit hasz-
 nál az égő áldozat az balvannac : mert sem
 22 észí, sem szagollya : ollyan az az kir üldöz
 23 az UR. Láttya szemével, és foházko-
 dic, mint az melly herélt ember ótelgeri
 24 az szűzet, és foházkodic. ^b Ne add bánat-
 nac az te elmédet, és ne fonnyazd magadat
 25 az te tanáczzodal. Az szivnece vigaltsága, az
 embernece elete, és az órvendezés meghofz-
 26 szabbittya embernece napjait. Szerelless az
 te lelkedet, és vigatald szivedet, és az szo-
 moruságot távól állasd tőled. Mert fok-
 akat vztett el, és ólt meg az szomorúság.
 27 Az irégység és harag megküllebbitic az
 napokat, és idő előtt vénséget hoz az szor-
 28 galmatolság. Az jó állapotú és vidám sziv
 az alztaluál czac az ételre visel gondot.

XXXI. Rész.

*Az mondgya meg, hogy nem jó az gaz-
 dagságnac gyűjtésében az felőtte való szorgal-
 matossá, mert az embert megrontya. Az aran-
 nakis felőtte való szerelme nem jó mert igen
 veszedelmes. Mindenben azért az merckelef-
 seg jó.*

1 **A**Z gazdagságért való vigyázásoc me-
 2 gepeztic az testet, és az oc felől való
 3 gond, elvézi az álmod. Az vigyázó
 4 szorgalmatossá kíván aluvást, és nagy be-
 5 tegséget elveszen az álom. Fárad az gazdag
 6 az penznee gyűjtésében, és nyugedalmá-
 7 ban megrelac az ő gyönyörtúségével. Fárad
 8 az szegén ételnece szüksége miatt, de ha
 9 nyugtlic szükölködő léfzen. A ki felőtté
 10 szereti az aranyat, nem léfzen igaz : és az ki
 11 úzi az romlást, ez illyen megrellyésedic az-
 12 zal. Sokan vesztice el az aranyért, és szemec
 13 előtt való kéfz veszedelmec róltanac. Az
 14 kic az arannac áldoznac, ^a azoknac áldo-
 zattyoc borráncokzásnac tókéje, és min-
 15 dea esztelen megfogattatic azzal. Bódog
 16 az gazdag az ki véték nélkül talaltatic, és a
 17 ki nem szomjuhozza az aranyat. Kiczoda
 18 illyen hogy bódognac mondgyuc ötet ?
 19 mert az ő népe kózt ez illyen ember czuda
 20 dolgot czelekefcic. Kiczoda az az ki meg-
 21 probáltatott az arannal, és tókéllerélinec
 22 találtatott? az ollyan légyen példája az di-
 23 czóségnece ^b kiczoda ollyan, az ki mikro-
 24 ron vétkezhetnéce, nem vétkezett? és mi-
 25 kor gonozt czelekedbetnéce, nem czeleke-
 26 det gonozt? Annakokaért megerólsiter-
 27 nec az ő javai, és az ő ingalmalságánac jó
 28 rétemenit diczéri az gyülekezet. ^c Nagysá-
 29 gos asztalhoz mikot ülíz, ne egyél annál
 30 möhon. Se ne mondgyad ezt, bizonyára
 31 lokat rakta nac le. Megemlekezzél rólla,
 32 hogy

^a Az az, az fő-
 vén emberekne-
 szinte annit hasz-
 nal az ő gazdag-
 sagoc, mint az
 balvannac az
 áldozatoc, és az
 herélt emberne-
 az szűznece el-
 gese, és az holt
 emberc előtt le-
 rakatoc érkec.
^b Az bánat,
 harag, és irigység
 meg röviditic az
 embernece életc.

^a Az az, az kre-
 nagy szorgalma-
 tosnac gal keresic
 az aranyat és
 azt isten gyan-
 kant testelic.
^b Vagy így hogy
 a diczességben le-
 gyen vagy dicz-
 kitefcic.

^c Az aztalnal
 való merckele-
 tessegről eszelm,
 italban, és be-
 szedben, ki val-
 képpen pedig fe-
 jedelmec aszta-
 lanal.

- 16 hogy gonosz állat az álnocszem. Mitfoda teremtett álnokab az szemnél : annakokaért minden kitfin dőlgon könyvez.
- 17 Az hová nézende fel, ne nyujts ki az te kezedet oda. Másnac bántásra ne légy az talban való nyuláfoddal, mint szemdeddel.
- 18 Nézd meg az közölvaló embernek dolgát te magadban, és minden igéről gondolkodgyál : egyél úgy mint ember azokban, melyeket elődben adtác, és faldokva ne nyeljed, hogy meg ne gyúlóltesél.
- 19 Legelől te hadgyad el az ételet, mértéketelenségnek okaért, és ne legy megelégedhetetlen, hogy (valakit) meg ne bánts.
- 20 Ha sokac közibe ülendefz, azoknál eléb
- 21 kezedet az talba ki ne nyuytád. ^d Melly kitfin éleg az tudós embernek, azért az ő ágyas házában nem pilheskedic, egefséges álmossal az mértéketelen élő jó reggel felkél, és annac elnéje helyén vagyon.
- 22 Nehéz nyughatatlanságoc, gyomornac emelgési, és gyórtelmly vadnac az telhetetlen embernek. Hogy ha kényszeritnél az etolkor, kelly fel, jary, hány, és nyugodgyál. Halgas engemet, fiam, és meg ne utály engemet, és végezetre megpróbál.
- 23 hatod az én beszédimet. Minden te dőlgaidban gyors légy, és semmi betegség nem jó te reád. ^e Az ki a sztalát jól tartya, mindnyájan aldgyac azt, és az ő tiztefégenec jó bizonsága vagyon. Az ételben való sobrákra zügodic az város : és enne gonofságának nyilván való bizonsága vagyon. ^f Az borban ne mutasd magadat férhunac : mert az bor fokákat elveztetett. Mint az kimentze megpróbállya az fegyvernek élit, mikor az vízbe mártatic : úgy az bor az kevélyeknek sziveket, mikor megrészegedne. Ugy mint élet embereknec az bor : ha azt mértéketelen ijandod. Mitfoda élete az embernek, az ki bornélkül vagyon, mert ez vigaságokra teremteter az embereknec, nem részegfégekre. Szivnec vidámságát, és elménec örömét szerzi az, ha alkotmatos időben ifszia az ember, és az menyi czac elég.
- 33 Keserüséget szerez az léleknek az loc borital, verfengeséckel és vakmerőséggel egybiti az részegség, az megbántrásra : embernek erejét elvélzi, és febecet szerez. Az bőv boif lakodalomba meg ne fedgyed barátodat, és ötet ferminec ne alitád az ő örömében. Gyálazatos beszédet ne szóllj néki, és ötet ha előtted forog ne gyótoried.

XXXII. Rész.

Megírja mímódon kell magát annac viselnie, az, kic az lakodalomban elől járó vá tetteenc.

- 1 **H**A öveztreké tetteenc tégedet a lakodalomban: fel ne furalkodgyál: hanem légy ó nékiec, mint egy ó közölóc.
- 2 Oe reáioc gondor vífely, és úgy üllyle.
- 3 Esmikortiztedet elvégezed, diczeretet vévén, úgy szünnyel meg, hogy azoc miatt örülhes, és ékelségnek okaért Coronát nyerhes. Az véneket édes befzedeckel szólits : mert ez illic te hozzád. De jó móddal való értelemlvel, az vigaságrévó szerzámokatis ne tiltsad meg. ^a A hol éneklés vagyon, ne szórd ki az befzédet, és alkolmatlanúl ne bölcelkedgyél. Mint az aranyba foglaltator peczertes Carbululus, olyan az énekles az boros lakodalomban. Mint az aranyba foglalt petsertes Smargd, olyan az éneklésnek zengése az gyóvörúséges bornál. Iftu lévén akorizóll mikor szükfegszómod, de ha kérszer kérdetelis, az szoláira kéfedelmes légy.
- 10 Summában foglalyad befzédedet : kevéssel sokat (mondgy.) ^b Olyan légy mint az értelmes ember, ki mindazáltal halgat. Az méltóságoc között egyenlővé ne redd magadatt, és az hól vénecvadnac, fokate czacozgy. Az menyidörégfnec előtte jár az villamás, úgy az személnec előtte jár az kedveltség. Jóidején felkelly, és nem mindennél későbbben meny haza, és ott fokate né maulais.
- 15 Ott jártál, és czelekeddyl kedved szerint, de bűnnélkül és kevély befzédnélkül. Es ezeknek felotte áldgyad azt, az ki teremtett tégedet, és az ki bétöltött tégedet az ő javaival. Az kic felic az Urat, vélzic az tudományát, és az kic reggel munkálkodnat az ő keresésében, vélzic az (ő jó) akarattyát. ^c Az ki keresi az törvént, bételeyfedic azzal: az képmutató pedig megbotránkozic abban. Az kic felic az Urdat, megtalállyac az igazat, és az törvénnec igalságot, és világot felgyuytyác. ^d Az búnos ember eltávortattya az dotgálást, és az ő ákarattya szenttalal magának hozzá illendő itéletet. ^e Az tanásadó ember nem maulattya el az gondolkodást, az efitelen pedig és kevély nem réten meg az fételemltul: ha efitnélkül czelekedettus. Tanácznélkül semmit ne czelekedgyél, hogy mikorou megczelekedted meg ne bánnyad. Vefzedelmes útó ne járy, hogy az köves helyeken meg ne ltközöl. ^f Vilzontag ne higy az útnac az mely bántáfnélkül valónac tertzic, sőt még fiaidtolis megöltalmazd magad. Minden jó czelekedésben bátoiságoc légy: mert ez az paranzolátoknac megtartása. Az ki bizic Az Urban, megtartya az ő paranzolait : és az ki bizodalmitát ő beunc veti, meg nem kálfebbül.

^d Vagy így kevéssé meg elégedic az tudós ember:

^a Noha nem jó az a sztalnál való tobzodás, mind az által diszeretes az, a ki részegségesen ell a sztalnál, miképpen hogy szitalmatos az sobrác
^f Atkozott az a ki borban való vitességét mutatya De felöltte igen szép és hasznos ajándokalkennec az bor, ha az ember mértéketesül azzal.

^a Lakodalomba az mindigával való vigaságtevő szerzámoc az az éneklesoc megengestetnec

^b Az kevélyteltség vagy rövid beszédnél való szelvas alkalmazásig, szemmeléleg, szerenec az embert megrekeszic.

^c Az Isten törvényének keresésigalságot.

^d Az az, az törvénnec igalságac szerint czelekedven egybeknec jó példac léfzene és az embereknec elmejehet felzeriazic az teigniságac szerelmere.

^e Nem kell formaitanatskelés czelekedni. Es nem bog válamit on el kélezen embernek indáira hincelen, de az örulaydon magazastyanakis nem kell bizni.

Arra tznit hogy az Isten felő, az bölts, az értelmes ember az Isten törvényében győzőrködic az után szol az bolondokru. Az embereknek külömbjegekrül. Az szabadságnac megtartajru. Az szolgakru.

AZ Isten felőre nem követkőzic go-
 1 Anofa, demég az kéfőrtet bölis meg-
 2 szabadtitya őtet az UR. Az bölts nem
 3 gyűlöli az törvént, az képmutató pedig
 4 ugjár abban, mint nagy foc haboknac
 5 velzében. Az értelmes ember bizza ma-
 6 gát az törvére, és az törvén ő néki hiv lé-
 7 zen. Akar melly nilván való légyenis az
 8 kérdés, kéfőzits hozzá az belzédet, és úgy
 9 halgafd meg, kőld őfve az tudománt, és
 10 ug felelly. Szekérnéc kerekélőz halon-
 11 ló az bolondnac elméje, és az ő gondolat-
 12 tyá miat az forgó tengely. Az ember nec
 13 czufoló baráttya, clyan mint az ménlő,
 14 melly minden rattyá ülön nyerit. **Mi-**
 15 ért haladgya meg egyic nap az másikat,
 16 holotr az napnac minden világósága ez-
 17 tendő által, az fényes naptól származic.
 18 Az Urnac itéleti szerint válaztartac meg.
 19 Az ki elrendelte az időket, és napokat.
 20 Mert azokban némellyeket felmagaz-
 21 talt és megszentelt, némellyeket azokban
 22 az napoc száma köziben adott. Az em-
 23 berekis mindnyáján földből vadnac, mi-
 24 képpen földből teremtet Adám. Nag'
 25 tudománnyal megválaztotta őket, és azo-
 26 knac külömb külömb útakat tendelt. E-
 27 zec közzül némellyeket megáldott, és fel-
 28 magasztalván ő közzülőc megszentelte, és
 29 hozzája vőtte: némellyeket ezekben meg-
 30 átkozott, és elvetet, és kiverette azokat
 31 az ő székekből. Mint az fizekafuac az
 32 az fára kezében vagyon, és azzal az ő aka-
 33 rattya szerint czelekefczic. Ugy az ember
 34 az ő teremőjének kezében vagyon, hogy
 35 megfizessen néki az ő itéleti szerint. Mint
 36 az gonofz nac ellenében jó vagyon, és az
 37 halál ellenébe, élet: hasonlatos képpen az
 38 bdnős ellenébe vagyon az jámbor, és az
 39 jámbor ember ellenébe az bünős: végeze-
 40 tre hasonlatos képpen (nézd el az hatal-
 41 mas Istennec minden czelekedetit) kettő-
 42 sőc mindenec: egyic az másic ellenében.
 43 **E**n pedig utól szerkenec fel, mint az a ki
 44 az aratóc után széd búza fejeket: előmen-
 45 tem Istennec áldásából, és mint az szóló
 46 szédő megtöltöttem az én saytómnac va-
 47 luját. Gondollyátoc meg hogy én nem
 48 czac magamnac munkálkődtam, de az tu-
 49 dománnac minden keresőiméc. Halgaf-
 50 látoc Urac, és az gyülekezetnec vezé-
 51 rü fületekbe vegyétec. Fiadnac, feleséged-
 52 nec, attyádánac, avagy barátodnac ne
 53 engedgy hatalmat te magadon míg élű: és

ne ad másnac az te örökségedet, hogy mi-
 1 korm megbánod azt, könyörgéssel ne kellef-
 2 séc víszta kéned. Az míg élű, és lélec
 3 vagyon te benned, egy ember nec fe tegyed
 4 magadat rabiává. Mert job hogy haid
 5 könyörögienec te néked, hogy nem miut
 6 te nézz a te fiaidnac kezekre. Minden te
 7 dőlgaiban te légy felléyb való sáfár, hog'
 8 az te diczéreted meg ne gyalázd. Az
 9 melly napon bételleiednéc a te életed-
 10 nec napjai, és halálod idején, akkor ozd el
 11 örökségedet. **A**brac, vezűző, és terel
 12 kell az Szamárnac: az szolgánac pedig,
 13 étel, fanyargarás, és munka. Eelly az
 14 szolgánac munkájával, dorgálással, és
 15 nyugodalmat találű: rágits meg az ő ke-
 16 zét, és szabadságot keres. Az iga, és gye-
 17 plű meghaytyac az ő nyakát: az gonofz-
 18 tővő szolgánac pedig fogság és győtre-
 19 lem. Boczáld ki őtet munkára, hogy ne
 20 hivolkodgyéc: mert foc gonofságra tan-
 21 tott az hivolkodás. Kénizerits őtet mun-
 22 kára, az mint az ő tiztibőz illic: Ha nem
 23 enged, békockal terheld meg, de ne légy
 24 felettéb kegyetlen egyhőzis, és itélet nél-
 25 kül semmit ne czelekedgyél. Ha szolgád
 26 vagyon, olyan légyen te néked mint te
 27 magad, mert véreddel fizezetted őtet: ha
 28 te néked szolgád vagyon: úgy tarts mint
 29 attyádfiat, mert úgy szűkőlkődől uálanél-
 30 kül mint lelkednélkül. Szűkőlkődől ő
 31 nálánélkül, ha nyomorgatandod őtet ha-
 32 mifán: és ha elfutand, mitfoda utou ke-
 33 reted meg őtet:

XXXIV. Rész.

Megírja hogy az alomnac nem kell bünie, a-
 1 zonképpen az váraclásoknac és jóvendőmondá-
 2 soknac. Az után szol az olyan emberről a ki
 3 fokas latóshallotr. Az Istennec gondviseléséről
 4 és az őtet szeretőknec oltalmazásokrol. Az I-
 5 stenteleneknec és kegyetlen ragadozoknac áldo-
 6 zátyokrol.

Hijába valóc, és hazugoc az vára-
 1 rek nec: és az álmoc szárnyat nevelnéc a
 2 bolondoknac. Mint az ki meg akarja
 3 fogni árnyékát, és őldőzi a szelet, olyan
 4 az ki híűzen az álomnac. Az álomlátás,
 5 más állatnac ábrazattából léűzen, mi-
 6 képpen az ortza ellenébe (az rűkőrdön)
 7 megtettzic az ortzánac hasonlatósága.
 8 Az tiztatalantól, mitfoda vztárság? és
 9 az hazugtól mitfoda igazság származha-
 10 tic? Az jóvendőlésec, váraclásoc, ez az
 11 álmoc hijába valóc, és mint az gyermek
 12 szülőneclátűsi, olyan az látásba merűlt
 13 ember nec elméje. **H**ogy ha Istentől
 14 nem boczáttatnac, a ki meglátogat tég-
 15 det, ne higj azoknac,

b Mint kollyon
 ember nec tart-
 ni az szolgact,
 mind az rojste-
 ket, enrgedte-
 neket mind az
 jokat.

a Mikképpen az
 anapokat Isten
 rendeltee, és eg-
 yec az oc közt
 az ocóbinel ba-
 ssülletesbe tart,
 azonképpen az
 az embereknec
 allapattysokat
 ő rendeltee el.

a Van nac Isten-
 ről lersatates
 álmoc.

7 Mert sokakat elzaltác az álmoc, és meg-
 8 czalákoztanac az kikénc abban reménsé-
 9 gec volt. Hazugságnélkül való dolgoc-
 10 kal telic bé az törvén, és az igaz száyban
 11 vagyon az bölcséségénc tellyeslége. Az
 12 melly ember fokot búdosott, fokot tud: és
 13 az ki foc dolgoc megpróbált, szol értelmes
 14 beszédker. Az ki semmit nem késértett,
 15 keveset tud. Az ki pedig járt, nagy elfcsé-
 16 get talált. Sokat lártam az én búdosáfo-
 17 mban: és fockal többet értec, hogy nem az
 18 13 menit szólloc. Gyakorta halálos vefzedel-
 19 mekben fordogtam, és megtartattam. b
 14 Annakokaért él az Isten felókénc lélké-
 15 15 Mert az ó reménségénc ához támzkodic,
 16 az ki megtartya őket. Az ki féli az URat,
 17 semmitul nem ijed meg, meg sem rőtten:
 18 mert az ó néki reménsége. Az Isten feló-
 19 nec lelke bódog. Kinéccadgya magát, és
 20 kihöz támzkodic.
 21 Az URnac szeméi figyelmetefec az ötet
 22 szertókre, hatalmas óltalom, és erős ofz-
 23 lop, árnyec az hevség ellen, óltalom a déli
 24 hevségtól, órizet az bántas ellen, és segede-
 25 lem az csetben. Felmagaztallya az embe-
 26 rekénc lelkeket, megvilágosíttya szemeket
 27 egéséget ad, életet és áldást. c Az hamis
 28 marhából áldozónac ajándéka nevétsé-
 29 ges, és kedvesec nem léfnec az hamisak-
 30 nac ajándékok. Nem kellénc Istennec
 31 az Istentelenekénc áldozatyc, és a bú-
 32 nért nem engedreteltic meg az áldozatnac
 33 sokságával. Ollyan mint a ki az atya e-
 34 lótt mególi az ó fiát, az ki áldozic az sze-
 35 gényekénc marhájaból készitetett ál-
 36 dozzal. A kenyér, életec az szegény szü-
 37 kólkódókénc: mellyet valaki elvészén,
 38 vet szópó ember. Az ó felebaráttját óli
 39 meg az, a ki elvészic annac edelét. Es
 40 vért ont; az ki megfozttya jutalmától az
 41 bérest. Ha egyyc az mit eppit, az má-
 42 sic elrontya, mit használ az után mind ez
 43 kettónec munkaja? Ha egyyc kőnyó-
 44 róg s- az másic átkozodic, mellyic szavát
 45 halgattya meg az UR. Az ki megmosodic
 46 az dognec illetése után, ha ismér azt illeti,
 47 enec miczoda haszna vagyon az ó moso-
 48 dásában? Illyen az ember az ki bóytól
 49 az ó búnejért, és ismér elménvén ugyan
 50 azonokat czelekedic: ki halgatná meg en-
 51 nec kőnyórgését és mit használ az ó maga
 52 gyórtólmével.

XXXV. Réfz.

*Megírja minémő áldozat kedves az Isten-
 nec előtte, és mimódon, és mivel kellyen áldozni.
 Az után azt mondgya meg hogy Isten az ár-
 wánakac, özvegyekénc és minden nyomorul-
 taknac kőnyórgéséket meghalgtatvan,
 azoknac ellenségeken bofz-
 szót áll, &c.*

1 **A**Z ki megtartya a törvént ez bővón
 2 áldozic. Idvóséges áldozattal ál-
 3 dozic, az ki figyelmezie az paranczolatok-
 4 ra. Es az ki az jó téteményért háia adó,
 5 úgy czelekezie mint az ki áldozna sem-
 6 lyéc: és az ki gyakorlya az irgalmaságot,
 7 mintha áldoznéc diczérténc áldozatycát.
 8 Az mi kedves az UR előtt, ez hogy az
 9 Istentelenségektül eltávozzéc az ember: és
 10 áldozat, az hamiságtól elfzakadni. Ne
 11 meny az UR eleibe üressen: Mert mind
 12 ezeket az paranczolatokért kell czeleked-
 13 ni. Az igaznac áldozatya mikoron meg-
 14 kővériti az óltárt, ennénc kedves illatya va-
 15 gyon az UR előtt. Az igaz emberénc ál-
 16 dozattya kedves, és ennénc emlékezetit fele-
 17 dekénségben nem mégyen. Jo szemmel
 18 áldozal az URnac, és meg ne kevesíts az
 19 te kezeidnénc sengejét. Minden ajándé-
 20 kozásban vidámságot mutafs, és az szent
 21 dézmákat órómmel adgyad meg. Adgy
 22 az felséges Istennec, az miképpen ó adott:
 23 és jó szemmel, az mennyire vagyon te né-
 24 ked. Mert az UR meghízeti, és heet annyét
 25 ad: ne szakasz el valamit az ajándékokban.
 26 Mert el nem venné: ne szerez azért ham-
 27 mis áldozatot. Mert igaz itélő bíró az UR,
 28 és semmit nem használ ó előtte az szemé-
 29 lynec nagysága. Nem nézi senkinec sze-
 30 mélyét az szegény ellen, hanem annac kő-
 31 nyórgését meghalgtatya, az ki bofzult
 32 szenvedet. Semmi módon meg nem utál-
 33 lya az árvánakac kőnyórgésit: és az özve-
 34 gyét, mikoron eleibe támaztya beszédét.
 35 Avagy az özvegyénc kőnyóhullatási, mi-
 36 kor az ó ortzáján lesfolynac, nem az ellen.
 37 vadnaké az ki azokat inditotta? Az ki tiz-
 38 teli az Istent jó szível, kedves lézén: és an-
 39 nac kőnyórgése az Egig felhatt. Az álzá-
 40 atos emberénc kőnyórgése áthalhatt az fel-
 41 legen: és nyugalmas nem lézén, miglen el-
 42 közeltet: és meg nem szúnic, mig meg nem
 43 halgattya az Isten: az ki igaz törvént szól
 44 igazaknac, és itéletet tézén. Mert az UR
 45 semmiképpen nem késic, sem pedig bofzsu
 46 ideig túró azoknac igyekben nem lézén az
 47 erős Isten: mig nem az irgalmatlanoknac
 48 derekokat megtrontya. De a népeken bofz-
 49 szút áll, mig nem az bofzszúságtévóknec
 50 sokaságit elvezti, és az hamisaknac bito-
 51 dalmakat megtrontya. Miglen meghízertend
 52 az emberénc az ó czelekedeti szerint, és az
 53 embereknec jutalmokat az ó gondolat-
 54 tyoc szerint. Miglen veshöz nem víszic az
 55 ó népénc itéletit, és azokat megvidamit-
 56 tya az ó irgalmasága. Melly igen kelleme-
 57 tes az nyomoruságnac idején az irgalmas-
 58 ság? mint az első, az szaralságnac idején.

XXXVI. Réfz.

*Pogányoc ellen való szóp kőnyórgés. Az után
 szól az, jo aszszónó állmanac diczértésről.*

1 **K**oenyörűly mi raytunc, URam, min-
deneknec Istene, és nezz reánc.
2 Es hoczád az te félelmedet minden po-
3 gányokra, kic nem keresnec tégedet. E-
4 meldfel kezedet az idegen pogányoc ellen,
5 hogy lálsác az te hatalmadat. Miképpen
6 ő előttéc megfzenteltettél mi bennünc :
7 azonképpen felmagáztaltafsál mi előt-
8 tunc ő bennec. Es esmértenec megtege-
9 det, miképpen mijs megfsmértünec tege-
10 det, hogy ninczen te kivöled töb Isten, U-
11 Ram. Tégy uy jegyeket, és czelekedgyél
12 külömb külömb czudállatos dólgo-
13 kat.
14 Szerezz diczóséget az te kezedenec, és job-
15 karodnac, hogy hirdesféc az te czudál-
16 tos dólgoaidat. Indits fel búsuláfodat, és
17 óntsli haragodat. Veszefdel ellenkező-
18 det, és ellenségedet töröld el. Siels az
19 idővel, meg emlékeztvén haragodról, hogy
20 hirdesfennec tégedet az te czudállatos dól-
21 gaid. Tüzes haraggal eméztvésféc meg az
22 ki elfzaladott, és az kic háborgattyác az te
23 népedet, elveszfzennec. Törd meg fejeket
24 az pogányoc kőzött való fejedelmeknec,
25 kic ezt mongyac : senki ninczen fejede-
26 lem töb mi nalunknál. Gyúits ótve az
27 Jácobnac minden nemzetségét, és adgy ó-
28 rókséget ő nékie, miképpen kezdettul fo-
29 gya. Könyörűly az népen, melly az te ne-
30 vedről neveztetec, U Ram : és az Izraelen,
31 kit első születnec neveztel. Szánnad az
32 te szentségednec várolát az Jerusálemet, az
33 te nyugodalmadnac helyét. Tölts bé az
34 Siont, hogy az te befűddidet felmagasztal-
35 lya, és az te diczóségeddel az te népedet
36 tölts bé. Az te régtul fogya való óróksé-
37 gedről tégy bizonytságot, és az mellyekről
38 az Prophétác az te nevedben jóvendóket
39 mondottác, azokat indits meg. Adgy ju-
40 ralmat az téged váróknac, és adgyad hogy
41 az te Prophétáidnac hidgyenec. Halgafid
42 meg URam az te szólgoaidnac könyörgése-
43 ket : mellyet az Aaronnac áldafa szerint
44 törttenec, hogy esmértenec meg tégedet
45 minden ez földön lakozóc, órocké való
46 URnac lenni. Minden érket megézfzic
47 az háfs, de egyie étec az málsknál job.
48 Az embernec szája megkőitöllyá az va-
49 dázfásból való érketeket, azonképpen az se-
50 rény elme az hazug befűdeket. Az go-
51 noszf sziv, szomorúságot hoz, az soc dolog-
52 ban megpróbáltatott ember pedig meg-
53 zet ennec. Akar melly férhat hozzá vé-
54 szén az aszfzoni állat : de egyie leány más-
55 nál élkelb, és kedvesb az férhunál. Az aszf-
56 zoni állatnac szépsége megvidamittya az
57 embernec ortzáját, és embernec minden
58 kívánságát meggyóztvén, elvonfsza. Ha
59 annac nyelvében kegyes befűd vagyon,
60 szelédtség orvolság, ennec férte nem olyan
61 minemőcc egyebec. Az ki szerez magá-
62 nac aszfzoni állatot, hasonlóc fejedelmec,

és nyugodalomnac ofzlopát, az olyan em-
ber immár az órókség szerest kezdette.
27 Az melly órókségnec sóvénye ninczen,
28 eltékozlatratoc, és az kincen niuczen fele-
sége, foházkodic búdosván. Mert val-
lyon f-kiczoda hianc az felkészfűlt tolvay-
nac ki várofról várofta búdosfoc? azonkép-
pen az férhunakis, a mellynec fézfzke nin-
czen, hanem szálláfa vagyon valahól est-
veledic.

XXXVII. Rész.

*Azt mondgya meg hog' nem mint jó akaró ba-
rátya embernec, az ki nyelvel annac mondgya
magát. Acért ne bízza ember magát es tana-
czat minden baráttyára. Az kit pedig esmér
tökéllenesféc lenni, azt megbesfűlye. Az után
megtant kic kel kelljen embernec tanácsat köz-
leni. Végeztesfzoi az bölkeségről, az mérték-
leteségről.*

1 **I**ollet minden barátságos ember azt
mondgya, énis baráttya vagyoc ennec :
2 de vagyon olly ki ezec névei való bará-
3 tunc. Nemde halálüg való szomorólagé,
4 mikoron táród és barátod ellenségeddé
5 válic? Ogonoszf gondolat, honnét szá-
6 mazrál, hogy elfedezned ez földet czalárd-
7 sággal? Ember az ó baráttyával él ör-
8 vendetesfén, és az nyomorúságnac idején
9 létvén ellensége. Vayon olly ki háfa
10 kedvejért keres barátokat, és végre mint
11 ellensége ellen paist ragad. Ne feletkez-
12 zel el barátodról elmédben : de ne emlé-
13 kezzél meg azokról az kic ezec pénzédert
14 barátid. Ne tanácskozzál azzal, az ki
15 álnokél olafkodic uránad, és az te reád
16 irégykedoktól tanaczodat eltitkollyad.
17 Minden tanácsos, felmagasztallya az ó
18 tanácsát : de vagyon olly, ki tanácsot ad
19 magáért. Az tanácsostól mególtalmazd
20 magadat, és előfzer tudd meg miczoda
21 szüksége vagyon, (mert az olyan magánac
22 igyekezcic használni.) Ne vessün tégedet
23 verfelére es szerentsére, és ne mondgya te
24 néked, jó az te úrad, ó pedig azonközbe
25 más felől nézze miczoda következtéc te
26 reád. Ne tanácskodgyál feleségeddel az ó
27 irégye fölől, se az felémessel az hádról, az
28 kalnáttrál az elváltáfról, az vévövel az el-
29 adáfról, az hálá adatlannal az hálá adáfról
30 az irgalmatlannal az irgalmafságról. Az
31 restvel akarmi munkáról, és ezten dórcé fo-
32 gadott béreffel, az élvégezendó munkáról
33 hivolkodó szolgával femmi munkáról. Ne
34 halgafid ezeket femmi tanácskozásban.
35 De az jámbor emberrel gyakorta tanács-
36 kozzál, az kic ismerendefz hogy az URnac
37 paranczolattyát megtartya. Az ki az ó
38 erkölczében egygyezzen te veled, és az
39 ki mikoron elefendel bánkodgyéc te ve-
40 led. Annakokaért az te szivednec ta-
nácsá-

náczával tanázkodgyál, mert senki te
 12 neked ennél hivob nem léfzen. Mert az embernek elméje néha jobban megjelent akar mit, hogy nim mint hét órállóc, kic
 13 állne az magafs órálló helyén. De mid ezeknek felőtre, könyörögy az Istennek,
 14 hogy igazgassa az te útaidat. Minden dolognac kezdeti az könyörgés, és az tanáts minden czelekedetben elől járjon, és az megváltozott órómnec jelensége az ábrázat. ^a Nagy dolog vadnac, az jó gonofz, életer, és halál, de a ki ezekben ural-
 15 kodic szünetlen, az nyelvé. ^b Vagyon olly 16 efzes férfiu ki fokáknac tanítójá volt, ki önön maga életerénc haszontalan. Va-
 17 gyon olly ki bölczelkedni akar befzéddele és gyűlöses, mivelhogy minden böltsfe-
 18 ségnélkül vagyon. Mert ó neki az Úrtól nem adatott kedvesfég, holott minden böltsfégnélkül való légyen. Vagyon olly ki bölts ó magánac, kinec böltsfégnec befzedi az ó nyelvében ditséreteslec.
 19 Az bölts ember tanitya az ó népét, és az ó értelménc befzedi állandóc. Az bölts férfiu bérellyefedie áldással, és ótet bódognac mondgyac valaki ótet láttyác.
 20 Kineckinec életer bizonyos napoknac számba foglaltatott, de az Izraelnek nap-
 21 jai megfzámálhatatlanoc. Az bölts az ó népe között órókségül ditséretet veszen
 22 és az ó neve megáll mind órócké. Fiam, az mig élzf, próbáld meg elmédet: és az az mig gonofz, abban néki ne engedj.
 23 Mert nem mindene halználac mindeneknac, és nem minden elme talál be-
 24 czülletet akarmi dologgal. Ne ^c lég' telhe tetlen minden gyönyörűséggel, és tested
 25 lelkec ne légyen az érel. Mert az foz ételben való tobzodásban betegség vágyó, és az megelegithetetlen faldoklás, közel
 26 jár az sarhoz. Az meg elégithetetlen faldoklás miatt, fokan hóltanac meg: de az ki megtartoztatya ó magát: életer meg-
 27 hozfzabittya.

XXXVIII. Rész.

Megtanit hogy az Orvost, és az orvofságot
 mint Istennek ajándokit betsüllemmel. De az betegségnec meggyógyításában f'orvofság az könyöröges, és az penitencia. Az utánfzol az halotnac siratofáról. Az böltsfégnél, &c.

1 **T**iztellyed az Orvost a f'ükségnc o-
 2 kaért, mert ótet az UR teremtetted:
 3 Mert az Úrtól vagyon az orvofság, mel-
 4 lyért még a kirátlótis ditséretic. Az Orvosnac tudománya felmagaztallya an-
 5 nac az ó fejtér, elauányera hogy az mélt-
 6 toságbélic előt' czudállatos.
 7 Az UR teremtetted az főidből az orvof-
 8 ságot annac okaért az efzes ember attól

9 nem ifzoniodic. Avagy az fától nem edef-
 10 fedetté meg az viz: hogy apnac eteje az era-
 11 bertül megfíméretenc? Adott az ember-
 12 nekis tudománt, hogy ditséretesec leuné-
 13 nec az ó czudállatos dolgaival. Azoc-
 14 kal meggyogyitja az embert, és elvéfzi an-
 15 nac njavalyaját. Az patikarios azoc-
 16 kenetet czinál: és éntec az ó munkája foha el nem végezteric, ^a és ó toilevagyon bé-
 17 kelég, ^b ez föld szinén. Fiam, a te beteg-
 18 ségedben meg ne utáld, hanem könyörögy
 19 az Urnac, hogy ó meggyogyitson tégedet.
 20 Távozzál el az gonoztól, és kezdetig az
 21 dologban foglallyad, és minden büntől
 22 f'izvedet megtiztítfad. Adgy jó illator, és
 23 femlyével egyút való jófzágot: kövér ál-
 24 dozatot tégy az Urnac, igy mint ki nem
 25 lófzer tórtel jól Istenel. Annakutánna
 26 az orvosnac adgy helt, mert ótet az UR te-
 27 remtetted: el se távozzál ó tőlle, mert kel ó.
 28 Vagyon néha olly idő, mikor azoknac
 29 kezec által jó előmenetel léfzen. Mert
 30 ókis az Urat kéric, és adgy azgon azoknac
 31 nyugalmat, és egélfleget clerekre. A
 32 ki vétkezie az ó teremtoie ellé, éfit az or-
 33 vofs kezébe. ^d Fiam, az halotton köny-
 34 vet húllafs, és mint ha nehéző dolgokat
 35 f'izenvedtel volna kezd el az zokogást: de az
 36 ó módgya fzeint, fedezd el az ó tetét, és
 37 meg ne utáld az ó temetését. Keferú fi-
 38 ráft légy, és melegítő jaygatást: Es síra-
 39 fad ótet az ó méltosága fzerint, egy nap a
 40 vag' két nap, az f'zidalomnac eltávotása-
 41 ért: az után vigasztaltással meg az f'zomo-
 42 ruság helyebe. Mert a f'zomorúságtól lé-
 43 fzen halál, és az f'zomorúság az f'zavnc e-
 44 rejét elfordittya. Mikoron nyomorufág
 45 jóteád, egyút vagyon véle az f'zomorúfa-
 46 gis: de az nyomorúlt embernek életer az f'ziv-
 47 beu vagyon. ^e Ne adgyad az f'zomorúság.
 48 nac az te f'zivedet, távozzál el attól, meg-
 49 emlékezzvén annac végérül. Megem-
 50 lyezzél arról, mert mincen onnét meg-
 51 térés, aztis nem fegetheted meg, és te ma-
 52 gatis nyavalyában eyted. Megemle-
 53 kezzél hogy annac állapattya is ollyan mi-
 54 nímó az néd. Tegnap éntékem, f'ma aszok-
 55 te néked. Minckutánna elnyugofzic az
 56 halott, nyugoflad az ó emickezetis, és
 57 mikor kimúlic az ó lelke, végy vigatta-
 58 lást az felől. A törvén tudónac bölts-
 59 sége, az alkotmasú úrféségben f'zerete-
 60 tic, ^f de az ki f'oc külső dolgocekal terhel-
 61 teric meg, böltsféget nem talál. Mitfo-
 62 dában lenne bölts az ki tartya az ekét, és
 63 ditskedie az óztónvel, az ókróket hay-
 64 galya, és azoc körül való forgolodásban ne-
 65 vekedet fel, és kinec minden befzede va-
 66 gyon az teheneknac fayzafekról? Ez
 67 f'zándekozic az bárázdáknac hafogátásá-
 68 ra, és ennec vigyázási foglalatoc a tul-
 69 kokaac cledclrol. Háfoulatos kép-

^a Az az, meg ef-
 mert az ember-
 nec abrazat-
 syabul valami
 dolog esic rayta.
^b Vagy igy, mel-
 melyeknek ve-
 vazerlöie az
 nyelv.

^c Az etelben
 való merseket-
 lenség igy vesze-
 delmes.

^a Az az, min-
 dikor foglaltat-
^b Az az, egélf-
^c Az az, nem
 vgy mint ha te
 tórtel volna elő-
 szerjöl Istenel
 hanem aldoz-
 zal ugy mint ki
 jór tórtel hala-
 dafnac okaért.

^b Az halotton
 való f'zav és b'z-
 kocás ja. De n'ó-
 b'nis meg kel em-
 lekezni az meric
 k'ef'f'g'ól, és
 hogy f'z'f'f'f'f'f'f'
 az halottat viz-
 f'f'f'f'f'f'f'f'f'
 hatyuc tórt in-
 kab miés után-
 na megyné.

^c Az az, minck-
 nagyob nyava-
 nya as f'z'f'f'f'f'
 lyas f'z'f'f'f'f'
 mint ha valaki
 az ó kefer'f'f'f'
 ben az magac-
 letet vagy lelke-
 s' ma aszok-
 ca.

^f Vagy igy De
 az ki az ó dol-
 gaban nem f'z'f'f'
 galya, nem
 leszen bölts.

pen mindé kovás, és álts mester, a ki mind az éyjet, mind az napot munkábá multartya el, az kic metzenec perséteket, és az kinecc mindé szorgalmatosságoc abban vagyon hogy külömbkülömb állatokat faragjanac, és az kiknecc elméjcc abbá foglatosoc, hogy az képitónac mesterség szentint vatami állatokat kifaragianac, és kinecc vigyázása az munkánac elvégezéfében vagyon. Igy az valsműves ha áll az ó ülőnél, és foglatatos az vasból való mivnec csinálásában, kinecc hufat épezi az tűznec fuvása és az kementzénec heuségével viaf-
 29 kodic. Kinecc füleiben gyakorta zeng az pörölnec, és ülőnec hangosága, ki az ő szemeit az csinálendő állatnac megformálására függezettette. Elméjcc vagyon az mivnec elvégezésére, és az ó gondgya fogrog az ó mivnec ékefitésébé, és végezésében.
 31 Hasonlatos képpen az fazekes ülvén az ő munkájáu, és lábáival haytván az korogot, szorgalmatoson munkálkodic miedkor az ó dolgában hogy számos légyen
 33 az ő tellyes munkaja. Az ő kezével az fárt formállja, néha lábával nyomia azt, és fasztya magát. Szive vagyon ennek az ő mivnec limitásában, és az ó vigyázása az
 35 katlannac megfeszítjáfában. Mind ezec az ő kezeknec erejékhöz támozkodván, kiki mind azon vagyon, hogy az ő munkájában böltsellekedgyéc. Ezeknélküt nem éppül az város, polgároc sem lakiac sem járnac abban, De a kóllégnec tanáczában nem kévántatnac, és az gyülekezeten fő mőt-
 36 toságoc ninczen. Az bíráknac székében nem ulnec, és az törvénnec rendit nem értic, sem az tudomántól, sem az itéletriül né
 38 mondanac sentenciát. Sem pedig böltsmondásockal né ékefec, de ez világnac alkotvánit örizic, és az ó kévántásoc vagyó az ó tudományoknac mesterségében.

XXXIX. Rész.

Meg írva az Isten törvényében való böltségnec meltsóságát és tulaydonságát. Az után imé hála adafra és dicséretre, az Isten nec soe hatalmas és czudálatos dolgaiert, &c.

1 HA valaki magát arra nem adgya, és nem gondolkodic az magzáfagbéli Isten nec törvényéről, bölts nem léfzen. Es mindé régieknec böltseségeket tudakozza, és az prophetiákban foglatatos. Az nevezetes sértiáknac beszédeket székében tarttya, és bölts beszédekvel rakva lévén, az
 4 zockal jár. Példa beszédeknek titkos értelmét tudakozza: és bölts mefeckel ékes
 5 lévén jár. Az nagyságoc kőzött szolgál, és az hadnagyoec előtt befűltetic. Idegen nemzetnec földében jár, mert jókat és gonoszokat az emberc kőzött megprobált.

7 Szívét kéfziti az Urhoz, hogy jó réggel járúlván az ő töremtőjékhöz, ötet kőzont-
 8 fécs könyörög ő előtte. Es megnitván könyörgésében az ő száfját, az ó buncéjert könyörög. Mikoron amaz nagy UR akaradgya, megtellyefedic értelemnec lelkelvel. Ez az ó észfétségénec befzédit szólván, könyergésében dicséri az Urat. Ez
 11 igazgattya az ő tanársát és tudományát, hogy az ő titkos dolgairól gondolkodgyéc. Ez kimagyarázza az böltseségnec tudományát, és az Ur szövétségénec törvényével dicsékedic. Dicséretic lókan ennek értelmét, és annac emlékezteti, soha el nem töröltetic. Meg sem szűnic az ő emlékezteti, de az ó neve nemzetségről nemzetségre él. Az ó böltseségét befzéllic az népcc, és az ó dicséretit hirdeti az embercnek gyülekezetc.
 16 Hasonlatos nevet hadgya, hogy nem mít eyebec meg ezertennis, ha pedig elnyugoszikis, névet hág ő magánac. Az mit gondoltam bővebben meg befzéllem, mert mi képpen az megtört hől tellyes vagyoec.
 18 Halgallatoc engemet szentec, és nevedgyetec mint az nedves folyóviz mellett való rósác. Es virágezzatoc mint az lilium, borsáfatoc jó illatot, és diczéreter mondgyatoc éneklefeckel. Aldgyátoc az Urat minden ő czelekedetiért, befzédel való dicséreteckel, és hegedüccel, és
 21 ez képpen szólyatoc dicsérvén. Az Urnec minden czelekedeti igen jóc, és minden paranczolatrya idejekor vagyon: nem szabad mondanod: miért vagyon ez ez, mire való ez? mert mind ezec jdejekorán megjelentec. Az ó befzédé által az víz fel rakodott miut az búza aztág, és az ő száyanac igéje által a vizeknec folyáfi.
 23 Az ó parantolatyá által megfészén valami néki kedves, és senki ninczen ki megküllébbithetné az ő szabadítását. Mindentestnec czelekedeti tudgya ő, és ninczen a hól elteyethetné az szeme el-
 25 lött. Mótta az idő vagyon, mind öröké nézi ez világot, és semmi ninczen ő előtte czudálatos. Nem kell mondanod, miczoda ez? mert mindenec az ő szolgaltatyára teremtetnec. Az ő áldása, mint az folyó viz el burittya, és mint az arviz termívó téfzi az földet. Az ó haragiát az pogányoc úgy vezic örökségül, mint
 29 az vizeket sóc vizez változtatta. Az ő úrái egyenessec az szenteknec, hasonlatos képpen az hamillaknac botránczóakra
 30 vagyon. Az jó állatoc az jóknac teremtettenc elcitol fogva, hasonlatoson az bűn-
 31 nölöknec az gonoszoc. Az embernec minden életére fő az víz, tűz, valsz, só, kenyér, téy, méz, szőlőnec vize, olay, és ruházat. Mind ezec az hiveknec jóc: azon képpen az bűnösöknek gonosza fordulnac.

Syrach Könyve

*a Az az, vad-
mac oly lelkec
mellyek nec dű-
hőségeket Isten
gerjertí hog' an-
nál inkább ke-
gyelenkegyenee
ac természetű
nokiet adatos
fegyverrel.
b Istenec vi-
tői az tűz, hó
első, éhség, ha-
lal, érc.*

- 33 Vadnac lelkec, kic bofszuállásra terem-
tettenec, * és kik nec dűhőségeckel a-
zoknak büntetéseket megkeméníti, az ve-
szedelemkor az ő erejeket kitöltic, és mi-
nekerutánna az büntetést megmiveltéc) az ő
teremtőjök nec haragját leszállittyc.
34 ^b Az tűz, hó, első, éhség, és az halál,
mind eze az bofszuállásra teretettene.
35 Fene állatoknac fogai Scorpióc, és mér-
ges kigyóc, és az bofszu álló fegyver, az
36 Istenetennek nec veszedelmekre. Eze órül-
nec mikoron az Isten bofszuállásra felkél.
37 Es az földön az szolgálatra mikor kell,
készec, és az ő idejekor az befzédet által
38 nem hágyác. Annakokaért eleitől fogva
ezekben megerősítetvén minckutánna
39 meggondolám könyvbé béírám. Az UR-
nac minden czelekedeti jóc, és minden
40 szűkséges dolog megád idejekorán. Es
nem szabad mondanod: ez amannál aláb
való, mert mindenec az ő idejekor diczé-
51 tetter találnc. Mostan annakokaért tel-
lyes szivből, és szájjal, diczerítetec az UR-
nac nevét, és áldgyátoc.

XL. Rész.

*Szolez Caputban arról hogy szűkség képpen
minden emberek nec megkellyen halnioc. Az u-
tán az hamis gazdagságoknak Istenelen nem-
zetsegek nec hirtelenséggel való veszedelmekről,
az irga. másságbol való jó tetemnyről, és mite-
gyen az ember nec gyönyörűségéb. Irágab, erőb,
szepb. Mindezek nec felőrté magaztalya az
Isteni síelmet. Utolszor kárhozvástys az kol-
dus életet.*

- 1 **N**Agy nyomorúság rendeltetec mindé
ember nec, és nehézi irga vetetec az A-
dam fiaira annyoc méhéül fogva, mind az
napig, mellyen az mindenek nec anyok-
2 hoz (földbe) megtérnec. Az ő gondola-
toknac, és szivek nec félelmene szorgal-
matos várátá, tudniüllic az halál napjánac
3 várátá. Egy aránt az diczőség nec szék-
ben ülönec, és álazatofon a földre és ha-
4 mába levertettek nec. Egy aránt veres
bársónt és coronát viselönec, és nyers len-
5 be öltözönec. Búsulás, iregység, felhábo-
rodás, kételkedés, és halálnac félelme, ha-
rag, gyűlötség, annak felőrté nyugodolom-
nac idejénis az ágyban az érzakai álom
6 ember nec elméjét háborgattya. Keveset,
vagy semmit nem nyugfzic, és ez miatt az ő
7 álmanban, mint ha óorrallo helyén vigyáz-
na, az ő elméjének gondolkodása miatt
7 háborog. Es mint ha hartzról faladta
vólnc, felferkennec, holot femni nyava-
8 lyájoc ninczen. Felferkenvén pedig ezu-
dálkocic a femmiért való félelmén, melly
minden test nec, ember nec és baromiac
köz: de a bűnösökre hétfzer enél nehezeb
9 nyavalyác czoctakjóni. Halál, vereség,

- fegyver, vér, éhség, romlásnac és ostornac
eljövésc, mind eze az hamisnac ellé terem-
10 tettec, még az víz özónis azokért lótt. Va-
lamellyec a földből vadnac, a földbe meg-
térnec: és az mellyec az vízből, az tenger-
11 be megtérnec. Minden ajándékozás és ha-
mifság eltöröltetic. Az hátt pedig megáll
12 mid órócké. Az hamisfaknac gazdaságoc
mint a kis folyó víz megszáradnac, és mint
13 az nagy záporral való menydörgés, Isten
14 azokra úgy lóvöldöz. Mikoron megpitya
az Isten az ő kezét, órvéde (az igaz:) azon-
képpen a gonofs czelekedoc mindenkétől
15 fogva elfogyatkoznc. Az Istenetennek nec
nemzetsegec né boczátnac foc ágakar, és
az tisztátalanoknak gyűkerec, merdec kö-
16 sziklán helhezettetec. Olyanoc mint akar
melly víz nec, és az folyó víz nec partya
akadott tartyéoc: minckelőrté gyümöl-
17 czet teremtenec, kifzaggattatnc. Az
kegyelemből való adakozás olyan mint
az áldafoccal megerősítetec leveles szén,
és mind órócké megmarad az irgalmas jó-
18 rétemen. Az ő állapattyal megelége-
dett, és munkás ember nec eléte gyónórú-
séges: de mind a kettőt: fellől haladgya az
19 ki kénczet talált. Az fiac, és az váromac
éppitéc, megerősític az jó hirt nevet: de
mind ez kettónél drágab az tizta jámbor
20 feleség. **Az bor, és az énecz sző vigaságoc**
hoznc az sziv nec de mind a kettő felőrt az
21 bölcséség nec szereteti. Az sip, és diczé-
ret nec énekiéle gyönyörűséges zengéit
szerez nec, de mind az kettőt meghaladgya
22 az ékes beszédű nyelv. Az kedveléséget és
szűpséget kéványa az szem: de mind az
kettónél kedvesb az zöldellő vetemeny.
23 Akar melly alkolmatofon illyenec egybe
az barátságos ember ec, de mind ezeknél
beczós b az fershunac és afzóni állatnac
24 békeséges lakáloc. Az aryafe, és az segít-
ség, az nyomorúság nac idején használ-
nac, de mind a kettónél beczós b az megfza-
25 badító irgalmaság. Az arany és az ezüst
megerősític az ember nec lábát: de mind a
26 kórtónél fellyeb az ezes tanács. Az pénz
és az erő az ember nec bátorságot adnc,
de mindenek nec felőrté az URnac félel-
27 me. Az Isten felő semminélkül nem szű-
kólkódic, és né szűkólkódic segítség nél-
kül. Az URnac félelme olyan mint a meg-
28 áldott zöldellő kert, melly nec mivelésé-
ben minden nagyságos ékelséget megha-
29 ladac. Fiam, koldús életet ne élly: job
meghalni, hogy nem mint koldúlni: Az
30 más afzalára néző ember nec ninczen éle-
te, mellyet (való b) élet nec tarthatnál, meg
31 undokittya az ő lelkét idegen étellel: Az
ezes és az tudós ember pedig eltávoztar-
32 tya azt. A szentelennec szájában gyö-
nyörúséges a kódulás: de (az Isten atká-
nac) tuzé ég az ő házában.

M m M

XLI. Rész.

Az iria ez caputban, hogy az halálnal emlékezeti nehez az gazdag embernek és az ki meg nem fogyárkhozor erejében. De a nyomorultaknac és az szegényeknek gyönyörűsége. Az után int az bölts arra, hogy az halaltól ne féljünk, karhozattya az Isteneleneket, és int az jó birnekevevec megtartására, Utoljor megmondgya mit kellyen embernek szegyenleni, és ki az odac előit.

- 1 **O** halál, melly szomorú az te emlékezteted, az ő javáiban békeséggel lakós, és élő embernek. Az ki gondokkal idelstová nem vonattatic, hanem mindenekben jó előmeneteli vagyon, és az ki még ehetic. O halál, melly gyönyörűsége az te itéleted, az szukólkódó, és erejétől megfogyárkozott embernek. Ki venségében vagyon, és minden féle szorgalmatos kéczébe esert, és elvezette az békeségestúrést. Ne fély az halálnal itéletitől: emlékezzél meg azokról az kic előtted voltanac, és az kic utánad menédóc: mert ez itélet minden testre az Uról vettetett.
- 6 **M**iért tartanál ellent abban az mi tettic az Istennek: akar tiz, akar száz, akarezer eztendós légy. Az eletnecc semmi méczége ninczen az koporsó ellen. Atkozott fiac léfzenc az gonofzoknac fia, és az kic laknac az Istennek szomszédóságokban. Az bünös fiaknac elvéfz órkéségcc, és azoknac maguokkal szünetlenül vagyon gyalázat. Az Istenelen atyára haragofznac a fiac, ezért mert ő miatta gyalázatosoc. Jay ti nektec Istenelen férfiac, a kic el hadátoc az Istenec törvényér, mert akar melly sokan legyetec, veszedelést revalóc vattoc. Mikor születtetere kis árokra születteterec: ha meghaltokis ároztaac léfztec. Valamellyec az földből valóc, az földbe térnecc: ugy az Istenelenecc testeket sirattyac, de az olyan embereknek kic jóc nem voltanac, nevec eltörtletic. Gondot vífely nevedre: mert az tenéked inkább megmarad, hogy né mint az aránnac teinédog ezter kénczei.
- 14 **J**óllehet az jámbor életnecc napjai megszámláltathannac, de az jó bir név mind öröké megmarad. Az feygelmer az jó szerenczénec idején megtartatoc fiaim.
- 18 **Az** elröytetett bölcseségnecc és az titkóvaló kénczenc, miczoda hafzina vagyon 19 mind az kértónec? Job az ember ki az ő boldonságát elröyiti, annál a ki az ő bölcseséget elrököllya. Azért az ün beszédemec betsüllýtéc meg, mert né jó mindon dologban az szemérmellég, és nem

- tettic mindennecc, hogy mindenecc hírtégyelen lóttéc volna. Atyádtól és anyádtól, szégyenlyed az paráznaságot: fejedeléstől pedig és hatalmasbtól, az hazugságot, az bürtől és fejedelemtől, az vétkecc, az gyülekezet előit pedig, és nép előit, az törvén ellen való dologot. Társodtól és barátodtól, az hamiflágot: és ott az hólakos vagy, az lopást. Az Isten igazságától, az ő izóverségnecc megtörést, és atól az ki a kenyerecc kényökével környülvótte, a szégyenlyed elvenni az kenyerecc, és az adasban és vételben való gyalázatot. Es az téged kószóntótól, az halgarást: szegyenlyed az párazna aszoni álatra való nézédécc, és az (fő) emberitől való elforduláfosdat. Az ő rezétül és ajándekától valakit megfoztani, és az házafságban élő aszszoni álatról való gonofz gondolkodáfosdat. Az leánzonac tisztaságát kécsertened, és annac ágyahoz mened. Szegyenlyed barátodat bolzfzusággal illetni: és az mit adtál, az szem ére hánni annac. Szégyenlyed az mástól hallor beszédre kimondani, és az titkos dolgokat kifetségni. Igy léfzefz valóc ba szemérmes, es kedvességet minden ember előit találíz.

XLII. Rész.

Megmondgya az bölts minémő dolgokat nem ke embernek szegyenleni. Mimodon kel az leánzókat örízni. Vegazerre szol az Istenec hasalmárol és bölcseségéről, Érc.

- 1 **I**mez dolgokban pedig né légyen benned Iszemérmellég, és személtre nézve azokba ne vétkezzel. Az Istenec törvényében és szóvettségébé, és az olyan itéletben, melybé az Ite félő igaz embert igazítani kell.
- 3 **M**ikor barátodat, és az uton járóit kel meghalgtatnod, vagy mikor az egyenlöknecc órókségeket kell megoztani. Mértéknecc és főtnac igazításábá loc avagy keves jófzagnac birasában. Az kalmár árunac egyenlő eladásában. Es fiaknac gyakorta való tanítáfaban, és az álnoc szólga óldalánac verésében. Az gonofz áfzszoni álatnac megénhítésében, és a hól foc kezec vadnac, az te marhádnac elzárlásában.
- 8 **M**ikoron máfnac adandafz, annac számvál avagy mértécckel való adasábá, az mit adfz és az mit véfzsz, annac beírásában.
- 9 **N**e szegyenlyed az ezteleennecc, boldondnac, és az iffiackal háborúgó vénecc tanítását: így léfzefz bizonyyaba tudós, és minden élóc előit beczülletes.
- 10 **Az** leánzó az atyánac titkos vigyázafokat fetecz, es arról való szorgalmatofszágat

a Az az, szegyenlyed az tolvnilást, kaborlást be attól elvenni az kenyerecc az ki azt örízti és ol-talannac. Érc.

még az álmotis elúzi, mind ifjúságában, hogy valami módon idejénec virága el ne müllyec, mind mikor elházasítja, hogy valamiképpen gyűlösféges ne legyen.

- 11 Szűzelségében, hogy meg ne szeplőstettség, és az ő atya házában nehezkes ne legyen: vagy mikor férfiuual elházaságban, hogy meg ne romtsa paráznsággal az házaságnac tisztaságát, és eladatván, 12 meddő ne legyen. Az szemtelen leánt erőssen megőrizzed, hogy valamiképpen te raytad az te ellenségidet ne örvendeztesse, és befzed ne légy az városban és a nép között gonofsággal híronévű, végeztetve hogy meg ne szűzeniczen tegedet lokáknac seregébca. Egy embertet se nézz szépségeért, és 14 az aszfzoni állatot közőt ne üly. Mert a ruhákból jü ki az moly, és az aszfzoni állattól, az aszfzoni állati álnokság. Job az férfiuual gonofsága, hog nem mint az jól tévő aszfzoni állat, (tudniillic) az gyalázatra megfűgyenyitő aszfzoni állat. Előszámlálom immar az Urnac czelekedetit, és az mellyeket láttam kibefzélle az Urnac bedivel, az ő czelekedetit. Az fenn járó Nap mindenecket lát, és az Urnac diczóságével 18 rakva az ő czelekedete. Nem engedte az szűteknac ezt az UR, hogy ki befzélhetné minden ő czudállatos dolgait, mellyeket megerősítet az mindenható Isten, megé- 19 keztvén diczőségével a tellyes világot. Az náelségeket és az szivet megvifjállyá, és a- 20 zoknac álnokságokat jól érti. Tűd az Iste minden tudománt, és állattatya ez világ- nac jeleit, megjelentvén az jövődő és el- múlt dolgokat és a titkos dolgoknac 21 nyomdokit megjeléti. Tűd ő mindé gondolatot, ő róle még czac egy befzédís el- 22 reyztetett ninczen. Nagy dolgokat ékefite- tet meg az ő bölcsesége, a ki minden idő e- 23 lött, és mind öröcké vagyon. Sem meg né őregből, sem meg nem killebbedic, sem ta- 24 nácznélkül sem szűkölködic. Melly igen kevánátoc minden ő czelekedeti, czac a kiczin szikrábanis kőnyű meglátni. 25 Mind czec öröcké élne, és megmaradnac mindé szolgálatra, és mindene engedne. 26 Mindene kertösöc, égyic a másic ellené- ben: és semmi nem teremtetett, mellyben 27 valami fogyatkozás vólna. Egycic az má- sic javát megerősíti, végeztetve kiczoda tellyefedhetné meg az Isten diczőségé- nec látásával.

XLIII. Rész.

Magasfallya az caputban az Istenec czu- dállatos hatalmását a Napban, holdba, csil- lagokba, és egyéb dolgaiban.

- 1 A Z magasfágos ékelség, a tiszta czilla- gos Eegh, és az Eegne ábrazattya, az a ő diczőség és tekintetivel. Az világozás

- hirdető nap az ő felkelésével, czudállatos teremtet állat, az magasfágos Istenec ke- 3 ze munkája. Mikoron délen vagyon, meg- szárazta az tartománt, és annac hévségét 4 ki fzenvedheti el? Három szertel inkáb- megégeti a nap a hegyeket, hogy né mint a kementze mellyet meggyuytanac valami állatknac megégetésére tűz és felhőckel 5 lángoz, és ragyagván az ő fényével meg 6 homályosítja a szemeket, hogy né mint a ki teremtetete azt, az kinec paranczollattya 6 által stet az ő folyásában. Ugyan azon teré- tette a holdot, az időknec redelésére, meg- 7 mutatására, és azoknac jegyeire. Az innep naps a holdnac folyása által jeletet meg. 8 Az (hold) mikoron elfogyatkozic, egy hold- nap nevezetec arról: mikoron mogtely e- 9 sedic, czudállatos az ő változásáért. Olly teremtet állat a magasfágban fénlő hold, 10 mellyec körülé tábor vagyon. Az Eegne szépsége a czillagoknac szépsége, világo- sító ékelség a magasfágos Istenec égéi- ben.

- 11 Az szent (Iste) befzédire mutatnac ug- 12 kor ba fedeztetés mint a kárhoztarált és az ő helyeket elné 12 hadgyác, mert el nem fáradnac. Tekints mint ha örök éa 13 meg az Eegen fénlő szivarvánt, és áldnyad set, egre korbosza 13 a ki teremtetete őtet, igen szép az ő féncé- cassac völcse 13 gével. Az ő szép kerekségével beóvedezi az Eegret, mikor az magasfágban valónac ke- 14 zei kiterjeztic azt. Az ő paranczollattya val 14 ad havat, és hamarsággal tárazta az ő i- 15 téletinec villanását. Annakokáért meg- 15 nitván az ő taar házat, kirepűlne az felle- 16 gec, mint az szárnyas állatot. Az ő nagy ha- 17 talmával meg erősíti a fellegeket, hog kő 17 esőket adgyanac. Az ő menydörgésével megrórteti a földet, és az ő tekinteti előrt, 18 megindúlne a földec. Oc akarattyaól fű az déli szél és a fuvatagos északi szél. 19 Mint az alá repülő állatokat hinti az ha- 20 vat, kinec lejóvéfe mint sáskánac lezállá- 20 sa. Az ő fejérségenec szépségét czudállya az szem, és ennc záporára az ember elmé- 21 je almélkodic. Es az zuzmarázt mint sórt az földre leönti, melly minckutánna meg- 22 fagy, olyan mint az ő tóvífs. Az hideg 22 északi szél mikor fű, az vízből jég fagy, minden vizeknec gyűlését általjára, és 23 mint egy pántzélba felöltözreti az vizet. 23 Megeméztic az hegyeket, és az pufzár megégeti, és az fűvet mególi mint az tűz. 24 Mellyeket herrelenséggel meggyogyit az felhő, és az mennyei harmat az hévség 25 ellen megvidamittya. Az ő befzédével megczendésíti az tengert, és abban zige- 26 teket plántál. Az kiczárnac az tengeren, befzéllic annac veszedelmit: mellyet hal- 27 ván az mi fűleincel, czudálluac. Azonban vadnac hihetetlen és czudállatos dolgot, minden állatknac külömsége, Cst ha- 27 laknac soksága.

M m M 2

■ Az az, czac kiczin dolog- bannis meg ta- pazzalhasitnac az Istenec ha- zalmás.

28 Vegezetre ő általa mennec mindenec jó végre, és az ő beszédivel állanac meg mindenec. Ha ugyan fokot szólnánkis, mind az által femmiképpen ki nem beszélhetnóc: hogy rövid beszéddel megmondgyá, ő az tellyes mindenseg. Miczoda eronc vagyon az ő diczérére? mert nagyobb ő minden ő teremter állatinal. Rettenetes az, és igen nagy, és czudálatos az ő hatalma. Diczöitvén az URat magasztallyatoc az menire lehet: mert mégis fellálmul-
33 ly az mi magasztalásunkat. Az ti erőtökert az ő magasztalásában gyakorlatoc.
34 Ne fáradgyatoc meg: mert soha fél nem éritec az ő diczőségét diczérretelki: ki látta ötet hogy meg tudná beszélleni? és ki magasztalharná ötet az mint vagyon? Nagy sokac ennél nagyobbac rőytettec el, keveset láttunc az ő ezlekedetiben. Mert mindeneket az UR teremtet, és az ötet félök-
36 nec ő adott bölcseségert.

öröké megmarad ezek nec maguoc, és azok nec ditsőséget el nem vesz nec.

14 Jóllehet ezek nec testec eltemetettene-
15 nec békeséggel: de azok nec nevec minden nemzetségre él. Ezek nec bölcséségeket hirdetic az népec, és ezek nec diczérteit
16 hirdeti az emberec gyülekezeti. Henoch kedves volt az UR Istennél, és felragadtatéc, és az nemzetségek nec penitencianac
17 példájául hagyattatoc. Noé találati tökéletetfinc, igaznac, kinec kegyelem
18 volt mikor Isten haragszic vala. Annakokaért ez földc megmarada, mikor az
19 ózón viz vólna. Még öröké való frigyertis szerzett ő véle (az Isten,) hogy el ne tör-
20 röltene az vízözönuel minden test.
20 Az Abraham soc nemzetség nec nagyatya volt, kihöz nem találatoc egyenlő az ő diczőségében, az ki megtartotta az Istene törvényét, és frigyert kötött ő véle.
21 Annac testében tört frigyert, és az késer-
22 téf nec idején hiv nec találatocott. Annakokaért esküvéssel erősitette ő néki, hog' az pogányokat megáldaná az ő magyába.
23 Megfokasítaná ötet mint az föld nec porát, és hogy azoc örökséget birnánac
24 egyic tengértül fogva máshikig, és az nagy folyó viztül, az föld nec külső részeig. Hasonlatosképpen az Isaakban, helhez teté az atyaért Abrahamért minden ember nec áldást, és az frigyert,
25 melly szálla az Jacóbuakis fejere. Eliné-
26 ré Isten az Jacóbot, az ő atya áldásiban, és mikoron adott vólna ő neki örökséget, elozta az ő részét az tizenkét nemzetségre
26 kiket megosztalata. Es támasza ebből irgalmasságnac emberét, az ki kedvesseget talált minden test előtt.

XLIII. Rész.

Diczéri ez caputban először közönséges képpen mind az szent atyákat, nevezet szentint pedig Enochot, Noét, Abrahamot Isákot, Jacobot.

1 **I**mmár diczériűc az diczéretes férfiakat, és az mi nemzetséginkből való eleinkert.
2 Nagy diczőséget szerzett az UR ezec által, az ő felséges vóltánac eleitől fogva.
3 Kic az ő országokban uralkodtat, és hatalomval nevezetes férfiac vóltac, kik tanácskoztanac értelemmel, és kik kövter-
4 kezendő dolgokról prophetáitac. Kic vezérlettéc az népet alhatatos tanácsokkal, és polgári törvények nec értelmével.
5 Kik nec tudományokban bölts beszédec valánac, kik szerzic vala az éneklés nec mesterségit, és az megírott verseket magyarázzac vala. Gazdag férfiac, és erőf-
6 tes, és békeség szeretőc az ő lakásokban.
7 Ezc mindnyájan az ő idejekben dicsé-
8 tetert nyertene, mellyel diczektene az ő napokon. Vadnac ezec közzül ollyac, kik emlékezeter hadtác az ő diczérteknec
9 beszéllésére. Vadnac ollyakis, kikről ninczen emlékezec, kik elvesztene müt ha nem vóltanac vólna, és vóltac ollyanoc,
10 mit ha né vóltanac vólna, és azok nec áitais
10 ő utánoc ollyanoc vóltac. De felötte kedvesec vóltac azoc az emberec, kik nec igazán való ezlekedetec el nem felejtetene.
11 Ezek nec maguokkal megmarad az jó örökség, és ezek nec maradékok az Isten szövetségében békapozlatoc.
12 Az szövegségben vadnac ezek nec ma-
13 radékok és az ő fioc ő utánoc. Mind

XLV. Rész.

Diczéri ez caputban az Mosest, Aaronpapot, és az Phineest.

1 **I**stennec és embereknec szerelmest a Mo-
2 sest, kinec emlekezeti áldott. Egyen-
3 löve törté ötet az ^a szentek nec ditsősé-
4 géhöz, és felmagasztalá ötet az ellenség nec
5 félelmével, ő beszédivel az jegyket meg-
6 rartoztatta ^b és meg diczöitette ötet az
7 királyoc előtt. Paranczolatoc adott ő ál-
8 tala az ő nép nec, és megmutatá néki az ő
9 diczőségét: Az ő hiveségében és szeled-
10 ségében megszentelé ötet: mikoron vála-
11 zott vólna ötet minden test közzül.
12 Meghalgattatta ezzel az ő beszédec, és be-
13 vivé ötet az homályban: Es ő neki szem-
14 be paranczolatoc adván, élernec tudomán-
15 nac törvényét: megtanítá Jacobot az
16 Isten szövetségére, és Izraélt az ő törvé-
17 nire.

As

7 Az szent Aaront fel magasztala, hasonlót
 8 ahhoz, annac aryaafiár, az Levincc nemzet-
 9 ségéből. Szerezvén ő véle örök frigyét,
 10 adá néki az népnek papságát, és illendő é-
 11 kességgel megbőlogitá őtet. Mert fel-
 12 őltözteté őtet diczőséges ruházzal, felöl-
 13 töztetvén őtet tőkélletes diczőségbe, és
 14 megerősítette őtet erőnc ezközével.
 15 I megmással bokáig való ruhával, és mel-
 16 lyeen való szoros Ephoddal. Es megkör-
 17 nyékezte az ő ruháját pomagranáthoz ha-
 18 sonló gombackal, és foc arany czenget-
 19 tyűckel kőrőskörül, hogy azoknac szavoc
 20 hallattatné az ő járásában, és olly zengést
 21 szerzene, melly meghallattatné az tem-
 22 piomba az ő népének fiainac emlékezetire.
 23 Aranyból, iárga és szederics felyemből
 24 mesterségesen csináltatott szent kontól-
 25 fel, és itéletnek Hofennével, az igazságnac
 26 nyilván való jelcivel. Melly, verésvizzált
 27 selemből mesterségesen csináltatott, és e-
 28 gyetembe peczéréknec módgyára metz-
 29 zett drága kővekből, mellyec drágakőve-
 30 knec foglaló mesterének mesterségével ara-
 31 nyban foglaltattac, az irással egybe, melly
 32 az Izrael nemzetségének száma szerint fel-
 33 metzteret emlékezetre. Annakelőtte ara-
 34 ny Coronavál az ő süvegén fölül, melly
 35 peczéten való metzféknec módgya szerint,
 36 szentségnek jelenségejert megmetzteret,
 37 riztiséggel ékességgel, nagy mesterséggel
 38 csinált állattal, embereknek szeméinek ké-
 39 vánatos gyönyörűségével. Ő előtte nem
 40 vólitanac az féle dolgoc, és soha azokat ide-
 41 geu fel nem öltözte. Czac szinte az ő hiai,
 42 és az ő maradéki ő utánna mind öröcké.
 43 Kiknek áldozatyaoc, égo áldozatra fel-
 44 vitottetnek szorgalmatlan minden napon
 45 kétfzer. Ennec kezeit Móses fentelte meg,
 46 és szent olajjal őtet megkenté. Melly vól
 47 ő néki és az ő maradékánac öröcké való
 48 frigyül, addiglan miiglen léendő az ég; hog'
 49 szolgálván ő nékic viselleyenec papságot,
 50 és megáldgyac az népet az ő nevében. Őtet
 51 válazta minden élóc kőzzül, hogy vinné
 52 egó áldozatot az URnac, suftót, és kedves
 53 illatot, emlecztre áldozván az népért.
 54 Adá néki az ő paranczolatit, és az ő szö-
 55 vetségéről való itéletnek hatalmát, hogy
 56 tanitaná Jácobot az bizonságra, és az ő
 57 törvényében megvilágosítaná Izraelt.
 58 Mikoron egyetembe reállottac vólna
 59 az idegenec, irégykedvén ő rá az puztá-
 60 ban némellyec, Dathan, Abiram és az Co-
 61 rachnac gyülekezetü, haraggal: Látván
 62 az UR nem javillá de megemézteténec az
 63 haragnac büsülésében. Tón ő raytoc
 64 czudát, megeméztvén őket tüzes lángyal,
 65 Es Aaronnac diczőségét megöregbitvén
 66 ada ő néki örökséget, az első születték-
 67 nec sengejert szakasztá ő néki. Erelt fő-
 68 képpen bővségesen kerzett: mert az UR-

27 nac áldozatit éltic, mellyet adott néki, és
 az ő maguánac. De az népnek földében
 örökséget nem vótt, sem az nép között
 része vinczen ő néki: mert ő (maga az Isten)
 ennec örökség szerint való része.

28 Phinecs pedig Eleázárnac fia harmadic *Num 25.*
 az diczőségben, eanckokaért mert Isteni
 félelemmel való buzgósággal vezérletet-
 29 vén. Az Istentől elszakadó népnek nagy
 bátorsággal ellene állor, és az izraelnek
 30 megengesztelte az Istent. Annakokaért
 megerősíté az Isten néki, és az ő népének
 az bekeségnek frigyét, hogy az szent dol-
 31 goknac feje lenne, hog' az papságnac nagy-
 ságos méltosága övé lenne, és az ő mara-
 32 dékájé, mind öröcké. Es az szövetség
 szerint mellyet Isten köt az Juda nemzet-
 ségéből való Dáviddal, az királnac örök-
 sége czac fiára, és annac eméret szárazáll.
 Az Aaronnac pedig öröksége mind az ő
 31 nemzetségéreis száll. Adgyon ti néktec
 bölcseséget, mondom az ti izivetekben, az
 ő népének igazán való itéletire, hogy el ne
 32 tóróltesse az azoknac javai, az ő diczö-
 sége megmaradgyon, azoknac nemzetsé-
 gec által.

XLVI. Réfz.

*Diczéri ez Caputban Josuet, Chalebet és
 mind az több bírákat, fő emberek az Samuellig
 kic vólta.*

1 E Rős vala az hadakozásban az Josue
 2 Nunnac fia, kimásod vól Móses után
 az Prophetiákban. Ez nagy vól az ő ne-
 3 ve szerint az ő válastottinac megmaradá-
 4 fokra, hozzút álván az ellenségekben, kic
 5 feltámadnac vala, hog' örökséget adna Iz-
 6 raelnek. Melly diczőséges lóit, mikoron
 7 felemelné az ő kezeit, és kinyuytaná fegy-
 8 verét az varofoc ellen. Ki vól ő előtte
 9 olyan? mert az URnac hadát ő viselte.
 10 Nyes nap, és egy nap ollyan vól mint ket-
 11 tő? Segítségül hiyta az magórságbéli fe-
 12 jedelmet, mikoron verné ellenségét min-
 13 den felé, és az nagy UR meghalgata őtet,
 14 hozátván elsőben kőveket nagy hara-
 15 lommal. Kiütött az pogányokta haddal,
 16 és kimévnén elvezette azokat kic ellene
 17 állanac vala. Hogy megisménné az po-
 18 gányoc az ő fegyvereket, hogy az URnac
 19 gond viseléséből vagon az ő hadakozása,
 20 mert öldözi vala azokat, kinec előtte mé-
 21 gyen vala az fejedelem. * Még Mósesi-
 22 dejbennis irgalmasson czelekedé ő és *Jos. 10. Ecu*
 23 Cáleb az Jephunnénac fia, ellenec álván
 24 (az hiteleneknek) az gyülekezetet őtet meg-
 25 tartoztatván az népet az büntől, és az I-
 26 stentelen zúgolodást leszálltván. *Num. 14.* Es ezec
 27 kettén tartattac meg az hatfáz ezer gyalo-

goc közzül, hog' béviúé Isté őket az örökségbe, az téjfel és mézzel folyó tartományban. Es ada az UR Calebceerót, mely mind vénségeig megmarada ő nálla, elannyéra hog' felment o az földnecc magas vároliira, és az ő magva örökséget nyért.

2.2. Hogy meglátná az Izraelnecc minden fiait, hog' igen jó vólna követni az Urat.

2.3. Hásonlatosképpen mind az bírác ő nevec szerint. Mindnyájan kiknecc szivecc parázna-ság miatt el nem szakadott az Urtól, és az kik el nem hattác az Urat, ezeknekis emle-
2.5. kezetecc áldásban vagyon. Ezeknecc czonyoc meggyűllyanac az ő helyekbe, és az ő nevec úgy mint elváltozáual meggyűllyanac azoknac fiaibá, kie diczéreretet nyertenecc. Szerelmes vólt az ő Uránál az Samuel prophéta, ki országokat rendelt, és á fejedelmeket megkenté az ő népe előtt. Az Urnac törvényéből ítélte az gyűlkezeret, és meglátogatá Jácobot az Ur. Es hiv prophétánac találtratt, és megésmértetett az ő beszédében igaznac lenni. Mert segítségül hívá az Urat, mikoron nyomorgatnac őtet minden felől az ő ellenségi, és szoptarós bárányal áldozécc. Es megzendüle az UR az Eegből, elannira hog' menydörgéshöz hatonlú szóval hallattatné az ő szava.

2.21. Es megtöré az Tyrusbélyeknecc hadnagye és a Philisteuóknac minden fejedelmé. Az után minekelötte kimúlnecc ez világból, bizóliágot tón az Ur előtt, és az ő megkenettetett királya előtt, mondván: pénzt és még csak sarutis fenkitől nem vorttem: és őtet fenki semmiben nem yá-
2.3. dolá. Minekutánna pedig el aiutt vólna, jóvendöle, megmutatvan a királnac az ő halálát, és felcemelé az földből az ő szavát, jóvendölésel meg jelentvén, az nép hazafiságánac buntetését.

XLVII. Rész.

Dávidé Nathán, Dávidot és Salomont, Szidalmazzá, Roboamot és Ieroboamot.

*Nathan.
Dávid.*

1. **A**Z után pedig támadá Nathán Prophéta, Dávidnac idejében. Mint az kővórség elválzatnic az áldozatnac húsától, úgy az Dávid az Izraelitác közzül válzatott vólt. Az orozlánoeckal jattzot mint az gódólyeckel, és az medveckel mint az szópó bárányoekal. Istiuságában ölé meg az Oriást, és elvére az gyulázatot az néptől. Mikoron sciemeiné kezét hog' az parittyánac kővével leütne az kérkedő Goliatot. Mert segítségül hívá az magafiságbéli Istent, ki ada az ő job karjánac erőt, mellyel megölecc az hatalmas

hadakozót, hog' az ő népe felcemelné szarvát. Így loc ezerecc közzött diczóséget szerzene néki, és diczeretésé töve ötet az 8. Urnac áldáival. Mikoron adtác vólua néki az ditsóségnecc Coronáját, megrota ellenségit minden felől, és az ellenkőző Philisteuókat semmivé tévé, mind ez mai napig megrotonotta azoknac szarvokat. Minden ő czelekedetiben tulaydonítá diczéreret az szent Istennecc, nagyságos befzédceckel. Tellyes szivéből éneklerte, és szerette az teremtojétt: Es szerzene éneklőket az óltár előtt, hog' szóval az ő gyönyörúséges diczérési énekletrónecc, és minden nap diczétnecc az Urat az énekeccel. Az innep napokat, szép ékefségeckel megékeztette, és az időket megékeftette épségesen, hog' ditsérnecc az ő szent nevét, és mind reggeltől fogva zenedeznénecc az ő templomában. Az UR el törtlé az ő bünét, és az ő szarvát mind örökké felmagasztalá, szóvetség szerít néki adván az országot, és az diczóséges királi széket Izraelben. Öc utánna támadá bólts fia, ki az áital nagy birodalomhoz jutta.

Salomon uralkodécc békeséges időben, és diczóséget nyere, mikoron Istent lezendefizerte vólna az ő kőnyűle való tartományokat, hog' állatna házat az ő nevénecc, és csinálna szent helyet mind örökké. Kibólts lótt az ő istiuságában, és megtölté mint az folyovíz értelemmel.

17. Ez egész földet befzédte az te címéd, és bérölítéte bólts befzédceckel: Az szigetekbe meftize elért az te neved, és szereimetes vóltól az te békeségben. Ennekeden, példa befzédiden, bólts mondasidon, és magyarázatidon, czudálkozotnac loc tartományoc. Az tellyes földnecc Ura Istene nevébe, ki hivatratot Izraelnecc Istennecc. Gyúnyítotté az aranyat mint az sennló rézet, és mint az ónat gyúnyítotté az ezustót. Haytád az te kedvedet az affzony: állatokhoz, és idegen hatalomban vóltál az te testdedel. Megáratítád az te diczóségedet, és Istentelené töd az te magodat, haragot hozván a testáidra: és hog' megkeserednénecc az te szemtelenségedért: mikoron megszakadna az ország és Ephraimból engedetlen ország kezdetnécc.

24. Az UR pedig semmiképpen el nem hagyá az ő irgalmaságát, és ne mivelé, hog' megszakadna az ő czelekedetnecc folyása.

25. Es el nem törtlé az ő válzatottánac maradékat, és annac az ki őtet szerette, magvát el nem vezte.

26. De Jácobnac hagyá maradékat, és Dávidnac gyúkeret abból.

- 17 Mert mikoron elnyugodnéc Solomon
 18 az ő elcivel. Hagya ő utánna az ő mag-
 vaból az nép közzül leg bolondabbat,
 és tudatlanbat az Roboamot : az ki elide-
 19 genité az népet tanáczával. Es Jeroboam
 Nabatnac fiát ki bünre vivé az Izrael,
 és mikoron adott vólna Ephraimnac bün-
 re való okot, igen megfokasodának azok-
 30 nac bünóc. Annýtra hogy kivetné őket
 31 Isten az földről. Miglen harag és bofszú
 állás jóné ő reájoc.

XLVIII. Rész.

Diczeri az Illyés, Eliséus. Ezechias királt,
 és az Esaiás.

Syn.

Reg. 17.

Reg. 1.

- 1 **T** Amada annakutánna Illyés Prophéta
 mint az tűz: kinec beszéde mint az é-
 2 gő szövednéc égh vala. Az ki hozá ő reá-
 joenagy éhséget, és az ő buzgoságával ke-
 3 vesécké tövé őket. Az URnac beszédé-
 vel megtiltá az Eget, és háromszor tüzet
 4 hozott le az Eegből. Melly diczéretes
 lörtel ő Illyés az te czudállatos czelekedé-
 5 tiddel, és kiczoda diczekedhetnéc te hoz-
 zád hasonlatosképpen? Ki az halottat
 feltámasztottad az halálból, és az kopor-
 sóból az lelket, az Istennec beszédével.
 6 Ki az diczségeket kihoztad az ő ágyá-
 7 házokból. Ki hallottad az Synai hegyén
 az URnac győzedelmét, és az bofszú ál-
 8 lásnac ítéletit. Ki megkenté az kirá-
 lyokat, hogy bofszút állanának, és az Pro-
 phétákat, kic te utánad lennének te he-
 9 lyedbe. Ki felragadtatál az tűzben, mi-
 kor az szekeret tüzes lovac vonnác.
 10 ^a Ki rendeltél: él bizonyos időkben va-
 ló dorgalásokra hogy leszálljad az UR-
 nac haragjával való ítéletit, hogy téríté-
 néd az attyánac szívét az fiuhoz, és helyé-
 re állatnád Jacobnac nemzetségit.
 11 Bódogoc az kic látta nac tégedet, és az
 12 te szerelmidben hóltanac meg. Mert mi
 13 kétség nélkül élni fogunc. Minckután-
 na Illyés elragadtatit forgó tűzben, Eli-
 séus megrelécc szent léleccel, annyira hogy
 az ő napjaiban meg nem háborítatott az
 fejedelmektől, gonoszul sem uralkodot
 14 senki ő rayta. Semmi dolog meg nem ha-
 ladta őtet, sőt mikoron elalut vólnais,
 15 jóvendőle az ő teste. Es az ő életében
 czudákat tött, és az ő hálalábanniss czu-
 16 dállatos vólt. Mind ezekre meg nem té-
 re az nép. el sem hagyác az ő bünökot, mig-
 len puzitással elviteténéc az ő földekrül,
 17 és elfohtának az egész földön. Ecképpen
 igen kevés nép marada, az fejedelemmel
 18 Dávidnac házában. Kic közzül némel-
 lvec czelekedéc az mi kedves az URnac,
 némellyec pedig felötte igen vétkezénéc.

Mul. 4

^a *Umet meg tet-
 zic hogy az Ma-
 lachias monda-
 sat az Illyés nec
 testben való el-
 jövesi ölerestee
 sokan az Sidoc.*

- 19 Ezechias megerősité az ő városát, és
 bévivé abban az vizet, az kő sziklát valál
 20 kivágra. Ennec idejében feljövén Sen-
 nacherib, elküldé Rabacest Laciszból
 és felemelvén kezét Sion ellen, felmagaz-
 talá nyakát kevélségéből.
 21 Ackoron megháborodának az ő szivec,
 és azoknac kezec, és az faydalom környül-
 vóvé őket, mint az szülő aszfzyoni állato-
 22 kat. Es segítségül hívác az irtalmas Urat,
 felemelvén kezeke ő hozzája.
 23 Es az szent, az Eegből meghalgtatván
 őket, megfzabaditá az félelemtül Esaiás
 24 által. Megveré az Assyriabélicnec tá-
 borit, és az ő Angyala eltörlé azokat.
 25 Mert az Ezechias azt czelekedte vala, az
 mi kedves vala az URnál, és megerősítette
 vala magát az Dávidnac az ő attyánac útá-
 26 iber, miképpen megparanczolta vala Es-
 saiás Prophéta, ki nagy és hívséges vala az
 ő látásiban. Az ő idejében vízfzva méne
 az nap, és az királnac életerit meghofzfab-
 27 bitá. Nagy léleccel utólsó időben kö-
 vetkezendó dolgokat meglátot: és vi-
 gasztalta Sionban az siralmasokat.
 28 Soc idő után lejendó dolgokat kijelen-
 tet, és elörtet dolgokat, minéc előtte az oc
 eljónénc.

XLIX. Rész.

Diczeri Josias királt, Jeremiaft. Ezechielt,
 az tizenkét Prophétákat, Zorobabelt, Jesuft
 Nebemiaft, Enochot, Josephet, Semet, Sethes
 Ademat, etc.

- 1 **J** Osiasnac emlékezeti olyan mint az Pa-
 ticarius mesterségével készített, jó il-
 2 latnac czinálnánya.
 2 Minden száyban mint az méz édes az ő
 emlékezeti, és mint az éneklő szerzámoc
 az gazdag lakodalomban.
 3 Ez igazra inditaván, mikoron megréte
 az nép, elronta az utállatos és hamis dól-
 4 gokot. Igazgatá az URhoz az ő szívét, az
 hamisláknac idejében megerősíte az Iste-
 ni tizteletet.
 5 Dávid kivól, Ezechias és Josias kivól,
 mindnyáján bünt czelekedénéc.
 6 Mert elhagyván az Istennec tötvényét,
 az Juda királi elhagyác őtet.
 7 Adá azért az ő szarvokat egyebeknec, és
 az ő diczségeket idegen nemzetnec.
 8 Felgyuytá az ő szent válastot vártosát, és
 elpuzitá annac útait Jeremias éltében.
 9 Mert nyomorgattac vala őtet, jóllehet
 hogy ő még annya méhében az gyomkál-
 lástra, nyomorgatásra, vezérfre, és elmét e-
 10 pitéfre és plántálásra szenteltetet vólna.
 Ezechiel pedig látta az diczséguec lá-
 10 tását, melly néki mutattatott az tüzes Cha-
 rubimoknac szekerében.

Zorobabel.

IESVS.

Nehemias.

Enoch.

Ioseph.

Sem.
Seth.
Adam.

- 11 Es emlékezik az zápor első miatt meg 10 Mint az szépen megfűtött arany e-
verettetet ellenségekről, és igazgatta azo-
kat kie néznie vala az egyenlő útra. 11 Mint az szépgyümöl ez termő olayfa, és
12 Az tizenkét Prophétaknak is emlékeze-
teclégyen áldásban. 12 Mint az felmagasztaltott Cyprus fa,
13 Mi módon magasztalhattya az nagysá-
gós Zorobabelt? ki olyan mint az job kéz-
ben való peezét? 13 Mikoron felvénne ő az diczőségnek ruhá-
ját, és felöltözne az tőkélletes diczőség-
nek ékecségét.
14 Hasonlatosképpen az Iesus az Iofedeck
fia, kie az ő idejében eppitét az szent há-
zat, és felraká az Urnac kézfűtött Tem-
plomát öröké való diczőségre. 14 Az szent óltárra való felmérésbe meg-
diczeitette az szentségnek óltózetit.
15 Az válastottak között volt Nochemia-
sis, kiről loc emlékezet vagyon: az ki meg-
epítette mi nekünk a romlott kő falakat,
felczinalta az kapukat, és terezeket, és me-
geppítette az mi házainknac fundamento-
mit ujjonnan. 15 Mikoron elvénne pedig az papoknac ko-
zezből az tagokat, ő magais álván az ól-
tárnac tűzhelyénél.
16 Senki nem teremtetet pedig olyan ez 15 (Mikor ő környüle az atyafiaknac ferege
állana, mint az Libanus hegyén való Ced-
rus fáknac fiatal, kie környül veszte vala
őtet mint az palma fánac czetetái: mon-
dom mikoron az Aharonnac minden fiai
felöltöztenec az ő dicsőségekben.
16 Kiknek kezekben vala az Urnac áldo-
zattya az Izraelnek gyülekezeti előtt,) vé-
gezetre szolgálván az óltáron az minden-
ható Isten áldozattjánac megékecsítésére.
17 Iosephhoz sem volt fogható ferfiu, ki az
ő bátyainac vezérec volt. 16 Kinyújtá kezét az poharra, és áldozé
az szőlőnek vértéből.
18 Orlópa az népnek, kinec tetemeire az
UR gondot viselt. 17 Kionté az óltárnac fundamentomára,
az magaiságos királynac, gyönyörűséges
illatot.
19 Sem és Seth az emberc között diczére-
ret találtanac, és mindeneknek felotte az
teremtésben Adam. 18 Ackor felkiáltván az Aharonnac fiai,
zengéstörtéte trombitákkal, azt czeleked-
vén hogy hallattatné nagy szózat emle-
kezetre az Isten előtt.

L. Réfz.

Diczeri az Simoni, ki amaz Ontas papnac 19
fia volt.

- 1 Simonis az Oinas fia, ezekhez való, ki fő
Pap volt, kie az ő életiben éppen tartá az 20
templomot: Az népetis az ő életiben me-
gerősíté.
2 Ez által fundaltatott az kettős bélet a 1
magótság, az Templomnac magas erőf-
sége.
3 Oc idejében kiczinac voltanac az víz
tartó edényec, de értzből mint egy nagy tó
haromszornagyob czináltatott. 22 Ackoron le szállva kie nyújtá kezét az
Izraelnek tellyes gyülekezetre, hogy az
Urát az ő ajakival áldaná, és annac nevébe
dicsékedné.
4 Ki mególtalmazta az ő népét romlá-
stól: és megerősítette az várost környül-
kerítvén azt.
5 Melly tiztecségefen viseli vala magát,
mikor az nép között forgana, és mikor az
házból kiménvén és szipporlással környül-
vétetvén úgy járna?
6 Mint az hamali czillag az fellegec kő-
zött, és mint az tellyes hóid, az te időben
ollyan voltál.
7 És mint az Szivárván az Egen, melly az
diczőségnek felhőt általjárta. 23 Annakokaért ismét könyörgenec vala,
hogy az áldást elvénne az felséges Isten-
től.
8 Mint az fényes nap az Istennek templo-
mában, mint az rósánac virága uyszágaban
mint az víz partyán való Lilium, mint az
Libanulinac virága nyári napokban. 24 Mostan azért áldgyátoc az mindenek-
nek Istenét, kie egyedül mindenút nagy
dolgokat czelekedic, kie az mi életünknek
elémentelt adott anyanc méhértől fogva,
és czelekedic mi velunc az ő irgalmásága
szerint.
9 Mint az tűz, és tamién az temicnézóbé. 25 Es könyörögietec hogy legyen békeség
az mi idenkben Izraelben, az mig léfznek
az időnek napjai, és az ő irgalmáságar-
reflicze meg mi raytunc, és az mi életün-
knek napjaiban szabadiczon meg minket.
10 Két nemzettséggel bántatit meg az én-
lelkem,

a harmadik pedig ugyan nem nemzetség. Az kik vagynak az Seir hegyén, és Filisteában lakó férfiak, és a Sichemben lakozó bolond nép.

Ertelemnek és böltsességnek tudományát irt bé e könyvbe a Jerusalemi Jésus. Siráknak fia, melyben az ő elméjének böltsességét megjelentette.

29 Bódog az ki forog ezekben, és az ki bédólya ezeket szívébe, bölcz léfzen.

30 Mert ha ezeket czelekedendi, mindennekre jó léfzen, mert az UR:ac világossága léfzen az ő nyomdoka mellett, ki a hivek-nec bölcseséget ad.

Adott az UR mind örökké, Amen.

LI. Réfz.

Hálákat ádez utolsó Caputban az Istennek két nagyjódeleményértül, az veszedelemből való megszabadításról, és az bölcseségnek ajándékozásáról.

AZ Jესusnac Syrách fiának könyörgélc.

1 Hirdetlec tégedet Uram király, és diczérlec tegédet, én megtartó Istene-met.

2 Hirdetem az te nevedet, mert óltalmom és segitóm vóltal énnékem, és megszabadítottad az én testemet az veszedelem-ből.

3 És az rágalmozó nyelvnec törézből, az hazugság szólló ajakoktól: és az oc ellen, kik ellenem támadtanac, segitóm vóltal.

4 Megszabadítottál engemet az te neved-nec irgalmaságának sokságáért az bényel-lésre feltártott torkoktól.

5 Az én életemet kergetőknek kezékből, az fóc nyomorúságokból, mellyec énnékem vóltanac.

6 Az kórnyós körül megfoytó tűzektől, az tűz nec középből, annyéra hogy meg nem égtem.

7 Az mélségnek hasából, az tizétalan nyelvtől, és az hazug beszédtről: az királynál az hamis nyelvtől való káromlá-stól.

8 Elközelitet vala színtén az halálhoz az én lelkem:

9 És az én életem közöl vala az mély koporsóhoz.

10 Kórnyúlóttenece vala éngemet mindenfelől, és nem vala ki megsegítene: néz-ece vala az emberi óltalomra: de nem vala.

11 Annakokaért megemlekezém az teir-galmasságodról, Uram, és elcítől fogván

12 Hogy te kimented azokat, akik békessé-gesen túrnék, és megtartod azokat ellensé-geknek kezébe. Azért a földről feleme-lém az én könyörgésem, és a haláltól való megszabadulást kérék.

14 Kérvén az Urat az én Uramnak attyát,

2 hogy ne hagyja el engemet nyomorúsá-gonnac napján, az kevélyeknek idején, *Istent az ő Urá-mellyen megfogyátkozom vala segítség-nac attyáimé, honnet nylván*

15 Diczérem az te nevedet szűnetlen, és háláadással éneklek, hogy meghalgatta-tott az én könyörgésem.

16 Mert megrattottál minket az veszede-lemből, és megszabadítottál engemet az veszedelmes időből.

17 Annakokaért magaztallac és diczér-lec tégedet, és áldom az te nevedet, U Ram.

18 Még mikor ifjab valéc, minekelőttet-velgenéc, keresém az bölcseséget, nyilván való könyörgésemmel.

19 Az templum előtt könyörgöttém azért: és mind végiglen keresém azt.

20 Miképpen az virágzás után való szőlő érésnek, úgy örvendezett annac az én szívem: járt az én lábam egyenessen, az én if-juságomtól fogván vizsgáltam azt.

21 Annac adam kevéllé az én fulnet, és megtanulám azt.

22 És nagy fóc bölcseséget nyercé ma-gammac: előmenetem vóit énnékem ab-ban:

23 Annac az ki adott énnékem bölcsesé-get, hatalmasságot tulaydonitoc.

24 Mert gondolkodám annac gyakorlásá-ról, és jónac kóvetéséről, és semmiképpen meg nem szégyenítéc.

25 Viaskodott az én lelkem azért, és az mi-kor éheztem vólta, annál inkább tanulám.

26 Az én kezeimet kiterjéztém oda fel, mi-kor atról való tudatlanságomat ezeu-ben venném.

27 Az én lelkemet igazgatám ahöz, és megtiztatván meg találám azt.

28 Éhöz foglaltatott szível bittam elcítől fogva:

29 Annakokaért semmiképpen el nem ha-gyatam.

30 És az én szívem megindúla annac kere-sésére, annakokaért szerezéc jó örökséget.

31 Adott az UR nyelvet hogy az légyen az én jutalmam: annakokaért azzal diczér-em ótet.

32 Közelgessetec én hozzám, ó ti tudatla-noc, és lakoztatoc az tudománnac házá-ban.

33 Miért mulatto? avagy mit mondotoc ezekre? holott á ti lelketec felőtte igen

Sirach Könyve.

- 34 Az én számat megnyitván szólltam: sze-
 rezzetec magatoknac ezüst nélkül böltses-
 35 séget: A ti nyakatokat bostássátok az igá-
 ba, és végye bé a ti lelketek a tudományt:
 közel majd megtaláljátok azt.
 36 Lássátok a ti szemetekkel, hogy én mun-
 kálkodtam, és magamnak nagy nyugodal-
 mat találtam.
- 37 Részesek legyetec a tudományban nagy
 sok számú pénz helyett, és sok aranyat
 38 birjátoc azzal. Örvendezzen a ti szíve-
 tek annak irgalmasságán, és ne szégyen-
 lyetek ti az ő ditséretit.
 39 Tselekedjete a ti dolgokat amaz
 időnec előtte, ^b és megadgya az ti juraf-
 matokat az ő idejében.

*Eris az mol.
 isóletnec napján.*

Az Apocryphus könyveknek vége.

A Z

